

TÜRKİYE
KÜLTÜR VE SANAT
YILLIĞI
2010

TÜRKİYE
YAZARLAR BİRLİĞİ

**TÜRKİYE YAZARLAR
BİRLİĞİ YAYINLARI : 37**

YILLIK DİZİSİ : 23

TÜRKİYE KÜLTÜR VE SANAT YILLIĞI 2010, Türkiye Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu'nun 08/03/2010 tarih ve 42 sayılı kararı ile yayınlanmıştır. İbrahim Ulvi Yavuz (Genel Başkan) Celil Güngör (Genel Başkan Yardımcısı), Osman Özbahçe (Genel Sekreter), Ercan Yıldırım (Genel Sekreter Yardımcısı), Fatih Bayhan (Genel Sekreter Yardımcısı), Ahmet Şenol (Genel Mali Sekreter), Prof.Dr.Ali Birinci (Üye), Prof.Dr. Mustafa Acar (Üye), Doç.Dr.Hicabi Kurlangıç (Üye), Şahin Ali Şen (Üye), Memiş Okuyucu (Üye).

ISBN: 978-975-7382-43-0

Tashih: Serkan Yorgancılar

Bu “Yıllık”ta yer alan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.

Türkiye Yazarlar Birliği'ne mal edilemez.

**TÜRKİYE
YAZARLAR BİRLİĞİ**

**TÜRKİYE
KÜLTÜR VE SANAT
YILLIĞI
2010**

YAYINLAYAN

Türkiye Yazarlar Birliği adına:

İbrahim Ulvi Yavuz

Müdafaa Caddesi 10/13

Kızılay/ANKARA

Pk. 294 Yenışehir/ANKARA

Telefon: 0312 417 34 72 Faks: 0312 417 45 70

www.tyb.org.tr, e-posta: tyb@tyb.org.tr

ANKARA * 2010 NİSAN

Yapım : MTR -232 53 09
Dizgi : Mustafa EKİCİ
Baskı : Özel Matbaası – 231 31 60

SUNUŞ

Hafızası zayıf bir toplumuz. Tarih milletlerin hafızasıdır. Hafıza kaybına uğrayan insan, hareketlerini kontrol edemediği gibi, iyiyi kötüden ayıramaz dostunu düşmanını ayırt edemez.

Son yıllarda Türkiye, ciddi bir değişim geçiriyor. Dış ilişkilerde etkili bir güç haline gelen Türkiye için tanzim etmekte daha fazla gecikemez.

Türkiye'yi bugün gelinen noktada ileride tarih sayfalarına tarih yazarlarının nasıl kaydedecekleri bilinmez ama Türkiye Yazarlar Birliği'nin 1984 yılından beri yayınlamakta olduğu "Kültür Ve Sanat Yıllıkları" ileride bugünün tarihini yazacaklara şimdiden ışıktutmakta, günümüzün verilerini yarınlara sunmaktadır.

Elinizde bulunan Türkiye 2010 Kültür ve Sanat Yıllığı, önceki yıllarda olduğu gibi, geçen bir yıllık süre içinde Türkiye'de kültür, sanat, ekonomi, siyaset, düşünce ve yayın hareketlerini kayda geçirmiştir.

Türkiye Yazarlar Birliği, 32 yıldır var ve ülkemizin kültür hayatında nâzım bir rol oynadığı alanı tanıyanların teslim edecekleri bir hak. Türkiye Yazarlar Birliği kültür hayatımıza neler kazandırdı, TYB'den önce olmayan ne gibi şeyler hayatımızda yer aldı, bunun ciddi bir araştırmasının yapılması gerekiyor. 32 yılda Türkiye'de yazarın tanımı değiştirdi. Yazar ülkesinin milletinin, değerlerine uzak bir figürken, bugün memleketinin değerleriyle yüklü bir şahsiyet oldu.

TYB'nin kültür hayatımızdaki düzenleyici rolü, milletimizin dinamizmini temsil ediyor.

Alanında tek olma özelliğini taşımakta ve yayını ısrarla sürdürmektedir. Yıllıkta yer verilen konulara ait değerlendirmeler olabildiğince titiz bir şekilde objektif ve tarafsız yapılmakta, bölümlerin her biri uzmanlarınca kaleme alınmaktadır.

Türkiye Yazarlar Birliği 1978'de, 32 yıl önce kurulduğunda hangi ölçüde ümide sahipse, şu anda da aynı ümitler içindeyiz. Geleceğe olan ümidimizi hiçbir zaman kaybetmedik. O yüzden Türkiye Yazarlar Birliği 32 yıldır ayakta ve vazifesini yapmaya çalışıyor.

2000 yılından bu yana Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığını birlikte çıkardığımız Rıfki Kaymaz kardeşimizi ahirete uğurladık. Kendisine Allah'tan rahmet diliyoruz. Bu yıllığı onun aziz hatırasına ithaf ediyoruz.

Sözünde durmayan bazı dostlarımız nedeniyle bir kaç bölüme maalesef yer veremedik.

Nice yıllıklarda buluşmak dileği ile.

İbrahim Ulvi YAVUZ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ/ İbrahim Ulvi YAVUZ 5

EKONOMİ - TOPLUM ve SİYASİ HAYAT / Prof.Dr.Mustafa ACAR 10

Dünyada 2009, 12; 2009 Yılında Türkiye’de ekonomi ve siyaset, 18; 2009’da siyasetin ve ekonominin seyir defteri, 32

HUKUK / Adnan Küçük 36

2009 yılında çıkarılan kanunlar, 36; 2009 yılında hukuksal alanda yaşanan bazı önemli gelişmeler, 38; Açılımı anlamak bu kadar zor mu? 49; Yeni parti kabartmaların önüne geçmek mümkün mü? 67

ÇALIŞMA HAYATI / Murat Kalem 69

İşsizlik, istihdam ve işgücüne katılma oranları, 70; Açlık yoksulluk sınırları ve asgari ücret,73; Küresel ekonomik krizin gölgesinde geçen toplu pazarlıklar, 76; Çalışma hayatını etkileyen çalışmalar, 77; Sendikal gelişmeler, 79

İSLÂM DÜNYASI / Ali Ayçil 82

İslâm Dünyası ya da Büyük Kuklacının Oyunağı, 83

KÜLTÜR HAYATIMIZ / Ercan Yıldırım..... 92

Yüksek Kültür, Popüler Kültür ve Türkiye’ nin Kültür Piramidi, 93; 2009 Yılında Kültür, 99

DİNİ HAYATIMIZ / Doç. Dr. Vejdi Bilgin..... 102

2009’da dini hayatın yansımaları, 103; Gazze işgaline toplumsal tepkiler, 103; Açılım tartışmaları içinde din,104; Diyanet İşleri Başkanlığı,108; Ramazan, kurban ve hac, 112; Dini hayatın çeşitli tezahürleri, 116; İrtica ile mücadele eylem planı, 120; Vefatlar, 121; 2009 Biterken kurban yolsuzluğu iddiaları, 124

ŞİİR / Vural Kaya..... 126

2009’da şiir, 127; Dergiler,128; 2009 ‘da Yayımlanmış Bazı Şiir Kitapları, 130

İsmet ÖZEL, Molla Değildi Sofu Sanıldı Sade, 134; Arif AY, Yirmi Beş Yıl Sonra Bir Akşam İlhami Çiçek’le 135; İlhan DENİZ, Ağır Saat, 136; Osman KONUK, Herkese Benden, 137; Hüseyin ATLANSOY, Akrep, 38; Hakan ŞARKDEMİR, Üçlük, 139; Serkan IŞIN, Drednot, 140; Betül TARIMAN, Okul ve Şimendifer, 142; Ali K. Metin, La Havle,143; Hüseyin AKIN, Fotoğraf, 144; Mustafa MUHARREM,

Kapı, 145; Bülent KEÇELİ, Kuş kusuzluk,147; Murat ÜSTÜBAL, Mirac Asansörü: Fobiye Kalkışmak, 148; Ali EMRE, Gözlemci Raporu,149; İbrahim TENKEKİ, Önce Özetler, 152; Osman ÖZBAHÇE, Babam Gelmiş Babam Gitmiş, 153; Ahmet MURAT, 1981’de Neler Oldu, 154; Mehmet AYCI, Bedrettin, 155; Hayriye ÜNAL, Herkes için Metinler Arası, 156; Ersun ÇIPLAK, Goethe, 161; Mustafa CELEP, Deli Dumrul Şiiri,162; Mustafa AKAR, Tenezzül, 165; İdris EKİNCİ, Babama Şiir Olsun Babamda Şiir Olsun, 166; Salim NACAR, Müslüman Köyüne Teğet Geçen Kadınlar, 167; Yavuz ALTINIŞIK, Makyaj Hatası, 168; Evren KUÇLU, Takdim, 170; Oğuz KARAKAŞ, Yumrukların İçi’nden Sonra, 172; Furkan ÇALIŞKAN, Ülkemin Ev Halleri, 173; Enes ÖZEL, Turnikelere Sövgü,174

HİKÂYE / Abdullah Harmancı..... 176

2009’da Türk Öyküsü, 177

ROMAN / Samed Karagöz 184

2009’da Roman, 185; 2009’da Yayımlanan Romanlar, 188

DENEME-TENKİT-İNCELEME / İsmail Çakmak..... 194

2009 Denemeler, 195; Seçmeler, 198; Yunus Emre Tozal, Filmin ağlanacak yeri, 198; Mustafa Nezih PESEN, Ölmeden ölenleri n’etsin ölüm? 200

ÇOCUK EDEBİYATI / Rıfki Kaymaz 204

Çocuklar için yazmak, 205; Yarışmalarla başbaşa, 217; Çocuk edebiyatı etkinlikleri, 218; Kısaca çocuk edebiyatımız, 220; Çocuk edebiyatı ödülleri, 225; Çocuk edebiyatçıları birliğinin ‘100 Temel Eserle’ ilgili basın açıklaması, 225; Yusuf Dursun’la söyleşi, 228; Seçmeler, 230; Vural Kaya Uykusuz Ağaç, 230; Yusuf Dursun Gülüşünle Kal Çocuğum, 230; Çağrı Gürel Babamda Uyuyamamış, 231; Rıfki Kaymaz Annemin Duası, 231

DİLİMİZ / D.Mehmet Doğan..... 232

Dilimiz; Dil Devrimi Amacına Ulaştı! 233

DERGİLER / Yusuf Turan Günaydın..... 238

2009 Dergicilik piyasasında bir cevelan, 239; 2009’da yeni dergiler, 242; 2009’da özel sayılar, 244; Ekler, 251; Kitap yatağı dergileri-1, “Edebiyat alemi’nde ne var ne yok”, 265; Kitap yatağı dergileri-2, “Safahat şairini oğlundan dinleyiniz”, 266; Kitap yatağı dergileri-3, İkinci yazıları’nın kitapları, 267; Kitap Yatağı Dergileri-4, Ayanbeyan ayane, 269

MUSİKİ / Kamil Büyüker 274

2009 yılı Türk Musikisi, 273; 2009’da öne çıkan müzik/musiki yayınları, 274; Musiki dünyasından hayatlar / hatıratlar, 278; Dergilerde musiki, 278; Dergi ekleri, 279;

Musikimizi kapak yapan dergiler, 280; Musiki dergileri, 281; Önemli sempozyumlar - etkinlikler, 282; Kayıplarımız, 287

SİNEMA / Gülcan Tezcan 292

Sinemada başarı grafiği düşüyor, 293; Festivaller, 294; Sinema tarih buluşması, 301; 2009 yılında sinemamızın çınarları devrildi, 301

BASIN / Şahin Ali ŞEN 312

2009 yılı Türk medyası değerlendirmesi, 313

RADYO TELEVİZYON / Bülent Ata 319

2009 yılında televizyon yayıncılığı

FOLKLOR/ Ahmet Şenol..... 324

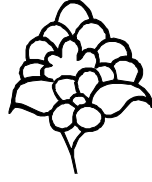
“Halk kültürüne dair..”, 325

MİZAH/ Rıfat Yörük 336

Zekanın zekatını mizahla vermek, 337; Mizah kitapları, 339; Televizyon güldürüleri, 340; Sinemada mizah, 344; İnternet ve mizah 344; Karikatör, 348; Mizah dergileri, 348; Gazeteler ve mizah, 349; Sivillay Abla'nın 26 Aralık tarihli köşesinden bir alıntı 351

OLAYLAR-KAYIPLAR / İbrahim Ulvi Yavuz..... 352

2009 Yılında Yaşananlar, 353

Ekonomi, toplum ve siyasî hayat

Mustafa ACAR

2009 Yılında Ekonomi, Toplum ve Siyasi Hayat

Mustafa ACAR

Prof.Dr.

Kırıkkale Üniversitesi

1. GİRİŞ

Türkiye Yazarlar Birliği'nin geleneksel hale getirip her yıl yayımladığı, geride kalan bir yılın adeta kapsamlı bir muhasebesinin yapıldığı *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*'nin bu bölümünde 2009 yılında dünyada ve Türkiye'de yaşanan başlıca ekonomik ve siyasi gelişmelerin genel bir değerlendirmesi yapılmaktadır.¹

Dünyada 2009:

Küresel Ekonomik Krizin Gölgesinde, Durağan Bir Yıl

2009 yılı dünyada büyük ölçüde küresel ekonomik krizin gölgesinde kalan, ekonominin küçüldüğü, talep daralmasının bütün piyasalara damgasını vurduğu bir yıl oldu. Bu çerçevede 2009 yılında dünyada yaşanan önemli gelişmeler arasında şunlar sıralanabilir: küresel krizin etkisiyle dünya ekonomisinde yaşanan daralma; ABD'de ilk siyah başkan Obama'nın dünya ile ABD arasındaki gergin ilişkileri yumuşatma gayretleri; IMF ve Dünya Bankası koordinatörlüğünde krizden çıkış arayışları; dünyanın yönetiminde G-8'den G-20'ye geçiş hazırlıkları; Irak, Filistin ve Afganistan'da alışılmış savaş-ışgal ve çatışma manzaraları; İsrail'in bölgede giderek yalnızlaşması; ve nihayet, küresel ısınma ve iklim zirvesinin fiyaskoyla sonuçlanması.

Türkiye'de 2009:

Açılımlar Yılı ve Bir Fetret Devrinin Sonu

Türkiye gerçekten kendisi için tarihin hızlandığı bir dönemden geçiyor. Son birkaç yıldır olduğu gibi, 2009 yılı da birçok bakımdan Türkiye için kritik gelişmelerin yaşandığı bir yıl oldu. 2009 yılına Kürt açılımı ve Alevi açılımı başta olmak üzere,

¹ Bazı bilgilerin derlenmesi konusunda Zaman (31 Aralık 2009) ve Taraf (1 Ocak 2010) gazetelerinden yararlandım; ilgili bölümleri hazırlayan arkadaşlara teşekkür ederim.

içerde ve dışarıda yapılan açılımlar damgasını vurdu. Ergenekon davası, KCK operasyonları, faili meçhul cinayetlerle ilgili davalar, ordu içindeki cuntaların ve darbe planlarının ifşası, en önemlisi de Özel Harp Dairesi'nin merkezi konumundaki Kozmik Oda'ya yapılan baskın 2009 yılına damgasını vuran olaylar arasında. Bugün geldiği yer itibarıyla, Türkiye bir tümseği dönmek üzere: 100 yıldır bu ülkenin ufuklarını karartan İttihat ve Terakki devrinin sonuna geldik. Bu fetret devrinin sona ermesi Türkiye'nin makus talihinin de yenilmesi anlamına gelecek.

2009'un Türkiye açısından kilit önemdeki gelişmeleri arasında şunlar var:

- Demokratik açılım: Kürt açılımı, Alevi açılımı, Azınlıklar açılımı
- Dış politika açılımları: Suriye açılımı, Irak açılımı, Ermenistan açılımı
- Ergenekon davası, faili meçhul cinayetler davası, Kozmik Oda baskını
- Darbe planları: İrtica Eylem Plânı, Kafes Eylem Planı, Balyoz Eylem Planı
- İstanbul'un yükselişi: Dünya Bankası ve IMF toplantılarına evsahipliği
- Krizin gölgesinde ekonomide durgun bir yıl

Ekonomide küresel krizin etkilerinin yoğun olarak yaşandığı 2009 yılı, ekonomik büyümenin negatife döndüğü, cari açığın daralarak sorun olmaktan çıktığı, enflasyonun düştüğü, faizlerin uzun yıllardır ilk defa tek haneli rakamlara gerilediği, küresel krizden çıkış için bütçe disiplininin vazgeçildiği, ihracatın ciddi ölçüde daraldığı, yabancı sermaye girişlerinin de kayda değer biçimde yavaşladığı bir yıl olarak özetlenebilir.

Aşağıda önce dünyada, ardından Türkiye'de 2009 yılında yaşanan başlıca ekonomik ve siyasi gelişmeler biraz daha ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir.

2. DÜNYADA 2009

Küresel Krizin Gölgesinde Ekonomide Daralma Küresel Kriz Delip Geçti

2009 yılına damgasını vuran en önemli olay hiç kuşkusuz küresel ekonomik krizdi. 2008 yılının Eylül ayında ABD'de ünlü finans şirketi Lehman Brothers'ın 613 milyar dolar borçla batmasıyla patlak veren kriz çok geçmeden dalga dalga bütün ABD'ye, oradan da bütün dünyaya yayıldı. İnsanlar harcama yapmaya çekinir hale geldiler, talep daraldı, fiyatlar ve borsalar baş aşağı gitti. Finans piyasasında başlayan ve birçok bankanın batmasına yol açan kriz kısa sürede reel sektöre de sıçradı; talep daralmasına bağlı olarak siparişler ve satışlar azaldı, üretim kısıldı, pek çok şirket çok sayıda işçiyi işten çıkarmak zorunda kaldı. Dünya çapında işini kaybedenlerin sayısı bazı tahminlere göre 30 milyonu buldu. Bir ekonominin canlı mı durgun mu olduğunu anlamanın en kestirme yolu büyüme hızına bakmaktır. II. Dünya Savaşından sonra dünya ekonomisinin ilk defa negatif büyüme göstermesi, halen karşı karşıya olduğumuz krizin boyutlarıyla ilgili bir fikir vermektedir. Çin, Hindistan, G. Kore ve

Endonezya gibi birkaç istisna dışında gelişmiş ve gelişmekte olan dünyada ülkelerin ezici bir çoğunluğu 2009 yılında ekonomik olarak küçüldüler. Türkiye de tahminen % -6'lık büyüme hızıyla 2009'da küresel krizin olumsuz etkilerini ciddi biçimde hissedilen ülkelerden biri oldu.

2009 yılının ilk çeyreğinde dibi gören kriz izleyen aylarda hafiflemeye başladı; makroekonomik göstergelerde düzelmeler görüldü; piyasalardaki panik dağıldı, harcamalar artmaya, talep yeniden canlanmaya başladı. Bunda toplam 6.5 trilyon doları bulduğu tahmin edilen kurtarma paketlerinin belirli bir etkisi olduğu muhakkak. Bu rakam, toplam 55 trilyon dolar civarında olan dünya toplam gelirinin %10'undan fazlası demek. Bu cömert devlet yardımları ne pahasına yapılıyor? Devasa bütçe açıkları pahasına. Bu açıkların üç şekilde finanse edilmesi mümkün: ya açıktan para basılarak, ya ilave vergilerle, ya da borçlanarak. Bunların her biri esas itibarıyla "iki ucu pis bir değnek." Bugünün borcu yarımın vergisi demek, bugünün vergisi, vatandaşın cebine devletin el atması demek, açıktan para basmak ise enflasyon, yani artan fiyatlar yüzünden vatandaşın alım gücünün düşmesi, yoksullaşması demek. Sözün özü, devletin bütçe açıkları vererek cömert yardımlarla piyasaya girmesi krizlere kalıcı çözüm olamaz; asıl çözüm sebepleri ortadan kaldırmaktır. Bunun yolu da en başta devletin karşılıksız para basma yetkisinin elinden alınmasından, savaşçı ve işgalci politikaların terk edilerek savunma harcamalarının en aza indirilmesinden, devletin piyasaya müdahalesinin asgariye indirilerek hesabını yanlış yapan şirketlerin bunun bedelini iflas ederek ödemesinin sağlanmasından, kısaca gerçek anlamda serbest piyasa ekonomisinin önünün açılmasından geçer.

***Beyaz Sarayın Siyah Başkanından Yumuşama Mesajları:
Türkiye ile Model Ortaklık***

2008'de yılın en önemli olaylarından biri şüphesiz Amerikan tarihinde başkanlık koltuğuna ilk defa bir siyahın oturmasıydı. Seçimler 2008 yılının Kasım ayında gerçekleşti, ama görev değişimi 2009 yılının Ocak ayında gerçekleşti. Afrika ve Endonezya üzerinden Müslüman kökleri de olan yeni Başkan Barak Hüseyin Obama ilk icraat yılında genel olarak olumlu bir profil çizdi. Kendisinden önce iki dönem üst üste iktidarda olan Neocon'ların (Yeni Muhafazakarlar) işgalci ve saldırgan politikaları yüzünden bütün dünyada yerle bir ettikleri Amerikan itibarını yeniden düzeltmeye çalıştı. Obama ilk ziyaretlerinden birini Türkiye'ye gerçekleştirdi. Gerek Türkiye'de, gerekse Mısır'da yaptığı tarihi konuşmalarda İslâm dünyasına yönelik sıcak mesajlar verdi; "Amerika'nın İslâm'la kavgası yoktur, olmayacaktır" dedi. Neoconların benimsediği saldırgan, tehditkâr ve kibirli bakış yerine daha yumuşak, barıştan ve işbirliğinden yana bir tutum sergiledi; bu tutumuyla Müslüman dünyanın büyük ölçüde sempatisini kazandı.

Obama yönetimi Amerika'nın Irak'ta Vietnam türü bir batağa saplandığını farkında ve bundan çıkış yolu arıyor. Gerek bu konuda, gerekse Ortadoğu, Kafkaslar, Orta Asya'yı yakından ilgilendiren bölgesel ve uluslar arası sorunlar konusunda Türkiye'nin yakın desteğine ve işbirliğine ihtiyacı var. Türkiye'nin 1 Mart 2003'te Tezkereyi reddetmesinden bu yana, -Graham Fuller'in Yeni Türkiye Cumhuriyeti adlı, Türkçe'ye de çevrilmiş olan, önemli eserinde isabetle vurguladığı gibi- artık "çantada keklik eski Türkiye"nin yerinde yeller estiğinin, bugün karşılığında daha bağımsız bir dış politika yörüngesine girmiş bir Türkiye olduğunun bilincinde ve ilişkileri bu gerçek ışığında yeniden düzenlemeye, Bush yönetimi döneminde iyice gerilmiş ilişkileri tamir etmeye çalışıyor. Bu çerçevede Obama Türkiye'ye "model ortaklık" önerdi. Bu, bir tarafın talimat verip diğer tarafın itirazsız yerine getirdiği bir "emir-komuta" ilişkisi yerine, iki tarafın karşılıklı menfaatinin gözetildiği, iki tarafın da birbiriyle işbirliğine muhtaç olduğunun bilinciyle hareket ettiği yeni ve daha dengeli bir ilişki tarzı. Asker-sivil bizim "iflah olmaz" Ergenekoncuların iddia ettiğinin aksine, Türkiye şu anda ABD'nin köleliğini yapmıyor, tam aksine, 1944'te -daha II. Dünya Savaşı bitmeden, sonradan 1960 darbesinde epey rol oynamış bir grup subayın gizli ABD ziyaretiyle- başlayıp, 1952'de Nato üyeliğiyle formel hale getirilen, sonraki dönemlerde darbelerle iyice perçinlenen köleliği sona erdiriyor.

***İsrail'e "One Minute" Darbesi:
Ortadoğu'da Dengeler Değişiyor, İsrail Yalnızlaşıyor***

İsrail 1948'de, Avrupa'dan kovulan Yahudilerin Filistin'e yönlendirilmesi ve İngilizlerin büyük desteğiyle kurulmuş bir ülke. O gün bu gündür Ortadoğu'nun bağrına saplanmış bir hançer gibi: savaşa, işgalle, işkenceyle bölgede tutunmaya çalışıyor. "Zulüm ile abad olunmaz" düsturuna aldırmadığı için de rahat uyuyamıyor, arada sırada tank-top-tüfek Batı Şeria ve Gazze'ye girip yakıp yıkıyor, vurup kırıyor, öldürüyor; bununla yetinmiyor, BM kararlarının aksine işgal altındaki bölgelerde yeni yerleşimleri durdurmuyor, Filistin devletini tanımıyor, Filistin'in dünya ile irtibatını kesiyor, giden yardımların yerine ulaşmasını engelliyor. Bütün bunlar İsrail'in uykusunu rahat uyumasını sağlamıyor, aksine korkularını depreştiriyor. Dünyada duvarlar yıkılır ve ülkeler birbiriyle duvarsız, engelsiz görüşmeye, konuşmaya, ticaret yapmaya doğru giderken, İsrail Filistin'le arasına Tecrit Duvarı çekiyor.

Daha önceki değerlendirmelerimizde de vurgulandığı üzere, onlarca yıldır Filistin'de bitmeyen savaş yalnızca Filistin halkının savaşı değildir; bölgede hegemonya kurmak isteyen ABD, İsrail, İran, Suriye ve kendi rejimlerinin geleceğinden kaygı duyan bazı Arap ülkelerinin savaşıdır; deyim yerindeyse "Filler tepişmekte," arada Filistin halkı ezilmektedir. Bu anlamda bölgede olup bitenden yalnızca İsrail'i sorumlu tutmak, resmin bir yüzünü görüp öteki yüzünü görmemek demektir. Örneğin Mısır'ın Refah kapısını neden açmadığı, giden yardımların rahat geçmesine neden izin vermediği üzerinde düşünmek gerekir.

2009 yılının Ocak ayında Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu toplantıları sırasında düzenlenen bir panelde İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'in üst perdeden yaptığı konuşmaya Başbakan Erdoğan sert tepki göstererek, gerek Müslüman, gerek gayri-Müslim dünyanın büyük sempatisini ve takdirini kazandıracak bir çıkış yaptı ve, "One Minute" (Bi Dakka!) dedi, "öldürmeye gelince, siz öldürmeyi çok iyi bilirsiniz; plajlarda oynayan çocukları nasıl öldürdüğünüzü yakından biliyorum." Zaten önceden beri prestiji yükselmekte olan Erdoğan hem Arap dünyasında, hem öteki Müslüman ülkelerde hem de Batıda o günden beri daha dikkatle izlenen ve itibar gören bir lider haline geldi.

IMF ve Dünya Bankası Koordinatörlüğünde Krizden Çıkış Arayışları

Kapitalizmin tarihi boyunca yaşanmış en büyük ekonomik kriz olan 1929 Büyük Dünya Bunalımından sonraki en ciddi krizle yüzyüze kalınınca, 2009 yılına damgasını vuran gelişmelerden biri de doğal olarak krizden çıkma arayışları oldu. Bir yandan hükümetler bütçe açıklarını şişirme pahasına cömert devlet yardımları ve teşviklerle talebi canlandırmaya çabalarırken, bir yandan da bugün dünya finans ve kredi sisteminin iki temel kurumu olarak Dünya Bankası ve IMF koordinatörlüğünde krizden çıkış arayışları sürdü. Türkiye bu toplantılardan bir kısmına evsahipliği yaparak, bölgenin yükselen gücü imajını pekiştirdi. İstanbul'da 2009 sonbaharında yapılan toplantılarda krizden çıkış için ne tür önlemler alınması gerektiği kadar, bundan sonra benzer bir kriz yaşamamak için bankacılık ve finans sisteminde ne gibi değişiklikler yapılması gerektiği konuşuldu. Dile getirilen görüşler arasında şunlar yer aldı: kredi ve finans piyasalarının daha sıkı denetimi, spekülasyon hareketleri üzerine sınırlamalar konması, CEO'ların aldıkları ücret ve ikramiyelerin azaltılması, ve uluslararası işbirliğinin artırılması. Bu arada Papa'nın, krize çare olarak İslâmi finans sisteminden yararlanmak gerektiğini dile getirmesi de ilginçti.

Madem Papa hazretleri bile konuyu gündeme getirdi, bu konuda birkaç kelam etmek vacip oldu. Modern dünyada yaşanan krizlerde kuşkusuz kapitalizmin teşvik ettiği doymak bilmez tüketim iştahının, aşırı hırs ve daha fazlaya talip olmanın belirli bir payı vardır. Bu anlamda İslâm'ın sadelik, kanaat, bulduyuyla yetinme, doğayı kendine bir emanet bilme, gelecek kuşakların hakkını gözetme, paradan para kazanmaya cevaz vermeme gibi ilke ve tavsiyelerinin krizleri azaltmada önemli bir işlev göreceği muhakkaktır. Ancak, burada, bir zamanlar heyecanlı İslamcı gençleri gaza getiren "İslâm gelecek, dertler bitecek" sloganına teslim olmamak, biraz soğukkanlı düşünmek gerektiğini vurgulayalım. Müslüman aydınların bir kısmına da sirayet etmiş olan "kapitalizmi bütün modern hastalıkların kaynağı bir günah keçisi görme" kolaycılığı duygularımızı okşayabilir, ama dertlerimize deva olmaz.

Bu bağlamda, öncelikle israfın, doymak bilmezliğin, kıt kaynakların kıymetini bilmemenin, kısa yoldan köşeyi dönme hevesinin, paradan para kazanma arayışının yalnızca kapitalizme özgü hastalıklar olduğunu sanmak yanlıştır. Bunlar insani za-

aflardır; insanın olduğu her coğrafyada, tarihin her döneminde rastlanan, kıyamete kadar da rastlanacak olan hastalıklardır. İkincisi, kapitalizm İslâm'a alternatif bir din değil, bir iktisadi örgütlenme, üretim-yatırım-tüketim kararlarının nasıl verileceğini belirleme tarzıdır. Müslüman olsa da olmasa da, her toplumun muhatap olduğu bu sorulara cevap verirken kapitalizmin alternatifi İslâm değil, sosyalizmdir. Bunlardan kapitalizm -kendi içinde çok çeşitli versiyonları olmakla birlikte- sosyalizme kıyasla daha piyasacı, özel mülkiyet kurumuna ve kâr arayışına saygılı, bireysel tercihlere önem veren bir modeldir. Özel mülkiyet kurumunu tanımayan, üretim-yatırım-tüketim kararlarını bireylere (piyasaya) değil de, bir avuç bürokrat ve iktidar seçkinine bırakan sosyalist sistemi savunmak, bu satırların yazarına göre, akıl kârı bir yol değildir. Bunun hem felsefi-ideolojik, hem de sosyalist sistemin akıbetinin ortaya koyduğu empirik (tecrübi) nedenleri vardır. Kapitalizmi ille eleştireceksek, -birçok bakımdan merkezden kumandalı sosyalist modele çok yaklaşan- devletçi-tekelci kapitalizm modelini eleştirmeli, buna karşılık, -İslâmın temel kaynaklarıyla hiçbir uyumsuzluğu olmayan- serbest piyasa modelini savunmalıyız. Maalesef, dünyaya bakış açısı bakımından "kapitalizm" kavramının mucidi olan Karl Marx'ın kötü bir takipçisi olan, bu anlamda kapitalizm düşmanlığını iyi Müslümanlık sanan insanların mebzûl miktarda bulunduğu bu memlekette, burada ifade edilen fikirlere taraftar bulmak kolay olmasa da, hakikatin hatırına bunları dile getirmek gerekmektedir. Tekrar vurgulamak gerekirse, Müslüman bir toplumun iktisadi faaliyetlerin organizasyonu konusunda önündeki seçim, "İslâm ile kapitalizm" arasında bir seçim değildir; "kapitalizm ile sosyalizm" arasında bir seçimdir. Daha doğrusu, kaynak dağılımını siyaset kurumuna ve iktidar seçkinlerine yaptıran "kollektivist-devletçi" sistem ile "serbest piyasa" sistemi arasında bir seçimdir. Müslümanlık adına kapitalizmi eleştiren ve sözde alternatif olarak İslâmı önerenlerin esas itibarıyla yaptığı şey, İslâmî unsurlarla kamufle edilmiş, piyasa karşıtı bir devletçi-kollektivist sistemdir.

Krizlerle ilgili son olarak şunu söyleyelim: devletin karşılıksız para basma yetkisi elinden alınmadığı sürece, insanoğlunda hazıra konma, paradan para kazanma ve kısa yoldan köşeyi dönme hevesleri var olduğu sürece, hatayı yapanın hatasının bedelini iflasla ödemekten kaçınabildiği sürece, bu bedelin devlet operasyonlarıyla vergi mükelleflerine ödetildiği sürece, insanlar cömert devlet yardımlarına tamah ettiği, politikacılarda da iktidara gelebilmek için "başkasının sırtından ağalık yapma" eğilimi sürdüğü müddetçe krizler olacaktır. Önümüzdeki nispeten daha iyi olan seçenek, piyasa sistemidir. Gerçek anlamda serbest piyasa ekonomisi krizleri tamamen sona erdirmeyebilir, ama şimdiki devletçi-müdahaleci sisteme göre çok daha aza indireceği muhakkaktır.

Dünyanın Yönetiminde G-8'den G-20'ye Geçiş Hazırlıkları

2009 yılında dünyada dikkati çeken önemli gelişmelerden biri de, dünyanın geleceğinde söz sahibi olacak ülkelerin kompozisyonunda değişiklik arayışları oldu. Son yarım asır boyunca dünyadaki demografik ve ekonomik trendlere bakıldığında,

ekonomik bakımdan dünyanın ağırlık merkezinin Batıdan Doğuya doğru kaymakta olduğu çok açık biçimde görülmektedir. Bugün dünya nüfusunun beşte üçünden fazlası Asya’da yaşamaktadır. Doğuda nüfus artarken Batıda yerinde saymakta, hattâ azalmaktadır. Dünya toplam üretimi, yatırımı ve ticaretinde Batının payı azalmakta, Doğunun payı artmaktadır. Örneğin, 1950 yılında ABD, Avrupa ve Kanada’nın dünya üretimindeki payı %68 iken, 2003’te bu pay %47’ye düşmüştür. 2050 yılında ise bu rakam 1820’li yıllardaki seviyesine, %30’un altına inecektir.² Buna karşılık çoğunluğu Asya’da bulunan gelişmekte olan ülkelerin payı son 50 yıllık dönemde %30’dan %50’nin üzerine çıkmıştır. ABD’nin dünya ekonomisindeki payı son 25 yılda %23’ten %20’ye düşmüş, buna karşılık Çin’in aynı dönemdeki payı %3’ten %13’e, Hindistan’ın payı %2.4’ten %5.1’e çıkmıştır. Birçok stratejik araştırma kuruluşu ve uzmanın tahminlerine göre, geleceğin dünyasında önemli rol oynayacak 6 kritik ülke Çin, Hindistan, Brezilya, Endonezya, Meksika ve Türkiye’dir.

Bu öngörülerini destekler biçimde, Amerika’nın Neoconlar marifetiyle giriştiği saldırgan maceraların fiyaskoyla sonuçlanmasının da etkisiyle, 2009 yılında dünyanın yönetim yapısında değişiklik arayışları belirginlik kazanmıştır. Bu çerçevede, IMF ve Dünya Bankası toplantıları, BM Genel Kurul toplantıları gibi uluslar arası zirve toplantılarında G8 yerine G20’yi öne çıkarma konusunda mutabık kalınmıştır. Böylece sadece Batılı 7 zengin ülke artı Rusya yerine, dünyanın geleceğinde aralarında Türkiye, Brezilya, Endonezya, Meksika, G. Kore, Hindistan ve Çin’in de bulunduğu gelişmekte olan ülkelerle genişletilmiş G20 topluluğunun belirleyici rol oynaması mekanizması kurulmuş bulunmaktadır.

Kopenhag küresel ısınma ve iklim zirvesinin fiyaskoyla sonuçlanması

2009 yılında hayal kırıklığı yaratan olayların başında Kopenhag iklim zirvesinin fiyaskoyla sonuçlanması gelmektedir. Aralık ayında dünya gelişmiş veya gelişmekte olan, çok az istisna dışında hemen bütün ülkelerin liderleri Kopenhag’da toplanmışlar, küresel ısınma sorununa, bunun yol açtığı iklim değişmesi sorununa bir çare bulma meselesini görüşmüşlerdir. Umutlar, 1990’lı yılların 2. yarısında imzalanmış, 2012’ye kadar geçerli olan Kyoto Protokolü’nün yerine daha iyi bir yenisinin konmasıydı; ancak umutlar boşa çıktı, liderler iyiniyet ve temennilerin ötesine geçmeyen beyanlarla yetinip, dağıldılar.

Sorunun temeli, küresel ısınma ve iklim değişikliği için alınması gereken önlemlerin bedelini kimin ödeyeceği noktasındaki görüş ayrılığına dayanıyor. Küresel ısınma ve buna bağlı iklim değişikliğinin esas sebebinin, sanayi tesislerinin atmosfere saldırdığı sera etkisi yaratan gazlar olduğu konusunda, istisnalar dışında, hemen herkes hemfikir. Öyle olunca, çarenin de bu gazların atmosfere salımının azaltılması olduğu kendiliğinden ortaya çıkıyor. Bu noktada, gelişmekte olan ülkeler, haklı olarak, dünyanın

2 J. Goldstone, “Yeni Nüfus Bombası,” Foreign Affairs, Ocak-Şubat 2010.

bugünkü halinden, atmosfere bugüne kadar salınan sera gazlarının büyük bölümünden gelişmiş ülkelerin sorumlu olduğunu, dolayısıyla, gaz emisyonunu azaltmanın bedelini de bunların ödemesi gerektiğini söylüyorlar. Buna karşılık gelişmiş ülkeler de, her ne kadar geçmişten kendilerinin sorumlu olduğunu kabul etseler de, gelecekte gelişmekte olan ülkelerin gaz emisyonu konusunda daha fazla paya sahip olacaklarını –nitekim bugün itibariyle yıllık gaz emisyonunun üçte biri gelişmiş ülkelere, üçte ikisi ise gelişmekte olan ülkelere kaynaklanıyor- belirterek, maliyetlerin paylaşılması gerektiğini ileri sürüyorlar. Kimse pozisyonundan geri adım atmak istemediği için de bir anlaşmaya varmak mümkün olmuyor. Kyoto Protokolünün süresi doluncaya kadar bu konudaki arayışlar sürecek, ama ideal şartlarda bir anlaşmaya varmak kolay görünmüyor; bunun için belki korkulan doğal felaketlerin daha belirgin ortaya çıkmasını beklemek gerekecek. İnsanoğlu hep aynı: yumurta folun ağzına dayanmadan, tehlike iyice kaçınılmaz bir hal almadan fedakarlık yapmaya, adım atmaya yanaşmıyor.

3. 2009 YILINDA TÜRKİYE’DE EKONOMİ VE SİYASET

Fetret Devrinin Sonu: İttihat ve Terakki Kabusu Bitiyor

2009 yılı -1909’dan tam 100 yıl sonra- İttihat ve Terakki (İVT) devrinin sonuna geldiğimizi düşündürten olaylarla ve gelişmelerle dolu bir yıl oldu. Türkiye tarihinin en önemli kırılma noktalarından birinden geçiyoruz. 31 Mart Vak’ası tezgahıyla 1909’da iktidarı ele geçiren, o gün bu gündür, hem kendi hükümlerlerini sırasında yaptıkları ve hem de kendilerinden sonraki devirlerin muktedirlerine bıraktıkları siyasi-kültürel, ideolojik ve entellektüel mirasla bu ülkenin ufuklarını karartan İVT cuntasının yol açtığı “fetret devri”nin sonuna geldik. Tam yüz yıldır biriken ve görülmeyi bekleyen hesaplar son yıllarda birer birer görülmeye başlandı. Pandoranın kutusu açıldı, devletin ve devlet içine çöreklenmiş çetelerin bütün kirli çamaşırları ortaya saçıldı. Ergenekon, Seferberlik Tetkik Kurulu, Özel Kuvvetler Komutanlığı, Kontrgerilla, Özel Harp Dairesi, Kozmik Oda, JİTEM,.. denince insanların aklına artık çok şey geliyor. İrtica Eylem Planı, Kafes Planı, Balyoz Planı ortaya döküldüğünden beri, darbelerin, muhtıraların, darbelere ortam hazırlanırken girişilen provokasyonların, faili meçhul cinayetlerin, “irtica hortladı” mizansenlerinin sırrı da ayan beyan ortaya çıktı.

Aşağıda önce siyasette, daha sonra da ekonomide 2009’da meydana gelen başlıca gelişmeler değerlendirilmiştir.

3.1. Siyasette 2009

Siyasi alanda 2009 yılının önemli, Türkiye’nin geleceğine damgasını vuracak gelişmelerini satır başları halinde şöyle sıralamak mümkündür:

- Darbe planları: İrtica Eylem Plânı, Kafes Eylem Planı, Balyoz Darbe Planı
- Demokratik açılım: Kürt açılımı, Alevi açılımı, Azınlıklar açılımı
- Dış politika açılımları: Ermenistan açılımı, Suriye açılımı, Irak açılımı
- Ergenekon davası, faili meçhul cinayetler davası, Kozmik Oda baskını

Darbe planları:

İrtica Eylem Plânı, Kafes Eylem Planı, Balyoz Darbe Planı

2009 yılı Türkiye’de devlet mekanizmasının yozlaşmışlığı, bürokrasinin çürümüşlüğü, ordu içindeki cuntacı yapılanmalar ve yıllardır hasıraltına itilmiş ne kadar pislik varsa birer birer ortaya döküldüğü, kirli çamaşırların etrafa saçıldığı bir yıl oldu. Hakkını teslim etmek gerekir ki, Taraf gazetesinin cesur, kararlı, demokrasi ve özgürlüklerden yana sergilediği sağlam duruşun bunda büyük rolü oldu. Kimsenin yazmaya, yayımlamaya cesaret edemediği bilgileri, belgeleri, dosyaları ve hain planları, başta Mehmet Baransu olmak üzere, Taraf muhabirleri ve yöneticileri ele geçirdiler, yayımladılar, yorumladılar. Zaman, Star, Yeni Şafak, Bugün ve Vakit gibi gazetelerin de bu kervana katılmasıyla, medya adeta “darbeciler” ve “darbe karşıtları” olarak ikiye ayrıldı. Bir grup darbe hazırlıklarını, cunta planlarını ve bunlarla ilgili ortaya konan bilgi ve belgeleri görmezden gelmeye, haberleri sulandırmaya, hafife almaya, magazinleştirmeye çalışırken, bazıları cesaretle bu haberlerin üzerine gittiler, eleştirdiler, devletin yetkili organlarını, hükümeti ve yargıyı darbecilerin yargılanması için gereğini yapmaya davet ettiler.

Bu cesur yayınlar sayesinde öğrendik ki, 2003-2004 yıllarında Ayışığı, Sarıkız, Yakamoz, Eldiven gibi çok sayıda darbe atlatmışız. Yetmemiş, 2009 yılında hâlâ Genelkurmay karargahında birileri yememiş içmemiş, “İrtica Eylem Planı” adı altında “AKP’yi ve Gülen’i Bitirme” planları yapmış; partiyi ve cemaati zor durumda bırakmak, hükümeti devirmek, cemaati sindirmek için planlanmadık yalan, iftira, tezgâh bırakmamış. Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un “kağıt parçası” diye küçümsediği şeyin, Kurmay Albay Dursun Çiçek’in elinden çıkmış, ıslak imzalı gerçek bir “belge” olduğu ortaya çıktı. Yine Başbuğ’un “boru” diye küçümsediği silahların TSK’nın envanterine kayıtlı, kullanıma elverişli silahlar olduğu ortaya kondu. 2009 bu anlamda TSK’nın kendini savunduğu, Genelkurmay Başkanının zaman zaman –biri Trabzon’da bir savaş gemisinin üzerinde olmak üzere- tehditkâr ifadelerle esip gürlendiği, ancak basının sinmek yerine yeni belgelerle olayların üzerine gittiği gerilimli bir yıl oldu. Darbe planları kervanına en son katılan ikisi ise tam bir dehşet tablosu: Kafes ve Balyoz planları. Kafes Eylem planıyla millet kafese sokulmak istenmiş, Aleviler ve gayri-Müslim cemaatlerin ileri gelenlerine yönelik suikastler, okul çocuklarından oluşan ziyaretçilerin kalabalık olduğu bir günde Koç müzesindeki yer altı gemisinde bomba patlatıp kaos yaratmaya varıncaya kadar gerçekten vicdansız, hain eylemler planlanmış. Balyoz darbe planıyla daha ürkütücü eylemler var: Fatih ve Beyazıt camilerinin bir Cuma namazı vaktinde bombalanması, Hava Kuvvetlerine ait bir jet uçağının mümkünse Yunanlılara düşürülmesi, olmazsa kendi pilotlarımız tarafından

düşürülmesinin sağlanarak gerginlik ve kaos yaratma, darbenin koşullarını oluşturma, ardından bir gece sabaha karşı 03:00'da darbe yapma, insanları stadyumlarda toplama, direniş eylemlerini İsrailvari yöntemlerle sert şekilde bastırma,.. dudak uçuklatan, “bu ordu bizim ordumuz mu, yoksa bir işgal ordusu mu?” dedirten planlar..

Öyle anlaşılıyor ki, cuntacılık ve darbecilik, kendi halkının bir bölümünü düşünme görme, hükümete karşı bir siyasi muhalefet partisi gibi hareket etme, onu görev yapamaz hale getirmek için eylem tezgahlama hastalığı bir istisna olmaktan ziyade bir norm haline gelmiş, her dönemde karargahtan birilerinin neredeyse asli vazifesi haline gelmiş bir hastalık. Ortaya dökülen bu fecaatten sonra TSK'da esaslı bir temizlik hareketi kaçınılmaz, orduya güven son yılların en düşük seviyesine düşmüş durumda.³ Sadece cuntacıların ayıklanması yetmez, daha önemlisi, TSK'nın, darbelere gerekçe yapılan İç Hizmet Kanunu'nun meşhur 35. Maddesini ve askere mülki amirlerin izni ve emri olmaksızın şehir içinde fiilen sıkıyönetime girişme yetkisi veren EMASYA protokolünün lağvedilmesinden başlayıp, askeri liselerden harp okullarına askeri eğitim müfredatının her aşamada tepeden tırnağa gözden geçirilmesine kadar bir yığın tedbir alınmalı; demokrasiyi özümsemiş, seçilmiş siyasi otoritenin üstünlüğünü, kendisinin bir devlet memuru olduğunu, vazifesinin de “rejim kollamak” değil sınır korumak olduğunu kabul eden bir asker zümresi yetiştirilmelidir.

Demokratik Açılım: Kürt Açılımı, Alevi Açılımı, Azınlıklar Açılımı

Türkiye'de siyasetin gündemine 2009 yılında açılımlar damga vurdu. Ak Parti hükümeti ve sayın Başbakan, cesur bir kararla “demokratik açılım” şemsiyesi altında Cumhuriyet tarihinin en önemli sorunlarına neşter vurmaya başladı. Bunun bir ayağı Kürt açılımı, bir ayağı Alevi açılımı, bir ayağı da gayri-Müslim azınlıklar açılımı. Açılımların gereği ve yararı konusunda kamuoyu ikiye bölündü. Ergenekon davasıyla ilgili tartışmalar da eklenince bu konuda siyasî partiler arasında önemli saflaşmalar meydana geldi. Açılımın sahibi olarak AK Parti açılımların gereğini savunup “özgürlükler genişletilecek, demokrasi sağlanacaktır” derken, CHP ve MHP'nin başını çektiği muhalefet ise buna şiddetle karşı çıkıp “Türkiye'nin bölünüp parçalanacağı” söylemini dillendirdiler. Benzer bir ayrışma basında ve aydınlar arasında da görüldü. Bir kesim, demokrasinin ve istikrarın gereği olarak açılımları savunurken, diğer taraf, askeri jargonun çok sık kullandığı “vatanın bekası ve bölünmez bütünlüğü” üzerinden açılımı savunanlara suçlamalar yöneltti. Hükümet tarafından temmuz ayında başlatılan demokratik açılım süreci, yılın ikinci yarısında TBMM'nin de öncelikli gündem maddesi oldu. Başbakan Erdoğan, açılım sürecinin ilk günlerinde DTP Genel Başkanı Ahmet Türk ile görüştü. Erdoğan, bu konuda CHP ve MHP liderleriyle de görüşme talebinde bulundu. MHP lideri Devlet Bahçeli, teklifi reddetti. CHP lideri Deniz

3 A-G adlı kamuoyu araştırma şirketinin, Balyoz planı henüz ortaya çıkmadan önce, 2009 sonunda yaptığı araştırmaya göre, yaşanan gelişmelerin etkisiyle orduya güven en düşük düzeyine, %63'e düşmüş durumda. Taraf, 25.01.2010.

Baykal'la yaşanan mektup diplomasisinden sonra Baykal'ın "kameralarla kayıt altına alınsın" ısrarı nedeniyle bu görüşme gerçekleşmedi. CHP ve MHP başından itibaren karşı çıkarken, DTP başlarda destek olduğu açılıma ilerleyen dönemlerde ağır eleştiriler getirdi. Özellikle partinin kapatılmasından hemen önceki günlerde DTP sert bir söylem kullandı. Açılımin sona erdiği iddiasıyla sokak eylemleri başladı.

Bu arada Hükümet 2008 yılında başlattığı Alevi açılımını aydınların, akil adamların, Alevi sivil toplum kuruluşlarının ve bilim adamlarının katılımıyla Alevi çalıştaylarıyla 2009 yılında da devam ettirdi. Aleviler devlet tarafından ilk defa bu düzeyde muhatap alındıklarını belirterek süreçten memnuniyetlerini dile getirdiler. Nihayet bu tabloyu tamamlamak üzere, hükümet Türkiye'de yaşayan gayri-Müslim azınlıkların temsilcileriyle görüşerek onların sorunlarını dinledi, Ruhban Okulu'nun yeniden açılması dâhil, sorunlarının çözümü için çalışacaklarını dile getirdi. 2010 yılında açılımlar kervanına, halk arasında "Çingeneler" olarak anılan, son zamanlarda daha moda deyimiyile "Romanlar"la ilgili açılım da katılacak gibi görünüyor.

Bu satırların yazarına göre Kürt açılımı da, Alevi açılımı da, azınlıklar açılımı da son derece gereklidir, yararlıdır, zorunludur. Böyle bir demokratik açılımın çok daha önceden yapılması gerekirdi, bugüne kadar yapılmamış olması bu ülke adına zaman kaybı, can kaybı, enerji kaybı ve kaynak israfı olmuştur. Çok partili demokrasiye geçtiğimiz zamanlardan itibaren bu açılımlar yapılabilmiş olsa, bugün Türkiye gerek siyasi, gerekse ekonomik açıdan çok daha farklı, daha istikrarlı, daha müreffeh bir ülke olurdu.

Altını çizmekte yarar var: yukarıda sıralanan bütün bu sorunların kaynağında ittihatçı-Kemalist zihniyet yatmaktadır. İttihatçılarla başlayan ve Kemalistlerce devam ettirilen katı ulus-devletçi, ırkçı-milliyetçi, Anadolu'yu gayri-Müslimlerden ayıklayıcı, Anadolu halkını da devletin uygun gördüğü tektipçi kalıplara girmeye zorlayan baskıcı otoriter zihniyet Kürtleri de, Alevileri de, azınlıkları da, Sünni Müslüman dindar halkı da devlete yabancılaştırmış, ülkede iç barışı bozmuş, sonuçta ortaya, -ülkenin kaymağını yiyen bir avuç iktidar seçkini ve devlet eliyle yaratılan zengin dışındaki hiçbir toplum kesimini memnun etmeyen, yoksulluk çemberini kıramayan bir ülke çıkmıştır. Yirminci yüzyılı bu şekilde ıskaladık, ama yirmibirinci yüzyılı ıskalama lüksümüz yoktur; demokratik açılımı sonuna kadar götürme ve bu ülkeyi demokratik, sivil, özgür, zengin ve açık bir toplum haline getirmek zorundayız.

Dış Politika Açılımları: Ermenistan Açılımı, Suriye Açılımı, Irak Açılımı

Ahmet Davutoğlu'nun vizyonu ve büyük katkısıyla son yıllarda dış politikada yeni bir yörüngeye giren ve "komşularla sıfır problem" hedefleyen Türkiye, 2009 yılında önemli dış politika açılımlarına imza attı. Bu çerçevede Türkiye'nin, örneğin Irak yönetimi ile ortak "Bakanlar Kurulu" toplantısı düzenlemesi kayda değerdi. Yine aynı doğrultuda Türkiye-Irak Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 1. Bakanlar

Toplantısı, 17 Ağustos'ta İstanbul'da gerçekleştirildi. Başbakan Erdoğan'ın Bağdat gezisi sırasında iki ülke arasında toplam 48 anlaşmaya imza atıldı. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül de 33 yıl aradan sonra Bağdat'ı ziyaret eden ilk Türk cumhurbaşkanı oldu. Ayrıca Kuzey Irak'la 2 yıldır yakınlaşma politikası takip eden Türkiye'den, Kürt Özerk Yönetimiyle ilişkileri iyileştirmeye yönelik "Erbil açılımı" da geldi. Sivil toplum kuruluşları ve aydınların ziyaretlerinin yanısıra, Dışişleri Bakanı Davutoğlu da Erbil'i ziyaret etti. Türkiye'nin Erbil'de konsolosluk açmaya karar vermesi önemli bir gelişmeydi.

Açılım sadece Irak'la sınırlı değildi. Vaktiyle Öcalan'a evsahipliği yaptığı için savaşın eşiğine gelmiş olan Suriye ile Türkiye arasındaki ilişkiler son birkaç yılda inanılmaz gelişmeler kaydetti. Karşılıklı ziyaretler, jestler derken, 2009 yılında sınırdan vizesiz geçiş dönemi başlatıldı. Aynı süreçte yine Arnavutluk, Lübnan ve Libya ile de vizelerin kaldırılması kayda değerdi. Sırada Rusya ve S. Arabistan'la vizeleri kaldırma arayışları var. Suriye ile vizelerin kaldırılması sembolik önemi olan bir dizi gelişmeyle süslendi. 13 Ekim tarihinde Türkiye ile Suriye Dışişleri Bakanları vizeyi kaldıran anlaşmayı imzaladı. İki ülkeden 10'ar bakanın katılımıyla önce Halep'te "mini kabine" toplantısı gerçekleştirildi. Bu toplantının ardından tüm bakanlar sınır noktasında kurulan sembolik bariyeri kaldırıp, yürüyerek Türk tarafına geçti. Sınır noktasında da vize muafiyeti anlaşmasına imza atıldı. Davutoğlu, iki ülkenin ortak sloganını "ortak kader, ortak tarih, ortak gelecek" olarak niteledi. Başbakan Erdoğan da 23 Aralık'ta Suriye'ye giderek iki ülke arasında 51 anlaşmaya imza attı.

Dış ilişkilerde benzer bir iyileşme İran'la yaşandı. İki ülke arasında birçok alanda varolan işbirliği, 2009'da devam eden karşılıklı üst düzey ziyaretlerle bir adım daha ileri götürüldü. Cumhurbaşkanı Gül, Başbakan Erdoğan ve bazı bakanlar İran'ı ziyaret ettiler. İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad da İslam Konferansı Teşkilatı (İKT) toplantısı çerçevesinde Türkiye'yi ziyaret etti. Erdoğan'ın, İran ziyaretinde ve başka ortamlarda Tahran'ın barışçıl nükleer program sürdürmeye hakkı olduğunu savunması, tahmin edileceği üzere, bazı Batılı ülkelerin tepkisini çekti.

Türkiye 2009 yılında bir önemli adım daha atarak, AB, ABD ve Rusya'nın da desteğiyle, Ermenistan'la ilişkilerin normalleştirilmesini, iki ülke arasında diplomatik ve ekonomik ilişkiler geliştirilmesini, sınır kapısının açılmasını öngören protokollere imza attı.

Suriye, Irak, İran ve Ermenistan'la ilişkiler bu şekilde gelişirken, Türkiye'nin bölgedeki "stratejik ortağı" olarak algılanan İsrail ile ilişkiler giderek gerginleşti. Yurtdışında değinildiği üzere, Başbakan Erdoğan'ın Davos'ta, İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e karşı, Gazze'de yaşananlardan dolayı yaptığı "one minute" çıkışı, ilişkileri gerdi. Türkiye, Suriye ile İsrail arasında barış sağlamaya çok yaklaştığı bir dönemde

İsrail'in Gazze'ye saldırı düzenlemesi Ankara'nın tepkisini çekti. Hatırlanacağı üzere Gazze'ye yönelik olarak 22 gün süren acımasız saldırılar sonucu bölge yerle bir olmuş, 1400 Filistinli hayatını kaybetmiş, tahminen 2 milyar dolarlık bir maddi zarar ortaya çıkmıştı. Gazze'de yeniden yapılanma çalışmalarına İsrail'in ambargosu yüzünden başlanamaması Türkiye'nin İsrail'e tepkisini artırdı. "Ayrılık" dizisinde İsrail'in Filistinlilere yönelik uyguladığı "şiddetin" sergilenmesinin yanısıra, Türkiye'nin İsrail'i "Anadolu Kartalı" tatbikatına almaması ilişkileri büsbütün gerdi.

Türkiye'nin Ortadoğu'ya ve Kafkaslara yönelik açılımları bazı çevreleri oldukça rahatsız etmiş olmalı ki, hem içerden, hem dışarıdan bu çevrelerce "eksen kayması" tartışmaları başlatıldı. Türkiye'nin, Avrupa Birliği'nden umduğunu bulamaması ve yönetimin İslamcı eğilimleri nedeniyle yüzünü Batıdan Doğu'ya çevirdiği ileri sürüldü. Ancak Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu, yaptıkları açıklamalarla bu tartışmaların gerçeği yansıtmadığını, Türkiye'nin eksen değiştirmedini, dış politikada Türkiye'nin 360 derecelik bir eksene sahip olduğunu vurguladılar.

Ergenekon Davası, Faili Meçhul Cinayetler Davası, Kozmik Oda Baskını

Ergenekon, anlaşıldığı kadarıyla, Özel Kuvvetler, Seferberlik Tetkik Kurulu, Kontrgerilla, Özel Harp Dairesi gibi tarihi öncülleri veya ikiz kardeşleriyle birlikte, Soğuk Savaş döneminde NATO marifetiyle kurulan, bir dönem ABD tarafından finanse edilen, askeri ve sivil uzantıları olan bir örgüt. Görünürde bu örgütün görevi, Komünizm tehlikesine karşı tedbir almak, düzenli ordunun işe yaramadığı yerlerde direnişi örgütlemek vs. Ama, gerek İtalya, İspanya, Belçika ve Almanya gibi ülkelerdeki ikiz kardeşleri olan Gladio ve türevlerinin yaptıklarından, gerekse sırrına ancak son zamanlarda vakıf olabildiğimiz provakatif eylemlerinden anlaşıldığı kadarıyla, esas görevi, buldukları ülkeyi ABD'nin ve NATO'nun mutlak kontrolü altında tutmak, bunun için de her ne gerekiyorsa yapmaktır. Buna istikrarsızlaştırma, faili meçhul cinayetler, psikolojik hareketler ve darbeler dâhildir. Türkiye ayağında buna bir de Kemalist homojen toplum yaratma, jakoben modernleştirme, beyaz Türklerin egemenliği ve askeri vesayetin sürdürülmesi boyutu eklenince resim tamamlanıyor. Ergenekon bu anlamda Türkiye'nin son yarım yüzyılımı karartmış bir beladır: 6-7 Eylül 1955 olaylarından bütün askeri darbelere, darbelere uygun ortam yaratmak ve şartları olgunlaştırmak üzere girişilen bütün toplumsal provokasyon ve faili meçhul cinayetlerin tümünde bu karanlık örgütün parmağını aramak gerekir.⁴ Bütün bu olaylar son tahlilde Türkiye'yi içe kapatmıştır, iç barışı ve istikrarı bozmaya yaramıştır, askeri

4 Örnek çok: Maraş, Çorum, Çankırı olayları, 1 Mayıs 1977 Taksim katliamı, Gazi Mahallesi olayları, Sivas Madımak faciası, Ecevit ve Özal'a suikastlar; Eşref Bitlis, Uğur Mumcu, Muammer Aksoy, Abdi İpekçi, Çetin Emec, Bahriye Üçok, A. Taner Kışlalı ve Hablemitoğlu cinayetleri; Başbağlar katliamı, 33 erin şehit edilmesi, Hrant Dink ve Rahip Santoro cinayeti, Malatya Zirve Yayınevi katliamı, Danıştay suikastı, Cumhuriyet gazetesine saldırı, eski Anayasa Mahkemesi ve eski YÖK Başkanına yönelik saldırılar, ve nihayet sayıları 17 bini bulan faili meçhul cinayetler..

darbelere ortam hazırlamıştır, Kürt sorununu kangren haline getirmiştir, Türkiye’yi dışarıda ABD’nin mutlak kontrolü altında, içerde askeri vesayetin cenderesi altında, yoksul ve marjinal bir üçüncü dünya ülkesi olmaya mahkûm etmiştir.

2009 yılı bu anlamda kritik bir yıldır. Ergenekon davasına devam edildi. Birinci iddianamenin ardından ikincisi, üçüncüsü, dördüncüsü hazırlandı. Operasyonlar, tutuklamalar yapıldı. Bir ara eski MGK Genel Sekreterine ve 367 hokkabazlığının fikir babası Sabih Kanadoğlu’na uzanan operasyon, o noktada hız kesti. Kapalı kapılar ardında neler konuşuldu bilemiyoruz; ama sanki operasyonun 1 numaraya uzanmasına izin verilmedi, bu kadarla yetinilmesi istendi gibi bir izlenim çıktı ortaya. Bir dönem derin devletin tetikçisi olarak kullanılan yer altı dünyasının ünlü isimlerinden Alaattin Çakıcı’nın yılın son günlerinde “Kendisini severim, ama bu yapılanların çoğunu askerler kendi başına yapmadı, emri o verdi, Demirel’in de yargılanması lâzım” sözleri hayli ilginç, üzerinde durmaya değer. Aynı tabloyu tamamlamak üzere, Taraf muhabirine konuşan Hollanda’da tutuklu M. Baybaşın’ın, “Mehmet Ağar’ın elinde birçok tanınmış kişinin isminin olduğu ölüm listesi gördüm; nedir bunlar, yapmayın, dediğimde, bunlar beni aşıyor, Demirel’in emri” dedi diye beyanda bulunması ilginç. Yanlarında değildik, bilemeyiz; ama Ergenekon’un gerek içerde ve gerekse dışarıda kimlere hizmet ettiği kapsamlı bir çerçeve içinde düşünüldüğünde, 1960’ların ortalarından 2000’lere kadar neredeyse kırık yıl bu ülkenin siyasetine, dolayısıyla kaderine, gerek altı defa gidip yedi defa gelirken, gerekse mimarlığını yaptığı 28 Şubat sürecinde yön veren Demirel’in “Bir Bilen” rolüne çok yakıştığı gibi, 1 numara rolüne hiç aykırı düşmediğini söyleyenler var, bir bilen olsa da söylese...

Ergenekon davasına paralel yürüyen bir önemli dava da faili meçhul cinayetler davası. Kayseri Jandarma Alay Komutanı C. Temizöz 50’ye yakın faili meçhulden sanık olarak tutuklu, yargılanması sürüyor. İşin ilginç yanı, Temizöz’ün hâlâ görevden alınmamış olması; aynen, İrtica Eylem Planı’nın altında ıslak imzası bulunan Dursun Çiçek’in hâlâ görevinin başında olması gibi. Yılın son günlerinde bu bağlamda ortaya çıkan son meş’um hadise, Bülent Arınç’a yönelik suikast planı, bu olayın üzerine giden yargıçların bir ilke daha imza atarak, Özel Harp Dairesinin, şimdiki adıyla Seferberlik Tetkik Kurulu’nun, iddialara göre bütün darbelerin tezgahlandığı merkezin beyni durumundaki Kozmik Oda’ya yaptıkları baskın. Askeri yetkililer, polis ve yargıçlar arasında gergin anların yaşanmasından sonra Kozmik Oda’ya girilmesi ve iki hafta süreyle aranması, aramaların ardından odada bulunan “devlet sırrı” niteliğindeki planların imha edileceğinin açıklanması, sıkıntılı da olsa bu ülkenin hukuk devleti olma yolunda ilerlediğinin bir işareti olarak sayılmalıdır.

HSYK’nın Korsan Kararnamesi ve Tartışmalı Tutumu

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Ergenekon davası ve bununla ilgili gelişmelerde takındığı tutum Türkiye’deki yargı sınıfının demokrasiye bakışı konusunda kafaları karıştırdı. Temmuz ayında HSYK’daki tayin listesine son dakikada

müdahale edildi. Üye Ali Suat Ertosun, Ergenekon soruşturmasını yürüten savcılarla davaya bakan 2 hâkimin yerlerinin değiştirilmesini istemesi ilginçti. Basında Ergenekon davası sanıklarından biriyle birlikte fotoğrafı yayımlanan Ertosun, ayrıca KCK operasyonu ile faili meçhul cinayetleri araştıran savcıların görevden alınmasını teklif etti. Bunun üzerine HSYK tayin görüşmeleri kilitlendi. 21 gün sonra sonra ancak aşılabilen krizden sonra, Ergenekon, KCK ve faili meçhul soruşturmaları yürüten savcılar ile davaya bakan mahkemenin hâkimleri yerlerini korudu.

PKK'nın Şehir Yapılanmasına Kritik Operasyon: KCK

Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK), Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Nisan 2009'da yaptığı operasyonla gündeme geldi. 2 yıllık bir hazırlık evresine dayanan soruşturma çerçevesinde ele geçirilen belgelere göre KCK, Suriye, İran, Irak ve Türkiye'de yapılanmış yasama, yargı ve yürütme organları olan konfederal bir yapı. Sistemin en tepesinde Abdullah Öcalan bulunuyor. Yasamanın başında Zübeyir Aydar, yürütmenin başında Murat Karayılan, yargının başında İranlı bir eski yargıç bulunuyor. KCK, Türkiye Meclisi (TM), il meclisleri ve ilçe meclisleri adı altında örgütlenmiş bir yapı. TM'nin başında bir dönem Genelkurmay içinde bazı paşalarla irtibatı deşifre olan PKK'nın eski cezaevleri sorumlusu Sabri Ok var. Nisan 2009'da yapılan operasyonda örgütün Türkiye yapılanmasının tepe kadroları alındı. Daha sonraki aylarda KCK'ya yönelik 4 operasyon daha yapıldı.

YARSAV Seçimlerinde Eminağaoğlu Kaybetti

Ergenekon soruşturmasını hedef alan siyasî çıkışlarıyla gündemden düşmeyen Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) eski Başkanı Eminağaoğlu, Kasım ayında yapılan 13 kişilik yönetim kurulu listesine seçilemedi. Bunun üzerine, eski Danıştay Başsavcısı Çölaşan'ın da desteğiyle, seçimi iptal ettirmeye çalışmışsa da, girişimleri sonuç vermedi.

Çukurca'da 6 Şehit: Mayınlar Kimin?

27 Mayıs günü Hakkari'nin Çukurca ilçesi Kavşak ile Uzundere bölgeleri arasında bulunan Hantepe mevkiinde operasyona giden askerlerin geçişi esnasında mayın patladı. Patlamada 6 asker şehit olurken 8 asker de yaralandı. Patlamadan birkaç ay sonra internete düşen telefon konuşmalarında Hakkari Tümen Komutanı Tümgeneral G.K.'nin, Çukurca Tugay Komutanı Tuğgeneral Z.E.'ye "Bu mayınlar bizim" dediği ortaya çıktı.

Bilge Köyünde Katliam: Koruculuk Mekanizmasının Yarattığı Sonuç

Türkiye, 4 Mayıs akşamı Mardin'in Mazıdağı ilçesine 40 kilometre uzaklıktaki Bilge köyünde meydana gelen katliamla sarsıldı. Köyün eski muhtarı Cemil Çelebi'nin

kızının nişan töreninin yapıldığı eve gelen Çelebi ailesinden 4 silahlı kişi evdekileri mermi yağmuruna tuttu. Baskında 7'si çocuk 44 kişi öldürülürken, 2'si çocuk 3 kişi yaralandı. Bu olay bölgede PKK'ya karşı tedbir olarak düşünülen koruculuk mekanizmasının bölgede nasıl bir iktidar, husumet ve rant kavgasına yol açtığına işaret eden, dehşet bir olay olarak kayıtlara geçti.

Reşadiye'de Hain Pusu: PKK Kürt Sorununun Çözülmesini İstiyor mu?

Anayasa Mahkemesi'nin DTP'nin kapatılması talebini görüşmesinden sadece birkaç gün önce, çok manidar bir zamanlamayla, 7 Aralık'ta Tokat'ın Reşadiye ilçesinden gelen bir pusu haberi Türkiye'yi sarstı. Terörist saldırı sonucunda 7 asker şehit oldu, 3'ü yaralandı. Terör örgütü PKK, olayın üzerinden 3 gün geçtikten sonra yarım ağızla saldırıyı üstlendi. Hemen ardından Öcalan "Reşadiye aklımın ucundan geçmezdi, bunlar ne yapmaya çalışıyor" diyerek farklı bir tutum aldı. Bu olay PKK'nın gerçekten Kürt sorununun çözülmesini isteyip istemediği konusunda kafalarda soru işareti bıraktı. Anlaşıldığı kadarıyla PKK'nın liderleri arasında bu konuda bir görüş birliği yok; bazıları dağdan inince iktidarlarının biteceğini bildiği için sorunun çözülmesinden yana değil, kendi iktidarlarının sürmesinden yana.

Katsayı Engeline Devam: Yüksek Yargı Kast Sisteminden Yana

YÖK, 21 Temmuz 2009'da aldığı son derece yerinde bir kararla, meslek liselelerinin 10 yıldır devam eden farklı katsayı mağduriyetini giderdi. Üniversiteye yerleştirmede genel lise ve meslek lisesi ayırımını kaldıran ve katsayıları eşitleyen YÖK'ün kararına karşı, -Genç Siviller'in Taksim meydanına astığı "Darbeci Baro" pankartıyla selamladığı- İstanbul Barosu dava açtı. Baronun talebini kabul eden Danıştay, daha önceki "Bu konuda yetki YÖK'tedir" kararına rağmen, bu kez 180 derece farklı bir tutum sergiledi. Hukuk tarihine kara bir leke olarak geçecek, George Orwell'in ünlü Hayvan Çiftliği romanında "Bütün hayvanlar eşittir, ama domuzlar biraz daha eşittir" ilkesini hatırlatan bir argümanla, "Eşitliğin eşitler arasında olacağını, meslek liseleri ile genel liselerin eşit olmadığını" savunarak, yürütmeyi durdurma kararı verdi. YÖK, Danıştay 8. Dairesi'nin kararına itiraz ederken, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu itirazı reddetti. Kısaca Türkiye'de yüksek yargının eğitimde fırsat eşitliğini reddeden ve meslek lisesine giren bir öğrencinin üniversiteye girişini fiilen ortadan kaldıran bir kast sisteminden yana olduğu ortaya çıktı. Bunun üzerine YÖK, 17 Aralık'ta 5 ay önce kaldırdığı farklı katsayı sistemine, ancak yeni bir formülle geri döndü. Son duruma göre alanında bir fakülte tercih edecek öğrencilerin ortaöğretim başarı puanları 0.15, alanı dışında tercih yapacakların puanları ise 0.13 katsayı ile çarpılacak. Bu katsayılar meslek liseleri ile genel liseler arasında 10 puan ve yaklaşık 8 soru farkı anlamına geliyor.

Pimi Çekilmiş Elbombasıyla 4 Askerin Ölümüne Sebep Olan Teğmene Sadece 9 Yıl

Elazığ'ın Karakoçan ilçesi Koçyiğitler Piyade Taburu'nda askerliğini yapan İ. Öztürk'ün devriye görevi yaparken elindeki el bombasının patlaması sonucu 4 asker öldü, dört asker yaralandı. Taraf Gazetesi olayı 10 gün sonra 17 Ağustos'ta kamuoyunun gündemine taşıdı. Haberde olayın, bir teğmenin nöbette uyuyan askerin eline ceza için verdiği pimi çekilmiş bombanın patlaması sonucu meydana geldiği belirtilmişti. Büyük yankı uyandıran haberden sonra olaya sebep olduğu iddia edilen Teğmen M. Tümer'e askeri mahkemedeki yargılama sonucu 9 yıl 2 ay hapis cezası verildi. Bu ceza kamu vicdanını tatmin etmek bir yana, askerlik hizmetinin riskleri ve askeri yargının yaklaşımıyla ilgili yeni istifhamlar yarattı.

İstanbul'u Yüzyılın Felaketi Vurdu: Sel Felaketi 31 Can Aldı

İstanbul 9 Eylül günü Marmara Depremi'nden sonra en büyük felaketini yaşadı. Son 80 yılın en fazla yağışını alan megakent, sular altında kaldı. 31 kişi sel sularına kapılarak yaşamını yitirdi. Bu felaket dere yatağına inşa edilen kaçak yapıların yıkım sürecini başlattı.

Muhsin Yazıcıoğlu'nun Şaibeli Ölümü

BBP lideri Muhsin Yazıcıoğlu, seçim gezisi sırasında içinde bulunduğu helikopterin düşmesi sonucu hayatını kaybetti. İstiklal Marşı'nın yazıldığı Taceddin Dergâhi'na defnedilen Yazıcıoğlu'nun ölümüne yol açan kazayla ilgili TBMM'de bir araştırma komisyonu kuruldu. Komisyonun çalışmaları halen devam ediyor. Kayda değer bir nokta, Hrant Dink cinayetine karışan bazı isimlerin BBP'nin Gençlik Teşkilatı olan Alperen Ocaklarıyla irtibatlı çıkması ve Abdullah Çatlı ile birlikte bir dönem Ülkücü hareketin en tepesinde yer almış ve Türkiye'nin karanlıkta kalan yüzüyle ilgili çok şey bildiği düşünülen rahmetli Yazıcıoğlu'nun Ergenekon'la ilgili olarak "Bizim tarlayı çoktan sürmüşler" demesiydi. Devlet Bahçeli'nin takdire değer tutumu sayesinde, toplumsal kaos yaratmak için Ülkücü gençleri sokağa dökemeyen karanlık şebekelerin Alperen Ocaklarına mensup gençler üzerinden aynı şeyi yapmaya çalışmaları çok muhtemel. Umarız Yazıcıoğlu'ndan sonra BBP'nin başına geçen insanlar da sağduyu ile hareket ederler ve kriz tacirlerinin tuzağına düşmezler.

Askerlerin Sivil Mahkemelerde Yargılanması Önce Kanunlaştı, Sonra İptal Edildi

TBMM Genel Kurulu, savaş ve sıkıyönetim dışında sivillerin, askerî mahkemelerde yargılanmasına son veren bir değişiklik yaptı. Aynı değişiklik, askerlerin de "darbe suçu" gibi askerî olmayan konularda sivil mahkemelerde yargılanmasının önünü açtı. CHP Grup Başkan Vekili Hakkı Suha Okay da tasarıya destek verdi. Ancak

sonradan durumu fark eden CHP'liler bu değişikliğe itiraz edip, "gece yarısı oyununa kurban gittiklerini" savundular. Nitekim bütün kritik konularda olduğu gibi CHP bu konuda da, önce kendi verdiği destekle çelişkiye düşme pahasına, düzenlemenin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurdu. AYM de, ilginç bir tesadüf eseri, kozmik oda'da aramaların devam ettiği sırada bu kanunu iptal etti. Böylece Türkiye'nin hukukun evrensel standartlarını yakalamasının ve demokratikleşmesinin önündeki en büyük engelin günümüz koşullarında yüksek yargı olduğu bir kez daha görülmüş oldu.

Demokratik Açılım TBMM'de

Demokratik açılım, 10 Kasım'da TBMM Genel Kurulu'na geldi. Ön görüşmenin Atatürk'ün ölüm yıldönümüne denk gelmesi CHP'lilerin itirazına sebep oldu. CHP'li milletvekilleri Genel Kurul salonunda pankart açtı. Üç gün sonra 13 Kasım'daki genel görüşmelerde ise Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşması sırasında demokratik açılıma karşı çıkanları eleştirirken "kan ve gözyaşından beslenmek isteyenler var" şeklindeki sözleri ve yaşanan gerginlik üzerine CHP'liler salonu terk etti.

Alevilerden CHP'ye Karşı Dersim İsyanı

Demokratik açılım görüşmelerinde TBMM'de CHP Grubu adına konuşan Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen'in, 1937'deki Dersim İsyanı'nın kanlı şekilde bastırılmasını savunması, bu bağlamda sarfettiği, "Dersim'de analar ağlamasın dendi mi?" şeklindeki sözleri Alevi kesimi ayaklandırdı. Alevi vatandaşlar, sokak gösterileri ile CHP'yi günlerce protesto ettiler. CHP'nin Tunceli il teşkilatı baskılara dayanamayarak istifa etti. Onur Öymen'in, bu noktaya varacağını muhtemelen hiç düşünmeden sarfettiği sözler, "Sirkatin söyler merdi Kıpti şecaat arz ederken" sözünü hatırlatırcasına, hem CHP'nin zihniyet olarak 1937'den çok farklı bir noktada olmadığını göstermiş oldu; hem de Türkiye'nin yakın tarihinin ne kadar sorgulanmaya muhtaç yanlışlarla dolu olduğunu bir kez daha hatırlattı. Alevilerin artık bundan sonra CHP tarafından oy deposu olarak görülmesi bir hayli zor.

DTP Kapatıldı: Parti Mezarlığına Bir Parti Daha Eklendi

Aralık ayı başında PKK terör örgütü lideri Öcalan'ın İmralı'daki tutukluluk şartlarını gündeme taşıyan DTP'liler, demokratik açılımın sona erdiğini savundu. Ardından sokak eylemleri başladı. Ancak eylemlere gerekçe olarak gösterilen "Öcalan'ın koğuşu küçültüldü" iddiasının doğru olmadığı ortaya çıktı. Birkaç gün sonra da Anayasa Mahkemesi, 2007'de açılan kapatma davasının kararını vermek için toplandı. Mahkeme, 11 Aralık'ta oybirliğiyle DTP'yi kapattı. Genel Başkan Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk'a 5 yıllık siyaset yasağı getirildi. DTP'liler bunun üzerine daha önce aldıkları karar doğrultusunda topluca istifa ederek sine-i millete gideceklerini açık-

ladılar. Ancak istifaların sunulacağı gün, İmralı'dan gelen “TBMM'den ayrılmayın” mesajı üzerine bu karardan vazgeçildi.

3.2. Ekonomide 2008

Küresel Finansal Krizin Gölgesinde Ekonomide Yavaşlama

2009'da dünya ekonomisinin küresel ekonomik krizin gölgesinde kaldığı ve II. Dünya Savaşından bu yana ilk kez daraldığı yukarıda belirtilmişti. Türkiye ekonomisi de 2009'da büyük ölçüde küresel krizin etkisinde kaldı. 2008 Eylül ayında ABD'de patlak veren “mortgage” krizi öteki sektörlerle de sıçrayarak dalga dalga bütün dünyaya yayıldı, dünya ekonomisindeki yavaşlamadan Türkiye de nasibini aldı. 2002-2007 döneminde ortalama %7 civarında bir reel büyümeyi başarmış olan Türkiye ekonomisi 2008'de ancak %1 büyüyebildi. Krizin asıl tahribatının görüldüğü 2009 yılında ise ciddi bir daralma yaşadı. İlk dokuz aylık dönemde %8.4 daraldığı hesaplanan ekonominin 2009 yılının tamamı itibarıyla %6 dolayında küçüldüğü tahmin edilmektedir.

2009'un ilk çeyreği sonunda dibi gören krizin, izleyen dönemde yavaş yavaş hafiflediği, makro ekonomik göstergelerde iyileşmeler olduğu görülmeye başlandı. Dünya piyasalarında krizle birlikte büyük düşüşler yaşayan petrol ve emtia fiyatları yılın ikinci çeyreğinden itibaren yeniden yükselmeye başladı. Döviz kurları ve borsalar genelde dalgalı bir seyir izledi, altın fiyatları –doların zayıflamasının da etkisiyle- yüksek seviyelerde seyretti.

Bu genel çerçeveye içinde Türkiye ekonomisinin 2009 yılındaki performansına bakıldığında, büyümenin negatife döndüğü, ihracatın 30 milyar dolar azaldığı, aynı şekilde ithalatın bir önceki yılki düzeyinin çok çok altında kaldığı, buna paralel olarak dış ticaret açığı ve cari açığın ciddi biçimde küçüldüğü, ancak işsizlik oranının kayda değer ölçüde arttığı, yabancı sermaye girişlerinin üçte iki oranında azaldığı, enflasyonun %6.5 gibi rekor seviyelere düştüğü, nominal faizlerin tek haneli rakamlara indiği, reel faizlerin de dünya standartlarına yaklaştığı, özelleştirme bakımından –anlaşılabilir nedenlerle- kayda değer bir gelişme yaşanmadığı görülmektedir. Bu arada, ABD'de 30'dan fazla bankanın battığı 2009 yılında Türkiye'de bir tek bankanın batmaması, ciddi bir batık kredi sorunuyla karşılaşmaması, Merkez Bankası ve Hükümetin süreci iyi yönetmiş olması, Türkiye'nin yoluna IMF'den yardım almadan devam edebilmiş olması, kayda değer gelişmelerdir. 2007-2009 döneminde başlıca makroekonomik göstergelerdeki gelişmeler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, 2009 yılında bir önceki yıla göre büyümenin negatife döndüğü, yıllık ihracatın 30 milyar dolar azalarak 100 milyar sınırına gerilediği, ithalatın da benzer bir gerileme trendine girdiği, buna bağlı olarak dış ticaret açığının ve cari açığın ciddi biçimde daraldığı, böylece hızlı büyüme dönemlerinde kabaran ve hararetili tartışmalara konu olan cari açığın sorun olmaktan çıktığı görülmektedir. Buna ilaveten geçmiş yıllarda tek haneli rakamlarda kontrol altına alınması konusun-

da sıkıntılar yaşanan enflasyonun, piyasalardaki talep daralmasının etkisiyle belirgin biçimde düştüğü görülmektedir. Krizin etkilerinin hafifletilmesi amacıyla hükümet KDV indirimine gitmiş, ÖTV'yi 6 ay süreyle askıya almış, piyasalara çeşitli teşvikler sunmuş, bunların etkisiyle 2009 yılı bütçe disiplininden sapıldığı bir yıl olmuştur. 2008 yılında rekor seviyede gerileyerek %2'nin altına düşmüş olan bütçe açığının GSYH'ya oranı, gevşek maliye politikası ve kamu harcamalarındaki artışın etkisiyle 2009 yılında yeniden %5.5 düzeyine çıkmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, Türkiye'deki kriz lobisinin Alman Merkez Bankasıyla el ele vererek 2008 sonunda yaydığı komplo teorilerinin hiçbiri gerçekleşmemiş, iddia edilenin aksine Türkiye 2009 yılında iç ve dış borçların çevrilmesi bakımından hiçbir sıkıntıyla karşılaşmamıştır. Yine bankacılık sektöründe ciddi bir sıkıntının yaşanmaması, tek bir bankanın bile batmaması, büyük meblağlarda batık kredi sorunuyla karşılaşılması sevindiricidir. Türkiye 2009 yılında IMF'ye boyun eğmeyen, aynı kategoride yer aldığı gelişmekte olan ülkeler içinde IMF'ye hayır diyebilen tek ülkedir. Kriz yönetim performansı ile dünya finans çevrelerinin takdirini kazanmış olan Türkiye, kredi derecelendirme kuruluşları tarafından kredi notu 2 puan birden yükseltilecek olan tek ülke olmuştur.

Tablo 1: Başlıca Ekonomik Göstergeler (2007-2009)

Gösterge	2007	2008	2009
GSYH (milyar TL)	854	950	701 (9 ay)
GSYH (milyar \$)	648	742	448
Kişi başına gelir (\$)	9221	10285	8456
Reel GSYH büyüme hızı (%)	4.6	1.1	-8.4 (9 ay)
Enflasyon (TÜFE, %)	8.4	10.1	6.5
İşsizlik oranı (%)	9.8	10.3	13.4 (10 ay)
İthalat (milyar \$)	170	202	126 (11 ay)
İhracat (milyar \$)	107	132	92 (11 ay)
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%)	62.9	65.3	73.3
Dış ticaret dengesi (milyar \$)	-63	-70	-34 (11 ay)
Cari işlemler dengesi (milyar \$)	-38	-41	-9.9
Cari açık / GSYH (%)	-5.8	-6.6	-2
Bütçe açığı / GSYH (%)	-1.4	-1.8	-5.5
Dış borç stoku (milyar \$)	247	278	273 (9 ay)
İç borç stoku (milyar TL)	248	274	330
Kamu borcu / GSYH (brüt, %)	39.4	39.5	45
Faiz dışı fazla / GSYH (%)	3.0	1.6	3
Doğrudan yabancı sermaye girişi (milyar \$)	22.1	19.3	7 (11 ay)
Dolar kuru (TL/\$)	1.16	1.53	1.51
İMKB endeksi	55538	26864	52961
İMKB işlem hacmi (Milyar TL)	321	511	1254

Kaynak: TÜİK, TCMB, Hazine.

Küresel finansal krizin bütün dünyada yarattığı panik ve sarsıntıdan İMKB de

nasibini almış, 2008 yılına 55 bin puanın üzerinde giren endeks yılı yaklaşık %51'lik kayıpla, 26 864 puanla kapatmıştı. 2009 yılında krizin yarattığı panik dağılıp ekonomi normalleştiğiçe borsa da toparlanmış, 2009 yılı sonunda endeksin 52 960'in üzerine çıktığı borsa %90'ın üzerinde bir ortalama getiri sağlayarak en kârlı yatırım aracı olmuştur. Altının %40 dolayında bir getiri sağladığı 2009'da dolar ve euro kayda değer bir getiri sağlamamıştır. Oysa bu tablo 2008 yılı sonunda oldukça farklı bir tabloydu.

Geçen yılki değerlendirmede de vurgulandığı gibi, ekonominin canlandığı, iyimser beklentilerin hakim olduğu dönemlerde risk alan yatırımcıların büyük kârlar etmeleri mümkün iken, belirsizliğin ve kötümserliğin hakim olduğu dönemlerde tam aksine, riskten kaçınan, elindeki fonları banka mevduatı ve hazine bonusu gibi sabit getirili yatırım araçlarında değerlendirenler genellikle daha kazançlı çıkmaktadır. Yine Türkiye gibi, zor zamanlarda kendi parasından daha çok yabancı parasına güvenenlerin çok olduğu ülkelerde krize giden zamanların erken dönemlerinde dolar ve euro gibi sağlam paralara yatırım yapanlar da genellikle kâr etmektedirler. Nitekim dış dünyadaki krizin etkisiyle ekonomideki iyimser havanın kaybolduğu ve piyasaların gergin olduğu 2008 yılında borsa yatırımcıları üzerken, son beş altı yıldır sürekli zarar ettiren dolar ve euro 2008 yılında sırasıyla %31 ve %25'lik kazançlarıyla yatırımcılarını sevindirmişlerdi. Hazine bonusu ve mevduatın getirisi %17 civarında kalmış, altın %34'lük getirisiyle 2008 yılında en yüksek getiri sağlayan yatırım aracı olmuştur.

İşsizlik oranında, beklenebileceği gibi, 2009 yılında krizin ve daralmanın etkisiyle ciddi bir yükselme olmuştur. Şubat ayında %16 gibi rekor seviyelere çıkan işsizlik oranı, izleyen dönemde bir miktar gerilemiş, yılsonuna doğru %13 civarına gerilemiştir. Türk ekonomisinin normal bir performansla istihdam yarattığı dönemlerde bile, genç nüfusun yüksekliği ve tarımdaki çözülme nedeniyle işsizlik oranında ciddi bir iyileşme sözkonusu olmamaktadır. İşsizliğin %5-6 gibi gelişmekte olan ülkeler için doğal sayılan seviyelere düşürülebilmesi için en başta gelen iki şart, ekonominin hızlı büyümesi ve *yapısal* sorunların çözülmesidir.

2009'DA SİYASETİN VE EKONOMİNİN SEYİR DEFTERİ

1 OCAK

YTL'den 'Yeni' ibaresi kaldırıldı. YTL'lerin 2009 sonuna kadar yürürlükte kalmasına karar verildi. Böylece onlarca yıl süren yüksek enflasyonun "dandik para" haline getirdiği Türk parasından altı sıfır atarak yeni bir para birimine geçme süreci tamamlanmış oldu.

19 OCAK

Nükleer santral yarışmasında, teklif veren JSC Atomstroyexport-JSC Inter Raoues-Park Teknik ortak girişim grubunun üçüncü (fiyat) zarfı açıldı. Grup, birim fiyat ağırlıklı ortalama olarak kilovatsaat başına 20,79 cent, değerlendirmeye esas indirgenmiş birim fiyat olarak ise 21,16 cent fiyat teklifinde bulundu.

30 OCAK

Belçika hükümetinin de katılımıyla yeniden müzakereye açılan Fortis'in Fransız BNP Paribas'ya devrinde anlaşma sağlandı.

13 ŞUBAT

Nükleer santral ihalesinde tek teklifi veren Türk-Rus ortaklığı Atomstroyexport-Inter Rao-Park Teknik Ortak Girişim Grubu, 21,16 dolar sent olarak önerdiği fiyatı, iyileştirme teklifinde 15,35 sent olarak revize etti. 2009 sona erdiğinde nükleer santral ihalesi hâlâ sonuçlandırılmamıştı.

14 ŞUBAT

ABD Başkan Barack Obama'nın ekonomik krizle mücadelede büyük önem verdiği 787 milyar dolarlık dev teşvik planı, Kongre'nin iki kanadında da kabul edildi.

12 MART

Ponzi Oyunu (borçla borç ödeme) ile yatırımcıları dolandırmakla itham edilen Bernard Madoff, mahkemede suçunu kabul etti. 50 milyar dolarla Wall Street tarihinin en büyük yolsuzluğunu gerçekleştiren Madoff'a para kaptıranlar arasında Kuzey ve Güney Amerika ile Avrupa'da hedge fonlar, bankalar, Yahudi vakıflarının yanı sıra zengin ve küçük yatırımcılar bulunuyor.

29 MART

Yerel seçimler yapıldı. AK Parti'nin açık ara farkla birinci olduğu seçimlerde, seçmen her partiye mesaj verdi. AK Parti 2004 yerel seçimlerine oranla yaklaşık 3 puanlık düşüş yaşarken, CHP yüzde 23'te, MHP yüzde 16'da, DTP ise yüzde 6'da kaldı.

9 NİSAN

Dünya otomotiv sektöründeki krize rağmen Hintli Tata Grubu, dünyanın en ucuz otomobili Nano'yu Hindistan'da 100 bin rupiden (1.500 Euro) satışa sundu.

24 NİSAN

Dünyanın en büyük içecek şirketi Coca-Cola'nın Üst Yöneticisi Muhtar Kent, yönetim kurulu başkanı olarak seçildi.

1 MAYIS

Yerel seçimlerin ardından oluşan beklentilerin ardından Başbakan Erdoğan, kabinede köklü değişikliğe gitti: 8 bakan görevden alındı, 9 yeni isim kabineye girdi, 7 bakanın da görev yeri değişti. Ali Babacan ekonominin tek patronu olurken, dış politika başdanışmanı olan Ahmet Davutoğlu Dışişleri Bakanlığı'na getirildi. Bülent Arınç da başbakan yardımcılığı koltuğuna oturdu.

Bir zamanlar ABD otomotiv endüstrisinin simgelerinden Chrysler, mahkemeye iflas koruma başvurusunda bulundu.

7 MAYIS

Otomobil üreticileri Porsche ve Volkswagen, birleşme konusunda anlaştı.

22 MAYIS

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) önderliğinde Hak-İş, Türk-İş, TESK, TİSK ve Kamu-Sen, TİM, TÜSİAD, MÜSİAD bir araya gelerek 'kriz varsa çare de var' seferberliği başlattı.

1 HAZİRAN

ABD’li otomotiv devi General Motors (GM), iflas koruma başvurusunda bulundu.

25 HAZİRAN

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK), akaryakıt dağıtım ve bayi satışlarına yönelik ‘tavan fiyat’ uygulamasına karar verdi. 29 Haziran’da uygulama kapsamında kurşunsuz benzinin litre fiyatı 3,05 liradan satılmaya başlandı.

9 TEMMUZ

Türkiye’de 30 tarım havzası belirlendi. Hangi ürünün nerede ne kadar üretilebileceği, çiftçinin hangi üründen daha fazla verim ve gelir sağlayacağı belli oldu.

13 TEMMUZ

Nabucco doğalgaz boru hattı projesinde ‘dönüm noktası’ kabul edilen Hükümetlerarası Anlaşma, taraf ülkelerin başbakanlarınca Ankara’da imzalandı.

30 TEMMUZ

GSM operatörleri Turkcell, Vodafone ve Avea, cepten görüntülü konuşma ve hızlı internet imkanı sağlayan 3. Nesil (3G) uygulamasını başlattı.

6 AĞUSTOS

Başbakan Tayyip Erdoğan ile Rusya Başbakanı Vladimir Putin, iki ülke arasında ‘gaz alanında işbirliği’ ve ‘petrol alanında işbirliği’ protokollerini imzaladı.

8 AĞUSTOS

TMSF, Toprak Grubu’na bağlı 22 şirketin fon alacaklarının tahsili amacıyla, diğer 20 şirketin de temettü hariç ortaklık haklarıyla yönetim ve denetimlerinin devrini duyurdu.

14 AĞUSTOS

Sabancı Holding, Toyota Motor Europe ve Mitsui ile ortak olduğu Toyotasa’daki yüzde 64,99 oranındaki hissesini, ALJ’ye bağlı ALJ Ubnatsi’ye satma kararı aldı.

19 AĞUSTOS

ABD yönetimi ile İsviçre'nin bankacılık devi UBS, gizli hesapların öğrenilerek açıklanması konusunda anlaşma imzaladı.

23 AĞUSTOS

G. Kore firması Hyundai, küçük sınıftaki yeni modeli i20'nin üretimini Türkiye'de yapmaya karar verdi.

1 EKİM

26 bankanın Türkiye genelindeki 23 bin para çekme makinesi (ATM) ortak kullanıma açıldı.

6 EKİM

Dünyanın önde gelen finans dergilerinden Euromoney, Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz'ı '2009 Yılı'nın En İyi Merkez Bankası Başkanı' seçti.

26 EKİM

Tarım Bakanlığı GDO'lu ürünlerle ilgili yönetmelik yayımladı. 3 Aralık'ta Danıştay bazı maddelerin yürütmesini durdurdu. Ancak daha sonra itirazları kabul eden Danıştay, yönetmeliğin önünü açtı.

12 ARALIK

Bağdat'ın güneyindeki Kut ilindeki Bedra petrol sahası ihalesini, Rus Gazprom liderliğindeki Türkiye'den TPAO, Güney Kore'den KOGAS, Malezya'dan Petronas'ın oluşturduğu konsorsiyum kazandı.

2009'da Hukuk

Adnan KÜÇÜK

Yrd. Doç. Dr.

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Türkiye'de 2009 yılında hukuki alanda iz bırakacak gelişmeler yaşanmıştır. Çıkarılan bazı kanunlar demokratikleşme açısından son derece önemli olduğu gibi, bir hukuk devleti açısından son derece önemli bazı hukuki olaylar da yaşanmıştır.

2009 Yılında Çıkarılan Kanunlar

Bu yıl içerisinde parlamentoda 112 kanun çıkarılmıştır. Bu kanunlar içerisinde iki tanesi önemine binaen dikkat çekici niteliktedir.

Birincisi, 29.05.2009 Tarih ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunudur. Bu kanun ile Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına dair iş ve işlemlerin yürütülmesine, düzenlenmesine ve vatandaşlık hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir. İkincisi 26.06.2009 Tarih ve 5918 Sayılı Kanundur. Bu kanun ülkemiz açısından demokratikleşme yönünde kilometre taşı niteliğinde bir kanundur. 5918 Sayılı “Türk Ceza Kanunu (TCK) ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile askeri yargının yetki alanı daraltılmıştır. Bu değişikliğe göre:

Md. 6: Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 3. maddesine şu fıkra eklenmiştir: “(2) Barış zamanında, asker olmayan kişilerin Askeri Ceza Kanununda veya diğer kanunlarda yer alan askeri mahkemelerin yargı yetkisine tabi bir suçu tek başına veya asker kişilerle iştirak halinde işlemesi durumunda asker olmayan kişilerin soruşturmaları Cumhuriyet savcıları, kovuşturmaları adli yargı mahkemeleri tarafından yapılır.”

Bu hüküm ile “barış zamanında” asker olmayan kişilerin askeri mahkemelerde yargılanmaları yolu tamamen kapatılmıştır. Bu kanuna göre, asker olmayan kişiler “barış zamanında” sadece ve sadece sivil mahkemelerde yargılanırlar.

Aynı Kanununun 7. maddesi ile CMK'nun 250/3. fıkrası değiştirilmiştir. Bu değişikliğe göre CMK'nun 250. maddesinin son şekli şu hale gelmiştir:

Md. 250/1. fıkra:

- a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçu,
- b) Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar,
- c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç). TCK'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlara ilişkin maddeler şunlardır: 302, 303, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 320, 321, 322, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339.

Dolayısıyla açılan davalar; Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca (HSYK) yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür.

Md. 250/3. fıkra:

“Birinci fıkrada belirtilen suçları işleyenler sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun bu Kanunla görevlendirilmiş ağır ceza mahkemelerinde yargılanır. Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Yargıtay’ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile savaş ve sıkıyönetim ‘hâlinde’ askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır”.

Yukarıda belirtilen suçları asker olsun sivil olsun kim işlerse işlesin, sivil mahkemelerde yargılanacaktır. Bu hükümler, ülkemizde son aylarda tartışmaların tam odağında yer alan Ergenekon yapılanmasına ilişkin dava ile de çok yakından ilgilidir.

Bu kanun hakkında AYM’ne iptal davası açılmıştır. Asrın davası olarak anılan Ergenekon yapılanmasına ilişkin davada asker kişileri çok yakından ilgilendiren bu kanunun hakkında AYM’in ne yönde karar vereceği merakla beklenmektedir.

Çıkarılan kanunlar içerisinde dikkat çeken bir diğer kanun ile de *resmi tatillere* bir tatil daha eklenmesine ilişkin kanundur. 22.04.2009 Tarih ve 5892 Sayılı “Ulusal Bayram Ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”a göre “1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü tatilidir”.

Bu yıl içerisinde çıkarılan bir diğer önemli kanun da “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu”dur. 25.02.2009 Tarih ve 5840 Sayılı “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu” ile kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak ülkemizde ve uluslararası alandaki gelişmeleri izlemek, bu gelişmeler konusunda TBMM’ni bilgilendirmek, kendisine esas veya tali

olarak havale edilen işleri görüşmek, istenildiğinde TBMM’ne sunulan kanun tasarı ve teklifleriyle kanun hükmünde kararname hakkında ihtisas komisyonlarına görüş sunmak üzere TBMM’nde Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulmuştur.

2009 Yılında Hukuksal Alanda Yaşanan Bazı Önemli Gelişmeler

2009 yılında bir yandan demokratikleşme açımları diğer yandan da Ergenekon yapılanmasına yönelik dava ve soruşturmaların yürütülüp derinleştirilmesi konusunda ciddi hadiseler yaşandı. Bu yıl içerisinde yaşanan en önemli hadise de Seferberlik Tetkik Kurulu Başkanlığı bünyesinde yer alan ve Türkiye’nin en gizli bilgi ve belgelerinin yer aldığı iddia edilen Kozmik odanın Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesince aranması hadisesidir. Bu yıl içerisinde yaşanan hadiseleri kısaca şu şekilde özetlememiz mümkündür.

2009’un ilk gününde, sürpriz bir şekilde haftada 7 gün, günde 24 saat Kürtçe yayın yapan TRT’nin Kürtçe Televizyon kanalı olan TRT 6 (Şeş) yayın hayatına girdi. 1 Nisan 2009 günü de TRT’nin Kürtçe yayın yapan radyosu yayına başladı. 13 Kasım 2009 günü de Radyo ve televizyonların farklı dil ve lehçedeki yayınlarında süre sınır-lamasını kaldıran yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

Bu uygulamaya geçilmezden önce, 1983 Tarih ve 2932 Sayılı Türkçeden Başka Dillerde Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun 12.04.1991’de yürürlükten kaldırılarak Kürtçe yayın yapılmasının önü aralandı. 2932 Sayılı kanunun kaldırılmasıyla ortalık tam manası ile temizlenmiş değildi. 1982 Anayasasının dil yasağı ile doğrudan ilişkili maddelerinden 26. (Düşüncenin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılamaz) ve 28. (Kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dilde yayım yapılamaz) maddeler Anayasada öylece duruyor ve bu hükümler yayın yasaklarına “anayasal dayanağı” oluşturuyordu. Bu iki hüküm de 3.10.2001 Tarih ve 4709 Sayılı Anayasa değişikliği kanunu ile ilga edilmiştir. “TRT Şeş”e varıncaya kadarki süreçte yayın yasağını içeren kanuni çerçeve bundan ibaret değildi. Geride kalanlar içinde RTÜK Kanunu da vardı. RTÜK Kanununun “yayın ilkeleri”nin sıralandığı 4. maddesinde, 2002’ye kadar şu ifade yer alıyordu: “Yayınların Türkçe yapılması esastır. Ancak, evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasına katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde müzik veya haber iletilmesi amacıyla da yayın yapılabilir”. 2002 değişikliği ile bu hüküm de değiştirildi.

Bu icraatın gerçekleştirilmesi düşüncesi yeni sayılmaz. Bir zamanlar eski Cumhurbaşkanılarımızdan Rahmetli Turgut Özal da böyle bir televizyon kanalının kurulmasını arzu etmiş fakat o dönemin şartlarında bu düşüncenin hayata geçirilmesi pek mümkün olmamıştı. Hatta bu düşünce o zamanlar çok ağır eleştiriler almıştı. Şunu ifade etmek isterim ki, TRT Şeş’in yayın hayatına geçmesi geç bile kalmıştır. Öyle zannediyorum ki ilk gündeme geldiği zamanlarda kurulabilse idi, PKK’nın kontrolünde olan televizyon kanalının tahribatı bu düzeyde olmazdı. Ama ne diyelim gecikmeli

de olsa böyle bir icraatın gerçekleştirilmesi Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından önemli bir gelişmedir. TRT 6 Şeş'i yayın hayatına girdirilmesi aslında 2009'a damgasını vuracak demokratik açılımın da habercisiydi.

Esasen TRT Şeş iyi bir açılım ama tek başına eksik bir açılmıdır. Bir defa daha henüz özel televizyon kanallarına Kürtçe yayın izni verilmiş değildir. özel kanallara tanınmayan Kürtçe yayın hakkının sadece TRT'de yapılması Anayasanın eşitlik ilkesine aykırıdır. Bazı özel televizyon kanallarına Kürtçe kelime kullandıkları zaman kendilerine RTÜK tarafından ceza verilmektedir. Diğer yandan, Belediye başkanlarına Kürtçe konuştukları için cezalar veriliyor. TBMM tutanaklarında bilinmeyen bir dil olarak geçiyor. Bu durum karşısında TRT'nin Kürtçe yayın yapması önemli olmakla birlikte eksik bir icrattır.

2009 yılında hukuksal alanda yaşanan bir diğer gelişme de daha önce süreci başlatılan Ergenekon yargılaması alanında yaşandı. Asrın Davası olarak anılan Ergenekon soruşturması ve davası kapsamında 2. ve 3. iddianameler mahkemece kabul edildi. 2009'un ilk haftasında Ergenekon yargılaması kapsamında Milli Güvenlik Kurulu eski Genel Sekreteri Org. Tuncer Kılınç, Tümgeneral Erdal Şenel ve Yüksek Öğretim Kurulu eski Başkanı Kemal Gürüz gözaltına alındı. Tutuklamalar bununla sınırlı kalmadı, Susurluk'un önemli isimlerinden İbrahim Şahin ve Prof. Dr. Yalçın Küçük de tutuklandı. Ergenekon'un kulağı olarak bilinen firari sanık Tümgeneral Levent Ersöz de Ankara Yüzüncü Yıl Hastanesi'nde sahte isimle yatarken gözaltına alındı. Ardından 11. dalga operasyonu gerçekleştirildi. Bu operasyonda, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek de tutuklandı.

8 Ocak 2009 günü Eski Özel Harekât Dairesi Başkanvekili İbrahim Şahin'de bulunan krokiler doğrultusunda kazılar başladı. Ergenekon'un ilk yer altı cephaneliği Gölbaşı'nda ele geçirildi. Ankara-Gölbaşı Yolu üzerindeki arazide yapılan kazıda lav silahları, el bombaları ve çok sayıda tabanca mermisi bulundu.

2009'un Mart ayına gelindiğinde operasyon bir kez daha Cumhuriyet Gazetesi'ne uzandı. Bu operasyonda Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Mustafa Balbay tutuklandı. Nisan ayında 12. dalga tutuklamaları üniversitelere uzandı. Bu operasyonda İnönü Üniversitesi, 19 Mayıs Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi Rektörleri tutuklandı.

Ergenekon soruşturmasında bir ilk yaşandı. Türkiye'de ilk defa bir eski Genelkurmay Başkanı (Emekli Org. Hilmi Özkök), Ergenekon savcılarına 8 saat boyunca bilgi verdi.

11.01.2009 günü Ergenekon soruşturması kapsamında aranan Yarbay Mustafa Dönmez'in Sapanca'daki evinde ve Sapanca'daki evinden çıkan krokiden hareketle Zir Vadisi'nde aralarında ağır silahların da yer aldığı cephaneliklere rastlandı.

2009'un Nisan ayının son günlerinde (24 Nisan) Ergenekon soruşturmasında önemli bir gelişme daha yaşandı. Bu tarihlerde Poyrazköy'de İstek Vakfı'na ait arazide Ergenekon'un en büyük cephaneliği bulundu. Bu kazıda 22'si lav silahı olmak üzere çok sayıda silah ve mühimmat bulundu. Bir yandan bu cephanelikler ortaya çıkarılırken, diğer yandan da bu dalgada çok sayıda subay ve astsubay ifade verdi, bunların birçoğu tutuklandı. Her ne kadar Genelkurmay Başkanı Org. İlker Başbuğ, "TSK'nin ülke sathında, hiçbir yerde gömülü silah ve mühimmatının olmadığını, dolayısıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yürüttüğü soruşturma kapsamında bugüne kadar bulunan silahların hiçbirisinin TSK'ndeki envantere ait olmadığını" belirterek, burada ele geçirilen ve lav silahı olarak anılanların esasen birer içi boş borudan ibaret olduğunu açıklasa da, Makine Kimya Endüstrisi (MKE) Kurumunca bu silahların TSK'ne teslim edildiği resmi raporla belgelendi.

12 Haziran 2009 günü Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda görev yapan Kıdemli Albay Dursun Çiçek imzalı AK Parti'yi ve Gülen Hareketini Bitirme Planı deşifre oldu. Genelkurmay olayla ilgili soruşturma başlattı. Fakat bu soruşturmadan bir netice çıkmadı ve takipsizlik kararı verildi. Fakat Çiçek hakkında İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinde dava açıldı. Yürütülen bu soruşturma ve dava kapsamında Çiçek tutuklandı. Fakat Çiçek'in tutukluluk hali çok fazla sürmedi ve tartışmalı bir yargı süreciyle tahliye edildi. Genel Kurmay Başkanı "bu belgenin kâğıt parçası"ndan ibaret olduğunu söyledi. Ancak çok geçmeden bu belgenin orijinal ıslak imzalı nüshası bir ihbar mektubuyla savcılığa ulaştırıldı. Bu gelişme üzerine Çiçek tekrardan tutuklandı ise de çok sürmeden tekrar tahliye edildi. İlk tutuklamada cezaevinde 18 saat, ikinci tutuklamada da sadece 43 saat yatmış oldu.

Çiçek'in yargılamasının pek usule uygun olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. Bir defa âdil bir yargılamadan söz edilebilmesi için delillerin yargıya intikal ettirilmesi gerekir. Oysa Çiçek'in yargılamasında buna riayet edildiği pek söylenemez. Soruşturmayı yürüten savcılar, Demokrasiye Müdahale Eylem Planının orijinalini gönderen ihbarcı subayın ihbar mektubundaki "12 Haziran 2009 günü sabaha karşı saat 04.30'da Dursun Çiçek'in ofisinde evrak temizliğine başlandı" iddiasını araştırmak için Genelkurmay Adli Müşavirliği ve askeri savcılıktan o güne ait kamera kayıtları ve "personel giriş çıkış sistemi dökümünü" istedi. Ancak, savcılara verilen cevapta "güvenlik gerekçesiyle" kayıtların verilemeyeceği bildirildi. İmha çalışmasına katıldıkları iddia edilen askeri personel savcılar tarafından sorgulanmış ancak iddiaları reddetmişlerdi. Görüntü kayıtları gelmediği için, bu kişilere ifadelerdeki çelişkilerle ilgili çapraz sorgu yapılmadı.

İrtica ile Mücadele Eylem Planı olduğu iddia edilen belgeyi hazırlayarak, "hükümeti cebir ve şiddet kullanılarak ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek" suçlamasından tutuklanan Çiçek'in tutukluluk kararını oybirliğiyle kaldıran İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin, söz konusu kararı, "soruşturmanın esasına" girerek verdiği ortaya çıktı. Mahkemenin kararında, "Şüphelinin üzerine atılı suçların kanuni tanımında

yer alan unsurlarının bulunmadığı, üzerine atılı suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların bulunmadığı” ifadelerini kullandığı anlaşıldı. Mahkemenin bu görüşü, “ıslak imzalı belge, bu belgenin Çiçek’in eli ürünü olduğuna yönelik Adli Tıp raporu ve savcılığın diğer tüm delillerini” inceleyerek oluşturduğu öğrenildi. Bu karara göre, Çiçek, savcılar soruşturma kapsamında yeni ve mahkemeyi tatmin edici bir delile ulaşmadığı takdirde tutuklanmayacak.

Ergenekon yargılamasının görülmekte olduğu mahkemenin kararı ile dinlenilmekte olan eşinin telefonu ile konuşurken dinlenen AYM Başkanvekili Osman Ali-feyyaz Paksüt hakkında, suç işlemiş olabileceği şüphesiyle elde edilen suç delilleriyle ilgili olarak hakkında ceza davasının açılıp açılmaması konusunda karar vermek üzere Temmuz ayında AYM’nde kritik bir toplantı yapıldı. AYM’de yapılan toplantıda Paksüt’ün yargılanmasına izin verilmedi. Ancak Paksüt’ün AYM’den hukuka aykırı bir şekilde bilgi sızdırdığı tescillendi.

Ergenekon yargılamasına ilişkin bir gelişme de Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) cenahında yaşandı. Ergenekon soruşturmasını yürütmekte olan Cumhuriyet savcıları 3. İddianameyi mahkemeye sunarlar, HSYK’da Yaz Kararnamesi krizi yaşandı. HSYK üyesi Ali Suat Ertosun önderliğindeki seçilmiş üyeler, Ergenekon Savcı ve Hâkimlerinin görevden alınmaları için, HSYK tarafından hazırlanan Yönetmeliğe aykırı olarak hâkim güvencesini zedeleyecek şekilde bir korsan taslak hazırladı. Adalet Bakanlığı’nın kararlı müdahalesiyle Ergenekon savcı ve hâkimleri görevlerinde kaldılar.

Çiçek’in ıslak imzalı belgesi sonrası ihbar yağmuru başladı. Cumhuriyet Savcılarlarına gönderilen ilk gizli ihbar mektubu ile Çiçek’e ait ıslak imzalı belgenin orijinali savcılığa intikal ettirildi, ilerleyen günlerde Savcılara iki ihbar mektubu daha geldi. Mektupların eklerinde Genelkurmay’a ait vahim belgeler ortaya çıktı. İkinci İhbar Mektubu’nda Genelkurmay’ın internet andıcı ve kurduğu kara propaganda siteleri deşifre oldu. Genelkurmay sitelerin kendileri tarafından kurulduğunu kabul etti ancak bunun 2000 yılında Başbakanlık tarafından verilen bir talimatla olduğunu belirtti. Ancak bu talimat bir türlü bulunamadı. 3. İhbar Mektubu’nda ise Genelkurmay’ın toplumu yönlendirme planları ortaya çıktı. Genelkurmay söz konusu belgeleri yalanlamadı. 3. ihbarcı, Genelkurmay’da bu belgeleri imha eden ekipte yer aldığını açıklayarak imhanın ayrıntılarını verdi.

2009’un son günlerinde Ergenekon soruşturmasını yürüten Savcılar, darbe hazırlığının yaşandığı günlerin üç kuvvet komutanını sorguya çağırdı. Dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Aytaç Yalman’ı Savcı Ercan Şafak, Hava Kuvvetleri Komutanı İbrahim Fırtına’yı Savcı Murat Yönder, darbe günlüklerinin sahibi olduğu iddia edilen Deniz Kuvvetleri Komutanı Özden Örnek’i de savcılar Zekeriya Öz ve Fikret Seçen sorguladı.

Ergenekon yargılaması kapsamında yürütülen soruşturmaların yanında, yakın geçmişte yaşanan Fail-i meçhuller dosyası açılmaya başladı. Fail-i Meçhullere yönelik yürütülen soruşturmalar kapsamında, bazı komutanlar hakkında dava açıldı. Şırnak'ın Cizre ilçesinde 1990'lı yıllarda işlenen 25 faili meçhul cinayetten dolayı Kayseri İl Jandarına Komutanı Albay Cemal Temizöz tutuklandı. Bu dava kapsamında yapılan ihbarlar da dikkate alınarak bazı asit kuyuları açılmaya başlandı.

Tartışmaların 2010 yılına da sarkmasına sebep olan bir gelişme de 2009'un son günlerinde Ankara'nın Çukurambar semtinde yaşandı. 2009'un son günlerinde Türkiye Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'a suikast haberiyle sarsıldı. Arınç'ın evinin önünde, üzerinde Arınç'ın ev adresi bulunan Seferberlik Tetkik Kurulu mensubu Binbaşı İ.G ve Albay E.Y.B gözaltına alındı. Daha sonra bu kişilerin evlerinde yapılan aramalarda TBMM Başkanı ve üç Bakan'ın evlerinin adreslerin krokileri bulundu. Soruşturma Özel Harp'i kapsayacak şekilde genişletildi. Türkiye'de bir ilk yaşandı ve Kontrgerilla, Özel Harp Dairesi, Özel Kuvvetler, Seferberlik Tetkik Kurulu gibi isimlerle anılan birimin kalbi mesabesindeki "kozmetik odada" arama başlatıldı. Soruşturma ile ilgili 8 Özel Kuvvetler mensubu sorgulandı. Bu birim 2009 yılında 5 kez arandı, 2010 yılında da aramalara devam edilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı yapmış olduğu ilk açıklamada "Devlet sırrı niteliğindeki belgeleri kapsayan bölümde başlatılan arama faaliyetinin, 5271 Sayılı CMK'nun 125. maddesice yapıldığını ve tamamen yasal çerçeve kapsamında olduğunu" kamuoyuna duyurmuş olmakla birlikte, ilerleyen günlerde Genelkurmay Başkanlığı Hukuk Başmüavirliğince 12. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilen bir yazı ile "Seferberlik Tetkik Kurulunda yapılan aramalar esnasında elde edilen bilgi ve belgelerin Anayasaya göre devlet sırrı niteliğinde olduğu belirtilerek, altı gündür devam eden aramalarda elde edilen bilgi ve belgelerin hukuki çerçevede imha edilmesi gerektiğinin" istendiği kamuoyuna yansıdı. Fakat bu konuya ilişkin resmi bir açıklama yapılmadı. Umarım Genelkurmay Başkanlığı'nın, ilk açıklaması ile çelişen ve ilgili CMK hükümleri ile bağdaşık olmayan ikinci açıklaması doğru değildir. Çünkü bu çaba TSK bünyesinde yer alan bir birimde en ağır suçların işlendiği yönündeki iddiaların üzerinin örtülmesi şaibesi ortaya çıkabilir ki, bunun anlamı âdil yargılamanın engellenmesi anlamına gelir. Bu durum karşısında halkta şu algı ortaya çıkacaktır: "Mahkeme kararıyla kanunlara uygun bir şekilde yapılan Seferberlik Tetkik Kurulundaki aramalara itiraz edenler, Özel Kuvvetler damgalı birçok gizli belgenin çetelerde ele geçirmesini sessiz kaldı. Özel Kuvvetlerden üsteğmen ve yüzbaşılardan içinde yer aldığı Sauna ve Atabeyler çetesi ile Ergenekon'da kozmetik belgeler çıkmıştı. TSK'nin İran ve Irak'la ilgili istihbarat raporları, 'Kırmızı Kitap' olarak bilinen Milli Güvenlik Siyaset Belgesi, Özel Kuvvetlerin Irak'ta yaptığı operasyonların anlatıldığı CD ve dokümanlar, Küre Operasyonu ile çökertilen Sauna çetesinin lideri Kasım Zengin'de ele geçirildi. Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda görevli bordo bereli Yüzbaşı N.B., Genelkurmayın gizli belgelerini ifşa ettiği gerekçesiyle cezaevine gönderildi; N.B.'dan çıkan Genelkurmay'a ait gizli belgelerin bir kopyası Ergenekon soruşturmasında tutuklanan SESAR Başkanı İ.Y.'ın bilgisayarında bulun-

du. Bu bağlantı Ergenekon örgütü ile Sauna Çetesi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkardı. İ.Y.'in bilgisayarında ortaya çıkan ve Türkiye'yi savaşa sokabilecek nitelikte gizli nitelikli belgelerin başlıkları şöyle: 'İran'ın Irak politikası, 20.02.2004 İran seçimlerinin değerlendirilmesi, ABD'nin Irak harekâtı, Irak Türklük şuuru, Büyük Ortadoğu Projesi, Irak'ta halkın kazanılması ve halkla ilişkiler, Irak'ın GNH açısından arazi yapısı, İran İslam Cumhuriyeti, İstihbarat teşkilatı, Şiiler sunusu, Mukavemet, Irak psikolojik harp, Irak'ta uygulanan asimilasyon politikaları, Türkiye ile sorunları, Nüfus ve etnik yapı, Irak Türkleri tarihi, Din ve mezhepler, Psiko-örgütler, Siyasi yapı ve partiler, İnceleme notu (İran)'. (Ergenekon soruşturmasını yürüten Savcı Zekeriya Öz, 'gizli' damgası bulunan askeri belgeleri Genelkurmay'a sordu. Genelkurmay, söz konusu bilgilerin ülke güvenliği açısından 'çok gizli' nitelik taşıdığını ve bu bakımdan açıklanmaması gerektiğini iletti; bu belgeler kamuoyuna açıklanmamakla birlikte yargılama dosyası içinde yer almaktadır). Başbakan Tayyip Erdoğan'a yönelik suikast hazırlığı yaparken yakalanan Atabeyler Çetesi'nde Milli Siyaset Belgesi'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda gizli ibareli TSK belgesi ele geçirildi. Özel Kuvvetlerde görevli çete elemanları Mustafa Levent Göktaş'da ve Nuri Bozkır'da ele geçirilen belgeler arasında Ankara'ya yapılacak hava indirme harekâtında kullanılacak yerlerin işaretlendiği doküman bile bulunuyordu". Şimdi bütün bu belgeler hem de suç örgütlerinde bulunurken; bu belgeler bu suç örgütleri tarafından nasıl elde edildiği bilinmezken; dahası bütün bunların yargılama konusu yapılması bile bazı çevrelerden ciddi tepkiler alırken, bu bilgi ve belgelerin mahkemelerden gizlenilmesinin istenmesi, hukuk mantığının kabul etmesi mümkün olmayan bir şeydir. O zaman bu durumda halk şunu söyleyecektir: "Demek ki bu belgeler, en ağırında suçları işlemek üzere kurulup faaliyetler yürüten örgütlerin erişimine açıktır, ama kanuna uygun da olsa mahkemelerin bu belgelere erişmeleri devlet sırrı gerekçesi ile yasaklanmaktadır". Şimdi bu algının doğurabileceği tahribatın boyutunu ölçebilmek mümkün değildir. Türkiye'de gerçekten hukuk işliyorsa; adalete erişilmek isteniyorsa; her şeyden önce Türkiye bir "hukuk devleti" ise (ki Anayasanın 2. maddesinde öyle deniyor; hatta bu ilkenin değiştirilmesini teklif edebilmek bile yasaktır); iddia edilen suçların işlenip işlenmediğinin tespiti Türkiye'de birçok karanlık olayların aydınlanmasını sağlayacaksa; bir hukuk devletinde devletin "devlet sırrı" zırhına bürünerek suç işlemesi mümkün değil ise, bırakalım yargı organları anayasal çerçevede âdil bir şekilde yargılamasını yapsın. Bu şekilde Türkiye'nin bağırıksakları temizlenmiş olsun. Esasen Türkiye'de hukukun hâkim kılınması açısından yaşanan en önemli hadiselerden birisi de bu kapsamda yapılan yargısal işlemlerdir.

Bunun Adı: "Demokratik Hukuk Devleti Operasyonu"dur

Türkiye'de son aylarda, hatta son günlerde baş döndürücü hadiseler yaşanıyor. 19 Aralık 2009 günü Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Arınç'a yönelik suikast tertibi olma ihtimali olan bir tutuklama gerçekleşti. Bu kapsamda TSK bünyesinde yer alan Özel Kuvvetler Komutanlığına bağlı Seferberlik Bölge Başkanlığında görevli iki subay tutuklandı. Daha sonra bu kişilerin evlerinde yapılan aramalarda daha deği-

şik delillere ulaşıldığı kamuoyuna yansdı. TSK'den yapılan açıklamada, bu kişilerin TSK'den dışarıya bilgi sızdırdığından şüphe edilen bazı TSK mensuplarını izlemek üzere orada oldukları bildirildi. İlerleyen günlerde soruşturma derinleştikçe meselenin hiç de öyle olmadığı yönünde delillere erişildi ki, soruşturmanın boyutu değişti ve bu kapsamda Türkiye'de bir ilk gerçekleşti: Ülkemizde ilk defa sivil bir mahkeme (Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi) kararı ile yakalanan kişilerin görev yapmakta olduğu Seferberlik Bölge Başkanlığında arama yapıldı.

Bu arama ne zaman gerçekleştirildi? Cevap: Tam bir hafta sonra. Şimdi soruyorum bu bir hafta süre içerisinde burada herhangi suç delili bırakılmayacak şekilde “delil karartma/yok etme operasyonu” yapılmış olabilir mi? Nitekim bu kurumda askerlik görevini yerine getiren bir er'in babası ile yaptığı konuşmanın teknik tabibe takıldığı ve bu konuşmada adı geçen kurumda çok sayıda evrakın yakılmakta olduğundan söz edildiği kamuoyuna yansdı. Elbette bu duyum sadece bir iddia; peki, bu iddia ne ölçüde doğru? Bilinmiyor. Tabii ki bu tutuklama ve devamında yaşananlarla ilgili tek soru bu değildir; buna daha başka sorular da eklenebilir. Bu soruların sorulmasını haklı kılan olgular da mevcut. Şayet gerçekten sözü edilen delillerin karartılması iddiası doğru ise, muhtemelen bu soruların birçoğunun doğru cevabına resmi olarak ulaşılabilmesi de pek mümkün görünmüyor. Ama en azından son yaşananların bir demokratik hukuk devleti açısından son derece önemli ve anlamlı olduğunu düşünüyorum.

1982 Anayasasında bir hüküm var. Bu hüküm, Cumhuriyetin değiştirilmesi teklif bile edilemez iki ilkeye ilişkindir. Peki, bu hüküm hangisidir? Cevap: “Demokratik devlet” ve “hukuk devleti” ilkelerini öngören hükümdür. Anayasanın “Cumhuriyetin Nitelikleri” kenar başlıklı 2. maddesine göre, “Türkiye Cumhuriyeti, demokratik bir hukuk Devletidir”.

Demokratik devlet dediğimiz şey, halkın yönetimidir; yani ülkenin mukadderatı ile alakalı kararların alınmasında halkın iradesinin belirleyici olmasıdır. Özellikle önemli kararların alınmasında seçilmişlerin iradesinin üstün olması gerekir. Çağdaş demokrasilerde asıl olan seçilmişlerin iradesidir; atanmış kişilerin (buna TSK mensupları da dâhildir) seçilmiş kişiler tarafından alınmış kararları icra etmekten öte bir etkinliği olamaz. Şayet atanmış kişiler seçilmiş kişilerin irade ve inisiyatifi dışında işler görüyorlarsa; bu konularda seçilmişleri takmıyorlarsa; çok daha ileri gidip siyasi hayata müdahale ederek rejimin kimliğini değiştirebiliyorlarsa, artık orada demokrasinin varlığından söz edilemez.

Gelelim hukuk devleti ilkesine. Hukuk devleti, devlet adına yetki kullanan kişi, kurum ve organların bütün yetkileri hukuk tarafından önceden belirlenen ve bu kurullarla sınırlı olan; bunun dışına çıkamayan; çıkılması halinde derhal hukuk dışılığın giderilmesi gerekli olan devlettir. Hukuk devletinin maddi özünü insan haklarının korunması; özellikle de bu hakların devlet organlarına karşı korunması oluşturmaktadır. Hukuk devletinin bir gereği de, devletin hiçbir organının yapmış olduğu hiçbir

işleminin yargısal denetim dışında olmamasıdır. Yani gizli-kapaklılığın olması hukuk devletinin ihlali anlamına gelir. Şayet Türkiye bir hukuk devleti ise (ki Anayasa öyle söylüyor), TSK da bu ilkenin kapsamı dışında yer almamaktadır.

Bir soru: “Devlet sırrı sebebiyle bazı bilgi, bulgu, belge ve olaylar kamuoyundan gizlenemez mi; diğer demokratik hukuk devletlerinde de devlet sırrı yok mudur”. Cevap: Evet bazı bilgi, belge vb. devlet sırrı kapsamında kamuoyunun bilgisinden gizlenebilir. Fakat bu bilgiler istisnai niteliktedir ve hiçbir zaman yaygın bir suç işlemeyi ya da demokrasiye son vermeyi meşrulaştırmaz. Nitekim Türkiye’de, devlet sırrı zırhı altında çeteler kurulduğu, cinayetler işlendiği, yolsuzluklar yapıldığı, önceki yıllarda gazetecilerin, parlamento ve hükümetin, mahkemelerin, hâkim ve savcılarının, gizlilik zırhına takılarak suça ve suçlulara ulaşamadıkları; devlet sırrının, bütün bunların üzerinin örtülmesinde koruyucu zırh işlevi gördüğü yönünde geniş halk kesimlerinde ciddi şüpheler vardır. Eğer devlet içerisinde var olduğu sanılan bazı yapılanmaların, devlet sırrına sığınarak sayısını bilemediğimiz boyutlarda en ağırdan hukuk dışı fiilleri gerçekleştirdikleri yönünde kamuoyunda ciddi şüpheler varsa ve Türkiye de bir hukuk devleti ise bütün bu şüphelerin giderilmesi zorunluluk arz etmektedir.

“Gizlilikte asıl amaç bazı materyalleri iç kamuoyunun bilgisinden saklamak değil, devletin gizli hassas bilgilerinin diğer devletlere geçmesini önlemektir. Bu bilgilerin kamuoyuna yansması halinde diğer ülkelerin bu bilgilere erişmesinden korkulduğu için gizlilik öngörülmüştür”. Ama “devlet sırrı”, bir ülkede devlet içinde suç işleyenlerin arkasına sığındıkları bir zırh haline geliyorsa; ya da en azında gelişmelerin bu yönde olduğuna dair kamuoyunda ciddi şüpheler mevcut ise, artık burada “devlet sırrı” yaftasına sığınmanın hukuk devleti ilkesi ile bağdaşırılığı bulunmamaktadır.

Her ne kadar Anayasada (md. 2) demokratik devlet ve hukuk devleti ilkelerine yer verilmiş ise de, bu ilke şimdiye kadar TSK için pek işletilmiş değildir. Delilim nedir? Diye sorulacak olursa, Cevap: Şimdiye kadar hukuk dışı yollarla yapılan darbeler ve muhtıralardır. Dahası bu kurum o kadar muammalarla, bilinmezlerle doludur ki, bunları, demokrasinin kalbi olan TBMM bile bilemez; bütün bu bilgiler TBMM’den bile gizlenmektedir. Zaten bu kurum bütün bunları bilebilse öyle zannediyorum ki TSK bünyesindeki cuntacı yapılanmaların hiç birisi başarılı olamazdı. Ne yazık ki ulaşılan ciddi deliller, günümüzde de TSK içerisinde cuntacı bir yapılanmanın var olduğuna ilişkin ciddi şüphelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur ve bu konuya ilişkin yargılama halen devam etmektedir.

TSK içerisinde bir diğer sorunlu husus da üst komuta kademesinin yargılama ya da soruşturmaların ileri aşamalarını beklemeksizin, ileride aksi sabit olabilecek konularda, önceden inkâr edici açıklamalar yapmasıdır. Buna örnek o kadar çok ki, birkaçını belirtmekle yetineceğim. Mesela bir operasyonda lav silahları yakalandı. Genelkurmay başkanı bunun bir borudan ibaret olduğunu ve bunların TSK’ne kayıtlı olmadığını açıkladı. Ama çok geçmeden aksi yönde kesin deliller ortaya çıktı. Keza,

Albay Dursun Çiçek'in ıslak imzasını taşıdığı iddia edilen ve esasen demokrasiyi ortadan kaldırmaya yönelik baştan sona suç işleme planlarını içeren belgenin fotokopisini bir kağıt parçası olarak niteledi ve derhal bu belgeyi ortaya çıkaranların yargılanmasını istedi. Yine açıklamayı erken yapmıştı ve çok geçmeden bu belgenin aslı ortaya çıktı ve yargılama halen devam etmektedir. Genelkurmay Başkanı geçenlerde Trabzon'da çok genişçe bir kesimi fırçalayan açıklamalar yaptı; bu kapsamda son yaşananlar ekseninde TSK'ni eleştirenleri bu kuruma karşı asimetrik savaş yapmakla suçladı ve deyim yerinde ise bu kişileri "düşman" ilan etti. Oysa bir hukuk devletinde hiçbir kurum, hukuka aykırı işler yapılmış ise ya da bu yönde ciddi bulgular varsa eleştiriden muaf değildir. Şayet sırf eleştirilerden dolayı bazı kişiler düşman ilan ediliyor ve daha sonra bu eleştirenlerin dedikleri doğru çıkıyorsa, burada bir terslik var demektir. İnsanın aklına şu gelmektedir: "Acaba TSK bünyesinde daha önceleri cuntacılık şeklinde gizli-kapaklı yürütülen ve bir kısmı darbe, bir kısmı da muhtıra şeklinde sonuçlanan yapılanmaların bir benzerinin, kurumsal koruma refleksi ile üzeri örtülmek mi isteniyor"? Bu, sicili (cuntacılık, darbeler ve muhtıralar sebebi ile) daha önceleri belli olan TSK için pek de göz ardı edilecek türden bir soru değildir.

Şimdi son yıllarda özellikle de son haftalarda TSK içi ve dışı yapılanmalara yönelik sürdürülen soruşturma ve yargılama operasyonları ne anlama gelmektedir; bütün bunlar bazılarının iddia ettikleri gibi hükümet-TSK ya da yargı-TSK arasında bir kurumlar arası çatışmamıdır? Hayır, esasen bütün bunların bir "demokratikleşme" ve devleti bütün kurumları ile hukukun içine alma; kısaca "hukuk devleti" operasyonu olduğunu düşünüyorum. Bununla şu anlaşılmaktadır: Artık TSK bünyesinde de en ağırından en hafifine kadar çeşitli suçlar işlenebilir ve şayet bu suçlar bu kurum bünyesinde görev yapanlarca işlendiği tespit edilirse onlar da doğal olarak yargılanıp cezalandırılabilir. Bütün bunlar demokratik bir hukuk devletinde olağan işlerdir. Artık günümüzde hiçbir suç gizli kalmamaktadır. Diğer yandan medyayla, sivil toplum örgütleriyle, aydınlarıyla ülkemizin çeşitli kesimlerinde, Türkiye'nin demokratikleştirilmesi ve hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesi yönünde hassasiyetlerin geliştiği görülmektedir. Şunu bir hukukçu hassasiyetiyle söylemek isterim. Sürdürülen soruşturma ve yargılama kapsamında iddia edilen suçlar işlenmiş midir? Bunun cevabı şimdilik ne evet, ne de hayırdır. Bu sorunun cevabı sürmekte olan yargılama neticesine bağlıdır. Ama daha önce yaşananlar ve şimdi ulaşılan bulgular, bu yönde ciddi şüphelerin varlığına işaret etmektedir. Esasen şimdiki yapılanlar, daha önceleri yapılmayanların yapılmasından ibarettir. Şayet ülkemizde daha önce yaşanan askeri darbe ve muhtıraların hesapları sorulabilse, bu tür oluşumlar içinde bulunanlar yargılanarak layık oldukları cezaları alabilse; kısaca demokratik hukuk devleti ilkesinin gerekleri yerine getirilebilse, şimdi bu son yaşananlar yaşanmayacak, Türkiye bu günlerde daha başka konuları tartışıyor olacaktı.

İşte son aylarda yaşananlar devleti; hukuk devleti ve demokratik devlet sınırına çekme, devlet içerisinde hukuk dışı oluşumlar varsa onları tasfiye etme operasyonundan ibarettir. Bu operasyona direnenler her kimse, gelecekte neticelendirilecek

yargısal işlemlerle layık cevabı alacaklardır. Türkiye'nin geleceği; gelecekte büyük bir devlet olup olamaması; halkın kendi mukadderatı hakkında gerçekten söz sahibi olabilmesi, bu operasyonun sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine, şayet gerçekten iddia edilen suçlar işlenmiş ise, bunlar âdil bir yargılanma ile tespit edilerek cezalandırılmalarına bağlı bulunmaktadır. Başta TSK olmak üzere bütün kurum ve kişilerin, Anayasanın değişmez ilkelerinden olan demokratik hukuk devleti ilkesinin fiilen yaşayan bir ilke haline gelmesi için yardımcı olması gerekmektedir.

Peki demokratik hukuk devleti ilkesine karşı direnç gösterilmeye devam edilirse ne olur? Cevap: Artık Türkiye ne 1960'ların, ne 1970'lerin ne de diğer askeri iradenin belirleyici olduğu dönemlerin Türkiye'sidir. Artık ülkemizin çok geniş kesimlerinde demokratikleşme ve hukuk devleti bilincinin geliştiği görülmektedir. Artık günümüz Türkiye'sinde buna karşı durmanın mümkün olmadığını düşünüyorum. Aksine bir tutum suyu tersine akıtmak bir yana, nehri dağın yamaçlarına yukarı akıtmak gibi bir şeydir ki; artık bunun mümkün olmadığını herkes tarafından bilinmesi gerekmektedir.

Yapılan yargılamalar neticesinde iddia edilen bütün suçlar ya da bunların bir kısmının işlendiği ya da hiçbirisinin işlenmediği anlaşılırsa, bütün bunlardan TSK kazançlı çıkacaktır. Yargılanmaksızın cuntacılık, suikast vb. en ağır suçların işlendiğine ilişkin zanlarla şaibe altında yaşamak TSK'ne hiçbir şey kazandırmayacak, aksine bu durum, TSK'nin itibarının ciddi manada yara almasına sebep olacaktır. TSK, yargısal denetim yolunun açılması neticesinde yargısal kararlarla aklanması, şayet varsa suçluların cezalandırılmasının önünün açılması neticesinde herkes nazarındaki gerçek itibar ve saygınlığına kavuşacaktır.

17 Haziran 2008 günü 11. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül hakkında, "kayıp trilyon davası" ile ilgili olarak Ankara Cumhuriyet Savcılığınca takipsizlik kararı verilmişti. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, "Kayıp Trilyon" davasıyla ilgili olarak, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül hakkında, "mevcut anayasal sistem gereğince, iddia olunan eylemlerin kanıt ve unsurları tartışılmaksızın, yasal imkânsızlık nedeniyle soruşturma yapılmasına gerek olmadığına" karar verdi. Daha sonra Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül hakkında verilen takipsizlik kararına yönelik itiraz üzerine 18.05.2009 günü, bu itirazın kabulü yönünde karar vermiştir. Daha sonra Adalet Bakanlığı, bu karara karşı "kanun yararına bozma" itirazında bulunmuştur.⁵

Türkiye'de demokratikleşme yönünde sürdürülen bir diğer önemli çaba da Alevi vatandaşlarımıza yönelik açılımlardır. Alevi vatandaşlarımızın yaşamakta oldukları sorunları tahlil edip çözümler geliştirebilmek üzere bir dizi çalıştaylar düzenlenme-

5 KÜÇÜK, Adnan (Yrd. Doç.), Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, www.stratejik-boyut.com/yazi/bunun-adi-demokratik-hukuk-devleti-operasyonudur-825.html (29.12.2009)

ye başlanmıştır. Bunlardan ilki 03.06.2009 günü Ankara’da yapılmıştır. Çalıştaylar hala devam etmektedir. Tabii ki Türkiye’de barış içinde bir arada yaşamının temel gereklerinden birisi de Alevisiyle-Sünnisiyle bütün toplumsal kesimlerin anayasal haklarına eşit düzeyde sahip olmalarına, bu konuda karşılıklı güvenin sağlanmasına bağlı bulunmaktadır. Dahası bu alanlarda sorunlar varsa önce bunların varlığının tespit edilmesi, daha sonra da bu sorunların giderilmesi gerekmektedir. İşte ümit ederim bu çalıştaylar neticesinde barış içinde bir arada yaşamının hukuki temelleri atılır ve bunun hukuki ve kurumsal yapıları oluşturulur. Unutmayalım ki insanlar sorunlarını en sağlıklı bir şekilde ancak konuşarak, tartışarak çözebilirler. İnkâr ederek, konuşmayarak, tartışmayarak hiçbir sorun çözülemez. Dahası bu politikalar, olsa olsa toplumsal çatışmaları körükler; sürekli çatışma, didişme ülkenin kaderi haline gelir.

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), 21 Temmuz 2009 günlü kararı ile meslek liseleri ve imam-hatip liseleri mezunlarına yönelik katsayı farkı uygulamasını kaldırdı. Bu karar toplumun geniş kesimlerinde sevinçle karşılandı. Fakat bu sevinç çok fazla sürmedi; Danıştay 8. Dairesi, 20.10.2009 tarihli kararı ile katsayı kararını kaldıran kararın yürürlüğünü durdurdu. Her ne kadar YÖK, katsayı farkını kaldıran kararın yürütmesinin durdurulmasına itiraz etti ise de, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, YÖK’ün itirazını reddetti.

2009’un son çeyreğinde Türkiye’de Kürt açılımı tartışmaları yaşandı. İktidar partisi, bu yöndeki çalışmaları yürütmek üzere İçişleri Bakanı Sayın Beşir Atalay’ı görevlendirdi. Sayın Atalay demokratikleşme açılımının bir parçası olarak yürütülmekte olan Kürt açılımı konusunda hem bilgi vermek hem de diyalog kurmak üzere çeşitli kesimlerle görüşmeler yaptı. Fakat iki muhalefet partisi bu taleplere olumlu cevap vermemiştir. Her iki parti de bu çabaların bir ülkeyi bölme projesinin tatbik edilmesinden ibaret olduğunu ileri sürmüşlerdir. İktidar partisi ile bu iki parti arasında söz konusu açılıma ilişkin diyalog “konuşmama” şeklindedir. Yani bu iki parti diyorlar ki, “bu konuları seninle konuşmam”. Dahası bunlardan bazıları, Kürt sorunu şeklinde dile getirilenlerin esasen bir “sorun” olduğunu bile kabul etmemektedirler. Yani bu konuda Türkiye’nin hiçbir şekilde demokratikleşmeye ihtiyacı olmadığı kanaatindedirler. Bütün bunlar, iktidar-muhalefet partileri arasında yapılan görüşme ve tartışmalar zemininde değil de, kamuoyuna yönelik inkârcı söylemlerle dillendirilmektedir. Kısaca tam manası ile iktidar-iki muhalefet partisi arasında tam manasıyla bir körler ve sağırklar diyalogu söz konusudur. Merak ediyorum, bir demokraside siyasi partiler niçin kurulur, hiç konuşmayarak sorunlar var mıdır nasıl tespit edilir ve çözülür? Ben bu sorunun cevabını bilmiyorum. Ama umarım Türkiye yakın bir gelecekte bu çıkmazdan kurtulur.

Kürt açılımı kapsamında uygulamaya konulan somut bir gelişme de Mardin Artuklu Üniversitesinde yaşandı. Bu Üniversite Rektörlüğüne bağlı olarak “Türkiye’de Yaşayan Diller Enstitüsü” kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı, Resmi Gazete’de yayımlandı.

Kürt açılımı ile ilgili Mustafa Erdoğan özetle köşesinde şunları söyler.

Açılımı Anlamak Bu Kadar Zor mu?

Öyle anlaşılıyor ki, hükümetin “Kürt Açılımı” önümüzdeki haftalarda resmen Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin de gündemine girecek. Bu da gayet normal. Bir demokraside kamu hayatını ilgilendiren meseleler elbette her türlü meşru platformda tartışılır ama kamu işlerinin nihai müzakere ve karar yeri elbette parlamentodur. Fakat bu meselenin epey bir süredir sözüm ona tartışılmasında tuhaf olan bir şey var. Bu “Kürt Açılımı” gündeme düştü düşeli birçok kesimden çeşitli itirazlar yükseliyor. Partizan siyasetten ve medyadan muhalif seslerin bir kısmı, suret-i haktan görünerek, kabaca şöyle söylüyorlar: “Bu Açılımın amacı ve bununla ne yapılmak istendiği belli değil ki, ona destek verelim!”

Ben bu türden yazı ve konuşmaların samimiyetinden ciddi olarak kuşku duyuyorum. Kuşku duyuyorum; çünkü şunca zamandır hem Türklere hem de Kürtlere devasa insani maliyetler yüklemiş olan bu büyük yangını söndürme niyet ve iradesini ortaya koymanın neresinin “anlaşılmaz” olduğunu anlayamıyorum. Bu Açılımın amacı belli değilmiş!... Eğer siz Kürt sorununun her tarafa saçtığı yangın ateşi karşısında kayıtsız değilseniz, amacın bu yangını söndürmek olduğunu anlarsınız! Eğer bu büyük insani maliyet sizin yüreğinizi de bir parça acıtırorsa, bu Açılımla ne yapılmak istendiğini anlamanız işten bile değildir.

“Silâhlar sussun”, barış olsun, çocuklar ve gençler ölmesin istemek anlaşılması zor mu yoksa kötü bir şey midir? Fail-i meçhuller, kayıplar, aile dramları, maddi ve manevi yıkımlar son bulsun istemek kötü müdür? Ülkenin hatırı sayılır büyüklükteki bir bölümü askeri garnizon görüntüsünden kurtulsun, insanlar normal hayatlarına dönsün, Kürt çocukları dağa çıkmasın, Türk çocukları esenlikle terhis olsun için uğraşmak sizce kötü bir şey midir? Silâha yapılan yatırımı artık insanlara -eğitime, sağlığa, refaha- yapsak sizce daha iyi olmaz mı?... Evet, hükümet bu ateşi söndürme konusunda niyetini belli etti. Eksikliğiyle gediğiyle, bu meselede bir çıkış yolu bulmak için uğraşılıyor. Evet, kısa vadede bu yangını tamamen söndürmenin mümkün olmadığını herkes biliyor. Terör de büsbütün sona ermeyebilir. Ama bu, ölmek ve öldürmek dışında, hiçbir şey yapmadan devam etmemizi haklı kılar mı?

Eğer haklı kılmazsa ve sizin de endişeniz sorunun nihayet halledilecek olması değil de hükümetin bu yolda büyük hatalar yapma ihtimali ise, o zaman bu işe el verin de yangını birlikte söndürün ki muhtemel hatalar asgariye indirilsin. Ortada hiçbir sorun yokmuş gibi davranmaya halâ nasıl devam edebilirsiniz? Yangını görmezlikten gelmek erdem değildir. Yangını iyi-kötü söndürmeye çalışan ve “gelin siz de bu işe el verin” diyenleri karalamak da öyle... Yoksa, yapılmasından korktuğunuz “hata”, zaten bu yangını hazırlamış olan sistemin kimi yapı taşlarına dokunulması ihtimali midir? Eğer, ‘yangın sönsün ama kurulu düzene dokunulmasın’ diye düşünüyorsanız,

“düzen”i olduğu gibi muhafaza ederek bu büyük yangını söndürmenin mümkün olmadığını halâ nasıl anlamamış olabilirsiniz?

“Ülkenin bölünmesi”nden korktuğunuzu söylemeyin lütfen. Ortada ciddi olarak böyle bir talebin olmadığı yerde, bölünme korkusunu da nerden çıkarıyorsunuz? Ve daha önemlisi, ülkeyi asıl bölmekte olan şeyin, çözümsüzlüğün devam etmesi olduğunu görememekte artık mazur da sayılmazsınız. Nihayet, Kürt Açılımı’nı desteklemeyi “hükümet yandaşlığı” olarak göstermeye çalışmanın aslında kendi çözümsüzlük yandaşlığımızı kamufle etme girişimi olduğunu kimsenin anlamadığını mı sanıyorsunuz?⁶

Eyüp Can da Hürriyet’teki köşesinde açılımla ilgili olarak şunları yazdı.

Göz Göze Gelememeniz Terörden Beter

AYM Başkanı Haşim Kılıç: Türkiye’nin içinde bulunduğu durum beni çok endişelendiriyor. İhanet suçlaması kin ve öfkenin ürünü. Türkiye’nin bence terörden daha beter bir sorunu var, o da diyalogsuzluk. Yüz yüze, göz göze gelip konuşmayı beceremeyenler hangi sorunu çözebilirler. Hiçbir konuda aynı düşünmek zorunda değiliz, fakat bu durum daha baştan kapıları birbirimizin yüzüne kapatmamızı gerektirmez. Siyasi aktörler mevcut pozisyonlarını milim değiştirmeseler de bir araya gelip konuşmayı becermek zorundalar. Birbirinin üzerine kapıları daha baştan kapatan, atılan her adımı ‘ihamet’ olarak değerlendiren, dolayısıyla kin ve nefret üreten iktidar, muhalefet, yargı, medya hangi sorunu nasıl çözebilir?

Bugün Türkiye’de birçok sorun göz göze gelip samimi bir biçimde konuşamadığımız için çözülemiyor. Çözülemedikçe öteleniyor ve kartopu gibi büyüyor. Geçen hafta Yargıtay Başkanı Hasan Gerçekler çok önemli bir Adli Açış Konuşması yaptı. Söyleyeceği her şeyi söyledi -ki ben önemli bir bölümüne kesinlikle katılmıyorum-fakat düşüncelerini o kadar güzel bir üslupla anlattı ki AYM Başkanı olarak şahsen çok etkilendim. Kendi kendime “İşte bu” dedim. Şimdi ben tüm farklı fikirlerime rağmen bu üsluptan dolayı oturup Hasan Bey’le her konuyu tartışabilirim. Yargıtay Başkanı’nın üslubu hukuk dünyasının dışındakilere de örnek olsun. Zaman zaman siyasi liderlerin ayaküstü iki dakikalığına bile olsa bir araya gelmeleri toplumda çok olumlu yankılanıyor, tansiyon düşüyor. Bunu sık sık yapmak niye bu kadar zor? Bu noktada Cumhurbaşkanımıza büyük görev düşüyor. Uyuşmazlıkların çözümüne koordinasyonunun sağlanması cumhurbaşkanlarının anayasal görevi. Cumhurbaşkanımızın bu konuda açık bir gayreti var, fakat onun davetine bile olumsuz yanıt verildiğini duyuyoruz. Tekrar ediyorum bu sorun terörden daha beter. Karşılıklı konuşmayı beceremeyenler hiçbir sorunu çözemez. Birbirimize kalplerimizin kapılarını açmadan, hiçbir açılımı gerçekleştiremeyiz. Toplum liderlerin oturup sorunları şeffaf bir biçimde

6 ERDOĞAN, Mustafa; Star Gazetesi, 24.09.2009

tartışabildiğini görsün, varsın hiçbir sonuç alınmasın, inanın bu aşamada ondan bile vazgeçtim, yeter ki konuşmayı becerelim. Güneydoğu, Kıbrıs, Ermenistan gibi temel sorunları iktidarın tek başına çözmesi mümkün değil. Elbette bu noktada en büyük sorumluluk iktidarın. Fakat muhalefet ve sivil toplum örgütlerinin de diyaloga açık olması lazım. Demokrasi sadece fikir hürriyeti değil aynı zamanda farklı fikirlerin ortak çözümler üretebildiği sistemin adıdır. Türkiye’de maalesef ortak çözüm üretebilecek mekanizmalar iyi işlemiyor. Bu da farklılıkların giderek ayrışmasına, önyargı, öfke ve nefretin büyümesine yol açıyor.

Devam etmekte olan davalarla ilgili kendimizi avukat-hâkim ya da savcı yerine koyarak konuşmamayı hepimizin öğrenmesi gerekiyor. Hiç kimse dışarıdan ben bu davanın avukatıyım ya da savcısıyım diyemez, dersek hukuk devletini işletemeyiz. O yargıcın, savcının, avukatın elinde neler olduğunu siz dışarıdan bilemezsiniz. Bırakalım davalar hukuk kuralları içinde mahkemelerde görülsün. Yargılamada en önemli mesele insan onurudur. Usule ve esasa ilişkin yanlışlar elbette eleştirilecek, ama bunun da bir yolu ve ölçüsü olmalı. Toplumdaki kutuplaşma maalesef yargıya da yansıtılıyor. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı en temel ilke. Hangi taraf olursa olsun yargı yanlı-yandaş olamaz. Olursa bu hepimizi çok tehlikeli yerlere götürür. Yargının tarafsızlığı ile ilgili maalesef toplumda olumsuz düşünceler hâkim olmaya başladı. Bununla çok yönlü mücadele etmemiz gerekiyor.⁷

2009’un son günlerinde yaşanan bir diğer önemli gelişme de Demokratik Toplum Partisinin (DTP) kapatılmasıdır. AYM, 11.12.2009 Tarih ve E. 2007/1, K. 2009/4 Sayılı kararı ile DTP’yi oy birliği ile kapattı. Önce AYM’nin DTP’nin kapatılmasına ilişkin kısa kararı 14.12.2009 Tarih ve 27432 Sayılı Resmi Gazetede yayımlandı. Bu karara göre, DTP, eylemleri yanında terör örgütüyle olan bağlantıları da değerlendirildiğinde Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiği gerekçesiyle, Anayasanın 68. ve 69. maddeleri ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu’nun (SPK) 101. ve 103. maddeleri gereğince kapatılmıştır. Ayrıca “beyan ve eylemleriyle Partinin kapatılmasına neden olan kurucuları dâhil üyelerinden; Abdulkadir Fırat, Abdullah İснаç, Ahmet Ay, Ahmet Ertak, Ahmet Türk, Ali Bozan, Ayhan Ayaz, Aydın Budak, Ayhan Karabulut, Aysel Tuğluk, Bedri Fırat, Cemal Kuhak, Deniz Yeşilyurt, Ferhan Türk, Fettah Dadaş, Hacı Üzen, Halit Kahraman, Hatice Adıbelli, Hilmi Aydoğdu, Hüseyin Bektaşoğlu, Hüseyin Kalkan, İbrahim Sunkur, İzzet Belge, Kemal Aktaş, Leyla Zana, Mehmet Salih Sağlam, Mehmet Veysi Dilekçi, Metin Tekçe, Murat Avcı, Murat Daş, Musa Farisoğulları, Mustafa Tuç, Necdet Atalay, Nurettin Demirtaş, Orhan Miroğlu, Sedat Yurttaş ve Selim Sadak’ın Anayasanın 69/9. fıkrası gereğince gerekçeli kararın Resmi Gazete’de yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamayacakları” belirtilerek bu kişilere yönelik siyasi yasak getirildi. Beyan ve eylemleriyle Partinin kapatılmasına neden olan Mardin Milletvekili Ahmet

7 CAN, Eyüp; Hürriyet Gazetesi, 14.09.2009

Türk ve Diyarbakır Milletvekili Aysel Tuğluk'un milletvekillikleri, Anayasanın 84/son fıkrası uyarınca sona erdirilmiştir. DTP'nin bütün malları 2820 Sayılı SPK'nun 107. maddesi gereğince Hazineye geçirilmiştir.

Ufuk Uras ile birlikte kapatılan DTP'nin eski üyesi 19 milletvekili Barış ve Demokrasi Partisine geçtiler. Ufuk Uras'ında katılımı ile bu partinin üye sayısı 20'ye ulaştığı için, bu parti TBMM'de parti grubunu kurmuş oldu.

Önemine Binaen AYM'nin DTP'yi Kapatma Kararının Gereçlerine Yer Vermek İstiyorum.

Siyasal iktidarın kaynağı, dolayısıyla egemenliğin sahibi ulus olmakla birlikte, ulusun kendine ait bir yetkiyi doğrudan kullanamaması, temsil ve aracı sorununu gündeme getirmektedir. Bu sorunun çözümü, ancak karmaşık toplumsal beklentileri ve gereksinimleri somutlaştıran, bunları iktidara yönelik genelleştirilmiş eylem programları biçiminde sunan ve halkın çoğunluğu tarafından tercih edilen, temelinde siyasal karar mekanizmalarını yönlendiren aracı organların mevcudiyetine bağlıdır. Toplumlar çok farklı düşünce ve tercihlerin hüküm sürdüğü, demokrasinin işleyişinde çatışabilir fikirlerin akışının sağlandığı yapılardır. Siyasal düzen ve bunun temel normları, hukuksal kurallar, toplumdaki çatışma ve farklılıkların barışçı yolda düzenlenmesine olanak verdiği sürece meşruiyetini korurlar. Bu meşrulaştırma işlevi toplumsal farklılıkların özgürce yaşanması, talep sahiplerinin özgürce örgütlenerek siyasal iktidara yönelmesi ve iktidar kullanımına katılmasıyla yerine getirilmiş olur. Esasen demokrasi toplumsal barışın ve özgürlüğün güvencesidir. Anayasa ise siyasal düzenin barışçı toplumsal taleplere açılmasını ve zaman içinde doğacak zorunlulukları karşılayacak yöntemleri barındıran temel kurallar bütünüdür. Kimi gereçlerle farklı düşüncelerin siyasal yaşama yansıtılmasının engellenmesi demokrasiyle ve temsilde adalet ilişkisiyle bağdaşmaz, çatışan farklı fikirlerin ürünü olan siyasi partilerin bu fikirleri tartışmaya açmaktan yoksun bırakılması ve başka yollarla tehlike savma refleksi demokratik siyasetle çelişki oluşturur. Siyasi partiler bu farklı düşünceleri örgütleyip, siyasi düzene yönlendirerek siyasal iktidar ile kendisine meşruiyet dayanağı sunan toplum arasında aracılık görevi de üstlenirler. Dolayısıyla siyasi partilerin hem sayısal olarak ve hem de program yönünden çoğulculuğunun sağlanması, demokratik meşruiyet için zorunludur. Bu nitelikleriyle siyasi partilerin Anayasanın 2. maddesindeki demokratik devlet ilkesini gerçekleştirip, demokratik siyaseti geliştirdikleri açıktır. Siyasi partilerin kendilerine göre öne çıkardıkları ülke sorunlarına ilişkin farklı çözüm önerileri getirmeleri, demokratik siyasi yaşamda üstlendikleri işlevin doğal sonucudur. Siyasi partiler devlet erkine yönelik toplumsal talepleri yalnızca dile getiren kurumlar değil, toplumsal direktifleri somutlaştıran, yorumlayan ve devlete yönlendiren yaşamsal kurumlardır. Bu nedenle siyasi partiler, Anayasanın konuya ilişkin kuralları ile AİHS'nin "düşünce ve ifade" ve "örgütlenme" özgürlüklerini düzenleyen 10. ve 11. maddelerinin koruması altındadırlar.

AİHM, genel olarak “bilgi” ya da “fikirlerin” şok edici, şaşırtıcı veya rahatsız edici olmasının, bu hakka yönelik herhangi bir müdahalenin haklı gösterilmesi için yeterli olmayacağını ancak, şiddeti yüceltecek şekilde kine dayalı sözlerin ise müsamaha ile karşılanamayacağını ifade etmektedir (Karatepe/Türkiye Davası, Başvuru No: 41551/98, Strazburg, 31 Temmuz 2007). AİHM’ne göre, “demokrasinin temel özelliklerinden birisi bir ülkenin karşılaştığı sorunları, taciz edici olsalar da, şiddete başvurmaksızın, diyalogla çözmesidir. Demokrasi ifade özgürlüğü ile beslenir. Bu ilişki altında, bir siyasal grubun, sadece bir devletin bir kısım halkının kaderini aleni olarak tartışmak istemesi ve demokratik kurallara saygı içinde, tüm ilgilileri tatmin edecek çözümler bulma amacı ile siyasal yaşama katılmak istemesi nedeni ile endişe duymamalıdır” (Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri/Türkiye Davası, 30 Ocak 1998- 133/1996/ 752/ 951).

Uluslararası yargı yerlerince belirtildiği ve Venedik Komisyonu’nun çeşitli tarihlerde kabul ettiği raporlarında da vurgulandığı üzere, siyasi partilerin şiddet kullanılmasını savunmaları veya anayasayla garanti altına alınan hak ve özgürlüklere zarar verecek şekilde demokratik anayasal düzeni yıkmak için politik bir araç olarak şiddeti kullanmaları veya aynı amaçları gerçekleştirmek için terör ve şiddete başvuran oluşumlarla birlikte hareket etmeleri ve onlara destek vermeleri halinde zorunlu bir tedbir olarak siyasi partilerin yasaklanması veya kapatılması makul görülebilir. Nitekim, teröre destek verdikleri ve terörü kınamayı reddettikleri gerekçesine dayalı olarak İspanyol yargı organlarıncı kapatılmalarına karar verilen Herri Batasuna ve Batasuna Partilerinin yaptığı başvuruyu değerlendiren AİHM Beşinci Dairesi, 30 Haziran 2009 tarihli Herri Batasuna ve Batasuna/İspanya kararında özetle şu gerekçeleri Sözleşme’nin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır:

- AİHM, otuz yıldan daha uzun süreden beri var olan terör ortamında ve diğer siyasi partilerin tamamı tarafından kınanmakta iken şiddeti kınamayı reddetmeyi terörizme üstü kapalı bir destek davranışı olarak görmüştür. Mahkeme, başvuran partilere izafe edilebilecek ve terörle uzlaşma sonucuna varacak birçok ciddi ve tekrarlanan eylem ve davranışın varlığını belirlemiştir. Mahkeme, her halükarda, partinin kapatılmasının terörün kınanmaması olgusuna da dayanmış olmasını Sözleşme’ye aykırı görmemektedir Zira, siyasetçilerin sadece eylemleri ve söylemleri değil, aynı zamanda belli durumlarda pozisyon alma olarak değerlendirilebilecek ve tamamen açık destek eylemi sayılabilecek eylemsizlikleri veya sessizlikleri de dikkate alınmalıdır.

- AİHM, başvuran siyasi partilere atfedilen eylem ve söylemlerin, bir bütün olarak “demokratik toplum” kavramı ile çelişkili olduğunu değerlendirmiştir. Bu nedenle, İspanyol Yüksek Mahkemesi tarafından başvuranlara uygulanan ve İspanyol Anayasa Mahkemesi tarafından da onaylanan yaptırımın Devletlerin sahip olduğu takdir yetkisi çerçevesinde makul biçimde “sosyal olarak zorunlu bir ihtiyaca cevap verdiği” sonucuna ulaşmıştır.

Bir siyasi partinin tüzüğü ve programı ile eylemlerinin Anayasa'nın 68/4. fıkrasında korunan ilkelere aykırılığı değerlendirilirken, Anayasanın siyasi partilere verdiği özel önemi vurgulayan diğer kurallarının da göz önünde bulundurulması gerekir. Bu nedenle, Anayasanın 69. maddesi uyarınca tüzük ve programlarındaki söylemleri ya da eylemlerinin, ancak Anayasanın 68/4. fıkrasında korunan ilkelere temel esasları itibarıyla aykırı olması, bu ilkeleri ortadan kaldırmayı amaçlaması ve bu nitelikleriyle demokratik yaşam için doğrudan, açık ve yakın tehlike oluşturması durumunda siyasi partilerin kapatılmasına elverişli ağırlıkta olduğu kabul edilebilir.

Ulusal düzenlemelerin yanı sıra örgütlenme özgürlüğüne ve teröristliğe ilişkin kimi esaslar uluslararası sözleşmelerde de yer almaktadır. AİHS'nin 11/1. fıkrasında, herkesin barışçı amaçlarla dernek kurma özgürlüğüne sahip olduğu belirtilmiş, ikinci fıkrasında ise, bu hakların kullanılmasına, ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeninin korunması, suçun önlenmesi, genel sağlık ve ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için ancak yasalarla kısıtlamalar getirilebileceği, 17. maddesinde, sözleşme hükümlerinden hiçbirinin bir devlete, topluluğa veya ferde, sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesi veya sözleşmede belirtilenden daha geniş ölçüde tahditlere tabi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişme veya harekette bulunma hakkı sağladığı şeklinde tefsir olunamayacağı öngörülmüştür.

Paris Şartı'nda da:

“Tüm ilkeler, herbiri diğerleri dikkate alınmak suretiyle yorumlanarak, kayıtsız şart-sız ve aynı derecede uygulanır. Bu ilkeler ilişkilerimizin temelini oluşturur.” ... “Taraflar devletlerin bağımsızlığını, egemen eşitliğini ya da toprak bütünlüğünü ihlal eden faaliyetlere karşı demokratik grupları savunmak hususunda işbirliği yapmaya kararlıdır. Dışarıdan yapılan baskı, zora başvurma ve yıkıcılık gibi yasadışı faaliyetler burada söz konusu olan özelliklerdir.” ... “Her türlü terörist eylemleri, yöntemleri ve uygulamaları açıkça suç olarak kınıyor ve bunların ikili olduğu kadar çok taraflı işbirliği ile ortadan kaldırılması için çalışmaya kararlı olduğumuzu ifade ediyoruz.” ... “Taraflar devletler, halkın iradesiyle özgürce kurulmuş olan demokratik düzeni, kendi yasaları uyarınca ve yükledikleri uluslararası insan hakları görevleri ve uluslararası taahhütleri uyarınca, bu düzeni ya da başka bir taraf devletin düzenini yıkmayı amaçlayan teröristizm ya da şiddete başvuran ya da teröristlikten veya şiddetten vazgeçmeyi reddeden kişilerin, grupların ve teşkilatların faaliyetlerine karşı savunmak ve korumak sorumluluğunu taşıdıklarını kabul ederler” denilmiştir. Böylece, ırkçılık, etnik düşmanlık ve teröristlik kınanmış, ülke bütünlüğü ve demokratik düzeni yıkmayı amaçlayan hareketlere girişen kişi, grup ve örgütlere karşı koruma ve kollama sorumluluğu uluslararası bir çağrı olarak kabul edilmiştir.

Birleşmiş Milletler'e üye devletlerin katılmalarıyla 14-25 Haziran 1993 günlerinde Viyana'da gerçekleştirilen “Dünya İnsan Hakları Konferansı” sonunda yayımlanan Deklarasyon'da da, “Eşit Haklar” ilkesine uygun olarak ırk, din ve renk ayrımı gözetmeksizin ülkesine ait bütün insanları temsil eden bir hükümete sahip egemen ve

bağımsız bir devletin ülke bütünlüğünü ve siyasi birliğini kısmi veya bütüncül biçimde parçalayacak herhangi bir eyleme izin verilemeyeceği gibi desteklenemeyeceği de vurgulanmıştır.

14.09.2005 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1624 sayılı Kararında ise; sadece teröristlerin değil terörizmi teşvik edenlerin de cezalandırılması için üye ülkeler yasal düzenlemeler yapmaya çağrılmakta, ayrıca bu eylemlerin haklılığını savunanlara, mazeret bulanlara ve onları yüceltenlere karşı gerekli önlemlerin alınması ve bunun yanı sıra terörle ilişkisi saptananlara “güvenli bölgeler” yaratılmasının önlenmesi üye devletlerden istenmektedir. Kararda, ayrıca, “terör tanımı” yapılmamakta, ancak “amacı ne olursa olsun, ne zaman olursa olsun ve kim tarafından yapılırsa yapılsın terörizm, güvenlik ve barışın bir numaralı tehdidi” olarak kabul edilmektedir.

Kökünü Latince “terrere” sözcüğünden alan terör deyimini “korkudan sarsıntı geçirme” veya “korkudan dehşete düşmeye sebep olma” anlamlarına gelmektedir. Türkçe'deki karşılığı “yıldırma, korkutma” olan terör kelimesi, “*bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku*” anlamını da içermektedir; keza terör sözcüğü “*kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girilen korku ve yılgınlık saçan şiddet hareketleri*” olarak da tarif edilmektedir. Terör olgusu ideoloji, örgüt ve şiddet unsurlarını içermektedir. Buna göre, terörün öncelikle bir ideolojik alt yapısının olması gerekmektedir. Örgüt, benimsediği ideoloji doğrultusunda hareket etmekte, stratejisini buna göre belirlemektedir. Terör örgütlerinin siyasi eğitim adını verdikleri faaliyetlerin amacı, örgütün dayandığı temel ideolojiyi örgüt mensuplarına benimsetmek ve örgütün hedefleri doğrultusunda bilinçlendirmektir. Günümüzde terör örgütleri, dini, felsefi veya siyasi bir düşünce sistemini, belli bir etnik kökene mensubiyeti esas alarak ideolojilerini temellendirmekte ve hedef olarak rejim değişikliğini veya ülke toprakları üzerinde yeni bir devlet kurmayı amaçlamaktadırlar.

Terörün diğer bir unsuru ise örgüt unsurudur. Örgüt; organize bir yapı içerisinde, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluşur. Günümüzde terör örgütleri, çoğunlukla örgüt lideri ile ona bağlı üst düzey sorumlular ve daha alt düzeydeki bölge, il ve birim sorumlularından oluşmaktadır. Örgütsel yapılanmada illegal teşkilatlanma ve gizlilik esastır. Terörün en önemli unsuru ise, şiddet unsurudur. Terör örgütleri şiddeti, ideolojileri doğrultusunda belirledikleri hedeflere ulaşmada önemli bir araç olarak görmekte, “silahlı propaganda” adı verilen terör eylemlerini, ülkenin anayasal düzenini değiştirmek için kaçınılmaz bir yöntem olarak benimsemektedirler. Terör örgütleri, gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri ile topluma korku salarak, halkta bıkkınlık ve yılgınlık duygusu oluşturup, vatandaşın devlete olan güvenini sarsmayı ve kaos ortamı yaratmayı hedeflemektedirler.

Terör ve terörizm birbirinden farklı kavramlardır. Buna göre, terörizm kavramı, terör yöntemlerinin siyasi bir amaçla örgütlü, sistemli ve sürekli bir şekilde kullanılmasını benimseyen bir strateji olarak terör kavramından ayrılmaktadır. Terör, dehşet ve korkuyu belirtirken, terörizm, bu kavrama süreklilik ve siyasal içerik katmaktadır. Buradan hareketle terörizm, *“Savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılması”* şeklinde tanımlanmaktadır. Ansiklopedik tanımlarda ise terörizmin; *“önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete başvuran bir grubun veya parti-nin kullandığı metod”*; *“ihtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi”*; *“siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka ya da bireylere karşı sistemli şiddet eylemlerine başvurma”* şeklinde karşılandığı görülmektedir. Terörizmin temel amacı, bir davaya veya siyasal anlaşmazlığa dikkat çekilmesidir. Bu “dikkat çekme” şiddet eylemleri neticesinde toplumda oluşturulan korku ve dehşet havası ile sağlanmaktadır. Terörizmin benimsediği bir diğer amaç, kargaşa yaratarak toplumun direnme gücünü kırmak, yerleşik sosyal ve siyasal düzenin arkasındaki halk desteğini şiddet yoluyla zayıflatmaktır.

Terörizmin birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamanın aracı olarak kullanılması da mümkündür. Bu gibi durumlarda terörizm, sözü edilen çıkarların elde edilmesinde, hedef alınan ülke ve toplumda amaca uygun bir ortamın oluşmasına aracılık etmektedir. Terörizm, kimi durumlarda ise bir siyasi mücadele aracı olmaktan çıkıp, bir ülkenin bir başka ülkeyi zayıflatmak ve istikrarsızlaştırmak için kullandığı bir araç haline gelmektedir. Terörizmin, suikasttan silah teminine, organize suç örgütleriyle işbirliğinden uyuşturucu ticaretiyle finans desteğine kadar her türlü aracı da kullandığı bir gerçektir. Terörizm kitlelere yönelik hedef gözetmeyen şiddet eylemleriyle, toplumun güven duygusunu ortadan kaldırarak, halkın can derdine düşmesini ve olaylara tepkisiz kalmasını amaçlar. Böylece kitleler terörizme karşı duyarlılıklarını yitirir, terörü kanıksar ve devletle toplum arasında güven açısından büyük bir uçurum oluşur.

PKK/KONGRA-GEL isimli örgütün de yukarıda tanımlanan nitelikte bir terör örgütü olduğu hususunda uluslararası düzeyde bir anlayış birliğinin olduğu tartışmasızdır.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin resmi makamlarınca açıklanan bilgi ve verilere göre; silahlı mücadele yoluyla Türkiye sınırları içerisinde bağımsız bir Kürt devleti kurmayı hedefleyen PKK (Kürdistan İşçi Partisi) 1978 yılında kurulmuş ve 1984 yılında kitlesel eylemlere başlamıştır. PKK'nın 1984 yılından bu yana gerçekleştirdiği terör faaliyetleri sonucu aralarında masum siviller, öğretmenler ve diğer kamu görevlilerinin de bulunduğu 30.000 den fazla Türk vatandaşı hayatını kaybetmiştir. Söz konusu saldırılar büyük ekonomik kayıplara da yol açmıştır. Örgüt tarafından TSK'ne karşı 515 kez karakol saldırısı gerçekleştirildiği, sair silahlı çatışma, pusu, mayınlı tuzak kurma gibi asimetrik saldırı yöntemleriyle yapılan eylemler sonucunda

1984-2009 yılları arasında köy korucuları da dâhil 6.300 den fazla TSK mensubu ile güvenlik görevlisi ve 25.000'in üzerinde sivil vatandaşın katledildiği belirlenmiştir. Örgüt ele başısı Abdullah Öcalan'ın 1999 yılında yakalanmasının ardından, Örgüt, stratejisini değiştirdiğini, artık barışçıl yöntemleri benimseyeceğini ve siyasi mücadele yolunu izleyeceğini iddia etmeye başlamıştır. “Yeni ve meşru bir örgüt” görüntüsü verme politikasına uygun olarak ve uluslararası kamuoyunu inandırmak amacıyla örgüt, ismini Nisan 2002’de KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirmiş, PKK’nın tarihi görevini tamamladığını ve artık siyasi bir kuruluş olarak tanınmak istediğini ileri sürmeye başlamıştır. Ekim 2003’te örgüt ismini bu kez KONGRA-GEL (Kürdistan Halk Kongresi) olarak değiştirmiştir. Belirtilen isim değişikliklerine rağmen örgütün liderlik kadrosu aynı kalmıştır. Murat Karayılan ve Cemil Bayık gibi PKK’nın kurucu ve önde gelenleri örgüt içerisinde önemli roller üstlenmeye devam etmektedirler. PKK/KONGRA-GEL’in önde gelen birçok yöneticisi örgüte mali kaynak sağlamak amacıyla uyuşturucu kaçakçılığı yapmak suçundan kırmızı bültenle aranan uluslararası tanınmış kişilerdir. Diğer taraftan, bu iki isim değişikliği ve 1999’daki sözde strateji değişikliğinin ardından, örgüt silahlarını bırakma gibi temel konularda herhangi bir değişikliğe gitmemiş ve 2002 sonrasında da özellikle Güneydoğu Anadolu’da saldırılar düzenlemeye devam etmiştir. 2006 yılında şiddet eylemlerinin kitlesel eylemlerle desteklenmesi amacıyla, örgütçe önem atfedilen, 21 Mart Nevruz, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 1 Eylül Dünya Barış günü gibi ulusal ve uluslararası kamuoyuna mal olmuş günlerde, özellikle 10–15 yaş arası çocuklar ve kadınlar ön saflara yerleştirilerek eylem ve etkinliklere ivme kazandırılmak istenmiştir. Kitlesel eylemlerde yeterli desteği bulamayan örgüt bu defa, güvenlik güçleriyle girdikleri çatışmalarda ölen terörist cenazelerinin defin işlemleri sırasında ve sonrasında güvenlik güçleriyle vatandaşları karşı karşıya getirerek sözde ortaya çıkacak olumsuz tablodan çeşitli örgütsel kazanımlar elde etme yoluna gitmiştir. Militanlarını ve silahlarını hala muhafaza eden ve şiddete başvurma tehdidinde bulunmakta tereddüt etmeyen bir terör örgütünün sadece isim değişikliği yoluyla geçmişteki suçlarından arınacağını söylemek mümkün değildir.

PKK terör örgütünün kuruluş süreci, amaç ve faaliyetleri, Abdullah Öcalan hakkında verilen mahkûmiyet kararını onayan Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 22.11.1999 günlü, E.1999/1296 ve K.1999/3623 sayılı kararında ise şu şekilde belirlenmiştir: “... Bu örgüt başlangıçta üç yıl süre ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde “Kürdistan Devrimcileri”, “UKO’cular”, “APO’cular” adı altında kadrolaşmış, 1977 yılından sonra sık sık silahlı eylemlere girişmiş, örgütün programı bizzat sanık Abdullah Öcalan tarafından kaleme alınarak, 21.11.1978 tarihinde Diyarbakır ili Lice ilçesi Ziyaret (Fis) köyünde yapılan 1.Kongrede kabul edilip yedi kişilik parti yürütme kurulu tarafından kuruluş bildirgesi hazırlanmış, 1978 yılından itibaren de merkezi örgütlenmeye yönelerek 1979 yılında Kürdistan İşçi Partisi adını almış ve genel sekreterliğine sanık getirilmiş, 15 Ağustos 1984 tarihinde ise H.R.K. (Hezen Rizgariye Kürdistan — Kürdistan Kurtuluş Birliği) adı altında yeniden eylemlere başlamış ve 21 Mart 1985 tarihinde E.R.N.K. (Kürdis-

tan Ulusal Kurtuluş Cephesi)'ni oluşturmuş, yurtiçi ve yurtdışında legal ve illegal alanda gazete ve dergi çıkartılmak suretiyle yayın faaliyeti yürütülmüş, ayrıca MED TV. adı ile bir televizyon kanalı yayına sokularak örgütün propagandasının yapılması amaçlanmıştır. Örgütün mali kaynaklarını; vergilendirme, bağış, aidat adı altında toplanan paralarla, cezalandırma, gasp, soygun, silah ve uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirler teşkil etmiş, amacının ise; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hâkimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırmak suretiyle, Kürdistan Devleti kurmak olup, ilk dönemde propaganda yoluyla halkı bilinçlendirmek, silahlı eylemlerle ordu teşkilatına, ekonomik hedeflere sabotajlar düzenlemek suretiyle devlet otoritesini zafıya uğratmak stratejisinin planlandığı belirlenmiş, bugüne kadar örgütün faaliyetlerine ilişkin bütün sorunların ve geleceğe yönelik planlama ile kapsamlı yapısal değişikliklerin ele alındığı geniş katılımlı çok sayıda kongre ve konferanslar gerçekleştirilmiştir.

Başlangıçta Marksist-Leninist ideolojiyi benimsediğini açıkça dile getiren örgüt, dünya siyasi konjonktüründeki gelişmelere paralel olarak görüntüsünde de değişiklik yapma kararı almış, bu çerçevede 5. Kongrede öncelikle örgüt amblemindeki "orak-çekiç"i çıkarılmasını kararlaştırmış; Parti, Ordu, Cephe bölümlenmesini benimseyip, parti olarak PKK (Partiye Karkerani Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), Cephe olarak ERNK (Kürdistan Kurtuluş Cephesi) ve Ordu olarak da ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) şeklinde teşkilatlanıp, cephe ve ordunun, partinin çizdiği çerçevede hareket edeceği ilkesini benimsemiştir. 1970 yılında bölücü DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) ve THKP/C (Dev-Genç) gibi örgütlerden etkilenen Abdullah Öcalan liderliğindeki bir grup üniversite öğrencisi, Kürt milliyetçiliği ile Marksist-Leninist fikirlerin sentezi temelinde bir görüş yaratmaya çalışmış ve doğulu öğrencilerden oluşan sempatanlarını bu yönde eğitmiştir. Kürtlerin ayrı bir ulus olduğunu, sömürge halinde yaşadıkları çin bağımsız bir örgütlenmeye haklarının olduğunu savunan Abdullah Öcalan ve arkadaşları, bu doğrultuda sürdürdükleri faaliyet alanını 1976 yılında Ankara-Dikmen toplantısından sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine taşımışlardır. 1977 yılı sonrasında Kürdistan Devriminin yolu isimli broşür ile mücadelenin taktik ve stratejisini ortaya koyan grup, fiilen silahlı eylemlere başlamıştır. 27.11.1978 tarihinde Diyarbakır Lice ilçesindeki ziyaret (Fis) köyünde gerçekleştirilen 1. Kongre ile grup ismini Partiye Karkerani Kürdistan (PKK) olarak benimsemiş ve 30.09.1979 tarihinde dönemin Adalet Partisi Şanlıurfa Milletvekili M. Celal Bucak'a yapılan saldırı ile örgüt kuruluşunu ilan etmiştir. 12 Eylül 1980 hareketinin takip eden günlerde, Suriye üzerinden Lübnan'daki Filistin kamplarına ulaşan PKK grubu, Suriye ve Lübnan'da askeri ve siyasi eğitim çalışması ve propaganda ile örgütlenme faaliyetlerini sürdürmüş, Avrupa'da çeşitli sosyal-kültürel amaçlı dernekler oluşturarak ismini duyurmaya başlamıştır. Aynı tarihlerde Türkiye'den kaçarak Suriye'nin Şam şehrine yerleşen Abdullah Öcalan PKK örgütünü buradan yönlendirmeye başlamıştır. Bu dönemde PKK, Irak Kürdistan Demokrat Partisi ile ilişkiye geçmiş, bunun akabinde Suriye'de bulunan PKK mensuplarından bir kısmının Irak Kürdistan Demokrat Partisinin kontrolündeki Kuzey Irak'ta üslendirilmesi için anlaşmaya varılmış ve sonra birçok PKK elemanı gruplar halinde bölgeye aktarılmıştır. 1984'te Şam'da gerçekleştirilen II. Kongre'den sonra kamplardaki mensuplarını gerilla savaşına hazırlayan örgüt

stratejik savunma safhasından, stratejik denge safhasına geçmek için özellikle Güneydoğu Anadolu'nun Hakkâri, Mardin ve Siirt illerini kapsayan alan içerisindeki askeri hedeflere karşı Kürdistan Silahlı Kuvvetleri (Hazen Rıgariya Kürdistan- HRK) adı altında cephe-ordu örgütlenmesinin ordu ayağının ön biçimini oluşturmuş ve 15 Ağustos 1984'te Eruh-Şemdinli ilçelerine yönelik saldırılar ile terör eylemlerine filen başlamıştır. Pusu, taciz atışı gibi silahlı eylemleri ile Güneydoğu bölgesinde etkili olmaya başlayan örgüt, bu avantajını çoğaltmak için 21 Mart 1985'te Nevroz Bayramını vesile ederek Cephe birimi olan ERNK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) 'yi ilan etmiştir.

1986 ila 1990 yılları silahlı eylemlerin tırmandırıldığı, kitle katliamlarının yaygınlaştığı yıllar olmuştur. Örgüt 26-30 Ekim 1986 tarihinde Lübnan Bekaa Vadisinde 3. Kongresini yapmış ve bu kongre sonucu HRK (Kürdistan Kurtuluş Birliği) adlı askeri kanadının ismini ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) olarak değiştirmiştir. Örgüt 3. Kongrede aldığı kararlar doğrultusunda eylemler sırasında kendilerine büyük zorluklar çıkaran köy koruculuğu sistemine karşı topyekün saldırıya geçmiş, birçok köy ve mezra basılarak genç kız ve erkekler topluca dağa kaçırılmış, birçok vatandaşı öldürülmüştür. Örgüt 26 ila 31 Aralık 1990 tarihleri arasında gerçekleştirilen IV. Kongrede, 2000 yılına kadar bölgede bağımsız bir Kürdistan Devleti Kurmak için genel ayaklanmaların başlatılması kararını almıştır. Bu karar doğrultusunda Cizre-Nusaybin ve Silopi'de kitle olayları patlak vermiştir. Ağustos 1990 tarihinde meydana gelen Körfez Savaşı sonrasında Kuzey Irak'ta meydana gelen otorite boşluğundan yararlanarak, bu bölgede yerleşime ağırlık vererek eylemlerini yoğunlaştıran örgüt, 1992 yılında Kuzey Irak bölgesinde Kürdistan Ulusal Meclisini Toplama ve kurtarılmış bölgelerde "Savaş Hükümeti" ilan etme gibi ütopyik hedeflere yönelmiş, ancak başarılı olamamıştır. TSK'nin aynı yıl bölgeye düzenlediği askeri hareket sonucu ağır kayıplar veren örgüt, yeni arayışlara yönelmiş, Kuzey Irak Kürt Liderlerinden Celal Talabani ile işbirliği yaparak, yeniden toparlanmak amacıyla tek yanlı ateşkes ilan etmiştir. Bu kararın örgütte dağılma ve çözülmeye yol açacağını fark ederek 24 Mayıs 1993 tarihinde Bingöl-Elazığ karayolu üzerinde gerçekleştirdiği yol kesme eylemi ile yeniden silahlı eylemlerine başlamış, özellikle Güneydoğu yöresine basın kuruluşlarının girmesine engel olma, okul yakma ve öğretmenleri öldürme eylemleri ile bölgede devleti işlemez hale getirmeyi amaçlamıştır.

Bu dönemde örgütün kitle desteğini arttırmak ve daha fazla kimseyi kullanmak amacıyla legal alanda kurulan Halkın Emek Partisi'nin kuruluşunu desteklediği, her düzeydeki birimlerinde yandaşlarının görev almasını sağladığı, ayrıca özgür halk, Yeni Ülke, Dilan ve Özgür Gündem gibi yayınlarla propagandasını yaptığı görülmüştür. 1990 genel seçimlerinde örgütün desteği ile Halkın Emek Partisi'nden parlamentoya giren Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan, Sedat Yurttaş, Zübeyir Aydar, Ahmet Türk, Sırrı Sakık gibi milletvekilleri gerek parlamentodaki faaliyetleri ve gerekse parlamento dışındaki faaliyetleri ile örgütün görüş ve düşüncelerini yansıtan tavir ve davranışlar içine girmeleri sonucu milletvekilliği dokunulmazlıkları kaldırılarak yargılanmış ve PKK örgütü adına faaliyetleri ispatlandığı gerekçesi ile mahkum olmuşlardır.

Örgütün 1994 yılı içinde eylemlerini metropol kentlere ve turistik yörelere kaydırması, Yunanistan'ın desteği ile Türkiye'nin turizm gelirlerinde düşüşü hedeflediği görülmüş, ancak alınan tedbirler sonucu bir kaç münferit olay dışında başarılı olmadığı anlaşılmıştır. Ülke içinde gerçekleştirilen etkili operasyonlar ve 1995 yılında gerçekleştirilen "çelik hareketi" sonucu örgütün eylemlerinde hızlı bir düşüş kaydedilmiştir. PKK örgütünün amacı; Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizdeki toprakları Türkiye'den ayırarak Marksist-Leninist ideolojiye dayalı bağımsız bir Kürdistan devleti kurduğundan, bunun gerçekleşmesi için uzun süreli bir halk savaşı stratejisi ile silahlı propagandayı benimsemiştir. Öncelikle halkı örgütleyerek silahlanmayı ve uzun sürecek bir gerilla savaşıyla nihai gayesine erişmeyi amaçlamaktadır. (...) PKK'nın gerçekleştirdiği ve sanığın da sorumluluğunu kabul ettiği eylemlerin her birinin, ulusal ve uluslararası hukuk literatüründe kabul edildiği üzere; doğrudan doğruya masum insanları hedef alan, kitleleri korkutup sindirmeyi amaçlayan nitelik ve nicelikte mutlak terör eylemleri olduğu hususunda kuşku bulunmamaktadır"

Bu kararda da belirtildiği gibi, PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmak, Türk Ulusu'nu etnik kimlik esasına dayalı "Türk ve Kürt ulusları" biçiminde ikiye bölmek ve ezilen halk olarak nitelediği Kürt kökenli vatandaşları, ayrı bir ulus olarak devletini kurma yolunda kanlı şiddet eylemlerine yönelttiği bir gerçektir.

Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Divanı, Zana-Türkiye davası nedeniyle verdiği 25 Kasım 1997 günlü (69/1996/688/880) sayılı kararında, "PKK isimli örgütü amaçlarına ulaşmak için şiddet kullanan bir terörist örgüt" kabul ederek, "Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesinde PKK'nın sivillere yönelik kanlı saldırılar düzenlediğini" belirtmiş; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 25 Haziran 1998 tarihindeki toplantısında aldığı 1377 sayılı kararın 5. maddesi ile de PKK tarafından başlatılan ve Türkiye'nin güneydoğusunda yaşayan nüfusun yerlerinden edilmesine yol açan şiddet eylemleri ve terörizm sert bir biçimde kınanmıştır. Ayrıca, 13.12.2002 günlü, L 337/93 sayılı Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayımlanan 12.12.2002 günlü terörizme karşı savaşta alınan tedbirlerin uygulanması konusunda 2001/931/CFSP sayılı Ortak Pozisyonu güncelleyen ve 2002/340/CFSP sayılı Ortak Pozisyonu iptal eden Konsey Ortak Pozisyonu'nda terörizme destek veren kişiler, gruplar ve örgütler belirtilmiş ve bu karara ekli listenin 2/14. maddesinde terörizmi destekleyen örgütler arasında PKK'ya da yer verilmiştir. 2002 tarihli Konsey kararıyla 2001 tarihinde yayımlanan terör örgütleri listesine dahil edilen PKK terör örgütünün daha sonra ismini KONGRA-GEL olarak değiştirmesi üzerine Avrupa Birliği, 05.04.2004 tarihinde güncellediği listeye bu terör örgütünü PKK/KONGRA-GEL olarak tekrar dahil etmiştir. Son yayımlanan Konsey Ortak Tutum belgesinde de bu örgüt önceki listelerde olduğu gibi PKK, KADEK ve KONGRA-GEL terör örgütü adlarıyla yer almaktadır.

Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî,

sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemler 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda da terör eylemleri olarak nitelendirilmiştir.

Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesine aykırı olarak Türkiye Cumhuriyeti devletinin egemenliği altında bulunan ülke topraklarının belli bir bölümü üzerinde ayrı bir devlet kurmayı hedefleyen PKK/KONGRA-GEL isimli terör örgütü tarafından gerçekleştirilen eylemlerin de 3713 sayılı Yasa'nın kapsamına giren nitelikte terör eylemleri olduğu hususunda bir duraksama bulunmamaktadır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesinde davalı siyasi parti üyelerince ve parti organlarınca gerçekleştirildiği iddia edilen eylemler ise, anılan terör örgütü ve bu örgütün elebaşısıyla işbirliği halinde hareket edilmesi, terör örgütünün propagandasının yapılması, bu örgütün varlığının ve eylemlerinin mazur ve meşru gösterilmeye çalışılması, terör örgütüne yardım ve destek sağlanması şeklindeki beyan ve fiillerden oluşmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve bu ilkenin vazgeçilmez bir unsuru olan ortak dil, kültür, eğitim ve Atatürk Milliyetçiliği kavramları hukuksal ve siyasal olduğu kadar, tarihsel ve sosyal gerçeklere dayanmaktadır.

Türk Devletinin vatandaşları arasında özel ve kamusal alanda etnik ya da diğer herhangi bir nedenle siyasal veya hukuksal ayrılık söz konusu değildir. Nitekim Türk Milleti içinde yer alan farklı kökenden vatandaşlar arasında Türkiye'nin her yerinde yaşama, eğitim ve medeni haklar yanında seçme ve seçilme haklarından tam olarak yararlanma, istek ve başarılarına göre her türlü işte çalışma, dil ve kültürden faydalanma ve katkıda bulunma gibi konularda tam eşitlik anlayışı içinde hiçbir ayırım gözetilmemektedir. "Ülke ve milletin bölünmez bütünlüğü"yle ilgili bu tarihsel oluşum tüm anayasalarımızda vazgeçilmez ve ödün verilmez temel kural olarak yer almıştır. Tarihin çok uzun bir gelişme süreci içinde gerçekleşip kaynaşma ve bütünleşmeye dayanan Türk Ulusu gerçeği ve olgusuna karşı ayrımcılığa, bölücülüğe, teröre ve sonuçta yok olmaya yol açacak eylemler kabul göremez.

Anayasa'ya ve SPK'na göre ülke ve ulus bütünlüğü, devletin bölünmezliğinin temel öğeleridir. Bu nedenle her iki yasal düzenleme ile de belirtilen değerlerin birlikte ve ödünsüz olarak korunması amaçlanmıştır. Anayasamız, Türk Devleti'ne vatandaş-

lık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan birleştirici ve bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışına sahiptir. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, bu çağdaş milliyetçilik anlayışının belirgin niteliklerinden birini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda Anayasa'ya göre, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin hangi etnik gruptan olursa olsun Türk sayılması onun etnik kimliğini inkar anlamında değil, devletine “Türk Devleti”, ulusuna “Türk Ulusu” ve ülkesine “Türk Vatani” denen ve toplum yapısında çeşitli etnik gruplar bulunan ülkede bütün vatandaşlar arasında eşitliğin sağlanması ve çoğunluk içinde bulunan etnik grupların azınlığa düşmesini önleme amacına yöneliktir. Bu nedenle, Anayasamıza göre siyasal açıdan önemli olan soy değil, ulusal topluluktan olmaktadır.

Ulusal birlik, bireylerin etnik kökeni ne olursa olsun, yurttaşlık kurumu içinde ayrımsız birliktelikleriyle gerçekleşir. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesi azınlık yaratılmamasını, bölgecilik ve ırkçılık yapılmamasını ve eşitlik ilkesinin korunmasını içerir.

Siyasi partilerin, çalışmalarında devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel kuralına uymaları, ülkenin ya da ulusun bütünlüğünün bozulması sonucunu doğurabilecek her türlü eylemden kaçınıp, çalışmalarını bu bütünlüğü daha da pekiştirecek biçimde yürütmeleri anayasal ve yasal zorunluluktur. Bunun sonucu da ülke ve ulus bütünlüğünü zedeleyebilecek olan her türlü davranışın siyasi partiler için yasak olmasıdır. Ülkemizde yürürlükte bulunan Anayasa ve kanun hükümleri ile konuyla ilgili uluslararası temel belgeler ve AİHM içtihatlarıyla belirlenen esaslara göre, demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez öğeleri sayılan siyasi partiler, demokrasiye ters düşen, demokrasiyi güçsüz ve etkisiz düşürecek, toplumsal barışı yıkacak eylemlerde bulunamazlar.

Demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanılarak, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne karşı gerçekleştirilen eylemler kabul edilemez. Bu durumda hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasına engel olmak, devletin görevi ve varlık nedenidir. Teröre destek verip ondan destek alan bir siyasi partinin Anayasa ve yasaya göre varlığını sürdürmesi düşünülemez. Demokratik siyasal hayatın vazgeçilmez unsurları sayılmaları siyasi partilere bir güvence sağlamanın yanında, önemli görev ve sorumluluklar da yüklemektedir. Bu, yalnızca iç hukuk sisteminin öngördüğü bir yükümlülük değildir. Yukarıda ayrıntılarıyla üzerinde durulan uluslararası belgelerden, bu dengenin korunmasına özen gösterildiği, bu dengeyi bozucu tutum ve davranışların himaye görmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bir siyasi partinin, siyasi faaliyet görüntüsü altında ülkenin tamamının asayiş ve güvenliğini olumsuz yönde etkileyen, tüm bireylerin temel hak ve hürriyetlerinden yararlanmalarını engelleyen veya ortadan kaldıran terör eylemlerini destekleyen, zemin hazırlayan ve meşrulaştırmaya çalışan söylem ve eylemlerde bulunması hiçbir demokratik sistemde koruma göremez.

Kapatma davası sürecinde ileri sürülen iddialar, deliller ve davalı Parti temsilcileri tarafından bunlara karşı yapılan savunmalar değerlendirildiğinde; davalı Parti'ye isnat edilen eylemlerin; parti mensuplarının terör örgütünün yönlendirmesi doğrultusunda gerçekleştirdikleri eylem ve etkinlikler ile parti teşkilat binalarında yapılan aramalarda ele geçirilen belge ve dökümanlardan, terör örgütü ve elebaşısına destek içeren açıklama ve eylemlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

DTP tüzük ve programında kendisini, *“demokratik uygarlık çağı değerleri olan özgürlükçü, eşitlikçi, adaletçi, barışçı, çoğulcu, katılımcı, çok kültürlü toplum zenginlik olarak gören ve yenileşmeyi savunan; insan ve toplum odaklı diyalog ve uzlaşya dayalı, otoriter-merkezi-hiyerarşik siyaset yapma tarzı yerine; demokratik-yerel-yatay işleyişi benimseyen, demokratik iç işleyişi kararlılıkla savunan, barışçıl demokratik siyaseti esas alan, evrensel değerlere sahip çıkan, her türlü ayrımcılığı ve ırkçılığı ret eden, insanlığın özgürleşmesini cinsler arası eşitlikte gören, bu temelde özgür, demokratik-ekolojik toplumu hedefleyen demokratik özgürlükçü eşitlikçi sol bir kitle partisi”* olarak tanımlamaktadır.

Davalı Parti yetkilileri aşamalarda yaptıkları savunmalarında, Kürt sorununun çözümünde terör örgütünün muhatap alınması gerektiğini, aynı tabana hitap etmeleri nedeniyle terör örgütünün ve eylemlerinin davalı Parti tarafından kınanmasının beklenemeyeceğini, davalı Parti'nin terör örgütü ile ilgili düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağını ifade etmişlerdir.

Nitekim davalı Parti adına yapılan 12.06.2008 günlü esas hakkındaki savunmanın “susma hakkı yasal bir haktır” başlığı altında, *“...Aslında neden DTP'nin PKK için terörist demesinde ısrar edildiğinin ahlaki, hukuki, vicdani bir açıklaması yoktur. DTP 'onlar terörist' dediğinde terör bitecek midir? Bitmeyecekse bu ısrarın anlamı nedir? Boyun eğdirmek midir amaç? Dağa çıkma nedenini kaldırmadıkça, biri ölür, diğeri çıkar... DTP, çocukları dağda olan ailelerin oylarını almıştır kuşkusuz. Peki bu neyi gösterir? Sayın Başsavcının iddia ettiği gibi PKK ile özdeşliği mi, yoksa o ailelerin çocuklarının dağdan indirilmesi için siyasi çözümü bulun diye DTP'ye umut bağladıklarını, oy verdiklerini mi gösterir? Hiç kuşkunuz olmasın ki ikinci neden doğrudur. Peki böyle bir durumda DTP, kendisine siyasi çözüm için oy veren milyonlarca insanın çocukları, yakınları dağda iken PKK terör örgütüdür nasıl der, niçin desin?...”* şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

DTP ve temsilcileri tarafından savunma olarak ileri sürülen bu argümanlar DTP ve mensuplarının yaptığı eylemlerin demokratik siyasi mücadele kapsamında görülmesi için yeterli sayılamaz. Demokratik siyasi hayatın söz konusu olmadığı bir ortamda partiler de vazgeçilmez unsur olmaktan çıkarlar. Demokratik ortamın korunması ve demokrasi ilkelerinin uygulanması açısından Devlete büyük sorumluluklar yüklendiği açık ise de, bundan, siyasi partilerin bu konuda herhangi bir yükümlülük ve sorumlulukları bulunmadığı sonucuna varmak olanaksızdır. Demokrasiye Devlet kadar, vatandaşlar, diğer sivil toplum kuruluşları ve siyasi partiler de sahip çıkmak, korumak,

en azından saygı göstermekle yükümlüdürler. Davalı Parti, terör dâhil yaşanan her türlü olumsuzluktan Devleti, hükümeti ve sistemi sorumlu tutmaktadır. DTP'ye göre PKK terör örgütü Devletin, hükümetin ve sistemin yanlışları nedeniyle ortaya çıkmış, varlığını korumuş ve günümüze gelmiştir. Bu nedenle terör örgütünün kuruluşundan günümüze kadar yaşanan acılardan da, Devlet, hükümet ve sistem sorumludur. Bu yaklaşıma göre, DTP ve mensuplarının terör örgütüne olumlu yaklaşımı mazur görülmeli, hatta terör örgütü ile diyalog yolunun açık tutulması bakımından varlıkları bir şans olarak değerlendirilmelidir. Ancak, DTP adına yapılan savunmalarda ortaya konulduğu türden bir devlet ve demokrasi anlayışı gerçeklerden uzaktır. DTP'ne mensup birçok il ve ilçe teşkilat başkan ve üyelerinin Parti adına düzenlenen etkinlikler sırasında yaptıkları konuşma ve basın açıklamalarıyla Kürt halkının Türk halkından farklı bir ulus olduğunu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından Kürt halkına karşı baskı ve zulüm politikası yürütüldüğünü, Abdullah Öcalan'ın tecrite tabi tutulduğu ve bunun kabul edilemez olduğunu söyleyerek, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelen PKK terör örgütüne ve onun başı Abdullah Öcalan'a yardım ve destek sağladıkları, böylece Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmaya yönelik eylem ve davranışlarda buldukları; 25.06.2006 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen DTP Birinci Olağan Büyük Kongresi başta olmak üzere DTP mensuplarınca organize edilen veya DTP mensuplarının katıldığı ve etkin rol aldığı nevrüz kutlamaları, terör örgütü ele başının sağlık durumunu protesto amaçlı gösteriler ve seçim mitingleri düzenledikleri, terör örgütü mensuplarının cenaze törenlerine katıldıkları, davalı Parti teşkilat binalarında yapılan aramalarda yukarıda ayrıntıları gösterilen eşya, yayın ve dokümanların ele geçirildiği anlaşılmıştır.

Ulus ve ülke bütünlüğüne karşın, davalı Parti tarafından Türk ve Kürt Ulusları biçiminde bir ayırımın yapılması, "Kürt sorununun çözümü" için terör örgütü ile onun başı Abdullah Öcalan'ın muhatap alınması ve onun tarafından önerilen politikaların uygulanması gerektiğinin belirtilmesi, parti teşkilat binalarında terör örgütüne ait bayrak, doküman ve yasak yayınlara yer verilmesi, terör örgütü başı ve militanlarına ait poster ve resimlerin asılması, çeşitli bahane ve vesilelerle düzenlenen kongre, miting, toplantı ve gösteriler ile örgüt mensupları için düzenlenen cenaze merasimlerinin terör örgütünün propaganda alanına dönüştürülmesi veya dönüştürülmesine göz yumulması, terör örgütü ile bağlantıları mahkeme kararlarıyla saptanan kimselerle araya mesafe koymak, gerektiğinde disiplin yaptırımı uygulamak yerine parti adına söz söyleme yetkisi olan görev ve pozisyonlara getirme gibi davranışlar Anayasanın 68/4. fıkrasında belirtilen "Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" ilkesine aykırılık teşkil eden eylemlerdir. Söz konusu eylemleriyle davalı Parti şiddeti kışkırtan, elverişli hale getiren, terör eylemlerini siyasi nitelikli eylemler olarak tanımlayan ya da destekleyen, bu tür eylemleri teşvik eden, bunları gizleyen ya da bu tür eylemlere katılan, parti teşkilat binalarını terör örgütüne ve onun propaganda malzemelerine açan bir siyasi partiye dönüşmüştür.

PKK terör örgütü başı Abdullah Öcalan'ın sağlık durumu bahane edilerek protesto amacıyla PKK terör örgütünün istem ve talimatlarıyla izinli veya izinsiz gösteriler, ve çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi, bildiriler dağıtılması, bu etkinliklerde yapılan konuşmaların ve okunan basın bildirimlerinin, açılan pankartların, atılan sloganların aynı ya da benzer içerik taşıması, “özgürlük”, “kardeşlik” ve “barış” kavramları kötüye kullanılarak ülkenin belirli kesiminde yaşayan veya belirli bir etnik kökenden gelen vatandaşlar üzerinde farklı bir ulus bilincinin uyandırılmaya çalışılması, PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne yönelik olarak sürdürdüğü mücadelenin “savaş”, “onurlu mücadele”, “haklı direniş” olarak nitelendirilmesi ve bu savaşta PKK terör örgütünün yanında yer alarak eylem ve davranışlar içerisinde bulunması, kimi teşkilat üyelerinin PKK terör örgütü mensuplarına silah, malzeme, tedavi ve bilgi desteği sağlaması, Parti'nin il ve ilçe teşkilatlarında çok sayıda, hakkında çeşitli yargı mercilerince toplatma ve yasaklama kararı verilen PKK terör örgütünün propagandasına yönelik eşya, kitap, pankart ve doküman ile PKK terör örgütü mensuplarının resimlerinin bulundurulması gibi birçok eylem ve bunlara ilişkin yargı kararları davalı DTP ile PKK terör örgütünün bağlantı ve dayanışma içinde olduğunu göstermektedir.

Yukarıda belirtilen bu eylemlerle DTP'nin, eksik gördüğü ve siyaseten tanınmasını beklediği haklar ve özgürlükleri, demokrasinin siyasi çoğulculuğa verdiği anlamlı destek ve hoşgörüyü kötüye kullanarak, etnisite temeline dayalı kültürel, sınıfsal yapılanma ve yönetim ayrışıklığına yol açan ve demokratik ilkelerle bağdaşmayan söylem ve eylemlerle ve terör örgütü desteğiyle elde etmek istediği ve terörü kendi siyasi politikaları için araç olarak kullandığı sonucuna varılmaktadır.

Davalı Parti mensuplarınca gerçekleştirilen organizasyonlarda meydana gelen olaylar karşısında Parti yönetim organlarının herhangi bir şekilde tedbir almamaları ve sessiz kalmaları ise teröre desteğin başka bir göstergesidir. Demokratik düzende, terör eylemlerine karşı siyasi duruşunu açıkça belirlemeyen, suçu ve suçluları kınayan ve gizleyen bir partinin varlığı hoşgörülle karşılanamaz. Davalı Parti'nin bu bağlamdaki tutumu, Partinin PKK'yla olan ilişkisinin “açık bir sır” olarak nitelenmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu gizli kabulle, terör yoluyla hak elde edilmesi bir yöntem olarak benimsenmektedir.

Davalı Parti'nin çeşitli teşkilatlarında görevli şahıslar hakkında devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne yönelik suçlardan dolayı verilmiş mahkûmiyet kararları, arama ve tespit tutanakları, soruşturmalara ilişkin belgeler, yapılan kongre ve toplantılara ilişkin tutanak ve belgeler ile tüm deliller gözetildiğinde, davalı Demokratik Toplum Partisi'nin, Türk ulusunu ırk esasına dayalı olarak “Türk-Kürt ve diğer etnik kökenli uluslar” biçiminde bölmek, etnik köken farkı nedeniyle gerçek dışı varsayımlarla ezilen ve sömürülen bir halkın varlığını kabul ederek bölücülüğü teşvik

eden ve bunların sahip olduğu dil ve kültürlerini ayırıcı biçimde tanımlayan ve özellikle bu ön-kabullerden yola çıkarak, ülkede onbinlerce insanın ölümü ile sonuçlanan silahlı eylemlerde bulunan yasadışı PKK terör örgütünün ve bu eylemlerden hükümlü ele başısının eylem ve politikalarını destekleyici nitelikte faaliyetlerde bulunmak suretiyle devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne aykırı eylemlerin yoğun olarak işlendiği bir parti haline geldiği anlaşılmıştır.

Davalı Parti'nin Büyük Kongresinin, Genel Başkanının, Merkez Karar ve Yönetim organlarının, TBMM Grup Genel Kurulu ile Grup Yönetim Kurulunun, Parti üyelerince gerçekleştirilen eylemleri açıkça reddetmemeleri, eylemleri zımnen benimsedikleri anlamında değerlendirilmiştir. Hukuk devletine aykırı eylemlerin ilgili parti organlarıncı kınanmadığı, suskun kalındığı ortamda davalı Parti'nin demokratik sisteme zarar vermesinin önüne geçilmesi anayasal zorunluluk halini almıştır. DTP ve mensuplarının Anayasanın 68/4. fıkrası kapsamında değerlendirilen beyan ve eylemlerinin birbirleriyle bütünlük içinde bulunduğu, böylece devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırma nihai amacını güttükleri, zaman ve mekan farklılıklarına rağmen eylemlerin tek bir amaca özgülendiği, eylemlerin büyük bir yoğunluğunun Parti organlarında görevli üyelerce sorumluluk alanları içinde gerçekleştirildiği ve terör örgütü kaynaklı yönlendirmelerle sürekli tekrar edilip istikrar kazandığı ve davalı Parti'nin devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne aykırı eylemlerin yoğun olarak işlendiği bir odak haline geldiği anlaşılmıştır.

Belirtilen gerekçeler karşısında davalı Parti hakkında verilecek bir kapatma kararının, ulusal güvenliğin ve anayasal düzenin korunması yönünde güdülen meşru amaçla orantılı, demokratik bir toplumda gerekli ve zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca cevap veren nitelikte olacağı açıktır.

Teröre destek niteliğindeki eylem ve söylemlerin yoğunluğunun toplumda sarıncı etkilere, aşırı endişe, kaygı ve belirsizliklere yol açtığı, bu siyasi anlayışla davalı Parti'nin demokratik hayata katkıda bulunduğu söylenemeyeceği ve bu nitelikteki fiillerin ağırlığı karşısında, 3.10.2001 günlü, 4709 sayılı Yasanın 25. maddesi ile Anayasa'nın 69/7. fıkrasında yapılan değişiklikle yürürlüğe konulan, AYM'nin temelli kapatma yerine dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebileceğine ilişkin hüküm davalı Parti hakkında uygulanmamıştır.

Bu durumda, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmaya ve PKK terör örgütüne yardım ve destek sağlamaya yönelik eylemlerin işlendiği bir odak haline geldiği sabit olan DTP'nin Anayasanın 68. ve 69. maddeleriyle, 2820 sayılı SPK'nun 101. ve 103. maddelerine göre kapatılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yeni Parti Kapatmaların Önüne Geçmek Mümkün mü?

DTP eski genel başkanı Ahmet Türk, DTP'nin kapatılması ertesinde sine-i millette dönme kararından vazgeçmelerinde, İmralı Cezaevi'nde tutuklu Öcalan'ın gönderdiği, "Çözüm demokratik mücadeledir. Bence henüz istifa edilecek aşamaya gelinmedi" şeklindeki mesajın etkili olduğunu belirtti. Ankara C. Başsavcılığı da, bu açıklama sebebiyle Ahmet Türk hakkında soruşturma açtı. Daha sonra DTP'nin kapatılması ile bağımsız hale gelen 19 milletvekili Barış ve Demokrasi Partisi'ne (BDP) katıldı. Bütün bunlardan sonra BDP'nin tavırları ne yönde gelişecek, Yargıtay C. Başsavcısı ve AYM muhtemel gelişmeler karşısında ne tür bir tutum sergileyecekler; en önemlisi, bu durumda yapılması gerekenler nelerdir?

Avrupa Konseyi'nin bir organı olan Venedik Komisyonu partilerin yasaklanmasına ilişkin temel ilke ve esasları belirlemiştir. Bazı demokratik ülkelerde partilerin kapatılmasını öngören hükümler mevcut ise de, partilerin kapatılmasını sağlıklı bir demokratik çözüm yolu olarak görmeyen İngiltere, Hollanda, İsveç, Norveç, Danimarka vd. bazı demokratik ülkelerde parti kapatmaya hiç yer verilmemiştir. Hatta bazı ülkelerin mevzuatlarında parti kapatmayı düzenleyen hükümler yer aldığı ve yasal olarak da kapatmayı gerektirecek şartlar olduğu halde, bu ülkelerde siyasi ve sosyal şartlar dikkate alınarak kapatma davası mekanizması işletilmemektedir. Bu konuda Federal Almanya'daki aşırı milliyetçi partiyi örnek göstermek mümkündür. Bu ülkede aşırı milliyetçi partinin yüzlerce mensubu hem de üyesi oldukları partinin kimliğini öne çıkararak suç işledikleri halde, bu parti kapatılmamakta; sadece suç işleyenlerin cezalandırılması yoluna gidilmektedir. Kısaca buralarda meselelerin demokratik zeminde halledilmesi yolu tercih edilmektedir.

Ülkemize gelince. Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda (SPK) hiçbir demokratik ülkede emsaline rastlanılması mümkün olmayacak sayıda ve kapsamda yasaklama ve kapatma sebepleri yer almaktadır. Bunların büyük ekseriyeti, şiddeti içermeyen düşüncelerin ifadesinin yasaklanması şeklinde kapatma sebepleridir.

Bir diğer temel sorunlu husus da şudur. Başta yüksek yargı olmak üzere ciddi bir kesim partilerin kapatılmasını zorunlu bir yol olarak görmektedir. Maalesef siyasi cehaletten genişçe bir kesim de partiler rejiminin demokratikleştirilmesi yönündeki iradeye pek sıcak bakmamaktadır. Anayasa ve SPK'da yapılacak bir değişikliğin AYM'nin denetimine takılabileceği yönünde bir algının varlığı, TBMM'nin değişiklik yapma konusunda çekingen davranmasına sebep olmaktadır. Kısaca ülkemizde partiler rejiminin demokratikleştirilmesi konusunda bir çıkmaz sokağın içine girildiği yönünde fiili bir durum söz konusudur.

Bir diğer çelişik durum da şudur. Yargıtay C. Başsavcılığı, eski DTP üyelerinden mevcut konjonktürde siyasi yasak almaları kuvvetle muhtemel olan kişilerin PKK ile haşır-neşir sözlerini ek iddianame ile AYM önüne getirmemiştir. Diğer yandan DTP

ile hukuki ve organik bir bağı bulunmayan bir üye hakkında açılan davayı, “ceza ile sonuçlanmamasına rağmen” kapatmaya delil olarak sunmuştur. Dahası AK Parti hakkında yakın bir gelecekte yeni bir kapatma davası açılabilir mi? Sorusu ciddi bir şekilde akıllara takılmaktadır. Türkiye’nin şu şartlarında bu ihtimal pek uzak görülmemektedir. Ben demokrasilerde partilerin kapatılmasının etkili bir çözüm olmadığına bütün kalbimle inanıyorum ve iddia ediyorum. Ama C. Başsavcılığı’nın çelişkilerini vurgulamak için diğer bazı yaptıkları üzerinde vurgu yapmak istiyorum. Aynı Başsavcılık, başta genel başkanı olmak üzere bazı üyeleri terör örgütü üyeliği suçuyla yargılanan ve şubelerinde Ergenekon terör örgütüyle ilgili birçok delil bulunan İşçi Partisi hakkında kapatma davası açmamaktadır. Bütün bu olgular, partiler hakkında kapatma davası açılması konusunda çifte standardın uygulandığını göstermektedir.

Artık ülkemizde partilerin kapatılmasının etkili bir çözüm olmadığına idrak edilmesi gerekiyor. Mevcut Anayasal hükümler varlığını sürdürdüğü sürece, partiler rejiminin salt kanuni düzenlemelerle düzeltilebilmesi mümkün değildir. Soğukkanlı bir şekilde davranılarak önce anayasa değişikliği yoluna gidilmelidir. Akabinde SPK’nun değiştirilmesi gerekir. En azından Anayasa ve SPK’nun yakın ve doğrudan tehdidi altında bulunan partilerin bir araya gelerek gerekli değişiklikleri yapmaları gerekmektedir. Bu durumda, bu değişikliklerin AYM’nin iptal etmesi riskini taşıyıp taşımadığı sorusu akla gelebilir. Fakat bu sadece bir ihtimaldir. Bu ihtimalin varlığı AYM’nin bu değişiklikleri mutlaka iptal edeceği anlamına gelmez. Bir diğer husus, mevcut durumun sürdürülmesi için ödenen bedeller, Anayasa ve SPK’nun değiştirilmesi neticesinde yaşanacaklardan çok daha ağırdır. Hiç olmazsa AYM’nin bu değişiklikleri iptal etmeme ihtimali, Türkiye’nin önünün açılması şansının önünü açık tutmaktadır. Ayrıca böylesine bir demokratikleşme açılımının iptal edilmesi, AYM’nin yıpranarak demokratik meşruiyetinin tartışılır hale gelmesi neticesini doğurabileceği için, bu mahkemenin iptal etmeme yönünde bir tutum sergilemesi de ihtimal dâhilindedir.

Partiler rejiminin demokratikleştirilmesinin içeriği üzerinde de kısaca durmak istiyorum. Kişisel sorumluluğa öncelik verilerek, kapatma kararı yerine parti içindeki suçlu kesimler cezalandırılarak bu kişilerin partiden ayıklanmaları yolu açılmalıdır. Burada dikkat edilmesi gerekli bir husus da şudur: “Kişiler cezalandırılırken şiddeti içermeyen düşüncelerin cezalandırılmasına yol açılmamalı”. Aksi takdirde tartışmalar bir başka yönden çok daha tahripkâr olabilir. Bütün bunların sağlanabilmesi için Venedik Komisyonu Kriterleri’nin benimsenmesi, bu amaca yönelik hukuki değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bir siyasi parti ancak şiddeti içeren bir suç örgütüne dönüştüğü zaman, son çare olarak kapatılmalıdır.⁸

2010'da çalışma hayatı

Murat KALEM

Sağlık-Sen Genel Başkan Danışmanı

GİRİŞ

Küresel ekonomik kriz için 2008 yılının son çeyreğinde “Türkiye’yi teğet geçecek” diyen Başbakan, 2010 Bütçe görüşmelerinde de aynı görüşte olduğunu vurguladı. 2009 yılı içinde hükümet küresel ekonomik kriz karşısında reel sektörü güçlendirmek adına çok sayıda teşvik paketi açıkladı. Ancak bu paketlerden çalışma hayatı nasibini alamadı.

2009 yılı içinde kamu işçileri ve memurların; ekonomik krize karşı korunma talepleri karşılıksız kaldı.

Türkiye’nin geri kalmışlığının, kalkınamamasının, toplumsal refaha ulaşamamanın ana unsuru olarak varlığını hissettiren siyasal ve ekonomik istikrarsızlık; son 8 yıldır tek parti iktidarınca yönetilen ülkemizde bahane olmaktan çıktığı halde, emeğiyle geçinen toplum kesimleri sağlanan istikrar ve güven ortamının somut yansımalarından bahsetmek 2009 yılı içinde mümkün olmadı.

Son 6 yılda ortalama büyüme hızı 5.9 olarak gerçekleşen Türkiye’nin, küresel ekonominin önemli bir aktörü olma yolunda ilerlediği, enflasyonun tek haneli rakamlara indiği, kişi başına düşen milli gelir ve gayri safi milli hasılanın kat be kat artarak, Türkiye’nin dünyanın en büyük 17. ekonomisi hali geldiği en yetkili ağızlardan dillendirildi. Ancak toplumun dar ve sabit gelirli kesimleri, çalışanlar, emekliler, işsizler, kendi reel gerçeklerinin, Türkiye’nin anlatılan parlak tablosu içinde hangi bölüme tekabül ettiğini anlamakta zorlandı.

2009 yılı itibariyle yüzde 13’lük bir orana ulaşan işsizler ordusu, küresel ekonomik kriz karşısında açlık ve yoksulluk sınırı altında gelirlerle ayakta kalmaya çalışan toplum kesimleri, geçmişte istikrarsızlık ve bunalım dönemlerinde yaşadıkları kaderden, halen kurtulamamanın hayal kırıklığını 2009 yılı içinde de yaşadı.

Ancak, Türkiye kamuoyunun; 2009 yılında daha çetin şartlarda devam eden demokratikleşme ve sivilleşme mücadelesinin başarıya ulaşması, siyasal, ekonomik ve sosyal açıdan bu ülke insanına çok ağır faturalar ödeten geçmişin kötü tecrübelerinin yeniden yaşanmaması noktasında taşıdığı kaygı daha çok ön plana çıktı. Bu nedenle, İktidara geldiği ilk günlerde “üç yıl içinde vatandaşın cebi para görecektir” diyen ancak bunu başaramayan iktidara karşı daha tahammülkar davrandığı, kendi gündemlerini ve reel gerçeklerini zorunlu bir rıza haliyle ikinci plana attıkları görüldü.

Demokrasiye ve millet egemenliğine yönelen köklü ve derin tehditlere karşı verilen mücadele 2009 yılı boyunca Türkiye'nin öncelikli gündemi olsa da, Türkiye çalışma hayatının ve sendikal hareketin devam eden sorunları ve yaşanan gelişmeler açısından, geride kalan 2009 yılına, not düşülmeye değer önemli başlıklar yaşandı.

İŞSİZLİK, İSTİHDAM VE İŞGÜCÜNE KATILMA ORANLARI

Küresel bir sorun olan işsizlik, 2009 yılı içinde de Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisi olarak konumunu sürdürdü.

Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye'nin işsizlik haritasına ilişkin son verileri 22 Aralık 2009 tarihinde açıkladı. Türkiye'deki işsizlik oranlarını ilk kez iller düzeyinde açıklayan TÜİK, işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik oranı olmak üzere 3 parametrede hesaplanan verilerde, güven aralığı kullanıldı. Bu çerçevede, il bazında söz konusu üç istatistiğe ilişkin tahmin sonuçlarını içeren 2008 İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergelerine göre, 2008 yılında Türkiye genelinde işsizlik oranı **yüzde 11** olarak tahmin edildi.

İşsizlik oranının en yüksek olduğu il yüzde 22,1 ile Şırnak oldu. Onu, yüzde 20,5 ile Adana ve yüzde 18,3 ile Hakkari izledi. İşsizlik oranının en düşük olduğu illerin başında ise yüzde 3,7 ile Ardahan geldi. İşsizlik oranı Kars için yüzde 4,1, Bayburt için yüzde 4,7 olarak tahmin edildi.

Türkiye genelinde 2008 yılı istihdam oranı yüzde 41,7 olarak tahmin edildi. İllerin istihdam sıralamasında yüzde 62,8 ile Rize **ilk** sırada yer aldı. Onu, yüzde 62,2 ile Gümüşhane, yüzde 58,9 ile Artvin takip etti. İstihdam oranının en düşük kaldığı iller ise Siirt (yüzde 22,3), Diyarbakır (yüzde 22,7) ve Şırnak (yüzde 23,2) olarak sıralandı. İşgücüne katılma oranı da, 2008 yılı için Türkiye genelinde yüzde 46,9 olarak tahmin edildi. İşgücüne katılma oranının en yüksek olduğu il yüzde 66,3 ile Rize oldu. Rize'yi yüzde **65,4** ile Gümüşhane, yüzde 62,5 ile Artvin izledi. İşgücüne katılma oranının en düşük olduğu iller ise sırasıyla Diyarbakır (yüzde 26,9), Siirt (yüzde 27,2) ve Şırnak (yüzde 29,8) oldu.

İllere Göre İşsizlik ve İstihdam Oranları

İl Adı	İşsizlik Oran (%)	İstihdam Oran (%)	İl Adı	İşsizlik Oran (%)	İstihdam Oran (%)
Adana	20,5	36,2	Konya	10,7	45
Adıyaman	16,5	35,1	Kütahya	6,5	39,9
Afyonkarahisar	7,7	40,6	Malatya	11,5	40,7
Ağrı	6,5	46,2	Manisa	9,8	40,1
Amasya	8,2	48,7	Kahramanmaraş	12,8	41,2
Ankara	11,8	39,7	Mardin	17	25,7
Antalya	9,7	51,8	Muğla	10,1	45,5
Artvin	5,7	58,9	Muş	13,2	35,3
Aydın	12,4	40,9	Nevşehir	9	37,6
Balıkesir	7,9	41,9	Niğde	9,3	35
Bilecik	8,2	47,3	Ordu	4,9	58,3
Bingöl	14,8	33,3	Rize	5,2	62,8
Bitlis	14,2	33,3	Sakarya	8,5	46,8
Bolu	11,5	41	Samsun	7,8	52,2
Burdur	6,4	55,7	Siirt	17,9	22,3
Bursa	10,8	44,8	Sinop	6,9	50,1
Çanakkale	7	45,9	Sivas	10,7	36,2
Çankırı	7,7	44,7	Tekirdağ	9,1	52,1
Çorum	7,5	49,4	Tokat	5,9	54
Denizli	9,4	48,2	Trabzon	6,1	55,8
Diyarbakır	15,7	22,7	Tunceli	17,9	32,6
Edirne	14,3	40,3	Şanlıurfa	12,8	31,5
Elazığ	15,5	34,1	Uşak	9,2	41
Erzincan	6,1	47,9	Van	13	34
Erzurum	6,2	49,3	Yozgat	12,2	34,6
Eskişehir	9,9	40,4	Zonguldak	6,9	53,2
Gaziantep	16,8	36,5	Aksaray	10	33,8
Giresun	6,3	54,2	Bayburt	4,7	52,9
Gümüşhane	5	62,2	Karaman	7,7	52
Hakkari	18,3	27,3	Kırıkkale	11,1	30,9
Hatay	17,7	36,7	Batman	14,3	26,9
Isparta	8,1	49,2	Şırnak	22,1	23,2
Mersin	13,1	42,8	Bartın	5,2	51,4
İstanbul	11,2	41,3	Ardahan	3,7	56
İzmir	11,8	39,9	Iğdır	6,7	45,7
Kars	4,1	53,9	Yalova	12,1	39,6
Kastamonu	5,3	52,8	Karabük	7,5	43,1
Kayseri	11,1	34,7	Kilis	10,9	37,9
Kırklareli	11,5	46	Osmaniye	16,3	36,8
Kırşehir	11,1	32,8	Düzce	10,2	44
Kocaeli	11,6	40,9			

OECD Üye Ülkeleri Uyardı

Kısa adı OECD olan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, teşkilata üye 30 ülkede, küresel krizin istihdam piyasasına etkilerini inceleyerek 2009 Eylül ayında bir rapor açıkladı. OECD raporuna göre kriz, 2009 yılı içinde en az 15 milyon kişiyi işinden etti. Söz konusu raporda 2010 yılının ikinci yarısında işsizlik oranının yüzde 10'a yükseleceği ve işsizlerin sayısının 57 milyona ulaşacağı tahminine yer verildi. OECD, üye ülkelere, krizle mücadelede en iyi örnek olarak gösterdiği Almanya'nın 'kısa mesai' modelini uygulamalarını önerdi.

İşsizlik Oranları

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İspanya	11,1	11,1	10,6	9,2	8,5	8,3	11,3
Slovakya	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,6
Türkiye	10,3	10,5	10,3	10,3	9,9	10,3	11,0
Hırvatistan	14,8	14,2	13,7	12,7	11,2	9,6	8,5
Macaristan	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,9
Fransa	8,6	9,0	9,3	9,2	9,2	8,3	7,7
Portekiz	5,1	6,4	6,7	7,7	7,8	8,1	7,7
Euro Bölgesi	8,2	8,6	8,8	8,9	8,3	7,4	7,5
Almanya	8,4	9,3	9,8	10,7	9,8	8,4	7,3
Letonya	12,2	10,5	10,4	8,9	6,8	6,0	7,3
Polonya	20,0	19,7	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1
Belçika	7,5	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7,1
AB 27	8,9	9,0	9,0	8,9	8,2	7,1	7,0
Finlandiya	9,1	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4
İrlanda	4,5	4,7	4,5	4,4	4,5	4,6	6,3
İsveç	4,9	5,6	6,3	7,4	7,0	6,1	6,2
Estonya	10,3	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	6,0
Malta	7,5	7,6	7,4	7,2	7,1	6,4	5,8
ABD	5,8	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8
Litvanya	13,5	12,5	11,4	8,3	5,6	4,3	5,7
Bulgaristan	18,2	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6
İngiltere	5,1	5,0	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6
Slovenya	6,3	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,5
Çek Cumhuriyeti	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4
Lüksemburg	2,6	3,8	5,0	4,6	4,6	4,1	4,4
Japonya	5,4	5,3	4,7	4,4	4,1	3,9	4,0
Avusturya	4,2	4,3	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8
Danimarka	4,6	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,5
Hollanda	2,8	3,7	4,6	4,7	3,9	3,2	2,8
Norveç	3,9	4,5	4,4	4,6	3,5	2,6	2,6
Romanya	8,6	7,0	8,1	7,2	7,3	6,4	
İtalya	8,6	8,5	8,1	7,7	6,8	6,1	
Yunanistan	10,3	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	

Kaynak: Eurostat Database, TÜİK

AÇLIK -YOKSULLUK SINIRLARI VE ASGARİ ÜCRET

TÜİK verilerine göre Türkiye’de açlık ve yoksulluk sınırında yaşayan 12 milyonu aşkın vatandaş bulunuyor. Açlık ve yoksulluk sınırı araştırması yapan çeşitli sivil toplum kuruluşlarının raporları dikkate alındığında ise bu oranın daha yüksek olduğu görülüyor.

Açlık sınırı, asgari gıda ihtiyacına ilişkin gelir düzeyini ifade ediyor. Açlık sınırı, Dünya Bankası’nın kriterlerine göre, günlük 2 bin 100 kalori üzerinden yapılacak fiyatlandırma ile hesaplanıyor. Günde 2 bin 100 kalori almasını sağlayacak gelire sahip olmayan bir kişi, açlık sınırının altında yaşıyor kabul ediliyor.

Yoksulluk sınırı ise; gıda dışında, kira, yakacak, elektrik, su, ulaşım, giyim, sağlık, eğitim gibi zorunlu ihtiyaçların karşılanabildiği asgari gelir düzeyini ifade ediyor.

TÜİK’e göre:

TÜİK’in 2009 Aralık ayı başında açıkladığı Yoksulluk Araştırması sonuçlarına göre, Türkiye’de açlık sınırı altında 375 bin, yoksulluk sınırı altında 12 milyon vatandaş bulunuyor. TÜİK 2008 yılında Türkiye’de 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 275 TL, aylık yoksulluk sınırı ise 767 TL olarak açıkladı.

TÜİK’in açıkladığı bu veriler ile en büyük işçi konfederasyonu Türk-İş ve en büyük memur konfederasyonu Memur-Sen’in hesaplamaları arasında uçurum bulunuyor.

Türk-İş’e göre:

Türk-İş’in Kasım 2009 verilerine göre, Türkiye’de 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı, 777.53 TL, yoksulluk sınırı ise 2 bin 532 TL olarak gerçekleşti.

Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Kasım 2008	Aralık 2008	Kasım 2009	Aralık 2009
Yetişkin İşçi	204,21	205,28	209,28	213,89
Yetişkin Kadın	169,39	170,31	174,60	179,32
15-19Yaş Grubu Çocuk	215,96	216,40	222,26	228,43
4-6 Yaş Grubu Çocuk	148,52	147,67	150,54	155,89
Açlık Sınırı	738,07	739,67	756,68	777,53
Yoksulluk Sınırı	2.404,14	2.409,35	2.464,75	2.532,68

Memur-Sen’e göre;

Memur-Sen, açlık ve yoksulluk sınırı hesaplamalarında TÜİK'in TÜFE'de yer alan mal ve hizmetlere ilişkin birim fiyatlarını baz alıyor. Memur-Sen Kasım 2009 itibariyle 4 kişilik bir ailenin açlık sınırını 873,282 TL, yoksulluk sınırını ise 2.343,769 TL olarak açıkladı.

Gıda Harcaması (Açlık Sınırı) – En az Gelir Düzeyi (Aylık TL)

	Günlük (TL)	Aylık (TL)
Çalışan Kişi (2800 Kalori)	7.873	236.203
Çalışmayan Eş (2800 Kalori)	7.873	236.203
(0-6) Yaş Grubu Çocuk (2400 Kalori)	5.489	164.673
(6-15) Yaş Grubu Çocuk (2800 Kalori)	7.873	236.203
4 KİŞİLİK BİR AİLENİN AÇLIK SINIRI	29.109	873.282

Asgari Geçim Endeksi (Yoksulluk Sınırı)

	Günlük (TL)	Aylık (TL)
Çalışan Kişi	47.825	1434.764
Çalışmayan Eş	11.679	350.382
(0-6) Yaş Grubu Çocuk	7.557	226.701
(6-15) Yaş Grubu Çocuk	11.065	331.922
4 KİŞİLİK BİR AİLENİN YOKSULLUK SINIRI	78.126	2.343,769

Asgari Ücret:

Hükümetin 2009 yılı itibariyle belirlediği asgari ücret geçmiş yıllarda olduğu gibi, 4 kişilik bir ailenin zorunlu ihtiyaçlarını karşılaması için gereken asgari tutar noktasında, hem TÜİK'in, hem de sendikaların tespit ettiği oranların çok altında kaldı.

2009 yılı ilk yarısında geçerli olan asgari ücret

01.0.1.09 - 30.06.09		SSK Kazanç Alt Sınırı (TL/AY) 666,00	
16 yaşını doldurmuş işçiler için asgari ücretin netinin hesabı (TL/AY)		16 yaşını doldurmamış işçiler için asgari ücretin netinin hesabı (TL/AY)	
Asgari Ücret	666,00	Asgari Ücret	567,00
SSK Primi % 14	93,24	SSK Primi % 14	79,38
İşsizlik Sigorta Fonu % 1	6,66	İşsizlik Sigorta Fonu % 1	5,67
Gelir Vergisi % 15	34,97	Gelir Vergisi % 15	22,34
Damga Vergisi % 06	4,00	Damga Vergisi % 06	3,10
Kesintiler Toplamı	138,87	Kesintiler Toplamı	110,79
Net Asgari Ücret	527,13	Net Asgari Ücret	456,21

2009 yılı ikinci yarısında geçerli olan asgari ücret

16 yaşını doldurmuş işçiler için asgari ücretin netinin hesabı (TL/AY)		16 yaşını doldurmamış işçiler için asgari ücretin netinin hesabı (TL/AY)	
Asgari Ücret	693,00	Asgari Ücret	589,50
SSK Primi % 14	97,02	SSK Primi % 14	82,53
İşsizlik Sigorta Fonu % 1	6,93	İşsizlik Sigorta Fonu % 1	5,90
Gelir Vergisi % 15	38,41	Gelir Vergisi % 15	25,21
Damga Vergisi % 06	4,16	Damga Vergisi % 06	3,54
Kesintiler Toplamı	146,52	Kesintiler Toplamı	117,18
Net Asgari Ücret	546,48	Net Asgari Ücret	472,32

KÜRESEL EKONOMİK KRİZİN GÖLGESİNDE GEÇEN TOPLU PAZARLIKLAR

2009 Yılında küresel ekonomik krize karşı iktidarın koruma şemsiyesinden kamu işçisi ve memurlar da yararlanmak istedi. Kamuda çalışan yaklaşık 250 bin işçi, 2 milyon 200 bin memur için 2009, haklarını koruma ve geliştirmek için masaya oturma yılı idi.

Türk-İş genel grevden döndü, attığı imza ile üyesini küstürdü

Hükümetle Türk-İş arasında süren müzakereler çetin geçti. Türk-İş müzakere- lere en düşük işçi ücretinin 1230 TL, ilk yıl için yüzde 20, ikinci yıl için enflasyon + yüzde 4 refah payı, sosyal yardımlarda yüzde 40 artış gibi taleplerle oturdu. Devlet Bakanı Hayati Yazıcı başkanlığında gerçekleştirilen müzakerelerde, ilk yıl için yüzde 7, ikinci yıl için ise yüzde 5 öneren Hükümet ile Türk-İş'in talepleri arasında uçurum oluştu. Hükümetin teklifinde direnmesi üzerine Kamu Toplu İş Sözleşme görüşmele- ri anlaşmazlıkla sonuçlandı. Türk-İş Türkiye genelinde 1 saatlik iş bırakma eylemi gerçekleştirirken, bir sonraki aşamanın genel grev olduğunu açıkladı. Başbakan grev kararına karşı "Nereye kadar giderseniz gidin" diyerek rest çekti.

Karşılıklı restleşmelerin ardından son kez bir araya gelen taraflar, Hükümetin teklifini 2009 yılı için yüzde 3 + yüzde 5.5, 2010 yılı için ise yüzde 2.5+ yüzde 2.5 olarak revize etti. Geliri 1100 TL'nin altında kalan kamu işçisine 60 TL zam yapılması konusunda anlaşma sağlanırken, sosyal yardımlarda hiçbir artışın olmaması dikkati çekti.

Türk-İş ile hükümet arasında varılan mutabakat sonrası oluşan tablo, kamu iş- çisini tatmin etmedi. Mutabakat metnine imza atan Türk-İş Başkanı Mustafa Kumlu "istediğimiz zam oranlarını tam olarak almış değiliz. Ancak bu bir toplu iş sözleşmesi görüşmesi. Bir noktada uzlaşmak gerek. Biz pazarlığın masada bitmesi yönünde ge- rekli çabayı sarfettik. Sonuçta bu uzlaşma çıktı. Tüm çalışanlarımıza hayırlı olmasını diliyorum" dedi.

Türk-İş'in imza attığı mutabakat şartları kamu işçisinin yoğun tepkisini çekti.

Kamu çalışanları kısıtlı bir yasa ile haklarını aramaya çalıştı

2009 yılında Hükümetle kamu çalışanları adına masaya oturan memur sendikala- rının müzakereleri daha çetin geçti. Yaklaşık 2 milyon 200 bin kamu çalışanını, 2009 yılı Toplu görüşmelerinde 376 bin 355 üye sayısı ile en büyük memur konfederasyonu olan Memur-Sen temsil etti. 15 Ağustos 2009 tarihinde başlayan toplu görüşmelere Memur-sen'e bağlı 4 sendika, Kamu-Sen'e bağlı 6 sendika, KESK'e bağlı bir sendika

yetkili sendika olarak katıldı. Toplu görüşmelerin ilk gününde KESK'in masayı terk etme klasiği 2009 yılında da yaşandı.

Yetkili Konfederasyon olan Memur-Sen'in Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu, geçmiş yıllarda gerçekleştirilen toplu görüşme tecrübelerinden hareketle, Kamu Çalışanları Sendikaları Kanununun masada, kamu çalışanlarının elini güçsüzleştiren sorunlar taşıdığına görüldüğüne vurgu yaparak, masayı etkisiz hale getiren yasanın sorunlu yapıdan kurtarılması gerektiğini açıkladı. 2010 yılına Memur-Sen olarak toplu sözleşme ve grev hakkını elde etmiş olarak girmek istediklerini dile getiren Gündoğdu, aksi halde 2010 toplu görüşmelerinde masada olmayacaklarını açıkladı.

Memur-Sen müzakerelerin ilk gününde 2010 yılı ücret zammının yüzde 11, yılda 2 defa 600 TL'lik kriz çeki olmasını talep etti. Ayrıca ek ödemededen sosyal yardımlara kadar tüm mali haklarda zam talep eden Memur-Sen'in talebine Hükümet, kamu işçisine verdiği yüzde 2.5+2.5 zam teklifiyle cevap verirken, diğer mali talepleri kabul etmedi. Memur-Sen, ücret zammı talebini yüzde 4+4 şeklinde revize ederken, Hükümet eski teklifinde dayattı. Görüşmeler mali haklar konusunda uzlaşmazlıkla sonuçlanırken, Memur-Sen Uzlaştırma Kurulu'na başvurdu. Uzlaştırma Kurulu; Memur-Sen'in 4+4'lük teklifi yönünde karar verdi. Son sözü söyleyen Bakanlar Kurulu ise Uzlaştırma Kurulu'nun kararını da dikkate almayarak, kamu çalışanlarının ücretlerine 2010 yılında yapılacak artışı yüzde 2.5+2.5 olarak belirledi. Memur-Sen Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu, 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikalar Kanunu'nun toplu pazarlık hakkı açısından sorunlu bir yasa olduğunu bir kez daha ortaya çıktığını kaydetti. Memur Sendikaları, Hükümetin dayatmasını çeşitli eylemlerle protesto ettiler.

ÇALIŞMA HAYATINI ETKİLEYEN GELİŞMELER

2009 yılında çalışma hayatının aktörleri arasında çeşitli konularda Hükümetin aldığı bazı kararlar ve icraatlar, 2009 yılında çalışan kesimlerle karşı karşıya gelmek durumunda kaldı. Son kabine revizyonu ile Çalışma Bakanlığı'na getirilen Ömer Dinçer ile emek kesiminin temsilcileri arasında 2009 yılı içinde sık sık iletişim kazaları yaşandı. Dinçer; "Memurların yüzde 36'sı niteliksiz", "Sendikalar sorumsuz ve vizyonsuz" gibi açıklamaları nedeniyle sendikal çevrelerin tepki ve eleştirilerine sık sık muhatap oldu. İşçi konfederasyonları Bakan Dinçer'in bu tavrına, üçlü danışma kurulu toplantılarını ve SGK Genel Kurulu'nu boykot ederek cevap verdiler.

- *Özel İstihdam Büroları Kurulması ve Kiralık İşçilik*

Hükümet, 5920 sayılı İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla, Özel İstihdam Büroları kurulmasının yolunu açtı. Kiralık işçilik olarak adlandırılan bu düzenleme, emek kesiminin yoğun tepkisini çekti. Türk-İş, Hak-İş ve DİSK Cum-

hurbaşkanını ziyaret ederek, TBMM’de kabul edilen yasayı veto etmesi ricasında bulundular. İşçi konfederasyonları, özel istihdam büroları aracılığıyla işçi kiralmasını çağdaş kölelik olarak değerlendirdiler. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, söz konusu düzenlemeyi yeniden görüşülmek üzere TBMM’ye iade etti. İade gerekçesinde “Yapılan düzenleme gerçek amacının dışında sonuçlar doğurabilecek ve madde kapsamındaki işçilerin emeğinin istismarı, insan onuruna yakışmayan durumların doğması gibi Kanunun amaçlamadığı olumsuz uygulamalara ve çalışma barışının bozulmasına yol açılabilecektir” denildi. Çalışma Bakanlığı, özel istihdam büroları ile ilgili yasal düzenlemeyi Cumhurbaşkanlığının iade gerekçelerini dikkate alarak yeniden TBMM’ye göndereceklerini açıkladı. İşçi Konfederasyonları ise kiralık işçilik düzenine geçilmesine hiçbir koşulda izin vermeyeceklerini ilan etti.

- Tedavi Katılım Payı uygulaması

Türkiye’de çalışan kesimi ekonomik anlamda olumsuz etkileyen ve tepki çeken bir diğer Hükümet icraatı Tedavi Katılım Payı Uygulaması’nın başlatılması oldu. Maliye Bakanlığı tedavi katılım payı adı altında kamu çalışanlarından ve vatandaşlardan kesinti yapılması ile ilgili yayınladığı genelgede, Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarına, (sağlık ocakları) başvurularda 2 TL, kamuya ait hastanelere başvurularda 8 TL, özel hastanelere başvurularda ise 15 TL katılım payı alınacağını açıkladı. Bir yıl önce 2008 yılında Sosyal Güvenlik Kurulu tebliği ile tedavi katılım payı adı altında 2, 4, 6, 10 TL olarak yapılan kesintiler, Danıştay 10. Dairesi tarafından durdurulmuştu. Memur-Sen, Maliye Bakanlığı’nın tedavi katılım payı uygulamasını yeniden başlatan genelgesinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması için Danıştay’a başvurdu.

- Anayasa Mahkemesi, Toplu görüşme primini iptal etti

Hükümet ile Memur Sendikaları arasında 2005 yılında gerçekleştirilen toplu görüşme müzakereleri sonrası imzalanan mutabakat çerçevesinde, sendika üyesi devlet memurların maaşlarına aylık 5 YTL’lik ilave ödeme yapılması için, 375 sayılı KHK’de düzenleme yapılmıştı. Bu oran 2008 Toplu Görüşme Müzakerelerinde artırılarak Toplu Görüşme Primi adıyla 10 TL’ye çıkarıldı. Sendikalı memur ile sendika üyesi olmayan arasında fark oluşturma hedefiyle gerçekleştirilen bu düzenlemeye, KESK “devlet kasasından sendikacılık” diyerek karşı çıktı. CHP ise Anayasa Mahkemesi’ne söz konusu düzenlemenin iptali için dava açtı. Anayasa Mahkemesi CHP’nin itirazlarını dikkate alarak, toplu görüşme priminin iptali yönünde karar verdi.

Kamu çalışanlarını yetkili konfederasyon olarak temsil eden Memur-Sen, kararın sendikal mücadeleye darbe olduğunu söyledi. Toplu görüşme primlerinin, kamu işçilerinin toplu sözleşmelerinden kaynaklanan ilave tediyeler gibi kazanılmış bir hak olduğunu belirten Memur-Sen yetkilileri, kamu çalışanları için kazanılmış bir hak olan toplu görüşme primi ile ilgili yeni bir yasal düzenleme yapılması için mücadele edeceklerini açıkladı.

SENDİKAL GELİŞMELER

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği uyum programının önemli başlıklarından birisi olan sendikal hak ve özgürlükler konusunda 2009 yılında beklenen düzenlemeler gerçekleşmedi. Memur sendikalarının 2009 yılında öncelikli gündemi ve mücadele konusu, sorunlu bir yasa olarak gördükleri 4688'in değiştirilmesi, toplu sözleşme ve grev hakkının verilmesi oldu.

ILO Toplantısı

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 98. Konferansı, İsviçre'nin Cenevre kentinde 3-19 Haziran 2009 tarihinde gerçekleştirildi. Türkiye, 87 Sayılı Sözleşme'yi ihlal ettiği gerekçesiyle bir kez daha Aplikasyon Komitesi'ne girdi.

Üye ülkelerin çalışma hayatına ilişkin düzenlemelerin, onayladıkları İLO sözleşmelerine uygun olup olmadığını denetleyen Aplikasyon Komitesi'nde Türkiye'den yasal mevzuatını "Sendikal özgürlük ve örgütlenme hakkının korunması ile ilgili 87 Sayılı Sözleşmeye uygun hale getirmesi istendi.

Konferansa Türkiye'den katılan işçi ve memur sendikaları, sendikal haklar konusunda var olan sorunları gündeme getirdiler. Memur sendikalarının 4688 Sayılı Kamu Çalışanları Sendikalar Kanunundan kaynaklanan sorunlar ve toplu sözleşme ve grev hakkı olmaması konuları da bu kapsam içindeki önemli başlıklardan birisini oluşturdu. 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi. Grev ve Lokavt Kanununda değişiklik içeren Hükümet tasarısı da sendikaların İLO Konferansında eleştirdiği konular arasında yer aldı.

İLO Konferansında Türkiye'ye ilişkin eleştirilere Hükümet adına cevap veren Çalışma Bakanı Ömer Dinçer, Türkiye'nin sendikal haklar konusunda topyekün bir iyileşmeye ihtiyacı olduğunu belirtti. Hükümetin bu konuda yaptığı taahhütlerin gectiğini kabul ettiklerini kaydeden Dinçer, yaşanan seçimler ve kabinedeki görev değişiklikleri gibi nedenlerle aksama yaşandığını ancak önümüzdeki İLO Konferansına kadar beklenen düzenlemeleri çıkartmayı hedeflediklerini ifade etti.

Kamu Çalışanlarının yetkili konfederasyonu değişti

4688 Sayılı Kamu Çalışanları Sendikaları Kanunu'nda yer alan düzenlemeler çerçevesinde, kamu çalışanlarını çalıştıkları kurumlarda ve Hükümetle oturdukları toplu görüşmelerde temsil edecek yetkili sendikalar ve konfederasyonlarda 2009 yılında değişim yaşandı. Memur-Sen, 4688 Sayısı Yasanın yürürlüğe girdiği 2001 yılından itibaren 7 yıl kamu çalışanlarını yetkili konfederasyon olarak temsil eden

Kamu-Sen'den 2009 yılında en çok üyeye sahip konfederasyon olarak yetkiyi devraldı. En büyük ikinci hizmet kolu olan sağlık ve sosyal hizmet kolunda Sağlık-Sen 2009 yılının en çok üye artışı gerçekleştiren sendikası olarak tek yetkili sendika oldu.

2009 yılında kamuda çalışan sendikalı sayısı 1 milyon 17 bin 72 kişiye ulaştı.

Konfederasyonlara ve 11 hizmet kolunda faaliyet gösteren sendikalara ait üye sayıları 7 Haziran 2009 tarihli Resmi Gazete'de ilan edildi.

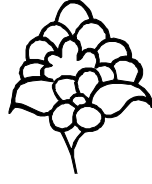
Dosya No	KAMU GÖREVLİLERİ KONFEDERASYONLARININ ÜNVANI	Toplam Üye Sayısı
17	KESK (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu)	224.413
28	TÜRKİYE KAMU-SEN (Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konf.)	375.990
52	MEMUR-SEN (Memur Sendikaları Konfederasyonu)	376.355
92	BASK (Bağımsız Kamu Görevlileri Sendikaları Konfederasyonu)	4.976
98	BAĞIMSIZLAR	11.629
99	HÜR KAMU-SEN (Hürriyetçi Kamu Çalışanları Sendikaları Konf.)	11
141	BİRLEŞİK KAMU-İŞ (Birleşik Kamu İşgörenleri Sendikaları Konf.)	20.731
142	HAK-SEN (Kamu Çalışanları Hak Sendikaları Konfederasyonu)	2.967
GENEL TOPLAM		1.017.072

Tekel İşçilerinin Eylemi

2009 Yılı'nın son günleri Yaklaşık 6000 Tekel İşçisinin Ankara'da gerçekleştirdiği eyleme sahne oldu. Hükümet kapatılan Tekel'e ait işyerlerinde çalışanların yıl sonu itibariyle kıdem ve ihbar tazminatlarının ödeneceğini ve istedikleri takdirde 4/C statüsü ile kamuya ait başka kurumlarda istihdam edileceklerini açıkladı. 4/C statüsünde istihdam edildikleri takdirde eski ücretlerini alamayacaklarını belirten Tekel işçileri ise sahip oldukları tüm haklarla birlikte başka kurumlara yerleştirilmeyi kabul edeceklerini, bunun dışındaki hiçbir teklife ise yanaşmayacaklarını belirterek, Türk-İş Konfederasyonu önünde oturma eylemi başlattılar. Hükümet kanadından, Tekel işçilerinin hiçbir üretim yapmadan iki yıl boyunca ücret aldıklarını belirterek, bu durumun böyle devam etmesine müsaade edilemeyeceği açıklaması geldi. 2009 yılı Hükümet ile Tekel işçileri arasında herhangi bir uzlaşma sağlanamadan sona erdi.

SONUÇ

2009 yılı emek kesimi ve sendikalar açısından genel itibariyle ekonomik, sosyal ve demokratik haklar noktasında baskıların devam ettiği bir yıl olmuştur. Hükümetin gerek küresel ekonomik kriz karşısında Türkiye ekonomisini koruma planı içinde, gerekse demokratikleşme adına yapılan açılımlar içinde emek kesiminin ve sendikaların sorunları yer bulamamıştır. Başta toplu sözleşme ve toplu görüşme süreçleri olmak üzere, Hükümet ile sendikalar arasındaki güven ve diyalog sürecini sekteye uğratan gelişmelere 2009 yılında sıkça rastlanmıştır.

İslâm Dünyası

Ali AYÇİL

2010'da İslam dünyası

Ali AYÇİL

İSLÂM DÜNYASI YA DA BÜYÜK KUKLACININ OYUNCAĞI

Bir alışkanlık olarak, özellikle halkı Müslüman ülkelerin bütününe ve buldukları coğrafyayı ifade etmek için kullanılan “İslâm Dünyası”nın sınırlarını, yeniden gözden geçirmek gerekiyor.

Müslümanların artık dünyanın hemen her yerine dağıldığı ve gittikleri yerlerde yerleşik bir hayat kurdukları biliniyor. İletişimin anlık imkânları sayesinde, İslâm Dünyasında meydana gelen gelişmelerden hemen haberdar olabilen bu Müslüman azınlıklar ya istemedikleri hâlde gündemle ilişkilendirilmekte, ya örgütlü yapıları sayesinde gündemin eklentilerinden birine dönüşebilmekte, ya da kimi zaman gündemi belirleyebilmekteler.

Pek çok İslâm ülkesinde, rejimlerin sıkı baskısı yüzünden kendini ifade edemeyen muhalif söylemlerin, aynı ülkenin uyrukları tarafından sınırlarının çok ötesinde dillendirilebildiğine de tanık oluyoruz. İslâm dünyası, 2010'a gelindiğinde, bu coğrafyanın işaret ettiği sınırların çok ötesinde bile farklı halklar tarafından kabul gören bir din hâline gelmiş, sınırları İslâm ülkeleriyle tanımlanamayacak bir genişliğe ulaşmış durumda. Artık Brezilyalı, Meksikalı Müslümanlardan bahsedebiliyoruz bugün. Doğal olarak, yeryüzüne dağılmış Müslümanların siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hareketliliğinin bütününe, İslâm dünyasının sınırlarına dahil etmekte yarar var.

İslâm dünyasında 2009'da nelerin yaşandığı sorusu, sadece bu dünyanın sınırlarının artık genişlemesi ve dünyanın her yerinde İslâm'ın konuşulur hâle gelmesi yüzünden değil, tarihin işleyişine ilişkin sebeplerden ötürü de soruya cevap arayan sıkıntıya sokuyor. Çünkü tarihsel olaylar, bir ajandaya kaydedilerek kendinden menkul değerlendirmeye tâbi tutulacak mahiyette olaylar değil.

Yılın özlü bir değerlendirmesini yaparken, hâdiselerin neredeyse tamamının geçmişe dayanan kökleri bulunduğunu ve olayları yönlendiren karmaşık bir yapının

söz konusu olduğunu akıldan çıkarmamak gerekiyor. Hatırlatmaya kalkacağımız ve doğal olarak kayda geçireceğimiz her gelişme, onun ajandadaki sathi görünüşünün çok ötesinde damarlara, dallara ve budaklara sahip. İnsanların başına gelen hâdiseler çoğunlukla bir sonuçtan ibarettir. Bu kıstası akılda tutarak, 2009 senesinde İslâm dünyasında olup bitenleri kısaca hatırlatalım.

Filistin Bildiğimiz Gibi!

Çözumsuzlüğün politik bir davranış hâlini aldığı Filistin-İsrail ilişkileri, Filistinli grupların kendi aralarında parçalanmaları yüzünden karmaşık bir hâl almaya başladı. Bu parçalanma, 2009'a girildiğinde işgalci İsrail'in işini daha da kolaylaştıracak bir boyuttaydı. El Fetih ve Hamas arasındaki çatışmalar Filistin'de yeni iktidar alanları ortaya çıkarmış, Hamas, özellikle Gazze'ye sıkıştırılmış, onun hesabını görmesi için hem Mısır ve diğer Arap ülkeleri, hem de El Fetih, İsrail'e göz kırpar bir noktaya gelmişti.

İsrail, 2009'a girerken uzun süredir kuşattığı ve insani ihtiyaçların karşılanmasına bile müsaade etmediği Gazze'ye ölçüsüz bir saldırı başlattı. 2009'a dört gün kala başlayan saldırılarda, bu daracık coğrafya karadan ve havadan yapılan bombalamalarla önce dirençsiz hâle getirildi ardından da İsrail ordusu karadan Gazze Şeridi'ne girdi. Arap liderlerin farklı siyasi sebeplerle tepkilerini minimize ettiği, ABD'nin doğal olarak desteklediği saldırılar 22 gün sürdü. Bilançosu: 300'ü çocuk 1400 ölü. Etkileri zamanla ortaya çıkan fosfor gazının da kullanıldığı saldırılar, İsrail'in 18 Ocak'taki tek taraflı ateşkesiyle sona erdi.

One Minute

Gazze'nin uğradığı yıkım, İslâm dünyasında pek çok gösteriyle kınandı; ama bu gösterilerin hiçbiri Türkiye Başbakanı Erdoğan'nın Davos'ta yaptığı çıkış kadar ses getirmedi. İsrail'in ateşkes ilânından 10 gün sonra, 28 Ocak'ta, mutat Davos toplantılarına katılan Başbakanın kameralar önünde İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e gösterdiği şiddetli tepki ve salonu terk edişi iki İngilizce sözcükle hem tarihe, hem de zihinlere kazındı: "One minute!"

Erdoğan, Gazze'nin üzerinde henüz saldırının dumanları tüterken, "asıl saldırıya uğrayan, öldürülen biziz," diyen Şaron'a şöyle seslendi: "Benden yaşlısın. Sesin çok yüksek çıkıyor. Biliyorum ki sesinin benden çok yüksek çıkması bir suçluluk psikolojisinin gereğidir. Öldürmeye gelince, siz öldürmeyi çok iyi bilirsiniz." Davos'ta başlayan kriz, yıl boyunca Türk-İsrail ilişkilerini bir biçimde etkiledi ve yıl sonunda zirveye çıktı.

Türkiye, Ekim'de Konya'da yapılacak "Anadolu Kartalı" tatbikatına İsrail'in katılmasına müsaade etmediği için ABD, Hollanda ve İtalya da tatbikattan çekildi ve bu

askerî organizasyonun uluslar arası bölümü iptal edildi. İsrail, Türkiye'yi bundan böyle tarafsız ve adil bir arabulucu olarak kabul etmeyeceklerini açıkladı. Gazze saldırılarıyla kesilen İsrail-Suriye görüşmeleri de, bu görüşmelere aracılık eden Türkiye'nin çabaları da akim kaldı.

İran'ın Muhalifi Sadece ABD Değildi!

Nükleer tesisler kurduğu gerekçesiyle ABD ve İsrail'in nişangâhında tuttuğu İran, 2009'da sadece bu mesele yüzünden değil, ülke içerisindeki muhalefet yüzünden de sıkıntılı bir yıl geçirdi. 12 Haziran'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçimi Ahmedinejad'ın tekrar kazandığının açıklanmasından sonra, reformcu aday Mir Hüseyin Musevi, seçime hile karıştırıldığını savunarak, muhalifleri direnişe çağırıldı. Devrimden 30 yıl sonra, devrimin yetiştirdiği gençlik sokaklara döküldü.

Resmî rakamlara göre 30, reformculara göre en az 72 muhalifin öldüğü sokak gösterileri, muhtemelen Batı'nın da kışkırtmasıyla dalgalar hâlinde devam etti. Bir süre hız kesen gösteriler, son olarak Aşure günü yapılan anma törenleri sırasında yeniden başladı. En az 8 kişinin hayatını kaybettiği bu gösterilerin nasıl sonuçlanacağı şimdilik muamma. İran'da da artık bir derin devletin ortaya çıktığını, ekonomik-siyasi egemenlik alanlarının oluştuğunu ve bu çatışmaların devrime karşı değil, devrimin siyasi sınırları içinde bir hesaplaşma olduğunu savunan uzmanlar çoğunlukta.

2009'da İran'da meydana gelen bir intihar saldırısı, bu ülkeyle ilgili soru işaretlerini daha da artırdı. İran'ın güneydoğusunda Devrim Muhafızlarına yönelik düzenlenen intihar saldırısında, aralarında üst düzey komutanların da bulunduğu en az 31 kişi hayatını kaybetti. Devrim Muhafızları Kara Kuvvetleri Komutan Yardımcısı General Nur Ali Sustari, Devrim Muhafızlarının Sistan Belucistan Komutanı General Muhammed Zadeh, İranşar kenti Devrim Muhafızları komutanı ile Emir El Momenin kentinin birlik komutanı bu saldırıda hayatını kaybetti.

19 Aralık'ta da, ülkenin meşhur muhalif Ayetullah'ı Muntezeri öldü. İran'daki 1979 İslâm devriminin mimarlarından biri olan Muntezeri, tavrını muhaliflerden yana koymuş ve Ahmedinejad'ı sert bir şekilde eleştirmişti.

Afganistan'da İşgalci Tahkimat Sürüyor

Çin'in artık bir küresel güç hâline geldiği, Hindistan'ın ciddi bir bölgesel güce dönüştüğü uzak Asya'da, Amerika'nın hem gücünü koruma, hem de bu gücü geleceğe taşıma endişesi Afganistan ve Pakistan'ı büyük hesapların mağduru hâline getirdi. Rus işgali sonrasında, ABD'nin bölgedeki oyunlarını plânlandığı ve icra ettiği Afganistan, bir ülkeden çok, karmaşık bir düzeneğin laboratuvarı olarak kullanılıyor. Bu durum 2009'da da değişmedi. Afganistan'da giderek artan saldırılar, gücünü yeniden

kazanan Taliban ve işgal güçlerinin artan asker kayıpları ABD başkanını harekete geçirdi. Yıl içinde 1200 sivilin can verdiği ülkeye, 30 bin ek asker yollamaya karar verdi Obama.

20 Ağustos 2009'da sandık başına gidildi Afganistan'da. Ancak Taliban, seçimi boykot etme çağırısı yapınca, katılım oranı ciddi bir biçimde düştü. Seçimlerin ilk turunda Devlet Başkanı Karzai'nin kazandığı açıklandıysa da, Karzai'nin rakibi Abdullah Abdullah seçimlere hile karıştırıldığını kısa sürede belgeledi.

İkinci tur için 7 Kasım tarihi belirlendi; fakat Karzai'nin rakibi, şaibesiz seçim için taleplerinin reddedildiği için ikinci tura katılmadı. Kabil dışında nerdeyse hiçbir bölgede etkisi bulunmayan Karza'nin, bütün siyasi hesaplarını ABD'nin desteğine bağlamış olması, Afganistan'ın umutsuzluğunun resimlerinden sadece biriydi.

Alman ordusunun 4 Eylül'de Kunduz'da düzenlediği operasyonda 142 sivil hayatını kaybetti. Almanya Savunma Bakanını istifaya mecbur bırakan bu olay sonrasında, Afganistan halkı NATO aleyhine gösteriler düzenledi.

Yıl içinde, ABD'nin ısrarına rağmen Türkiye, bu ülkeye muharip asker gönderme konusundaki kararlılığını sürdürdü. Bir orta yol olarak, Afgan ordusunu yetiştirecek askerî personel gönderileceği duyuruldu.

Pakistan, Taliban'la ABD Arasında Sıkıştı

Pakistan'la Afganistan arasındaki sınırın hem kontrolünün güç olması, hem de bölgenin sosyal yapısı nedeniyle Taliban, komşu ülkenin topraklarında rahat hareket imkânı bulabiliyor. Bu sebeple Amerika ordusu Pakistan topraklarında bir dizi operasyona girişti 2009'da. Ülkenin büyük dini gruplarından Cemaat-i İslâmî'nin kınadığı bu operasyonlar yüzünden Cumhurbaşkanı Zerdari zor durumda kaldı. Halkla hükümet arasında da gerilime sebep olan bu operasyonlara son vermek için bizzat Pakistan ordusu devreye girdi ve Afganistan sınırındaki Svat Vadisi'nde geniş çaplı harekât başlatıldı.

Mayıs ayına gelindiğinde Svat'tan kaçanların sayısı 2 milyonu bulmuştu. Pakistan ordusu, yıl sonuna doğru bu kez Güney Veziristan'a kara harekâtı başlattı. Operasyon, yeni saldırıları tetikledi. Ülkenin çeşitli yerlerinde düzenlenen intihar saldırılarında yüzlerce kişi öldü. Pakistan İçişleri Bakanı Rahman Melik, Pakistan Taliban'ının lideri Beytullah Mesud'un öldürüldüğünü açıkladı.

Irak

2009'un başlarında, Amerikan ordusunun Haziran sonu itibarı ile Irak'taki kent merkezlerinden çekileceği açıklanmıştı. Bağdat ile Washington arasındaki anlaşmaya

göre ABD güçleri kentlerde, Irak güvenlik güçlerini eğitmesi için eğitmen ve danışman olarak 50 bin asker bulundurmaya devam edecek, 2011’de de Irak’tan tamamen çekilmiş olacak.

Irak’ta yönetimi ve güvenliği Iraklılara bırakma yönündeki bütün bu adımlara rağmen, istikrarın ne zaman sağlanacağı hâlâ muamma. 25 Ekim’de Adalet Bakanlığının da aralarında olduğu binalara eşzamanlı düzenlenen saldırılar, son iki yılın en büyük intihar eylemiydi. 155 kişi öldü bu eylemde. 8 Aralık’ta yine Bağdat’ta en az 112 kişi can verdiği bir başka eylem gerçekleşti. İntihar saldırıları ülke gündeminin sıradan bir parçası olmuş durumda!

Sünni Arapların, Şiiilerin, Kürtlerin ve Türkmenlerin birbirinden ayrıştığı Irak’ta genel seçimler de Ocak sonunda plânlanmasına rağmen ancak 7 Mart’ta yapılabilecek.

Kafkasya

Rusya’nın sınırları içerisinde bulunan Kuzey Kafkasya, Kafkas halklarının küçük ve etkisiz nüfus yapısı yüzünden, minimal sığırcılar ve umutsuz eylemlerle girdi gündemimize. 22 Haziran’da Rusya’ya bağlı Kafkas Cumhuriyetlerinden İnguşetya’da uğradığı suikast girişiminde yaralanan İnguşetya Devlet Başkanı Yunus-Bek Yevkurov yoğun bakıma alındı. Yevkurov daha sonra hastaneden taburcu edildi.

Kadim bir isyan geleneği olan Çeçenistan’da ise Devlet Başkanı Kadırov, Rusları aratmayacak bir baskı uyguladı. 7 Temmuz’da düzenlenen operasyonlarda, aralarında İnguşetya Emiri olarak anılan Azamat Makhauri’nin de bulunduğu dört direnişçinin öldürüldüğünü iddia etti Çeçenistan’ın Rus yanlısı lideri.

Rus STK’sı “Nesli Kurtaralım”ın yöneticisi Zarema Sadulaeva ve eşi Alik Cibralov’da silâhlı kişilerce kaçırılarak öldürüldü. Cibralov, dört yıl cezaevinde yatmış eski bir Çeçen direnişçiydi. Çeçenistan’daki Memorial STK’sı için çalışan 50 yaşındaki Rus insan hakları militanı Natalya Estemirova da 2009’un bu cephedeki diğer kaybı oldu.

El Beşir’i Kim Yargulayacak?

4 Mart’ta Uluslar Arası Savaş Suçları Mahkemesi tarafından, Darfur’da insanlık suçu işlediği iddiasıyla hakkında uluslar arası tutuklama emri çıkartılan El Beşir, Arap Birliği ve Afrika Birliği toplantılarına giderek hem uluslar arası izolasyonu delmeye çalıştı, hem de bu toplantılarda hakkındaki kararı eleştirme fırsatı buldu. İslâm dünyası şimdilik El Beşir konusunda tutarlı bir davranış sergileyebilmiş değil. Darfur’daki katliamların Batı tarafından abartıldığı ve bölgeye sirayet edebilmek için bir malzeme

olarak kullanıldığını iddia edenlerin yanında, Beşir'in bu katliamları işlediğini düşünen ve bizzat İslâm ülkeleri tarafından yargılanmasını isteyenler de çıktı. Ancak, kendi ülkelerinde sayısız hukuksuzluk yapan Müslüman liderlerin-hükümetlerin ne böyle bir niyeti, ne de güçleri var.

Jivkov'un Koruması Bulgaristan'ın Yeni Lideri Oldu

Bulgaristan'da devrik diktatör Jivkov'un eski koruması, Sofya Belediye Başkanı Boyko Borisov'un Halk Partisi seçimlerin galibi oldu. Nüfusunun yaklaşık üçte biri Müslümanlardan meydana gelen Bulgaristan'da, yine 2009'da "Müslüman" adıyla ilk parti kuruldu. Ali ve Üzeyir Üzeriyov kardeşler, Eylül ayında Müslüman Demokrat Birliği Partisi'ni kurduklarını açıkladı. Partinin deklarasyonunda, Müslüman etnisitelerin Bulgaristan'da ayrımcılığa uğradıkları ve bu ayrımcılıkla mücadele için böyle bir partinin kurulduğu vurgulandı. Bulgarların, partinin kuruluşuna tepkileri gecikmedi. Müslüman Demokrat Birliği Partisi'nin de çıkış yeri olan Slavyanovo'daki Bulgar otoriteleri, "Meçhul Türk Askeri" anıtını yıktı.

Ermeni Açılımı ve Bakü'yle Gerginlik

Sözde Ermeni soykırımının yıldönümü olarak anılan 24 Nisan 2009'dan bir gün önce, Türkiye ile Ermenistan arasında bir yol haritası belirlendiği açıklandı ve

10 Ekim'de Zürih'te iki ülkenin heyetleri arasında bir protokol imzalandı. Ancak her iki ülkenin meclisinden geçtiğinde geçerlilik kazanacak bu protokollerin imzalanmasından önce, heyetler arasında krize varan bir anlaşmazlık meydana geldi. Anlaşmazlığın aşılması ve protokollerin imzalanması Ermeni yönetimini diaspora, Türkiye'yi de Bakü'ye karşı zora soktu. Bakü, bütün telkinlere rağmen ikna edilemedi ve doğal gaz kartını kullandı. Bursa'da oynanan Türkiye-Ermenistan maçına Azeri bayraklarının sokulmaması ve bayrakların bir bölümünün çöpe atıldığının ortaya çıkmasından sonra ilişkiler daha da gerildi.

Türkiye-Suriye İlişkileri

2009 senesi Türkiye-Suriye ilişkilerinin altın yılı oldu. Irak'ın işgalinden sonra ABD tarafından köşeye sıkıştırılan Suriye, İran'ın verdiği destekle bölgedeki uluslar arası gerilimin altından kalkamayacağını farkındaydı. Türkiye'nin komşularıyla dostane ilişkiler kurma çabası, zaten halkları arasında yakınlık bulunan iki ülkeyi daha da yakınlaştırdı. İki ülke arasında vize muafiyeti getirilerek, sınırdan sadece pasaportlarıyla geçme kolaylığı sağlanması, yakınlaşmanın bir meyvesiydi. Suriye'nin ardından, Libya ve Ürdün de Türk vatandaşlarına vize uygulamasını kaldırdı.

Doğu Türkistan'da Çin Katliamı

Doğu Türkistan'da, Çin'in bu bölgeye özellikle yerleştirdiği Han Çinlileri ile Uygur Türkleri arasındaki gerginlik 5 Temmuz'da çatışmaya dönüştü. Başkent Urumçi'de yoğunlaşan olaylarda Çin, Uygur Türklerini hedef alan operasyonlar düzenledi ve binlerce Uygur Türk'ünü katletti. Çin, katliam sonrasında, hâdiselerin sorumlusu olarak gördüğü Türkleri de idam ettirdi. Uygur Türklerinin ülke dışındaki lideri Rabia Kadir, binlerce Türk'ün hayatını kaybettiği bu son katliamlar yaşanırken, Uygurların dramına vurgu yapan beyanatlar verdi.

Filipinler ve MILF

Filipinlerde, Müslüman azınlığın hakları için mücadele eden MILF ile Filipin hükümeti arasında Türkiye ve Malezya'nın arabuluculuğuyla görüşmeler başladı. Varılan anlaşmada, resmî görüşmelere 4 Ağustos'tan itibaren devam edilmesi kararlaştırıldı. 2010 yılında sonuçlanması beklenen bu görüşmeler, Türkiye'nin etkilerinin uzak Asya'da da hissedilmeye başladığının bir işareti oldu.

Somali

Somali, 2009 yılında hem korsanların sebep olduğu gemi kaçırma olayları, hem de iç çatışmalarla gündeme geldi. Amerika'nın ve Avrupalı devletlerin özellikle Çin'le görünmeyen bir nüfuz savaşına girdikleri bölge, her gün biraz daha istikrarsızlaşıyor. Somali'de 2009 yılında Şeyh Şerif Ahmed cumhurbaşkanı koltuğuna oturdu. Yeni cumhurbaşkanının da geçmişte üyesi olduğu El-Şebab grubunun militanları ise hükümete karşı savaş ilân etti. Somali'nin Kızıldeniz kıyılarında konuşlanan korsanlar 2009'da da birçok gemiyi kaçırdı ya da kaçırma girişiminde bulundular.

Yemen Bölünmenin Eşiğinde

Yemen'in kuzeyinde bulunan Husiler, hükümete Haziran ayında yeniden savaş ilân edince, ülke bölünmenin eşiğine geldi. Başlangıçta Yemen Hükümeti ile Husiler arasında cereyan eden çatışmalar, Suudi Arabistan'ın da müdahil olmasıyla uluslar arası bir hüviyet kazandı. Aralık ayının başlarında ise ABD, Yemen'in güneyini bombalayarak savaşta yeni bir aktör hâline geldi.

Obama Türkiye ve Mısır'ı Ziyaret Etti

Obama'nın ABD başkanı seçilmesi, İslâm dünyasında büyük bir sevinçle karşılandı. Ailesinin Müslüman oluşu ve barışçı söylemleri sebebiyle Ortadoğu'da neredeyse bir kurtarıcı gibi algılanan Obama'nın, İslâm dünyasına mesaj vermek için Müslüman bir ülkeyi ziyaret edeceği ve bir konuşma yapacağı belirtildi. 6 Nisan'da

resmî bir ziyaret için Türkiye'ye geldi. Ancak mesaj için seçilen ülke Türkiye değildi. 4 Haziran'da Mısır'a yaptığı ziyarette, İslâm dünyasına barış ve karşılıklı çıkarlara dayalı bir işbirliği mesajı verdi.

Mesajın içeriğini dolduracak fiilî uygulamalara girilmediği için, İslâm dünyasındaki sevinç, yerini temkinli bir bekleyişe bıraktı. ABD başkanı Obama'nın, Guantanamo Kampı'nın kapatma, işkencelere dair soruşturma açma ve işkence fotoğraflarını yayımlama konusundaki sözleri de yerine getirilmedi. Guantanamo'nun kapatılması bir yana, 11 Eylül senaryosunu hatırlatan yeni senaryolar üretildi ve Batı'nın İslâm dünyası hakkındaki önyargıları diri tutulmaya çalışıldı. 27 Aralık'ta Londra Üniversitesinde mühendislik okuyan Nijeryalı Abdül Faruk Abdülmutallab'ın, Amsterdam'dan ABD'nin Detroit kentine giden yolcu uçağını 278 yolcusuyla beraber havaya uçurma çalıştığı iddiası üzerine ABD, Nijerya ve Yemen'i hedefindeki yeni ülkeler olarak belirledi.

İsviçre'de Minare Krizi

29 Kasım, kafalarda soru işaretleri bırakan ilginç bir olayla kayıtlara geçti. Bu tarihte İsviçre'de, yeni minare inşaatlarının yasaklanıp yasaklanmaması konusunda halkoylaması yapıldı. Oylamaya katılanların %57'si ülkelerinde minarelerin yasaklanmasını istedi. İnsanların inançlarının, kendileri gibi inanmayan başka insanların oyuna sunulması, demokrasinin sınırlarının sorgulanmasına sebep oldu.

SONUÇ

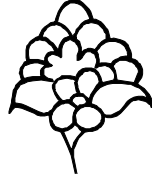
2009'da İslâm dünyasının etkili aktörleri, muhtemelen daha önce tahmin etmedikleri yeni bir aktörün devreye girmesine tanık oldular. Bu aktör Türkiye'di. Türkiye, özellikle Filistin meselesinde yıl boyunca önemli çıkışlar yaptı. Bu çıkışlar, Ak Partinin duyarlılığından öte, Türkiye'nin yeni dış politikasının bir sonucuydu.

Filistinlilerin lehine olarak İsrail'le ilişkilerini riske sokması, Türkiye'yi Ortadoğu'daki halklar nezdinde etkili bir ülke konumuna getirdi. Türkiye'nin, Mısır, Suudi Arabistan ve İran'ın politik manevraları belirlediği bu coğrafyada giriştiği açılımların nasıl bir serüven izleyeceğini önümüzdeki yıllarda daha görme şansımız olacak.

Bölgede yeni bir aktör olarak devreye giren Türkiye faktörü dışında, bir önceki yıldan süregelen karmaşık mekanizmanın ve sorunların 2009'da da devam ettiğine tanık olduk. Demokratik olmayan yönetimlerin, bu yönetim yapıları nedeniyle artık gittikçe daralan politik manevra kabiliyetleri yüzünden, Ortadoğu'da sorun, zımnen uzlaşmış bir çözüm hâlini almış durumda. Ortadoğu'nun siyasi yapıları ve bu böl-

gede etkili dış aktörler, bölgedeki sorunlu alanları örtülü bir biçimde korumayı sürdürüyor.

Başta Fransa ve İtalya olmak üzere, Avrupalı devletlerin, Mağrip ülkelerinde; Rusya'nın, Orta Asya, Kafkasya'da; Hindistan ve Çin'in, Uzak Asya'da, ABD'nin Ortadoğu'da; Almanya ve İngiltere'nin, İran, Kafkasya eksenindeki etkileri 2009'da da belirgin biçimde varlığını devam ettirdi. Bu tablo, İslâm dünyasını güçlü bir biçimde temsil edebilecek bir aktörün devreye girememesi yüzünden, şimdilik değişecek gibi de görünmüyor. Muhtemelen 2010'da da İslâm dünyası, 2009 da meydana gelen hâdiselerin artçılarıyla ve artık gelenek hâlini almış kadim meseleleriyle uğraşmaya devam edecek. Bir anlamda büyük kuklacının oyuncağı olmayı sürdürecektir.

Kültür Hayatımız

Ercan YILDIRIM

Yüksek kültür, popüler kültür ve Türkiye'nin kültür piramidi

Ercan YILDIRIM

Yazar

Türklerin dünya çapında bir medeniyet kurup geliştirmeleri; Batı medeniyetini gerileterek onları Avrupa kıtasına sıkıştırmaları; Kapitalizmle aynı tarihlerde Anadolu'da Osmanlı İmparatorluğu'nu kurmalarına rağmen kapitalizm dışında bir ahlak ve ekonomik yapıyı yaşatmaları yüksek kültürünün niteliğiyle ilgiliydi. İslami değerleri, ahlakı sindirerek, İslami kıstasları "yaşanabilir hayat nizamı"na çeviren Türk yüksek kültürü, zaman zaman sıkıntılar yaşasa bile bünyesinden çıkardığı düşünce, edebiyat ve siyaset adamları sayesinde devamlı olarak yenilenmeyi bilmiş; her dönemin ruhuna uygun kültürü ihya ederek, çağı kendi zihinsel yapısı uyarınca kontrol edebilmişti.

Türklerin yüksek kültürünün başarısı kendilerini yüksek bir amaca yönlendirmeleriyle ilgiliydi. Çünkü Allah'ın vahdetini dünyada gösterme amaçları onları yüksek bir kültür inşa etmeye itmişti. Adalet, hak, hukuk, vicdan, emr-i bil maruf nehyi anil münker, şefkat, sadakat, doğru söz, yaptığının hesabını verme, ruz-ı mahşerde Allah'ın karşısına çıkma değerleri onları dünya çapında müstesna bir yere oturtmuş, onları hem değerli kılmış hem de temas ettikleri her şeyi değerli kılmaya icbar ettirmiştir.

Cumhuriyet sonrasında Türkiye kültürel anlamda bir keşmekeşin içerisine girdi. Bunun başlangıcını özellikle 19. yy. olarak alabiliriz. Bu aynı zamanda Türklerin husule getirdiği yüksek kültürün bayağılaştığı bir döneme denk gelir. Bozulmanın, dejenereasyonun yüksek kültürde başlaması, kurumlara, devletin işleyişine ve oradan tüm toplumsal yapıya sirayet etmiş, imparatorluğun önce gerilemesi akabinde yıkılması beraberinde gelmiştir. Bu şu demektir artık; Batı'yı gerileyen sistemi kuran yüksek kültür tükenmiş, Batı bu sefer kabuğundan çıkarak (kıta Avrupası) kendini gerileyen kültürü yok etmeye girişmiştir.

Batılılaşma hareketleri, modernite yalnızca maddi sahada gözlenmemiştir bilindiği gibi. Bu yalnız manevi planda olan bir şeyde değildir aslında. Avrupa kendi me-

deniyetinin önünü açarken, bizdeki yüksek kültüre doğrudan saldırmıştır. Bu saldırı statü sahibi kılma, para ilişkilerine bağlama yanında ferdiyetçiliğin öne çıkarılması “kutsal addedilen” değer yargılarının banalleştirilmesi ve sıradanlaştırılması şeklinde tezahür etti. Batı kültürüyle yetişen Osmanlı yüksek kültürü artık ayrıcı vasfını, değer yargılarını batılı okullardan devşirmeye başladı. Sonuçta imparatorluk dünyaya, tebasına Avrupadakinden başka bir şey vaad etmedi. Hemen peşinden can alıcı soru zihinlere yerleşti: “Avrupa’yı Osmanlı’dan öğrenmek yerine doğrudan Avrupalılardan öğrenmek daha mantıklı değil midir?”

Yüksek Kültürden Cumhuriyet Elitlerine: Sıradanlaşmanın Normalleşmesi

Cumhuriyet kültürü Batılı değerleri “doğrudan” Avrupa’dan, aracı kullanmadan Avrupalılardan öğrenmek demektir. Böylece Türkler geleneksel yapıdan tamamen uzaklaşmaya başladı. Cumhuriyet’in ürettiği kültürel yapı da spesifik bir tarz ve tarihsel bağlamı değerlendirmekten ziyade, Batı’da kotarılmış her türlü maddi ve manevi ürünü süzgece tabi tutmadan uygulamaya geçirme söz konusudur. Dolayısıyla Cumhuriyet’in toplumsal yapısı içinde yüksek kültür ile kitle kültürü arasındaki fark nitelik olarak kapanırken nicelik açıdan daha da açılmıştır. Cumhuriyet’in yüksek kültürü / elitler bu toprakların ruhundan yeni bir değerler sistemi kurmak yerine Batı’nın yapısını devşirme yoluna gitti. Batılı değerlerin bir zamanlar dünyaya nizam veren topraklarda yerleşmesi için vasıfları sınırlı elitler teşekkül ettirildi. Yüksek kültür bu misyonu yüklenirken, kitle / halk / avam Batı’nın ürünlerine karşı tereddüdü geliştiren taraf olarak şekillendi.

1950’li yıllardan sonra Türkiye’deki kültürel yapıda belli oranda bir farklılaşma meydana gelir. Yüksek kültür ile kitle kültürü arasındaki fark iyice kapanmıştır. İletişim teknolojisindeki gelişmeler, sanayileşme ile birlikte Türkiye yürürlükteki ekonomik sistemi iyice kabullendikçe geniş bir kitle kültürü oluşmaya başladı. Artık kitlenin amacı Batı’da üretilen her türlü tüketim nesnesini elde etme biçiminde şekillendi. Bu okumuş / okumamış ayrımını boşa çıkartırcasına “ortak” bir kültürün doğmasına neden oldu. Bu ortak kültür içinde televizyon, radyo ve her türlü elektronik eşya ile araba, mobilya gibi ürünleri elde etme, bunların da hep en yenisine sahip olma ana hedef haline geldi.

Tüketimle birlikte belli merkezlerden çıkan fikirleri sorgusuz ve denetimsiz kabul etme 70’li yıllardan sonra iyiden iyiye Türklerin karakteri haline aldı. Böylece popülerlik, göz önünde olma, kendi gemisini yüzdürme, başkasının ve ülkesinin dertlerini arka plana atma, revaçtaki fikri ve maddi ürünlere ulaşma temel belirleyen haline aldı. Bu yüksek kültür ile kitle kültürünün farklılığını tamamen ortadan kaldırdı. Devletin ya da özel kesimin üst noktalarında görev yapanlar, gözde mesleklere sahip olanlar, eğitilmişler için “model” teşkil edebilecek bir yaşam inşa etme fikri zihinlerden çekildi. Böylece kendisinden beklenebilecek davranış biçimleri, kalite Cumhuriyet elitlerinde oluşmadı.

Bugünkü Türk Toplumunun Kültür Yapısı

Bir toplumun kültürel piramidini çıkarmak mümkün hatta bu mutlaka yapılması gereken bir durum. Bu piramidi çıkarmanın gerekçesi nasıl bir piramit olması gerektiği konusunda da fikir sahibi olmayı, ilgilileri bu yönde işler yapmaya yöneltmeyi beraberinde getirir. Türkiye'nin bugün kültürel yapısını düşündüğümüzde çok farklı kesimlerin, sosyal sınıfların, ekonomik tabakalaşmaların, etnik yapıların ve eğitim seviyelerinin bulunduğunu gözleyebiliriz. Buna göre Türkiye gibi bir ülkenin kültürel piramidini tespit ederken sınıfsal ayrımlara ya da eğitim durumuna çok fazla itibar etmemek gerek. Çünkü bizdeki cemaat yapısı içerisinde resmi kurumlarda eğitimini tamamlamamış ama kendini başka her tür epistemolojik ve irfani unsurlarla donatmış kimselere çok sık rastlarız.

Türkiye'nin toplumsal ve kültürel yapısını belirlerken buradan bir piramit tespitine giderken kullanılacak kriterlerden birincisi, bugünkü yerleşik hayat görüşüne itibar edilip edilmediği olmalıdır. Çünkü milletleri var eden yegane vasıf “kendilik” bilgisi ve iradesi ortaya koyup koyamama yetkinliği olmuştur. Hangi kesimden olursa olsun verili yaşam standartlarını reddeden bir kişinin yüksek kültüre (diğer donanımlarıyla birlikte) yatkın olduğunu söyleyebiliriz. Sadece farklı bir yaşam felsefesini içselleştirmiş değil aynı zamanda bunun kültürü ve ahlakını kendinde gösterebilmiş kişi için yüksek kültürün vasıflarına haiz diyebiliriz.

Yüksek kültür her zaman dönüştürücüdür. Yüksek kültür yapıp ettikleri ile göz önünde durur. O kültür “hareket ettirici” kuvvettir. Bizim toplumumuzda bugün bu iş-tiyakı benliğiyle birleştirmiş kesimlerden çok fazla söz etmek imkan dâhilinde görünmüyor. Demek ki yüksek kültür sahibi olmanın ikinci şartı vatani için doğru olduğuna inandığı anlayışı öncelikle kendi benliğinde göstermek sonra da bunun genelleşmesi imkânlarını oluşturmaktır. Anadolu'nun İslamlaşması ve Türklerin Batı'yı geriye çekip Allah'ın adını her yere duyurma çabası yüksek bir kültür anlayışının en vazıh göstergesidir tarihsel bağlamı içerisinde.

Bugünkü popüler kültür ürünlerine intibak etmiş her kesim yüksek kültürden uzakta gözükmektedir. Popüler kültür yalnızca yaygın bazı davranışlar değil, işaret edilen televizyon, bilgisayar ve internet programları, kitaplar, dergileri takip etme; herhangi bir olay karşısında “akla gelebilecek” fikir ve yorumları serdetme, gazete ve köşe yazılarının hangi kesimden olursa olsun yorum ve haberlerini olumlu bulma, bunlara göre davranış kalıpları belirleme, siyasal etkinlikte bulunma; sinema ve diğer kültürel etkinlikleri “önerilere” göre belirleme; ev ve iş yerlerini döşeme vs. hep yüksek kültürün zıddını ifade eden etkinliklerdir.

Amerikan Toplumunun Kültür Yapısı ve Piramidi

Herbert J. Gans Amerikan toplumunun kültürel piramidini beş bölüme ayırır: Yüksek kültür, üst-orta kültür, alt-orta kültür, aşağı kültür ve sözde halk aşağı kültürü. (Herbert J. Gans, Popüler Kültür ve Yüksek Kültür. YKY. 2007) Amerikan toplumunun kültürel piramidinin bizim kültür piramidimizle paralellik arzetme ihtimali yok. Gans teorisini oturturken daha çok popüler kültürü eksene almış. İyi de yapmış. Bugünkü hegemon kültür bu. Aslında tüm dünyadaki kültür ürünlerini belirleyici unsur da özetle popüler kültür denen ama metodolojisi itibarıyla “Amerikancılık” şeklinde tavsif edilebilecek kültürdür. Gans’ın Amerikası zaten Amerikancılık ile varolduğundan yazar yüksek kültürü “dönüştürücü” bir mahiyette telakki etmemiş. Bu bakımdan Amerika’daki yüksek kültür yapıp ettikleriyle bizim orta sınıfımız derekesinde.

Gans Amerikan toplumundaki yüksek kültürün en bariz özelliğini beğeni ölçüleri ortaya koyup bunu halka emsal teşkil etmede görür. Yüksek kültürün vasfı budur zaten. Yüksek kültür uygulanabilir çözümler peşindedir. Ancak Amerikan yüksek kültürünün ürettiği değerler, öne çıkardığı filmler, diziler, iletişim teknolojileri, kitaplar, yayınlar, gündelik hayat kılavuzları tüm kitleyi hedef alacak nitelikte tek tipleştirme faaliyetidir.

Yüksek kültürün halktan ayrı bir yaşama anlayışı geliştirip onlardan soyutlandığı yolundaki anlayış modern dönemlerin ürünüdür. Modernleşme çabaları içindeki toplumlarda özellikle paraya sonradan sahip olmuş kesimlerde kendini halktan soyutlamak bir varoluş tavrı biçiminde gelişmiştir. Buna göre onların eylemleri, söylemleri ve kullandıkları maddi-manevi unsurlar herkesten farklıdır. Doğal ki bu kesimlerin kültürü yüksek kültür değildir. Bizde Cumhuriyet elitinin de mezkur gerekçelerle yüksek kültürle hiçbir ilgisi yok. Onların dansları, yeme içme adetleri, okumaları, müzikleri vd. konulardaki tavırları spesifik bir tarz oluşturmaktan ziyade Batı’nın ürünlerini ülkeye yerleştirmeye yöneliktir.

Gans’ın Amerikasında yüksek kültür sanatçı, fikir adamı, popüler kültür üreticisi kimselerden teşekkül eder. Bu Amerika için normal bir durum. Çünkü dünyada yürürlükte olan maddi ve manevi kıymetler Amerika kökenli olduğu için oranın yüksek kültürü bu sürekliliği sağlamaya matuf eylem ve söylemler içinde olacaktır. Gans’ın ayırımına göre Amerikan üst-orta kültür mensupları üniversite ve yüksekokul mezunu, yüksek meslek sahibi, yönetici, uzmanlar ile onların eşlerinden oluşur. Üst – orta kültürün müzik, kitap, sinema gibi hususlardaki zevkleri büyük oranda yüksek kültürden ayrılır. Onları ayıran nitelik dergi ve gazete, televizyon programı ayırımında daha “nitelikli” ürünleri kullanmasındadır.

Gans’a göre Amerikan kültüründe sayısal olarak en fazla kesim alt – orta kültür mensuplarıdır. Muhasebeci, devlet okulu öğretmenleri bu sınıftandır. Soyut sanatla uğraşmak yerine estetik olarak öze-esasa yönelmiş eserlere, “aile dramlarına” ehem-

miyet veren orta – alt kültürün toplumun gidişatı ve toplumun nasıl işlediğiyle ilgili fikirlerinden ziyade kendi kapalı düşünceleri mevcuttur. Popüler ürünler ve tüketim malzemelerinin en çok hitap ettiği kesim alt – orta kültürdür. Gans, Amerikan aşağı kültürünü nitelikli ya da yarı nitelikli işçiler, yarı nitelikli memurlar olarak tanımlar. Aşağı kültür bireysel sorunlarla en çok ilgilenen yapıyı oluşturur. Aşağı kültür basit televizyon programlarının, cinsel içerikli yapımların, basit şiddet unsurlarının, resimli – spor içerikli yayınlarının etkisi altındadır. Gans sözde – halk aşağı kültür mensupları olarak kır kökenlilerle, ilkokul mezunlarını görür. Pembe dizilerin revaçta olması bu sınıfın hangi vasıflarla mücehhez olduğunu belirginleştirir.

Türk Toplumunun Kültür Piramidi

Türkiye'nin kültür piramidi içerisinde yüksek kültürün belli bir sınıfı mevcut değildir. Türk modernleşmesinden itibaren milletin uhdesine geçen yüksek kültür “derinlerdeki” varlığını hala sürdürür. Herhangi bir işçi, üniversite mezunu memur, bir üniversite hocası, öğretmen bize özgü yüksek kültür vasfını barındırabilir. Bugünkü dünya ve Türkiye'deki hakim yapıyı beğenmeyen, bunun karşısında alternatif bir yaşama felsefesi ve pratiği geliştiren ve bunu millette görünmesi için zemin arayan yüksek kültür belli bir sınıf, ekonomik birim halinde temayüz etmemiştir. Bu şekilde tanımlanabilecek yüksek kültür tabii ki bilgi, birikim ve olayları değerlendirme bakımından donanımlıdır. Belli merkezlerden üretilen fikir, ideoloji ve siyasal yönsemelerin hangi manaya geleceğini anlayıp buna göre tavır alabilecek kapasitededir. Onları başka okumuş yazmışlardan ayıran husus her türlü “çekici” gelişmeye, talebe ve iradeye karşı “kendiliklerini” koruyabilmeleridir. Onlar dünya sisteminin her türlü nüfuz alanından sakınıp, kaçabilecek kavrayış ve birikime sahip olabilen “kalp gözleri” de açık kimselerden oluşur. Bunlar organize bir kesim değildir. Birbirlerinden haberdar hiç değildir, ancak kalpleri birbiri gibi atar, herhangi bir yerde karşılaştıklarında “o” kişi olduklarının bilincindedirler. Milletin uhdesinde yüksek kültür verili hiçbir otorite, statü, paraya ehemmiyet vermedikleri gibi kendilerini kontrol etmeye mündemec “ayartmalar” karşısında dirayetlidirler. Milletten ayrı tavırları, okumaları, sanat faaliyetleri yoktur ama kitleleri meydana getiren normlar ve yönsemelerden farklı hareket eder.

Geç modernleşen Türkiye'deki kültür piramidi içerisinde kır kökenli kişilerin etkisi çok fazladır. Devletin içerisindeki asker – sivil bürokrat ve siyasetçi kadar sanat, edebiyat, düşünce ve akademi dünyasındaki birçok kişinin menşei kıra dayanır. Bu yüzden kültür kategorileri içinde kır kökenlileri ayrı değerlendirmek mümkün değil. Orta-üst kültür kesimi içerisinde kır kökenlilerin yeri belirgin. Bu kesimi siyasetçi, sanatçı, iş adamı, doktor-mühendis, üst düzey bürokrat, akademisyenlerden müphem saymak yalnızca kategorik düşünmemize neden olur. Çünkü bu meslek erbabı kimselerin popüler kültür ürünlerinden kendilerini arındırdıkları söylenemez. Üst-orta

kültür grubunun çok az sayıda olduğunu söyleyebiliriz. Bunların içinde az izlenen filmler, az takip edilen dergi ve kitaplar, tiyatro ve diğer sanatsal etkinlikler diğer kültür unsurlarından ayrılır.

Kalitesizlik, Bayağlık ve İktidarın Nimetlerinden Faydalanma

Orta – alt kültür grubu genellikle üniversite mezunu kimselerden oluşur. Bu kesimin farkı ancak aşağı kültür ile tanımlanabilir / mukayese edilip anlaşılabilir. Yaptıkları iş / meslekleri aşağı kültürden daha “rahat”, maaşları daha “fazladır.” Genellikle devlet dairelerinde ya da özel şirketlerin imkânları iyi kısmında çalışırlar. Arada bir “tavsiyelere” göre gişe hâsılatı olan filmlere giderler, hafta sonları alışveriş merkezlerini gezerler, halı saha maçları yaparlar, popüler yahut menşesine göre dini kitaplarından üç ayda bir tane okurlar, prime-time’daki dizileri izlerler (hatta pembe dizileri, boşanma programlarını da!) belli bir gazeteyi üstünkörü takip ederler, siyasi olayları izlerler ama oy verilmesi gereken yerlerde hep isabet sağlarlar. Herhangi bir yerde alt gruptan bir müdür, şef statüsü kazandıklarında bunu büyük bir olay olarak görürler. İşlerin nasıl işlediğini öğrendiğinde milletvekili aday olurlar. Toplumun sorunları, memleketin gidişatı için endişeli ve alakadar gibi gözükseler bile kendi ikballeri söz konusu olduğunda her türlü sorumluluktan kaçınırlar. İşlerinin rahat, paralarının yeterli, makamlarının yükselebilir olduğunu gözleri parlayarak anlatırlar. Aşağı kültürle farkları yalnızca eğitimdeki sürekliliklerinden gelir.

Aşağı kültür Türkiye’de Amerika’daki gibi ikiye ayrılmaz, yekparedir. İşçiler, kır kökenliler, ilkokul mezunları hizmet sektöründe alt kademede çalışan çok büyük bir kesim aşağı kültürü oluşturur. Modernleşme unsurlarına geç ulaşan Türkiye’nin en büyük unsurunu bunlar oluşturur. Gazetelerin üçüncü sayfa haberleri merkezindeki her türlü yayını büyük bir dikkat ve keyifle takip ederler. Kurguları basit, konuları genellikle arabesk, filmleri tercih ederler. Pembe diziler, spor programları, arabesk veya pop müzik en büyük eğlenceleridir. Bireysel kurtuluşları, küçük çıkarları ve maddi beklentileri toplumunkinden daha önemlidir.

Türkiye tarihsel mirası, İslam’ın yapısı itibariyle Batlıların her zaman dikkatle takip ettiği bir ülke olmuş, dünya sisteminin kontrol mekanizmaları içinde bulunmuştur. Özellikle kültürel yapı olarak Türkiye, Cumhuriyet’ten itibaren kendi değerler sistemini dışlamış durumda. Başka mahfillerde üretilen kültür, siyaset Türkiye’de uygulama sahası bulmuş, talep görmüştür. Bu bakımdan Türkiye’de üst kültür gruplarıyla alt gruplar arasında hiçbir ayırım bulunmaz. Popüler kültür – kitle kültürü her türlü ayırımı yok saymıştır. Ancak Türkler Avrupa’yı geriletmiş bir sistem kurduğunda bünyesinde tarihsel rolünü oynayacak yüksek kültürü her daim barındırmıştır.

2009 YILINDA KÜLTÜR

Bütün bunların sonunda Türkiye'nin 2009 yılının kültürel olayları neler olmuştur? Türkiye'de kültürel faaliyet anlamında hayli etkinlik yapıldı, 2009'da. Ancak bu etkinliklerin belirttiğimiz bir çerçevede gerçekleşmesinden çok popüler kültür unsurlarına yaslanabilecek bir tarzı vardı. Dolayısıyla Türkiye'yi büyük bir ülke haline getirebilecek fikri dünyayı, ufku açacak faaliyetlerin yapılması bir tarafa bunu zedeleyecek gelişmeler yaşandı 2009 yılında.

Eurovision'a can simidi gibi sarılan devlet ricali bu toprakların ruhuna zıt giyim kuşama ile Hadise podyumlara çıktı, ancak beklenen dereceyi elde edemedi.

2009 yılına damgasını vuran gelişmelerden bir tanesi “etnik açılımlar” oldu. Türkiye'deki etnik unsurlarla devletin arasındaki bağı artırmaya matuf girişilen kürt-alevi-roman açılımları yıl biterken beklenen aşamaya gelemese bile Türkiye dışındaki odakların cansiperane desteklediği bir olay oldu. Kürtçe televizyonun açılması, bu kanalda Kürtlerin bile bilmediği bir çok kültürel unsurun dile getirilmesi dahi taleplere kafi gelmedi.

Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan akademisyenler, gazeteciler, devlet görevlileri Türkiye'nin farklı bir bürokratik örgütlenmenin eşiğinde olduğunu gösterdi. Özellikle yılın sonlarına doğru ibrelerin askerlere kayması, askeri bürokrasinin eylemlerinin sorgulanması, kadroların düzenlenmesi Türkiye'nin Obama sonrasında farklı medeniyet havzaları içindeki rolünün ne olduğunu açıklar mahiyet kazanırken, Cumhuriyet'in kuruluşundan beri süregelen bürokratik hiyerarşinin, yapının ve kadroların el değiştireceğinin işaretidir. Ergenekon soruşturmasının çok ciddi suçlamalar ve kanıtlar içermesine rağmen sınırlı sayıda gözaltıların bulunması, bunların birçoğunun salıverilmesi veya bir şekilde içeriye girmemesi “söylenenden söylenmeyenlerin” çıkarılması kanununa göre iş yapıldığını açıkça belli eder.

Dünyayı saran ekonomik krizle birlikte Ergenekon sürecinin işleyişi Türkiye'de işlerin dünya sistemine ne kadar bağlı olduğunu daha net görmemizi sağlıyor. Ekonomik kriz bahanesiyle dünyadaki finans merkezlerinin farklı coğrafyalara kayması, farklı isimler altında etkinliklerini sürdürmesi, çoğu kadronun dışlanmasıyla kapitalizm kendini yenilerken, aynı zamanda korku, bağımlılık ve ümid (tüketim) ile insanları kendine bağlamış oldu. Ekonomik krizin Türkiye'deki yansımaları göstermiştir ki ülkedeki her türlü ekonomik, sosyal ve siyasal pratikler pamuk ipliğine bağlı. İşsizlik bir tarafa orta sınıf denebilecek sabit ücretliler herhangi bir sıkıntıyı göğüslenebilecek iradeyi devre dışı bırakmışlar, ev, araba, tüketim cihazları ekseninde kurdukları dünyaları içinde bunlardan kesinlikle feragat etmeyecekler. Zaten üst sınıfların “ayartılmaya” çok yatkın tarafları, para ve statüye bağlı yani dünya sisteminin trendleriyle yaşayan ciğerleri varken kendilerinden başka hiçbir şeyi kıymetli saymayacakları kesinleşmiştir. Bu hengâme içinde “nimet”lerden yararlanamayan ya da çok azını

görebilen sınıfların daha dirayetli gözükmeleri ise o imkânlarla erişme ümidine bağlı olduğu görülmektedir.

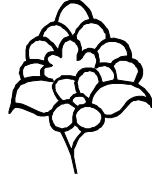
Türkiye'deki kültürel yapı ile ekonomik krizlerin bu koşutluğu, “romantik söylemlerle” taçlanabilecek niteliktedir. “One minute” çıkışının Türk siyaset kültürüne katkısı sonraki yıllarda gözlenecek. Obama Türkiye'ye geldikten sonra Ayasofya ziyareti esnasındaki sunumda Türkiye'nin birçok dinin beşiği olduğunun ısrarla anlatılması Türkiye'nin kültür tarihindeki yerini alacağı gibi Türkiye'nin istikametini de açık etmiştir.

2009'un Kültür Etkinlikleri

Bu genel olaylardan sonra 2009 yılının önemli kültür etkinlikleri şunlar oldu:

- Yönetmen Nuri Bilge Ceylan'ın “**Üç Maymun**” adlı filmi, ABD'de düzenlenen River Run International Film Festivali'nde “En İyi Film” ödülünü kazandı.
- Şair İsmet Özel “Şiir Tetikte Gider” başlıklı konuşmalarını Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde yıl boyunca sürdürdü. İsmet Özel 1977 – 2003 yılları arasında yazdığı ancak hiçbir kitabına girmeyen köşe yazılarını 12 cilt halinde “**Şairin Devriye Nöbeti**” başlığı altında yayımlamaya başladı. Özel, başkanı olduğu İstiklal Marşı Derneği'nin çeşitli şubelerinin açılışını gerçekleştirdi.
- Medeniyetler İttifakı Forumu İstanbul'da yapılırken, “**Gazze... ve Zafer**” konulu sempozyum Filistin'e Destek için Uluslararası Girişim tarafından düzenlendi.
- Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri Uğur Derman'a, Nuri Bilge Ceylan'a ve Sakıp Sabancı Müzesi'ne verildi.
- Rock grubu Manga, MTV'nin “**Avrupa'nın en iyi sanatçısı**” ödülünü aldı.
- “**Recep İvedik 2**” yılın en çok izlenen filmi oldu.
- “**37. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali**” dünyaca ünlü piyanist ve orkestra şefi Daniel Barenboim'in ve İtalya'nın en önemli orkestralarından “**La Scala Filarmoni**”nin konseriyle sona erdi.
- İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) tarafından düzenlenen “**16. Uluslararası İstanbul Caz Festivali**”nde 30'un üzerinde konser verildi.
- 11. Uluslararası İstanbul Bienali yapıldı.

- 20'nci yüzyılın en önemli sanatçılarından Salvador Dalı'nın İspanya haricinde en kapsamlı sergisi "**İstanbul'da Bir Sürrealist: Salvador Dalı**"yı 250 bin kişi ziyaret etti.
- Msn, Facebook derken Twitter Türk kültürünün de en önemli iletişim alanı haline geldi.
- Modacı Zeynep Fadilloğlu tarafından "tasarlanıp" dekore edilen "**Şakirin Camii**" yabancı basında "**İstanbul'da çok Dişil bir Cami**" başlığıyla duyuruldu.
- **Aşk-ı Memnu, Yaprak Dökümü, Hanımın Çiftliği...** Edebiyatımızın yüz akı bu romanları popüler kültüre yenik düşerek, her akşam ekranlara aldatma, cinsellik vs gibi her türlü gayri ahlaki durumun zemini olarak televizyona uyarlandı.
- Uşak Müzesi'ndeki Karun Hazinesi'nin çalınmasıyla yıllardır literatürde yer alan tarihi eserlerin kaçırılıp Avrupa'ya taşınması olayına bir yenisi daha eklendi.
- Türkiye Yazarlar Birliği Türkçe'nin 8. Şiir Şöleni'ni Bakü'de gerçekleştirirken, yıl biterken **Mehmet Akif Sempozyumu** geleneğine devam etti.

Dini Hayatımız

Vecdi BİLGİN

2009'da dinî hayatın yansımaları

Vejdi Bilgin

Doç. Dr.

Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Türkiye 2009'a İsrail'in Gazze saldırısıyla girdi ve gündem uzun süre bu konuya odaklandı. Yardım kampanyaları, mitingler ve Başbakan'ın Davos'taki çıkışı toplumun heyecanını canlı tuttu. Bu yıl içerisinde dinî anlamda önemli tartışmalar ve gelişmeler yaşanmadı. Meslek liselerinin ve dolayısıyla İmam Hatip liselerinin üniversiteye girişlerindeki katsayı uygulaması YÖK tarafından kaldırıldı ancak bu karar Danıştay tarafından bozuldu. 2009 yılının bütününe hâkim olan gündem ise açılımlardı. Hükümet bir taraftan Ermenistan'la sınır kapılarının açılması dâhil olmak üzere yoğun ve cesur bir dış politika izlerken, diğer taraftan Alevî açılımı, azınlıkların dinî talepleri ve kamuoyundaki yansısıyla "Kürt açılımı" için çaba sarf etti. Bu çalışmalarda –beklendiği üzere- yıl içinde bir sonuca ulaşamadı ama açılımlar dinî anlamda da önemli gelişmelere yol açacak gibiydi. Bu arada Türkiye'deki dinî hayata yönelik olarak Ali Çarkoğlu ve Ersin Kalaycıoğlu tarafından yapılan araştırmanın sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. Sonbahardan itibaren ülkenin önemli gündem maddelerinden biri olan domuz gribi salgınının dolaylı olarak dinî hayata bir yansıması oldu. Ve nihayet kurban kesim ihalelerindeki yolsuzluk iddialarıyla 2009 son buldu.

GAZZE İŞGALİNE TOPLUMSAL TEPKİLER

27 Aralık 2008'de İsrail'in Gazze'ye saldırması 2009'un ilk aylarının en önemli ve hararetle konusunu oluşturdu. Türk toplumu Filistin'i gayet iyi bilmekteydi ama özelde Gazze çok tanıdık bir şehir ismi değildi. İsrail'in orantısız güç kullanması Türkiye'de geniş yankı buldu. Henüz saldırının ilk günleri olmasına rağmen İstanbul'daki yılbaşı gösterileri iptal edildi. Gazze Hamas'ın kontrolündeydi ve şehir adeta İsrail karşısında kaderine terk edildi. İsrail 19 Ocak'ta tek taraflı ateşkes ilan ettiğini bildirdi ama karşılıklı saldırılar bir süre daha devam etti. İsrail'i kınamak ve Gazze'ye destek vermek için ülke çapında büyük mitingler yapıldı. İstanbul Çağlayan Meydanı, Ankara Sıhhiye Meydanı, Bursa, Diyarbakır, Elazığ bunlar arasında sayılabilir. Yine ülke çapında çeşitli kuruluşlar aracılığıyla yardım kampanyaları düzenlendi. Bunların başında Başbakanlığın yardım kampanyası vardı. Başbakan Recep

Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla 7 Ocak'ta Resmi Gazete'de yayımlanan genelgede, Türkiye Cumhuriyeti'nin, halkın beklentileri doğrultusunda dost ve kardeş Filistin halkına gerekli her türlü desteği sağlamak üzere kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların katılımıyla yardım faaliyetlerinde bulunacağı belirtildi. Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla okullar da kampanyaya katıldılar ve ilköğretim-ortaöğretim öğrencileri arasında da bir bilinç oluşması sağlandı. Başbakanlığın yardım kampanyasında bir ayda 34 milyon 403 bin TL nakdi yardım toplandı. Gazze için başlatılan yardım kampanyalarına çeşitli televizyon kanalları da katıldı. Sunuculuğunu Uğur Dündar ile Beyazıt Öztürk'ün yaptığı Kanal D ve Star TV'nin ortak yayınında 2 milyon 500 bin TL, ATV'de İbrahim Tatlıses'in İbo Show programındaki kampanyada 4 milyon 500 bin TL, TRT'nin kampanyasında ise ilk gün 5 milyon TL toplandı.

Gazze kuşatması süreci devam ederken Davos'ta düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'nda (29 Ocak'ta) "Gazze Orta Doğu'da Barış Modeli" paneline katılan Erdoğan ve Şimon Peres arasındaki tartışma hem ülke hem de dünya gündemine bomba gibi düştü. Tartışma sonunda Erdoğan doğrudan Peres'e yönelerek İsrail'in masumları öldürmeyi iyi bildiğini söyleyince forum yöneticisi süreyi bahane göstererek konuşmasını bitirmesini istedi. Kendisine konuşma izni verilmemesi üzerine Erdoğan toplantıyı terk etti. Uluslararası ajanslar tarafından "acil" koduyla verilen bu olay İslam dünyasında büyük bir takdirle karşılandı. Türkiye'de ise olay ilk duyulduğunda özellikle muhalefet ve bir kısım hariciyeciler tarafından skandal olarak nitelendirildi. Ancak toplumun hemen her kesiminden başbakanın takdir görmesi sonucu olumsuz değerlendirmeler aniden kesiliverdi.

ACILIM TARTIŞMALARI İÇİNDE DİN

Açılım tartışmaları ile geçen 2009 yılı içinde ilk açılımı ana muhalefet partisi CHP yaptı. Ancak anlaşıldığı kadarıyla bu önceden planlanmış bir politika değil, fiili durumlara göre bir tavır alıştı. Ülke mahalli seçimler için hazırlık yaparken 3 Şubat'ta CHP'nin Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkan adayı Sefa Sirmen her mahalleye bir kültür evi açacaklarını ve bu evlerde Kur'an eğitimi de vereceklerini ifade eden şu açıklamayı yaptı:

"CHP'yi sanki dine karşı bir parti gibi tanıttılar, aslında hiç öyle bir şey yok. Her mahalleye, mahalle evlerini kuracağız. Bu evlerde değişik etkinlikler yapılacak. Bunun yanında Kur'an kursları da verilecek. Kur'an öğrenmek isteyen çocuklara, Diyanet'in denetiminde, müftülükler ile işbirliği içinde bunu yapacağız."

Bunun ardından 4 Şubat'ta CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, partisinin Merkez Yönetim Kurulu toplantısına gelişinde gazetecilerin Sefa Sirmen'in Kur'an kurslarına ilişkin açıklamalarıyla ilgili sorularını yanıtladı. Kur'an'ın doğru bir biçimde, yasalara uygun olarak öğretilmesinin herkesin önceliği olması gerektiğini ifade eden

Baykal, Kur'an-ı Kerim'in "yaşı uygun olan çocuklara yasalara uygun olarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nın işbirliğiyle doğru bir biçimde Anayasa'ya ve devletin temel değerlerine karşı olmayan bir şekilde" öğretilmesinin önemini vurguladı. Baykal'a göre, mahalle aralarında denetimsiz kurslarda sadece ezbere yönelik bir Kur'an eğitimi vardı ve bunun ötesine geçilip Kur'an'ın manasının ve ruhunun da yetkili kişilerce öğretilmesi şarttı. Bu açıdan Sirmen'in projesini çok doğru ve yararlı bulduğunu da ifade etti. Gazetecilerin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Kemal Kılıçdaroğlu'nun, "İsmailağa cemaatini de ziyaret edip, bana neden oy vermediklerini soracağım," şeklindeki sözlerini sorması üzerine, buna da gayet olumlu yaklaştığını, kimsenin inancıyla kavgalı olmadıkları gibi, insanlarla belli bir zeminde diyalog taraftarı olduklarını söyledi.

Bu gelişmeler 2008'in Kasım ayındaki "çarşaf açılımı"nın üzerinden henüz çok fazla bir zaman geçmeden yaşanmıştı. Baykal daha önce partisine üye olan çarşafı ve başörtülü kadınlara çeşitli törenlerde rozetler takmış ve kucaklayıcı mesajlar vermişti. Ancak İstanbul'da Eyüp Belediye Başkan aday adayının aracılığı ile partiye üye olan kadınlar adaylık gerçekleşmeyince şubat ayında partiden ayrıldılar. Mart ayının başında ise Bağcılar'da düzenlenen mitingde seçim minibüsüne binen çarşafı kadın partililer tarafından provokatör olduğu gerekçesiyle tartaklandı, hakarete uğradı ve çarşafı açıldı. Çarpıcı görüntüler medyaya olduğu gibi yansdı. Sonra bu kadının aslında 15 yıllık CHP üyesi ve normalde çarşaf giymediği CHP il başkanı tarafından açıklandı. Kadın ise Baykal'ın çarşaf açılımına tepkisini dile getirmek için bu yolu seçtiğini söyledi.

Bu meselede olduğu gibi Kur'an kursları konusunda da partinin Baykal'la aynı fikirde olmadığı belliydi. Nitekim CHP İstanbul Milletvekili Şinasi Öktem, çarşaf açılımına da atıfta bulunarak, "CHP'nin Ku'ran kursu ya da öncesi gibi düşünülebilecek çarşaf açılımıyla ilgili görüşleri çok bellidir. Partimizin bütün yetkilileri, bu konuda herhangi bir tavır değişikliği olmadığını, CHP'nin laik ve demokratik bir parti olduğunu dile getiriyorlar. Maalesef, arkadaşlarımız bazen seçim heyecanına kapılıp daha önceden planlanmayan, parti ilkelerine ters düşecek bu açıklamalarda bulunabiliyorlar," şeklinde basına beyan verdi. Öktem'e göre, bu tür yaklaşımlar dini siyasete alet etmek demektir ve ona göre Ak Parti'nin yaptığı da bu olduğundan CHP kendi ilkeleri doğrultusunda siyaset yapmalıydı.

Alevi Açılımı

Hükümetin Alevilere yönelik 2008 yılında başlatmış olduğu açılıma yönelik çalışma ve uygulamalar 2009 yılında da devam etti. Yıl içinde hükümetin öncülüğünde bir dizi çalıştay düzenlendi. Çalıştaylardaki temel tartışma konularından biri cemevlerinin dinî ve hukukî statüsü idi. İlahiyat fakültelerinden öğretim üyeleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı temsilcilerinin katıldığı Ağustos ayındaki üçüncü çalıştayda Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Hamza Aktan, cemevlerinin mabet kabul edilmesi

noktasında çekincelerini ifade etti. Bazı gazetelerin “Diyaret’in ‘cemevi tavrı’ değişmedi” şeklinde mańřet atmalarına sebep olan açıklamasında Aktan şunları söyledi: “Alevi vatandaşlarımızın özgürlüklerine, alabilecekleri haklarına Diyaret’in engel oluşturacak görüşü yoktur. Sadece, cemevlerinin mabet kabul edilmesi ile alakalı talepleri konusunda bir tereddüt var. nkn mabet bir dinin bütün mensuplarının ibadet ettikleri ortak mekndir. ‘Müslümanım’ diyorsa eęer onun ibadet yeri camidir. Ve eęer biz cemevlerini camilerin alternatifi gibi görürsek o zaman İslam dışında başka bir şeyin tartışmasını gündeme getiriyoruz gibi bir endişe taşıyoruz. Yani buradan ‘yavaş yavaş bir yozlaşmaya gitmesin’ diye bir endişemiz vardır. Cemevlerini inřa ederken maddi yardım istiyorlarsa alsınlar. Ama ‘camiye alternatiftir’ denilirse bunda sakınca görüyoruz.”

Toplantıların sonucusu olarak ifade edilen yedinci alıştay 2010 yılında Ocak ayının sonunda yapıldı ve alınan kararların bir rapor halinde Başbakanlığa sunulacağı bildirildi. 2009 yılında yoğun olarak yapılan bu toplantıların ne tür somut sonuçlar doğuracağı 2010 yılında belli olacak gibi görülüyor.

Diyaret İşleri Başkanlığı hükümetin aılımina paralel bir şekilde, geçen yıl olduğu gibi Aşura ile ilgili anma programları düzenledi. Diyaret İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu 6 Ocak’ta bir Aşura mesajı yayınladı. Bardakoğlu’nun mesajı Sünni ve şii dünyayı kucaklayacak nitelikteydi:

“...Muharrem ayı ve bu ayın onuncu günü olan Aşura, nceki peygamberler ve ümmetleri açısından olduğu kadar müslümanlar açısından da ayrı bir önem taşır. Peygamber Efendimiz Muharrem ayının 9, 10 ve 11. günlerinde oruç tutmuş, müslümanlara da bu günlerde oruç tutmalarını tavsiye etmiştir.

Ancak Aşura/10 Muharrem, Müslümanlar açısından çok daha özel bir öneme sahiptir... Hz. Hüseyin ve 70’den fazla arkadaşı 10 Muharrem 61’de (10 Ekim 680) siyasi ihtiraslar uğruna Kerbela’da önce susuz bırakılmış, ardından da hunharca şehit edilmiştir. Bu elim olay, Hz. Peygamberi ve O’nun Ehl-i Beyti’ni seven biz bütün mü’minleri derinden yaralamış, kalplerimizi incitmiş, bölgesi, kültürü, mezhep ve meşrebi ne olursa olsun yediden yetmişe bütün müslümanları derin acılara sevk etmiştir. Hz. Nuh’un ve Hz. Musa’nın kurtuluşları gibi insanlık tarihi için pek çok önemli hadisenin cereyan ettiği kabul edilen Aşura günü, Hz. Hüseyin’in bu günde şehid edilmesi nedeniyle Müslümanların ortak hafızasında artık bu messif olayla hatırlanır olmuş, Mazlum-ı Kerbela Hz. Hüseyin’e duyulan sevgi şiirlere ve maktellere yansımış, neticede Hz. Hüseyin, bütün mü’minlerin gönüllerinde taht kurarken, ona ve yakınlarına bu zulmü reva görenler tarih karşısında ve vicdanlarda mahkûm edilmiştir...”

Başkanlık 2009 yılının başında çeşitli il ve ilçe müftülükleri aracılığı ile Muharrem programları düzenledi. Bunlar içerisinde rneğin, Giresun Müftülüğü’nn şe-

hir merkezinde düzenlediği programa çok sayıdaki vatandaşın yanı sıra vali ve daire amirleri de katıldı. Kocaeli’nde olduğu gibi çeşitli dernekler tarafından düzenlenen programlar Diyanet İşleri Başkanlığı’nca desteklendi. Kocaeli’ndeki program Ehl-i Beyt Derneği tarafından Darıca Nene Hatun Stadyumu’nda yapıldı. Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi İlyas Üzüm’ün de konuşma yaptığı programa Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Dairesi Başkanı, Kocaeli İl Müftü Yardımcısı, ilçe müftüleri ve ilçe vaizleri de katıldı.

2009 yılı iki Muharrem’e birden şahit oldu. Yani hem Ocağın başı hem de Aralığın sonu Muharrem ayına denk geldi. TRT Aralık ayının ikinci yarısında özel programlar hazırladı ve bunlar Hz. Hüseyin merkezli olmaktan ziyade Alevilik üzerineydi. “Bir’iz” isimli programda 17 Aralık’ta başlayan Muharrem vesilesiyle 12 gün boyunca Kerbela olayından başlanarak Aleviliğin doğuşu, yayılması, Türkiye ve dünyadaki durumu, ritüeller, aşure, Alevi müziği, resim ve hat sanatı ile edebiyatına yer verildi. Bu arada Hacı Bektaş-ı Veli Anadolu Kültür Vakfı’nın Erzincan Cem Evi’nde düzenlediği “Muharrem Cem’i” ilk kez ve canlı olarak TRT 1 kanalında verildi.

Mevlid Kandili ve “Kürt” Açılımı

8 Mart 2009 Pazar Mevlid Kandili idi. Kandil vesilesiyle Diyarbakır’da 35 bin kişinin katıldığı ve bir miting havasında geçen mevlid töreni basında geniş yankı buldu. Kadınların daha çok rağbet gösterdiği mitingi, içinde Mustazaf-Der’in de bulunduğu “Peygamber Sevdalıları Platformu” isimli grup düzenledi. Törende Türkçe ve Kürtçe pankartlar açıldı, benzer şekilde konuşma ve ilahiler de her iki dilde yapıldı. Mevlid okunurken bazı küçük grupların zikir yapması, meydana kalabalığın tek bir dini gruba ait olmadığını göstergesiydi. Gazze’nin işgalinden dolayı meydana Filistin bayrakları ve Hizbullah lideri Nasrallah’ın fotoğrafları da yer aldı.

Bu arada TRT ve Diyanet İşleri Başkanlığı hükümetin kamuoyunda “Kürt açılımı” olarak bilinen demokratik açılımına paralel bir uygulama yaparak Kürtçe mevlid okuttu. Yöredeki Kürt halkı arasında okunan mevlid için Diyarbakır Ulucamii’nde TRT tarafından çekimler yapıldı. Diyarbakırlıların yoğun ilgi gösterdiği programda kaside ve ilahiler Kürtçe okundu, vaaz ve dualar da yine bu dilde yapıldı. Kürtçe Mevlid organizasyonunu Diyarbakır İl Müftülüğü yaptı. Programda yer alan tüm din görevlileri Kürtçe bilen Müftülük personeli arasından seçildi. Kürtçe mevlid 9 Mart Pazartesi günü Kürtçe yayın yapan TRT 6’da banttan yayımlandı

Programın ardından kısa bir süre geçtikten sonra, 18 Mart’ta Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Kürtçe meal çalışması basına yansıdı. Başkan Yardımcısı Mehmet Görmez, Başkanlığın tüm dünya dilleri ve lehçelerinde Kur’an meali hazırlamayı hedeflediklerini, bu çerçevede Tatarca ve Azerice Kur’an mealleri bastıklarını, Belarus dilinde ve Gürcüce Kur’an meali çalışmasının ise tercüme aşamasında olduğunu bildirdiği basın toplantısında, “Bütün bu dillerde ve lehçelerde meal çalışmaları düşü-

nürken, Türkiye’de de yaygın olarak kullanılan Kürtçeyi bunun dışında tutamazdık. Özellikle tüm dilleri ve lehçeleri bırakıp sadece bir Kürtçe meal hazırlığımız yok. Bu kapsamlı bir projenin parçası olarak Kürtçe de meal çalışmalarının içinde yer alacak,” diye konuştu. Görmez Kürtçe meal konusunda takip edecekleri yolu ise şöyle anlattı: “Hem Arapça bilen hem tefsir konusunda araştırmaları olan hem de Kürtçeyi çok iyi bilen bir kurul oluşturulması gerekiyor. Buradaki zorluk, Kürtçede çok farklı lehçelerin var olduğundan ve bütün lehçeleri kuşatan bir lehçe olmayışından kaynaklanıyor. Bu zorlukları aşmak için bilim adamları çalışıyorlar. Uzmanlardan oluşan kurul, Kürtçe basılmış 3-4 meali karşılaştırıyor. Daha iyi, biraz daha açıklamalı, daha geniş bir meal ve tefsirin nasıl yapılabileceği üzerinde çalışmalar yapıyor.”

Diyarbakır’daki Mevlid mitinginden sonra, 12 Nisan’da bu kez “Kutlu Doğum Haftası” münasebetiyle “Peygamber Sevdalıları Platformu” Batman’da bir mevlid düzenledi. Diyarbakır’daki kadar büyük olmasa da, katılımcıların binlerle ifade edildiği Kürtçe mevlid töreni yine bir miting havasında geçti. Mevlid için alana gelenlere çocuk ilahi grubunun çıkarmış olduğu Kürtçe CD’den 70 bin adet dağıtıldığı ifade edildi.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

2009 yılına girilirken Diyanet İşleri Başkanlığı’nın bilgilerine göre Türkiye’de 80.053 cami, buna mukabil 59.843 imam-hatip ve 9.739 müezzin-kayyım olmak üzere toplam 69.582 din görevlisi vardı. Bu rakamlar en azından 10 bin kadar din görevlisi açığına ortaya koymaktadır. Müezzin-kayyımları esas görevlerinde düşünecek olursak açık sayısı iki katı olarak düşünülmelidir. Başkanlık son birkaç yıldır Maliye Bakanlığı tarafından verilen imam-hatip kadrolarını dolduramadı. Zira üniversitelere girişte uygulanan katsayı problemi yüzünden İmam-Hatip liselerine başvurular oldukça azalmış ve öğrenci nüfusunda da büyük ağırlığı kızlar oluşturmaya başlamıştı. Bu öğrencilerin girebildiği İlahiyat fakültelerinde ise kız öğrenci oranı % 75’i geçmişti. Dolayısıyla gerek İmam-Hatip liselerinden ve gerekse İlahiyat fakültelerinden mezun olan öğrenci sayısı azalınca açılan imamlık kadrolarının dolmasında da problemler yaşandı. Zira mezun öğrencilerin bir kısmı bu mesleği yapmak istemiyordu, bir kısmı da imamlık yapacak yeterlilikte değildi. Yıllardır söz konusu okullara ihtiyaç nispetinde öğrenci alınması fikri de fiiliyatta çökmüş oldu. Zira İlahiyat formasyonu alan herkesten bu mesleği yapmasını istemek ve her mezunun meslekî yeterliliğe sahip olacağını düşünmek mümkün değildir.

Yıl içinde katsayı meselesinde önemli bir gelişme yaşandı ve YÖK 21 Temmuz’da aldığı bir kararla meslek liselilere üniversiteye giriş sınavında uygulanan farklı katsayı uygulamasını kaldırdı. Karar lise yerleştirmelerinin hemen öncesinde alındığından meslek liselerine başvurularda % 30 dolaylarında bir artışa sebep oldu. Ancak Danış-

tay 25 Kasım'da YÖK'ün katsayı değişikliğini iptal etti. Bunun üzerine YÖK katsayı farkını çok düşük bir orana indiren yeni bir karar aldı.

Bu konuda sevindirici bir gelişme, 2008-2009 öğretim yılında rektörlüklerinin talepleri doğrultusunda kontenjanları artan ya da yeniden öğrenci almaya başlayan İlahiyat fakültelerinin 2009-2010 kontenjanlarında da artış yaşanmasıdır. İlahiyat fakültelerine iki yıl öncesine kadar 30-50 öğrenci gibi sembolik kontenjanlar verilirken bu sayı –köklü fakültelerde- yeniden açılan ikinci öğretimle birlikte bir anda 300-500 gibi rakamlara çıktı. Şüphesiz bu rakamlar hem öğretimin kalitesi hem de öğretim üyesi ve fiziki şartlar açısından sürdürülebilir değildir. Fakat bu sayede Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 3-4 yıl sonra din görevlisi kadrolarına yeterli eleman bulabileceği tahmin ediliyor.

2009'a girilirken Diyanet İşleri Başkanlığı'nın verilerine göre ülkemizde 7.230 Kur'an kursu vardı. Bunlar içerisinde doğrudan Başkanlığa bağlı olan kurs sayısı 1.532 iken, çoğunluk derneklere (1.998) ve köy tüzel kişiliklerine bağlı (1.414) idi. Başkanlık personeli olarak görev yapan Kur'an kursu öğreticileri ise 4.324 kişiydi. 2009 yılında Kur'an kurslarına 12.356 erkek ve 171.047 kadın olmak üzere toplam 183.403 kişi devam ediyordu. Burada kadınların çoğunlukta oluşu dikkat çekicidir. Kursiyerlerin yaklaşık yarısı (85.975 kişi) 23-44 yaş grubunda iken, eğitim durumu açısından da büyük çoğunluğu (135.256 kişi) ilkokul-ortaokul mezunları oluşturmaktaydı.

Şûralar

2009 yılı içerisinde Diyanet İşleri Başkanlığı iki önemli şûra gerçekleştirdi: Avrasya İslam Şûrası ve IV. Din Şûrası.

Avrasya İslam Şûrası yedinci toplantısı 12-15 Mayıs tarihlerinde İstanbul'da Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ev sahipliğinde yapıldı. Toplantıya başta dini idare başkanları olmak üzere 42 ülke ve topluluktan 100'ü aşkın ilim adamı katıldı. Şûranın ana konusu "Dini Bilginin Kaynakları, Üretimi ve Yenilenme Yöntemleri" olmakla birlikte geçmiş dönem çalışmaları, geleceğe yönelik yapılanma, üye ve katılımcı ülkelerin güncel problemleri de ele alındı. Şûra'da alınan somut kararlar arasında bir "Avrasya İslam Araştırmaları Enstitüsü"nü ve "Uluslararası İlahiyat Fakültesi"nin kurulması vardı. Bunun yanında daha önceki şûralarda alınan kararlara istinaden Ramazan ayının ve dinî bayramların bütün İslam dünyasında aynı tarihte başlaması ve kutlanması için Avrasya İslam Şûrası adına İslam Konferansı başta olmak üzere ilgili ülke ve merciler nezdinde gerekli girişimlerde bulunmak üzere Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu başkanlığında bir heyetin yetkilendirilmesi kararlaştırıldı.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın her beş yılda bir düzenlediği din şûralarının dördüncüsü ise 12-16 Ekim'de Ankara'da yapıldı. 300 bilim ve din adamının katıldığı

Şûranın açılış programına Başbakan ve çok sayıda bakan katıldı. Dört ayrı komisyonun aynı anda çalıştığı Şûrada teorik olarak din-toplum ilişkileri, toplumsal-psikolojik problemler, çevre sorunları ve doğal afetler karşısında din, çeşitli yönleriyle din eğitimi konuları ele alındı. Son yıllarda teşkilat içerisinde Başkan'ın, yardımcılarının ve Din İşleri Yüksek Kurulu üyelerinin çoğunlukla akademisyenlerden oluşuna yönelik rahatsızlık zaman zaman gün yüzüne çıkıyordu. Şûra düzenleme komitesinin bu durumu göz önüne alarak komisyonlarda önemli sayıda müftü ve din görevlisine yer verip bir denge kurmaya çalıştığı gözlemlendi. Ancak dinî-fikhî tartışmaların olmadığı komisyon toplantılarında bu kişilerin katkısı oldukça zayıf kaldı.

Şûra kararları 32 madde halinde daha sonra kamuoyuna sunuldu. Ancak Şûranın konusu gereği somut dinî kararlar yoktu. Bunlar arasında mutlaka zikredilmesi gereken ve somut öneriler içeren kararları şu şekilde sıralayabiliriz: İrşat dilinin güçlendirilmesi ve güncellenmesi için çalışma yapılması, ülkemizde vaaz ve irşat hizmetlerinin sorunlarını ele alan bir kongre düzenlenmesi, "Din ve Toplum Araştırmaları Merkezi" kurulması, cami hizmetlerinin çeşitlendirilmesi, cami müstemilatında özellikle öğrencilerin yararlanabileceği kütüphane ve okuma salonları oluşturulması, yetişkinlere yönelik cami derslerinin farklı kültür ve bilgi düzeyleri dikkate alınarak düzenlenmesi, merkezi vaaz ve ezan uygulamasının kadro imkânları nispetinde kaldırılması, bazı camilerdeki vaaz ve hutbelerin naklen yayınlanması hususunda gerekli girişimlerin yapılması, iç ve dış göç yaşayanlarla henüz yerleşik hayata geçmemiş vatandaşlarımıza yönelik din hizmetlerinde yeni projelerin geliştirilmesi, cami dışında yürütülen sosyal açımlı din hizmetleri için Başkanlık bünyesinde "Sosyal Açımlı Din Hizmetleri" birimi oluşturulması, İlahiyat fakültelerinde yaygın din eğitimi hizmetleri ile ilgili yeni bölüm veya sertifika programları oluşturulması için girişimlerde bulunulması, Başkanlık ve YÖK arasında işbirliği sağlanarak Dinî Hitabet ve Meslekî Uygulama dersinin uzun süreli olarak okul deneyimi dersine benzer şekilde düzenlenmesi için çalışmalar yapılması.

Diğer Etkinlikler

Yukarıda yer verdiğimiz Şûra kararlarına paralel biçimde, son yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gerek kendi personeline gerekse topluma yönelik sosyal-eğitsel içerikli faaliyetlere ağırlık verdiğini gördük. Örneğin 1 Haziran'da Başkanlık merkezinde Prof. Dr. Üstün Dökmen tarafından kaliteli iletişim konusunda üst düzey yöneticilere yönelik bir konferans verildi. Yine Isparta İl Müftülüğü'nün Kur'an Kursu öğretmenlerine yönelik olarak iletişim, beden dili, empati, diksiyon, ergenlik-yetişkinlik psikolojisi konularında düzenlediği seminer dikkat çekiciydi. Bu tür programlar yıl içerisinde pek çok müftülük tarafından gerçekleştirildi. Mahkûmlara yönelik dinî hizmetler konusunda Başkanlık ve Adalet Bakanlığı arasındaki işbirliği yine önemliydi. Bu çerçevede Adalet Bakanlığı 29 Haziran-31 Temmuz tarihleri arasında 400 din görevlisine birer haftalık hizmet içi eğitim semineri verdi. Seminere katılanlara iletişim, hükümlü ve tutuklu psikolojisi, insan hakları, ceza infaz kurumları yönetimi ve gü-

venliği konularında bilgiler verildi. Daha sonra Din Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na cezaevlerindeki din hizmetleri konusunda ayrı bir seminer daha düzenlendi. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu ve eşinin de katıldığı bir program düzenlendi. Bir Diyanet İşleri Başkanı'nın ilk defa kadın cezaevini ziyaret etmesi basında yankı buldu.

Başkanlık 2009 yılında engellilere yönelik faaliyetler de gösterdi. Örneğin Giresun'da engelliler için özel bir mevlid düzenlendi ve engellilerin rahatça camiye girebilmeleri için özel düzenleme yapıldı. Bodrum İlçe Müftülüğü Engelliler Okulu'nun ziyaret edip hediyeler sundu. Bunun yanında Erzurum, Diyarbakır ve Antalya'da din görevlilerine engellilere yönelik irşat faaliyetleri konusunda seminerler verildi. Seminerlerde özel eğitim, çeşitli engellilik durumları, engellilerin sosyal hayatta karşılaştıkları problemler, engelli hakları, engellilerde din algısı ve dinî bilinç geliştirme, engellilere yönelik dinî danışmanlık ve rehberlik gibi konularda bilgiler verildi. Ayrıca Başkanlık Göynük'te, Milli Eğitim Bakanlığı'nın işbirliği ve TEMA yetkililerinin katılımıyla 60 personeline yönelik "Doğa ve Erozyon Eğitim Kampı" düzenleyerek mensuplarının çevre bilincini güçlendirmeye çalıştı. Şüphesiz yıl içerisinde dikkat çeken olaylardan birisi de Ankara Keçiören Müftülüğü'ne bağlı Yayla Kız Kur'an Kursu'nun ISO 9001-2000 kalite belgesi almasıydı.

Başkanlığın etkinlikleri içerisinde şüphesiz en önemli kurumsal faaliyet Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarının hizmetleridir. Bu bürolar aile ile ilgili problemlerde kendilerine başvuran kişilere destek oluyor ve rehberlik yapıyorlar. Bunun yanında kendilerine başvurmayan kişilere de ulaşmaya çalışıyor. Mesela Van'da büro görevlileri Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'ndaki hanım kursiyerlere kadınlara yönelik şiddet, İslam'da kadının yeri gibi konularda seminer verdiler. İstanbul-Bahçelievler'de ise hükümet konağı meydanında üç gün tanıtım standı açılarak büronun varlığı ve hizmetlerinden vatandaşların haberdar olması amaçlandı. Başkanlık bu bürolar aracılığı ile kendi personeline yönelik kurslar düzenlemeyi de ihmal etmedi. Örneğin Ankara İl Müftülüğü Aile İrşat ve Rehberlik Bürosu Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün desteğiyle "Kadının İnsan Hakları Eğitimi Projesi" adı altında 100 Kur'an Kursu öğreticisine yönelik 16 haftalık bir program yürüttü ve kursu tamamlayanlar sertifika aldılar. Şüphesiz bu bürolarda görev yapanlara yönelik hizmet içi eğitimlerin de yapılması şarttır. Bu amaçla Başkanlık Din Hizmetleri Daire Başkanlığınca 11-12 Mayıs'ta çeşitli illerde bürolarda çalışan 55 hanım, 18 erkek görevliye seminerler verildi. Bu tarih itibarıyla Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarının sayısının 52'ye, eğitim alan personel sayısının ise 362'ye ulaştığı bildirildi. Başkanlığın kadın ve aileye verdiği önem farklı çalışmalarla da kendini gösterdi. 20-21 Haziran'da Kars'ta, 24-25 Ekim'de ise Edirne'de Uluslararası Af Örgütü ile birlikte "Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığın Durdurulması Projesi Atölye Çalışmaları" yapıldı. Şiddetin önlenmesinde din görevlilerinin duyarlılığının artırılmasının hedeflendiği programda, kadın ve çocuklara yönelik şiddet, töre-namus cinayetleri, toplumsal cinsiyet, kadın hakları tarihi, Ulusla-

rarası Af Örgütü'nün çalışmaları, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili mevzuat konularında bilgiler verildi.

Başkanlığın her yıl Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle yapılmasını arzu ettiği etkinliklerin 2009'daki konusu da "İslam'da Aile" idi. Bu vesileyle yıl içerisinde il ve ilçe müftülükleri tarafından pek çok konferans düzenlendi. Kutlu Doğum Haftası ise 14 Nisan'da Balıkesir'de düzenlenen ve bizzat Başkanın da katıldığı "Küreselleşen Dünya'da Aile Sempozyumu" ile başladı.

2009 yılının ana gündemi olmamakla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'yle ortaklaşa olarak 16-17 Nisan'da Bursa'da düzenlediği diğer bir etkinlik ise "Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri Uluslararası Mevlid Sempozyumu" idi. Bu yıl Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n-Necat"ı yazısının 600. yılıydı ve kutlu doğum haftasında böyle bir programın yapılması zorunluluktuktu. Aslında Başkanlık 2009'un ana temasını Vesiletü'n-Necat olarak da belirleyebilirdi zira bu eser Anadolu ve Balkanlardaki dinî hayatın en önemli unsurlarından biridir ve gerek din görevlilerinin gerekse toplumun eser konusunda aydınlatılmasına hala şiddetle ihtiyaç vardır. Bursa'daki sempozyum sadece bilimsel tebliğlerle sınırlı kalmadı. Bunun yanında "Süleyman Çelebi'nin İzinde" Türk-İslam sanatları karma sergisi, farklı dillerde mevlidlerin icra edildiği Mevlidhanlar Buluşması ve Tevşih İlahileri Konseri, kitap fuarı ve nihayetinde haftanın ruhuna uygun olarak Vesiletü'n-Necat'ın kaleme alındığı Ulucamii'de mevlid gerçekleştirildi.

RAMAZAN, KURBAN ve HACC

2009 yılında ilköğretim ve lise okulları 24 Eylül Perşembe günü açıldı. Bu tarih mutata uygulamaya göre yaklaşık 10 günlük bir gecikme demektir. Kararın ardında Ramazan'da eğitim öğretimin nispeten zor oluşu ve kısa bir süre sonra bayram tatilinin başlayacak olması etkili olmuş gibi görünüyor. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı Ramazan'ı bir gerekçe olarak göstermedi. Bakanlar Kurulu'nun, "Türkiye'nin coğrafi konumu ve bölgeler arası iklim farklılıkları ile turizm sezonunun değişkenlik göstermesi nedeniyle öğrencilerin ve velilerin olumsuz etkilenmemesi için" böyle bir karar aldığı kamuoyuna duyuruldu. Türkiye'deki üniversitelerin de bir kısmı eğitim-öğretime resmen Ramazan Bayramı'ndan sonra başladılar.

Ramazân'ın gelişile her sene tekrarlanan gıda ürünlerine zam tartışması bu yıl da yaşandı. Konuyla doğrudan ilgilenen Tüketiciler Birliği Konya Şubesi, Ramazan'ın gelişinden 15 gün önce marketlerdeki fiyatları not edip artışları tespit ederek, değişmeyen hemen hiçbir etiketin kalmadığını, en yüksek zammın da Ramazan sofralarında hamur işinden vazgeçilemediği için % 44 ile yufka fiyatında yaşandığını kamuoyuna duyurdu. Ayrıca etin ve yumurtanın % 10, şekerin ise % 5 gibi yüksek zamlar görüldüğü vurgulandı. Fakat bu açıklama ve tespitlere rağmen Ramazan'da bakliyat, yağ,

mercimek, pirinç gibi temel gıda maddelerinde artış yaşanmadığı, hatta bir önceki yıla göre düşüş görüldüğü Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu Başkanı Şemsi Kopuz gibi yöneticiler tarafından ifade edildi. Ege Perakendeciler Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Vahdet Sarıkaya'ya göre ise süt ürünleri gibi bazı mallardaki artışın sebebi mevsim şartlarıydı ve Ramazan'a bağlı olarak temel gıda maddelerinde 2009'da bir artış yaşanmamıştı.

Ramazan ayı yardım kuruluşlarının faaliyetlerinin zirveye çıktığı bir ay olarak karşımıza çıktı. Bu kuruluşlardan İnsani Yardım Vakfı (İHH) 54 ülkede ve ülkemizde 54 ilde yardım kampanyası yaptı ve kumanya yardım bedeli olarak 55 TL talep etti. “İyilik her kapıyı açar” sloganıyla yola çıkan İHH, ayrıca gezici aşevi ile 22 ilde 30 bin insana iftar verdi. Kampanya sadece kumanya ve iftarla sınırlı değildi. Bunun yanında 50 TL mukabilinde bir çocuğun bayramlık elbise ihtiyacı, 25 TL ile bir öğrencinin kırtasiye ihtiyacı karşılanmaya çalışıldı. Bu yıl okulların Ramazan'ın hemen sonunda açılması Vakfın kırtasiye yardımlarına yönelmesine sebep oldu.

Hükümet bir taraftan “Kürt açılımı” ile uğraşır, diğer taraftan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Alevilik çalışmaları devam ederken, devletin resmi televizyon kanalı olan TRT bir sürpriz yaptı. Kostümü, saç biçimi, makyajı, sıra dışı sahne gösterileri ile tanınan Ermeni asıllı rock şarkıcısı Hayko Çepkin “Demedim mi” isimli ilahiyi okudu. İlahinin klibi TRT tarafından çekilmişti ve Ramazan'da gösterildi. Pir Sultan Abdal'a ait olan bu şiirin, arka fonda Mevlevi semai eşliğinde bir Ermeni tarafından okunması Türkiye'nin 2009 yılındaki tartışmalarına tamamiyle uygun nitelikteydi.

Ramazanda yine hemen her gazete dinî yayınların promosyonunu yaptı. Örneğin Habertürk Yusuf Tavaslı'ya ait “Yasin-i Şerif” verdi. Özel kağıda renkli baskılı olan bu eserden isteyen dev boy isteyen ise deri ciltli büyük boy alabilirdi. Bu arada büyük marketlerin reklam broşürlerinde de Ramazan'ın geldiği hissedildi. Örneğin Carrefour-Sa mağazaları Kur'an Meali, Yasin, Dua Mecmuası, Namaz Hocası, Peygamberimizin Hayatı gibi kitaplarına indirimli fiyatlarıyla broşürlerinde yer verdi.

2009'da Kurban Bayramı öncesi et fiyatları zamlandı. Kurbanlıkların da pahalı olacağı şeklinde spekülasyonlar yapıldı ve hakikaten fiyatlar geçen seneye oranla % 30 civarında bir artış gösterdi. Ancak bu kez kurbanlığa talep azaldı ve kurbanlar elde kaldı. Büyük şehirlerde kurban kesiminde yaşanan sıkıntılar yanında bayram öncesi fiyatların yüksek oluşu insanların yardım kuruluşlarına yönelmesinde etkili oldu. Hakikaten bu kuruluşların hisse bedelleri ile kurbanlık fiyatları arasında büyük şehirlerde ciddi farklar vardı. Hisse bedelleri 250-300 TL aralığında değişirken küçük baş hayvanda bu meblağın en azından % 50 fazlasını, büyük başta ise iki katını vermek gerekiyordu. Bu yıl gerek gazete ve televizyonlarda, gerekse reklam panolarında çeşitli hayır kuruluşlarının kurban reklamları ön plana çıktı.

Hayır kuruluşlarının bir kısmı sadece yurt içinde, bir kısmı hem yurt içi hem yurtdışında, bir kısmı ise sadece yurtdışında faaliyet gösteriyordu. Örneğin sadece yurt dışına yönelik faaliyet gösteren Yeryüzü Doktorları 100 Dolar veya 150 TL hisse bedeli aldı. Özellikle Afrika ve Orta Asya gibi ülkelerde hayvan fiyatlarının düşük olması buralara yönelik faaliyet gösteren kuruluşların daha düşük hisse bedeli talep etmelerine imkân tanıdı. Yurt dışında kurban bağış yapmanın fiyat açısından vatandaşlar için oldukça cazip geldiğini belirten Yeryüzü Doktorları (YYD) Türkiye Genel Koordinatörü Dr. Mehmet Güllüoğlu'nun, "Özellikle bu yıl ülkemizde fiyatların yüksek olması sonucu vatandaşlarımız yurt dışı kurban bağışına yöneldiler. Geçen yıl Kongo'da 4 bin kurban kesmiştik, bu yıl ise 5 bin kurban kesmeyi hedefliyoruz," şeklindeki açıklaması bu durumu ortaya koymaktaydı. Yeryüzü Doktorlarının hedefleri gerçekleşti ve 2009 yılında 5118 hisse kurbanı Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Kenya ve Gana'da kestiler.

Bu arada yaklaşan Kurban bayramı öncesi yükselen hayvan fiyatlarına rağmen bu kuruluşların nasıl bu derece düşük bedel talep ettikleri de kamuoyunda tartışma konusu oldu. 275 TL hisse bedeli alan Kızılay kurumunun başkanı Tekin Küçükali, katıldığı bir televizyon programında kurbanlıklarını, henüz fiyatlar yükselme eğilimine bile girmeden çok önce aldıklarını, dolayısıyla bu rakamların anormal karşılanmaması gerektiğini ifade etti. İnsani Yardım Vakfı başkanı Bülent Yıldırım ise, hayvan fiyatları yüksek olan Türkiye, Filistin, Balkan ülkeleri gibi yerler ile fiyatlar düşük olan Afrika ve Asya ülkeleri arasında bir havuz sistemi oluşturduklarını ve hayırseverlerden ortalama bir hisse bedeli (250 TL) aldıklarını açıkladı. Bu, ekonomik anlamda şüphesiz makul bir açıklama olmakla birlikte fikhî yönden böyle bir bağışın durumu, modern bir problem olarak İlahiyatçıların tartışacakları bir konu gibi duruyor.

Bu yıl, kuruluşların kendi açıklamalarına göre Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı ortaklaşa 43.042, İnsani Yardım Vakfı (İHH) 120 ülke ve bölgede 35.800 hisse, Deniz Feneri Derneği ise 15.743 hisse kurban kesti.

Kesimsiz Kurban Uygulaması

Mehmetçik Vakfı, LÖSEV, Darüşşafaka gibi kuruluşlar bu yıl da kesimsiz kurban bağış aldılar. Vatandaşlara broşür gönderen Mehmetçik Vakfı, "Kesimsiz olmasını arzu ettiğiniz takdirde bu hususu lütfen belirtiniz. Kesimsiz kurban bağışlarında, bedelin tamamı yardım amacıyla kullanılmaktadır," demektedir. "Kurban bağışlarınız hayat bulsun" kampanyasını dört gruba ayıran LÖSEV de internet sitesinde Mehmetçik Vakfı'na benzer bir seçenek sundu: "Kurban bağışıyla lösemili çocukların parasız tedavilerine, eğitimlerine ve sosyal ihtiyaçlarına destek olmak istiyorum."

Konunun medyada yer alması üzerine Mehmetçik Vakfı Bağış Tanıtım Şube Müdürü kesimsiz kurban bağışının sadece broşürlerde kaldığını belirtip internet sitelerinde ve ana kampanyada yer almadığını söyledi. Benzer şekilde, kesimsiz kurban

kampanyaları olmadığını iddia eden LÖSEV sadece hayırsever kişilere lösemili çocuklara bağış yapmalarını hatırlattıklarını, çalışmalarını bağışçılardan gelen talepler doğrultusunda planladıklarından kurbandsız kesimi tercih edenler de olduğu için bu seçeneği kaldırmadıklarını belirtti.

Diyanet İşleri Başkanlığı ve kendilerine görüş sorulan İlahiyatçılar ise kesimsiz kurbanın, kurban yerine geçemeyeceğini vurguladı. Vekâlet yoluyla kurban kesiminin anlatıldığı Din İşleri Yüksek Kurulu kararında; “Kurban kesmek yerine bedelinin muhtaç kişilere ya da ilgili kurumlara verilmesiyle kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Kurbanda asıl olan, kişinin bu ibadeti Allah rızası için yerine getirmesidir. Bu bakımdan vekâletle de olsa, kurban kesme uygulamasının amacından uzaklaştırılarak ‘yardım kampanyası’ şekline dönüştürülmesi uygun bulunmaz,” denildi.

Domuz Gribi

2009 bütün dünyada ve ülkemizde domuz gribi salgınının konuşulduğu bir yıl oldu. Domuz gribinin hızlı bir şekilde yayılma belirtisi göstermesi ve dünya çapında salgın ihtimali bu sene haccın iptal edilip edilmeyeceği şüphelerine yol açtı. Basında konunun sık sık işlenmesine rağmen hacc mevsiminde henüz İslam ülkelerinde ciddi bir salgın olmadığı için iptal kararı alınmadı. Zaten hacc söz konusu olduğunda böyle dünyevi bir tedbirin müminler nezdinde kabul görüp görmeyeceği de aslında şüpheliydi.

Sonbahara girildiğinde Sağlık Bakanlığı domuz gribine karşı dünyadaki en ciddi tedbirleri alan kurumların başındaydı. Dünya Sağlık Örgütü’nün de tavsiyeleri göz önüne alınarak 43 milyon doz aşı uygulanacağı kamuoyuna duyuruldu. İlk gelen aşular da sağlık personeli ile hacı adaylarına uygulanacaktı. Nitekim aşı uygulaması bu şekilde başladı. Hacı adaylarının bir kısmı aşular gelmeden kutsal beldelere gittiyse de, önemli bir kısmı aşı vuruldu.

Domuz gribi aşısı ülkemizde ciddi tartışmalara sebep oldu. Özellikle muhalefet ve bazı sağlık örgütleri Sağlık Bakanlığı’nın hastalığı abarttığını, yüksek siparişler ile ilaç üreten firmalara büyük rant sağladığını iddia ettiler. Ayrıca aşuların ciddi yan etkileri olduğu konusu da basında önemli yankı buldu. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın kişisel olarak aşı yaptırmayacağını bildirmesi, tartışmalar yüzünden zaten ikilemde kalan vatandaşların aşı yaptırmamasında etkili olan önemli bir faktördü. Milliyetçi bir söylemle Batılıların bizleri biyolojik silahlarla yok etmek istedikleri şeklindeki popüler teoriler sık sık gündeme geldi. Aşı yaptırmama konusunda halk arasındaki geleneksel dinî anlayışın da etkili olduğu rahatlıkla gözlemlendi. Ecel geldikten sonra her şeyin bir bahane olduğu da sık sık söylenerek, güya tevekkülane bir tavır sergilendi. Bunun yanında aşıyla birlikte vücuda domuzla ilgili bir virüs verildiği şeklinde düşünenler de vardı. Aslında konu Türk halkının milliyetçi-dinî tepkileri açısından son derece düşündürücüydü. Bundan sonra tekrar bu şekilde bir salgının veya

benzer şekilde afetin olması ihtimalinde toplumsal olarak nasıl tepki verildiği de bir nevi sınanmış oldu. Sağlık Bakanlığı Ocak 2010 içindeki basın bildirimlerinde 4 milyon doza yakın aşı yapıldığını ve ülkemizde domuz gribinden ölenlerin sayısının 627 olduğunu açıkladı. Bu rakam tüm dünyadaki ölümlerin % 5'ine tekabül etmekteydi ki, hem ülke nüfusunun dünya nüfusu içindeki yeri hem de ülkenin gelişmişlik düzeyine bakıldığında yüksek bir rakam olarak değerlendirilmelidir.

Bu arada Suudi Arabistan yetkilileri, hacc mevsiminin hemen ardından Kasım ayı sonunda yaptıkları açıklamada domuz gribine bağlı olarak sadece 5 ölüm meydana geldiğini bildirdiler. Açıklamaya göre, bu yıl hacca gelenlerin sayısı 2 milyon 521 bin kişiydi. Bunların % 90'ına domuz gribi aşısı yapılmadığı halde 5 kişi vefat etmiş, 73 kişinin de hastalığa yakalandığı tespit edilmişti.

DİNÎ HAYATIN ÇEŞİTLİ TEZAHÜRLERİ

Uluslararası Sosyal Saha Araştırmalar Programı (ISSP) kapsamında Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi'nce Prof. Dr. Ali Çarkoğlu ve Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu tarafından yürütülen çalışmanın sonuçları "Türkiye'de Dindarlık: Uluslararası Bir Karşılaştırma" başlığı ile rapor halinde kamuoyuna sunuldu. Araştırma 2008 Kasım-2009 Mart ayları arasında 53 ilde 1453 kişiden toplanan bilgilere dayanıyor.

Rapora göre, küçük yaştan itibaren Allah'a inandıklarını ve bunu hayatları boyunca hiç değiştirmediklerini ifade edenlerin oranı % 95. Allah'a hiçbir zaman inanamamış olduklarını belirtenlerin oranı % 1,7. Deneklerin % 91'i Allah'ın insanların her biriyle tek tek ilgilendiğine inandığını söylüyor. Kendilerini son derece dindar olarak görenlerin oranı % 15-18 civarında iken, çoğunluk kendini değişik ölçülerde dindar olarak görüyor. Erkeklerin % 74'ü her hafta bir defa veya daha fazla sayıda camiye giderek namaz kıldığını söylerken bu oran kadınlarda % 50 civarında kalmış. Raporda belirtilmemekle birlikte aradaki fark erkeklerin Cuma namazına katılmalarından kaynaklanıyor olmalı. İbadet dışında camiye veya dini toplantıların yapıldığı mekânlara gitme konusunda, üç denekten birisi ara sıra katıldıklarını, beş denekten birisi ise ayda bir veya daha çok katıldığını ifade etmiş. Kutsal mekânların fotoğraflarını, kutsal yerlerden gelen eşyaları evlerinde bulundurduklarını söyleyenlerin oranı % 43. Türbe, yatac gibi mübarek kabul edilen yerleri yılda en azından bir kere ziyaret edenlerin oranı % 41. Araştırmaya katılanların % 85'i dualarının tamamen veya kısmen kabul edildiğini düşünüyor. % 35'i nazara inanıyor ama fal, büyü, astrolojiye inananların oranı % 10'u geçmiyor.

Son sonuç Malatya'da yapılan ve Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2009 yılında kabul edilen bir yüksek lisans teziyle (Nihal Aladar, Büyüsel İşlemler Üzerine Bir Din Sosyolojisi Araştırması: Malatya Örneği) de örtüşüyor. Bu araştır-

mada hasta olduğunda tıp ve bitki tedavisi dışında tedaviye başvuruların oranı % 8,5 çıkmış. Ancak psikolojik problemlerde cincilerin kısmen ya da tamamen çözüm olabileceğini düşünenlerin oranı % 25 civarında. Daha özelden büyüye inanıp çeşitli sebepler için uyguladıklarını söyleyenlerin oranı % 16. Büyük çoğunluk ise büyüye inandıklarını ama uygulanmasına karşı çıktıklarını belirtmiş.

Fabrika'da ve Okulda Mescit Krizi

Ekim ayında Bursa'da faaliyet gösteren Bosch fabrikasındaki mescidin kapatıldığı haberi basına yansıdı. Fabrika işçilerinin ifadelerine göre makine aralarında ve soyunma dolaplarının bulunduğu bölümlerde namaz kılmak zorunda kalan işçiler yönetim tarafından uyarıldılar. Çalışanların şikâyetleri ile ilgili Bosch Kurumsal İletişim Koordinatörü, "Bursa'daki Bosch fabrikasında zaten mescit yoktu. İşçilerin izinsiz olarak kullandıkları bir mekân vardı. Fabrika yönetimi de genel güvenlik amacıyla o yerde ibadet yapılmasına izin vermedi," dedi. Ancak konunun medyada yer alması, vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının telefon, mail gibi araçlarla tepkilerini dile getirmeleri Bosch Yönetimini konu üzerinde yeniden düşünmeye itti. Bosch'ta çalışanların bağlı bulunduğu Türk Metal Sen ile Bosch Yönetiminin müzakereleri sonucunda mescit olarak kullanılan odaların tekrar ibadete açılması kararı alındı. Fabrikanın yaptığı açıklamada, sağlık ve güvenlik yönetmeliklerine uygun olarak düzenlenecek üç odada çalışanlara ibadet imkânı verileceği, yemek ve çay molaları esnasında kullanılabilecek bu odaların Ekim ayı sonuna kadar hazırlanmış olacağı, ayrıca isteyen çalışanlara Cuma ve Bayram namazlarına gitme imkânının da devam edeceği belirtildi.

Kamuoyunda ayrıca tartışma konusu olmamakla birlikte, bu olay, Türkiye'deki fabrikalarda ibadet problemini ortaya koymuş oldu. Ülkemizde çalışanların ibadetlerini yerine getirmekle ilgili özel bir düzenleme bulunmuyor. Yukarıdaki açıklamada olduğu gibi yemek veya çay molalarında kişinin ibadet etmesine müdahale edilmese bile, her zaman vakit namazları ile molalar birbirine uygun gelmeyebiliyor. Bunun yanında mutlaka belirli bir vakitte kılınan Cuma namazı konusunda fabrikalar istedikleri gibi hareket edebiliyorlar. İşçilerin pek çok değişik hakkı için mücadele eden sendikalar, ibadet hakkı konusunda ayrı müzakereler yapmıyorlar.

İbadet konusunda bir başka problem ise ilk ve ortaöğretim kurumlarında namaz kılmak isteyen öğrencilerin durumudur ve konu zaman zaman medya vasıtasıyla gündeme geliyor. Mart ayı içerisinde Diyarbakır'daki bir lisede namaz kılan öğrencilerin görüntüleri basında yine yer buldu. "Diyarbakır'da bir lisede şaşırtan görüntüler" manşetiyle verilen habere göre, bir lisede öğrencilerin namaz kılması için okulun bir odası seccadeler serilerek mescide dönüştürülmüştü. Bir öğrencinin cep telefonuyla çekmiş olduğu görüntüler medyada yer aldı ancak okul müdürü bu odanın mescide dönüştürüldüğü ve öğrencilerin namaz kıldığı iddialarını reddetti.

Bu vesileyle Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 13 Aralık 1977 tarihli genelge gündeme geldi. 9 Ocak 1978 tarihinde Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmış genelge "İbadet etmek isteyen öğrenciler hakkında" başlıklı ve şu ifadeye yer veriyor: "Bilindiği gibi din ve vicdan hürriyeti anayasanın 19. maddesi (bugünkü 24. madde) ile teminat altına alınmıştır. Bu itibarla bakanlığımıza bağlı okullarda ders saatleri dışında ibadetini yerine getirmek isteyen öğrencilere okul idaresince mümkün olan kolaylıkların gösterilmesi gerekmektedir." Genelgenin laikliğe uygunluğu konusunda Anayasa hukukçuları ve sendika temsilcilerinin farklı görüş bildirmelerine rağmen hala yürürlükte olduğu anlaşıldı. Ancak yine de liselerde ibadet için ayrı bir oda tahsisinde hiçbir hareketlenme görülmedi.

Haziran ayında Üniversiteler için Öğrenci Seçme Sınavı öncesi öğrencilerin türbelere akın etmesi gazetelere yansdı. Sınavda başarılı olmak isteyen öğrencilerin bir kısmı türbelerden medet umdular. Kimi çaput bağladı, kimi duvarlara kazanmak istedikleri bölümleri yazdı. Karabük Safranbolu'daki Yıldızbaba türbesine giden adaylar da suyundan içenin dileğinin gerçekleştiğine inanılan bu çeşmenin önünde kuyruk oldular.

Hırka-ı Şerif

Her yıl Fatih'te kendi adına yaptırılan Hırka-i Şerif Camii'nde sergilenen ve Ramazan'ın sembolü haline gelen mukaddes emanet 2009'da sergilenmedi. Hırkanın bakıma alındığını belirten yetkililer, kutsal emanetin yanlış ütü yüzünden yıprandığını belirttiler. Yedi yıldır muhafazayı üstlenen kişinin ihmaline kurban giden hırka bu sene cami avlusuna kurulan ekrandan halka gösterildi.

Basına yansıdığı kadarıyla Hırka-i Şerif'in bugünkü emanetçisi olan ve Veysel Karani'nin soyundan gelen Gülay Köprülü, 2002 yılında hırkanın bakımı için bir şahsı görevlendirdi. Dolmabahçe Sarayı'ndaki tarihî eserlerle ilgilendiği söylenen bu kişi, bakım konusunda uzman değildi ve uyarıları dikkate almadan hırkaya her gün ütü yaptırdı. Bakım esnasında hırkada ciddi yıpranmalar meydana geldi ve parçaları bir bir dökülmeye başladı. Bu arada hırkanın hasar görmesi de yedi yıl boyunca kamuoyundan gizlendi. Yıpranan hırka Ramazan'dan önce bakıma alındı. Ancak bakımın üç yıl devam edeceğinin söylenmesi üzerine Hırka-i Şerif ziyarete kapatıldı. Bakım için Brezilya'lı ve Türk uzmanlar birlikte çalışmaya başladılar.

Mahya Tartışması

6 Ekimde İstanbul'un kurtuluşunun yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Sultan Ahmet, Süleymaniye, Eminönü Yeni, Eyüp Sultan ve Üsküdar Cedid Valide Camii minarelerine asılan alışılmamış mahyalar dikkat çekti. Süleymaniye'deki mahyada "Ne Mutlu Türküm Diyene," Sultan Ahmet Camii'nde "Ordumuza Şükran Borçluyuz," Eyüp'e asılan mahyada ise "Önce Vatan" ibareleri vardı. Ertesi gün Diyanet

İşleri Başkanlığı konuyla ilgili bir basın açıklaması yaptı. Söz konusu açıklamada, mahyaların içeriği konusunda Başkanlığın sorumlu gösterildiği ancak tarihi camilere mahya kurdurmak görevinin Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olduğu belirtildi. Açıklamaya göre, kutlamalar kapsamında İl Kutlama Komitesi toplantısında alınan kararlar, Vakıflar Bölge Müdürlüğüne “İstanbul’un belli başlı camilerine 6 Ekim gününe mahsus olmak üzere günün anlam ve önemini belirten şekilde mahyalar asılması” görevi verilmişti. Mahyaların içeriği, İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından İstanbul Müftülüğü’ne görüşülmeden belirlenmiş ve bilgi verilmeden asılmıştı.

Basına yansıdığı kadarıyla mahya olayı şöyle gelişti: İl Kutlama Komitesi, 6 Ekim İstanbul’un kurtuluşu ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nın kutlama etkinliklerini belirlemek için 1 Eylül’de toplandı. Valiliğin Afet Yönetim Merkezi’nde Vali Yardımcısı başkanlığındaki toplantıya komite üyesi olarak yaklaşık 40 resmî kurum ve derneğin temsilcisi katıldı. Bunların arasında 1. Ordu Komutanlığı’ndan, İstanbul Merkez Komutanlığı’ndan ve çeşitli tugaylardan subaylar, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve İstanbul’da faaliyet gösteren çeşitli Lions kulüplerinin temsilcileri, İl Müftülüğü temsilcisi de vardı. Toplantıda beş büyük camiye mahya asılması da kararlaştırıldı. Vakıflar Bölge Müdürlüğü asılacak beş mahya sözünü belirledi. Mahyalar tepkilere neden olunca hemen kaldırıldı ancak ne Diyanet ne de Vakıflar Genel Müdürlüğü sorumluluk aldı. 29 Ekim günü ise Eminönü’ndeki Yeni Cami ve Üsküdar’daki Valide Camii’ne Cumhuriyet Bayramı nedeniyle “Cumhuriyet Faziletir” yazılı mahyalar asıldı.

Medyanın Gündemine Oturan Yeni Vaiz

Özel televizyon kanallarının açılmasıyla birlikte, en fazla dikkat edilen konular içerisinde dinî tartışmalar da yer almaya başladı. Haliyle dinî konularda söz söyleyen İlahiyatçılar, din adamları, uzman ve araştırmacılar da sık sık gündeme geldi. Bunlar içerisinde bazıları sadece muhafazakâr televizyon kanallarında yer almaya dikkat ederken, bazıları neredeyse davet edildikleri bütün kanallara çıkmaya başladılar. Dolayısıyla “medya vaizi” diyebileceğimiz bir tip oluştu. 2009 yılında medya, kendi çevresinde de vaazlarıyla tanınan birini Türkiye gündemine oturtup meşhur yaptı. Üstelik bu kez ekranlara çıkan kişi “sünnete uygun” sakalı, sıfıra vurulmuş saçları, takkesi ve cübbesiyle biçilmiş kaftan gibiydi: Cübbeli Ahmet adıyla bilinen Ahmet Mahmut Ünlü. Ünlü Fatih Altaylı’nın Habertürk televizyonunda saatler süren bir canlı yayına katılınca bir anda haber saatlerine konu oldu, gazetelerde yer aldı. Ardından vaazlarından bölümler internette en çok takip edilenler arasına girdi, hatta magazin programlarında ünlü komedyen Cem Yılmaz’ın rakibi gibi anons edilmeye başlandı. Ünlü televizyon programında cinsel konulardan eşcinselliğe, eurovizyonda Türkiye’nin temsil edilmesinden, âdet döneminde ibadete, barbie bebekten 17 Ağustos depremiyle ilgili sözlerine, cemaat liderliği meselesi, Adnan Oktar’ın mehdiliği konusundan deniz motoru ile fotoğraflanması kadar çok değişik konularda kendisine yöneltilen sorulara sürekli ayet ve hadislerin –Arapçasıyla- referans gösterip kendi

üslubuyla cevap verdi. Bu arada daire aldığı sitedeki yüzme havuzunu süs havuzuna dönüştürdüğü ve site sakinlerinin şikâyetçi olduğu, çıkarmış olduğu dergi bürosuna Atatürk resmi koyduğu için cemaat içinden tepki çektiğine dair çeşitli konularda haberler yazılı medyada yer aldı. Ünlü'nün televizyon programında Risale-i Nur hakkında söylediği, dilinin ağır ve anlaşılmaz olduğu, tefsir olmadığı, Said Nursi'nin Anzaklar gibi gayrimüslimlerin de şehit olabileceğini ileri sürdüğü şeklindeki sözler bu camia tarafından hemen cevap buldu. www.risaleinurenstitüsü.org sitesinde yazılan cevap aynı zamanda Zaman gazetesinde de yayımlandı. Bu cevaplar üzerine Ünlü, Moral FM ve Lalegül FM'de eş zamanlı verilen canlı yayın programında, Risale-i Nur hakkındaki bilgisinin az olduğu, daha önce söylediklerinin başkalarının yorumları olduğu, tam incelemeden bu yorumları naklettiği için özür dilediğini belirtti. Böylelikle son yıllarda pek görmediğimiz, ilmi düzeyde de sayılamayacak küçük çaplı dinî bir tartışma yaşanmış oldu.

İRTİCA İLE MÜCADELE EYLEM PLANI

“İrtica ile Mücadele Eylem Planı” hayatımıza Taraf gazetesinin 12 Haziran tarihli haberiyle girdi. Gazetenin manşetten verdiği haberde, Genelkurmay Harekât Başkanlığı'nda hazırlandığı öne sürülen Albay Dursun Çiçek imzalı bir andıç vardı. Habere göre andıçta, AKP ve Fethullah Gülen cemaatini bitirmeye yönelik planlar söz konusuydu. Ayrıca Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde “irtica ile mücadele birimi” oluşturulduğu iddiası da haberde yer alıyordu. Basında yer aldığı biçimiyle planın amacı, irticaî oluşumların iç yüzünü gösterip kamuoyu desteğini ortadan kaldırmak, Ergenekon davası kapsamında yapılan yıpratıcı kampanyaların etkisini azaltmak ve silahlı kuvvetlere yönelik olumsuz propagandalara son vermektir. Plana göre, AKP hükümeti laik ve demokratik düzeni yıkarak şeriate dayalı bir İslam devleti kurma hayalindeydi ve başta Fethullah Gülen grubu olmak üzere çeşitli dinî grupların desteğini almaktaydı.

Taraf gazetesinde yayımlanan haber üzerine, Genelkurmay Başkanlığı'nca soruşturma emri verildi. Elde belgenin sadece fotokopisi bulunduğu için, öncelikle belgenin gerçekliği üzerine tartışmalar yürütüldü. Aynı gün Askeri Savcılık tarafından olayla ilgili soruşturma başlatıldı. Askeri Savcılık, soruşturmada, “o ana kadar elde edilen deliller değerlendirildiğinde, ele geçirildiği iddia edilen belgenin, Genelkurmay Başkanlığı'nın herhangi bir biriminde hazırlanmadığına ilişkin bir kanaate varıldığı” bildirdi ve kovuşturmayla yer olmadığına karar verdi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ ise belge için “kâğıt parçası” dedi ve belgeyi hazırlayanların bulunmasını istedi.

16 Haziran'da AKP yöneticileri Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulundu. Başbakan konuya ilişkin yaptığı açıklamada, “Bu metin, içerisinde bulunan başlıklar ile değerlendirildiğinde özellikle demokrasiye yönelmiş ve demok-

rasiyi adeta yok etmeye yönelik bir girişimin ipuçlarıdır. Bunun doğruluğu, yanlışlığı, sahte midir, gerçek midir? Bu süreç onun takibi sürecidir. Ondan sonra da bunun faillerini bulma süreci de yine bunun içerisinde, dedi.

Belgede adı geçen Albay Dursun Çiçek “örgüt üyeliği” suçlaması ile tutuklandı ve askeri cezaevine konuldu. Ancak tutuklanmasının ardından 24 saat geçmeden avukatlarının tutukluluğa yaptığı itiraz üzerine tahliye edildi. Daha sonra genelgenin ıslak imzalı olduğu iddia edilen halinin, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi konuyu yeniden gündeme getirdi. Belgedeki orijinal imzanın Çiçek’e ait olduğu Adli Tıp raporuyla kesinlik kazandı. Konu ile ilgili soruşturma 2010’a girildiğinde devam ediyordu.

VEFATLAR

2 Ocak’ta Siirt’in tanınmış manevi büyülerinden ve din âlimlerinden Şeyh Muhyeddin Oran 75 yaşında kalp krizinden vefat etti. Muhyeddin Oran Şırnak’ın İnceler (Basreti) köyünde doğmuş ve hem babası Şeyh Celaleddin’den hem de yöredeki diğer mollalardan dinî ilimler okumuştur. Kendisi de Hüseyinî Kur’an Kursu’nda dinî ilimler okutuyordu. Cenaze namazına Türkiye’nin çeşitli yerlerinden gelen binlerce seveni katıldı ve naaşı kurs bahçesine defnedildi.

25 Mart’ta Büyük Birlik Partisi Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu mahalli seçim çalışmaları için binmiş olduğu helikopterin Kahramanmaraş’ta düşmesi üzerine vefat etti. Gerek helikopterin düşmesi gerekse kazazedelere ulaşma konusundaki gecikmeler Yazıcıoğlu’nun vefatı konusunda şüphelere yol açtı. Yazıcıoğlu Türkiye’deki milliyetçi hareket içerisinde dinî ve millî değerlere yaptığı vurgu ile saygın bir isim olarak tanınıyordu. Bu anlamda hareketinin Türkiye’deki diğer dinî gruplardan bir farkı olmadığı da rahatlıkla söylenebilir. Yazıcıoğlu’nun vefatı Türkiye’deki dindar çevreleri büyük bir üzüntüye boğdu.

Aynı siyasi görüşten olmamalarına rağmen Milli Gazete yazarı Müslim Coşkun’un “Sivas’ın Yiğidi Muhsin Yazıcıoğlu” isimli yazısı bütün dindar insanların duygularını anlatıyor gibiydi:

“...12 Eylül darbesinin en önemli mağdurlarından birisiydi. Mamak Cezaevi’nde yedi buçuk yıl ağır şartlarda çile çekti. Bu yedi buçuk yılın beş yılını hücrede geçirerek her türlü işkenceye maruz kaldı. Hiçbir suç isnat edilemeyince serbest kaldı. Bu tam da 12 Eylül darbesini yapanlara uygun bir davranıştı. Muhsin Yazıcıoğlu buna rağmen ülkesine küsmedi. Türkiye’nin bölünmez bütünlüğü konusunda çok hassastır. Türkiye’nin geçtiği kritik süreçlerde, ülkenin birliği ve bütünlüğü için çalıştı. Mazlumdan yana olmuş, baskılara boyun eğmemiştir. 28 Şubat sürecinde bunu fazlasıyla ispat etmiştir. Darbelere karşı dimdik duran ender siyasetçilerden birisiydi. Yedi ki-

şilik milletvekili arkadaşıyla birlikte Refah Yol hükümetinin arkasında durmuş, bu süreçte sesi çıkmayan sözde demokratlara karşı demokrasi dersi vermişti. Bu durumuyla 28 Şubat post-modern darbe dönemindeki halktan yana duruşuyla halkın takdir ettiği bir siyasetçiydi. Sivas, bu yiğit evladını 27 Temmuz 2007 seçimlerinde bağımsız milletvekili seçerek meclise gönderdi. Meclis çalışmalarında halkın yararına olan her konuda üzerine düşeni yaptı. Özellikle inançlı kesimin maruz kaldığı baskılara, anti demokratik uygulamalara karşı en sert tepkileri verdi. Muhsin Yazımcıoğlu siyasetin temiz yüzlerinden biriydi. Siyasi yaşamı boyunca akçeli işlerden uzak durdu. Siyaseti kirletenlere inat temiz kalmayı başarabilen, sicili düzgün ender siyasetçilerden biriydi. Anadolu'nun bozulmamış yönünü temsil ediyordu. Hayatı temiz ve düz yaşadı. Sıra dışı yaşamını, sıra dışı bir ölümlerle noktaladı.”

23 Ağustos'ta “milli sinema” akımının öncü isimlerinden yönetmen, yapımcı ve senarist Yücel Çakmaklı vefat etti. Çakmaklı 1937 Bolvadin doğumluydu. 1959'da İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nden mezun olmuştu. İlk yönetmenliği Kâbe Yolları isimli belgeselle yapmış, “Elif Film” adında bir şirket kurmuştu. Rasim Özdenören'in hikâyesine dayanan “Çok Sesli Bir Ölüm” 1978'de Prag'da televizyon filmleri arasında ödül almıştı. Yönetmenliğini yaptığı film ve dizi filmler arasında Birleşen Yollar, Kızım Ayşe, Küçük Ağa, Kuruluş, IV. Murat, Aliş ile Zeynep, Bişr-i Hafî, Mümin ile Kafir akla ilk gelenlerdir. Çakmaklı'nın 1989 ve 1990 yıllarında peş peşe çektiği ve Hekimoğlu İsmail'in romanına dayanan Minyeli Abdullah filmleri dindar çevreler tarafından oldukça rağbet görmüştü.

14 Ekim'de saat 01.00'de Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyelerinden Prof. Dr. İbrahim Canan Yalova'daki konferansının ardından döndüğü İstanbul'da, bir otobüs firmasının tesisinde, servis aracı altında kalarak vefat etti. İbrahim Canan 1940 yılında Karaman'da doğmuş, 1972'de Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde öğretim üyesi olmuş, doktorasını da Fransa'da tamamlamıştı. Canan'ın en önemli eserleri arasında Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi isimli 18 ciltlik eser yer almaktaydı. Bunun yanında Hz. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye isimli eseri dindar çevrelerce iyi bilinmekteydi. Canan'ın cenaze namazı ailesinin isteği üzerine Prof. Dr. Suat Yıldırım tarafından kıldırıldı ve naaşı Eyüp Sultan mezarlığına defnedildi.

Said Nursi'nin 1959'da Ankara'da Beyrut Palas Otel'den çıkışını gösteren meşhur fotoğrafı İbrahim Canan çekmişti. Said Nursi'ye bağlılığını eserlerinde yaptığı uzun alıntılardan görmek mümkündür. M. Nedim Hazar, Canan'ın vefatından sonra Zaman gazetesinde şöyle yazdı:

“İslam âlemi sadece değerli bir akademisyeni değil, aynı zamanda mühim bir âlim ve aksiyon insanını yitirdi... Bediüzzaman Hazretleri ile öğrencilik yıllarından başlayan tanışıklığı ve Üstad'ın ‘Seni Zübeyr’in yerine kabul ettim’ iltifatına mazhar oluşu, onu farklı kılan unsurlardan biriydi. Keza Üstad'ın meşhur ‘Otel çıkışı’

fotoğrafını bizzat merhum Canan Hoca çekmişti ki o makine hâlâ Hoca'nın evinde muhafaza edilmektedir. Yine bilinmeyen bir ayrıntı: Turan Dursun, Canan Hoca'nın öğrencilerindendi ve henüz öğrencilik yıllarında İslam'a olan karşıtlığı biliniyordu. Ancak çalışkan biriydi Dursun ve Hoca bu öğrencisine asla haksızlık etmedi, sınıfı geçirdi. Bu resmi kendi öz kızını yeterli bulmadığı için sınıfta bırakan bir insanın resmi ile birleştirence anlıyoruz kaybımızın büyüklüğünü.”

Rizeli din âlimlerinden Zavendikli Mustafa Hoca olarak bilinen Mustafa Yıldız 19 Ekim'de vefat etti. Çevresinde büyük saygı gören Zavendikli Mustafa Hoca'nın cenazesine yaklaşık 30.000 kişi katıldı. Törene katılanlar arasında İsmailağa Cemaati lideri Mahmut Ustaosmanoğlu, Cübbeli Ahmet Hoca olarak bilinen Ahmet Mahmut Ünlü, Rize eski milletvekili Şevki Yılmaz gibi isimler de vardı. Camiye tekerlekli sandalye ile gelen Mahmut Ustaosmanoğlu'nu görmek isteyen cemaat izdihama sebep olunca hoca ezilme tehlikesi yaşadı. Törende Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın gönderdiği başsağlığı mesajı da okundu.

2009 çok trajik bir ölüme daha sahne oldu. Ama bu kez vefat eden ne bir din âlimi ne de bir liderdi. Kendini tayin olduğu köydeki imamlığa adanmış gencecik bir insan: Kazım Ozan. 4 Mayıs'ta Mardin'in Mazıdağı ilçesine bağlı Bilge Köyü'nde yapılan düğün, akşam saatlerinde kana bulandı ve 44 kişi öldürüldü. Öldürülenler arasında köyün imamı da vardı ve normalde düğün sahipleriyle bir akrabalığı olmayan bu genç imamın hem ölümü, hem de köydeki örnek davranışları çeşitli yönleriyle medyada ele alındı. Diyanet İşleri Başkanlığı Aylık Dergisi'nde İmam Kazım Ozan ile ilgili bir yazı yayınlayarak şehidini diğer imamlara örnek gösterdi. Söz konusu yazıda şöyle deniyordu:

“İki yıl aynı köyde görev yapan ve mesleğinin baharında olan 24 yaşındaki imam kardeşimiz, bilge köyündeki kör ve serseri kurşunların hedefi oldu. Gönlü şefkat ve merhametle dolu, köy çocuklarına Kur'an ve dini bilgiler öğreten Ozan, maaşıyla onlara hediyeler alıyordu. Akşamları bile komşularını yalnız bırakmıyordu. Ebedi yolculuğu bile onlarla beraber yürüdü. İşte örnek imam ve örnek devlet memuru... Bir köy imamı ne iş yapar diye merak edenler, dönüp bu imamımızın iki yıllık hizmet süresini incelesinler.”

Kazım Ozan'ın cenaze namazını kıldıran Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu, genç imamın kendini din hizmetine verdiğini, Kur'an öğrettiğini, İslam'ı anlattığını, örnek insan olmaya çalıştığını, köylünün dilini öğrenip kendini sevdirdiğini vurgulayarak, “Gencecik, kendini din hizmetine vermiş pırıl pırıl görevlimizin cenaze namazını kıldırırken zorlandım. Allah'ın takdirine boynumuz kıldan ince,” dedi.

Beypazarlı Kazım Ozan, bu ilk görev yerinde halkla daha iyi diyalog kurabilmek için Kürtçe öğrenmişti. İmamlığının yanında çocuklara Kur'an öğretiyor, akşamları davet edildiği evlerde dini sohbetler yapıyordu. Köydeki zekât ve fitrenin imama ve-

rilmesi şeklindeki geleneği reddetti. Yetenekli bazı kız ve erkek çocuklarının liseye gitmeleri için velilerini ikna etti. Köyün çocuklarıyla civar illerdeki tarihi yerlere geziler yaptı. Genç İmamın Bolu'ya tayini çıkmıştı ve köyden ayrılmaya hazırlanıyordu. Kazım Ozan hakkında daha sonra Bilge Köyün Bilge İmamı adıyla Şakir Tarım tarafından bir kitap yayınlandı.

2009 BİTERKEN: KURBAN YOLSUZLUĞU İDDİALARI

Kurban bayramının üzerinden bir ay geçmeden Türkiye “kurbanda yolsuzluk” haberleriyle çalkalandı. Çeşitli kuruluşların vekâletle kurban kestirme ihalelerinde yolsuzluk yapıldığı gerekçesiyle Aralık ayının sonuna doğru 8 ilde yürütülen operasyonlar neticesinde pek çok kişi göz altına alındı. Bu kişiler arasında Türk Hava Kurumu, Mehmetçik Vakfı, LÖSEV, Deniz Feneri Derneği başkanları da vardı. Yolsuzluk iddialarına göre Mehmetçik Vakfı 156 bin, LÖSEV 52 bin, THK ise 4 bin kurban kesimi için firmalarla anlaşmıştı ama bunların hepsi kesilmemişti.

Yolsuzluk iddiaları üzerine kuruluşlar hemen kamuoyunu tatmin etmeye yönelik açıklamalar yaptılar. Örneğin Türk Hava Kurumu (THK) Genel Başkanlığı yaptığı yazılı açıklamada, vekâleten kurban kesimlerini Et ve Balık Kurumunun Sakarya tesislerinde dini vecibelere uygun, THK personeli gözetiminde ve noter onaylı gerçekleştirdiklerini, kurban etlerini önceki yıllarda olduğu gibi kavurma halinde Et ve Balık Kurumunun tesislerinde depoladıklarını, kavurmaların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı koordinesinde THK şubeleri aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştıracaklarını belirtti.

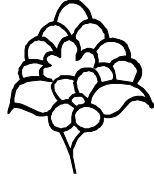
Kurban Bayramı öncesi görsel medyada en fazla yer alan LÖSEV ise yazılı açıklamasında, ihaleyi alan firmanın arife günü dahil dört gün boyunca kesimleri sürdürdüğünü ve tüm kurbanları kestiğine dair yazılı belge sunduğunu, Ankara, Gaziantep ve Diyarbakır'da hukuk müşavirliklerince kesimlerin bizzat takip edildiğini belirtti. Açıklamada, yolsuzluk iddiası üzerine söz konusu şirkete ödeme yapılmayıp yasal sürecin sona ermesinin beklendiği, tesadüfen de olsa isimlerinin böyle bir soruşturmaya karıştırılmasından dolayı üzgün oldukları da ifade edildi.

Hayır kuruluşlarının başkanlarının doğrudan gözaltına alınması, bu kuruluşlar hakkında halk arasında doğal olarak şüpheye yol açtı. Bunlar arasında özellikle Deniz Feneri Derneği dikkat çekiciydi. Zira bu dernek Almanya'daki yolsuzluk iddialarından sonra geçen yıl bağış miktarlarında önemli bir azalma yaşamıştı. 2009'da düşüş devam etti. Dernek basın duyuruları, televizyon programları ve mailler aracılığıyla kamuoyuna yaptığı açıklamada, kurban kesimlerini yaptırdığı dört firmadan birisi olan ve diğer hayır kuruluşlarının da ihalelerini alan MAY ET şirketinin hesaplarının savcılık tarafından incelemeye alındığını, soruşturma kapsamında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın konu ile ilgili Dernekten talep ettiği bütün belgelerin ve kurban

kesim görüntülerinin verildiği belirtildi. Açıklamaya göre, yurtiçindeki kesimler Diyarbakır, Erzurum, Merzifon ve İstanbul'da noter huzurunda, veteriner gözetiminde ve dernek görevlileri nezaretinde yapılmış, Diyarbakır MAY ET firmasınca kesilen kurbanların etlerinin yüzde 65'ine tekabül eden kısmı bayramın birinci gününden itibaren teslim alınarak diğer illerde kesilenlerle birlikte Türkiye'nin 65 ilinde 17.840 aileye ulaştırılmıştı. Kalan etler ise sözleşme gereği ve yapılacak dağıtım planları çerçevesinde en geç Nisan 2010 sonuna kadar teslim alınacaktı.

Bu gelişmeler üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı, vekâletini verdiği halde kurbanları kesilmeyen vatandaşların, kurban kesmiş olarak kabul edilemeyeceğini bildirdi. Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Hamza Aktan bu kişiler için "kurban kesmiştir" diyemeyeceklerini ve varlıklı olanların bir kurban bedelini fakirlere dağıtmalarını gerektiğini, ikinci bir kurban parası çıkaracak gücü olmayanların ise iyi niyetlerinin manevi karşılığını alacaklarını ama kurban kesmiş sayılamayacaklarını ifade etti.

Kurban yolsuzluğu soruşturması 2010'a kaldı. Şimdi merak konusu olan bu iddiaların gerçekliğinden ziyade toplumun vekâletle kurban kesimine ve hayır kuruluşlarına karşı tutumlarında bir değişme olup olmayacağı. Herhalde bunun cevabını alabilmek için 2010'un Kurban Bayramı'nı beklemekteyiz.

Şiir

Vural KAYA

2009'da şiir

Vural Kaya

Yazar

2009, yayımlanan şiirler bakımından son birkaç yılın gerisinde kaldı. Bununla birlikte şiir yayımında sayısal artışın yüksek seviyelerde olduğu ortada. Niteliksel değeri bakımından çok, sayısal bakımdan az şiirin, şiirimizi ilerletebileceği ortadadır.

Dergiler üzerinden şiir okumaları yaptık bu yıllığı hazırlarken. Dergiler sonuçta şiirin ne olup olmadığını, şiirde nerede durduğumuzu ölçmeye yarayan tek merci. Şiirin internet ortamlarında tartışılıyor olması ayrıca bir güzellik ve fakat bu tartışmalarda cephecilik, dedi kodu, poetik biricikliğini vurgulamak hevesiyle zoraki patronluk vurgusu şiir konuşulan internet sitelerini güvensiz ve malayani kılıyor. Oysa bu şiirin netliğine, canlılığına harç taşınması gereken ayrıcalıklı bir durum olmalıydı. Kişisel ihtirasların hayli zirvede olduğu son birkaç yıl internet üzerinden konuşulan şiirin de seviyesini epey aşağılara çekti.

2009 içerisinde yayımlanmış şiir kitapları sayısı genel anlamda çokluk arz edenken az sayıda kitap dikkat çekti.

Dergilerde ise durum daha farklı. *Hece*, *Heves*, *Karagöz*, *Karayazı* ve *Ücra* şiir meselelerini ön plânda tutan dergilerdi. Sadece vitrin olabilme özellikleriyle yetinen dergilerde ise şiirde aynı dili konuşabilmek meselesini meşgalelerinin arka sıralarında bile dile getirmedi. Oysa vitrin özelliğine sahip dergiler aynı şiir dilini konuşabilen ve şiirin şimdije dair meselelerini çaplı bir okuma ve dosyalamayla okuru yönlendirebilseler ortamın daha sarıh hâle gelmesi mümkün kılınabilir. Vitrin dergilerinin temel meselesi olamıyor bir türlü maalesef. Şu hâlde şiiri dergiler düzeyinden takip etmek elimizde kalan tek ilerleyebilme yöntemimizdir.

2009 şiir yıllıklarına da kısaca değinmek gerek kanaatimizce. Şiir yıllıkları en başta tarafgir bir tutumla neşvü nema bulabilen çalışmalar. Bunu yıllık hazırlayanlara sorsanız inkâr edebilirler ve fakat durum bu netliktedir. Biz de sınırlı sayıda seçebileceğimiz şiir seçkimizle TYB yıllığında bütünüyle tam teşekküllü bir yıllık oluşturamayabiliriz. Fakat bazı yıllıkların sağ sol edebiyat meselesi gibi meseleyi görmesi şiiri en baştan inkâr etmeleri anlamına gelmektedir. İki tarafı da kendi prensiplerince

tarayabilmiş yıllıklar göndermelerimizden muafır. Onların başka meseleleri, başta tutum hataları olabilir; fakat bu eleştiri buradan yürütülebilir cinsten değildir.

DERGİLER

Dergâh: *Dergâh*'ta mütemadiyen gördüğümüz isimler bu yıl da şiirlerini *Dergâh*'ta yayımlamaya devam ettiler. Fakat 2009 başı itibariyle *Derkenar*, *Kırklar* çizgisinde olan şairler sıklıkla *Dergâh*'ta şiir yayımladılar. İbrahim Tenekeci, Hüseyin Akın, Mustafa Akar, Furkan Çalışkan gibi şairler ürünlerini yayımladılar. Mustafa Köneçoğlu, Süleyman Çobanoğlu, Ahmet Murat, Mehmet Şahinkoç, Mesut Doğan, Kamuran Bildik, Mehmet Uğurlu, Mehmet Tepe, Sedat Turan, Fatma Çolak, Ramazan Teknikel, Sedat Turan, Atakan Özen, Ünsal Ünlü, Ümit Aktaş, Emel Özkan, Rıdvan Sözen, Öktem Tepe, Serap Aslan, Orhan Tepebaş, Hasan Ediboğlu, Gürsel Bektaş, Süleyman Unutmaz, Nadir Aşçı, Vahdet Keskin, İbrahim Gökburun, Süleyman Unutmaz, Hıdır Toraman, Emrah Balcı, Eda Özdemir, Selman Ertaş, Alper Gencer, Yavuz Yavuzer, Cihat Duman, Fatih Bedir Köker, Mehmet Şahinkoç gibi şairler *Dergâh*'ta görünen şairlerden bazıları.

Hece: Hayriye Ünal, Hüseyin Kır, Hüseyin Atlansoy, Ali Emre, Ali K. Metin, Mehmet Solak, Kenan Çağan, İdris Ekinci, Mehmet Sümer, Selim Erdoğan, Gökhan Arslan, Hıdır Toraman, Şahin Taş, Mustafa Muharrem, Ömer Aksay, Rahmi Kaya, Erdal Çakır, Mehmet Sümer, Hasan Turtoğlu, Fatih Yavuz Çiçek, Baran Çaçan, Burhan Özdin, Yasemin Karahüseyinoğlu, Celal Fedai, Mustafa Köneçoğlu, Türker Özşekerli, Ozan Ozanoğlu, Mehmet Eren, Kamil Aydoğan, Fırat Caner, Atif Bedir, Mehmet Narlı gibi isimler şiir yayımladılar. *Hece* ilk dönemki şairlerine tekrar yönelmiş gibi. Yeni isimleri de yayımlamak konusunda azimli, yetiştirme gayreti güden bir dergi *Hece* dergisi. Fakat eski şairleri ve yenileri ve bunların başka önemli dergilerde yazan ve rüştünü ispat edebilmiş şairler arasında düzenekli bir ilişki kurulamıyor gibi bir izlenim veriyor okura. Bunlarla birlikte Hayriye Ünal, Hüseyin Atlansoy, Ali K. Metin, Ali Emre, Ömer Aksay gibi şairlerle şiir çitası yüksek tutulmaya çalışılıyor.

Karagöz: Karagöz 2009'da ele aldığı dosya konuları ve şiirleriyle sarsıcı bir sene geçirdi diyebiliriz. Türk şiirinin temel meselelerine eğildi. Yetkin şiirleri ve şiir dolaşımında yayımladığı yazılarla kendinden sıklıkla söz ettirdi. Hakan Şarkdemir, Serkan Işın, Osman Özbahçe, Yavuz Altınışık, Evren Kuçlu, Enes Özel, Murat Üstübal, Hayriye Ünal, Bülent Keçeli, Türk şiirine ilişkin yazılarıyla büyük katkı sağladılar. Edebiyat Ortamı Neyin Ortası, Şiirin Millet Bağı, Türklük ve Şiir, Doksanların Dokusu gibi dosya konularıyla canlı bir hayatiyete sahip olduğunu kanıtladı *Karagöz*.

İsmet Özel, Osman Özbahçe, Hakan Şarkdemir, Serkan Işın, Bülent Keçeli, Murat Üstübal, Yavuz Altınışık, Evren Kuçlu, Oğuz Karakaş, Berk İybar, Ali Emre, Cem

Kurtuluş, Enes Özel, Mustafa Celep, İdris Ekinci, Musab Kırca, Emre Öztürk, Hasan Değer gibi usta ve genç şairlere yer veren *Karagöz* dergisi her sayısı merakla beklenen bir dergi olmayı başardı.

Heves: Aslı Serin, Hüseyin Kıran, Ahmet Güntan, Ömer Aygün, Ömer Şişman, Mehmet Öztekin, Serdar Koçak, Mehmet Davut Özdal, Fahri Güllüoğlu, Ahmet Murat, İdil Kızıloğlu, Ali Özgür Özkarcı, Denge Esentürk, Gonca Özmen, Birhan Keskin, Mehmet Davut Özdal, Ömer Aygün, Sibel Danende, Cem Kurtuluş, Efe Murat, Osman Konuk, Lale Müldür, Seyhan Özdamar, Osman Çakmakçı, Barış Çetinkol, Cem Uzungüneş, Emrah Altınok, Elif Sofya, Olcay Özmen, Burak Acar, Ozan Çılgın gibi şairler şiirleriyle *Heves*'te yer aldılar. Önceden başka dergilerde isimlerini duyurmuş şairler topluluğu hâline gelen *Heves* dergisinde eski sayılarındaki yoğunlukta poetik meseleler, şiirin ne'liği, yeni imkânları gibi konular artık çok az ve derinliksiz. Ya da kişisel görünürlüklere teslim olmuş bir durum söz konusu. Dolayısıyla vitrin dergilerine dönüşme aşamasındadır *Heves*. Taşrada bir merkez dergisi hüviyetine giderek yaklaşmaktadır.

Fayrap: *Fayrap*'ta kişisel dosyalar, doğum günü armağanlarıyla derinlemesine şahıs dosyaları dikkat çekti. Hakan Arslanbenzer, Melek Arslanbenzer, Murat Güzel, Mehmet Aycı gibi şairler şiirleriyle göründüler *Fayrap*'ta.

Kitaplık: Ahmet Oktay, Abdulkadir Budak, İhsan Deniz, Betül Tarıman, Çiğdem Sezer, Ali Ayçıl, Ömer Erdem, Bünyamin K., Ebubekir Eroğlu, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Elif Sofya, Ali K. Metin, Sami Baydar, Mehmet Ocaktan, Cevdet Karal, Kamil Eşfak Berki, Ahmet Ada, Uğur Aktaş, Fahri Güllüoğlu, Ömer Aksay, İrfan Yıldız, Mehmet Yaşın, Ebubekir Eroğlu, Nihat Ziyalan, Tuğrul Tanyol, Gültekin Emre gibi şairler mütemadiyen şiir yayımladılar. *Kitaplık* başka dergilerde de görünme imkânı bulabilmiş şairlerle, şiir anlayışlarını merkeze almadan yayın yapma önceliğini gösteren bir dergi. Vitrin dergiciliğini önemli ölçüde temsil etmekte. 2009'da çok sayıda şiir yayımlandı *Kitaplık*'ta. Şiir meseleleri dağınık da olsa ele alınıp konuşuldu.

Karayazı: Osman Erkan, Cuma Duymaz, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Ersun Çıplak, Bülent Şanlı, Salim Nacar, Talip Nacar, Emel İrtem, Abdullah Şakalar, Öktem Tepe gibi şairler *Karayazı*'nın öne çıkan şairleri diyebiliriz. Şiir üzerine önemli giriş yazıları dikkat çekiyor. Fakat aynı dil bağıyla şiir söyleyebilme konusunda *Karayazı*'nın ilerlemesi gerek kanısındayız. Şiir endişesi iyi, şiir merkezli metinler, değiniler önemli ölçüde ses getiren cinsten olmasına karşın aynı şiir dili giderek yakalanabilirse *Karayazı* daha çarpıcı hâle gelebilecek önemli bir çalışma. Ersun Çıplak ve Cuma Duymaz yönetimindeki derginin en üretken şairleri Salim ve Talip Nacar kardeşlerdir diyebiliriz.

Ücra: Murat Üstübal ve Bülent Keçeli yönetimindeki dergi uzun bir aradan sonra 2009'da tekrar yayına başladı. Yeni bir tasarım ve poetik anlayışla daha sağlam

bir yönerge belirleyen *Ücra*'da; Enes Özel, Evren Kuçlu, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Osman Erkan, Ayşegül Tezören, Vural Kaya, Emre Öztürk, Hasan Değer, Nazmi Cihan Beken, Hasan Karayel, İlhan Kemal, Derya Vural, Yavuz Altınışik, Sinan Ulakçı, Mitat Çelik, Saba Kırer imza sahibi şairler... *Ücra* yeni döneminde önemli şiir yazılarıyla da dikkat çekiyor. Hayriye Ünal, Murat Üstübal, Bülent Keçeli şiir üzerine düşünmeyi temel alan poetik yazı ve söyleyişlerle dikkat çektiler.

2009'da Yayımlanmış Bazı Şiir Kitapları

- A.Barış Ağır, *Herkesin Alıp Gittiği*, Varlık
Adem Turan, *Şairlerin Gazze'si-Geride Kalanların Türküsü*, Derleme, İlke
Adil İzci, *Aşk İmiş*, YKY
Ahmet Ada, *Sözcükler Denizi*, Şiirden
Ahmet Ada, *Taşa Bağlarım Zamani*, Şiirden
Ahmet Gök, *Ortaya Karışık*, Mühür
Akif Kurtuluş, *Herkes Gitmiş: Toplu Şiirler*, Yasakmeyve
Ali Özgür Özkarcı, *Yamuk*, Pan/Heves
Altay Öktem, *Dört Kırık Opera*, Yasakmeyve
Arife Kalender, *Cem*
Atilla Er, *Yüzü Gri*, Şiirden
Ayşegül Tercan, *Hiçler Kitabı*, Hayâl
Baki Süha Edipoğlu, *Beni de Alın Koynunuza Hatıralar*: Bütün Şiirleri, Alfa
Bayram Balcı, *Livar*, Kibebe
Berna Olgaç, *Hiç ve Her Şey*, Mühür
Bülent Keçeli, *Yazmaşiiri*, (kendi yayınladı)
Beşir Ayzazoğlu, *Kayıp Şiir*, Everest
Betül Tarıman, *Ağır Tören*, YKY
Cahit Koytak, *Gazze Risaleri*, Pınar
Can H. Türker, *Yenilgiler Balbalı*, Simurg
Cüneyt Ayrıl, *Mürekkep Kâat ve Sen*, Siyah Beyaz
Çiğdem Sezer, *Denizden Geçme Hali*, YKY
Deniz Durukan, *Rugan*, Yasakmeyve
Edip Cansever, *Öncesi de Kalır*, YKY
Emel Ertem, *Zaviyesi Yıkık Gönye*, Artshop
Emrah Altınok, *2048*, Pan/Heves
Engin Turgut, *Esrik*, Artshop
Ergin Yıldızoğlu, *Çürüme ve Çözülme*, Pan/Heves
Ersan Erçelik, *Hayat Öpücüğü*, Şiirden

- Ersun Çıplak, *Eksik Emanet*, Karayazı
 Evrim Kaya, *Ay'dan Adam, Kar'dan Kadın*, Hayal
 Eyup Yaşar, *Eşyanın Tabiatı*, YKY
 Fatma Koşubaşı, *Denizin Üvey Kızı*, Artshop
 Fatma N., *Geçitte, Yasak Meyve*
 Fazıl Hüsni Dağlarca, *Dağ Uykusu*, YKY
 Feride Özmat, *Ellerin Söylüyor Sonsuzluğu*, Hayal
 Furkan Çalışkan, *Kabahatler Kanunu*, Profil
 Gülseli İnal, *Rüya Divanı*, Yasakmeyve
 Gültekin Emre, *Küçük Deniz*, YKY
 Güngör Tekçe, *Dokunuşlar*, Hayal
 Habib Bektaş, *Ay Terazin Olsun*, Yasakmeyve
 Halim Yazıcı, *Aşk Halim*, Şiirden
 Hüseyin Avni Cinozoğlu, *Mükafat*, Hayal
 Hüseyin Çiftçi, *Derinlikler, Şiiri Özlüyorum*
 Hüseyin Yurttaş, *Kayıp İklimler*, Sel
 İhsan Deniz, *Baht-ı Siyah*, İpek Dili
 İlhan Berk, *Bir Yeryüzü Tanığı*, YKY
 İlhan Kemal, *Ücra Söz*, Hayal
 İlkifitar Ezberci, *Gitmeler Güncesi*, Yasakmeyve
 İrfan Çiftçi, *Meryem Ana Sessizliği*, Mühür
 Kaan Koç, *Çok Tanrılı Sular*, Yasakmeyve
 Kemal Gündüzalp, *Saklı Sandık*, Şiirden
 Kemal Tekin, *Kardan Nesil*, Yasakmeyve
 Kemal Yanar, *Ağız Havuz*, İpek Dili
 Kenan Yücel, *Örselenmiş Ruhlar Bantosu*, Şiirden
 Levent Yılmaz, *Afrika*, Metis
 Mahir Karayazı, *Beş Taş*, Yasakmeyve
 Mehmet Can Doğan, *Aktar*, YKY
 Mehmhet Kurtoğlu, *Ben Yusuf Sen Züleyha*, Bir Nokta
 Mehmet Yaşın, *Kalbi Durmuş Zamanda*, Everest
 Metin Cengiz, *Dünyaya Katkımız Bir Ebru Vurgusu: Bütün Şiirleri II*, Şiirden
 Murat Karacan, *Hükümsüz Hayatlar*, Mühür
 Murat Üstübal, *Kırbozumu*, Ebabil
 Mustafa Akar, *Tenezzül*, Profil
 Mustafa Erdem Özler, *Erdem Devesi*, Metis

- Mustafa Ergin Kılıç, *Yer Yara Kabuğu*, Yasakmeyve
 Mustafa Fırat, *İçimdeki Telaş*, Mühür
 Mustafa Suphi, *Sevda Gömütleri*, Şiirden
 Müesser Yeniay, *Dibine Düşüyor Karanlık da*, Şiirden
 Nalan Gür, *Güz Düşü*, Mühür
 Necmi Zeka, *Kitaba Adımı Veren Şiir*, YKY
 Nihat Behram, *Çıkmak İçin Bu Karanlıktan*, Everest
 Nihat Ziyalan, *Tomurcuk Sevda*, Yasakmeyve
 Nurettin Durman, *Akşam Yedi Suları*, Bir Nokta
 Ogün Kaymak, *Gayb Suyu*, Mühür
 Oğuz Karakaş, *Kahraman Üzerine Dersler*, Ebabil
 Osman Erkan, *Dil Tozu*, Karayazı
 Onur Caymaz, *Yaz Tarifesi*, Metis
 Osman Konuk, *Beyaz Savunma*, Pan/Heves
 Osman Özbahçe, *Düşmanlık, ikinci baskı*, Ebabil
 Ömer Aksay, *Bahçe'nin Epik Sürgünü*, Hece
 Öner Ciravoğlu, *Bitmeyen Yüzyıl*, Kavis
 Özcan Erdoğan, *Horozu Düşen Hayat*, İkaros
 Özer Aykut, *Düş Ağacı*, Artshop
 Özge Dirik, *Hayat Susunca Konuştu Ölüm*, Artshop (Haz.: D.Görkay Zengin)
 Özgür Balaban, *Tek Cennete Sığmayan*, Hayal
 Özkan Mert, *Bütün Şiirleri 1-4*, Artshop
 Özkan Satılmış, *Şiir Koy Alnıma*, Yasakmeyve
 Petek İrdam, *Ruhların Karanlık Gecesinde*, Edebiyat ve Eleştiri Kitaplığı
 Polat Onat, *Son*, Mühür
 Rahmi Kaya, *Gül Kokulu Sabahları Yusuf Yüzlü Geceleri*, kendi yayını
 Resul Tamgüç, *Aslında Yok Böyle Şeyler*, Bir Nokta
 Salih Aydemir, *Dil Bendi*, Şiirden
 Selahattin Yolgiden, *Unuttuğum Limanlar*, Sel
 Serhat Çelikel, *Renkzaman*, Yasakmeyve
 Serkan Işın, *Dada Korkut*, Ebabil
 Sevda Zeynep Karadağ, *Aynalı Düşler Çarşısı*, Hayal
 Süleyman Çobanoğlu, *Hüdayinabit*, Profil
 Tuncer Erdem, *Zamanın Suyu İzi: Çizgi-Şiir*, YKY
 V. B. Bayrıl, *Arzuda Tenha*, Mühür
 Vadi Çiçekli, *Kağmlar Giderdi İstiklal Yolunda*, Vadi

Yaşar Bedri, *Ruşen Ali Cengi*, Mor Taka
 Yavuz Altınışık, *Makyaj Hatası*, Ebabil
 Yavuz Özden, *Benim Yapamadığımı Yap*, Şiirden
 Yetik Ozan, *Bütün Şiirler*, Ötüken
 Yusuf Alper, *Giderim Giderim Dünya Yuvarlak: Bütün Şiirleri*, Şiirden
 Zekeriya Saka, *Ten Ateş*, Kıyı
 Zeki Karaaslan, *Ödüksüz*, Hayal

Osman Özbahçe, daha önce Şûle Yayınları'ndan çıkan *Düşmanlık* kitabının ikinci baskısını Ebabil'den yayımlattı. Ebabil ayrıca önemli şiir kitaplarına imza attı. Murat Üstübal'ın ikinci şiir kitabı *Kırbozumu*, Serkan Işın'ın görsel işi: şiiri *Dada Korkut*'u, Oğuz Karakaş'ın *Kahramanlık Üzerine Dersler*'i, Yavuz Altınışık'ın *Makyaj Hatası* kitaplarını yayımladı.

Profil Yayınları ise bir başka dikkat çeken yayınevi oldu. Süleyman Çobanoğlu, İbrahim Tenekeci, Mustafa Akar, Furkan Çalışkan gibi şairlerin kitapları dikkat çekiciydi... Ömer Aksay'ın *Bahçe'nin Epik Sürgünü* Hece'den çıktı.

Bülent Keçeli, *Yazmaşiiri* adlı kitabını kendisi belirli adet yayınladı. Önemli bir ikinci kitap çalışmasıydı, eleştirmenlerce dikkat çekildi.

Osman Konuk'un üçüncü şiir kitabı *Beyaz Savunma*, Pan'dan çıktı. Osman Konuk, *Tehlikeli Belki*'den sonra *Beyaz Savunma*'sıyla rahat söyleyişli, konuşkan şiirini sürdürdü.

Baht-ı Siyâh, İhsan Deniz'in dokuzuncu şiir kitabı. İpek Dili Yayınları'ndan çıkan *Baht-ı Siyah*, İhsan Deniz'in en önemli şiir kitaplarından biri oldu. İhsan Deniz seksen kuşağının en velut şairlerindedir ve *Baht-ı Siyah*'la şiiri için muhkem bir yer edinmiştir. Kemal Yanar ise yine İpek Dili'nden çıkan *Ağır Havuz* kitabıyla dilsel bakımdan, şiiri söyleme düzeneklerini imgeci tutumu sadece buluş yerinde bırakmadan ilerletme cesareti gösterebilen bir ilk kitap yayımladı.

Mustafa Akar'ın Profil Yayınları'ndan çıkan ikinci kitabı *Tenezül* dikkat çekiciydi. Süleyman Çobanoğlu uzun bir aradan sonra ikinci kitabı *Hüdayinabit*'i yayımladı. Yine aynı yayınevinden çıkan Furkan Çalışkan'ın ikinci kitabı *Kabahatler Kanunu* 2009'un önemli çalışmalarıandı.

İsmet Özel

(1944)

Molla Değildi Sofu Sanıldı Sade

Dini bütün biriyim diyorsun peki bu sızlanmak da ne
Dünyayı beğenmiyorsun beğenecek miydin bir de
Takılı kaldın
Asılısın konu komşu endişesine
Değildir umurunda hazır yiyen adalet
Hazırdan yiyor adalet Ömer-ül Faruk'tan beri
Sana düştü hazırı sermayeye çevirmek
Hendeğe deveyi hamutuyla devirmek
Uhuvvetin iltimas geçmesine aldırılmazsın
Dert etmem diyorsun
Hapsolmuşsa musavat hendeseyle
Vahdet ne?

Tin tin tini mini hanım
Kim düşünür aşırılmış olma ihtimalini
Franz Schubert nâm frenkten temanın
Kemanın
Mahmud-i Adli Buyruğuyla
O kıvrık kuyruğuyla
Saz heyetinde yer bulduğundan
Kulların kullara katırca kulluğundan
Vakt ezanlarıyla Farabi'nin
Eflatun'un âli makamlarla
İlgisinden sana ne?
Mâfevke ihbar ve
Parça başı pazarlık et
Sünnetle.

Moments Musicaux No. 2

(*Karagöz*, sayı 6)

Arif Ay

(1953)

Yirmi Beş Yıl Sonra Bir Akşam İlhami Çiçek'le

Işıklar içinde bir düğün
Düğüm düğüm anlarıyla yılların
Elimden tutuyor akşam
Oğlun Abdurrahman Nuri'yi gördüm ilk kez
Büyümüş dal gibi delikanlı İlhami

Akar gider yaslar da
Ye'sler de bilinmez ki
Yolun sonu ışık mı
Karanlık mı

Sürmeseydin akıl atını boşluğa
Hiç olmazsa ümit ederdim
Pendik'ten İlhami Çiçek gelecek diye

Hazan mı sorma
Toprakta yanık türkü buğusu
Cüzamsa mevsimleri de aştı
Ruhumuz mat
Acımız plastik

Bakıp sığındığın barınaktan
Şu saçma halimize
İyi ki buradayım mı diyorsun
Özledim be kardeş
Kırılrsa da baktığın 'o küllî aynalar'
Hâlâ yanar içimde o eski ateş

(*Edebiyat Ortamı*, sayı 6)

İhsan Deniz

(1960)

Ağır Saat

Şu sarhoş denizin ufkunda nasıl kayboluyorsa sırtlan,
kaçmak istedim ben de kendi içimdeki o âtıl yaradan.

Sırtlan gibi o vahşi yaradan
dönmek yok, kalbim sessizce ağlasın.

Benim yerim unutmak!
hatırlamak mı, bir daha asla!
demeyeceğim,
bir ömrün bütün enkazsını yüklediğim
bu kocaman hatırasız kayıkta
alnımı ovarken
kararan dalgaların pasıyla.

Sesim gökyüzü kadar açık,
parlak ve neftî.
Kendini ele vermiyor büyük yangın sonrası gözlerim.
Yıldızlar kalbim sanki: Çok yakın
çok uzak...

Böylesi daha iyi, daha muhkem...

Ömrüm hem kısaldı biraz,
daha da yıldırıldı hayat,
geçilmez vakitlerin kaderi azaldı hem de.

Böylesi daha iyi, daha mahrem...

(*Kitaplık*, sayı 130)

Osman Konuk

(1961)

Herkese Benden

bitirelim
kendi en yükseğinden itilince herkes incinir
yağmacıların ortasızlığı
güneş yanığı bir suratın ortasızlığı
çekirdek mandalinaların ve çekirdeksiz kadınların ortasızlığı
biri bana söylesin
geldiysem ordaysam gerçekten
bitirelim bu işi
herkese benden

geçmemiş gelmemiş olmamışlardan bahsederdim
basit bir el hareketiyle bitirilmemiş
akşam eve dönmese de hiç merak edilmemiş

espriler iyi, kadınlar çekirdeksiz, kimse ümraniye’de oturuyor
boğaz manzaralı bir manzarada oturuyor
kimse ne kadar çok incinmiyor, bitirelim
bu balık bir çocuk tüfeğiyle vurulmuştur diyorum
herkese benden
bunu hep kullanmak istediğimden değil,
ağızsız bir çığlık
ağızsız bir çığlık
herkese benden kendi etinden

bana
geçmemiş gelmemiş olmamışlardan
bir zaman, hiçbir etikette Aralık 08 gibi saçma bir şey yazmayan
neden çıkmayalım bu özürlü takvimden
aptalların gramerinden, mitoloji falan bilenlerin
noktalı virgülü hep en doğru yere: ah belinda filminden
yüzünü buruştur ve bunu kimseye açıklama
tek başına bilemediğini, tek başına bilemediğini...
kimseye açıklama
elmayı soyma, dilimleme ama dilimlenmiş bir elma hakkında
peynirli poğaçalardaki peynirin yetersizliği hakkında
kendi yükseğinden itilip düşürülenin incinmesi hakkında
bitirelim bu işi

bitirelim

geçmemiş olmamış gelmemişlerden geçelim
-hadi geçtik

ilk büfeden birkaç tane alabilirim
peynirli poğaçı, tüfek, kalem; yirmi at ve birrum kızı
peki: *birroman taslağı için kötü*
hemen oracıkta adımları veriyorum
her kırkbir saniyede on bebek doğuyor
her elliiki saniyede onu ölüyor
bu on ısrarından hemen vazgeç
kayıtlara geçmeyen onbirinciden
geçme

işte aşağıda boş bir çerçeve
yazmak çizmek bedeva
o en parlak cümle, bilinmeyen hünerini
herkese benden

(*Heves*, sayı XX)

Hüseyin Atlansoy

(1962)

Akrep

En son saniyede birden
Üstelik hiç umulmadık bir yerden
Suretimi çalan hayaletin gülümseyişinden
Kimbilir belki bir çerkez düğününde
Tabutum üstünde sanki bir çekiç
Gibi ilerliyor zaman

/Azrail yanına çıracak yazmış
Durmaz akrep durmadan yelkovan/

I

/Afedersiniz müsaade eder misiniz
Biraz konaklasam kalbinizde/

Ah! İbn-i Sina büyük muallim
Bu hangi hayvan
Şehvetin ve şiddetin köpüğünde boğulan
Çarptıkça eksiliyor kendini kendine

Ya akrebin iğnesi
Ya tabutun son çivisi

Tüccar terzi Azrail
Dikerken bembeyaz elbisemi
İçimde can var mı ya dirim
Yoksa tül inceliği

II

-Nasıl bilirsiniz
-Aşka açılmış bize kapanmıştı
Cahiliz bilmeyiz

(Hece, sayı 149)

Hakan Şarkdemir

(1971)

Üçlük

Muzluk...
Az biraz mü-zik
Emzik emen zem zem bilmez ilim bile bezik bilez
Ebe bükemez ilmek beli bilin mezi
Ne zeplin zenginlere göre ne zembil
Esintisi pes zil

Buzluk...
Bize ne be bahsibazouk
Uzman çavuş muyuz uyuz
Boz ala boz başlıklı yoz yazıyla yazı yoz deyu Bizansın hep buzikiler
Anzakları bakın maz-dek kozala kozmik uzayının
Taşlık yollar az Ukaz dur kaybolmaya gel
Yamuk il bekleye bey hem yumak yeri

Tuzluk...
Tazım tez at kozum köz ok
Tozutturan taarruzun uzun
Terhis ola hırsıza çıkıp Rus terzisi
Kızan kızı arz et-erek-ten yazık ırzın
Zıpır hınzır hız kesince geçmiye beleş
Grand Bazaar'da Suzukisiz

(*Karagöz*, sayı 8)

Serkan Işın

(1976)

Drednot I

bir konuşma başlarken
kimi kez gibi ve öyleyse
çoğu kez ölesiye ya da
ve, bazen sevinçle ki
kesilmiş bir yerinden
kafanı çevirmeden, iç
geçirmeden, üç yerinden
kırık, kurak, tuzak cümle

etiketinde yazmıyor, hangi
ve nasıl olduğu bilinmiyor
diye öyle, biliyorsun, çoğu
yerinde eksik, gedik, nadik
bir hikaye, biraz orasından
bir oradan, bir buradan
çeşitli olasılıklar ve

ruh, vektörel evet, hız
renk cenderesinde kendi
tavına doymuş şekilde, a
evet, kesilmiş birkaç
yerinden nasıl da, akşama
doğru, kentin doruklarında

sen ben o, aramızda birkaç
şerit ve ışıklı sokaklara
dalıp bizi bir vatan dobralığı
ile çekip çevirecek vites
aralarında fülür fülür
dilsizliğimize bandrollü
akşam haberleri ve komedi

parlak, şey, hani, nereden
geliyordu, basamaklar yani
işte matematik, çarpmasın
yüzüne, sabahın eteklerinden
dökülüp gelen şu su
bu su vardı, hep
babadan miras umudun
bin atom ağırlığında, pardon
çekil göremiyorum ekranı
bişeyler deniyor, evet, kısmen
bazen, neden, hiç de yaralı,
canım, yalnız ölecek mi, taksitle

çektiki cebinden aldı, tespihi,
yüzüğü, cenke lazım mıydı, nargile,
çay, bişeydi, sonra kaçaydı
attı, büyük yerden, kafasını
çevirip, bir nefes aldı, bir yudum
gürültülü sokaklarda dökme demir
heykellerde, kaldırımlarda, tabelalarda
okunamazken yüzünde, borç, evet, bizim
oğlan, kız ve gelin, söndür
ışıklarını yüzünün arkasına doğru
büyüyüp duran, o vodvilin.

düşman evet, düşman, konuşmalı
bir hareket, elinden geçen rüzgar,
ürpertirken aklına getiriyor
ilk aklına gelen şeyin ismini.

kesin ve bazen, neden, illa ki, evet
dursana,

(*Karagöz*, sayı 5)

Betül Tarıman

(1962)

Okul ve Şimendifer

Allah'ın günü öğrenciler peşlerinde öğretmenler
Dengede tutak için kendilerini ve bilinci
Ellerinde kalem yanlışı çizer marşlarla uygun adı marş
Yazardı soruyu öğrenci hayallerden terk kalemle

Gün bitmezdi sorular içinde gezinmekle
Hizmetli okuldan taşan harfler çaresizliğiyle
Yüzünde kırıksıklıklar devri türküleri söyler
Bir ben yetişemedim arkasından herkese ağlarmış
Ağlama duvarıydı bu akşam dolaşırdı semtimde

Savcının karısı sarışındı geçerdı koridordan ve göğüsleri
Ayakları geri geri giderdi ve evren'in chevrolet'i
Elinde çanta ara sıra bağıra çağıra
Parçalanan kitaptır ağaçtır hayattır
İşveyle bir de altın saatini kuraya

Sonra laleler ve laleler arasında öğrenci laledan ve leylaaaa
Seçilmezdi yüzü tarihler ve bildikleri
Sarı zarf elinde müdür eğilip zamanın camına
Can atardı can yakmaya

Öğretmenler sabahlar ve ikindiler
Sokup kendilerini sınıf denen karanlığa
Yakarlardı bordroyu hak bulak ümidiyle hevesle
Kimse duymazdı açılır kapanır bir dönem
Okul bir istasyondur ve şimendifer

(*Kurşun Kalem*, sayı 1)

Ali K. Metin

(1964)

La Havle

Nutuk atmayı sevenler taburunda hele bak
Bizim oğlan ölçüsünü veriyor
Sanacaklar
Sanırsın puştu çıkmış zevatın
Bilmez isen ham hum geveze katarsis

Bir heves afiyetle yutacaktık
Güzel dolmalar belki kurusıkı basbayağı
Bilmeseydik fakat biliyoruz arkadaşlar ve şahsen
Kendi ruhuna kendiceğiz Fatiha
Ne haber a köyün şingirdak devrimcisi
Döner gezer seni Dakka dukka la havle
Ne ayıp ne hayınlık ne vallahi bu göz gez
Kendi ipinde huşu içinde yürüyelim arkadaşlar
Ben benler beyhudeler çürüğe çıkmış tellal
Kendi kendinin güveyi

Kimin fesi bilmesek ki başım gözüm üstüne
Kulağımıza küpe, ağzımıza biber
Olsa durur olsa dalga akan sular
Bardak olsa şükür bir kıymık çam ahlak hissi aramızda
Bilmeseydik bakıp yoksa birbirimize
Arkadaşlar pır pır gülümseyecektik

Hani bak haller oluyor bizim şingirdak efendiye
Ak kaşık süttten çıkmış birden
Birden uzun avaz çakal tüy maazallah
Tavşanlar dört nal çıkıyorlar, bak Ali bak

(Arkadaşlar korusu):

*Bak canına çüş yavrum hele bak sen
Üfürüğü bol olası amma yani şey hadi ordan
Taş arabası seni bakalım hadi yaylan*

Kendimizi artık koyverip yatıyoruz
Güle güle yerli yerinde yerlere bu bizim arkadaşlar

(Hece, sayı 154)

Hüseyin Akın

(1965)

Fotoğraf

Sizi bilmem çünkü siz ölmüşünüz fotoğrafta
Yasımı tutar gibi bir kasket tutmuşunuz
Yüzünde bir sürü insan babanız mıydı neydi
Uzanmış şiltesine sanki şimdi o tarafta
Mutluluğa giderken tam gülmeyi unutmuştunuz

Mutluluktan o gelir ara sıra bizde kalırdı
Onun bize geldiği yerden kalkardı tirenler
Trenler ki yine hep boş gider günler gibi kısılırdı
Tutardı beni annem sımsıkı yüreğinden
Hep inişe geçerdi göğsümde merdivenler

Kış gelmiş herkes evinde resimde bir tek o
Yüzü henüz dönmüş taze bir ölüyü gömmekten
'Şimdi sıra sizde' der gibi uzatmış başını
Hüzne kefen biçiyor fırsat buldukça ölmekten
Örtmüş üstüne mevsimler hafifçe rint kumaşına

Ben onu gençken en son bir aynada görmüştüm
Ellerini unutuyordu bir iş için erkenden
Poz istedi poz verdim ayna dibine düştü
Hem öyle büyüdük ki sığamadık çerçeveye
Aynadan çalıp verdim ne istediye benden

Bir fotoğraf ne ister bir insandan demeyin
Bir dünya hatırası ufacık bir manzara
Uzaklaşıyor her şey bakın göz göre göre
Gelmiyor artık kimse kuşlar bile nazara
Hep başkası çıkıyor bastıkça deklanşöre

(*Dergâh*, sayı 231)

Mustafa Muharrem

(1968)

Kapı

affet beni fesleğen ne sesim
var aynalara sufle vererek
ölümü kekelemekten kurtaran
ne
dilimin düğümlerini yüzüne mask takıp
iyi bir sahne çıkaran o vakur haziran
yalnız
bir mühür gibi bütün leylaklara
vurulan uykusuzluğum inatla
kavrayış çabası oluyor suyun
ağaçlar yapraklı yapraksız
efil efil veya kavruk
piyanoya veya tabuta uygun
içimden anlıyor
sadece bu mu vakumlu huylarına bakılırsa
bu toy tuhafıklarla potansiyel vişne titrediğinde
gülün akord için kanıma gelişini de
apayrı dinliyor tanrısal nezaket içinde
sevgiyle
doğarken biraz gerisindeyiz yakamozun
galiba bütün hadise bu öyle diyor ceviz
ölürken inanılır gibi değil ama
sedefin birkaç kum
birkaç elmas ilerisinde

affet beni fesleğen kalbimi
kilit astılar denizin sustuğu kapıya
yağmur çocuklara bunun için
biraz bahar kopartıyor somunlardan
biraz serenad
bunun için yanıyor küpeştelere kıyı
havuza bunun için çıplak
dalıyor zaman
anahtar bunun için
yerinde duramıyor aceleci erguvan

ağırdan alan sabırlı zambak
işte keman süpürüyor ortalıktan
harfleri ve çehreleri
işte kuş ötüşlerini konfeti döküyor
başımızdan aşağı nisan
işte mahcup fosfor işte ağlamaklı bıçak
belki saçma belki bön
salıncaklar üstüne çimenlerin hitabı
belki kadınlar birden parıldayacak
çatıda birkaç kiremidi kırıp
peşindeki balığa yakalanacak birden isa
geyiklerin dansından yayılan toz
kör edince şarkıları
tenimizde bitince saklambaç
kar yağın günlerin ve rüzgargüllerinin adına
bebekleri koklayıp
atlara binmeden tökezleyeceğiz eşikte
üç adımda
gececeğiz ışık hiyerarşisini;
ürpereceğiz
yıldızların kan lekeleri gibi fişkırın
ibadetini dalıp dalıp
ayın o tanrısal repliğinde
birazdan güneş
hangi yakarının müzik aleti göreceğiz
göreceğiz anahtar deliğinin ardındakini
sesi
sesin resimleriyle
tenimiz aramıza serilen zencefilli
günahı ve ninniyi
gülü ve cinayeti
güzü ve çekilen mili

(Hece, sayı 149)

Bülent Keçeli
(1968)

Kuş
kusuzluk

özürdür etraflıca toplanılan
şer düşünmediğim
anlaşılan değil kanaat da değil kapalı falı çok reel
yabandan bahis açmayalım av günü dolmadan
fakat olmasın
faal (ve) taraf olmasın köpek olmayan
imge arkasını bırakmasın
ben bir de her yerde kendisini anlayan
im'di belki *çoktan* bildirilir belki *parçadan*
biçok yerine zulüm edilmiş belki selbes
imdi kullanılmış fakat antika cilalı
imdi yarılmış şimdi elindeki hazlarından kurtulmuş
esyaya değişilmiş olsun görmek istediğin olmasın
alışılmışın ve kolayın peşinden mi gidersin
ghidersin ghiderr
zo r oyunu bo razan eder
bu yolu takip et
nenasıl bir işaret ne nasıl bi'saret nen asıl
bu yolu takip et
tekamül ve tahammül eylesin
sen sokaktan çıkt dedimdi yani keşke çıksan
her keşmekeşte sen ve ben böyle inansak
içimize yetişir miyiz sokakta kal(it)sak
ıslak ve yarım her iki halde
zor dediğim bu olsa gerek
ıslanacaksam eşit ve bir ıslanmalıyım
şimdi dir ispatsız söyleyebilirim ilm'siz
yere basmasız ama uçmasız
gecikmiş bir arada travmalı
kuşkusuz kuşkusuz kuşkusuz
asıl varsa bu yolu takip et

zorrrroyunubooozarr
birlkteynamayalım
derler

(*Ücra*, sayı 31)

Murat Üstübal (1968)

Mirac Asansörü: Fobiye Kalkışmak

parmak izine ihtiyacımız oldukça hizmet verilebilir.
bir utancı klostrofobiyle incitenin envanterinde
dikkat arızası istatistiğin yücelik manyetiği,
standart dışı çözümdür elipsin ikrarı,
aristokrasinin esnek kurumlarından bir kat yukarıda,
halk tabakalarından da yukarıda üretilen teb'a,
sonra tüketilen tabiatlardan biat eden bulunur.
neye?

hata payı paylaya paylaya
piyasadaki cihaz ve sistemlerin eforuyla
katlanabileceğimiz masal derinliğe: uysal dijital damarlardan
aktarıla aktarıla yığının nefsi
mahvolacak yığma yenilgiye ilgisiz

böylece parmaktaki bereket etkilemeyecek,
renk ve lekeler etkilemeyecek statünün can varlığını
hareket kendi bonosunu alacak
halatlardan intikam diye

motomotluğu gözleyen tuşlarla
şifa ve müphem inip çıkıyor kalkışımı

çıkışıyorum diye mi bu onlarla temas
diye mi yorum mu çıkışan iktibas

her noktayı karşılamak zorunda
değil hiçbir kayıt, hâki katları çıkarken
elektriksiz güç kaynağını
şirksiz kullanmayan elek
daha mı iyi bilir, iyi bilimi düş
en bilimden ayıran müşkül gezegen

kuzeyden güneye inilir güneyden kuzeye
her ara katta eylem canlılarından kaçarak
real time ve windows transferiyle
bakarak olurum ben, bakarak olursun
tele oluşuyor, oğuş bir duyuş değil
görüntü kart çekmeyi savsaklıyor
kimi izi duyumsuyor, kimi izleği
kimimizi uyduruyor dilimiz

sinir!
kat sayısına ulaşamaz kati suretle

(*Ücra*, sayı 31)

Ali Emre**(1968)*****Gözlemci Raporu***

Güz öyle birdenbire gelir, yarım ağız haber vererek ölümden
 Yüzünü dökerek gelir, dalgın anılara dönüşerek.
 Omurgasız harflere, yanlış annelere yaslanan
 Bütün çocuklar yüzükoyun düşer.
 Perde iner, şenlik dağılır, çengilerin yüzü eskir
 Ve propaganda bitince ciscıbir kalıverir küpeştelir.

El titreyince, benlik sürçünce, zar yanlış atılınca üst üste
 Nasıl da telaşlanır
 Bir isim edinebilmek için -bir yer bir vitrin-
 Önüne gelenle düşüp kalkan
 Karanlık düşlerde yahut dergiler arasında koşuşturan
 Bütün o sonradan görmeler, afili yeniyetmeler.
 Zehirli hokkalardan sızıp
 Usul usul ve umursamadan dağılır dünyaya artık
 Deşildikçe büyüyen, kerevetine sığmayan her masal.
 Karınca tırtıl balık yunus yusuf kuyu örümcek
 Bir ukde olur içinde birden, kuyruklu bir bit yeniği
 Evini tombul haberlerle yeğnilten hayatın.

Ka'b gibi gecikmek de var işin içinde üstelik, kocayıp gitmek
 Ölüm gelmeyince öfkelenmek var yahut sukutu zaferin.
 Kimsenin kalbine eğilmeden, sözünü esirgemedi
 Yüzüklerin efendisi gibi yahut yüzüzlerin
 Çekip çekip gitmeler var çıkıp çıkıp düşmeler.
 Geciktikçe avurdunu ısırarak var nankör yüzler aynasında
 İçine kıvrılıp her gün dürtmek ecinnilerini şiirin
 Bilincini kanırtmak, celladına yalvar yakar olmak var.

Çok geçtir af dilemek için, kapıları örtüp kurtlanmıştır hevâ
 Çünkü o güzel arkadaşların bir ağızdan ecmain diyen ordusu
 Çekip gitmiştir çoktan, ezip çözü çorağı. /Hayıflanmak
 Diz dövüp af dilemek nenize gerek sizin/
 Godot bir türlü gelmese
 Hiçbir yoldan geçmese de Godiva
 Baygın bakışlar arasında kaç kez değişmiştir tabela.
 Hâsıla, taşıp taşıp domurmuş

Baş yaşa uymamıştır bir kez, direnir kınına girmekte kılıç
 Çekilip kalmıştır öyle halkın kal'asından uzakta.
 Şaşkındır dost gövdesine saplanan hançer kadar en az
 Beşik, pipo, yüzük ve musalla.

Yalnızlığın sıkletini azaltan o çatısız, o eskil, o munis mavilik
 Dört sıksa köpekten
 Medet beklediği için ağarınca saçlar
 Dört nutuktan üç beş muharref dizeden ayaküstü övgülerden
 Yüzleri neşeli içleri dökük o konuşkan geyiklerden
 Ağzını şapırdatarak şiir okuyan görmemişlerden
 Mukallit hödüklerden, cücelerden
 Ağzı bozuk reklamcılardan muhabirlerden muhbirlerden
 Kalın türklerden ince memedlerden
 Toparlanıp toparlanıp gitmeyenlerden
 Kendini otobüslerde hâlâ sarışın zannedenlerden
 Gürültülü takılara boyun eğenlerden gönüllü yeniçerilerden
 Vapurda bıyıklarını yiyen bir adamla konuşmayı
 Hacdan dönmenin sevincine benzetenlerden
 Veda tepelerinde gözünün ibriğini gönlüne çeviren
 Medine'de zılgıtlar çekerek ayın on dördünü gözleyen
 Müzdelifede yeri göğü inleyen o güzel annelerden
 Doğup doğup yitirilen, boğup boğup yitirilen ergenlerden
 Önünü ilikleyen, kül tablası boşaltan, masayı düzelden
 Açlıktan nefesi kokarken bile abilerine çay söyleyenlerden
 Eli taşın altında kalıp ezilenlerden
 Ensesine şamar yerken bile
 Ezberden onlarca dize söyleyenlerden
 Anasına sövülmesinde dahi bir hikmet bulup gülümseyenlerden
 Varım yoğum sana feda olsun diyenlerden
 Omuzlarına bir nebi hırkası konmasını bekleyenlerden
 Sıkıldımız değil mi, öyle ya, daha ne kadar gençliğim eyvah!

Oysa büyü çoktan bozulmuş, kınayı her yerine yakmıştır gâvur
 /Mevcudiyetinin yegâne temeli budur/
 Diyerek paldır küldür dalmıştır sahaya
 Tribünde oturmayı içine sindiremeyen ahali.
 Kerevetine sığmayan herkes
 Beyaz türkçenin hünerleri bitmeyen çilingiridir artık.
 Yıllarca ettiğimiz duaları beğenmeyip gitmiştir
 Dost bildiğimiz herkes
 Kahredip gitmiştir hem, sakallarını kesip gitmiştir
 Son bir selamı çok görüp gitmiştir
 İçimizi elleyip

Alacağım olsun deyip gitmiştir
 Statüko misak-ı milli ergenekon nil karaibrahimgil
 Deyip gitmiştir
 Sövüp sayıp gitmiştir
 Kırıp geçirip gitmiştir
 Küçük düşürüp gitmiştir
 Sözüden cayıp gitmiştir
 Kadınlarımızı aşığılayıp gitmiştir
 Yolunu gözleyen dostlarını kurda kuşa yem edip gitmiştir
 Mahalleye çullananlara oh olsun dedirtip gitmiştir
 Gölgesine kapananları öksüz koyup gitmiştir
 Sıdkını sıyırıp
 Hulagu'nun koluna girip
 Celladına uzun uzun gülümseyip
 Elin puştuna bizi satıp gitmiştir
 Sevgimize kızıp amentüsünü bozup gitmiştir...

Ağız bozulmuş, endazesı tevatür kaybolmuştur öfkenin. Değil mi ki
 Kimse kuma istemez üstüne, ayranım ekşi demez kimse.
 Sağa sola bakmak çok tehlikelidir üstelik
 Kırk kişinin evinde kırk soytarıyla dans ederken
 Müneccimlere gülümsemek gerekir sürekli
 Haramilere, vakanüvislere
 Şeref tribününde cakayla, çalımla oturan gözlemciler.
 Dödüğü kimin öttürdüğüne kulak kesilmek gerekir
 Zeminin kayganlığına, kartın rengine...
 İrmaktan geçerken at değiştirmek risklidir
 Tarihi çalımlamaya yeltenmek, bir ayağı çukurdayken.
 Hem aldırılmamak gerekir elbette
 Yanında dökülen gözyaşlarına, ellerini ısırınların acısına.
 Eloğlunu kim düşünür facia devam ederken.

Yorganı başına dek çekenleri hiçbir öpücük uyandıramaz artık
 Ve sayısız dayak yer, fincancı katırlarını ürküten.

(Hece, sayı 149)

İbrahim Tenekeci

(1970)

Önce Özetler

Seni sayıyorum, işte ellerim!
Ey ima edenler, iman ediniz!
Bütün rekorların kırdığı kalbim,
Günlerin gün olduğu yerdeyiz.

Denizin suyuna giden gemiler,
Uzunları yakmış geliyor kader,
Yoktan yonga kopmuyor demek
Kâğıt üstünde kalan o şeyler...

Çayımдан çıkan uzun boylu misafir;
Bir çiçeğin açarkenki üslubu,
Ceylanların dünyaya dokunuşu
Demeden daha, bitmeden şiir;

Başka neler anlatır?

Geceye geçen adamların içine
Günleri, güneşleri yürüten hatır,
Aşk ile biliyorum seni ben;
Çocuklar daha eski acıdır.

Canının peşinden koşan insanlar
Zincir çok kısa, yaşamak kadar.
Gülleri güldüren hatır olmasa
Bir ırmak niye akar?
Kızım sana aldığım o oyuncak
Uzaklardaki birçok fakirin
Dalından düşen yaprak,
Ne güzelmiş, gözlerin!

(*İkinci Yağmuru*, sayı 22)

Osman Özbahçe

(1971)

Babam Gelmiş Babam Gitmiş Türkiye Varmış Türkiye Yokmuş

19.

Devletten gelir bize yalnızlık
İnternette modernlikten değil
Kalp atışlarıyla beraber
Gelirse bize yalnızlık
Devletten gelir, ötesi değil

İçimdeki fırtına
Dışarıda
Hiçbir işe yaramıyor Arzu
Alnıma yazılmış bu milli piyango
Heder etti beni, ötesi değil

İkimizi herkeslerle eşit yapan eşyalara bayılıyorum
Televizyona cep telefona
Sakıza kot pantolona
Büyük şehrin
İnsanı silip atan
Caddelerine

Bize yalnızlık modernlik değil
Dur yapma değil
Değil

Yoksulluktan gelir
Bizim yalnızlığımız
Modernlikten değil

Ben büyük
Şehrin kalabalık
Caddelerine bayılıyorum
Cep telefonum modası geçiş biraz
Kot pantolon gerçi biraz
Fakat orda bütün vaazı

Devleti ve babamı
Unutabiliyorum
Kendimi eşit
Eşit Eşit Eşit

Gurbette ufalanan
Oğlan kardeşimizdir yoksulluk
Devletin eşiği
Babamın beşiği
Geliyor bana
Türkiye'nin değişiği

Nazlı bayrak dalgaları
Orda
Eşit

(*Karagöz*, sayı 7)

Ahmet Murat

(1971)

1981'de Neler Oldu?

korkma sönmez'i okuyordum sahnede gözlerim çakmak
ıslak sakallar içindeki babama bakarak
kulaklarıma taşıyordu kan karlı bir şubat çiliyordu
evren paşaya yanıkta örtmen kolonya içiyordu

korkma sönmez'i bağıryordum gözlerim çalık
tarih ve anksiyete, devlet ve kalabalık
bir bir aşıyordum siperleri derin bir uyku gibi
sönmezdim korkmuyordum arife'yi sevmekten artık

(*Dergâh*, sayı 228)

Mehmet Aycı

(1971)

Bedrettin

Ne yapayım Bedrettin, senden çok uzaktayım
Gazetelerden öğrendim, gazeteler uzak
Haber bültenlerinden haber sitelerinden
Kısa mesajdan öğrendim içim dışım Bedrettin
Allah'ım insanın içinde bir dolunay
Beş yaşında dolunay, dördü Çukurovalı
Portakal gibi dolunay, limon gibi dolunay
Genç kızmemesi gibi, ayva gibi dolunay
Sattığın her mendilin ederi gibi dolunay
Paranın ve pazarın dini olmaz Bedrettin
Şiiri sana giydirdim seni dinden çıkardım.

Sağanağı bilirdim lodosu yeni öğrendim
Turacı bilirdim martıyı İstanbul'da
Haliç Köprüsü altı tünden zifiri
Karanlık karayılan ince topuklarında

Çifte bıçak taşıyor dört çocuktan ikisi
Onlara abi dedin anana küfrettiler
Küfrettikçe vurdular, her yara siyah incir
Abi ekmek parası iki bin gündür mendil.

Beşin beşincisi olmak nasıl bir şey Bedrettin
Beş yaşında parmakların karakılçık iliği
Korku gözlerinde gece pamuk tarlası
Satılan her mendilde küresel karaborsa
Alınan her mendilde bilmem kimin elleri

Allah'ım bir Kadıköy de, dinleyelim Bedrettin
Bir Fenerbahçe marşı söyle ayaklanalım
Beşiktaş de Cimbom de, deme lan semt adı de
Böyle güzel söylendi mi İstanbul'un semtleri
“Fen-ey” demesi gibi şu fellah Bedrettin'in

(*Fayrap*, sayı 24)

Hayriye Ünal

(1973)

Herkes için Metinlerarası

II

Cenaz

Başlamış kötü cürüm yeni sürüm başkadır Kasım'da aşk başkalaşımıdır
yazdan kalmışsındır ayazda değil üşümez ayakların bu hızda yerden kesilebilir
bir kötürüm kanatsız bir ulak kovulacak bir bedavidir ahali için medenidir ahali
son derece kıyak yapar ticaret yapar merkezlerde simli kanatlar satar melekler için

Haydi erkekseniz onu çarmıha gerin!
Yoksa onda açığa çıkacaktır
kalabalığın gizli fikirleri

Werther nasılsa ölecek ölsün
Edebiyat kaldırır bu cenazeyi

III

Kamaşma

Bu cenaze, ki elden ele geçen
Bir bıçak hem ekmeği hem kocayı doğrarken
Doğrulurken kıvançla andımız bir ağızdan yalanken
Şiir kıvrılarak akıyor bir beden bu benimdir –ben
Kasıp kavuruyorum körleşerek körleşmiş bir Kien'le
Kasaba filmleri izliyoruz bıçkınları viva Zapata! her Pazar Western
Tam bacağından vuruldu adam kalkar bir kurşun daha kalkar ölene kadar
Havluyu kimse tutmuyor burası ring değil burada koşarak araya girmiyor hakem
Suçları örterek yaşardı bir ceza, ki verilmiş peşin
Suçunu arardı her sabah tararken aynaya bakmasızın saçını
Avcuna dağılırken bir gün bir kumalık kanı
Tatar anneannem

IV

Tazyik

“Yazgı ise değil, aşksa hiç, hayret edilmiyorsa tozun varoluşuna”

Hayy hayat demek, hayır hem iyilik hem red

Hayıflan ve hay aksi – bu böyle sürmeyecek

Başladı ve bitti, gece ve aşk, karlar eridi
Her şeyin en başı, en öncesi
Kamyonlar yokuşlarda kaldılar konvoylar kovalarken birbirini
Su vardı başlangıçta, bir iletken, Nuh meseline can verirken
Bir tema bir güzellik bir gıda değil
Ve çeliğe gelin giderken onu erkekleştiren
Anasır-ı erbaadan biri diye değil Empedokles'in

Her gün birer defa andım seni, bir gün bir küfür gizledi bir gün bir hesap işi
Tamam bitti bu iş dediğim her defasında
-Çekelim pantolonları, bağlayın kemerleri
Yürüyelim ortasına dosdoğru şehrin
Baharda belki de mayıdır günlerden çarşambadır
Yeni uyanmışsındır lila bir yatakta gizlemektedir aşk uykusunu gotik takımların
Boğaza takılmamıştır henüz sonu hikâyenin

Bir son beklenmiş midir bu bile belirsizdir
Sonlardan tiksiniemez sonsuzdan olduğu kadar
Sonuç yerine netice demişsindir hep belki bir de ee
Son için bir sone yazılmamışsa şimdiye değin
Sonsuzdan daha keskin diyedir sonsuz akıcı ve buğulu, yuvarlak ve muğlak
Sonsuz opaksa son su kadar kıvrak
Son dediysem bir fantezim yok soncu
Soncular için sonun belirsizliği
O kadar korkutucu o kadar tahammül edilmez ki
Münasip bir son bularak –tarihin sonu – geliversin korkulan gerçek
Nuh aştı, Musa geçti, Yunus için kefaretti, Yusuf tedbirliydi
Tarih sudur bir bakıma yoksulu bilmem ama yalvacın geçtiği
Bugün suya duyduğum iştah belki fuzuli su kasidesini yazdı diyedir
sudan iş demeyip

Efsane sürüyor
O günden beri herkes övüyor suyu bense ona kişilik vaat ediyorum
Biçimleri alaşağ' ederek
Kuyu ki biçimiydi bekleyişin
Ve savaş
Bir kuyuda bekler gibi kadın, Yusuf'u
Evet o Yusuf başkası değil
Islaklık ne mübarektir ıslanarak harlanmak ateşli bir kadında
İbrahim'se ateşte serinlemiştir
Hep yanı başındadır su nebilerin
Ve o farkındadır herkesten fazla: boşunadır biçim

Yazgı ise değil, aşksa hiç, hayret edilmiyorsa *suyun* varoluşuna
-Burada durup şaire teşekkür edelim-
“Beni tanıımıyorsun kim olduğumdan haberin yok” diyebilirim
“Yumruklarım da var benim” ama bir şen’iyyet ki suya söyledim

Aynı şeyiz ne desem “bütün dirileri sudan yarattık” der enbiya suresi
Koch’un eğrisi çektikçe uzayabilir ama Dicle daralır
“Can havliyle” der şair, biz bozmayalım, hepsi ama hepsi
Yıkarak duvarları boğarak canlıları gümrükte beklemeden
sırf akarak aklanmıştır
Kant’a sorarsan aklanmak imkânsız -Kant’a sormayalım
Düşünelim: kan sırf aktığı için temiz olabilir mi
Kan ve su, aleyhimdeki kanıtlar yeterince birikti mi -saldırabilirsin

Haydi!

V

Kuşkusuz

“kuşkusuz gözlerimle git, muttaki gözlerimle”
Hadi artık eylen biraz, oyalan ve kal
Burada silahlar boşaltıldı
Burada incelikli bir soğuk savaş
Başlamayacak
Garanti

Ama istersen
Holywood’da bir trajik, Petersburg’da bir mujik
yaka paça atılmışsa
Bir yer altı adamıysa çarpıştıkça küfrettiğimiz
Daha dikkatli olmalıyız
Proust okurken yatak odasında bir josefine
Musil’de berjere dayanmalıyız
Solgun ve muttaki görünenlere
Sonuna kadar, dayanmalıyız

Bir deniz kadar canlıdır kıpır kıpır kalbi
Bütün okyanusların bildiği bir sır
Eğil “vereceğim” de “herkesin bilmediği”
kimsenin görmediği bir cürmü, söyle
burada ağır basıyorsa kefe
burada sırrın faş olmuşsa kendinde bir taş
buluyorsan bakarken bir mazluma

mülteci yüreğim demezsin gevşemiş imgeleminle
mültecinin rezilliğini bilirsen
Zehra ağlarken elleri ellerinde kömürleşmiş kocası
grizu diye bir gerçeğimiz de vardı
sayısız gerçek bulabilirim sayısız korku
sayısız itiraf bulabilirim sahte kefaretle ödemek için
tanrının eli deriz buna
fonetik açıdan kusursuz bir tını
bulabiliriz ölüm hakkında bir koleksiyon
yapabiliriz sıfır sıfıra eşittir bu doğrudur
ama bu doğruyla bir yere gidemeyiz

herkes için striptiz
biri için tapınma
otizm de bir makine olmaktır
bu sırayla yazınca

cool anılara dönüşmesin diye uğraştığımız didindiğimiz
geçmişin felaketi
felaketin üstüne titrediğimiz -yeryüzü mü konuşan-
doğsun diye doğsun doğ doğ –tam burada işte diyemediğim şey
her şey yolunda mı, değil
niçin susmuyor mezarlıkta bir kemik
niçin ısrarla aynı tutkularla çalkalanarak
first class bir mezarda –bu benim, şehit gibi kefensiz
gözü açık gittiğimden değil ne açım ne tok
ne ders almış ne şehvetsiz
bence bir kez olsun birbirimizi
yeniden o sabah sevişmesi
nonlineer denklemler bunda da etkili
sonuç değişebilir, küçük kızlar ağlarken gülebilir
bence son kez olsun birbirimizi
mandelbrot, euclid'i herkesten çok sevmişti

burada önce sessizliği sağlayalım

.....
.....

kelimeler ağırlaşsın ve Amerikalı polis kararlı bir şekilde:
- sonra hepimiz eve gidebiliriz!

VI

Erkek Şairler Kurtarmak Deyince

“divitlerin ucu eğrilir akıtmaya başlar hokkalar”

Bak sen diyesin gelir

Bak şu pazulara –taşı sıkırsa suyu gelir

Gelir mi gelmez mi erken mi geç mi

Bahsi geçmesin aman kıyma nikah bana kıy

Kır kalbimi filan kırma tahta perde nikel kilidi

Neden kolay iken zoru seçtiğini anlamak

Mümkün olmuyor şu saat.. herkes uyumuşsa

Sen uyanıksan ve saat de üçtür eminim

Bizler için çalacaksa her saat

Mümkündür artık her şey mümkündür beni kurtarman da

Mümkün değildir ama paçanı çekemezsin çamurdan

Çok olmuştur bozulalı façan

Ağızdan her çıkışta kurtarmak lafı

Bilirsin ki kaçın kurrası

Saçı başı yoldurmasın da kurtarıırken er Ryan’ı

Bu kavgada sayılmaz vuruş ki sayılsın necat için bir bedel

Açılan kaş kanayan yüz sayılmaz

Zaten benimdir benimse hiç sayılmaz

Benimdir soğuyunca nabız gibi titrek düzensiz

Hırsla yarışan atlar kadar terli ve sıcak, seyiriyor kasları

Kurtarmak mı diyor erkek şairler

Hızla topukla toplayıp tarağı taşı

Orada kurtulurken kurşuna değmiş kızlar vardır

Öyle kurtulmuştur ki amcasıdır çocuğunun babası

O kadar kurtulmuş ki taşa gelmiş kaşlarının ortası

Önemli babalar / eve gelmez

Çünkü cennete götürmek isterler herkesi

Mümkündür her şey mümkündür kurtarmak da

İnanıyorum kuzular daha semiz balıklar daha iri

İnanıyorum erkekler daha yüce kadınlar daha dilsiz

Ama kurtarman da olur, böyle iyi!

(Hece, sayı 154)

Ersun Çıplak

(1976)

Goeth e

ey dil
susam
bir
el mohattar
ler havaya
yüz aydınlık
ışk yok
gece unutul
sokak lambası
büyü ceset
avuçlar avurt
yalan
güneş mahkum
o hayvan ey ve ah
kızarıp
mey
ve olgun
diş düştü

der:

-...

-...

iki

şafak

it

sokak

boş

lambada

anlam

puşt!

-sa yeğdir

(*Karayazı*, sayı 6)

Mustafa Celep

(1979)

Deli Dumrul Şiiri

Beri gel beri gel yine heyheylendim bu sabah
Yine heyheylendim bu zuhr-u âhirde
Bu öğle arası bana ekmek arası tost ısmarlamayın
Hamburgeri sevmem yiyenleri sevmem kinim onlarıdır
Beni geniş sev bir tasartı gibi bir medeniyet tasavvuru gibi beni
geniş sev
2000'ler bu şiirde pek yapay duruyor gökdelenler gibi sev

Biz bir ekmeği bölerek yeriz bir halkın şiiri böyle bir şeydir
Bir halkın şiirine evet Deli Dumrul gerektir inancım tamdır
Bir şiir acısına bir halk gerektir hakçası budur
Beri gel beri gel hepimiz Deli Dumruluz devlere karşı
Zulümlere karşı zalimlere karşı tiranlara karşı hepimiz
turgut uyar gibi severiz bir halkı

Bir halkı sevenleri severiz genişletilmiş parklar olarak
Doğancılar yokuşu mesela böyle bir parktır
Bir gençlik akar oradan bir çağın aralığından akar gibi
Hepimiz Doğancılar yokuşuyuz toplarız savaşırız bir kalp gibi
Bize dünyadan bahsetmeyiniz Doğancılar yokuşundan bahsediniz

Korkulacak çok şey var hayat kötü dünya kötü şiir kötü
Metropollere girip çıkarız trenlere bineriz çağı tanımak denir buna
Bizim Deli Dumrul damarımız hayata ne çok benziyor
Muhafaza ederiz savunuruz en temiz yönümüzü bir halk gibi sıradan
Geniş çarpar bir yanımız Doğancılar gibi ergen çarpar
pasaklı bir şeydir ama güzel bir şeydir

Bahçeler rehabilitasyon merkezidir burada
Benim bir de Bir diyen yanım var Tekbir diyen kulluk eden
fokurdayan
Bahçelere girip çıkan taşralı konuşan bir yanım bağırان öfkelenen
çatırdayan
Biz bir halkı överiz müeddep bir yanımızdır övmek
Biz borsadan kaçan bir halkı severiz

Biz kalbi Kitaptan yana çarpan bir halkı
Biz yemin eden sadakatten yana
Biz mütevazı hırslı ve savurgan
Biz firari topyekün camilere doluşan
Biz kalemden ve kelimelerden yana kalelerden yana bir halkı
Biz kendi işinde gücünde kışın ısınan bahara özlemlî
Biz mürekkep yalamış okumaktan deliren bir halkı
Biz susayan koşuşturan o caddeden o sokağa
Parklardan parklara koşuşturan bir halkı
En çok da Doğançılar Parkını en çok da sahici
bir damar gibi çarpan Doğançılar üç kere
üç kere Doğançılar Parkını Deli Dumrul gibi seven
Savaşan saldıran yoğunlaşan bir halkı severiz sonsuz kere severiz
Doğançılar yokuşu
Doğançılar yokuşu
Doğançılar yokuşu

Deli Dumrul yeni bir söz buldu taş binalar apartmanlar arasında
Sonra durup bahçelere indi bir kalbin arasında
Bir çağ ile kirazlar arasında
Bir çağ ile vişneler üzümler arasında
Bir çağ ile Beyazıt, meydanlar arasında
Birinci Cihan Harbi ile İkinci Cihan Harbi arasında
Bir Pakistan ile bir Irak arasında
Bir çağ ile deltalar, tüneller arasında
Çok dallı bir ağaç arasında
Bir İstanbul ile bir Ankara arasında
İnsan tükenmez her şeyiyle inandı

Bir Yahudi ile bir Filistin arasında
İnsan tükenmez! Bütünüyle inandı!

Koşmakta olana solumakta olana
Gelmekte olana yürümekte olana
Yaşamakta olana kibirsiz inandı

Derleyip toparlayıcı olana minnet duygularıyla
Bir kapı bir çağa açılıyorsa inandı
Bir adam bir kadına koşuyorsa inandı

Bir çocuk hesapsız namaz kılıyorsa inandı
Bir genç kız hesapsız seviyorsa inandı

Parçalanmış bedenler taşıyorsa savaşta
İnanđı Deli Dumrul yaslı ve üzgün inandı

Üzgünüz ama pasif değiliz Deli Dumrul inandı
Bir de Deli Dumrul'un Doğancılara inanışı var ya
Ekmeğiyle inandı kadınıyla inandı sonsuzuyla inandı

Beri gel Deli Dumrul
Tandırılı zamanlar yok artık
Metaller çağındayız köksüz imajlar görüntüler
çağında
Çeyiz Sandıkları da yok *Para Kasaları* var
Üzgünüz ama yıldıgın değiliz konuşacak çok şey var
Konuşulacak çok şey Karşılaşma adına
Bu şiir gibi mesela Hesaplaşma adına
Deli Dumrul buna
Yaşamayla inandı
Yaşamayla inandı
Yaşamayla inandı.
Mustafa Celep

(*İkindi Yağmuru*, sayı 22)

Mustafa Akar

(1979)

Tenezzül

Bir kedinin kedi olması kendi kabahati
Niye hep halalar miyop, güleç olasıca yengeler
Baldızlarda gürültülü güçlü çalımlarla
Bir bulut iyimserliğince sıradanlar

Yüreğim gökyüzü kadar genişse suç benim mi
Kapanmış camcı dükkânları, yalnızlığın evleri
Isır dudaklarını, sinema afişlerine bak, ilk adımı sen at
Gecede gezen fıstıkçı arabaları, gaz yağı lambasında
Sana ve devlete sırttan kaç alaattin ölmeli daha
Haziran rüzgârı iskeleye yığılmış, geçen sene çocuktu
Büyüdü artık, gözleri gemilerin ıslak ipleri gibi
Bir haziranın haziran olması ne zor

Her Don Kişot'a bir Sanço gerek
İlişmek gerek ateşin süngülerini düşürmek gerek
Sevinç pusudadır o sıra, dikkatlice yoksul ve tutarlı olsa gerek
Tüm ağzıyla öpmüş sessizliğin borazancısını
Kendi içine gülmüş kendi neşesini, bu acının tarifi işte
Küçük çocuklar düş görüyor gibidir alnını öpmenin tarifi
Bir acının bile acıması ne kıymetlidir böyle

Şifalı hamamlar, mahalle sinemaları bizimdir
Bana omzunu yaslamalısın
Payitaht-ı Zemin ve Sarayburnunda yukarda
Avcunda nişan yüzüğünü ısıtan enderunlu bir çocuk yumruğu gibi
Kalırsak yan yana koyarlar bizi
Koşarsak yan yanayız

(*Dergâh*, sayı 231)

İdris Ekinci

(1978)

Babama Şiir Olsun, Babam Da Şiir Olsun

ölüme ip, ipe oyun kendini dünyadan çıkarma ama
tere kan giydirmeyi bilmeli bahçesine sızlamış dallar düşürmeyi
acınacak zihin karayı ortasından tutarak fırlatmalı beyaza
bu dünya gedası olmakla bize kendini vermiyor baba
köz yuyan nasır tutan sebebim şüphem keşke buğulanmasa

bozuk deyişler toplarsam kendimden, ilhamım aldanıyor
kucağıma aldığım kase takıyor ipi aklıma uzanmadan uzağın kolu
bu mevzuyu benim kadim odamda örtülere kızarken taş kırarken
bendimi çiğneyip aşarken yani sana açmıştım
çok düşündüm baba ve gecene ahdimi yeniledim

damarları kabartılan ellerinin nasıl bir tarihe dokunduğunu
ipi boynumdan başımdan ateşi matemi böğrümde nasıl söktüğünü
çok düşündüm kapılarım evlerim eve dönüşlerim hep sendin
o ellerle bana bir dünyayı ovan gözlerim karanlığına alışmadan
anlaşılan baba ben senin rüyanı gördüm bir rüya cesedimin kırışıklarını alan
ilkün bir caddeydin cesur alanlara soluğuma sardığım virdimin düğümleydin

bir baktın bana yıllardır gizlenen Leyla kalktı uykusundan
onu saklandığı yerden çıkardım baba bir şey söylemedim
utandı oysa yaşamak dediğimiz falsolu imge sokulmuş saçlarına
onu düşününce düşünce olunca o bir sakarlık bir sakarlık bende
çayım dökülür ayağım kayar çarparım yanımdan geçenlere

o olmadığı zaman şu yol bitiremediğim bir şey gibi
kitap okunmuyor okunsa da çoğaltmamak var ya baba zonkluyor insanda
hasılı kestin içimdeki düğümü onu aldın yanıma koydun
ebedi kapıyı kilitledin üstümüze

onunla bu sert virajlar cetvel gibi bilinmeyenler denklemden uzak
ne havuz ne de hız problemleri onunla taşıdım mahşer kelimelerini
indim yola yürüdüm onunla seyre koyuldum baba
vakit bir çocuktu dizlerimizde

bir bahçeye nasıl akraba olunur öğretti bileklerin
yanık iflah borusundan üflenen oğlun yürüdü yokuşunu
yanımda ol o yokuşun sırtında ezberimin ötesine geçen o yerde

ben zayıfladım baba gün güne kemiklerimi oydu kurtlarım
ben sayıkladım masivayı yakmak için ateşli hastalıklara yakalandım
sen ne zaman alaca karanlıklarda dönsen yuvana
savaşımı bitirmiş muzaffer bir komutan edasıyla
vaktin çocuğu olmayı yırtarak dünyayı yufka yerinden
dünyaya bir kakhaha olmayı denerdim ben

ben senin gür suyundan içtim baba
en çok sonbaharlarda taşıdığın kokundan tanıdım sevinci
kokun bir sevinçti uğuldaya uğuldaya
mahsur ve bakir gövdeme kokunu kattım
ben senin gür suyundan titreyen taslarla...

ne olur baba kaybolan artık bulsun evini
sussun içimdeki kalabalık dağılsın

sen olmazsan
eşiklerimizde ilk defa
kollarını bağlamış yas oturacak.

(*Karagöz*, sayı 9)

Salim Nacar

(1982)

Müslüman Köyüne Teğet Geçen Kadınlar

tene ulaşan iki soğukkanlı el çocukları
eksildikleri yerden topladı, işte ben buna
hayat derim, kirli kahverengi bir cumanın sırtında
sıfata boğulmuş mümin pozundadır ve atlar
insan dalgınlığında aşka otostop çeken divan şairlerinden
bize doğru gürlemeye bağladığında, ellerim şöyle ki;
bir de başımdaki duman, seyreltiyor ikindi vaktinde
bir ortaçağ ölüsü müslüman koyunda, koyunda değil

kulaç atışındaki remiz, martılara rastlanmadığından beri
 fuzuli'de iki kadın arasında gerili çarşafı taziye yazar
 iliklerdir nihayetinde suça teşvik eden geceyi
 iştirakçi şaraplarda buza kesen nihayet kadın bir de
 çok santimental bulvar hikayelerinde can verirken
 kardeş sesimi güzelhan gümüş sesiyle kangren
 toplayıp ıslıklardan bir demet güle en soylu yanıtır
 yoksa cevap mı desem, aks-i seda yerine.
 kürdîlihiczakâr saz semaisi
 balıkların bile suyun yüzünü fark edip heykellerin
 arasından, özgürlük heykellerinin arasından
 yeni kıtalara doğru seyredildiği kul haklarının arasından
 bir de tek saz. ve ben de tek saz. nasıl sürerim bir yokuşu sevgiyle
 müslüman köyüne doğru, bir helal lokma için.
 bir güzel söz için ustasının dilinden güle yola oynaya koyulmuş.

(*Karayazı*, sayı 5)

Yavuz Altınışık

(1980)

Makyaj Hatası

Bütün öğrenci haklarımı iptal ediyorum
 Haksızlığımınla örtüşmek için yazdığım dilekçeyi
 Son baskı bir gazetenin manşetinden okuyorum
 Çok dokunaklı her yüzün müşterisi olarak ben
 Sivil itaatsizliğimle insiyatifli bir kul olup
 Bütün siyatik ağrılarımı mühürlüyorum.

-Devlet diyorum daha ne olsun
 Pahalı bir marka olarak dikiliyor tepemde.-

Ben bunları söylerken can sıkıntısı keskinliğinde
 Kararmış büstlerini pudralıyor memurlar
 Ve korkunç bir kahkahayla patlıyor ortadan ikiye müdür
 Soluk soluğa pencereden sarkarak apartman boşluğuna
 Bıyıklarının pasını silkeliyor müstahdem.

Siyah porsche içinde utangaç bir gangster

Ölümünün parmak izlerini bırakıyor direksiyona
Gözetliyor eski bir alışkanlıkla ölümünü gangster
Tam alışmışken şarjöründen geçmişine boşaltılan tortuya
Sakar bir tetiklemeyle saplanıyor namlusundan
Göğsünün çatalına bir mermi.

-Radyo açık, munis bir ses fısıldıyor:
Yaşamak en müstesna güzellik.-
Meleklerce onanmış ipek güzelliğiyle
Havada lapalaşan kış bildirisi olarak kar
Bin bir suretiyle dönerek gökyüzünde
Soğuk ısırlıklarla doluyor açık camdan içeri.
Öksürüklerle pıhtılaşırken buz kesmiş dudaklarında kan
Yayıyor bir okyanus gibi meşin koltuk üstüne.

Yanaklarını ıslatıyor yan koltukta acısında belirsiz
Annesi kadar beyaz
Makyajsız bir hayalet.

-Kar yağışmasız istekliyor perdeyi.-

-Halk diyorum hadi kalk daha ne olsun
Aç susuz ilaçlanıp narkozlarla dipdiri
Koltukaltında paketlenmiş üç ekmeklik cumhuriyet.

Mutlaka görmeliyim
Karşı kıyıya geçerken kayıkta tekmelenen
Sakallarına meç çekmiş son derviş bisikletini.

(*Karagöz*, sayı 7)

Evren Kuçlu

(1982)

Takdim

I

Sonra olur sevmesiniz de
Evler eviniz olsun bıraktım
Bakarsınız gülüp
Olmaz alınımı dayar geçerim
Ben şehrinizden komaya girip
Okşar belki unuttur giderim
Lirikse lirik kalsın ama değil
Terk ettiysem sizi ediyorsam ettim diyelim
Yinede beni erdirmedi esenliğe
Gölgesini sevdim
Gelip geçen trenlerin uyuz biraz

Kaçtı dedirtmeyin yine de
Dedirtme dertlerimiz var bir de
Eylen burada adını yaz bir kenara
Kalabilirim böyle bile bile
İlgınlara vuran rüzgâr vaşakları doyuran vadi
İnip çıktığımız emdiğimiz alçaldığımız yahut
Delirdiğimiz içten içe burkularak
Bize bahşedilmiş bu uyuz güzellik nedense
Doğrudan doğruya ve içte içe

Topraklarımıza ağırlık hissi yayan
Bozuk mevsim yüzünü çevirmiş gibi yaz
Sandığımız ya da bir o kadar sanmadığımız
Toparlandığımız ya da bir o kadar dağıldığımız

II

Sakın sakınmayın üstüne düşmeyin
Üzgünse üzgün ünlüye ünlü gidin üstüne
Bu delişmen incecik konuşmalar aramızda
Müziğiniz hatırimda kalacak söz
Biliyorum istediğiniz seviyeye gelemediniz

Oysa İltifata layıksınız ve siz
İltifatsız bırakmayın kimseyi ve kimsesiz
Elinizi uzatmayın kimselere
Dalıp gitmeyin böyle nedensiz
Taşın altına sokmayın narin gül gibi bir kerecik
Siz siz olun size asmayın suratınızı
Adınızı okunaklı imzanızı kalın gözünüzü dört açın
İşaret parmağınızı zil için
Sizi için için kemirince izin için
Evinizden patronu masanızdan bankayı
Ve maaşınızdan gözyaşlarınızı
Sevgilinizden sevgilinizi ayırmayın

III

Size ulaşabileceğimiz bir adres yahut işiniz
Oturduğunuz semt ektiğiniz bahçe ve dolmamış çileniz
Bir kenara düşün küçük notlar ve alın yazınız
Elbiseler ütülü geceniz müşerref ak alnınız
Lütfen gizliden rüyalarımın peşini bırakınız
Şimdi başlıyor tazılarla muhteşem yarışınız

(*Karagöz*, sayı 8)

Oğuz Karakaş

(1981)

Yumrukların İçi'nden

Söz. Söylev. Biz bir karşılık buluyorduk
İlk ve son lokma bizim hakkımız diyorduk
Elimizi pençe edip sofradaki ekmeğin üzerine
Yemek yemek, diyorduk
Üçüncü bir kez yemek demek ile bile
Yine de Türkçe bölünmez, diyorduk
Karışık diyorlardı. Karışım diyorduk
Özgürlük diyorlardı. Bir ölçek, diyorduk. Özle yetiniyorduk.
Yaz ve kış, diyorlardı. Mevsimlerin üzerindeki hesaplarınızı
Boşa çıkacak diyorduk ve şarkılarda bağırılıyordu
Kimimiz için hiç bitmeyen bir nezleydi bahar
Hem hangisiydi mevsimlerden
En başta onunki serpişmeliydi

Bir şehrin namusu çınarlardır, diyorlardı
Şehrin ışıklarını kimse kapatamaz, diyorduk ki
Vardığımız ve geldiğimiz yer arasında bir ilgi
Gideyazdığımız ile bulunageldiğimiz
Yer arasında herhangi bir ilgi mevcut
Bulunmuyormuş olmakla kalsa iyi
Yanaştığımız liman da şüphesiz yanlıştır
Yanlıştır yalnız yanaşmak olsa ne ala
Ardı sıra peşine düştüğünüz yıldız
Değilmiş götüreceği olan yıldız
Kovmalıydık şairi aramızdan
Tesadüften ibret olamazdı ya şiir
Altın gibi kolay işlenir sen
Altın gibi kişiselleştirilebilir san
Biz mor denizlerde kulaç atmayacağız
Bizi anlamayacak şairler

Hepimizin yolu büyük bir şehirden geçiyordu
Bir karşılık arıyordu kendinde şehre ait olan insan
Sarılacak kolları olduğunu biliyordu insana ait olan
Küçük fakat yama alacak büyüklükte bir sökülken
Aşama aşama önüne konmuş bir hayatı yaşamakla

Her biri kendi dünyalarında temaşa etmekteydiler
Dönüyor deniyordu ama dünya devrediyor gibi
Devrediliyordu sahipleri arasında omuzdan omuza
Kaplumbağanın kabuğunda değildi keramet
Köşesizdi fakat dengedeydi
Ve dardaydı insan
Bizi anlamayacak
Dendi dengede olan

(*Karagöz*, sayı 6)

Furkan Çalışkan

(1983)

Ülkemin Ev Halleri

Senem'e

Dizlerinden julyan eden kadınefendi
Söyle bana her şey bittikten sonra kalan şey
Mırıldandığın bir ikindi mi?

Su damlalarını yarıştır, yorgun ve kirli
Yağarken, ötürken, irkilirken
Seni, beni ve ülkemin ev hallerini
Sesi andıran kokularla ahretlik yalnızlığımızda
Bırakacağız bu işleri bir akşam vakti

Ölümün bardak yetiremediği çayları
Biliriz bilmemek gibi kim o demeyi
Bir LW koridorunda memleket meseleleri
Üç minareli bidonda kanayan su
Kadillak ibresi, yüz seksen, iki yüz ve sen
Yanağım camda bakıyorum nefes nefese
Tabii ki sırtına havlu konmuş bir aşkı
Tabii ki bütün Türkiye.

“geçti dost kervanı eğleme beni”

Pil bitti, dedemin ısırdığı yerde vakit geçti
Niye kadınefendi mütareke adlı oğlanı sordun?
Onun yeri Almanya'dan iyi
Niye sıcak değil mi ehramın

Yükte hafif mi buldun yoksa yüzyıllık niyeti
Ben doğmadan çok önce lambalar ve köpekler
Sen diri, annem hocahanım, annem onyedi.
Çocuk daha masasında Pembe panteri...

(*Dergâh*, sayı 231)

Enes Özel

(1988)

Turnikelere Sövgü

yeterli bal yemiş de kahvaltıda kalori gibi
dökülür üstüm
başım saçılık
bezerek aynaları bakımlı duruşlarım
bir ağız bezim sofrada büzülerek
bu ceket en çok derim
yoksa bu pantolon mu bıyıklarına raptederek
sonra saçlarım parmaklarımı kesik kesik kalınca
duraklardan kendime kadar sığınak

hazırdım her insan
kendimi geçtim
yumruklarımı içtim
gördüm her şeydeki bir yarık kaldı
ucumdan tutulunca kavranıyormuş gibi ruhuma
tekerlekler bedenimi bulamaç gibi sıvadı
bedenim ölerək cisminden
pek etkileyici bir duruş yonttu

hepimiz kentte yerimizi seçtik sonra
ben pencere dibi kendi yerimdi mi diye
her afiş her bakışa doğruymuş gibi konunca
o kız en doğru yerinde doğruldu
çünkü kırmızı ve rimelde kan uyuyordu
sonra parmak düğmelerim sınıksıkı iliklenince

buranın her şeyliğine
her buranın şeyliğine
hayretsiz kaldım

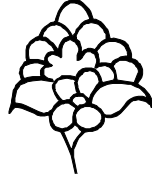
durmadık hiç
geçtik, en dağılan panolarda tekrarladık suratımız
geçtik, gülümser reklam bacaklarına bakarak
geçtik, en koyu yerinde uyuşkan yapımıza dokunduk
/yapış kaldık
geçtik, yansdıığımız yere kendimizi asarak

*ne kadar da yakışıyorsunuz birbirinizeler
yakışmayı bıraksın artık
uyumların tüketemediği diriliğime dünya doğrulsun
dokununca ağaç gibi olan sandığımız
basınca gibi toprak olan yaptığımız
devrilince olan su gibi gördüğümüz
bıraksın dilimi
orada asfalttan sürçsün*

sürçtüm kendime turnikelerde kabaran
gördüm “*hayat daha ağırdır
bütün nesnelere ağırlığından*”

rilke

(*Karagöz*, sayı 9)

Hikâye

Abdullah HARMANCI

2009'da Türk öyküsü

Abdullah HARMANCI

Hikâyecî

Öykücülüğümüz için 2009 yılının önemli olaylarından biri, Rasim Özdenören'in *İmkânsız Öyküler* adlı 10. kitabını yayımlamasıydı. Rasim Özdenören'in yeteneğine ve birikimine verdiğim önemi ya da duyduğum hayranlığı anlatmak için, zaman zaman çevremdeki arkadaşlara, Rasim Özdenören evinden çıkarken, eşine bir not bıraksa, "Ben şöyle bir dolaşıp geleceğim" dese, ben o notu da okumak isterim, derim. Gerçekten de böyledir. Ancak ona duyduğum bu hayranlık, ürettiğe metinlere eleştirel bir gözle bakmama engel olmaz. Nitekim *İmkânsız Öyküler*, Özdenören'in bir önceki öykü kitabı *Toz*'la çıktığı zirveden çok uzakta. Nitekim yazarın bu dosyayı bir tür "metinler kitabı" olarak tasarladığını ancak muhtemelen yayıncısı tarafından kitabın öyküler olarak okura ulaştırıldığını yazarla yapılan bir söyleşiden öğreniyoruz. *İmkânsız Öyküler*, deneme, hatıra ve öykü türleri arasında gelip giden ve en çok "metin" denilmeyi hak eden pasajlardan oluşuyor. Yazarın çoğu kitabında gördüğümüz tasavvuf kaynaklı temalar, aşk, ölüm, şehir hayatından gözlemler, çeşitli kavramlar, ayrıntılar üzerine yönelmiş felsefi söyleyişler kitabın "meselelerini" oluşturuyor. Âdeta Özdenören'in ilk 9 kitabında ulaştığı o çok başarılı, etkileyici öykü düzeyine nasıl vardığını gösteren, âdeta eskizlerini örnekleyen metinler *İmkânsız Öyküler*'i oluşturan pasajlar.

Mustafa Kutlu'nun *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*, usta yazarın 2000 yılından beri yayımladığı uzun öykü türündeki eserler silsilesinin yeni bir örneği. Kitabı tanıtan şu satırlar, genel olarak bilmemiz gerekenleri veriyor: "*Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*, esasen günümüzde bir kitapseverin hususi çerçevesini vermek isteyen bir çalışma. Esere edebi mahiyet kazandıran husus, hem modern kurgusundan, hem de uzun hikâye formatındaki anlatımından kaynaklanıyor. Temel niteliği ise bir tutku hikâyesi oluşunda aranmalıdır. Çoğu tutkular gibi sahibini bir başına bırakan ve dramatik sona doğru götüren bir serüvenin hikâyesi... Yazar, Tahir Sami Bey'in kişiliğindeki temelleri üç kuşak öncesine kadar götürüyor. Asıl işi ve çalıştığı mekân, esrarengiz denilebilecek yapıyla okurda merak uyandırıyor. Biz özellikle bu kitapta "özel hayatın" ele alınış ve irdelenişini arayabiliriz. Ama yazar burada bir psikolojik tahlil ve kıskırtıcı bir açılım yerine; toplumumuzun değer hükmülerine bağlı kalarak meselenin özüne işaret etmekle yetiniyor. Tahir Sami Bey,

bir karakter olarak Mustafa Kutlu'nun bugüne kadar verdiği toplumsal yanı ağır basan eserlere nazaran, bireyi öne çıkaran, neredeyse tek kahramanlı bir hikâye. Yazar, kırk yıllık basın-yayın hayatında muhtemelen pek çoğuyla tanışmış, konuşmuş, oturup kalkmış Tahir Sami Beylerin tümünden yeni bir karakter inşa ediyor. *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*, kendini kitaba, dergiye, bilgiye karşılıksız adayan, ancak toplumdan hiçbir kabul ve iltifat görmeyen, bir bakıma harcanmış bir ömrün hikâyesidir. Bu hikâye bizi, aramızda hâlâ dolaşan Tahir Sami Beylere daha bir şefkat ve saygıyla yaklaşmamızı sağlayabilir.”⁹ Ömer Lekesiz ise şu belirlemelerde bulunacaktır: “*Hüzün ve Tesadüf* adlı kitabıyla öyküye ara verip, *Uzun Hikâye*’siyle ‘hikâye’ türünde eserler vermeye başlayan Mustafa Kutlu, bu türde yazdığı kitaplarına bir yenisini daha ekledi: *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*. Klâsik tasvir yerine, hareketli bir kameraya takılan görüntüleri sözle naklederek, izlenimci -ve okuru da bir filmi izler gibi izlemeye dahil eden- bir tasvirle başlayan *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*, Tanpınar’ın zaman anlayışına yönelik sorgu ve ondaki eksikliği gideren bir belirlemeyle başlar. Bununla, okurun dikkati metinde bir felsefenin kurulduğu ve dikkatle okuması gerektiği yönünde uyarılmış olur. Bu kitabına da alışılan söylemiyle başlar Kutlu; çat-kapı açar hikâyenin kapısını. Anlatan (yazan) kendisidir; ama değil mi ki ben anlatıcı da bir ötekidir ve ben-hikâye her zaman başka hikâyelerden izler taşır; bu nedenle Kutlu da eylemine uygun bir görev edinir; maarıftan emekli olmuş, İstanbul’u gönlünce gezen, bu gezmelerini bir gazetede hikâyeyeleştiren biridir.”¹⁰

Cihan Aktaş’ın *Kusursuz Piknik*’i, Aktaş’ın, kendisini, kadınların hayata bakışını yansıtmaya ya da kadınların hayatına bakmaya mecbur hissettiğini göstermesi bakımından önemli. Mustafa Kutlu, çok sayıda öykü kitabı yayımladı. Bu kitaplarda, Kutlu’nun tematik anlamda bir yinelemeye düşmediğini söyleyebiliriz ve Kutlu’nun yayımladığı kitap kadar daha kitap yayımlasa, tekrara düşmeyeceğini garanti edebiliriz. Bunun sebebi, Kutlu’nun kendini toplumun herhangi bir kesiminin sorunlarını anlatma telâşında görmeyişidir. Toplum, hayatı, bireyi; her şeyiyle, bütüncül olarak kucaklar. Meselâ kadın erkek sorunlarını anlatmak üzere kendini şartlamamıştır. Aktaş’ın ise tersine böyle bir şematizme kendini mahkûm hissettiğini görmekteyiz... Bu da doğal olarak onun öykücülüğünün aleyhine işlemektedir.

Müge İplikçi’nin *Kısa Ömürlü Açelyalar*’ı hakkında ise eleştirmen Asuman Kafoğlu şunları söylüyor: “İlk eserleri yayımlandığından beri takip ettiğim bazı yazarlar vardır, bunlardan biri de öykü ve roman yazarı Müge İplikçi. İlk eserinden son eserine bir yazarı tanıyınca, doğal olarak bir yandan eserler arasındaki farklılıklar, diğer yandan da yazarın kişiliği gündeme geliyor. Başka deyişle, hem değişen konularıyla, hem de değişmez kişiliğiyle anlaşılıyor yazar. İplikçi’nin değişmezlerinin başında kadın sorunlarını insanca ele alışı gelir. Kurgusunun temelini şiddete maruz kalmış, tecavüze uğramış, aldatılmış, kimsesiz ve yalnız kadın portreleri oluşturur. Yeni öykü kitabı

9 [http://www.dergahyayinlari.com/\(15.12.2009\)](http://www.dergahyayinlari.com/(15.12.2009))

10 Kitap Zamanı, 7 Eylül 2009.

Kısa Ömürlü Açılyalar'da benzer temaları kullanıyor; fakat bununla kalmayıp daha genel, kentli insanın parçalanmış hayatından portreler de sunuyor. Kadın sorununu ele aldığı öykülerle başlarsak (çünkü kitapta bunlar çoğunlukta) yazarın kaleminden tanıdık kadın portreleri görüyoruz. Toplumun çaresiz bıraktığı kız çocukları ve kadınlar bu öykülerin kahramanı. 'Aşk Olsun; Olmasın', 'Kadın Prens' ve 'Yalnız' adlı öykülerde aldatılmış kadınların öykülerini yazıyor İplikçi. 'Her Yara Kapanmak İçindir' öyküsünde de alyansını bir türlü çıkaramayan, kocasının aşağılamalarına maruz kalan bir kadın anlatılıyor. Hepsinde parçalanmış hayatı karşısında şaşkın ve çaresiz kadınlar görüyoruz. Genelde parçalanma bir darbe gibi ani olduğundan, hayata yeniden şekil vermek zorlaşıyor. Bu öykülerde anlatılan kadınlar çağdaş evliliklerin kısıcında sıkışmış, kendilerine biçilen roller ellerinden alındığı için boşlukta kalmışlar."¹¹

Onat Kutlar'ın *Karameke* adlı öykü kitabı, öykücü Ferit Edgü tarafından yayıma hazırlandı. 1995 senesinde bir bombalı saldırıda ölen Onat Kutlar (1936-1995), hayatı boyunca tek bir öykü kitabı yayımlamıştı: *İshak*. Edebiyat dünyasında çok büyük bir ilgi devşiren ve gerçekten özgün, farklı bir dil içeren bu kitaptaki çizgi, ne yazık ki yazarı tarafından sürdürülmedi. *İshak*'tan sonra, Ferit Edgü'nün çabalarıyla bu ilk kitaba girmemiş öyküler yeni bir kitapta toplandı: *Karameke*.

Duran Çetin'in *Balkondaki Adam*'ı, yazarın öykü türü ve kendi öyküsü hakkında düşündüğünü, öykülerinin biçimi ve içeriğiyle ilgili kimi arayışlar içine girdiğini gösteriyor. Yazarın öyküye çok kolay vardığını ve bunun da Çetin'in öyküleri için bir zaaf teşkil ettiğini söylemek gerek. Bu kitap Çetin'in daha derinlikli eserler vereceğinin bir işareti gibi.

Feyza Hepçilingirler'in *İşte Gidiyorum*'u için Mustafa Aslan'ın yorumlarına başvuralım: "Yazınımızda, gittikleri yerlerin gelecekteki siyasi ve ekonomik yapılarını belirleyen göçmenleri, ilk kez bir yazar tarafından birçok durumlarıyla ortaya koyup dile getiren bir çalışma, 'Göç Öyküleri.' Elbette daha önce göç olgusu üzerinde duran yazarların, çeşitli yazınsal türlerde birçok yapıtının yayımlandığını belirtmek de gerek. Ancak şimdiye değin yayımlananlar sadece bir iki yönü üzerinde durmuşlardır 'göç'ün. Feyza Hepçilingirler yapıtı iki bölüme ayırmış. Birinci bölümde yer alan öyküleri Dıştan İç / İçten Dışa; ikinci bölümdekileri ise İçten İç / İçten İç başlığı altında bölümlemiş. (...) Hepçilingirler'in öykülerini anlattığı insanların ortak yanı doğdukları yerlerden başka yerlere göçmeleridir. *İşte Gidiyorum*'da çoğunluğunu zorla yapılan göçler oluşturmaktadır. Öyle ki, bu istemeye istemeye ayrılmak doğduğun yerden sonunu bilemediğin bir serüvenin içine atılmak, yayan ateşin içine atılmaktır."¹²

Cemil Kavukçu'nun *Perişanız Gecenin Karanlığında* adlı yeni öykü kitabı için,

11 Radikal Kitap, 9 Ekim 2009.

12 Cumhuriyet Kitap, 8 Ekim 2009.

Yalçın Tosun şu yorumları yapmış: “*Perişanız Gecenin Karanlığında*’da dört öykü yer alıyor ve bu öyküler birbirinin peşi sıra okunduğunda aslında bir şekilde birbiriyle bağlantılı oldukları anlaşılıyor. Bu öykülerin hemen hepsi kırsalda geçiyor. Bu kırsal bir köy ya da bir ilçe olabileceği gibi sığınak hâline gelmiş bir orman kuytusuna da olabiliyor. Ama öyküler arasındaki bağlantıyı böylesi somut göstergelerden daha ötede, belirli bir duygu durumunda aramak daha doğru sanki. Diğer her şey, tüm ince detaylar bu duygunun oluşmasına katkıda bulunuyor. Belki bu yüzden mekânlar ve kişilerin benzerliğinden öte, okuyucuyu hep belirli bir yere kadar yaklaştıran, hesaplanmış bir mesafenin, söz ve hareketlerde belirli bir tutumluluk bilincinin öne çıktığı bir benzeşmeden söz edilebilir. Kavukçu’nun birçok öyküsünde olduğu gibi -bazen yetişkin bazen ergen- erkekler başrolde yer alıyor. Erkek dilinden ve erkeklik durumlarından sıkça beslenen öyküler bunlar. Bu coğrafyadaki erkekler arasındaki, o kuraları muğlâk; ama sınırları mutlak ilişkiler kimileyin racon ağızından bazen de gizemli karakterlerin içe dönük jestlerinden beslenerek kitaptaki öykülere zemin oluşturuyor. Ancak tüm bunlar bir gerçeğin vurgulanmasını engellemeyecek yargılar: Cemil Kavukçu, kendine has bir öykü dili geliştirebilmiş nadir yazarlardan biri. *Perişanız Gecenin Karanlığında*’da yer alan öyküler de, Kavukçu’nun öykücülüğünün ve öykü dilinin olmazsa olmaz sayılan unsurlarını içermeleri açısından mercek altına alınmayı hak ediyorlar.”¹³

Ömer Faruk Dönmez’in *Bir Kitap Bir Balta*’sı hakkında Erdal Kurgan, “Öykülerinde ana tema olarak modernizm-kapitalizm-emperyalizmin kuşattığı insanın kendine yabancılaşmasını işleyen Dönmez, şu tespiti tekrarlıyor: İnsanlar çıldırmış! Çok kıskırtıcı olan bu yargıyı, hayatı yaşarken olan şeyleri hayatın amacı sananlar, sanırım, pek beğenmeyecek. Markası özgürlük olan boyun bağına sahip olanlar, özgürlüğü ve hayatı bir sinek kadar bile anlamlandıramazlar. Ömer Faruk Dönmez, bu kitapla, elinde İbrahim’in (a.s.) baltası misali, modernitenin dayattığı putları kırma çabasında”¹⁴ diyor.

Faruk Duman’ın *Sencer ile Yusuçuk*’u hakkında Semih Gümüş’ün belirlemeleri önemli: “Faruk Duman, genç bir yazarın başlangıçta yaptığı seçimin kendine özgü bir yazınsal dünya kurmak için ne denli önemli olduğunu yazdıklarıyla gösteriyor. Önce neyi anlatacağını değil, nasıl anlatacağını, hem de kendini herkesten başkalaştırarak seçmeye karar verdiği belli. Kendi öykü dünyasına önce belli bir biçim içinde gerçeklik kazandırma çabası, sonunda onun, kuşağının en özgün yazarlarından biri olmasını sağladı. Okur çoğunluğunun sanırım farkında olmadığı bu özgünlüğü, kuşağının yazarları doğrusu düşündüğümünden hızlı fark etti. Sencer ile Yusuçuk Faruk Duman’ın başlangıçtaki seçiminden sonra çizdiği yükselen eğrinin üstünde, en tepesinde. Gene de bu kitaptaki öyküleri tanımlamak öteki kitaplarına göre daha zor. Anlattıklarının gerçekliğini dil içinde oluşturma endişesi hep

13 Radikal Kitap, 18 Eylül 2009.

14 http://www.dunyabizim.com/news_detail.php?id=2475 (20.12.2009)

vardı, *Sencer ile Yusufçuk*'ta da öyle; ama bu kez bir de masallardan gelen dil ve kurgu biçimleri, bu öykülerin yerini belirlemeyi zorlaştırıyor. Masal değil yazılanlar ya da 'modern masal' gibi adlar verilerek yapay kalıplara da sokulmasın; tam tersine, edebiyatımızın yenilikçi arayışları içinde keşfedilmiş bir ada. Neden sonra bu kitaptaki biçim her türlü konuyu ve sorunu anlatmaya da uygun olacaktır ki, bana kalırsa buradaki keşif asıl etkileyici olanaklarını o zaman gösterecektir. Faruk Duman'ı *Sencer ile Yusufçuk*'a götüren başlıca kaynakların masallar olduğu söylenebilir. Doğu masalları elbette. Çünkü Doğu masalları, Batı masallarının öğüt ve akıl verme önceliğinden ayrı bir yerde, beklenmedik, şaşırtıcı hikâyeleri birbirinin içinden çıkararak anlatmayı geleneksel bir kültür olarak öne çıkarmıştır. *Sencer ile Yusufçuk*, kitaba adını veren dört bölümlük öyküde en tipik özelliklerini bulan, metin içinde metin; gerçek içinde düş; geçmiş içinde bugün; masal içinde hayat; eski içinde yeni yaratma biçimiyle anlatılabilir.¹⁵

Murat Yalçın'ın *Kesik Hava*'sı ise "Anlatım, anlatma ya da hikâye etme sanatı. Adına ne dersek diyelim sonsuz giz barındırıyor, bir o kadar da ihtimal. Anlattıklarınızdan çok anlatımınızın önemli olduğuna karar verirseniz ona göre yazarsınız. Ya da tam tersi size daha ilginç gelebilir. Peki, özenle okşanarak yerlerine konmak için hazırlanmış ve özellikle öykülerde bile isteye bırakılmış boşluklar ne kadar önemlidir? Anlatımın ya da anlatılanın yardımıyla bu boşluklar (söylenmeyenler ya da anlatılmayanlar) -tıpkı hayattaki gibi- öykülerde de vazgeçilmez değil midir? Ne konuşmak, ne anlatmak, ne de dinlemek; insan durup bir çay içimlik ya da gök bakımlık süre içinde o anlamlı boşluğun gizini duymayı ister. Murat Yalçın ilk öykü kitabının yayımlanmasından 14 yıl sonra okuyucuyla buluştuğu 4. öykü kitabı *Kesik Hava*'daki 20 öyküde bu anlamlı boşlukların izini sürüyor. Belirli bir ya da birkaç izlek varsa da bu yazarın genel tutumu ve yaklaşımın düşünüldüğünde geri planda kalıyor. Her öykü, okuyucuya anlatılanın arkasındaki kapalı kapıyı çalma isteği uyandırıyor. Metnin harflerden oluşan sıkı yorganını kaldırıp altına usulca sokularak -okumak da tehlikeli bir uğraş olabilir- başımıza gelecekleri önemsemeden bakma arzusu yaratıyor"¹⁶ şeklinde yorumlandı.

Aslı Erdoğan'ın *Taş Bina ve Diğerleri* için Pakize Barışta şunları söyledi: "Edebiyatın tarihi yoktur. İnsanın tarihi olmadığından... Sistemlerin tarihi vardır; erkin, yönetimlerin, sınıfların tarihi... İnsanın tarihi, planetimiz yok olmazsa şayet, kendini herkese, her şeye karşı eşit ve özgür, herkesin, her şeyin de kendine karşı eşit ve özgür durduğu zaman -yani çok sonraları- başlayabilir. Edebiyatın tarihi olamazdı zaten; edebiyat, sözüyle yazısıyla var olduğundan beri tüm sistemlerden, kurumlardan maddi manevi ve siyasi erkten, hatta düzenden nefret etmez mi? Aslı Erdoğan, yeni yayımlanan *Taş Bina ve Diğerleri* adlı kitabındaki hikâyelerde, duygularını -ve düşüncelerini- bu sulara gezdiriyor ve buna sadık kalarak da metinlerini edebileştiriyor.

15 Radikal Kitap, 27 Mart 2009.

16 Radikal Kitap, 20.2.2009.

Bu durumu yaratırken, zanaatının ipucunu okura sunacak kadar da cömert... *Taş Bina ve Diğerleri*'nde yer alan hikâyeler, birbirleriyle çok anlamlı bağlantılar içindeler. Ve bu çok anlamlılığın içinde de gerçekler kendi gerçekliklerine oturtulurken, duygu, yazarın kaleminden bazen neredeyse ışık hızıyla ayrılıyor, dışarı fırlıyor; bir anlık da olsa ezoterik bir gizliliğe, şifreliliğe dönüşüyor ve okur için olağanüstü anlar -zamanı olmayan- çıkıyor ortaya... *Taş Bina ve Diğerleri*, aslında sistemlerin resmî ideolojilerini, kurumlarını sorguluyor; okurun bu konulardaki ezberini ve mutlak olarak görüp inandığı, eğitildiği duygusal değerleri -aslında değersizlikleri- hem özde, hem de en ince detayda sorguluyor. Aslı Erdoğan, sistemleri ve bunların yalanlarını açığa çıkarmış: Sistem çıplak! Yazar bunu acıyı dağıtarak değil, hepimize paylaştırarak değil, başka bir yöntemle yapmış: Acıyı toplamış!¹⁷

Bu değerlendirmede üzerinde duramadığımız öykü kitaplarıysa şunlar:

Deniz Tural, *Nuh Gemisini Beklerken*

Ekrem Dumanlı, *Anlık Hikâyeler*

Halil Genç, *Heranuş*

Mehmet Taşdemir, *Anisya'nın Evi*

Gökdemir İhsan, *Katakofiti*

Metin Eloğlu, *İstanbul*

Yiğit Bener, *Öteki Kâbuslar*

Ülkü Ayvaz, *Yatalak Kraliçe*

Menekşe Toprak, *Hangi Dildedir Aşk*

Tayfun Pirselimoglu, *Otel Odaları*

Aylin Sökmen, *Salt Okunur*

Erkan Uzunoğlu, *Kasaba*

Fahri Erdiç, *Destur ya da Sefalet*

Mehmet Nuri Yardım, *Sefertası*

Serap Gökalp, *Kulak Misafiri*

Esra Odman, *Göründüğü Gibi Değil*

Yüksel Pazarkaya, *Bahar Öyküleri*

Mine Soysal, *Odada Yalnız*

Ruşen Ergün, *Yazlık Sinema*

Müge Serin Öztürk, *Sislerin Ardında*

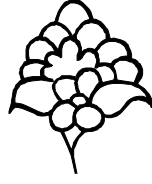
Hürriyet Yaşar, *Önce Ben Onu Öldürdüm*

Cem Selcen, *Öğle Paydosu*

Attila Şenkon, *Sustum Duydun mu?*

Ferda İzbudak Akıncı, *Aynalı Göl*

Taylan Asır, *Bütün Kuzgunlar Siyahtır*
Cem Mumcu, *Hayat Gerçeğe Perde*
Ahmet Önel, *Sabun Adam*
Feryal Tilmaç, *Aradım Yaz Dediniz*
Duran Çetin, *Büyük Ödül*
Murathan Mungan, *Eldivenler*
Ethem Baran, *Evlerimiz Poyraza Karşı*
Ahmet Naim, *Ateşnefes*
Yekta Kopan, *Bir de Baktım Yoksun*
Dündar Aydoğdu, *Babamın Islığı*
Ali Rıza Arıcan, *Motosiklet Üzerinde Aşk*
Haldun Aydıngün, *Koyun Paradoksu*
Fikret Hakan, *Joe Brico Masumdur*
Mehmet Zaman Saçlıoğlu, *Suç ve Gölge*
Şükran Farımaç, *Aşk Bu*
Kadir Öztopçu, *Kuş Oltası*

Roman

Samed KARAGÖZ

2009'da roman

Samed KARAGÖZ

Yazar

2009 yılında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de 2008 yılında başlayan ekonomik krizin etkileri artarak devam etti. Ülkemizde yayıncılar bu krizi atlatabilmek için son derece takdire şayan bir taktik izlediler. Birçok yayınevi yayımlamayı düşündüğü kitapların sayısını azaltmayıp, kitap çeşitliliğini arttırarak bu krizden en az yarayla kurtulmaya çalıştı. Nitekim bunda da son derece başarılı olduklarını düşünüyorum. Bu sene çok sayıda roman neşredildi. Bu yazıda ben yayınevlerinin zaten yayımlamayı düşündükleri kitaplara daha çok değineceğim. Çok sayıda kitap yayımlamanın bir neticesi olarak belki de şimdiye kadar hiç yayımlanmadığı kadar çok roman yayımlandı bu yıl. Yaklaşık 450 tane yeni roman. Bunların yarısından fazlası ilk roman. Yazarların büyük çoğunluğu erkek. Bu yılda en popüler roman konusu tarih.

Bence 2009 yılının en önemli ve en fazla beklenen kitabı Murat Menteş'in *Korkma Ben Varım* isimli romanı. İlk romanı *Dublörün Dilemması*'yla bambaşka bir dil oluşturan Menteş'in yeni kitabında da bu üslubu kullanıp kullanmayacağı büyük merak konusuydu. Ve nitekim benzer bir üslupla, gene ilk romandaki gibi girift bir kurguyla ve muhteşem bir finalle romanını noktıyor Menteş. Kendisi her ne kadar polisiye olarak nitelemese de bu kitabı da ilk kitabı gibi polisiye romandır ve son derece başarılıdır. Zaten Türkiye Yazarlar Birliği 2009 Roman Ödülü'nün kendisine verilmesi de romanının başarısının başka bir göstergesidir. Bu romanında Menteş daha önce hiç yapılmamış bir şeyi yapıp kitabın bir bölümünü çizgi roman olarak tasarlamış. Bu bölümün çizeri ise Ersin Karabulut. Bu bölüm kitabın içinde ayrı bir hikâye ve çizgi roman olarak yer alması okurun kahramanları kendi gözünde canlandırmasına bu ayrılık sebebiyle engel olmuyor. Ayrıca kitabın bence en başarılı ve dikkat çeken bölümü Atom Bombacıyan'ın monoloğu. Başına gelen bir hastalık yüzünden konuşurken sessiz harfleri doğru kullanıp sesli harfleri yanlış kullanarak anlaşılmaz bir konuşma yapar Atom Bombacıyan, ilerleyen sayfalarda bu bölümün normal halini okuruz. Bu bölüm biçim olarak yapılmış en önemli eserlerden birisi. George Perc'in Kayboluş adıyla dilimize kazandırılan ve içinde hiç e harfi bulunmayan kitabının konsantresi gibi.

2009'da hiç şüphesiz sadece roman alanında değil her türlü edebiyat ve edebiyat dışı kitaplarda Elif Şafak'ın *Aşk* isimli kitabı damgasını vurdu. Her ne kadar yazar bu kitabı İngilizce kaleme alıp sonradan Türkçeye bir mütercim vasıtaıyla çevrilmesine karar verdiyse de, son okumaları yazarın yaptığını varsayarak bu kitabı telif eserler çerçevesinde değerlendirmek gerekir. Uzun zamandan beri Türkiye'de bir kitap bu kadar uzun süre çok satanlar listesinde kalmamıştır. Elif Şafak'ın yayıncısının da bu kitapla alakalı izlemiş olduğu son derece başarılı pazarlama stratejisini göz ardı etmemek lazım. *Aşk*'la alakalı olarak yüzlerce yazı kaleme alındı. Kimi yazarlar kitabın birçok maddi yanlışlıklar barındırdığını, kimi yazarlar da Mevlana – Şems ilişkisini işlemesi nedeniyle Mevlana'nın eserlerine ilgini artacağını sırf bu sebepten olsa bile bu kitabın kıymetinin bilinmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bahsetmek istediğim diğer roman Mustafa Kutlu'nun *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı* isimli, kimilerince roman değil hikâye kitabı olarak değerlendirilmesi gereken eseri. Kutlu uzun yıllardır her yıl düzenli olarak bir kitap neşrediyor. Ve bu kitaplar çoğunlukla uzun hikâye olarak nitelenebilecek tarzda oluyorlar. *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı* isimli eser ise hem işlediği konu, hem de konuyu işleyiş biçimiyle bir roman olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kitapta Kutlu, arşiv memuru Tahir Sami Bey'in hayat hikâyesini bizlerle paylaşıyor. Aslında anlattığı sadece Tahir Sami Bey'in hayatı değil bizlerin de hayatı, bu ülke yaşayan herkesin hayatından bir şeyler barındırıyor kitap. Kutlu Tahir Sami Bey üzerinden yaşadığımız zamanın yorumunu yapıyor. Aynı zamanda da Tahir Sami Bey üzerinde kendi hikâyesini de anlatıyor Kutlu. Sami Bey'in çıkarttığı derginin tarifi hiç şüphesiz tüm okurlarda aynı etkiyi yapmıştır: Dergah.

Bana Modern Türkün Tarifini Yapabilir Misin Kaan? Vivet Kanetti'nin alışılmış roman kalıpları dışında kaleme alınmış romanı. Bu romanda Kanetti bir televizyon yarışmasının internet sitesindeki yarışmacıların yazışmalarından oluşan bir olay örgüsü izliyor. Türkiye'nin güncel meselelerini, toplumumuzun çarpıklıklarını ironik ve mizahi bir dille gözler önüne seriyor.

Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, Ayfer Tunç'un bu yıl yayımlanan romanı. Bu romanda Ayfer Tunç zaman ve mekân olgusunun ne kadar göreceli olabileceğini, bir yandan 19. yüzyılda olan bir olayı anlatırken diğer yandan günümüzde olan olayları anlatarak mükemmel bir Türkiye haritası çıkartıyor. Tam da anlatılan hikâye bitti sanılan yerde bambaşka bir halde okuru saran kitap şüphesiz Ayfer Tunç kitapları arasında en fazla dikkat çeken eser olarak yerini alacaktır. Kitap bir aklı hastanesinde geçmekle birlikte hastalar aslında Türkiye'nin sosyal dokusunu gösteriyor.

Gizli Aşk Bu, Özen Yula'nın bir Türk filmi tadındaki romanı. Bunda tabii ki kitabın kapağı ve kahramanların isimleri en büyük etken. Şener, Müjde, Özgü, Hümeysra, Suzan... kitabın kapağında da Şener Şen ve Müjde Ar'ı görünce okurların zihninde bu

kişiler canlanıyor. Ama kitabın bu kişilerin gerçek yaşamlarıyla bir ilgisi yok. Kitap ilk başta 12 sayfalık bir senaryo taslağı olarak yazılmış daha sonra da Özen Yula bu taslağın romanını yazmış.

Sonradan Yaşamak, felsefe profesörü Önay Sözer'in yeni romanı. Bu romanda Sözer geçmişte kaldığı zannedilen acıların daha sonraları tekrar yaşanması sonucu ortaya çıkan garip olayları anlatıyor. Nazire, Zefir isimli ressamın canlı modellik yaparken aynı zamanda da bir yazara hayatıyla konu olmaktadır. Beyoğlu'nda bir otelde bu üç kişi arasında başlayan tuhaf olaylar okuru şaşırtıcı bir şekilde devam etmektedir.

Mehmet Eroğlu'nun *Mehmet:Fay Kırığı* isimli üçlemesinin ilk kitabı da bu yıl yayımlanan kitaplar arasında. "Mehmet", "Emine" ve "Rojin". Romanda farklı hayat görüşlerine sahip insanlarla, uzun zamandır devam eden gerilimli bir dönemi, ülkemizin-Laik-Müslüman, Türk-Kürt çatlağı eksenindeki- son 15 yıllık bölünüşü anlatılıyor. "Mehmet", giriş bölümü olarak nitelendirilebilir. Daha çok 2005-2006 arasındaki olaylara yoğunlaşıyor. Üçlemenin devamında ise "Emine" de 2006-2008 anlatılacak ve olaylar yine İstanbul eksenli olacak. "Rojin" 1993-1994 arasında Hakkâri'de, Şemdinli'de geçecek.

Sema Kaygusuz'un *Yüzünde Bir Yer* isimli romanı bu yıl çokça onu edilen Dersim olaylarını anlatıyor. Romanda imgelerin son derece fazla yer kapladığı, bu yüzden de romanın kimi zaman muğlâklaştığını söylemek mümkün. Ama Dersim olaylarıyla alakalı bu olayı anlatırken Kaygusuz bir babaanne ve torun üzerinden anlatması olayların biraz daha anlaşılır kalmasına neden oluyor.

2009'un Diğer Dikkat Çeken Kitapları

İskender Pala- *Katre-i Matem*

Yiğit Okur- *Piç Osman'ın Pabuçları*

Suat Duman- *Cinayet Mevsimi*

Cahide Birgül- *Eflatun Koza*

Muammer Kırđök- *Ölümsüz Olduğum Zamanlar*

Behçet Çelik- *Dünyanın Uğultusu*

Doğan Akhanlı- *Babasız Günler*

Mehmet Açar- *Çok Uzak Bir Yaz-*

Kemal Safa Güntekin- *Kadın Düşkünü*

Gaye Boraloğlu- *Aksak Ritm*

Filiz Özdem- *Düş Hırkası*

Alper Akçam- *Geçmiş Bir Zamandı*

Ali Alkan İnal- *Şimdi Sadece Ona Bir Ad Koymam Gerek*

Mümtaz Mehmet Tütüncü- *Küheylü Buhurlan*

Önay Sözer- *Sonradan Yaşamak*

Ferhan Şaylıman- *Hiçlik*
Suzan Samancı- *Halepçe'den Gelen Sevgili*
Tahir M. Ceylan- *Yarım Adam*
Mehmet Anıl- *Forbes Cinayetleri. Aslı E. Perker- Cellat Mezarlığı*
Ayşe Cemile- *Reddedilenler Kulübü*
Öykü Didem Aydın- *Eski Sinegog Meydanı*

2009 yılında yayınlanan romanlar

49'da *Aşk-Sevda* Çiçekoğlu
Abdülmecit-Hıfzı Topuz
Ademin Kanadı-Yasemin Karahüseyin
Adsız Defter-Ömer Feyzi Nuröz
Ağıt:Ararat'tan, Ağrı'dan Yükselen Ses-Müjgan Tekin
Ağıt-Müjgan Tekir
Aksak Ritim-Gaye Boralıoğlu
Alaçatı'da Aşk-Mehmet Coral
An Otoman Saga-Latife Mardin
Aniden ve Hepsi Birden-Çağnam Erkmen
Arkadaşım Ankara-İpek Arman
Arumi'nin Rüzgargülü-Handan Öztürk
Aşk Burada Çekmiyor-Fuat Sağıroğlu
Aşk Dolandır Ayaklarım-Mithat Önal
Aşk Hayattan Büyüktür-Mehmet Esen
Aşk-Elif Şafak
Aşkın Sessiz Harfleri-Filiz Tayfun
Ateşin Külü,Suyun Mili-Meliha Akay
Atlantis'ten İstanbul'a-Ayhan Çorbacioğlu
Ayna-Esra Kalkavan
Aynanın Arkasında-Ahmet Yılmaz
Babasız Günler-Doğan Akhanlı
Bahar Sürgünleri Meryem Ana-Sevim Uçar Ayanoğlu
Başkasını Seviyorum-Ömer Özgüner
Bayan Yanı-Zehra Çiğdem
Bekle Bizi İstanbul-Hatice Eroğlu Akdoğan
Ben Erkek Olsaydım-Zeynep Mansur
Beni Ararken-Seda Diker
Bilmiyorumkadın-Recep Genel
Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi-Ayfer Tunç

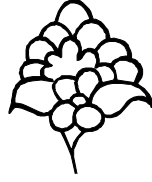
Bir Hayaldi Gerçekten Güzeldi-Barış Müstecaplıoğlu
Bir Kadın Masal İster-Cem Şancı
Bir Yazarın Romanı-Mert Özmen
Bir Yerde Bir Şeyler Eksikti-Hatun Ateş Kurt
Birinci Paket-Melih Yılmaz
Cark-Mehmet Mollaoğlu
Cellat Mezarlığı-Aslı E. Peker
Cinayet Mevsimi-Suat Duman
Cinayet Mevsimi-Suat Duman
Çalınan Hayatlar-Ayhan Özcimbit
Çamurda Bir Karga-Ahmet Zeki Güney
Çamurlu Su-1915-İlker Solmaz
Çıra Işığı-Servet Koşar
Çiğiltepe-Cihangir Akşit
Çocuk Gözlerinde Büyümek-Ali Rıza Seçik
Çok Uzak Bir Yaz-Mehmet Açar
Çok Uzaklarda Bir Yaz-Mehmet Açar
Çöl Çiçekleri-Necdet Ulay
Çöplüğün Generali-Oya Baydar
Dağ Martısı-Şener Aksu
Delal-Remziye Yılmaz
Dem-Sadık Yalsızuçanlar
Derin Nefret-Ömer Ertur
Dersim Dile Geldi-Celal Yıldız
Dilsiz Martı-Tarık Sipahi
Doktor Sedat-Enver Kemal Adak
Dünyanın İlk Günü-Beyazıt Akman
Dünyanın Sonu Gelmeyecek-Selçuk Erez
Dünyanın Uğultusu-Behçet Çelik
Düş Hırkası-Filiz Özdem
Ecelin Beklediği Yerdeyiz-Rıza Kuşcan
Eflatun Koza-Cahide Birgül
Eğreti Hayatlar-Kadriye Selçuk
En Son Yürekler Ölü-Canan Tan
Erkekler Cennetinde Tango-Halil Gökhan
Eski Sinegog Meydanı-Öykü Didem Aydın
Feraye-Naşide Gökbudak
Feylesof-Mustafa Bademci

Filiz Neredesin?-Ahmet İnam
Forbes Cinayetleri-Mehmet Anıl
Gazeteci-Deniz Uğur
Gecenin Kapıları-Ozan Özgür
Geçmiş Bir Zamandı-Alper Akşam
Gizli Aş Bu-Özen Yula
Göçmen Gözler-Özgen Keskin
Gülgez-Güliden Şahan
Gündüz Ağda Gece Barda-Arzu Mutlu
Güneş Hanım Veya Kar-Can Armağan Ethemoğlu
Güneş Suya Ne Söyler –Asuman Tümer
Güneşe Uçan Kelebek-Muhlis İlyas Subaşı
Halepçe'den Gelen Sevgili-Suzan Samancı
Hayalet Kentin Kadınları-Nurcihan Doğuş
Hayaller ve Rastlantılar-Aras Ören
Hep Seni Sevdim-Turgay Fişekçi
Hırs ve Ceza-Ayça Şen
Hiçlik-Ferhan Şaylıman
Hüzün Kalır Geriye-Mehmet Emin Kazcı
Işığa Işık Tutmak-Orhan Canbolat
İltica-Gülsüm Öz
İnsan Sevdikçe Güzelleşir-Vehbi Bardakçı
İpsiz Recep "Emice"-Mehmet Polatoğlu
İpsiz Recep-Can Alpgüvenç
İsrafil'in Aynası-Şebnem Pişkin
İstasyondaki Sofiler-Gülhan Eser
Kader'in Peşinde-Mehmet Murat Somer
Kadın Düşkünü-Kemal Safa Güntekin
Kafkas Şahini Hacı Murat-Murat Yeşil
Kapı Kapı-Vehbi Bardakçı
Kaplumbağa Terbiyecisi-Emre Caner
Karayılan-Eyüphan Erkul
Kardan Kanatlar-Arif Akpınar
Kartopu-Osman Aysu
Katre-i Matem-İskender Pala
Katun'da Dokuz Ay-Osman Şahin
Kaval-Beytullah Özilhan
Kaybolan Aşklar-Nurten Alkan

Kayıp Halife-Mustafa Yahya Coşkun
Kayıp Kramozon-Vedat Çelik
Kent Düşleri-Hamdullah Köseoğlu
Keşke O Deli Ben Olsaydım-Abdullah Ayata
Klan-Cem Kalender
Kocamın Bekçisi-Semra Bakan
Kolpa-Ece Erdoğan
Kontratak-Şener Çelik
Koparıldığımız Topraklar-Mahir Öztaş
Korkma Ben Varım- Murat Menteş
Kök-Vildan Çetin
Köpek Adamlar-Emrah Polat
Küçüğe Bir Dondurma-Tuna Kiremitçi
Küheylî Buharlan-Mümtaz Mehmet Tütüncü
Küller Arasında-Halil İbrahim Özcan
Lale Devrinde Bir Kaktüs-Suna Güleç
Lalo-Fehmi Salık
Lanetli Oda-Tarkan Barlas
Mavi Portakal-Vehbi Bardakçı
Meçhul-Gaye Borahioğlu
Mehmet Fay Kırığı-Mehmet Eroğlu
Milat-İhsan Kaplan
Miyase'nin Kuzuları-Üstün Dökmen
Mutluluk Sokağı-Ferda İzbudak Akıncı
Nesli Ahir-Halid Ziya Uşaklıgil
Niko'nun Kemençesi-Ömer Asan
Odada Yalnız-Mine Soysal
Opaletsiz General-Turgut Türksoy
Orada da Yıldızlar Kayar mı?-Ahmet Günbay Yıldız
Öğretmenime-Hüseyin Bayır
Ölümden Önce Aşk Vardı-Ş. Adnan Şenel
Ölümsüz Olduğum Zamanlar-Muammer Kırdök
Öteki-Ece Vahapoğlu
Özlemim Beni Savuran-Meltem Arıkan
Paralı Asker-Yücel Sarpkaya
Pembe Köşk-Enver Kemal Adak
Perine-Naşide Gökbudak
Piç Osman'ın Pabuçları-Yiğit Okur

Piyanisti Vurmayın-Mehmet Cem Akas
Reddedilenler Kulübü-Ayşe Cemile
Renkli Taşların Siyah Gölgesi-Altuğ Çakmakçı
Rüyalar ve Uyanışlar Defteri-Latife Tekin
Sadaka-Hekimoğlu Süleyman Özcan
Sarı İstasyon Sarıkamış-Kemalettin Çalık
Sarı Sessizlik-Cihangir Akşit
Sarıca Yaz-Özlem Tangut
Sarsılmak-Zafer Köse
Savaşların Kadını-Sogül Dünder
Seçenek Etkisi-Yılmaz Yunak
Senin İçin Değil-Rıza Kıracı
Sessiz Çiğlik-Zeynep Korel
Sevdanın Son Durağı-Zeliha Akçagüner
Sevgili Maraş/68'lilerin Dramı-İhsan Kutlu
Sevmek Zorunda Değilsin Beni-Sinan Akyüz
Sınır Ötesi-Osman Aysu
Siyah Nefes-Gülşah Elikbank
Soğuk Cennetin Çocukları-Eşref Özoltulular
Son Derviş-Metin Aktaş
Son Eylül-Engin Atken
Son Hamle-Ethem Yıldız
Son Nefes Bana Kalsın-Murat Çuhadar
Sonradan Yaşamak-Önay Sözer
Soru Satan Adam-Arkın Çalapala
Su-Sebahattin Ceylaner
Susturulan Ezanlan-Şadiye Furkan Demirtaş
Sürgü-Talip Aydemir
Şah Mehmet-Adnan Binyazar
Şeytan Çıktı-Güner Arslan
Şeytanla Randevu-Özgür Doğan
Şimdi Ona Bir Ad Koymak Gerek
Taif'te Ölüm- Bir İmparatorluğun Çöküşü-Mehmet Komşu
Tanrının Çorbasını İçmiştik-Recep Genel
Tavşan Uykusu-Osman Aysu
Tefeci Parası-Enver Kemal Adak
Thodora-Radi Dikici
Tilki Kabilesi-Adem Sarıkaya

Travma-Osman Aysu
Tu Ağacı-Hamide Gönen
Türkan-Ayşe Kulin
Uçurumda Saklı Sevdam-Arslan Gümüş
Umutlar Yaşamalı-Reşit Yaman
Uzaktaki Fısıltılar-Yüksel Ayaydın
Uzun Bir Yol-Hasan Denis Kalkan
Üç Dilek-Turan Eren
Vakıf- Ceset Dökmek Yasaktır-Selim Yalçın
Vatikan İmanı-Gökhan Ulay
Ve Kar Yağdı Üzerimize-Güner Dinçarslan
Yakup'un Beş İncili-Yücel kaya
Yalancı Tanıklar Kahvesi-Vedat Türkali
Yarım Adamın Aşkları-Tahir Musa Ceylan
Yasemin Yazı Biterken-Nuray Pekdemir
Yaşamın Kıyısında Dört Mevsim-Müslim Yalçın
Yorgun Sevda-İrfan Yalçın
Yüzük-Salih Yılmaz
Yüzünde Bir Yer-Sema Kaygısız
Ziyan-Hakan Günday

Deneme, Tenkit, İnceleme

İsmail ÇAKMAK

2009 denemeleri

İsmail ÇAKMAK

Yazar

Deneme türü eleştiri ve değini türüyle akrabadır. Dipnotlara boğulmamış, akademik üslûptan uzak, dimağda edebî bir tat da bırakan inceleme yazılarından oluşan kitapları da rahatlıkla deneme türüne dâhil edebiliriz.

Usta şair ve öykücülerin asıl uğraş alanları olan şiir ve öyküden maada yazdığı deneme, eleştiri, değini ve inceleme yazılarının her yıl olduğu gibi bu yılda kitaplaştığını ve bunların raflardaki yerlerini aldığını gözlemledik. Yazma alanını eleştiri, deneme, değini ve incelemeyle sınırlandırmış yazarlar ise zaten bu alanda yazdıklarını kitaplaştırdıklarında deneme alanına katkıda bulunmuş oluyorlar.

2009'da usta şairlerimizden Ebubekir Eroğlu'nun –bir kısmı fıkra olarak kaleme alınmış– yazılarını '*Muğlak Ölçekli Harita*' adlı eserinde bir araya getirdi. Eroğlu, sıkı bir edebiyatçı olarak fıkra yazılarında da belli bir üslûba sahip ve bu yönüyle bir yandan fikirlerini tebellür ettirirken diğer yandan okuyucusuna edebî bir zevk de temin ediyor. Latife Tekin'i de '*Rüyalar ve Uyanışlar Defteri*' adlı eserleriyle bu kapsamda değerlendirmeliyiz.

İsmet Özel'e sanırım ayrı bir bâb açmalıyız 2009 için: Yıllardır yayınladığı bütün yazılar Ercan Yıldırım tarafından bir bir derlenerek; daha önce başka eserlerinde yer almış olanlar dipnotlarda gösterilerek altı kitapta toplandı. Özel'in bu verimleriyle ilgili değerlendirmemiz Eroğlu hakkındaki değerlendirmemizle aynı doğrudur.

Ya Dücane Cündioğlu? O da 2009'da mütevazı bir deneme atağı içinde oldu. Cündioğlu *Yeni Şafak*'taki köşesinde de bir gazeteci olarak değil, köşesini içindeki deneme cevherini dışavurma vasıtası olarak kullanan bir yazar görünümündedir. Aslında gazete okuyucusu, bir köşe yazarından 'o tür' yazılar beklemez. Fakat gözlemliyoruz ki, Cündioğlu'nun Cumartesi-Pazar günleri yazdığı köşe yazılarının takipçileri azımsanmayacak sayıdaır.

Son zamanlarda denemenin edebî bir tür olarak diğer bazı türlerle kaynaştığını ve bu tür kaynaşmış metinlerin de yayımlandığını görüyoruz. Yıllardır deneme alanı-

na çapa vuran kıdemli bir yazar olarak Ali Çolak'ın '*Bilmem Hatırlar mısın?*' Adlı kitabıyla deneme ve anı türünü güzel bir biçimde kaynaştıran kitabının bu alanda önemli bir örnek olduğunu hemen söyleyebiliriz. Gerçi daha önceki yıllarda da bunun örnekleri vardır; Refik Halit'in gazetelerde ve dergilerde kalmış yazılarının çoğu anı görünümüne birer denemedir. Karay, ayrıca dergi yazısı olarak kaleme aldığı bazı yazılarını daha sonra '*Memleket Hikâyeleri*' ve '*Gurbet Hikâyeleri*' adlı kitaplarına da almış bir yazardır. '*Bir Ömür Boyunca*' adlı eserinin İnkılâp Yayınları'nca 2009'da basılan yeni düzenlemesini –genel kabule göre anı sayıldığı için– listemize almadığımız hâlde, bu kitapta yer aylan yazıların deneme ile akrabalık kurmuş metinler olduğunu düşünüyoruz.

TYB'nin Deneme Ödülü

Her yıl merakla beklenen ve yılın ilk gününde açıklanan TYB ödülllerinden 'deneme ödülü' bu yıl *Filmin Ağlanacak Yeri* kitabıyla Muhsin Macit'e uygun görüldü. Kitap, 2010'un ilk günü açıklansa da 2009'da basılmış eserler arasından seçildi.

Deneme türü Türkçede gittikçe sağlam bir yer ediniyor kendine. Çeşitli edebî türlerle akrabalık kurabilmedeki başarısı, deneme türünü daha okunabilir, daha merak kamçılıyıcı, daha 'gerekli' ve hatta daha munis kılıyor. Yalnız bu, denemenin bir kendi kendine mırıldanış, bir iç döküş vasıtası olmadığı sürece söz konusudur. Bu tür denemelerin yayınlanır yayınlanmaz yayın yoluyla bir tür kendini tatmin anlamı kazandığını söyleyebiliriz. Yeni dergilerde de bu tür denemelerin çokça yer aldığını görüyoruz. Oysa eleştiren, değerlendiren, tartışan, inceleyen, en azından değinen; hâsılı 'bir şeyler söyleyen' deneme, gittikçe çok daha öne çıkıyor.

Deneme alanının sadece telif eserlerle sınırlı olduğunu düşünmemeliyiz. Türkçeye bu alanda birçok tercüme de gerçekleştiriliyor yıl boyunca...

Yıl boyunca yayınlanan deneme kitaplarından görebildiklerimiz not ettiğimiz bu Yıllık yazısının yıl içinde yayınlanan bütün kitapları ihtiva etmediğinin farkındayız. Ancak, katre ummanın habercisidir fehvasınca değerlendirildiğinde bir anlamı olacaktır.

2009 Telif Deneme Kitapları

- A. Ali Ural, *Tek Kelimelik Sözlük*, Şule Yayınları, I. Baskı Kasım, İstanbul 2009, 174 sayfa.
- Adem Özbay, *Alfabenin Sen Harfi*, Akis Kitap, I. Baskı Eylül, İstanbul 2009, 192 sayfa.
- Ali Çolak, *Bilmem Hatırlar mısın?*, Kapı Yayınları, I. Baskı Ekim, İstanbul 2009, 132 sayfa.

- Artun Ünsal, *Bezgin Martı ve Çılgın Kelebek*, YKY, I. Baskı Kasım, İstanbul 2009 I, 317 sayfa.
- Atila Er, *Elimden Dilimden Yüreğimden*, Ozan Yayıncılık, I. Baskı Kasım, İstanbul 2009, , 224 sayfa.
- Düccane Cündioğlu, *Ölümün Dört Rengi*, Kapı Yayınları, I. Baskı Aralık, İstanbul 2009, 126 sayfa.
- Düccane Cündioğlu, *Hız. İnsan*, Kapı Yayınları, I. Baskı Ekim, İstanbul 2009, 124 sayfa.
- Emre Kalcı, *Alçı*, Liman Yayınları, İstanbul 2009, 136 sayfa.
- Emre Kalcı, *Kir*, Liman Yayınları, İstanbul 2009, 128 sayfa.
- EROĞLU, Ebubekir, *Muğlak Ölçekli Harita*, Timaş Yayınları, I. Baskı, İstanbul 2009, 320 sayfa.
- İhsan Özgen, *Sanatı Yaşamak*, YKY, I. Baskı Temmuz, İstanbul 2009, 150 sayfa.
- İskender Pala, *Kitab-ı Aşk*, Alfa Yayınları, I. Baskı, İstanbul 2009, 144 sayfa.
- İsmet Özel, *Ebrulî Külâh*, Şule Yayınları, I. Baskı Kasım, İstanbul 2009, 319 sayfa.
- Latife Tekin, *Rüyalar ve Uyanışlar Defteri*, Doğan Kitap, I. Baskı Ekim, 2009 İstanbul, 144 sayfa.
- Muhsin Macit, *Filmin Açılanacak Yeri*, Timaş Yayınları, İstanbul 2009, 115 sayfa.
- Münir Göle, *Yol Durumu*, YKY, I. Baskı, İstanbul 2009, 119 sayfa.

Yabancı Dilden Çevrilen Denemeler

- Alberto Manguel, *Kelimeler Şehri*, Çev: Esen Ezgi Taşçıoğlu, YKY, I. Baskı Temmuz, İstanbul 2009, 139 sayfa.
- Amin Maalof, *Çivisi Çıkış Dünya*, Çev: Orçun Türkay, YKY, I. Baskı Mayıs, İstanbul 2009 216 sayfa.
- Annemarie Schimmel, *Şark Kedisi*, çev: Senail Özkan, Ötügen Neşriyat, I. Baskı, İstanbul 2009, 194 sayfa.
- Cibran Halil Cibran, *Kabuklar ve Özler*, Çev: Muammer Sarıkaya, Ağaç Kitabevi, 2009 Eylül İstanbul, 132 sayfa.
- Max Horkheimer, *Alacakaranlık*, Çev: İlknur Aka, Kırmızı Yayınları, İstanbul 2009, 287
- Ronald Barthes, *Yazının Sıfır Derecesi-Yeni Eleştirel Denemeler*, Çev: Tahsin Yücel, YKY, I. Baskı Temmuz, İstanbul 2009, 169 sayfa.

SEÇMELER

Filmin Ağlanacak Yeri

Yunus Emre Tozal

Türkiye Yazarlar Birliği 2009 yılı ödülleri arasında, deneme dalında ödüle layık görülen Muhsin Macit'in "Filmin Ağlanacak Yeri" kitabı, ilk on yedisi anı-öykü, son üçü deneme olmak üzere toplamda yirmi metinden oluşan, şiirsel anlatımı ile dikkatleri çeken bir anı/öykü kitabı. Timaş yayınlarından yayımlanan kitabın editörlüğünü Rifat Özçöllü üstlenmiş. Samimi, içten ve yalın anlatımı ile okuyucuyu kendi çocukluğuna; çocukluğunda yaşadığı filmin ağlanacak yer'ine, türkülerin kokusuyla demlenmiş zaman dilimlerine götüren Muhsin Macit, her şeyden evvel Filmin Ağlanacak Yer'inde okuyucu ile yürekten bir iletişim kurarak, köy edebiyatında bir canlılık, bir kıpırdamanın kapısını aralıyor.

Akademik hayatında alanı olan divan edebiyatının zenginliklerinin de ara ara fark edildiği kitapta Macit, taşrada bulunup da başkalarının değil, kendi hikâyesini anlatarak "Kızak", "Mum Çiçeği", ve diğer öykülerinde de görüleceği üzere, içten anlatımıyla şiveyi de değiştirmeyerek samimi bir üslup oluşturmuş. Çocukluğundan bu yana insanın hayatında geçirdiği çeşitli evrelerden kareler, yoksunluk ve yoksulluğundan mutlu insan fotoğrafları sunuyor. Kamyon şoförlüğüyle edebiyat öğretmenliği ve şairlik arasında sıkışıp kalmış bir gencin, doktor olma hayallerinin hikâyeleriyle başlıyor, bir süre sonra da bu hikâyeler kişisel olmaktan çıkıp bizi de alakadar etmeye başlıyor. Anadolu'nun 70li yıllardan bu yana serüvenini, sosyal-kültürel-ekonomik durumlarını bu hikâyelerle birlikte, yer yer mizahi, yer yer duygusal, trajik ama her seferinde etkileyici olarak getiriliyor karşımıza.

Kapağında "Selvi Boylum, Al Yazmalım" filminden bir fotoğrafın yer aldığı kitabın ismi, Türk izleyicisi için "her filmin ağlanacak yeri vardır" ve "herkesin ağlayacağı yer farklıdır" kabullerinden yola çıkarak, Filmin Ağlanacak Yeri olarak seçilmiş. Muhsin Macit bu kaniya, Ferdi Tayfur ve Oya Aydoğan'ın başrollerini paylaştığı Kara Gurbet, Türkan Şoray ve Kadir İnanır'ın meşhur filmi Selvi Boylum Al Yazmalım filmlerinin çocukluk hatıralarındaki anılarından yola çıkarak varmış. Kitabı okudukça görüyoruz ki "her filmin gülünecek yeri" de vardır. Yazar filmin burada bütün zıtlıklarıyla bizim hayatımızın kendisi olduğu, dolayısıyla da ağladığımız gibi, gülebildiğimiz izlenimi de vermiş. Filmin Ağlanacak Yeri, Mâhir Efendinin "Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz" berceste mırsası gibi ya da ilk ve son sözcüklerin yerleri değiştirilerek de okunabilir.

Yazarın çocukluk anılarını anlattığı hikâyelerin tamamına sinen gurbet ve baba hasreti, kitabı dokunaklı kılarak, insanı iç dünyasına yolculuğa çıkarıyor. Babanın çocuğunu gözlerinden öpmesi demenin, babanın Almanya'ya gideceğinin işareti,

gurbete gidenlerin mutlaka mektup yollayacaklarını baba hasretiyle tadarak öğrenen Macit, aynı zamanda çocukluğunda yaşadığı şaşkınlıkları da öyle çocuksu bir dille anlatmış ki, insanın hiç büyümeden çocuk olarak kalası ve dünyaya da o çocuksu şaşkınlıkla bakası geliyor. Çocuksu şaşkınlığı hâlâ yaşadığını ifade eden yazar, örneğin fotoğraf çekerken objektife poz vermenin ne olduğunu şaşkınlıkla öğrendiğini ve bu şaşkınlığın da hayatı boyunca devam ettiğini şöyle ifade ediyor: “Her ortamın kendine mahsus pozlarının olduğunu ve hayatın hep anlık pozisyonlardan üretildiğini zamanla öğrendim. Fakat yine de karlı bir yamaç ve kızak görünce öğrendiklerimi unuttuyorum. Çocuklaşıyorum.” (sayfa 54)

Muhitin dar olmasına rağmen, ilişkilerin içten yaşandığı bir çocukluk evresinde, bazen beraber yapılan bir çiğköftenin bile hayata sarılmak için yeni başlangıçların kapısının aralandığı bir türkü söylüyor Muhsin Macit. Kış gecelerinde gaz lambasının aydınlattığı küçük odada, kuluçkadan yeni çıkmış civcivler gibi analarının etrafında toplanan çocukların birinin gözünden, Van Gölü güzellemesine hayatın güzelliklerini, çocuk kalbinin mürekkep olduğu satırlar okuyorsunuz. İlk defa hastanede ampul görerek şaşırın ve çok sevinen bir çocuğun kalbine dokunmakla, hem çocuk gözüyle tayyarelere bakıyorsunuz hem de sevmediği bir işe yollandığında annesine “tansiyonum var” diyerek işten kaytarmaya çalışan bir çocuğun, annesinden “senin tansiyonuna pansiyonuna söyletme” lafını duyunca iki tane beşkardeşin yanağınızda çınlanışını hissediyorsunuz. Çınlanış bitiyor Ankara’dan Esedaş ile Erzurum yollarına düşüyorsunuz. Yâr yolunda yanmayı öğrenen çınarı selamlıyorsunuz, kulağınız bu sefer radyoda Veysel’e takılıyor: “Var mıdır dünyada gelip kalan / Gülüp baştan başa muradın alan/ Muradı maksudu hepisi yalan? Ölümü dünyada hakikat gördüm.” (sayfa 94) Yazar tüm bu güzellikleri anlattıktan sonra şu noktaya gelince boğazına bir şey taktı, yutkundum. Yukarıda bahsettiğim “herkesin ağlayacağı yer farklıdır” kabulü, kitapta kendisini göstermişti. Ağaç denilince kavak, meyve denilince yabanî armutun akla geldiği bir yörede çocukluğunu yaşamış, başka hiçbir ağacı görmeden büyümüş bir çocuğun, büyüyüp öğretmen olduktan sonra öğrencilerine “Allah aşkına gerçekten mi çınar görmediniz, hiç mi gül koklamadınız yahu! “ diye sitem edip, cevap alamayınca şaşkına dönmesi gibi yapması, benim için filmin ağlanacak yeriymiş. O an, kendimi o çocukların yerine koydum, şaşkın şaşkın öğretmenime bakarak boynumu baktım, uzun uzun pencereden yağan kara baktım...

Muhsin Macit çocukluğundan bu yana anılarının, tecrübelerinin, yaşadıklarının, duyduklarının, etkilendiği imgelerin dünyasından tabiri caizse “imbiğinden süzerek” bizlere hayat, efkârlanmak, şairlik, kamyon şoförlüğü, aşk hakkında güzel anılarını anlatıyor. Divan şiirinin zenginliklerinden de faydalanıyor, türkülerden de. Her okuyucu imbiğine süzdükleriyle çocukluğuna gidiyor, saklambaç oynuyor, ip atlıyor, türkü söylüyor, masallar dinliyor. Hayat akıp gidiyor...

26 Ocak 2009

Milli Gazete

Ölmeden Ölenlere N'etsin Ölüm?

Mustafa Nezih Pesen

Kendiyle savaşıyor yazıyor Düccane Cündioğlu. Sert ama merhametli, zor ama vazih. Açıyor kapılarını ama talipleri buyur ediyor yalnızca... Cömert alabildiğine. Lakin bir emanetin bekçisi olduğunun da farkında. Bu yüzden kaleminden her çıkmanın yüreğinin ve zihninin sırları olduğunun bilinciyle yazıyor.

Kendindeki kesafetten çıkmaya çalışarak yoru(m)luyor en hayati soru(n)ları... Kitap boyunca dil'e düşen gölgeyi gidermek için saldırıyor yel değirmenlerine. Her iki anlamıyla da 'dil' için yazıyor. Yazıyor ve yaşıyor; yaşarken yazıyor. Kendine ulaşmak için yazıyor, kendinden kaçmak için yazıyor. Bahsettiği her kavramın, kelimenin kökenine, özüne, çağrışımlarına tüm benliğiyle katılmak istiyor. Bu çağ insanının zihnine, bakışına, kalbine yön veren yönsüzlük, köksüzlük, kolaycılık illetleriyle savaşım halinde kitap boyunca. Nasılsa o an; öylece sesleniyor okuyucuya: kendi nefesine, ruhuna, kalbine. Aynaya bakıp konuşuyor, aynadan konuşuyor; ben ona bakarken.

Ölümlerden ölüm beğen; renk renk

Madem '*Ölümün Dört Rengi*' demiş kitabına. O halde biz de kitaba, yazılara asli renkleri veren dört önemli mevzudan bahsederek kitabın içeriği hakkında bilgi vermeye çalışabiliriz. Her ne kadar deneme diye yazılmışsa da kitabın başına, bildiğimiz deneme türünden farklı yönleri var yazıların. Çünkü bazen kelimeleri, kavramları açarken tıpkı bir dilbilimci gibi derinleşerek dibe iniyor. Sonra oradan yüzeye çıkarak o kelimenin hayatın damarlarına, kılcal damarlarına nasıl yayıldıklarını anlatmaya başlıyor. Bazen de bir filozof tecessüsüyle kavramın can damarından yakalayıyor.

Ara sıra Cemil Meriç üslubuna yakalanarak kağıt üstündeki insan arayışını devam ettiriyor. Her 'deneme'si bir alem tasavvurunun kısa ama etkili atakları, girişimleri, teşebbüsleri. Parçalanmış modern'i toparlamak, insicama sokmak, derdine hem-dert etmek, kesretteki vahdet ve cemale vükufiyet kazandırmak için kalemini acılarına, kaygılarına, keşiflerine daldırarak yazıyor Cündioğlu. Bu yüzden yazılarda ki en önemli renk yazarın yaralı kalbinden, ta içinden sızıyor kelimelere, cümlelere.

Doğduğu ortamın, zamanın, kültürün çocuğudur her kişi. Hakikat arayışı, sahilik arayışı yaşadığımız çağın kelimeleriyle, düşünce yapısıyla başlar. Ama egemen ve popüler olan genelde yozlaşmış olduğundan bunları aşmadan hakiki şeylere, şeylerin hakikatine ulaşmak mümkün ol(a)muyor genellikle.

Ölmeden evvel ölmek gerek

Hal böyleyken bu durum/lardan en çok ve önce muzdarip olan asil ruhların peşine takılmak gerekiyor. İşin asl'ına yaklaşmak için canını dişine takanların. Bu yüzden Van Gogh en içli mektuplarıyla, en soylu düşünceleriyle konuk ediliyor yazarın mahrem odasında. Klee var, Goethe var, Tarkovsky var... Onların ve daha başkalarının acıya gark olmuş yaşamlarından neşet eden titrek mum alevi gibi, güneş gibi cümleleri var. Yani farklı kültürlerde yaşamış ruh, zihin akrabalarımızdan alabileceğimiz ikinci koyu rengi veriyor yazılara. Ölümün renklerini, ölümü yenmemizde veya ölmeden evvel ölmemizde bu canlı renklerin de yardımı gerekiyor.

Ama tüm bu akrabalık ilişkilerine rağmen, sadece mağripteği işrakilikten aydınlanmaya çalışmak kesinlikle yeterli değildir. Bu yüzden evimize dönmemiz gerekiyor. Şehrimizde ikamet ediyor bizim sultan(lar)ımız. Onların yaşamındaki, sözlerindeki o setredilmiş muhteşemliği fark etmek ve dertlere dert katarak derman olan öz'e ulaşmak boynumuzun borcudur. Ölmeden ölenler onlardır. Sırta vakıf olup yolun adabını bırakmadan yola ölüp ölüp dirilerek devam edenler de onlardır. Onlar çift kanatlı insan annelerimiz ve babalarımızdır.

Tekamül edeceğimiz nice yolların dertli-sakinleri olan bu sultanlar, binlerce fırtınayla boğuşmaktan ve amma hepsini bir ve aynı görmekten yorulmayanlardır. Dünyalı olmayan gerçekliğimize onların o hayati öğretileriyle ulaşabiliriz ancak. Tüm günahlarımızla, hatalarımızla, aciziyetimizle... İşte insanı en derininden yakalayan deruni renklere ancak buradan katılıp akabiliriz.

İnsanın bu çalkantılı ve belirsizliklerle dolu macerası Rahman'ın cennetinden düşmekle başladı. İçinde tüm alemleri barındıran 'insan' Hz. İnsan olabilmek niyet ve azmiyle kendinden başlayıp yine kendine ulaşıyor nihayetinde. Nihayetsiz Olan'a da ancak burada ve buradan varmak mümkün çünkü. O'nu bilmek gayesidir tüm yaşamın. Gönüllü köleliğimiz sayesinde özgürleşebiliriz sadece. Gene de bitimsiz ve sınırsız bir yolculuğun her aşamasında birer talibiz hepimiz. Hangi renge boyanmış olursak olalım mutlakiyet bila kayd ü renktir vesselam.

03 Şubat 2010

dunyabizim.com

Bilmem Hatırlar Mısın? / Ali Çolak

Yusuf Turan Günaydın

Deneme alanına emek veren bir yazar olarak Ali Çolak bu türün imkânlarını hatırat türünün imkânlarıyla birleştirmeyi deniyor *Bilmem Hatırlar mısın* adlı kitabıyla. Böyle bir denemenin yeni edebiyatta sık rastlanmayan bir çıkış olduğu söylenebilir.

Yazı başlıkları geçmişe göndermelerle süslü, üslûp tamamen deneme üslûbu ve fakat konu çocukluk yılları, dönüşen mekân ve şehir, nostaljik geçmiş malzemeleri... Çolak, üslûp hâtırat türüne tam anlamıyla bürünecekken birden toparlanıyor ve denemenin sınırlarını aşmamaya çalışıyor sanki. Bu gerçekten ‘yeni’ görünüyor.

Sadece başlık bile bir hatırat intibâi uyandırıyor. Metnin vurguladığımız özellikleri *Bilmem Hatırlar mısın*’ı deneme türüne dâhil edip selleme hüselâm geçip gitmemizi önlüyor bir yandan da. Çolak, kurgudan neredeyse tamamen uzak, gerçek geçmişten ve hatta bugün denebilecek kadar yakın bir geçmişten sahici izdüşümler yediyor metne. Bu izdüşümleri yaşça yazara yakın herkes yaşamış ve tatmıştır. Ve tabii unutmuştur. Fakat Ali Çolak tatlı tatlı hatırlatıyor bütün bunları. Tam bu noktada kitabın adı senli benli bir soruya dönüşüyor: *Bilmem Hatırlar mısın?*

Hatırlamamak ne mümkün? Çok da uzak olmayan zamanlarda / geniş bir aile ortamında yaşanmış yakın geçmişte kaynana, gelin, görümce dedikodu ve vıdı vıdıları... Suskun ve doğaçlama hikmet kaynağı anneler... Evlerde mahfuz meyve odaları... Kahve kıtlığının yaşandığı dönemler ve tadı damakta Türk kahvesi... Kar helvası... İstanbul’un “isimleri bile şifa dağıtan suları”... Çocukluk fotoğrafları... Gaz lambaları, ispiro ocakları eşliğinde geçen geceler... Çocukluk yıllarının teravihleri ve sahuruları... Hafızaya sinmiş Kur’an sesleri... Site ortamına dönüşen mahalle yaşantısı... Çamur oyuncaklar... Horozlu aynalar... Tahtını yitiren ansiklopedi... Bütün bunlar yakın geçmişimizin somut birer malzemesidir. Onları unuttuğumuz için bize çokook uzak bir geçmişten bakıp durur gibidirler.. Bu hatırat malzemesinin Ali Çolak’ın kitabına ad yaptığı o zarif soruyla uzaktan bakıp durmakla kalmayıp bize seslendiğini duyar gibi oluyoruz.

Zamanın çarkları oldukça hızlı dönüyor ve her şey belki de bir yüz yıl öncesine nazaran çok daha kolay ‘tarih oluyor’. Çolak’ın takribî belirlemesiyle “(...) 70’ler bir büyük ailenin dağılmadan önce verdiği son fotoğraftır.” gerçekten de. Yetmişli yılların hep birlikte yaşadığımız yakın geçmiş açısından bir dönüm noktası olduğu fikri üzerinde birleşilebilir görünüyor.

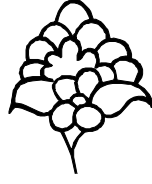
Ali Çolak, deneme türü için harcadığı emeğin bir sonucu olarak hatıralarını denemeleştirmiştir diyebiliriz. Bunlar aslında bir neslin kolektif hatıralarıdır. Yazarın

yaştaşıları -hatta önceki nesil de dâhil- bu satırları bungun bir hatırat kitabı olarak da okuyabilirler.

Unutmayalım: deneme ve hatırat türünü bu derece kaynaştıran bir metinle yüz yüze olmanın okuyuculuk tarihinde kaydedilmesi gereken bir yeri vardır.

Kendi adıma *Bilmem Hatırlar mısın?*'ı hatırat kitapları arasına dâhil ediyorum. Edebî türlerin zaman zaman ne derece iç içe geçebileceğinin en güzel örneklerinden biri olduğunu unutmadan tabii...

Hece, Şubat 2010, S. 158, s. 143-144.

Çocuk Edebiyatı

*Değerli arkadaşımız
Rıfki Kaymaz
Çocuk Edebiyatı Bölümü
yazısını tamamlayamadan
vefat etti.*

Rıfki KAYMAZ

Çocuklar için yazmak

Rıfki KAYMAZ

Yazar

İnsan niçin yazar?

Yaratıcı, insanı en şerefli bir varlık olarak yarattı. Ona; düşünmesi, hayatı kavraması, görev ve sorumluluklarının farkına varması için akıl, düşündüklerini anlatması için konuşma yeteneğini verdi. Onu nimetlerle donattı.

Düşünme, akletme insana has bir hâl. Görev ve sorumlulukları da birlikte getiren bir insanî değer.

İnsan düşünür. Hayata, olaylara dair yorumlar getirir. Düşüncesini eyleme dönüştürür, doğrularını hayata hâkim kılmak ister.

Duygu ve düşünce, dil ve sanatla buluşur, edebiyata dönüşür.

Söz, konuşma, yazma, sanatla kaynaştığı oranda edebîleşir.

İnsan, varoluşundan bu yana düşünmüş, duymuş, düşündüklerini ve duyduklarını estetik kaygılarla kaleme almış, edebî metinler ortaya koymuş.

Yazdıklarını paylaşmak istemiş insanlarla, hayatı birlikte yorumlamakve inşa etmek için.

Yazdığı metinleri farklı türlerde kitaplara dönüştürmüş insan. Okuyucuya kitaplara ulaşmış.

Duygu ve düşünce ürünü metinler, yine duygu ve düşünceleri besler, onları şekillendirir, farklı yorumlar, farklı pencereler açar. Monoton bakışlar, yeni boyutlar kazanır kitaplara...Duygular dalga dalga büyür, yürekleri dolaşır. Aydınlik düşünceler aydınlığa ve karanlık yürekler bunalımlı dünyalara götürür insanı.

Kimi dönemlerde kitaplar ilgi gördü, okundu, baş tacı edildi. İnsanlık onunla medeniyetin burçlarına yüceldi. Kimi dönemler karanlıkruhlarla kitabın aydınlık yüzü karartılmaya çalışıldı. Ama eninde sonunda kitap kazandı.

Kitaplar, her yaş ve her grup insana ulaştı.

Kimi kitaplar daha çok beğenildi. Kimi kitaplar büyük okuyucular yanında küçüklerce de ilgi gödü, zevkle okundu.

Büyükler için yazılmasına rağmen küçüklerce de beğenilen bu kitaplar dünyamıza yeni kavramlar da getirdi: Çocuklar için kitap, çocuk kitabı, çocuk edebiyatı...

Yazarlar yeni okuyucuları, küçükleri fark etti. Çocuklar için edebiyat, “çocuklara yönelik bir edebiyat” anlayışı kabul gördü.

Edebiyatın çocuklara göresi de olur mu?

Edebiyatı yaşa, cinsiyete vb.göre gruplamak mümkün mü?

Edebiyat, edebiyattır.

Bu konuda yapılan değerlendirmelerle, “çocuk edebiyatı” kavramı, edebiyat dünyasına kendi yolunu, çocuk kitapları, dergileri ile birlikte açarak, çocuk edebiyatçıları eliyle girdi.

Ülkemizde çocuk edebiyatı, özellikle Mustafa Ruhi Şirin’in yazıları, yayınladığı Çocuk Edebiyatı Yıllıkları ile edebiyatımızda kendi gündemini oluşturdu. Çocuk edebiyatı, çocuklara yönelik bir edebiyat anlayışıyla eserlerini vermeye başladı.

Dünyada da ülkemizde de ilk ürünleri belirgin bir didaktizm içeren çocuk kitapları yerini edebî yönüyle dikkat çeken kitaplara bıraktı.

Bugün, kimi orta ve yüksek eğitim kurumlarımızda çocuk edebiyatı adıyla işlenen derslerin varlığı, çocuk edebiyatı araştırmaları alanında yetişen akademisyenlerin, yazarların, araştırmacıların edebî çalışmaları, “çocuk edebiyatı adıyla bir edebiyat olur mu?”anlayışını gerilerde bıraktı.

Nasıl bir çocuk edebiyatı?

Çocukların, kelime dağarcıklarının, ilgi alanlarının, yaşlarına göre, bedensel ve ruhsal gelişimlerinin büyüklerden çok farklı olduğu bir gerçek.

Çocuk edebiyatı kavramı, çocuğun kişisel ve gelişimlerini dikkate alan, çocuk duyarlılığıyla, edebî ve estetik kaygılarla kaleme alınan bir edebiyat anlayışını karşılıyor.

Bu anlayış, hemen her çocuk edebiyatçısının ortak kanaati.

Çocuk edebiyatçıları, akademisyenleri ve eğitimciler, çocuk edebiyatında edebîliğin ve öğreticiliğin boyutu ve dozu konusunda farklı değerlendirmeler ortaya koyuyorlar.

Çocuk kitaplarının çocukların eğitimlerinde çok önemli olduğunu vurgulayan eğitimciler, çocuk edebiyatının öğretici yönünün unutulmaması gerektiğini hatırlatıyorlar.

Çocuk, edebî bir dille kaleme alınan kitabı tad alarak okur.

Çocuk edebiyatı, ülkemizde her geçen daha bir nitelik kazanıyor. Çocuklarımız için hem görsel hem de içerik açısından zengin, kaliteli çocuk dergileri yayımlanıyor. Anne babalar, çocuklar, çocuk kitaplarını alırken daha seçkici davranıyorlar. Yalnızca çekici, renkli oluşlarını değil, içeriklerini de önemsiyorlar. Edebî, estetik bir kaygıyla zevkle, severek okunan bir çocuk kitabının, kitap okuma sevgisinin ilk adımı olduklarını biliyorlar.

Ne var ki yalnızca işin ticarî yönünü önemseyen yayımcılar da var. Bu yayıncılar, sorumsuzlukla, tek özelliği ‘daha ucuz’ olan kalitesiz çocuk kitapları yayımlayabiliyorlar. Doğu, Batı klasiklerini evire çevire, resimleyip, piyasaya sürebiliyorlar. İki kapak arasında ucuz fiata sunulan bu metinler ve bu anlayışla ortaya konulan çocuk kitapları, çocuk edebiyatımız açısından elbette olumsuz bir tablo oluşturuyor.

Bir edebiyat eserinin en önemli özelliği edebî, estetik bir değer taşımasıdır.

Seslendiği kitle açısından “özel” bir yanı olan çocuk edebiyatında, estetik değerle birlikte, “eğitime” de gündeme gelebilmektedir. Çocuklara yönelik eser, çocuğa, dil ve anlatım zevki yanında, onu hayata da hazırlamalı.

Bu nedenle çocuklara yönelik eserlerde, edebî bir anlatım içine sindirilmiş bir öğretici yön vardır. Eğitici yön kuru bir didaktizmle verildiği ölçüde etkisini kaybeder.

Yazar, edebîlik ile eserin öğretici yönü arasındaki hassas dengeyi kurmak durumundadır.

Edebîliğin, göz ardı edilerek duygu, düşünce ve bilgilerin verildiği bir kitap, çocuk edebiyatı ürünü olmaktan çıkar. O, yalnızca bir eğitim materyali, bir ders kitabıdır artık.

Çocuk öncelikle başarılı bir dil ve anlatımla kaleme alınan eserleri severek okur. Edebî yönü zayıf bir eser, çocuğun ilgisini çekmez. Böylesi eserler, çocukta okuma zevkini ve isteğini de öldürür. Buradan hareketle, okumayı sevmeyen çocuğun olmadığını, ancak bazı kitapların kendilerini okutamadıklarını söyleyebiliriz.

Bir edebî metin, kendini zevkle okutturur.

Çocukların okuma alışkanlığını kazanmaları konusunda yapılan araştırmalarda, eğitim kurumlarımızda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki çoğu metinlerin; tema, kazanım, müfredat gibi kaygılarla, edebî olmayan metinlerden seçilebilmesinin, çocuğun “okuma” alışkanlığını olumsuz biçimde etkilediği belirtilmektedir.

Çocuğun ilgisini, ruhsal gelişimini dikkate almadan dil ve anlatım açısından “kötü” kitapların; anne, baba ya da öğretmenler tarafından çocuğa dayatılması çocuğun kitaptan uzaklaşmasına, ondan soğumasına neden olur.

Çocuk, önce somut bir dünyayla karşılaşır. Anne, baba ve çevresini tanır. Oynacaklar edinir. Belirli bir süre sonra ruhsal dünyayla tanışır çocuk. Sevgiyi tadar. Paylaşmayı, arkadaş edinmeyi öğrenir. Hayal eder. Çocuğun bu gelişimi de dikkate alınmalıdır.

Çocuk; olaya, maceraya dayalı masalları, hikâyeleri severek dinler. Onları zevkle okur. Sevdiği kitapta kendini bulur. Kendini olay kahramanının yerine koyar. Onunla birlikte yaşar.

Çocukların severek okudukları bir tür de şiirdir.

Anne kucağında dinlediği ninnilerle, ezgilerle büyüyen çocuk, şiirin ahenkli, lirik dünyasını da sever. Sevgisini şiirle büyütür, şiirle aktarır duygularını.

Şiir, onun dünyasına, ses benzerlikleri, kısa dizeler, tekrarlarla kolayca girer.

Çocuk da aslında bir şiirdir. Tertemiz bir dünyadan kopup gelen bir sevgi çağlayanıdır çocuk ve şiir.

Çocuklar için eser veren bir yazar, çocuğun temiz bir fitratla (yaratılış) yaratıldığını bilir. Onun tertemiz dünyasını anlatır, onun dünyasını, “çocukluk” rüyasını dile getirir. Onun dünyasını çirkin, kaba olaylar ve duygularla kirletmez. Yazdığı eserle onun temiz dünyasını onarır, onu geliştirir, hayata hazırlar.

Çocuklar için yazmak... Tertemiz dünyalarında, onlarla birlikte, onlar için, “sevgi tomurcukları” için yazmak.

Onları nitelikli çocuk kitaplarıyla buluşturmak için yazmak.

“İçimizdeki çocuk”un aydınlık dünyasıyla, geleceğimizi aydınlatacak çocuklarımız için yazmak

Yıl İçinde Yayınlananlar

Çocuklarımız için kitap yayınlayan yayınevlerimiz yıl içerisinde bir çok yazarın kitaplarını yayınlarak edebiyatımıza katkı sağlamaya devam ettiler. Bunlar arasında;

Bilge Kültür Sanat, Mehmet Seyda'nın Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikâyeler ile Gururlu Peri, Bilgin Adalı'nın Barış Çocuk Atatürk'le Kurtuluş Savaşında, Müjdat Gezen'in Oyunculuk Eğitimi isimli kitaplarını yayınladı.

Erdem Yayınları; Nuran Turan'ın Uzaylı Çocuk Ulya Mardin'de, Gülin Aköz'ün Masal Perisi, Fanny Joly'nin Eyvay Yine Okullar Açılıyor, Eyvah Elanın Babası İşsiz Kaldı ve Eyvah Köpeğim kayboldu, Reza Hemmatirad'ın Parmak Boyaması ile sanat Etkinlikleri, Ayrıca Erdem Yayınları, Yazgan'ın Güneşle Ay Duymasın isimli şiir kitabının ikinci baskısını da yayınladı.

Esin Yayınevi; Aygören Dirim'in tercüme kitapları: Küçük Yunus Artık Kormuyor (Pascale Hedelin'den), Akıllı Minik Fil Yavrusu (J.Thomes Bilstein'den), Dinozorlar Köye İndi (Daniel Beau'dan), Kırk Çizgi Küçük Zebra (Marie France Mangin'den), Komşum Bir Büyücü (Veronique Nitsch'den), Aksa Gezegene Yolculuk (Daniel Beau'dan), Sinan'ın kedileri (Nadine Walter'den), Kayıp Vadinin Büyücüsü (Daniel Beau'dan), Kırılmalı Zip'in İlk Yolculuğu (M.France Mangin'den), Perili Köşkün Gizemi (Nadine Walter'den), Çiftlikte Yaz Tatili (J. Thomes Bilstein'den), Peynir Kraliçesi (Madaline Mansiet'ten), Çiçekçi Kız Elize (M.F.Mangin'den), Amazon'da Tatil (D.Beau'dan), Eskimo Kardeşler ve Küçük Beyaz Ayı (C.Deveze'den) isimli kitaplarını yayınladı.

Hayyikitap; Çocuk romanları; Clarica Bean/Çaktırma/L.Child, Bayan Frisby ve Gizemli Kurtarma Ekibi/R.C.O'Brien, çocuk öyküleri; J.Tomlinson'un; Karanlıktan Korkan Baykuş, Evine Dönmek İsteyen Kedi, Hayatı Keşfetmek İsteyen Penguen ile Gençlik romanı Saçtaki Tuz'u yayınladı. (Gökçe Aytuğ)

İletişim Yayınları; F.Simon'un Yaramazlık Etme Henry (Çev.:Bahar Sibel), Tony ve J.Payne'nin Yo Yapma Anne , Yine mi Anne, Hayır Olamaz Anne(Meltem Cansever), Louis Sachar'ın Yamuk Okuldan Yumuk Hikayeler, Yamuk Okul Yıkılıyor, Yamuk Okulda İşler Karışıyor (M.Yurdakuler Uluengin), W.Erbruch'un Ördek Ölüm ve lale (Bahar Sibel) kitaplarını yayınladı.

Kaknüs Yayınları: Aline de Petigny'in ve Dr. Yasemin Bradley'in Cemile serisi, Ed.Seda Darcan Çiftçi'nin Atakan Okuma Yazma Öğreniyor, Sandrine Deredel Røgeon'ın Atakan Boyama Kitabını, Mymi Doinet'in'in kitaplarını, Özlem Göçek'in

Çocuklarla Yoga Hareketleri ve Sağlıklı Yaşam, Cherry Gilchrist'in İpekyolu Masalları, Annabel Carmel'in Annemle Beraber Yemek Pişiriyoruz, 9'lu Perwer serisi (Atakan), 22'li Cemile Kürtçe serisi (Çev.M.Jiyan)

Kelime Yayınları, Sihirli İstanbul, Gökyüzünden Yeryüzüne Öyküler. Houshang Moradi Kermani'nin; Mecit'in Maceraları -2, 3, Tandır. Robert Muchamore'in Cherub – Çaylak, Cherub - A Sınıfı. Osman Torun'un hazırladığı, Düşünceler Sözleşince, Hazırlayan: İshak Reyna'nın hazırladığı Öyküler Anlatsın. Pemra Yüce'nin Küçük Fotoğrafçılar, Dr. Türkân Alvan'ın Ben de Şiir Yazabilirim, Christine Mellich'in Charlotte'nin Müzikli Maceraları, Grimm Kardeşler - Bremen Mızıkacıları'nı yayınladı.

Kıpad Yayınları, Mevlana İdris Zengin'in Romantik Tilki, Vejeteryan Aslan, Kuşkucu Horoz, Filozof Köpek, Uçan Eşek, Kuyruğu Dumanlı Kedi, Kardan Tavşan, Dünyanın En Uğur Böceği, Acayip Hayvanlar Seti

Küçük Ev Yayınları 'Çocuk Edebiyatı Yerli Eserler Dizisi'nden yirmi dört kitap yayınladı. Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk kitapları Yayın Danışma Kurulu Başkanı ve Çocuk Edebiyatçıları Birliği Başkan yardımcısı Üzeyir Gündüz'ün danışmanlığında çocuk kitapları yayınlayan Küçük Ev Yayınları Çocuk Edebiyatı Yerli Eserler Dizisinden: Üzeyir Gündüz'ün Sakıncalı Yumurcak (roman), Pembe Kızın Ölümü (roman), Tek Kanatlı Güvercin (roman), Sihirli Tebeşir (Roman), Afrikalı Keloğlan (roman), Anneler ve Kuzular (Öykü), Bayram Şenliği (öykü), Kandil ve Uçurtma (öykü) ile Rıfki Kaymaz'ın Ay Kanatlı Yıldız Kuş ve Ülkü Duysak'ın Çocukluk Güzel isimli şiir kitaplarını yayınladı. Küçükev Yayınları, Üzeyir Gündüz'ün tercüme romanlarını da (ondört kitap) yayınladı. Bu seriden yayınlanan kitaplar ise şöyle: Yuva Kızı Şarlot (Sandrine Pernuseh), Bisküvi Gofret Çikolata (François Schoeser), Bir Kilo Portakal (Roselyne Morel), Gizemli Kara Kedi (Paul Thies), Kalinka Malinka (mek-tup, Evelyne Reberg), Uğursuz Öpücük (Pascalbasset Chercot), Balıkçının kızı (Paulo Jagues), Baş Belası Aliye Nur(Marie Desplechin), Moris'in Doası (Paulo Fox), Baykuşlu Çocuğun sırrı (Martin Waddel), Annem kayboldu (Gerard Pussev), Dolaptaki Cin (Marie Desplechin), Kahrolsun Ev Ödevi (Marieaude Murail), Şirin Palavracı (Chris Donner).

Meneviş Yayınları; Yılmaz Erdoğan'ın Yaylıdan mı Geliyon (Roman), Osman Yılmaz'ın Aşkar Emmi (Roman), Bahar Bestesi / Mahir Duman'ın Bahar Bestesi (Derleme), Latif Batı'nın hikâyeleri: Bir Simit Parası, Hırsız Vaaar-1, Sevimli Kediler ve Bir Demet Gül (şiir) isimli kitaplarını yayınladı.

Muştu, Gonca Yayınları; Enis Yüce'nin Hz.Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Ebuzer, Hz.Musab bin Umeyr, H. Hasan ve Hüseyin, Dahi Komutan Hz.

Halid bin Velid, Bedrin Aslanı Hazreti Hamza, Talihli Ev Sahibi Hazreti Eyyub el Ensari. Şafak Demir'in Gitme Kardan Adam (Hikâye), Evimizin Forveti, H.İbrahim Çayırılı'nın Babamın Sol Ayağı. Gonca 'dan Kemale Yılmaz'ın masal kitaplarını (Akıllı İhtiyar, Hanın Çobanı), Selçuk Taykutgöl'ün masal kitapları (Oburcuk, Aldanan Kurt, Kokulu Göl, Oduncu ile Ayı, Papağan ile Bülbül, Avcı ile Kurt, Zümrüt ile Kıymet, Yeşim Taşı), Muştu'dan H.İbrahim Çayırılı'nın masal kitapları (Eşek ile Tilki, Komşu Ziyareti, Tüccarın Misafiri, Akıllı Köle, Definenin yeri, Kuşun Nasihatı, Bedevi ile Filozof, Kibirli Fare, Üç Balık, Hasta Adam, Gonca'dan Deli Dumrul, Tavşan ile Aslan, Boğaç Han, İhtiyar Güreşçi, Sırlı Elmas, Saraydaki Hain, Aslan payı, Hayvanların Sohbeti), Fatma Börekçi'nin masal kitapları (Okuma Sevdası, Susuzluk, Bolluk Bağı, Keloğlan ve Ahmet Dede, Rüya Bahçesi, Keloğlan'ın Sohbeti), Muştu'dan Fadime Karakuş'un Masal kitapları (Kümes TV, Büyük Yumurta, Karganın Hilesi, Kümese Gelen Hediye), Gonca'dan Ayşe Güllüoğlu'nun masal kitapları (Bisikletçi Panda, Vefakar Deve, Gazeteci Kanguru, Kılavuz Karga, Gülerек Ölen Tilki, Dağa Küsen Tavşan, Düğüne Çağrılan Eşek, Uçan Kurbağa, Altın Yumurtlayan Tavuk, Fillerin halayı), Orhan Sezgin'in H.z. Muhammed'in Hayatı, Muştu'dan Erol Ergün'ün Allah'ın Güzel İsimleri 7,8, Hikaye kitapları: Osman Kaplan'ın Anne Eli, Erol Ergün'ün Sevmek Sevilmek, Ahmet Özdemir'in Hediye, Orhan bilir'in Günün İyiliği, Gonca'dan (Hikayeler): Yıldız Yılmaz'ın Safahattan Hikayeler, Adem Saraç'ın Gerçek Kurtuluş, T. Behram Akın'ın Kasım çiçekleri, Ümmühan yapar'ın Ak Küheylan, Ömer İlanbay'ın Zıpkın ile Bıçkın, Yarışma Hikayeleri: Akide Şekeri, Bestami Yazgan'ın Hazinenin Şifresi, Sıcak Ekmek Kokusu, H.Acar Kozan'ın Kaf Dağındaki İnci, Mustafa Oğuz'un Gül şehir, Melek Altun'un Yağmurun Ellerinden Tutmak, Y.Emre Hasocak'ın Yaz Hikayeleri, Murat Kaya'nın Mizah Dükkanı, Nureşan Çağlaroğlu'nun Hayal Şekeri, Muştu'dan Muhittin küçük'ün Sorularla Açılan Pencereleler (Dini soru, cevaplar), Seyit Erkal'ın Gençlerle Nur Dersleri, Zehra Aydüz'ün Gökkuşağının Ardındaki Ülke isimli kitaplarını yayınladı. Gonca Yayınları Çocuklar İçin Dünya Klasikleri adıyla bir dizi kitap da yayınladı.

Nesil Yayınları: Okul öncesi kitapları: 40 Hadis Boyama, Hayrünnisa Şen (Okul Öncesi, Dinî Etkinlik), Öykülerle Davranış Eğitimi (10 Kitap), Berrin Göncü Işıkoğlu (Okul Öncesi, Eğitim), Davranış Eğitimi, Etkinlikli Boyama Kitabı, Berrin Göncü Işıkoğlu (Okul Öncesi, Eğitim/Etkinlik). **7+ YAŞ:** Benim Namazım, Selcen Yüksel Arvas (Hikâye/Dinî Eğitim), Gülücük (5 kitap), Şebnem Güler Karacan (Eğitim/Mizah), Öğretmenim Diyor ki (10 Kitap) (Eğitim), Hikâyelerle Allah'ın İsimleri (10 Kitap), Nureşan Çağlaroğlu (Dinî Hikâye), Karagöz ve Hacivat (6 Kitap), Yusuf Asal (Eğitim/Mizah), Keloğlan (6 Kitap), Yusuf Asal (Hikâye/Mizah), Şeyh Sadi'den Masallar (6 Kitap), Haz: Emel Nermin Temel (Masal), Peygamber Hikâyeleri (12 Kitap), Yılmaz Yenidinç (Dinî Hikâye), Son Peygamber Bizim Peygamberimiz Hz. Muhammed, Yılmaz Yenidinç (Dinî Hikâye), **10+ YAŞ:**Yavuz Bahadıroğlu'nun hikaye kitapları: Zengin Olan Dilenci, Yavuz Bahadıroğlu, Haram Yemenin Sonu, Fedakâr Annem, İki Kardeş, Memleketim, Üç Kaçak Yolcu, Yavuz Bahadıroğlu (Ro-

man), Yıldız Gözülü Melek Yüzlü Şiirler, Yusuf Dursun (Şiir), Küçük Kalplere Kur'an Hikâyeleri, Abdülkadir Süphandağı (Dinî Hikâye), Küçük Kalplere Peygamberimizden Hikâyeler, Yılmaz Yenidinç (Dinî Hikâye), Cennete Koşan On Arkadaş, Mehmed Paksu (Dinî Hikâye), Peygamberimizin Çocukluğu: Can Muhammed, Hilal Çelikkol Kara (Dinî Hikâye), Hikâyelerle 365 Gün Dinî Kelime, Ali Karaçam-Süleyman Ezber (Dinî Hikâye), Hikâyelerle 365 Gün Dua, Ali Karaçam-Hasibe Şahin (Dinî Hikâye), İslam Ülkelerinden Mektup Arkadaşlarım, Aylin Atmaca (Dinî Eğitim/Mektup), Her Şey O'nu Anlatıyor, Nurefşan Çağlaroğlu (Dinî Eğitim), Vehip Sinan'dan çizgi romanlar: Topuz-İzin Dede, Topuz-Yaman Çekirge, Topuz-Hayal mi Gerçek mi?, Vehip Sinan

Remzi Kitabevi, Jo Litchfield, Caroline Young'un (Resimli Sözlükler'i, Okul öncesi çocuklara), Bill Watterson'un Uzaydan Gelen Ziyaretçiler, Annie Auerbach'ın (Manga) Gamsız İkizler, Resimlerle 100 Hayvan (Okul öncesi çocuklara), İlk 100 Sözcük (Okul öncesi Çocuklara), Gün Boyunca Hayvanat Bahçesi, Yıl Boyunca Korsan Gemisi, Simla Sunay ve Sadı Güran'ın Yürüyen Çınar (öykü), Enver Aysever'in Renkler Cumhuriyeti (oyun), Çıkartmalı Renkler, Şekiller, Sayılar ve Selin dizisinden Selin denizde, Selin ata biniyor, Selin paten kayıyor, Selin göl kıyısında kitaplarını yayınladı.

Timaş Yayınları; Metin Özdamarlar'ın Popüler Tarih Türk İslâm tarihinden serisinden; İpek Yolunda Türkler, Destan Yazanlar, Çölden Yükselen Işık, Doludizgin Günler, Çağlara Uzananlar, Denizlerin Ötesine, Anadolu'da İlk Günler, Zor Zamanlar, Yeniden Doğuş, Unutulmayan Eserler, İlk Adımlar, Müthiş Seferler, Beklenen Fetih, Muhteşem Zaferler, Zirvede Tek Başına, Sinsi Oyunlar, Laleler ve İsyancılar, Yenilikler ve Yenilgiler, Dünyayı Değiştirenler, I. Dünya Savaşı ve Öncesi, İşgaller ve Direniş, Milli Yemin, Kurtuluşa Doğru, İnkılaplar ve II. Dünya Savaşı. Nuray Türkyılmaz, Sadet Kocagöz, Rukiye Ka...nın Karakter Eğitimi kitapları serisinden; Adil Davranıyorum, Güçlüklerden Korkmuyorum, Doğru Söylüyorum, Sabretmeyi Öğreniyorum, Değer Veriyorum, Sevmeyi Biliyorum, Görevlerimi Yapıyorum, Tutumlu Davranıyorum, İyilikleri Unutmuyorum, Yardım Ediyorum. Nefise Atçakarlar'ın hazırladığı destan serisinden: Battal Gazi, Danişmend Gazi, Alp Er Tunga, Köroğlu, Satuk Buğra Han, Masal: Münire Şafak'ın Masal Hazinesi, Müjgan Şeyhi'nin Cep Masalları, Adem Fidan'ın Cep Hikayeleri, Taha Kılınç'ın Siyer'i, Etkinlik serisinden Neşeli Etkinlikler, Mustafa Orakçı'nın fantastik eserleri: Ünlülerle Bir Gün serisi, İsmail Bilgin'in romanları: Kurtuluşun Kahramanları serisi, Hekimoğlu İsmail'in Çocuk ve Din, Mustafa Orakçı'nın öyküleri, ilk okuma kitaplarını serisini yayınladı.

TUDEM Yayınları, yabancı yazarlardan; Wendy Mass, Rolf Heimann, Dianne Hofmeyr, Alvin Hall, Andy Stanton, Jeny Downham, Nicola Morgan, Dugald A. Ster, Hanri Benazus, Gemma Malley, David de Rothschild, Catherine Metzmeier, Robert Winston, Oscar Brenifier, Joshua Doder, Simla Sunay, Scott Westerfeld, Joseph Delaney, Ken Rubin, J.Long, J.Foster gibi kitaplarını yayınladı. TUDEM yayınları arasında

eserleri yayınlanan yazarlarımız ise şöyle: Miyase Sertbarut (Akvaryumdaki Deniz-kızı, masal), Ayşe Kilimci (Benim Kendimin Sözlüğü, eğlence, Sinemamız İftiharla Sunar), Ahmet Metin Önel (Çipilip Üç Şekerli Oyun, tiyatro; Dikkat Maymun Çıkabilir, öykü), Kemal Özer (şiir: Şiirlerle Andersen Masalları, öyküleri: Çiçek Dürbünü, Dünya Onlarla Daha Güzel, Dünya Onlarla Daha Renkli), Güldem Şahan (öykü: Ekran Kaçkınları), Mucize Özunal (Gece Sevgilisi), Pelin Güneş (Heybedeki Sır, Hayal Kurma Dersleri, öykü), Gözde Kayabeyoğlu (İskarpın Amca), Cem Akaş (Kant Kulüğü), Aslan Sayman (Karganın rengi), Gülten Karlı (Karınca Kararınca), Z.Suna Dölek (Karıncanın kardeşi), Aydın Balcı (Kelkayanın Meşesi), Hamdullah Köseoğlu (Kent Düşleri), F.İzbudak Akıncı (Mutluluk Sokağı), Hanzade Servi (Ortanca Balık), Cihan Demirci (Sinirmaz'ın Sözlüğü), Özlem Saraç (Tiyatronun Büyüsü), S.Kutlar Aksoy (Yolculuk, Tomurcuk ve Pembe Kedi Altın Peşinde), Mehmet Atilla (, Uçan Dalgalar, Tuhaf Yaratıklar Çiftliği), Gözde Kayabeyoğlu (Uç Uç Beneğim), Zeliha Akçağüler (Zaman Büyücüleri).

23 Nisan ve Aydede Yayıncılık; Ahmet Yozgat'ın 30 kitabını, Mavi Masallar Dizisi adıyla, Miniş Oğlan Masalları dizisi olarak (12 kitap), Fantastik Çocuk Romanları (10 kitap) yayınladı.

Nar Yayınları; Bestami Yazgan'ın Yağmur Kuşları (Masal) ve Gökkuşluğu Sevinci (Birinci baskısı MEB yayınları arasında çıkmıştı, 1991) isimli şiir kitabını, Zübeyde Esen'in Kar Kırılıçesi'ni, Selami Yıldırım'ın Kral Olmak İsteyen Çocuk masal kitabını yayınladı.

Bercestee Dergisi'de Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı

Bercestee dergisi Eylül 2009 sayısını çocuk edebiyatına ayırdı. Dergi, Ümit Fehmi Sorgunlu'nun "Çocuk bir çiçektir. Ve bu çiçekler sevgiyle büyürler. Burcu burcu tüten sevgi ve neşe kaynağıdır." cümleleriyle okuyucuya merhaba diyor.

İmam Şafi'nin "Çocuklarınıza şiir ve matematik öğretiniz" sözünden hareketle, "Çocuk edebiyatı ve eğitimi"ne dikkati çekiyor Mustafa Özçelik. Sadettin Kaplan, "Çocuk ve Edebiyat Üzerine" yazısında, çocuklara yönelik edebiyatın çocukça bir yaklaşım ve düşüncenin ürünü olamayacağını, "mesajın çocuğun körpe dimağına kıymıklı bir kazık gibi çakılmaması" ve özellikle edebî olması gerektiğini ifade ediyor. Ali Çavuşoğlu "Dilin Önemi", A. Vahap Akbaş "Küçük Şeyler", Filiz Kalyon "Urfa'da Çocuk Olmak", Bahar Can "Çocuk Kalbine Varan Üslup", Hüseyin Say "Aliveren'de Çocuk Olmak", İbrahim Şahin "Tebessüm Renginde Goncam" Hüzeyme Yeşim Koçak "Edebiyatsız Çocuklar İçin", Kemal Batmaz "Çocuk Edebiyat Gelecek", Duran Çetin "Çocuk Edebiyatı Ya da Yürekteki Çocuk", M. Nihat Malkoç "Mürekkep Yalayan Çocuklar ve Çocuk Şiirleri", Filiz Yuşan "Sensizliğin Kollarında", Vedat Ali Tok "Cevaba Cevap" başlıklı yazılarıyla; çocuk ve çocuk edebiyatı konularında duygu ve düşüncelerini sunuyorlar.

Çocuk edebiyatı ağırlıklı bir sayıda çocuk edebiyatının önemli türlerinden masal elbette olmalı: Senem Gezeroğlu'ndan "Harflerin Masalı", Hatice Eğilmez'den "Bir Merhamet Masalı" "Denizdeki Top" Ümit Fehmi Sorgunlu'nun, "Göç" Osman Çeviksoy'un, "Küçük Adamlar" Oyhan Hasan Bildirki'nin derginin zevkle okunan hikâyeleri. Bestami Yazgan, Kalender Yıldız, Yusuf Akyüz, Selim Tunçbilek, İsmail Adil Şahin, Köksal Akçalı, Sergül Vural, Kadir Karaman, Lütfi Şimşek ve Kemal A.Şen çocuk duyarlılığıyla mısralaşan, çocuklara yönelik şiirleriyle sevgi çiçeklerimiz çocuklara sesleniyorlar. Beyhan Kanter, Şirin'in çocuk edebiyatına yönelik iki eserini tanıtıyor. Bekir Oğuzbaşaran'ın "Mustafa Ruhi Şirin'le Çocuk Edebiyatı Üzerine" yaptığı söyleşide, Şirin'in çocuk edebiyatı, günümüz Türk çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatında kaynaklardan yararlanma, çocuk edebiyatındaki gelişmeler, okul öncesi, çocuk, ilk gençlik edebiyatımız, çocuk dergileri üzerine görüşlerini okuyoruz. "Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı"yla çocuk edebiyatımıza önemli bir katkıda bulunuyor .

Üsküpte Açan Çiçek: Kardelen

Üsküp'de bir çiçek açtı: Kardelen .Kardelen, eğlenceli eğitim ve kültür dergisi ilk sayısını Kasım 2009'da verdi.

9-14 yaş grubuna yönelik olarak yayınlanan Kardelen'in Aralık sayısı yine cıvı cıvı. Renkli, eğlenceli.

Birbirinden güzel çizgilerle, görsel bir zenginlikle sevgi çiçeklerimize her sayı merhaba diyecek Kardelen.

Hayta ile Cemşit, Kirlı Fare, Gezgin Kırlangıç ve Küçük Kuşlar, Güneş Sistemi, Hacivat ve Karagöz, Yalan Makinesi, Dürüst Kadı, Fedakarlık, Vitaminler, Zeka Soruları, Özlü Sözler, Fıkralar, Bulmaca gibi başlıklarla sunuluyor Kardelen.

Kardelen'in sahibi: Köprü Kültür Sanat ve Eğitim derneği "Divan" Yayıncılık ve multimedya birimi adına Erzin İsmail. Dergi yayın kurulu: Hacer Mehmed, Ahmet Kurtiş, Sevba Abdula, Hanife Tair, Muhsin kurtiş. Danışma kurulu: Gülten halim, Ertan Gina, Melahat Engüllü, Emel Ramadan. Grafik tasarım: Halil Berişa.

Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi

Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisinde çocuklara yönelik yazı ve şiirlere de yer veriliyor.

Derginin 2009 yılında yayınlanan sayılarında Çağrı Gürel (Şiir Bitti, Ocak, s.107; Filistinli Çocuğun Ağıdı, Şubat, s.108; Babam da Uyumamış, Hz.Tem.s.112-113), Murat Soyak (Okul Yolu, Hikâye, Ocak, s.107; Dört İşlem, Nisan, s.110; Okuma Sevinci, Mayıs, s.111; Mimar Sinan, Hz.Tem.s.112-113; Birce, Ağ.Eyl.s.114-115; Resimli Şiir, Ekim, s.116), Gökhan Akçiçek (Gülüştün Nazarlık Eksik Aynalara, Ocak,

s.107), Yusuf Dursun (Çocukluğum Sil Baştan, Mart, s.109; Bir Dadı babam, Mayıs, s.111; Babaya Mektup, Hz.Tem.s.112-113; Öğretmenim Sen Çok Yaşa, Ekim, s.116) Bestami Yazgan (Kır Çiçeği, Nisan, s.110; Solmayan Çiçeklerim, Hz.Tem.s.112-113) Orman Kardeşliği, Aralık, s.118), Mustafa Ökkeş Evren (Aralık, s.118), Yılmaz Balaban (Çocuklar Ağlamasın, deneme, Ocak, s.107), Ünsal Ünlü (Saklambaç, Mayıs, s.111) ve Rıfki Kaymaz'ın (İstiklâl Şairine, Mart, s.109) şiir ve yazılarına yer verilmiş.

Bizim Bahçe

Ağustos 2009 sayısı yine dopdolu. Sitemizde zaman zaman hikayelerini de okuduğunuz Numan Nurullah Aras'ın bu sayıda "Ekmeği Yoksula Ver" hikayesi yer almış. Yusuf Dursun'un Ramazan Geldi şiirinin bir dördlüğü şöyle Kübra Akbey, Harun Kırkıl, Ömer Yalçın, Aynur Tutkun, Yakup Yılmaz, Neslihan Nur Türk, Rabia Gülcan, Leyla Toprak, Nehir Aydın Gökduman, Tuğba Şeker, Elif Solmaz, Merve Gençel, Öznur Altınkaynak, M. Akif Karayel, Ulvi Divane, Yavuz Turhan, Bizim Bahçe'nin diğer yazarları.

Çocukça

Ankara Büyükşehir Belediyesi Çocuk Meclisi tarafından iki ayda bir yayınlanıyor Çocukça dergisi. Derginin sahipliği Adnan Şeker, Yazı işleri müdürlüğünü H.Ali Yılmaz üstlenmiş. Çocukça'nın basın yayın sorumlusu Nermin Kurtuluş. Çocukça iki ayda bir yayınlanıyor. Derginin 2009 yılı sayılarında; Bir masal, Bir hikaye, Bilim ve Teknoloji, Deyimler ve Hikâyeleri, Güzel Sözler, Resimli Bulmaca, Sudoku Bulmaca, Bilim ve Teknoloji, Sizden Gelenler gibi başlıklarla çocuklar için "çocukça" bir dergi sunuluyor. Dergide, 2009 yılı içinde iki çocuk edebiyatçısı ile söyleşi yapılmış: Üzeyir Gündüz (Kasım-Aralık, sayı:41), Rıfki Kaymaz (Mart-Nisan, sayı:38). Çocukça'da Rıfki Kaymaz (Mayıs-Haziran, sayı:39), Erhan Şibik'in şiirlerine (Eylül-Ekim, sayı:41) ve Ülkü Duysak'ın hikâyelerine (Eylül Ekim, sayı:41) de yer verilmiş.

Diyanet Çocuk Dergisi

Ülkemizde yayınlanan en uzun soluklu çocuk dergisi (352 sayı). Derginin yazı işleri müdürü Abdülbaki İşcan. Yayın koordinatörleri: Elif Arslan, Serap Çakmak, Hayati Otyakmaz.

Diyanet Çocuk her sayısında bir konuyu dosya olarak sunuyor. 2009 yılının sayıları şu konulara ayrılmış: Ocak (Canım Arkadaşım), Şubat (Yönelirim Rabbime Kuvvet Gelir Kalbime), Mart (Kalbim Kuş kadar İçine Dünyalar Sığar), Nisan (Canım Peygamberim Seni Çok Özledik), Mayıs (Çiçeklerden Güzel anneme), Haziran (Dünya Bizim Evimiz), Temmuz (Yiyelim İçelim İsraf Etmeyelim), Ağustos (Ramazan Paylaşmaktır), Eylül (Sevgi Bilgi Yuvası Okulum Merhaba), Kasım (Oku Araştır

İncele Vaktini Ziyatn Etme), Aralık (Hedef Zirveyse Hiçbirşey Engel Değildir). Dergi Kutlu Doğum haftası nedeniyle (Nisan 2009) CD , yıl sonunda da Diyanet Çocuk Takvimi hediye sunmuş küçük okuyucularına. Dergide bir söyleşiye yer verilmiş: Son Peygamber.info çocuk sitesi yönetmeni Hatice Uğur ile.

Dergide yazıları, şiirleri yayımlanan imzalar şöyle: Abdülbaki İşcan, Ayla Abak, Ayşe Öztürk, Ayşe Taylan, Bedriye Erdal, Cemile Erkuş, Esmâ Güner, Esra Gani, Esra Serdaroğlu, Feyza Güner, F.Bayraktar Karahan, Hakkı Uslu, H.Nur İşlek, Hatice Demirbağ, Hayati Otyakmaz, Lamia Levent, Nurdan Damla, Pervin Ayşe Yaşa, Pınar Başar, Rabia Gülcan, Rıfki Kaymaz, Rukiye Oklan, Serap Çakmak, Serhat Albamya, (Çizer), Suzan Çataloluk, Volkan Akmeşe, Vural Kaya, Zekiye Demir, Zeynep Sarıtaş,

Karınca Kardeş

Türk Kooperatifçilik Kurumunun aylık dergisi Karınca ek olarak bir de çocuk dergisi veriyor okuyucularına: Karınca Kardeş.

Karınca Kardeş dergisinin son sayısı, Atatürk'ün Cumhuriyet üzerine sözleri, Milli Mücadelenin 90.Yılı ve Cumhuriyet (Hüseyin Albayrak) yazılarıyla başlıyor. Yıldız Gamlı'nın Yıl Sonu Sergisi (hikâye), Orhan Arslan'ın Başarının Sırrı (Bir Kıssa), Sırrı Er'in Efsane (hikâye) ve Ay Kanatlı Yıldız Kuş (Kitap tanıtma yazısı), Nilüfer Dursun'un Tabiat Sevgisi, Ayşe Sıla Önder'in Sevgi (deneme), Mine Çapkis'in Ağacın Yakarışları, Turgut Çakır'ın Kavaklı Dağı, Eriman Topbaş'ın Çocuk Merkezli Ev Düzeni başlıklı yazılarına yer verilmiş. Karınca Kardeş'te "Bir Oyun", Test, Tekerlemeler, Bilmeceler, maniler, fabl, Bunları Biliyor musunuz?, Karınca Kardeş'ten Fıkralar, çocukların severek okudukları bölümler.

Ali Akbaş'ın "Resim Dersi" şiirinin ilk bölümü ise şöyle:

Bir gök resmi çiz deseler
Biraz bulut, biraz leylek
Bir ay, bir yıldız çizerim:
Hepsini sayamam tek tek
Bir mavi sonsuz çizerim
İşte bu bizim göğümüz.

Somuncubaba Çocuk Dergisi

Editörlüğünü Musa Tektaş'ın üstlendiği Somuncubaba Çocuk Dergisinde bu yıl yazıları, şiirleri yayımlanan imzalar şöyle: Abdullah Doğan, Ahmet Efe, Ali Büyükcıpar, Bestami Yazgan, Celalettin Kurt, Erdal Karasu, Hamidullah Halıcı, Hayati Ot-

yakmaz, Hidayet Beyza, Meryem Aybike Sinan, Musa Tektaş, Rabia Barış, Raziye Sağlam, Rıfki Kaymaz, Sadık Yalsızuçanlar, Sırrı Er, Yaşar Özkan, Yusuf Halıcı, Zeki Gürel.

YARIŞMALARLA BAŞBAŞA

TUDEM Edebiyat Ödülleri

TUDEM Edebiyat Ödülleri “Dizeler Çocuk Açsın” şiir yarışmasında dereceye girenler belli oldu. Çocuklar için şiir yarışmasında birinciliği Ertuğrul Deveci (Büyüyor muyum ne?), ikinciliği Mehmet Atilla (Kafesteki Çikolata), üçüncülüğü Özlem Sözbilir (Pembe Kedi Becerikli Martı ve Ben) aldı. Mansiyon ödülü Selami Yıldırım’ın (Bir Avuç Yıldız), Kemal Özer Ödülü ise Salih Mercanoğlu’nun (İyi Geceler Kitabı).

Çocuk Şiirleri ve Şarkıları Yarışması

Hız. Muhammed’i (SAS) Tanıma ve Tanıtma Uluslararası Derneği’nce “Çocuk Şiirleri” ve “Çocuk Şarkıları” Yarışması düzenlendi.

“Kutlu doğum” kutlamaları çerçevesinde düzenlenen Çocuk Şiirleri ve Şarkıları yarışmalarının konusu: Hız. Muhammed (SAS).

Çocuk şiirleri ve şarkıları, 4, 5-6, 7-9 ve 10-15 yaş grubu çocuklarımıza yönelik olarak yazılacak ve bestelenecek.

Gönderilen eserlerin daha önce yayınlanmamış olmasının istendiği yarışmaya amatör, profesyonel her kes katılabilecek.

Yarışmaya katılan eserler, “Çocuk Şiirleri” ve Çocuk Şarkıları” olarak iki ayrı kategoride ve yaş gruplarına göre değerlendirilecek. Çocuk şiirleri ve şarkıları dalında her grup (dört grup) birincisine 3, ikincisine 2, üçüncüsüne 1’er Cumhuriyet altını olmak üzere toplam 48 altın, ödül olarak verilecek.

Yarışmada dereceye giren eserler ile birlikte jüri tarafından beğenilen yayınlanması uygun görülen eserler, kitap ve eğitim materyali halinde yayınlanacak.

Son katılım tarihinin 31 Ocak 2010 olarak belirtildiği yarışmanın sonuçları 1 Mart 2010 tarihinde açıklanacak ve ödül töreni 8 Nisan 2010 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilecek.

Martı Okul Yayınları Şiir Yarışması

Martı Okul Yayınları Şiir Yarışmasında dereceye girenler belli oldu. Martı Okul Yayınlarının İlköğretim öğrencilerine yönelik olarak düzenlediği “Eğitim ve Öğretmen Sevgisi” konulu ödüllü şiir yarışması iki ayrı kategoride düzenlendi. Yarışmada Dereceye giren öğrencilere ödülleri Ankara’da düzenlenen törende verildi.

Benim Gözümle İşte Hayat

Karabük Valiliği Proje Üretim ve Sinerji Merkezince gerçekleştirilen “Benim Gözümle İşte Hayat” projesi fotoğraf sergisi TBMM Mustafa Necati Kültür Evinde 3 Aralık 2009 tarihinde açıldı.

Nursen Özdoğan Kurban’ın proje koordinatörü olarak görev aldığı proje; ellerini kullanabilen özürsüz çocuklarla eğitilebilir zihinsel özürsüz çocukların okul dışında deneyimli fotoğraf gönüllülerinden alacakları fotoğraf eğitimiyle fotoğraf çekme becerilerinin kazandırılması, sosyal yaşama katılmalarının sağlanması yanında, kendilerini fotoğraflarla ifade etmelerini sağlamak ve bu dünyayı özürsüz bireylerle beraber paylaştığımızın sürekli hatırlanması ve hayatı planlarken özürsüzlerin ve haklarının unutulmaması amacıyla gerçekleştirildi.

Proje çerçevesinde gerçekleştirilen, Benim Gözümle İşte Hayat fotoğraf sergisinde fotoğrafları sergilenen çocukların isimleri şöyle:

Alican Delibasan, Bilkan Gültepe, Bülent Dalga, Büşra Gündoğan, Elif Sena Börekçi, Firdes Dayı, Hüdayi Çatal, Kenan Yetkinköle, Kezban Akaya, Muhammet Kahvecioğlu, Muhammet Tunç, Nagehan Eroğlu, Nazlıcan Kurban, Onur Ablaş, Ömer Eken, Rıdvan Uludağ, Serkan Küarakütük, Sinan Albas, UğurMutlu, Umutcan Yavuz, Volkan Boskurt, Yeşim Çatal, Zeynep Bayburtluoğlu.

ÇOCUK EDEBİYATI ETKİNLİKLERİ

Çocuk Edebiyatı Paneli

Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği (ESKADER) “Türkiye’de Çocuk Edebiyatı” paneli düzenledi.

Paneli yöneten şair, yazar ve çocuk edebiyatçısı Bestami Yazgan, programı güzel bir şiirle açtı. Ahmet Sırrı Arvas, Gürbüz Yılmaz, Fatma Beyza Tütüncüoğlu, Salih Zengin, Dr. Hüseyin Emin Öztürk, Sadettin Kaplan, Tayfur Esen, Yusuf Dursun, Prof. Dr. Durul Yılmaz katılarak önemli konulara dikkat çektiler. Programın sonunda “Çocuk Kitapları Sergisi” gezildi.

Türkiye Çocuk Dergisi Müdürü Ahmet Sırrı Arvas, çocuk dergiciliği alanında on beş yılı aşkın bir süre emeklerinin olduğunu söyleyerek, dergicilikteki en önemli unsurun ders kitaplarından farklı olarak, eğitici ve öğretici yönüne vurgu yaptı.

Gürbüz Yılmaz, kendi çocuklarının çocukluk dönemine dikkat çekerek 12 Eylül öncesi dönemde çoğu ideolojik olan çocuk yayınları olduğunu ve bunun sıkıntısını yaşadığını belirtti. Hasan Duman Bey'in de bu alanda çok büyük hizmeti olduğunu söyleyerek onu da saygıyla yâd etti.

Fatma Beyza Tütüncüoğlu çocuk edebiyatının radyoya yansımaları aktarmak istediğini belirterek, “Çocuk edebiyatında önemli bir yer tutan yayıncılık da radyolarımızdır. Çocuk programları ile çocuk edebiyatı arasındaki bağa değinerek, çocuk edebiyatı masalsiz olmamalı ve masallar güzel mesajlar taşımalıdır.” dedi.

Salih Zengin, konuşmasında çocuk paradigması üzerinde durdu. Zengin, “ Hem devlet, hem aile, hem de okul çocukları doğru kitaplarla buluşturmalıdır. Bu konuda da hepimize önemli görevler düşmektedir.”

Dr. Hüseyin Emin Öztürk, “çocuk klâsikleri batı kültürünü empoze eden kitaplardır. Batı Anderson masallarıyla şifahi kültürünü yaymak istemiştir.” Bu ülkenin değerlerini çocuklarımıza aşılamamız gerekiyor.” dedi.

Sadettin Kaplan, sigara ile birlikte çocuklar için de yazmayı bıraktığını söyledi. Ancak dinleyiciler Kaplan'ın yazması gerektiğini belirttiler.

Nar Yayınları yöneticisi Tayfur Esen, konuşmasında çocuk yayıncılığının meselelerine değindi.

Çocuk şiirlerinde dilin önemini vurgulayan Yusuf Dursun, “Çocuk orada kendini bulabilmeli, çocuk ne istiyor bunu yakalayabilmelidir.” dedi. İkimizdeki çocuğun her dem var olduğunu dile getirerek bunu bir şiirle pekiştirdi.

Kültür Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Durali Yılmaz, “Sanayileşme dönemine geçerken bir kaçış olarak Robinson edebiyatı diye bir edebiyat ortaya çıktı. Bütün bunlar İslâm kaynaklarından çalınmış eserlerdir. Türkiye'deki filolojilerde Türk klâsiklerinden hiç söz edilmez. Fakat Rusya'daki filolojilerde iki sene Rus edebiyatı öğretilir. Hiç komplekse kapılmadan dünya çocuklarına hitap edecek eserler ortaya koyalım. Evliya Çelebi'yi şimdi çocuklara sunsak, çocuklar arkasından gider. Yeter ki kendimizi görebilelim. Ayrıca başka milletlerden üstün olduğuna inanmayan millet olamaz.” dedi.

KISACA ÇOCUK EDEBİYATIMIZ

ŞUBAT

Çocuk Vakfı 19. Yıl Etkinlikleri çerçevesinde Yrd. Doç. Dr. Neylan Ziyalar'ın konuşmacı olarak katıldığı 'Çocuğun Gelişme Hakkı' konulu toplantı 21 Şubat 2009, Vakfın Kültür Evinde yapıldı.

Çocuk Vakfı 19. Yıl Etkinlikleri çerçevesinde Önce Çocuk Hakları, Çocuğun Korunma Hakkı konusu ele alındı. Toplantıda, Yrd. Doç. Dr. Sevgi Usta Sayıta (İstanbul Üniversitesi), Dr. Bülent İlik (SHÇEK Eski Genel Müdürü)konuştular. (28 Şubat 2009, Çocuk Vakfı Kültür Evi)

MART

Çocuk Dilinde Sanat. 7 Mart 2009 Cumartesi günü saat 13.30 'da Bilim ve Sanat Vakfı Sanat Araştırmaları Merkezi'nin düzenlediği,"Çocuk Dilinde Sanat" başlıklı panel Mustafa Özel'in açış konuşmasıyla başladı. Oturum başkanlığını Ali Pulcu'nun yaptığı panelde, Fatih Erdoğan (Yazar, Mavibulut Yayınları Genel Yayın Yönetmeni, **Bugünkü Çocuklar Ve Edebiyat**), Emel Kerhi (İllüstratör, Resim Eğitimsi, **Çizgilerin Çocuklar Üzerindeki Büyülü Etkisi**), Osman Turhan (İllüstratör, **Çocuk Resamlar Ve Çocukların Görsel Algıları**), Nilgün Canel (Dr., Marmara Ü. Eğitim Bilimleri Bölümü, **Sanatın Çocuk Gerçekliğindeki Yansımaları**) konuştu. Pannelle eş zamanlı olarak Erdem Yayınlarının düzenlediği ve Pedagog Özlem Mumcuoğlu'nun sunduğu Kaf Dağının Ardından adlı Masal Etkinliği ile Ressam Reza Hemmatirad ile Parmak Boya "Çizelim" çalışması gerçekleştirildi. Genç Çizerler Sergisi 6 Mart-6 Mayıs 2009 arasında açık kaldı.

Ankara Mamak ilçesi Ulu Önder İlköğretim Okulunda Kütüphanecilik Haftası düzenlenen bir etkinlikle kutlandı. Hafta nedeniyle düzenlenen programa Çocuk Edebiyatçıları Üzeyir Gündüz ve Rıfki Kaymaz da konuk olarak katıldılar. Programın açılış konuşmasını Okul müdürü Hacı Baral yaptı. Konuşma sonrasında bir de oyun bir oyun sergilendi. Hazal Ünal'ın sunuculuğunu yaptığı programda Cansu Cam, Rabia Gönültaş kompozisyonlarını, Merve Açıkgoz ve Fırat Ünal da şiirlerini sundular. Okul Türkçe öğretmeni Ülkü Duysak tarafından kaleme alınan "Kitaplar Konuşuyor" oyunda, Nejla Turan, Beyza Nur Özkan. Sinem Tombul, Gizem Gökçe Coşkun, Rümeysa Öz, Yasin Arslankoç görev aldılar.

NİSAN

Ankara Yenimahalle Özel Pınar İlköğretim Okulunda kütüphanecilik haftası münasebetiyle düzenlenen 'Yazarlarla Söyleşi' programına çocuk edebiyatçıları, Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Kitapları Yayın Danışma Kurulu Başkanı yazar Üzeyir

Gündüz, Çocuk Edebiyatçıları Birliği yönetim kurulu üyelerinden Rıfki Kaymaz ve Yılmaz Erdoğan, yazar Rahime Ergüven ve eğitimeci yazar Ülkü Duysak konuk olarak katıldılar. Okul Türkçe öğretmeni Zeynep Sati Yalçın tarafından organize edilen program sonrasında çocuk edebiyatçıları kitaplarını imzaladılar. Okul Müdürü Şerife Gündoğ konuk yazarlara katılımlarından dolayı çiçek sundu.(1 Nisan 2009)

”Çocuk İhmali ve İstismarı-Çocuğun Fiziki ve İstismarı ve Şiddet” konulu konferans İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü’nden Yrd. Doç. Dr. Neylan Ziyalar tarafından 4 Nisan 2009 günü “Çocuk Vakfı Kültür Evinde verildi.

Çocuklar Kitaplarla buluştu. Çocuk Kitapları Sergisi açıldı. 23 Nisan Millî Egemenlik Haftası etkinlikleri kapsamında Ankara’da “Çocuk Kitapları Sergisi” açıldı. TBMM’nin himayelerinde, Çocuk Edebiyatçıları Birliği’nce düzenlenen “Çocuk Kitapları Sergisi”, TBMM Mustafa Necati Kültürevi’nde 21-26 Nisan tarihleri arasında açık kaldı. Çocuk Kitapları Sergisine, çocuk edebiyatçıları da eserleriyle katılarak, çocuklarla söyleşilerde bulundu, kitaplarını imzaladılar. Özellikle çocuklar tarafından ilgiyle karşılanan serginin açılışında TBMM Genel Sekreteri Ali Osman Koca ile birlikte TBMM İdari teşkilat mensupları yanı sıra yazar ve sanatçılar, çocuk edebiyatçıları ile birlikte öğrenciler de yer aldı.

Çocuk Vakfı’nda Özürlü Çocuklarla Yaşamak konulu bir toplantı yapıldı. Emine Ayyıldız, Hülya Devrilmez, Dr. Bülent Madi, Sezgin Kartal, Dr. Şafak Tunaloğlu’nun konuşmacı olarak katıldığı programı Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu yönetti. (25 Nisan 2009, Çocuk Vakfı Kültür Evi)

Ankara Polatlı Atatürk İlköğretim Okulunda 30 Nisan 2009 tarihinde düzenlenen Çocuk ve Kitap konulu ve söyleşiye Çocuk Edebiyatçıları Üzeyir Gündüz ve Rıfki Kaymaz konuk olarak katıldılar, öğrencilerle söyleşide bulunarak kitaplarını imzaladılar. Okul salonunda düzenlenen söyleşide Okul Müdürü İsmail Kaya, kitap okuma alışkanlığı ile ilgili önerilerde bulundu.

MAYIS

Çocuk Vakfı 19. Yıl Etkinlikleri çerçevesinde “Sokaktaki Çocukları Tanımak, Anlamak ve Çözüme Yönelmek” konulu bir toplantı yapıldı. Yusuf Ahmet Kulca (Umut Çocukları Derneği), F. Fatih Kılıçarslan (Sosyal Hizmet Uzmanı), Kasım Yağmur (İstanbul Çocuk Polisi Şube Temsilcisi), Kenan Arslan (Sosyal Hizmet Uzmanı), Tayfun Karalı’nın (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kayışdağı Darülaceze Müdürü) Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili yönetti. (2 Mayıs 2009, Çocuk Vakfı Kültür Evi)

2. Öğrenci Bilim Şenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilim Toplum Birimi Koordinatörlüğü, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Bölümü ve İlköğretim Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı tarafından düzenlendi.

Şenlik, öğrencileri bilimsel çalışmalara özendirmek ve toplumun üniversitede yapılan çalışmalara ilgisini çekmek amacıyla yapıldı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde öğrenci olan tüm ön lisans, lisans ve lisansüstü, ilk ve orta dereceli okul öğrencileri de katıldı. (22 Mayıs 2009)

Çağdaş Drama Derneği'nin 1985 yılından beri gerçekleştirdiği "Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama seminerlerinin on dördüncüsü bu yıl "Erken Çocukluk Eğitiminde Yaratıcı Drama" üst başlığında 20-23 Mayıs 2009 tarihlerinde Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinin ev sahipliğinde Adana'da gerçekleşti.

Ankara Mamak Kayaş İlköğretim Okulu'nda 29 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen Çocuk Edebiyatçıları imza gününde Çocuk Edebiyatçıları Erbay Kücet ve Üzeyir Gündüz öğrencilerle söyleşide bulunarak kitaplarını imzaladılar. Ahmet Haşim Kültür Sokağı'nda düzenlenen söyleşide Okul Müdürü Mehmet Türkeş, Üzeyir Gündüz ve Erbay Kücet, kitap ve okuma kültürü üzerine düşüncelerini belirttiler. Öğrencilerin hazırladığı "Kültür Sokağı'nda Söyleşi" etkinliği ilgi ile izlendi ve büyük ilgi gördü.

Taşvanlı Özel Başarı İlköğretim Okulu 31 Mayıs 2009 Pazar günü 6. Uluslararası Uçurtma Festivali düzenledi.

Etkinlik kapsamında jüri üyelerinin uçurtma gösterilerinin yanı sıra çocuklar için oyun parkuru ve katılımcılar için Yoğurt Yeme, Biberonla Süt içme, Çuval Yarışması, Halat Çekme, Koltuk Kapmaca gibi oyunlar da yer aldı.

HAZİRAN

Özel Günebakan Anaokulu, geleneksel "Kitap Şenliği" 14 Haziran 2009 Pazar günü Çankaya Belediyesi Simkent Parkında gerçekleştirildi. Kitap okumayı sevdirmek, okumaya ilgiyi artırmak, geleceğin düşünün, sorgulayan toplumunun tohumlarını atmak amacıyla dördüncüsü düzenlenen Kitap Şenliği'nin katılımcıları ilköğretim ve okul öncesi çocukları oldu. Şenlikte ücretsiz kitap dağıtımı, palyaço, masal kahramanları, resim yapma, yüz boyama, çocuklara açık hava tiyatrosu, imza günü, vb sürprizler yer aldı. Atılım Üniversitesinin ana sponsor, Çankaya Belediyesinin de hizmet sponsoru olarak desteklediği Kitap Şenliği'ne yayınevleri de katıldı.

EYLÜL

Köln'de Türk Çocuk ve gençlik Edebiyatı Haftaları düzenlendi. SK Kültür Vakfı'nın ve Köln Belediyesi Kültür Dairesi'nin ortaklaşa düzenledikleri Türk Çocuk ve Gençlik Kitap Haftaları, 6- 25 Eylül 2009 tarihleri arasında Köln'de gerçekleştirildi. Düzenlenen etkinliklere, Behiç Ak, Mavisel Yener, Aytül Akal, Fatih Erdoğan, Yalvaç Ural, Zehra İpşiroğlu, Necdet Neydim, Mustafa Ruhi Şirin, Mevlâna İdris Zengin, Seza Kutlar Aksoy, Pakize Özcan ile Mine Soysal katıldı. Boyalıkuş İllüstra-

törler Grubu'nun "En Güzel Resim Daha Yapılmadı" sergisi açıldı. Çocuk ve yetişkinlere yönelik okuma saatleri düzenlendi, Türk çocuk ve gençlik edebiyatı tanıtıldı. Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Vakfı (KIBATEK), XVIII. Uluslar arası KIBATEK Edebiyat Şöleni'ni 25 Eylül – 1 Ekim 2009 tarihlerinde, "Türk Kültüründe Çocuk ve Çocuk Edebiyatı/Edebiyatta Çocuk" konusuyla Bodrum'da gerçekleştirdi

EKİM

Çocuk Vakfı Başkanı Mustafa Ruhi Şirin 5 Ekim 2009 Dünya Çocuk Günü nedeniyle; "Çocuklardan özür diliyorum ve herkesi hakları çalınmış çocuklardan özür dilemeye çağırıyorum." Açıklamasında bulundu.

Kemalettin Tuğcu, vefatının 13. yılında Çengelköy Mezarlığı'nda ailesi ve Çocuk Vakfı'nca düzenlenecek bir törenle anıldı. Mezarı başında yapılan törene ailesi, dostları, çocuk ve ilkgençlik kitabı yazarları katıldı. (18 Ekim 2009, Çengelköy Mezarlığı)

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü tarafından düzenlenen Uluslar arası Katılımlı 2. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi kongresi 7-9 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirildi. Ana teması "Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk" olacak kongre Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi'nde yapıldı.

Çocuk Vakfı 19.Yıl Etkinlikleri çerçevesinde "Çocuğa Özgü Adalet Sistemi" değerlendirildi. Gönüllü Çocuk Avukatlığı / Ombudsmanlık Betül Onursal, Yrd. Doç. Dr. Melikşah Yasin, Dr. İlhami Alkan'ın konuşmacı olarak katıldığı programı Prof. Dr. Aydın Gülan yönetti. (23 Mayıs 2009, Çocuk Vakfı Kültür Evi).

Çocuk Vakfı Başkanı Mustafa Ruhi Şirin, 15 Ekim 2009 günü Türkiye genelinde, yüksek öğretim düzeyinde ve her yaştan şiir severi Fazıl Hüsnü Dağlarca şiirleri okumaya çağırdı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü ev sahipliğinde yapılan 19. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'ne Türkiye'de özel eğitim alanında çalışan uzmanlar, öğretmenler, gönüllüler, özel gereksinimli çocuk sahibi olan aileler ve konuyla ilgili alanlarda çalışanlar katıldı. Kongrenin önemli bölümlerinden olan Mitat Enç Konferansı bu yıl "Türkiye'de Erken Çocukluk Özel Eğitimi: Geçmişten Geleceğe" teması ile Prof. Dr. Bülbin Sucuoğlu tarafından verildi. Kongreye, erken eğitim alanına ilişkin uluslararası yazına önemli katkıları olan Diane Bricker, Paul Yoder ve Jane Squires konuşmacı olarak katıldı.(22-24 Ekim 2009, Marmaris)

KASIM

Cumhuriyet dönemi yazarlarımızdan Cahit Uçuk, vefatının 5. yıl dönümünde Aile ve Çocuk Vakfı'na Zincirlikuyu Mezarlığı'ndaki mezarı başında anıldı. (7 Kasım 2009, Zincirlikuyu Mezarlığı)

Dünya Çocuk kitapları Haftası kutlandı. Kültür ve Turizm bakanlığı, Türk Kütüphaneciler Derneği, Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve phonex yayınevinde Ankara'da düzenlenen Dünya Çocuk Kitapları Haftası etkinliklerle 9-15 Kasım 2009 tarihleri arasında kutlandı. Gösteri, Şenlik, Sergi, İmza Günleri, Söyleşi programlarının yer aldığı etkinliklere çocuk edebiyatçıları; Aytül Akal, Abdülkadir Budak, Adnan Özveri, Bilgin Adalı, Cemil Kavukçu, Çetin Öner, Fazıl Ufuktepe, Feridun Büyükyıldız, Gürol Sözen, Mavisel Yener, Necla Ülkü Kuglin, Pelin Güneş Ulviye Alpay, Üzeyir Gündüz, Vicki Myron söyleşilerde bulundular, kitaplarını imzaladılar.

Dünya Çocuk kitapları Haftası bütün yurttta, eğitim kurumlarında düzenlenen programlarla kutlandı. Kültür ve Turizm bakanlığı, Türk Kütüphaneciler Derneği, Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve phonex yayınevinde Ankara'da düzenlenen Dünya Çocuk Kitapları Haftası etkinliklerle 9-15 Kasım 2009 tarihleri arasında kutlandı. Gösteri, Şenlik, Sergi, İmza Günleri, Söyleşi programlarının yer aldığı etkinliklere çocuk edebiyatçıları; Aytül Akal, Abdülkadir Budak, Adnan Özveri, Bilgin Adalı, Cemil Kavukçu, Çetin Öner, Fazıl Ufuktepe, Feridun Büyükyıldız, Gürol Sözen, Mavisel Yener, Necla Ülkü Kuglin, Pelin Güneş Ulviye Alpay, Üzeyir Gündüz, Vicki Myron söyleşilerde bulundular, kitaplarını imzaladılar.

Koordinatörlüğünü çocuk kitabı yazarı ve editörü Dr. Melike Günyüz'ün yapacağı atölyede çalışmak isteyen arkadaşların en az bir yabancı dili okuyor, anlıyor ve dilimize çevirebiliyor düzeyde olmaları beklenmektedir. Katılımcıların bu alanda ciddi anlamda okuma, yorumlama yapabilmeleri ve bu işe zaman ayırabilmeleri de gerekmektedir. Herkese açık olan atölyede ilk müracaatlarıN elektronik posta yoluyla Sanat Araştırmaları Merkezi'ne (bsvsam@gmail.com) yapılacağı ve son başvurunun 15 Kasım 2009 olduğu açıklandı

Ayrıca, Üzeyir Gündüz, Ankara Gülen Muharrem Pakoğlu İlköğretim Okulunda, Özel Kanunî İlköğretim Okulunda, Nene Hatun İlköğretim Okulunda, Pınar İlköğretim Okulunda, Muazzez Karaçay İlköğretim Okulunda söyleşilerde bulundu, kitaplarını imzaladı.

Ankara Keçiören Özel Çağrı Okullarında düzenlenen Masal yarışmasına, İstiklâl marşını Güzel Okuma yarışmasına çocuk edebiyatçıları Üzeyir Gündüz ve Ahmet Yozgat jüri üyesi olarak katıldılar, öğrencilerle söyleşide bulundular.

ÇOCUK EDEBİYATI ÖDÜLLERİ

Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Yayıncılığı (2009) ödülü Timaş Yayınlarına, Es-kader 2009 Çocuk Dergisi ödülü Gonca Çocuk Dergisine, Çocuk Edebiyatı ödülü Yusuf Dursun’a, Çocuk yayıncılığı ödülü Erdem yayınlarına verildi.

internette çocuk edebiyatı
Cocuk ansiklopedisi.
Kalem.biz
Dinlence.com

ÇOCUK EDEBİYATÇILARI BİRLİĞİNİN “100 TEMEL ESER”LE İLGİLİ BASIN AÇIKLAMASI

Bilindiği üzere MEB, çocuklarımıza “okuma alışkanlığı kazandırmak” amacıyla ilk ve orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilere “100 temel eser” adıyla 100’er kitaptan oluşan iki ayrı liste önermiştir. Yaklaşık beş yıldan beri yürürlükte olan bu liste, zaman zaman, yazar ve sanatçı kuruluşlarının, eğitim sendikalarının, yayıncı örgütlerinin olumsuz eleştirilerine maruz kalmış; belki de kimi zaman, Milli Eğitim Bakanlığı (iyi niyetine rağmen) gözden kaçan ayrıntılar nedeniyle incitilmiştir.

Talim ve Terbiye Kurulu’nun ders kitapları için uyguladığı (5 yıllık deneme) kriteri, sanırım “100 Temel Eser” uygulaması için de geçerli bir değerlendirme ve gözden geçirme süresi oluşturmuştur.

Derneğimiz, her konuda olduğu gibi, asli görevi olan “Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü” alanında da, devlet kuruluşlarıyla uyumlu ve uygar ilişkiler kurarak, eleştirilerini objektif değerlendirmeler ışığında sürdürmeyi amaç edinmiştir.

Derneğimiz “100 Temel Eser” le ilgili olarak, uygulamanın sürdüğü bu beş yıllık süre içinde, sadece gözlemci olarak kalmış; bakanlığa yönelik maksadını aşan, kasıtlı eleştirilerden uzak durmuştur. Ancak bu güne gelindiğinde, (yani beş yıllık makul sürenin sonunda), eldeki somut verilerden yola çıkarak, yine objektif bir değerlendirmenin ışığı altında, bu konudaki görüş ve önerilerini hem kamuoyu ile hem de konunun birinci derecedeki muhatabı olan MEB ile paylaşmayı uygun görmüştür:

- “100 Temel Eser” genelgesiyle birlikte çocuk yayını piyasasında ekonomik bir canlanmanın boy gösterdiği bir gerçektir. Ancak bu canlanma, daha önce ders kitabı yayınlayan ve devletin ücretsiz ders kitabı dağıtma politikasıyla birlikte, çocuk kitabı yayınlamaya (özellikle de 100 temel eser yayınlamaya) yönelen yayıncıların, zarar kapatma politikasına dönüşmüştür. Dolayısıyla, yayıncıların büyük bir çoğunluğu hiçbir kriter tanımadan, eserlerin orijinal metinlerine sa-

dakat göstermeden, dil ve anlatım kaygısı çekmeden, editöryal bir çalışma yapmadan, ulu orta, sadece bakanlığın ilan ettiği, kitap başlığını, esas olarak “100 kitap” yayınlamaya başlamışlardır. Hatta “hazırlama” ve “seçki” türü kitaplarda yer alan denetimsiz, sorumsuz metinler yüzünden, bazı basın yayın kuruluşları MEB’i sorumlu tutmuş ve bakanlık ağır eleştirilere muhatap olmuştur. (Gerçi son günlerde, bakanlık “hazırlama” kitaplar konusunda atağa geçmiş ve bu tür kitapları kendisi hazırlamaya başlamıştır, ama geç kalınmıştır.)

- “100 temel eser” uygulaması, her ne kadar kitap satışını ve öğrencilerin kitap okuma oranını yükseltmiş ise de, kitapların denetimsizliği yavrularımızın dil, anlatım ve estetik zevk edinmelerini sağlayacak bir sonuca ulaşamamıştır. Bunun nedeni, Millî Eğitim Bakanlığı’nın birer yıl arayla ilan ettiği iki çelişkili karardır: Birincisi, 2003 yılına kadar uygulanan ve bazen en masum kitaplara bile okullara sokulma yasağı getiren “Talim Terbiye Tavsiyesi” nin kaldırılarak eğitimcilere rahat bir soluk aldırın karar, ikincisi de sanki bu kararı ortadan kaldırırcasına “100 temel eser” tavsiyesiyle eğitimcilerimizi çıkmaza sokan karar.

Çocuk Edebiyatçıları Birliği olarak, çeşitli vesilelerle Anadolu’yu dolaşmakta, “Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü” üzerine programlar yapmaktayız. Bu etkinliklerimiz sırasında karşılaştığımız ana gerçek şu: Eğitimcilerimizin önemli bir bölümü, “100 Temel Eser” i “zorunlu okuma” saatlerinin “zorunlu okuma kitapları” olarak algılamaktalar. Hatta başlarını ağrıtmamak gerekçesiyle, paragöz yayıncıların hazırladığı en kötü, en düzeysiz, en itinasız ve orijinal metinle hiç alakası olmayan bir “100 temel eser” kitabını, dil, edebiyat, estetik kaygı ve çocuk duyarlığını ön planda tutan seçkin bir kitaba tercih edebilmektedir.

O nedenle Millî Eğitim Bakanlığı hem bu yanlış algıyı ortadan kaldırmak, hem iyi ve kaliteli çocuk kitapları üreten sorumlu yayıncıların mağduriyetini gidermek, hem de çocuklarımıza amaca uygun, seçkin, düzeyli eserler okuyabilmelerinin yolunu açmak için, yeni öğretim yılına girmeden acil bir girişimde bulunulması gerektiğine inanıyoruz.

Bu girişimin adı, “Avrupa Birliğine Girme” sürecindeki ülkemizin, değerli eğitimcilerine güvenmek olmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin üniversitelerinde pedagojik eğitim gören ve kendilerine sınıf içi bağımsız görev yetkisi verilen değerli öğretmenlerimizin, öğrencilerine kendi özgür iradeleriyle sağlıklı bir eğitim materyali seçemeyeceklerini düşünmek biraz haksızlık olmaz mı?

Bu düşünceler ışığında, işlevi ülkemiz çocuklarına sağlıklı çocuk kitapları üretmek, çocuk edebiyatı ve okuma kültürünü yaymak olan derneğimizin “100 Temel Eser” uygulamasıyla ilgili ana düşüncesi şudur:

Temel görevlerinden biri de çocuk hakları bağlamında, çocuğun gelişim hakkını savunmak olan Millî Eğitim Bakanlığı'nın "100 temel eser" veya çocuğun ve eğitimcilerin önüne sınırlayıcı argümanlar koyan herhangi bir liste sunmaktan uzak durmasıdır.

Belki de Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda yapması gereken en güzel şey, bir genelgeyle Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Yayınları Danışma ve Yayım kurulu marifetiyle hazırlatılacak olan ve "Çocuk ve gençlik kitaplarında bulunması gereken temel kriterler adıyla (ki bu kriterler halen ilgili yayın kurulunca çocuk kitaplarını inceleme formunda kullanılmaktadır) okullara duyurulması olacaktır.

Böylelikle, hem çocuklarımızın okuyacağı tür ve yazar yelpazesi zenginleşecek, hem bakanlığımız Avrupa Birliğine girme arifesinde "dayatma liste" uygulanıyor dedikodularından kurtulacak, hem de değerli eğitimcilerimize karşı güven tazelemesi yaşanacaktır.

Hiç kuşkusuz böyle bir uygulamanın başlamasıyla birlikte ilkesiz çocuk kitabı yayınlayan, tüccar yayınevleri de kendilerine çeki düzen vereceklerdir. Daha önce ulu orta "Millî Eğitim tavsiyeli 100 temel eser" logosunu istismar edenler, düzeyli ve ilkeli çocuk yayıncılığı yapan meslektaşlarıyla rekabete girecekler, tutunamadıkları takdirde de bu işi bırakacaklardır. Böylece, kazançlı çıkan, sadece sevgili çocuklarımız olacaktır.

Son söz olarak, bu konuyla ilgili görüş ve önerilerimizi kamuoyu ile paylaşır konunun birinci derecede muhatabı olan Millî Eğitim Bakanlığımızın da görüşlerimize itibar edeceği düşüncesiyle saygılarımızı sunarız.

Erbay KÜCET

Çocuk Edebiyatçıları ve

Sanatçıları Birliği Başkanı

YUSUF DURSUN'LA SÖYLEŞİ

1. Özellikle çocuklara yönelik eserlerinizden tanıyoruz sizi. 2009 ESKADER Çocuk Edebiyatı ödülü aldınız. Bir çocuk edebiyatçısı olarak Yusuf Dursun kimdir?

Yusuf Dursun; “bir yanı büyüyen bir yanı çocuk kalan” bir insan... 1949 Yozgat doğumlu... Yozgat Öğretmen Okulu ve Erzurum Eğitim Enstitüsü mezunu... Emeklilik sonrası, İstanbul’da bir özel öğretim kurumunda öğretmenliğe devam ediyor.

Ailesini, öğrencilerini ve bütün çocukları çok seviyor. Torunları onunla “At dedem, taşıt dedem / Rüzgâra eşit dedem / Dişi dökülmüş ama / Benimle yaşıt dedem” diyerek oyunlar oynuyor.

Gücünü çocuklardan aldığından olsa gerek yazarken çocuklar gibi nazlanıyor. Çevresindekiler velüd bir yazar olduğunu söyleseler de yazdıklarını yeterli bulmuyor. İlk şiiri (ki bir çocuk şiiridir) 1984’te Töre dergisinde, son şiiri (yine bir çocuk şiiridir) Ocak 2010’da Gonca dergisinde yayınlandı. İlk şiiri çıktığında otuz beş, ilk şiir kitabı (Zaman Perdesinde Değirmen Taşı) çıktığında 45 yaşındaydı. 1998’de yerleştiği İstanbul, onun için verimli yılların başlangıcı oldu. Yaklaşık otuz yıllık birikimi eserlerine yansıdı. On biri Çocuk Edebiyatı sahasında olmak üzere on beş eseri yayınlandı. Çocuklarla oynamaya, yazmaya ve nazlanmaya devam ediyor.

2. Çocuklar için yazmak nasıl bir duygudur? Niçin çocuklar için?

Çocuklar için yazmak, son derece mutluluk verici bir duygudur. Çocuklar gerçek birer çiçek gibidir. Gerekli ortamı sağladığımızda çiçekler nasıl yakanızı ve gönlünüzü süslerse, çocuklar da öyledir. Gerekli ortamı –elbette sevgi ortamını- hazırlarsanız, çocuk, başınıza taç olur. Çocuk pazarlık bilmez. Duygularını olduğu gibi dışa vurmayı bilir çocuk. Kitap fuarlarında, imza günlerinde çocukların, aldıkları kitabı imzalatıktan sonra, yanağınıza uzanıp “Öpebilir miyim amca?” deyişleri bundandır. Bir çocuk, iyi bir eleştirmendir de aynı zamanda. “Sizin şu şiirinizi ezbere biliyorum.” diyerek sizinle yakınlık kuran bir çocuk, artık sizin dostunuz olmuştur. Yazdığınız şiirden korkmayın, doğru yoldasınız demektir. Diğer yandan, çocuklar elbette geleceğimizdir. Onların temellerinde bizim de bir harcımız olması önemlidir. Üstelik temiz bir Türkçeyle ve onların gerçek birer “insan” olmalarını sağlamak iddiasıyla yazıyorsanız, çocuklar sizin için çok daha önemli olmak zorundadır.

3. “Çocuk ve şiir” kavramları üzerine neler söylemek istersiniz?

“Çocuk ve şiir” kavramını yıllar önce şiirleştirmiştim. Bu şiirin iki bölümüyle anlatayım merakımı:

*“Sana şiir gerekmez çocuk,
Senin gözlerin şiir...”*

*Bulut bulut nemlenir,
Yağmur yağmur inersin yüreğime.
Alır götürürsün beni göz ülkesine,
Sana şiir gerekmez çocuk.*

*Sana şiir gerekmez çocuk,
Senin kokundur şiir...
Bahar bahar açılır,
Cennet cennet kokarsın yüreğimde.
Alır götürürsün beni şiir ülkesine,
Sana şiir gerekmez çocuk.”*

4. Çocuklar için kaleme aldığınız kitaplarınızı bir iki cümleyle tanıtır mısınız?

Çocuklar için kaleme aldığım ilk şiir kitabım Ninnilerde Büyümek, 2000 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basıldı. Bunu 2005 yılında Nehir Yayınları'na basılan Bir Goncadır Peygamberim, Peygamber Çiçekleri, Kuş Yuvası Yüreğim ve En Gür Seda İstiklal Marşı izledi. Bu kitapların kısa zamanda ikinci, üçüncü, dördüncü baskıları yapıldı. Peygamber Çiçekleri'nde bulunan şiirlerden beş tanesi Yasin İlhan tarafından bestelendi ve Peygamber in Gülleri isimli CD'de yer aldı. Bunlardan özellikle YETİM KIZ parçası çok sevildi. En Gür Seda İstiklal Marşı, ilköğretim okulu öğrencilerine İstiklal Marşı'nın niçin ve nasıl yazıldığını anlatan hikâyeciklerden oluştu. 2007'de Nar Yayınları tarafından Masal Okulu ismiyle masallarım basıldı. Bu da kısa zamanda ikinci baskıyı yaptı. 2008'de Timaş Yayınları tarafından Tatlı mı Tatlı Duam Kanatlı isimli eserim yayınlandı. Bu eserde, duanın türlü hallerini hikâyecikler hâlinde anlattım. 2009 yılında Nesil Yayınları'ndan Yıldız Gözülü Melek Yüzlü Şiirler isimli şiir kitabım çıktı. Aynı yıl Nar Yayınları'ndan dört kitabım daha çıktı: Kuş Yuvası Yüreğim'in ikinci baskısı ile Masal Doktoru Suçlu Peşinde, Masal Doktoru Sevgi Bahçesinde, Masal Doktoru Mutluluk Ülkesinde isimli masal kitapları. Özellikle Masal Doktoru dizisinde, , masalın gerekli yerinde devreye giren ve masal kahramanlarını tedavi eden Masal Doktoru tiplmesiyle çocuklara, kötülüklerden arınmış bir masal dünyası sunmaya çalıştım.

5. Çocuk edebiyatı alanında yeni çalışmalarınız var mı? Bu çalışmalarınızla ilgili bilgi verir misiniz?

Çocuklarımız için İstanbul'un fethini anlatan bir roman yazdım. Yayıncımda, sırasını bekliyor. Eğer, içimdeki demlenme sürecinin yeterli kıvama geldiğine inanırsam Çanak-kale ve Sarıkamış'ın romanlarını yazmak istiyorum. Bir yandan şiirler birikiyor. Yakında birkaç dosya hâline geleceğini düşünüyorum.

İçimdeki çocuk varlığını sürdürdüğü müddetçe yazmaya devam edeceğim. İnşallah, eserlerim benim için birer sadaka-ı cariyeye olur, diye ümit ve dua ediyorum.

SEÇMELER

UYKUSUZ AĞAÇ

Parkta

Uykusuz bir ağaç gördüm
Salınıyordu uzaklara
Evi barkı
Kimi kimsesi yokmuş meğer

Kim bilir
Belki de
Eşi dostu
Şimdi onu orman orman aramakta.

Vural KAYA

Diyaret Çocuk Dergisi, ocak 2009, s.342

GÜLÜŞÜNLE KAL ÇOCUĞUM

Çiy tanesi yüreğinle

Doyasıya gül çocuğum.
Senin olsun varım yağum,
Neyim varsa al çocuğum.

Dünya sana bir hazine,
İçinde gönlün gezine.
Uzan âlemin gizine,
Gül sevgiyi bul çocuğum.

Güneşin bol, havan açık;
Kelebek ol kırlara çık.
Bir çiçek ol yumuşacık,
İncinmesin dal çocuğum.

Gözlerin var türküleşen,
Dudağın gül, yüzün gülşen.
Eksilmesin dilde neşen,
Gülüşünle kal çocuğum.

Yusuf DURSUN

Gonca Dergisi, 91. Sayı, Kasım 2009.

BABAM DA UYUYAMAMIŞ

Eline sağlık baba
Dün yaramazlık yapınca
Vurmuşsun ya bacaklarıma
Bahçedeki ısırganlarla
Uy anam! dedim yalvardım
Yandı baba her yanım,
Deyince acıdın bıraktın
Dün gece uyuyamadım.
Bak ne yazıyor bugünkü
Takvim yaprağının arkasında
Ne tesadüf değil mi baba:
Isırgan her derde deva.

Çağrı GÜREL

(Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi Haziran-Temmuz 112-113. Sayı)

ANNEMİN DUASI

Gül yüzlüm, güzel yavrum!
Gülen yüzün solmasın!
Tebessüm gül yüzünden,
Yavrum, eksik olmasın!

Yavrum, bir ömür boyu,
Her engeli aşasın!
Sevgi, saygı seninle,
Sonsuza dek yaşasın!

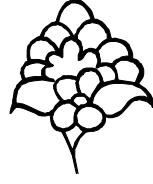
Huzur ve mutlulukla,
Salıkla büyüyesin.
İyilikle, güzele,
Doğruya yürüyesin.

Sen bizim sevgimizin,
Gül kokulu nurusun.
Kötülükten, kem gözden,
Seni Allah korusun!

Bütün iyi dilekler,
Sevgiler sana yavrum.
Tertemiz yüreğinle,
Dua et bize yavrum!

Rıfki Kaymaz

Diyanet Çocuk Dergisi, Mayıs 2009, s.346

Dilimiz

D. Mehmet DOĞAN

Dilimiz: Dil devrimi amacına ulaştı!

D. Mehmet DOĞAN

Yazar

Bir kaç yıldır, Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı'nın dilimiz bölümü ile ilgili görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşıyordum. Elbette, bu görüşler bölüm yazısının durağanlığı, yıl içinde yapılan toplantıların listeleri, katılımcı isimleri, bildiri başlıklarının sıralanmasına dayanan bir bölümün yetersizliği üzerineydi. Okuyucu bazan yüz sayfaya yaklaşan bölümde listeler dışında okuyacak bir şey bulamıyordu. Dilimizin bugünü, geleceği ve meseleleri üzerine bir fikir sahibi olamıyordu.

Bunun üzerine, arkadaşlar bu sene dil bölümünü benim yazmamı istediler. Doğrusu epey zamandır Türkiye Kültür ve Sanat Yıllıklarında her hangi bir bölüm yazmıyordum. Bu konularla ilgili yeni yetişen arkadaşlarımızın, genç ilim ve fikir adamlarımızın ellerini taşın altına sokmalarından, kendilerini göstermelerinden yana idim. Bana bu teklif öyle bir zamanda yapıldı ki, başka bir kimseye bölümün yazdırılması için vakit çok geçmişti.

Mecburen kabul ettim.

Bir “mesele” olarak dil, “türkçe” üzerine bugüne kadar bir hayli şey yazdım. Batılılaşma İhaneti'nden (1975) başlayarak muhtelif kitaplarımda bu meselenin önemi üzerinde durdum. Dil Kültür Yabancılaşma, Bir Lügat Bulamadım, Yüzyılın Soykırımını ve nihayet son olarak Devlet Sözlük Yazar mı? isimli kitaplarım münhasıran dil konusuyla ilgili. Ayrıca, mevcut umumi sözlükleri yetersiz bulduğum için, 1970'lerde en azından kendime yetecek bir sözlük hazırlamaya başladım ve ilk defa 1981'de yayınladım. O tarihten bu yana da sürekli genişlettim, olgunlaştırdım. Bu sene başında 6. genişletilmiş hali 21. baskı olarak yayımlandı. Tek ciltlik bir umumi müracaat kitabı olarak sözlüğün bu hacimden fazlasını kaldırmayacağını, bundan sonra sadece düzeltmeler ve bazı ilavelerle yayınlanabileceğini düşündüğüm bu sözlük dışında daha geniş, örnekli en az üç ciltlik bir sözlük için her gün bir iki saat ayırıyorum.

Türkiye 20. yüzyılda diliyle çok uğraştı. 19. yüzyılın sonunda başlayan sadeleşme-mecililik cereyanı, 20. Yüzyılın başında güçlendi, hatta arılaşırma, “tasfiyecilik” yönü de ortaya çıktı. Fakat 1928 Harf inkılabı ve 1930'larda uygulanmaya başlanan Dil devrimi ile çok keskin, devlet eliyle uygulanan bir mecburi kültürel değişme programı halini aldı.

1930'ların yazarları yukarıdan gelen baskılarla yazılarını "arıdil"de yazmaya zorlandılar. Yöneticiler konuşmalarını arıdilde yapmaya çalıştılar. Bunun ne kadar gayri tabii, zoraki bir şey olduğunu anlamak için o zamanının ünlü yazarlarının gazete yazılarını, siyasilerin nutuklarını okumak yeterlidir!

Dil devrimi bu başlangıçtan sonra bir duraklamaya uğradı fakat 1940'larda daha şiddetli şekilde uygulanmaya başlandı. Tek parti döneminin sona ermesiyle türkçenin tabii yoluna girmesi beklenirdi. Fakat, tek parti kurumu olarak TDK dil devrimini resmî ideolojinin bir cüzü olarak savunmayı sürdürdü ve bununla ilgili de zamanın pozitivist aydın kamuoyunun ve siyasî muhalefetin desteğini alarak yoluna devam etti. TDK'nin sözlüğünde bu desteğin sonucu, mevcut iktidarın uygulamalarını mahkum eden ibarelerini Devlet Sözlük Yazar mı? isimli kitabımızda yorumlamıştık.

Kurum kurum...

TDK 1932'de kuruldu. Başlangıçta adı "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" idi. Türk dilini tetkik etmek, incelemek; araştırmalar, ilmi çalışmalar yapmak üzere kurulan bir dernek elbette faydalı olurdu. Fakat asıl maksat Türk Dilini Tetkik etmek değildi, dil üzerinde yapılacak operasyonu kurumlaştırmaktı. Bu yüzden Türk Dili Tetkik Cemiyeti Türk Dil Kurumu'na çevrildi.

Kurum ne yaptı?

Önce dilimize yapılabilecek en büyük kötülüğü yaptı! Kelimeler arasında etnik ayrıma, hatta temizliğe girişti. "Öz-türkçe" olmayan kelimelere savaş açtı. Böylece onbinlerce kelime soykırımı maruz bırakıldı. Harf inkılabından sonra sözlüksüz kalan dilimize ilk sözlüğünü armağan (!) etti. Bu sözlükte yaklaşık 15 bin kelime yer alıyordu. Bu o zamanın öğrenci sözlüklerindeki bile azdı (bkz. İ. Alaeddin Gövsa: Yeni Talebe Lügati). Bu sözlüğün önsözünde ünlü lügatçi, Kamus-ı Türkî sahibi Şemseddin Sami'nin himmetinden bahsediliyor. "Şemseddin Sami'nin bu yolda göstermiş olduğu büyük himmet..."

"Himmet" aynı sözlükte "1. Kayırış. 2. Emek" olarak tarif ediliyor. Burada kastedilenin ne "kayırış" ne de yalnız başına "emek" olmadığı kesindir. Öyle olsa idi, bu iki kelimeden biri kullanılırdı. Bu durumda Türkçe Sözlük'ün önsözünü dahi açıklayacak muhtevada olmadığını söyleyebiliriz.

Önsöz'ü okumaya devam edelim:

"Halkın ağızından çekilip yalnız eski betiklerin koynuna sığınmış bulunan soylu türkçe dil varlıkları bulunuyordu..."

Betik, aynı sözlükte "yazılı şey, yazılmış kağıt, mektup, tahrirat" olarak açıklanıyor. Burada ise "kitab"ın kastedildiği kesindir.

“Bir yandan da, bilim dilimizi meydana getiren terimler, baştan aşağı yabancı kelimelerdi. Halbuki bunlar, pek kolaylıkla türkçeleştirilebilirdi.”

TDK türkçenin “yabancı” kavrayışını değiştirdi. 1930'lara kadar, dilimizde kullanılan arapça ve farsça terimler yabancı sayılmazdı. Çünkü bu terimleri yapanlar bizlerdik, medeniyet dairemiz aynıydı. Batıda latince köklü terimler yapıldığı gibi Osmanlılar da esas olarak arapça esaslı, olmadığında farsca ve türkçe kaynaklı istilahlar/terimler yaptılar. Şimdi bunlar yabancı sayılıyordu. Bu sefer latince köklerden yapılmış terimler yabancı sayılmamaya başlandı. İşte “ulusal dil” anlayışı! Daha da ötesi yapıldı: Dil devrimi sırasında Osmanlıların bir yüzyılda türkçeleştirdiği tıp terminolojisi terk edildi, latinceye geçildi. Bu uygulama aslında, gelecekle ilgili ipuçları veriyor. Başka bir söyleyişle, dil devriminin gizli amacını ortaya koyuyor: Günlük dil türkçe olsa bile, ilim dili latince olacak!

Dil devriminin nihaî amacı, ilim dilini, en azından terminolojisini latinceleştirmekti. Bugün buna çok yaklaşıldı. TDK'nın 2009'da yayınladığı Veteriner Hekimliği Terimleri Sözlüğü bunu ayan beyan gözler önüne seriyor.

“Önsöz”e dönersek; TDK, umumî bir sözlük için 1939 yılına kadar beklemişti. Tarama Dergisi, Cep Kılavuzu çoktan çıkmış, Derleme Dergisi hazırlanmış, TDK ve yazarların çalışmalarıyla türkçenin yazı dili hatırı sayılı bir devrim geçirmiş... fakat buna uygun sözlük yokmuş. Kurum, “dilimizin canlı söz varlıklarını koynunda toplayacak olan Türkçe Sözlüğü hazırlamaya karar ver”miş.

“Bu sözlüğün amacı, bugün –hiç bir yabancı tesir veya özentiyeye düşmemek şartıyla- yazılan yazılarda ve söylenen sözlerde geçen yabancı kelimelerle birlikte dilimizde kullanılmakta olan veya kullanılacağı umulan türkçe kelimeler için başvurulacak bir kaynak olmaktan başka bir şey değildir” deniliyor. Belki de dünyada hiçbir sözlük, TDK'nın 1945'te yayınlanan sözlüğü gibi, “kullanılacağı umulan kelimeler” ihtiva etmez. TDK Sözlükleri bu çürük temel üzerine bina edildi. Temel sağlam olmadığı için, bugün dahi sözlüklerde problem bitmiyor.

Türkçe Sözlük'ten Büyük Türkçe Sözlüğe

TDK'nin resmi internet sayfasına girenler, Türkçenin bütün söz varlığı burada... sunuşu ile tanıtılan “Büyük Türkçe Sözlük” ibaresini tıklararsa, şu açıklama ile karşılaşılır: “Türkçenin bütün söz varlığını bir araya getiren ve ortak bir veri tabanında kullanıma sunulan Büyük Türkçe Sözlük, yazı dilimizin söz varlığının yanı sıra bütün bilim, sanat ve spor terimlerini, yer adlarımızı, kişi adlarımızı, bölge ağzlarımızdaki ve kaynaklarımızdaki sözcükleri, deyimleri içermektedir. Büyük Türkçe Sözlük, anlamını öğrenmek istediğiniz herhangi bir sözün; ölçünlü dilde veya ağzılarda kullanılan sözcük, deyim, terim, özel ad olup olmadığına bakmadan tek veri tabanında arama yapma imkânı sağlamaktadır. Büyük Türkçe Sözlük'te söz, deyim, terim ve ad olmak üzere toplam 616.767 söz varlığı bulunmaktadır...”

Öncelikle okuyucuların birçoğunun bilmediği bir kelime üzerinde duralım: “Ölçünlü”. “Ölçünlü”yü TDK’nın Türkçe Sözlüğü’nde arayanlar aynı anlama karşılık uydurulmuş olan iki kelime ile karşılaşsınlar: Ölçün ve ölçünlü. Her iki kelime de “standart” karşılığı olarak uydurulmuş ve bugüne kadar pek fazla kullanım alanı bulamamıştır.

Neden “standart” karşılığı iki kelime uydurulmuştur?

İsterseniz, cümleye “ölçün”ü koyup öyle okuyun neden kullanılmadığını anlamakta güçlük çekmeyeceksiniz! İkinci sebep ise, “ölçün” kelimesinin Dil Kurumu’nun muhtelif lügatlerinde farklı anlamlarda kullanılmasıdır: Standart, düzey, ölçüt, mikyas... Tabii, kimse çocuğuna standart adını koyamayacağı için, özel isim olarak açıklaması tamamen değişiyor: “1. Oranlama, kestirme, tahmin. 2. Yarış.”

Bir mesele de, Türkiye’de “ölçün” diye bir has isimin kullanılıp kullanılmadığı. Şimdiye kadar biz rastlamadık. O yüzden “Kişi Adları Sözlüğü”nün de bir teklif sözlüğü olduğunu tahmin edebiliriz.

Gelelim asıl meseleye: “Türkçenin bütün söz varlığı” iddiasının doğrulanması için baştan bazı kelimeleri aramaya başladık. Abaye, abayî, Abbas, abd (kulluk anlamına “abd” yok, ABD var), abdalan, abdestleğe, abede, âbgir, âbidat, abriz...

“Türkçenin bütün söz varlığı burada” iddiasının daha başta nasıl döküldüğünü göstermek için bu kadar örnek yeter her halde! Altı yüz küsur bin kelime olduğu iddia edilen bu “sözlük”te birçoğu hâlâ günlük hayatta kullanılan bu kelimelerin olmaması, daha kaç on bin, belki yüzbin kelimenin olmadığı anlamına gelmiyor mu? Peki bu sayı hesabını ne yapacağız? İlgililer, “mükerrer” kelimesini kullanmayı unutmuş olmalı! Çünkü muhtelif sözlük çalışmalarının bir araya getirilmesi ile oluşturulan veri tabanında elbette büyük mikyasta tekrarlar var. Bu sözlükte özel isimlere de yer veriliyormuş. “Abbas” bugün de kullanılan bir özel isim değil mi? Haydi bunu unutun, “Abbas yolcu” deyimini ne yapacaksınız? Sözlüğünüzde bu deyim anlamı yer almayacak mı? Onu da bir kenara bırakalım, Cahit Sıtkı’nın “Haydi Abbas vakit tamam” mısraı ne olacak?

Veteriner Hekimliği Terimleri sözlüğünde, 8 sayfa kaynaklar (kitabiyat) var. bir punduna getirilip mevcut TDK başkanın ismi başa konulmuş. Yazım Kılavuzu ve Türkçe Sözlük’ün tek müellifi gibi gösterilerek... Türkçe sözlük 1945’ten beri yayınlanıyor. Başta Mehmed Ali Ağakay olmak üzere bu esere hizmeti geçen çok sayıda şahsiyet var. Mevcut TDK başkanının bu sözlüğün başında isminin olması görevinden ötürüdür. Sözlük ve kılavuz, kurumundur. Bibliyografyalarda da böyle yer alır. Fakat başkana yaranmak isteyen sözlükçüler böyle bir yol tutmuş, başkan da bundan hoşnutluk duymuş olmalı ki, böyle olmasına gözyummuş.

Veterinerlik terimleri sözlüğünün bibliyografyasında Felsefi Doktrinler Sözlüğü, Felsefe Terimleri sözlüğü, Etiğe Giriş, Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lügat'it-Türk'ü, Bilim Felsefesi gibi kitaplar bulunmasına rağmen, bir tek bile Osmanlı tıp terimleri ile ilgili kaynak yer almamaktadır!

Bugün herkes biliyor ki, TDK'nin ağ (internet) üzerinden kullanılan sözlükler dışında, her yıl yaptığı birkaç kitap yayını da unutulmamak kaydıyla, hiç bir müessir "etkinliği" yok. Dil, türkçe bir yerlere gidip duruyor. Latince, ingilizce, fransızca kelimeler devlet metinlerini istila ediyor. Devletin içinde bir kurum olan TDK bu konuda parmağını bile oynatmıyor.

Medyatik başkan özenle uzattığı saçlarını savurturarak orada burada dolaşiyor.

TBMM kanunlar çıkarıyor, türkçe özürlü.

Devletin resmi gazetede yayınlanan mevzuat metinleri aynı durumda. Üstüne üstlük, günlük hayatta çokça kullanılan kelimelerin yerine dahi batı dillerinden kelimeler konuluyor. Milli Eğitim tutuyor performans kelimesini ilköğretimden itibaren yerleştirecek bir hamle yapıyor. Öğrenci kollarını "klüb"e dönüştürüyor.

Belki de bunlar TDK'nun işi değildir. Değilse, bilelim, yerine başka bir kurum ikame edelim.

Fakat daha kestirmesi, Kuruma çok alışmış olan lexicographer başkanı lexicography kürsüsüne iade edelim, daha dinamik, Türkiye'nin dil meselelerini dert edinen yeni bir başkan bulalım!

Başkan için "lexicographer" deyimini bilerek kullandık, çünkü kendileri bizim daha önce yayınlanan Devlet Sözlük Yazar mı? kitabıyla ilgili bir tartışmada, sözlüklerin lexicographer'lar tarafından hazırlanması gerektiğini söylemişti.

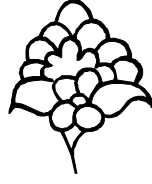
Türkiye'de kimler lexicographerdir?

Bugüne kadar üniversitelerimizde lexicography kürsüsü var mıydı?

Şimdi var mı?

Başkan, bütün müktesebatını, "Saltukname" neşrine borçlu.

TDK Yönetimine seçilince birden lexicographer oluveriyor. Artık bu sıfatla üniversitelerde olmayan lexicography kürsülerinden birine kapağı atar. Safa içinde işini yapar!

Dergiler

Yusuf Turan GÜNAYDIN

2009 dergicilik piyasasında bir cevelân

Yusuf Turan GÜNAYDIN

Dergi yayıncılığı kültür dünyamızın olmazsa olmazlarından. Dergiler birer ‘mevkûte’ olarak vakti günün gününe / ayı ayına değerlendirmek için seferberdirler; elbette kültürel hedefler uğruna... Dergilerde rüştünü ispatlayan bir şair, bir öykücü, bir denemeci ilh. daha kalıcı olacak demektir; bir tür ‘eser yayınlama hakkı’ elde edecektir. Uzunca bir süredir kitap piyasasını dergiler besliyor, geliştiriyor. Dergi takip etmeyen, gide gide bu dergilerden birkinde veya birkaçında görünmeyen bir yazar düşünebilmek artık çok zor. Dergicilik piyasasından uzak durarak yazar olabilmek neredeyse imkânsız.

Tek satır yazmadığı hâlde birçok dergi takip eden sıkı okuyucuların hakkını yemeyelim elbette. Dergi takibi yazarların tekelinde değildir. Bu durumda kafasını, hatta gönlünü dergilerle besleyen bir kitlenin varlığından söz edebiliriz ki, bu gürûh-ı nâcî aslında kitap piyasasının da takipçisidir.

2009’un dergicilik piyasası açısından bir önceki yıldan bir farkı yoktur; bir sonraki yıldan da pek bir farkı olmayacaktır. Her yıl olduğu gibi bu yıl da birçok dergi çıkmaya başlamıştır, bir kısım dergiler kapanmıştır ve yıllardır yayını sürdürülen dergiler tıngır mıngır yayınına devam etmektedir. Fark yeni dergi isimleri, dergilere yeni katılan şair ve yazarlar, o yıl içinde bir derginin geçirdiği önemli veya dikkat çekici bir değişim gibi hususlardadır.

2009’da *Akpınar, Aksiyon, Almıla, Altınoluk, Anlayış, Aşkar, Aşkın e-Hali, Ay Vakti, Aylık, Bâciyân, Bahçesaray, Baran, Barem, Belgeler, Belleten, Berceste, Yağmur, Berfîn-Bahar, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Bizim Ahıska, Buruciye Edebiyat, Cafcaf, Ç.N. Çeviri Edebiyatı, Değirmen, Dergâh, Diyanet Aylık Dergi, Doğu Batı, Doğudan, Düşünen Siyaset, Edebiyat Ortamı, Erdem, Eski Yeni (Ankara), Eski Yeni (Eskişehir), Fayrap, Genç Birikim, Gerçek Hayat, Haber Ajanda, Haksöz, Hece Öykü, Hece, İktibas, İlkadam, İstanbul Bir Nokta, Kamu’da Sosyal Politika, Karagöz, Karayazı, Kardaşlık, Kardeş Kalemler, Kertenkele, Keşkül, Kitap-lık, Köprü (Üsküp), Köprü, Kubbealti Akademi, Kuşluk Vakti, Kutadgu BiligKültür, Kümbet, Magrib (Vi-yana), Merhaba, Mesele, Millî Eğitim, Millî Şuur, Mısak, Mortaka, Mostar, Nevzuhur,*

Nida, Ortanca, Öykü Teknesi, Özgür Edebiyat, Rehber, Rengâhenk, Rihle, Sefine, Se-merkand, Sızıntı, Sincan İstasyonu, Somuncu Baba, Sus, Tasavvuf, Tasfiye, Temrin, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Türk Yurdu, Umran, Varlık, Virgül, Yasak Meyve, Yedi İklim, Yedi Kıta, Yenidünya, Yolcu ve daha birçok dergi 2009'da da varlıklarını sürdürdü.

2009'da çıkmaya başlayan dergiler içinse müstakil bir arabaşlık ayırmış buluyoruz.

Açık Sayfa, Beyaz Gemi, Bizim Külliye, Doğru Yorum, Edebiyat Otağı, Genç, Ğurabâ, Hariçten Gazel, İslâmî Edebiyat, Kelime, Kritik, Kül Öykü, Mahfil, Nasıl, Palimsest, Sözcelem, Şehir, Tasavvur, Venlife, Yerli Düşünce, Yüzakı gibi daha birkaç dergiyi ise 2009 boyunca göremedik. Bu dergilerden birkaçının kesin olarak kapandığını düşünüyorsak da, bir kısmının kapanmamış olabileceğini hesaba katmalıyız.

Dergilerde yayınlanan yazıları konularına göre tasnif ederek bir sayım-döküm, bibliyografik de olan bir muhteva sergilemesi yıl içinde ay ay takibi ve her ay sonunda birikenleri bilgisayardaki bir dosyaya kaydetmeyi gerektiriyor. Bu sene böyle bir çalışma yapamadık. Aslında yıllıkların bir işlevi de bu tür bir sayım-dökümdür... Yıllar sonra bir yıllığı eline alacak olan kişi -işte bu *dergiler* bölümünde- o yıl içinde çıkan (yayını süren, yeni çıkan, kapanan) bütün dergileri görmek isteyecektir. Bir de bu dergilerin bir yıllık muhtevalarını yıllar sonra topluca bir arada bulmak sanırsız okuyucu açısından sevindirici olur. Fakat bu hem sıkı bir takibi, hem çok vakit ayırmayı, hem de Türkiye'yi bütünüyle kuşatmayı amaçlayan bir Yıllık'ta yer sorununu kendiliğinden gündeme getirir. Dergicilik piyasası son derece hızlı bir gelişme ve yaygınlaşma içinde olduğu için -belki de- müstakil bir 'dergicilik yıllığı' çıkartmak gerekir!

2009'da Dergicilik Sürprizleri

Dergicilik piyasasında daha önceden toplubasımlar hâlinde dergi neşirleri hariç, eski bir derginin her ay bir sayısı olmak üzere tıpkıbasım yoluyla neşri pek rastlanırs şeylerden değildir. Şair Cemal Süreya'nın adıyla özdeşleşmiş bir dergi olan *Papirüs*, Artshop tarafından Vadat Akdamar'ın yayın yönetmenliğinde işte bu yolla yeniden yayınlanmaya başlandı. Aslında bu yıl iki eski derginin biri tıpkıbasım diğeri çeviri-yazı yoluyla neşri de gerçekleşti:

Küçük Mecmua: Ziya Gökalp'ın çıkarttığı bu mecmuanın ilk sayısı 5 Haziran 1922'de yayınlanmıştır. İlk 33 sayısının çeviriyazısı Şahin Filiz tarafından gerçekleştirilmiştir. Sunuşunda bütün sayıları 2009 sonuna kadar üç cilt hâlinde yayınlanacağı duyurulmasına rağmen yıl sonuna kadar ilk cildinin dışında diğers ciltlerin yayınlandığına şahit olmadık (Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Y., Antalya, 2009, 206 s.).

Çorumlu: Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Komitesi Çıkarır: Halkevi dergilerinin birer ‘sandûkatü’l-maarif’ olduğunun farkına varılmasından sonra bu dergiler üzerine bazı yayınlar gerçekleştirildi. Çorum Belediyesi de 1938-1946 yılları arasında çıkan 64 sayılıklı toplamı tıpkıbasım yoluyla kültür dünyamıza kazandırdı. Bu toplubasını İrfan Yiğit yayına hazırlamış. Doğrusu Çorum Belediyesi sıkı bir teşekkürü hak ediyor (C. I-III, 1. basım, Çorum 2009).

2009’un şaşırtıcı dergicilik olaylarından biri *Virgöl* dergisinin yayımına son verişti oldu. *Virgöl* Kasım-Aralık 2009 tarihli 131. sayısıyla kapanıverdi.

Evvelden beri ek vermeye meraklı bir dergi olan *Yasak Meyve*, *Karakalem* adlı bir ek vermeye başladı. Bu ekin ilk sayısı Eylül-Ekim 2009 tarihli *Yasak Meyve* ile birlikte verildi.

Keşkül (Şubat 2009, S. 14) ve *Almıla* (Yaz 2009, S. 16) dergileri bu yıl sadece tek bir sayı çıkıp kayboldular. Buruciye Edebiyat’ın yıl içinde çıkması gereken son sayı hâlâ yayınlanmadı; derginin yayımına bir müddet ara verdiği söylenebilir. ‘Duyum’lara dayalı bir husus da Türkiye Yazarlar birliği’nin akademik-hakemli bir dergi çıkartacağı idi. 2009 içinde bu hususta da herhangi bir gelişme olmadı. Fakat *İkindiyazıları*’nın bütün sayılarıyla tıpkıbasımının yapılacağını net olarak öğrenmiş bulunuyoruz. Bu mühim neşir sanırız 2010 başlarında okuyucusunun elinde olur. Böylece taşrada seviyeli bir edebiyat dergisini uzun yıllar sürdüren Nedim Ali’nin ruhu şad olmuş olur.

2009’da TYB Dergicilik ödülünü *Mostar* dergisinin aldığını da eklemeliyiz.

Eski ve Yeni Dergiler Üzerine Yazılar

2009 dergiler hakkında en çok yazılan yıllardan biri oldu diyebiliriz. Hayriye Ünal, *Hece* dergisinde “Takip Mesafesi”nin “Sayıyla 1 Dergi” bölümünde Ekim 2009’dan itibaren bazı dergileri konu alan yazılar yazdı: *Ücra*, *Devinim LX*, *Karagöz*...

Karagöz dergisinin 9. sayısında (Ekim-Aralık 2009) Vural Kaya ve Enes Özel bu alanda kalem oynattı. Vural Kaya’nın yazısını Ekler bölümünde okuyabilirsiniz. Enes Özel’in yazısı “Doksanlardan Günümüze Merkez Dergiler” başlığını taşıyordu (s. 67-68). Özel, yazısında *Dergâh*, *Hece*, *Yedi İklim*, *Varlık*, *Yasak Meyve* ve *Kitaplık* dergilerini ele aldı.

Elektronik dergilerimizden dunyabizim.com’da da eski, yeni birçok dergiyi ele alan birçok yazı yayınlandı. Burada yazdığım dört yazıyı da ekler bölümünde okuyabilirsiniz.

Karınca kararınca 2009 yılı dergicilik piyasasından devşirebildiklerimizi şöylece dikkat nazarlarınıza sunabiliriz:

2009'da Yeni Dergiler

- Alperen: Aylık Kültür ve Fikir Dergisi, Ed. Ümit Çilingiroğlu, İlk sayı: Temmuz 2009, alperenocaklari2009@gmail.com [Ankara].
- Ayaz: Mevsimlik Gençlik Dergisi, Üç Aylık, Ed. Esra Abaoğlu, İlk sayı: İlkbahar 2009, ayazdergisi@hotmail.com [Kayseri].
- Ayraç: Aylık Kitap Tahlili ve Eleştiri Dergisi, Ed. Yunus Emre Tozal, İlk sayı: Ağustos 2009, editor@ayracdergi.com [İstanbul].
- Dışavuruk: İki Aylık Eğitim-Psikoloji Dergisi, Ed. Beraat Sadi, İlk sayı: Şubat-Mart 2009, Hacettepe Ü. Psikolojik Danışma Topluluğu [Ankara].
- Dil ve Edebiyat, İlk Sayı: Ocak 2009, Yön. Recep Garip, Ed. Mehmet Kâmil Berse, Yayın Kurulu: Şükrü Haluk Akalın, Recep Toparlı, Hayati Develi, Dil ve Edebiyat Derneği yayın organı, Aylık, www.ded.org.tr [İstanbul].
- Dilge: Edebiyat – Kültür – Sanat Dergisi; Ed. Uğur Bilge, İki aylık, İlk sayı: Mayıs-Haziran 2009, dergidilge@gmail.com [Ankara].
- Ekmek & Özgürlük, Aylık Siyasi Dergi, Ed. Mehmet Nuri Atay, İlk sayı: Eylül 2009, ekmekveozguruluk.net [İstanbul].
- Eliz Edebiyat / Aylık Dergi, Yazı İşleri Müd. Hilmi Haşal, İlk sayı: Ocak 2009, elizedebiyat@gmail.com [Bursa].
- El sine: Uluslararası Edebiyat Dergisi, *Sefine* dergisinin şiir eki, Koordinatör: Ali Arıkmert, İlk sayı: Temmuz 2009, www.babiale.org [İstanbul].
- Enstitü: Türk Demokrasi Vakfı Ücretsiz Aylık Ulusal Yayını, Ed. Balia Baykal, İlk sayı: Ekim-Kasım 2009, www.demokrasivakfi.org.tr [Ankara].
- Eski Yeni: Aylık Şehir Kültürü Dergisi, Eskişehir Valiliği yayını, İlk sayı: Mart 2009, www.eskisehir.gov.tr.
- Esrar: Şiir – Sanat, Ed. İbrahim Ercan – Ahmet Yeşilyaprak, İlk sayı: Haziran-Ağustos 2009, Üç aylık, esrardergisi@hotmail.com [Kayseri].
- Eylülce: Edebiyat, Kültür, Sanat, Düşün dergisi, Yön. Mahmut Ölmez, İki aylık, İlk sayı: Ocak-Şubat 2009, eylulce.dergisi@gmail.com [Ankara].
- Fasikül, Ed. Bahri Öztürk, İlk sayı: Aralık 2009, Aylık, Seçkin Yayıncılık, editor@seckin.com.tr [Ankara].
- Feminist Politika: Üç Aylık Dergi, Yön. Berrin Hatacikoğlu, İlk sayı: Kış 2009.

- Fikir ve San'atta Sefer, Yöneten: Öner Buçukçu, İlk sayı: Eylül-Ekim 2009, seferdergisi@gmail.com [Ankara].
- Fotoğraf Notları: Foto-Röportaj Dergisi, İlk sayı: Kış (Aralık) 2009, Yön. Yücel Tunca, www.fotografakademizi.org [İstanbul].
- Gençöykü: Atatürk Kız Teknik ve Meslek Lisesi Öykü Kulübü Yayın Organı, Yön. Cahit Ezberbolatoğlu, İlk sayı: Mayıs 2009 [Ankara].
- Gezenti: Paralel Evrenler: Yaşanmışlık ve Gezi Kültürü Dergisi, Ed. Alp Arslan, İlk sayı: Bahar 2009, gezentipe@gmail.com [Ankara].
- ğ: Yumuşakge: Bir Edebiyat Eylemi, Yön. Aykut Ertuğrul, İlk sayı: Mayıs-Haziran 2009, www.yumusakg.com [Ankara].
- Haşhaşi: Haşhaşi Kitapları, Kitap-dergi, Yöneten: Osman Çakmakçı, İlk sayı: Eylül 2009, hashasisanat@gmail.com [İstanbul].
- İdea: A Journal of Humanities / İnsan Bilimleri Dergisi, Ed. Cengiz Çağla, İlk sayı: Bahar 2009, Belge Y.
- Kavuklu: Aylık Tiyatro Dergisi, Yazı işl. müd. Ekim Cihan İsmi, İlk sayı: 6 Şubat-12 Mart 2009 [İstanbul].
- Kirpi Şiir: Konuk Ed. Salih Aydemir, İki Aylık, İlk sayı: Nisan-Mayıs 2009, www.cekirdeksanat.com [İstanbul].
- Kurşun Kalem: İki Aylık Edebiyat Dergisi, Ed. Veysel Çolak, İlk sayı: Eylül 2009, kursunkalem2009@gmail.com [İzmir].
- Küllük: Fikir ve Sanat Dergisi, Ed. Alpaslan Balcı, İlk sayı: Mart-Nisan 2009 [Ankara].
- Müsvedde: Başlangıç ve Son: Aylık Edebiyat, Sanat ve Kültür Dergisi, Ed. Eyüp Tosun, İlk sayı: Nisan 2009, musveddedergisi@yahoo.com [Konya].
- NTV Tarih, İlk Sayı: Şubat 2009.
- Papirüs: Aylık Dergi, İlk sayı: Aralık 2009, Yay. Artshop [Eski *Papirüs*'ün tıpkı-basımı: İlk sayısı olan Haziran 1966'dan itibaren her ay bir sayısı yayımlanıyor.]
- Psike-art, İlk sayı: Ocak 2009, Yön. M. Emin Önder, www.psykeart.com [İstanbul].
- Şehir ve Medeniyet, Yöneten: Tarkan Zengin, İlk sayı: Nisan 2009, Yılda iki kez, www.bembirsen.org.tr [Ankara].
- Tarihin Peşinde: Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, İlk sayı: Mart 2009, Selçuk Ü. Edebiyat F. Tarih Bölümü, www.tarihinpesinde.com [Konya].
- Toplum ve Kuram: Lêkolîn û Xebatên Kurdî: Kitap-dergi, Sahibi: Harun Ercan, İlk sayı: Mayıs 2009, toplumvekuram@gmail.com

- Tûfî: Fikir-Sanat-Edebiyat, Sahibi: Mehmet Selim Özban, İlk sayı: Haziran-Ağustos 2009, www.tutiedebiyat.com [Ankara].
- Ücra: İki Aylık Şiir Dergisi, Ed. Bülent Keçeli – Murat Üstübal, Eylül-Ekim 2009, 31. sayı derginin İkinci Döneminin ilk sayısıdır, ucrasiir@gmail.com [Konya].
- Üslup: İki Aylık Kültür Edebiyat Dergisi, Ed. Yılmaz Erdoğan, İlk sayı: Ocak-Şubat 2009, ww.infakvakfi.org [Ankara].
- Vindobona: Mevsimlik Sosyal Bilim Dergisi, Şef Ed. M. Taceddin Kutay, İlk sayı: Ekim 2009, www.wiendobona.com [İstanbul].
- Yaren: Eğitim Kültür ve Düşünce Dergisi, Ed. İlker Karagöz, İlk sayı: Haziran-Temmuz 2009, ww.yarendergisi.com [Hatay].
- Yaşayan Marksizm, Ed. Erdal Çınar, İlk sayı: 28.10.2009, Ortaklaşa Yayıncılık [İstanbul].
- Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları: Modern Turkish Literature Researches: Hakemli Milletlerarası Dergi, Altı aylık, İlk sayı: Ocak-Haziran 2009, Yöneten: Beşir Ayvazoğlu, ytearastirmalari@gmail.com.
- Yeniyaız: Kültür ve Edebiyat Dergisi, Yazı işleri müd. Hüseyin Meme, İlk sayı: Temmuz-Ağustos 2009, İki aylık, www.yeniyazi.org [İstanbul].
- Yüce Devlet: Aylık Düşünce, Kültür, Siyaset ve Edebiyat Dergisi, Ed. Haydar Hepsev, İkinci dönem, İlk sayı: 15 Eylül 2009, yucedevlet@yucedevlet.com [İstanbul].

2009'da Özel Sayılar:

- “Bozguna Bir Fetih Düşü”: Yahya Kemal Beyatlı”, *Hece*, Yıl: XIII, Ocak 2009, S. 145, 576 s.
- “[Doğu Türkistan]”, *Umran*, Ağustos 2009, S. 180, s. 27-36 [İlyas Saka-Zafer Özdemir, Peter Ford, Hüseyin Şanlı, Ömer Faruk Yıldız].
- “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Sendikacılığı”, *Kamu’da Sosyal Politika*, Yıl: III, 2009/3, S. 10, 79 s.
- “Edebiyat Dergiciliği”, *Eylülce*, Yıl: I, Ocak-Şubat 2009, S. 1, 56 s.
- “Filistin Özel Sayısı”, *Kültür*, Yaz 2009, S. 15, 142 s.
- “Filistin Özel Sayısı”, *Tasfiye*, Yıl: V, Mart-Nisan 2009, S. 19, 62 s.
- “İbnü’l-Arabî Özel Sayısı – II”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, Yıl: IX, Ocak-Haziran 2009, S. 23, 710+2 s.

- “Kriz”, *Kamu’da Sosyal Politika*, Yıl: III, 2009, S. 8, 71 s.
- “Modernleşme, Devlet ve Ordu”, *İdea: İnsan Bilimleri Dergisi*, Ed. Cengiz Çağla, Belge Y., Bahar 2009, 269 s.
- “Müzik Kültürü Özel Sayısı”, *Folklor/Edebiyat*, 2009/2, S. 58, 211 s.
- “Nasreddin Hoca”, *Temrin*, Temmuz 2009, S. 15, 53 s.
- “Nasreddin Hoca’yı Yalaza’ya Getirmek”, *Irmak*, Ocak 2009, S. 97, 32 s.
- “Osmanlı’da Kadın Özel Sayısı”, *Kültür*, Güz 2009, S. 16, 161 s.
- “Rumeli Özel Sayısı”, *Kültür*, Bahar 2009, S. 14, 155 s.
- “Sahih İslâm Çizgisinin Kilit Kuşağı: Sahabe”, *Rihle*, Yıl: II, Ekim-Aralık 2009, S. 7, 103s.
- “Seyyahlar ve Seyahatnâmeler Özel Sayısı”, *Kültür*, Kış 2008-09, s.13, 127 s.
- “Şehirlerin Dili: Medeniyet, Edebiyat ve Kültür Bağlamında”, *Hece*, Yıl: XIII, Haziran-Ağustos 2009, S. 150-152, 640 s.
- “Şiddet”, *Felsefe Logos*, Yıl: XIII, 2009’1, S. 37, 245 s.
- “Taşkent Şehrinin Kuruluşunun 2200. Yılına Armağan: Özbek Edebiyatı Özel Sayısı”, *Kardeş Kalemler*, Yıl: III, Eylül 2009, S. 33, 96 s.
- “Türkçeye Emek Verenler – 1-2”, *Çağdaş Türk Dili*, Temmuz 2009, S. 257, s. 197-255 s.; Ağustos 2009, S. 258, s. 259-336 s.
- “Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika”, *Kamu’da Sosyal Politika*, Yıl: III, 2009, S. 9, 72 s.

Dosyalar, Soruşturmalar

- “1946’dan Günümüz’e İsrail’in Filistin’i İşgali”, *İktibas*, Şubat 2009, S. 362, s. 3-38 [Atasoy Müftüoğlu, Mehmed Durmuş, Mustafa Atav, Fikret Başkaya, Kamil Cengiz, Faruk Yeşil].
- “Alija İzzetbegoviç”, *Magrib* (Viyan), Temmuz-Ağustos 2009, S. 10, s. 40-65 [Orhan Ocakdan, Ali Işık, Halil Mehdiç, Serdar Kacı, Ali Çiçek, Esra Sağlam, Ayşe Serra Dilek].
- “Avrasya’da Yeni Büyük Oyun”, *EkoAvrasya*, Yıl: II, Bahar 2009, S. 7, s. 6-21 [Mehmet Seyfettin Erol, Osman Nuri Aras, Hamdi Mert, Kürşad Zorlu].
- “Asya’nın kalbi Doğu Türkistan”, *Türk Edebiyatı*, Eylül 2009, S. 431, s. 56-73 [Ozan Yılmaz, Ömer Kul, Ali Ahmetbeyoğlu, Zeynep Uluant].

- “Bağımsızlık”, *Ülkü Ocakları*, 15 Ocak 2009, S. 67, s. 8-29 [Harun Öztürk, Faruk Bozbeş, Alper Ertaş, İlker Kıroğlu, Ali Burak Kul, Ömer Kerman].
- “Bahtiyar Vahapzade”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Temmuz 2009, S. 263 (624), s. 52-91 [İsa Özkan, Fatma Özkan, Hüseyin Tuncer, A. Yağmur Tunalı, Saadet Jahangir, Hüseyin Yeniçeri, Derviş Osman Ehmedoğlu, Soner Mehmet Özdemir, M. Nihat Malkoç, Osman Kubilay Gül].
- “Batı(l)laşma Meselemiz”, *Fikir ve San’atta Sefer*, Yıl: I, Eylül-Ekim 2009, S. 1, s. 5-34. [Mustafa Bilgin, Onur Bayrak, Ömür Buçukçu, Öner Buçukçu, D. Mehmet Doğan].
- “Çağdaş Cezayir Öyküsü I”, *Hece Öykü*, Yıl: VI, Ekim-Kasım 2009, S. 35, s. 37-102 [Asım Öz, Christiane C. Achour-Hilmi Uçan, İshak Yetiş, Mevlüd Mamer, Leylâ Sebbâr, Muhammed Sarı, Cemaledin Bin Şeyh, Murad Yelles, Muhammed Dîb, Habip Eyüp, Henri Krea].
- “Çanak kale”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Yıl: X, Mart 2009, S. 109, s. 3-28 [Rıfka Kaymaz, İbret Dal, Yahya Akyüz, Aysun İldeniz-Yavuz Ercan, Sevda Güler, Tansu Alptekin, Ahmet Altınsoy, Ahmet Doğru].
- “Demokrasi”, *Enstitü*, Ekim-Kasım 2009, S. 1, s. 6-43 vd. [Ercan Haytoğlu, Halil Çivi, Ahmet İnam, Hayriye Anıl Şen, İlber Ortaylı, Mehmet Ali Şahin; Hasan Kanbolat, Bülent Karadeniz, Ali Arif Aktürk, Hüseyin Toros, Aziz Aydın].
- “Derin Güçlerin Yeni Oyunu: Tarafılı Yargının Bağımsızlığı”, *Misak*, Ağustos 2009, S. 225, s. 3-7 [İmzasız iki yazı].
- “Dindarlığımızı Güzelleştirelim”, *Diyanet: Aylık Dergi*, Ocak 2009, S. 217, s. 4-23 [Enbiya Yıldırım, Adnan Aslan, Ejder Okumuş, Aliye Çınar, M. Şevki Aydın, Mehmet Görmez-Yüksel Salman].
- “Din’den Siyaset’e Cemaat”, *Almıla*, Yıl: V, Yaz 2009, S. 16, s. 25-103 [Murat Beyazyüz, Vedat Bilgin, Erdinç Yazıcı, İlhami Güler, Ali Bulaç / Süleyman Arslan-Erkan Erkanat, Ahmet Tabakoğlu / Emrah Yıldız, Şenol Durgun, Mustafa Onur Tetik, Gökhan Gökgöz, Fırat Kargioğlu].
- “Doksanın Dokusu”, *Karagöz*, Ekim-Aralık 2009, S. 9, s. 26- [Hakan Şarkdemir, Evren Kuçlu, Murat Üstübal, Serkan Işın, Hayriye Ünal, Ali Emre, Yavuz Altınışik, Bülent Keçeli, Vural Kaya, Enes Özel, Osman Özbahçe, Derya Önder].
- “Dualı Hayat”, *Altınoluk*, Haziran 2009, S. 280, s. 3-17 [Ahmet Taşgetiren, H. Kâmil Yılmaz, A. Rıza Temel, Oğuz Bakar, Sebahaddin Tüzün, M. Aşır Karabacak, İbrahim Koç, A. Yasin Demirci, Ali Akben].
- “Edebiyat Ortamı Neyin Ortası”, *Karagöz*, Ocak-Mart 2009, S. 6, s. 12-39 [Serkan Işın, Osman Özbahçe, Yavuz Altınışik, Zeynep Arkan, Evren Kuçlu, Necmi-

ye Alpay, Mustafa Aydoğan, Cuma Duymaz, Enver Ercan, Cenk Gündoğdu, Ali Haydar Haksal, Necip Tosun, Hayriye Ünal].

- “Edebiyat ve Yabancılaşma”, *Hece*, Yıml: XIII, Nisan 2009, S. 148, s. 62-117 [Ali K. Metin, Köksal Alver, Ali Galip Yener, Ali Emre, Kenan Çağan, Cemal Şakar, M. Murat Özkul, İshak Yetiş].
- “Edebiyatın Üç Vazgeçilmezi: II-Aşk”, *Hece*, Yıl: XIII, Eylül 2009, S. 153, s. 61-110 [Cemal Şakar, Ahmet İnam, Ali Galip Yener, Selim Somuncu, Ali Emre, Turgut Bağrıaçık].
- “Edebiyatın Üç Vazgeçilmezi: II-Acı”, *Hece*, Yıl: XIII, Ekim 2009, S. 154, s. 58-115 [Vefa Taşdelen, Hayriye Ünal, Selçuk Orhan, Ali Emre, Ali K. Metin].
- “Eleştirinin Temelleri”, *Hece*, Yıl: XIII, Kasım 2009, S. 155, s. 76-107 [Şaban Sağlık, Serkan Işın, Selçuk Orhan, Ali K. Metin, Ali Emre, T. S. Eliot’tan Engin Sezer].
- “Filistin’e Zulüm Yağar”, *Rehber*, Şubat 2009, S. 71, s. 6-13 & 29-41 [Muhammed Masum, Recep Karabal, Ömer Faruk Ejder, Cafer Ceylan, İbrahim Demir, Mustafa Şentürk].
- “Gençlik ve Sorunları / Hayatın Nevbaharı”, *Diyanet: Aylık Dergi*, Eylül 2009, S. 225, s. 3-19 [Ali Bardakoğlu, Ali Çiftçi, Rahime Beder Şen, Semra Demirkan, Ahmet Çekin, Ercan Şen].
- “Gök Bayrağına Hasret Vatan: Doğu Türkistan”, *Yenidünya*, Yıl: XVI, Ağustos 2009, S. 190, s. 4-13 [Yunus Emre Altuntaş, Emin Buğra, Mehmet Fatih, Hızır-bek Gayretullah].
- “Gözümün Nuru Namaz”, *İlkadım*, Temmuz 2009, S. 252, s. 3-20 [Nureddin Soyak, İlhami Nalçacıoğlu, Adem Çatak, İbrahim Çiftçi, Abdullah Yıldız, Ahmet Bulut].
- “İçinde Yaşadığımız Namazlar”, *Umran*, Temmuz 2009, S. 179, s. 30-59 [Abdullah Yıldız, Ramazan Kayan, Kerim Buladı, Ahmet Bulut, Cemil Tokpınar, Ali Rıza Demircan].
- “İnsan Hakları”, *Sefine*, Yıl: IV, Temmuz-Eylül 2009, S. 10, s. 12-37 [Ayhan Küçük, Emina Dzelilovic, İzbasar Uygur, Semira Mohammed Hassen, Elshan Abdullayev Ashraf Ahmed Aoad, Mukhlisa Pakhritdinova, Naci Güzel, Murat Salt, Nur Atıcı, Enis Hyseni, Muhammed Samir].
- “İsraf Eden İflah Olmaz”, *Yenidünya*, Yıl: XVI, Ocak 2009, S. 183, s. 6-19 [V. Vakkasoğlu, Rasim Özdenören, Mustafa Kara, Hüseyin Selamcı, Hamdi Döndüren].

- “Kapitalizmin Krizi Dünyayı Sararken İslâm Ne Diyor?”, *Altınoluk*, Ocak 2009, S. 275, s. 3-19 [A. Taşgetiren, Enes Ufuk, Nazif Gürdoğan, Ömer Bolat-H. İbrahim Kurnucan, Ali Büyükçapar, Şükrü Alkan, Mehmet Dinç].
- “Kur’ân merkezli Söylemlerin Amacı: Vahyi “Uygulamak” mı? “Uyarlamak” mı?”, *Rihle*, Yıl: I, Ocak-Mart 2009, S. 4, s. 83-93 [Mustafa Tavukçuoğlu, Abdulhamit Birışık, Abdulkadir Hüseyin].
- “Kur’an’a Yelken Açmak”, *Umran*, Haziran 2009, S. 178, s. 24-40 [Abdullah Yıldız, Hüseyin Altuntaş, Mustafa Aldı, Ömer Özyılmaz].
- “Kutlu Doğum Haftası”, *Üslup*, Mayıs-Haziran 2009, S. 3, s. 3-6 [Ö. Faruk Köse, Adil Şen, Rıfki Kaymaz, S. Hayri Bolay, Abdullah Tulunay, Şamil İmamoğlu, Fikri Çiçek].
- “Kültürü Tüketmek: Eğrisi ve Doğrusuyla Kültür Turizmi”, *Mostar*, Ağustos 2009, S. 54, s. 40-55 [Yusuf Kaplan, Şerif Yenen, Ahmet Murat, Volkan Martin, Alper Çeker, Hasan Aycın].
- “Lübnan’ı Parçalayan Nedir?”, *Doğudan*, Yıl: II, Mayıs-Haziran 2009, S. 11, s. 20-68 [Yusuf Sandıkemini, Cem Somel, Besim Altunöz, Ece Temelkuran, Yıldız Ramazanoğlu, Tülay Hatimoğulları-Timur Rencüs].
- “Mavi Bayrak Ağlıyor” (Urumçi Katliamı hk), *Eğitimin Sesi*, Temmuz-Eylül 2009, S. 30, s. 8-18 [Seyit Tümtürk, Abdullah Buksur, Vural Gündüz, Gazi Karabulut].
- “Medeniyet, Edebiyat ve Kültür Bağlamında Şehir ve Şehirlik Nasıl Bir Şeydir: Soğuşurma”, *Hece*, Yıl: XIII, Haziran-Ağustos 2009, S. 150-152, s. 488-540 [S. Hayri Bolay, Abdullah Uçman, Yavuz Demir, Turan Koç, Oğuz Demiralp, Atasoy Müftüoğlu, Ahmet Oktay, Veysel Çolak, Sıdika Dilek Yalçın, Ertuğrul Günay, Doğan Hızlan, Gürsel Aytaç, Hüseyin Atlansoy, Celâl Fedai, Ömer Erdem, Gökhan Özcan, Hasanali Yıldırım, Nalan Barbarosoğlu, Gönüm Yonar Utku, Abdullah Harmancı, Şükrü Karatepe, Burhan Sakallı, Yakup Çelik, Mustafa Ak, Selçuk Çetin].
- “Mehmet Akif Ersoy”, *Üslup*, Ocak-Şubat 2009, S. 1, s. 5-32 [F. Büşra Başkaya, Adil Şen, D. Mehmet Doğan-Abdurrahman Diken-Merve Korkmaz, Necmettin Turinay, Şamil İmamoğlu, Mahir Duman].
- “Millî Eğitim – 3”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Nisan 2009, S. 260, s. 21-101 [Necmettin Tozlu, S. Hayri Bolay; Namık Açıkgöz, Yaşar Özbay, Adnan Akan; Mustafa Ergün, Remzi Kılıç, Hikmet Yıldırım Celkan, Ülker Akkutay, Özbay Güven, Necati Cemaloğlu, Ömer Özcan, Yusuf Ekinci, Birol Dok, Mehmet Bağçecik, Mustafa Gündüz, Yusuf Doğan, Yusuf Yanç, Bahri Ata].
- “Millî Eğitim – 3”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Mayıs 2009, S. 261, s. 25-90 [Cezmi Bayram, Mustafa Kahramanyol, Mehmet Şişman, Hasan Bacanlı, Ali Güler, Ra-

mazan Acun, Galip Yüksel, Selahattin Turan, Yücel Gelişli, Ülkü Gürsoy, Yavuz Kartallıoğlu, Levent Bayraktar, Ömer Özcan, Yıldız Akpolat].

- “Millî Eğitim – 3”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Haziran 2009, S. 262 (623), s. 32-92 [Tayyip Duman, Ersoy Taşdemirci, Turan Güven, Nezahat Güçlü, Nuri Köstüklü, Aliye Mavili Aktaş, Mehmet Taşdemir, S. Mehmet Özdemir, Oktay Akbaş, Bedi Gümüşlü, Gıyasettin Aytaş, Asiye Duman, Eriman Topbaş, Rafet Aydın].
- “Muhafazakarlık”, *Nida*, Ocak 2009, S. 133, s. 4-45 [M. Önal Mengüşoğlu, M. Kürşad Atalar, Mustafa Tekin, Osman Eskicioğlu, Fethi A. Polat, Ömer Karataş, Altan M. Ünal, İlhami Güler-Şüheda Sağman, Ömer Şevki Hotar, Abdülkerim Bekkar-Selahattin Yıldırım].
- “Muhsin Yazıcıoğlu’nu Rahmetle Anıyoruz”, *Berceste*, Yıl: VII, Mayıs 2009, S. 83, s. 2-15 [Ü. Fehmi Sorgunlu, Lütfü Şehsuvaroğlu, Bekir Oğuzbaşaran, A. Tevfik Ozan, Mustafa Güneş, Sergül Vural, İ. Âdil Şahin, Osman Aytekin, Hüseyin K. Türkmen, Selim Tunçbilek, İbrahim Şahin, Filiz Kalyon].
- “Münîr Nürettin Selçuk Yaşıyor”, *Almila*, Yıl: V, Yaz 2009, S. 16, s. 121-144 [Gülçin Yahya Kaçar, Kadir Cangızbay, Fırat Kızıltuğ, Serdar H. Yıldırım].
- “Necip Fazıl Kısakürek”, *Ay Vakti*, Yıl: IX, Mayıs-Haziran 2009, S. 194-105, s. 4-16 [Mustafa Miyasoğlu, Sadık Yalsızuçanlar, Yahya Düzenli, Mustafa Güvenç].
- “Niksar’dan Cahit Külebi’ye Bakış”, *Kümbet*, Yıl: IV, Nisan-Haziran 2009, S. 14, s. 3-42 [Mehmet Emin Ulu, Uğur Turan, Nurcan Taş, Duran Yadigar, Ali Külebi, M. Mehdi Ergüzel, Nurullah Çetin, Ertuğrul Yaman, Rıza Zelyut, Şükrü Çakır, Yüksel Altuner, Hâmi Karslı, Muhsin Demirci, Zehra Biltekin, Züriye İcdik, Nuray Çevik, Mahmut Hasgöl, Ulvi Gelbal].
- “Ömer Seyfettin”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Mart 2009, S. 259, s. 15-90 [İsmail Hikmet’ten Y. T. Günaydın, Ali Şevki Ongün, İnci Enginün, İsmail parlatır, Abide Doğan, Nurullah Çetin, Yakup Çelik, Ülkü Gürsoy, Sefa Yüce, Mümtaz Sarıççek, Zeki Gürel, Necati Mert, Seyfeddin Sağlam, Ertan Örgen, Fatma Erken, Çiğdem Geçer].
- “Öyküde Tasvirici Anlatımdan İmgeye”, *Hece Öykü*, Yıl: VI, Ağustos-Eylül 2009, S. 34, s. 56-123.
- “Paylaşma Mevsimi Ramazan”, *Diyanet Aylık Dergi*, Ağustos 2009, S. 224, s. 4-19, 34-36 [Ramazan Altıntaş, Ejder Okumuş, Ali Akdoğan, Hüseyin Algül, Nesimi Yazıcı, Beşir Ayvazoğlu-Ayfer Balaban].
- “Poetry Translation Workshop in İstanbul (1/7 March 2008): Literature Across Frontiers (LAF, Sınır Tanımayan Edebiyat)”, Dosya ed. Gökçenir Ç., *Ç.N. Çeviri Edebiyatı*, Ocak 2009, Kitap 7, s. 89-102 [Catharina Gripenberg, Marzanna Kieilar, Albert Roig, Ly Seppel-Ehin].

- “Ramazan: “Müslüman Saatimiz”, *Umran*, Eylül 2009, S. 181, s. 18-43 [Zafer Özdemir, Kemal Sayar, Sibel Eraslan, Dilaver Demirağ, Vahap Yaman].
- “Sınır”, *Anlayış*, Temmuz 2009, S. 74, s. 40-53 [Ali Aslan, Mesut Özcan, Sevinç Alkan Özcan, Muzaffer Şenel, Ömer Tuna].
- “Sistem Çöküyor mu?”, *İlkadım*, Haziran 2009, S. 251, s. 3-23 [Nureddin Soyak, İlhami Nalçacıoğlu, Akif Dursun, Yusuf Giden, Hakan Yeşilöz, Hamdi Döndüren].
- “Sosyal Çekicilik”, *Dışavuruk*, Yıl: I, Şubat-Mart 2009, S. 1, s. 5-19 [Büşra Akçabozan, Fidan Korkut Owen, Binnaz Bozkurt, Betül İbiş, Rabia Bahtiyar].
- “Şiirin Millet Bağı”, *Karagöz*, Nisan-Haziran 2009, S. 7, s. 16-35 [Hakan Şarkdemir, Enis Akın, Murat Üstübal, Osman Özbahçe, Evren Kuçlu].
- “Toplumsal Yapı, Değişim ve Sünnetullah”, *Nida*, Haziran-Temmuz 2009, S. 136, s. 4-47. [Nurettin Özcan, M. Önal Mengüşoğlu, Zübeyir Yetik, Ramazan Altıntaş, İbrahim Sarıms, Ejder Okumuş-Muhammed T. Çalışkan, Ömer Karataş, Altan M. Ünal, Ersin E. Satan].
- “Türk Öykücülüğünde Rüya I”, *Hece Öykü*, Yıl: VII, Aralık 2009-Ocak 2010, s. 66-111 [Necip Tosun, Selim Somuncu, Sadık Yalsızuçanlar, Necati Mert, Şahin Köktürk].
- “Turist: Modern Çağın Seyyahı?”, *Cogito*, Yaz 2009, S. 59, s. 61-138 [Oğuz Demiralp, Jean-Didier Urbain, Münir Göle, Adrian Franklin, Jonathan Culler, A. Sait Aykut, Selahattin Özpabalıyıklar].
- “Türklük ve Şiir”, *Karagöz*, Temmuz-Eylül 2009, S. 8, s. 18-39 [O. Özbahçe, Serkan Işın, Evren Kuçlu, Yavuz Altınışık].
- “Ulus Devlet Soruşturması – Ergenekon Destanı”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Eylül 2009, S. 265, s. 35-61 [Dursun Yıldırım, İsa Özkan, Üçler Bulduk, Altan Deliorman, Ahmet Taşağıl, Mehmet Fatih Devlez, Cevriye Demir Güneş].
- “Umran Düşünürü İbn Haldun”, *Umran*, Haziran 2009, S. 178, s. 41-55 [Mustafa Aydın, Murat Kayacan, Necmettin Doğan].
- “Ümmetin Ortak İmtihanı: Filistin”, *Yenidünya*, Yıl: XVI, Şubat 2009, S. 184, s. 4-38 [R. Özdenören, Hüsnü Mahlî-Mahmut Bıyıklı, Hamdi Döndüren, Murat Yılmaz, V. Vakkasoğlu, Basim en-Nabrius, H. İbrahim Kutlay, Turan Kışlakçı, Hüseyin Selamcı, A. H. Haksal].
- “[Yahya Kemal Soruşturması]”, *Hece*, Yıl: XIII, Ocak 2009, S. 145, s. 436-466 [Atasoy Müftüoğlu, Cahit Tanyol, Abdullah Uçman, Ertuğrul Günay, Talât S. Halman, Vecihi Timuroğlu, Ahmet Oktay, D. Hızlan, Oğuz Demiralp, Veysel Çolak, Süreyya Berfe, Yavuz Demir, A., Ali Ural, Hicabi Kırlangıç, Ali Ayçil, Gürsel Aytaç].

EKLER

Edebiyat Dergilerinin İki Bin Dokuzu / Yusuf Turan Günaydın

Edebiyat dergileri, dergicilik piyasamızın en istikrarlı dergileridir. Amatör heveslerle çıkmaya başlamamış; şiir, öykü ve deneme gibi belli başlı edebî türlerde emek sahibi bir yazar kadrosunu bünyesinde barındırabilen bir dergi daha uzun soluklu oluyor. Edebiyat, düşüncenin de iletim vasıtası olduğundan edebiyat dergileri düşünceye kaçınılmaz olarak hizmet ediyor.

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı için dört yıldır hazırladığımız dergiler bölümünden takip edilirse her sene çıkan ve bir kısmı daha yıl sonunu bulmadan kapanan dergilerin hangileri olduğu birebir izlenebilir. Dergicilik alanında bu durum her sene tekrarlanır. 2009'da da ülkemizin yıllardır yayınlanan edebiyat dergileri istikrarlarını sürdürürken yeni dergiler çıkmaya başladı.

Özel Sayılar

Özel Sayı yayıncılığı alanında *Hece* dergisinin ciddi ve kalıcı bir çaba içinde olduğunu hemen söylemeliyiz. *Hece* her yıl; ilki Ocak ayında yayınlanan, edebiyat ve düşünce dünyamızın önemli isimlerini konu alan, ikincisi ise bir edebî konuyu ele alan iki özel sayı hazırlıyor ve bu çabayı yıllardır aksatmadan sürdürüyor. 2009 *Hece*'lerinde yılın ilk ayanda Yahya Kemal Beyatlı, yıl ortasında ise bir şehir özel sayısı sundu okuyucularına. Bu iki özel sayının tüm künyesini şöyle verebiliriz:

- “Bozgununda Bir Fetih Düşü”: Yahya Kemal Beyatlı”, *Hece*, Yıl: XIII, Ocak 2009, S. 145, 576 s.
- “Medeniyet, Edebiyat ve Kültür Bağlamında Şehirlerin Dili”, *Hece*, Yıl: XIII, Haziran-Ağustos 2009, S. 150-152, 640 s.

Hece böylece özel sayılarının 17. ve 18.'sini 2009'da yayınlamış oldu. Bu özel sayılar ele aldığı konuyu, edebiyat merkezli olmakla birlikte çok geniş bir çerçevede ele alıyor. Konuyu geniş katımlı bir soruşturma, oldukça ayrıntılı bir bibliyografya bölümüyle de destekliyor. Her özel sayıda yer alan albüm bölümü de konunun görsel boyutunu ortaya koyuyor.

Yıl içinde çıkmaya başlayan dergilerden *Eylülce* ilk sayısını önemli bir konuya ayırdı:

- “Edebiyat Dergiciliği”, *Eylülce*, Yıl: I, Ocak-Şubat 2009, S. 1, 56 s.

Filistin’le ilgili 2009 içinde yaşanan katliam dolayısıyla birçok dergi Filistin dosya ve özel sayıları hazırladı. *Kültür* dergisinin tarih ağırlıklı özel sayısının dışında edebiyat dergilerinden *Tasfiye* mütevazı bir özel sayı hazırladı:

- “Filistin Özel Sayısı”, *Tasfiye*, Yıl: V, Mart-Nisan 2009, S. 19, 62 s.

Bu sene Nasreddin Hoca’nın da ilgi gören bir sima olduğunu görüyoruz. Bu alanda şu iki mütevazı özel sayıyı anabiliriz:

- “Nasreddin Hoca’yı Yalaza’ya Getirmek”, *Irmak*, Ocak 2009, S. 97, 32 s.
- “Nasreddin Hoca”, *Temrin*, Temmuz 2009, S. 15, 53 s.

Yıl içinde dikkatimizi çeken iki özel sayının künyeleri ise şöyledir:

- “Taşkent Şehrinin Kuruluşunun 2200. Yılına Armağan: Özbek Edebiyatı Özel Sayısı”, *Kardeş Kalemler*, Yıl: III, Eylül 2009, S. 33, 96 s.
- “Türkçeye Emek Verenler – 1-2”, *Çağdaş Türk Dili*, Temmuz 2009, S. 257, s. 197-255 s.; Ağustos 2009, S. 258, s. 259-336 s.

Dosyalar, Soruşturmalar

Edebiyat dergilerinde yer alan dosyalar, ele aldığı konularda hem sürekli okuyucusuna hem de ele alınan konularda araştırma yapacak akademisyenlere önemli ipuçları sunar. Bu dosyalar, belli bir konuyu belli bir bütünlük ve bakış açısı içinde ele aldığı için özellikle araştırmacılar için bulunmaz malzeme barındırırlar. Aslında dosya konularını dergilerin yıllar, yıllar sonra okuyucularına sunduğu sürprizler olarak; ileride daha da kıymetlenecek olan bölümler olarak görmek gerekir. Bu dosyalara katkıda bulunmuş isimler, belki doysa hazırlayıcıları teşvik etmese, o alanlarda kıllarını kıpırdatmayacaklardır. Oysa bu tür katkılar, ileride o yazarlar, şairler üzerinde çalışacak olanlar için bir nimettir ve o simayı daha geniş ölçüde tanımayı kolaylaştıracaktır.

Soruşturmalar da böyledir. Yani bu hususu daha çok ileriye dönük olarak değerlendirmek gerekir. Dergiler belki hazırladıkları dosya ve soruşturmalarla günü (veya ayı) kırtarmış olurlar ama gerçekleştirdikleri şey bu gündelik işlemi çok çok aşan bir boyut kazanabilir.

2009’da dosya konuları olarak yılın gündemini belirleyen bir kısım hadiseler başı çekti diyebiliriz: Filistin, Doğu Türkistan, 2009’da vefat eden şair ve yazarlar... Edebiyatın önemli konularını ele alan dosyalardan özellikle *Hece* ve *Karagöz*’de yer alanlar dikkat çekiciydi.

Yılın edebiyat dergilerinde yayınlanan dosya ve soruşturmalarını alfabetik olarak şöyle gösterebiliriz:

- “Asya’nın kalbi Doğu Türkistan”, *Türk Edebiyatı*, Eylül 2009, S. 431, s. 56-73 [Ozan Yılmaz, Ömer Kul, Ali Ahmetbeyoğlu, Zeynep Uluant].
- “Bahtiyar Vahapzade”, *Türk Yurdu*, c. XXIX, Temmuz 2009, S. 263 (624), 52-91 [İsa Özkan, Fatma Özkan, Hüseyin Tuncer, A. Yağmur Tunalı, Saadet Jahangir, Hüseyin Yeniçeri, Derviş Osman Ehmedoğlu, Soner Mehmet Özdemir, M. Nihat Malkoç, Osman Kubilay Gül].
- “Çağdaş Cezayir Öyküsü I”, *Hece Öykü*, Yıl: VI, Ekim-Kasım 2009, S. 35, s. 37-102 [Asım Öz, Christiane C. Achour-Hilmi Uçan, İshak Yetiş, Mevlüd Mamer, Leylâ Sebbâr, Muhammed Sarı, Cemaletdin Bin Şeyh, Murad Yelles, Muhammed Dîb, Habip Eyüp, Henri Krea].
- “Edebiyat Ortamı Neyin Ortası”, *Karagöz*, Ocak-Mart 2009, S. 6, s. 12-39 [Serkan Işın, Osman Özbahçe, Yavuz Altınışık, Zeynep Arkan, Evren Kuçlu, Necmiye Alpay, Mustafa Aydoğan, Cuma Duymaz, Enver Ercan, Cenk Gündoğdu, Ali Haydar Haksal, Necip Tosun, Hayriye Ünal].
- “Edebiyat ve Yabancılaşma”, *Hece*, Yıl: XIII, Nisan 2009, S. 148, s. 63-117 [Ali K. Metin, Köksal Alver, Ali Galip Yener, Ali Emre, Kenan Çağan, Cemal Şakar, M. Murat Özkul, İshak Yetiş].
- “Edebiyatın Üç Vazgeçilmezi: II-Aşk”, *Hece*, Yıl: XIII, Eylül 2009, S. 153, s. 61-110 [Cemal Şakar, Ahmet İnam, Ali Galip Yener, Selim Somuncu, Ali Emre, Turgut Bağrıaçık].
- “Edebiyatın Üç Vazgeçilmezi: III-Acı”, *Hece*, Yıl: XIII, Ekim 2009, S. 154, s. 58-115 [Vefa Taşdelen, Hayriye Ünal, Selçuk Orhan, Ali Emre, Ali K. Metin].
- “Eleştirinin Temelleri”, *Hece*, Yıl: XIII, Kasım 2009, S. 155, s. 77-107 [Şaban Sağlık, Serkan Işın, Selçuk Orhan, Ali K. Metin, Ali Emre].
- “Mehmet Akif Ersoy”, *Üslup*, Ocak-Şubat 2009, S. 1, s. 5-32 [F. Büşra Başkaya, Adil Şen, D. Mehmet Doğan-Abdurrahman Diken-Merve Korkmaz, Necmettin Turinay, Şamil İmamoğlu, Mahir Duman].
- “Necip Fazıl Kısakürek”, *Ay Vakti*, Yıl: IX, Mayıs-Haziran 2009, S. 194-105, s. 4-16 [Mustafa Miyasoğlu, Sadık Yalsızuçanlar, Yahya Düzenli, Mustafa Güvenç].
- “Öyküde Tasvirici Anlatımdan İmgeye”, *Hece Öykü*, Yıl: VI, Ağustos-Eylül 2009, S. 34, s. 56-123.
- “Poetry Translation Workshop in İstanbul (1/7 March 2008): Literature Across Frontiers (LAF, Sınır Tanımayan Edebiyat)”, Dosya ed. Gökçenur Ç., Ç.N. Çe-

virî Edebiyatı, Ocak 2009, Kitap 7, s. 89-102 [Catharina Gripenberg, Marzanna Kielar, Albert Roig, Ly Seppel-Ehin].

- “Şiirin Millet Bağı”, *Karagöz*, Nisan-Haziran 2009, S. 7, s. 16-35 [Hakan Şarkdemir, Enis Akin, Murat Üstübal, Osman Özbahçe, Evren Kuçlu].
- “Türk Öykücülüğünde Rüya-I”, *Hece Öykü*, Yıl: VII, Aralık 2009-Ocak 2010, S. 36, 66-111 [Necip Tosun, Selim Somuncu, Sadık Yalsızuçanlar, Necati Mert, Şahin Köktürk].
- “Türklük ve Şiir”, *Karagöz*, Temmuz-Eylül 2009, S. 8, s. 18-39 [O. Özbahçe, Serkan Işın, Evren Kuçlu, Yavuz Altınışık].

Yeni Edebiyat Dergileri

Anadolu'nun her tarafında -bilgisayarlı matbaacılığın gelişmesiyle doğru orantılı olarak- sürekli yeni dergiler çıkıyor. Yakın sayabileceğimiz bir zamana kadar taşrada dergi çıkarmak o kadar kolay değildi. Şimdi öyle değil. Fakat yıllar önce D. Mehmet Doğan'ın bu hususta söyledikleri sanırım hâlâ geçerli: Taşra dergiciliği üzerine gerçekleştirilmiş bir röportaja verdiği cevaba Türkiye'de sanat ve edebiyatın asıl itibarıyla büyük şehirlerde tutunabileceğini söylüyordu Doğan. Sanırız bunu 'uzun ömürlülük' bağlamında dile getirmişti. Şimdi taşrada sanat ve edebiyatın tutunabilmesi -eskiye nazaran- kolay görünüyor. Aslında gönül, taşrada da uzun ömürlü dergilerin var olmasını istiyor.

Sivas'ta *Buruciye Edebiyat* (2009'de bir yıl önceki istikrarını sürdüremese de), Niğde'de *Akpınar*, Çorum'da *Aşkın e-Hali*, Kayseri'de *Berceste*, Van'da *Beyaz Gemi* (2009'da hiç gören oldu mu?), Elazığ'da *Bizim Külliye*, Adapazarı'nda *Değirmen*, Sivas'ta *Aşkar*, Antalya'da *Nevzuhur* gibi dergiler taşrada tutunma çabası içinde görünüyor.

Türkiye Kültür ve Sanat Bülteni 2009'un 'Dergiler' bölümüne baktığımızda 2008'de çıkan bir kısım derginin daha o yıl içinde varlığını yitirdiğini görebiliriz: *Arkadaş* (Eskişehir), *Avantgardè* (Sakarya), *Az Edebiyat* (Nazilli), *Göçeri* (Ankara), *Sözcelem*, *Aprınçor* (Ankara), *Suskun*, *Hariçten Gazel*...

Aslında dergicilik piyasamızda bu her sene tekrarlanan bir vâkıdır. Şimdi ilk kez 2009'da çıkmaya başladığını tespit edebildiğimiz dergilerin bir listesini verelim:

Ayraç: Aylık Kitap Tahlili ve Eleştiri Dergisi, Dil ve Edebiyat, Dilge: Edebiyat – Kültür – Sanat Dergisi; Eliz Edebiyat / Aylık Dergi, Elsine: Uluslararası Edebiyat Dergisi (*Sefine* dergisinin şiir eki), **Esrar: Şiir – Sanat, Eylülce: Edebiyat, Kültür, Sanat, Düşün dergisi, Fikir ve San'atta Sefer, Gençöykü: Atatürk**

Kız Teknik ve Meslek Lisesi Öykü Kulübü Yayın Organı, ğ: Yumuşakge: Bir Edebiyat Eylemi, Haşhaşı: Haşhaşı Kitapları,

Kavuklu: Aylık Tiyatro Dergisi, Kirpi Şiir, Kurşun Kalem: İki Aylık Edebiyat Dergisi, Küllük: Fikir ve Sanat Dergisi, Müsvedde: Başlangıç ve Son: Aylık Edebiyat, Sanat ve Kültür Dergisi, Tütü: Fikir-Sanat-Edebiyat, Ücra: İki Aylık Şiir Dergisi, Üslup: İki Aylık Kültür Edebiyat Dergisi, Yenyazı: Kültür ve Edebiyat Dergisi.

2009'da Usta Dergiler veya Ustaların Dergileri

Hece, Dergâh, Yedi İklim, Türk Edebiyatı, Hece Öykü, Kitap-lık, Mortaka, Karagöz, Edebiyat Ortamı, Kardeş Kalemler, Kubbealtı Akademi, İstanbul Bir Nokta, Yasak Meyve, Yolcu, Varlık gibi dergiler yıllardır yayın hayatlarını sürdürüyor. Bu süreklilik sevindiricidir.

Dergicilik piyasamıza bakıldığında Türkiye’de canlı bir edebiyat ve fikir ortamından söz edilebilir görünüyor. Kalıcı olsun olmasın dergiler, birer kıpırdanış belirtisidir. Her yıl birçok dergi çıkıyor ve bu da birçok sesi kulaklarımıza ulaştırıyor. Kulaklarımız ‘başkası’na kapalı değilse bu sesleri duyabiliriz.

(Yazının ‘Yeni Edebiyat Dergileri’ arabaşlıklı bölümünde yer alan dergi künyeleri Yıllık için hazırladığımız metinde diğer dergilerle bir arada verildiği için kısaltılmış ve burada sadece isimleri art arda sıralanmakla yetinilmiştir).

- *Yedi İklim*, Ocak 2010, S. S. 238, s. 74-78.

Birkaç Dergi Birçok Ses / Yusuf Turan Günaydın

Sadece 2009’da çıkmaya başlayan yayınların tespiti, dergicilik piyasamızın canlılığını ispata yeter. İstanbul’da *Ayraç*, *Kirpi Şiir*, *Yenyazı*, *Kavuklu*; Ankara’da *Dil ve Edebiyat*, *Eylülce*, *Dilge*, ğ: *Yumuşakge*, *Küllük*, *Üslup* ve *Tütü*; Bursa’da *Eliz*; Kayseri’de *Ayaz* ve *Esrar*; Konya’da *Müsvedde* dergileri bu canlılığın somut örnekleridir.

Ayraç, bir ‘kitap tahlili ve eleştiri’ dergisidir. *Kitap Postası* kapandıktan bu yana böyle bir dergiye ihtiyaç hissedilmeye başlanmıştı. Editörlüğünü Yunus Emre Tozal’ın yürüttüğü dergide edebiyat ve düşünce alanında yayınlanmış birçok kitabın ele alındığını ve değerlendirildiğini görüyoruz. Kitap yayınlamak kadar, yayınlanan kitapların değerlendirilmesi (eleştirisi, tanıtımı) de elzendir. Değerlendirilmeyen kitaplar bir tür ‘sükût suikastı’na uğratılmış olmaktadır. *Ayraç*’ın bu handikabı aşmada önemli katkıları olacağını şimdiden ifade etmek gerekir. Duruşuna bakılırsa uzun ömürlü bir dergi olmaya adaydır *Ayraç*.

Müsvedde, üst sol ucundan zımbalanmış 24 sayfalık formatıyla dergicilik piyasamızın en farklı dergilerinden biridir. Bu farklılık derginin sunuş yazısında “Edebiyat dergiciliğinde göze hitap edecek bir tasarım şarttır.” cümlesiyle ifade edilmiş. Nisan 2009 tarihli ilk sayısından sonra ortalıklarda pek görünmemesi, yıl içinde başka sayısının çıkmadığını veya çıkmayacağını göstermez elbette. *Müsvedde*’yi Eyüp Tosun yönetiyor.

İki aylık *Yeniyazı* dergisi kültür ve edebiyat alanında kararlı görünen bir ekibin ürünü görünümündedir. Eylül-Ekim’deki ikinci sayısı ile kararlılığını pekiştiren *Yeniyazı*, sunuşunda “(...) yıllar sonra bile, bir kitap kurdunun sahafta gördüğü zaman gözlerinin parlayacağı bir dergi yaratmak(...)”tan söz ederek vurguluyor bunu. Ciltleri “Bir gün *Defter*’in, *Beyaz*’ın, *Şiir Atı*’nın, *Argos*’un, *Sombahar*’ın vs. yanına dizilmeyecekse (...)” kendini feshedeceğini açık yüreklilikle dile getiriyor. Adı geçen dergilerin hep kapanmış süreli yayınlar olması, *Yeniyazı*’nın da kapanmayı bir tür ‘kader’ olarak algıladığını gösteriyor sanki. Aslında gerçekçi bir tutumdur bu. Daha baştan bunu deklare etmek, yayıncılık azminin ne kadar güçlü olduğunu gösterdiği gibi, zayıflığına da işaret edebilir.

Yeniyazı’da “Çerçeve” başlıklı bölümle bir dosya konusu ele alınıyor. Sunuşta vurgulandığı üzere bu bölüm edebiyatımızın yeni emektarlarını dosya çapında ele alan yazılardan oluşuyor. İlk sayıda Seyhan Erözçelik ve ikinci sayıda Nurdan Gürbilek çerçeve içine alınan yazarlardır. Dergi üçüncü ve dördüncü sayılarında Ayfer Tunç ve Fatih Özgüven’i ‘çerçeveleyeceğini’ duyurarak, bu yazarlar hakkında kalemi eline almak isteyenlere çağrıda bulunuyor.

Derginin “Atölye” bölümü ise kıyıda köşede kalmış; dokunulmamış yazı alanlarını seçerek ele alan bir bölümdür. İlk sayıda ‘akvaryum’, ikinci sayıda ise ‘kambur’ konusu atölye çalışmalarının malzemesi olmuş. Sonraki sayılarda ‘hamur’ ve ‘böcek’ konuları ele alınacak Atölye’de.

Yeni dergilerin dışında ilk yılını doldurup yayın zeminine daha sağlam bir biçimde basmaya başlayan *Karagöz*, *Temrin*, *Karayazı*, *Zonkişot*, *Buruciye Edebiyat* gibi dergilerden de söz etmeliyiz. Bunlardan *Karagöz* Temmuz-Ağustos-Eylül sayısı ile sekizinci, *Temrin* (İstanbul), Eylül 2009 sayısı ile on yedinci, *Karayazı* (Adana) Eylül-Ekim sayısı ile sekizinci, *Zonkişot*, (Zonguldak) Eylül sayısı ile yedinci (İlk sayı: Kasım 2008), *Buruciye Edebiyat* (Sivas) ise Bahar mevsimiyle altıncı sayısına ulaşmış durumdadır.

2009’da edebiyat dergilerinin dışında *Dışavuruk* (Ankara), *Feminist Politika*, *İdea*, *NTV Tarih*, *Psike-art* (İstanbul), *Şehir ve Medeniyet* (Ankara), *Gezenti* (Ankara), *Tarihin Peşinde* (Konya), *Toplum ve Kuram*, *Yaren* (Hatay) gibi dergiler de yayın hayatına atıldı.

- *Hece*, Yıl: XIII, Ekim 2009; S. 154, s. 137-8.

Değirmen, Anlam ve Su / Yusuf Turan Günaydın

“Her anlam bir değirmen” şiarıyla Sakarya’da altı yıldır yayınıni sürdüren *Değirmen*, 18. sayısına erişti. “Oyun” dosyasıyla okuyucusunun karşısına çıkan dergi bu sayısıyla birlikte bir biçim değişikliği yaşadı. Önceki boyutundan farklı bir boyut ve sayfa düzeni *Değirmen*’e daha derli-toplu bir görünüm kazandırmış.

Değirmen daha önceki sayılarında da dikkat çekici dosya konuları öğütmüş ve yayın piyasasındaki yerini berkitme yolunda önemli adımlar atmıştı: ‘Postmodernizm’, ‘Mahalle Baskısı’, ‘Kimlik’, ‘Teknoloji’, ‘Manipülasyon’ gibi dosya konuları dikkat çekiciydi.

Oyun dosyasına Hacı Mustafa Açıköz, Mehmet Doğan, Yusuf Yavuzylmaz, Abdurrahim Tufantoz, Murat Demirci, Ahmet Sakartepe, Ömer Kemiksiz, Rıdvan Şimşek, Sebahattin Karakoç, Menderes Daşkiran, Fahri Tuna, Sait Coşar katkıda bulunmuş. Oyun kavramı Selçuklulardan Osmanlılara ve nihayet Cumhuriyete kadar uzanan süreçte tarihî-felsefî bir zemin içinde ele alınmış (s. 23-130).

Derginin bu sayısındaki şairler Mehmet Doğan, Ayhan Aslan, Rasim Demirtaş, Özer Burgaz, Niyazi Karabulut, Fedai Günaydın, Damla Turhan, Ekrem Kaftan, Sevinç Atlaer, Irmak Baran, Salih Kaymaz, Abdülkadir Akdemir, Ali Rıza Malkoç, İdris Çakmak ve Arzu Kök’tür.

Selim Gündüzalp’ın Ziya Osman Saba ve Recep Aydın’ın Davud-ı Kayseri incelemelerini de buracığa kaydedelim. Mehmet Doğan’ın Hüseyin Akın portresi de ilgiyle okunan bir metindir. Portre yazılarının son dönemde gittikçe artan bir ilgiye mazhar olduğunu belirterek Doğan’ın bu alandaki çabasını sürdürmesini temenni edebiliriz.

Öyle görünüyor ki *Değirmen*, ilgi çekici dosyalar sunmaya, edebiyat ve düşünce alanında ürün ve incelemeler öğütmeye devam edecek. ‘her anlam bir değirmen’se bu faaliyet durmayacak demektir. Çünkü değirmeni döndürecek suyu taşıyan bir kadro iş başındadır: şu an ve gelecekte.

www.degirmendergi.com

- *Hece*, Yıl: XIII, Eylül 2009; S. 153, s. 13.

Doksanlardan Doksanlara Gelenler / Vural Kaya

Günümüz şiirinde önemli yerler tutan şairler, doksanlı yıllarda şiirlerini merkez dergilerinde yayımladılar. Bu dergilerde hayat buldular. Zamanla buralardan koparak kendi kuşaklarının dergilerini çıkardılar. Bu dergilerle kendi dergicilik anlayışlarını geliştirdiler.

Şiir üzerine düşünmek bu dergilerin en önemli özelliği oldu. Şiir üzerine söz söyleyebilmenin, şiirle ilgili tartışmaların ve hepsinden önemlisi şiiri her şeyin merkezine almanın adresi oldular. Türk şiirinin temel meselelerine akli başında öneriler getirdiler. Kendilerinden sonrakilerle bağlarını da bu dergilerle kurdular. Hemen hiçbir “doksan kuşağı” dergisi yok ki yönetmeni şair olmasın. Merkez dergilerinin aksine şairler bu dönemin kaderini belirlemede önde durdular. Şiiri bir adım öteye götürme çabalarıyla Türk şiirine katkı sağladılar ve ortamın seyrini belirlediler.

Bu dergilerde kısa zamanda geçimsizliklerin baş göstermesi gibi sorunlar görülse de merkez dergilerinin yaşadığı “şuur kaybı”na yakalanmadılar. Bu en büyük artıları. Geçimsizlik meselesine gelince, kabuk çatlatmak zordur. Şiirde yeni arayışların önünü açmaları, şiir üzerine düşünüşün ilerlemesi, şiiri şairanelikten ve şiirimsilikten kurtarmaları, daha geniş ufuklar tembihlemeleri bakımından oluşum dergileri her hâlükârda önemlidir. Önemleri de giderek artacaktır.

Bu yazıda, özellikle Türk şiirinin temel meselelerine eğilmeyi prensip edinmiş, gençlerle şiiri konuşabilmiş, sayıklamayı değil konuşmayı öncelemiş, şiiri can damarından yakalayabilmiş ve seçebilmiş, bu anlamda niteliklerini sergilemede maharet gösterebilmiş dergileri kısaca dile getirmeye çalışacağız. Kimi oluşum dergileri toplanmayı, bir arada olma gayretini önde tuttu. Kimileri de şiirlerindeki benzerlikleri, manifestoları esas aldı. Toplanmayı öne alan dergiler farklı şiir anlayışlarına da yer verdi. Doksandan gelenlerin dergileri birbirlerini hırpalamak konusunda da ilgi çekici oldular. Bu her zaman şiiri merkeze almak anlamına mı gelir? Hayır. Kişisel husumetler, kıskançlıklar, “ben”in “hep ben” kalması ötekinin ötekilerden de ötekiye düşmesini arzulayan ve hatta varoluş nedenini husumete dayandıran anlayışlar da görüldü. Ama olsun. Önemli olan yarının şimdi hakkındaki kararı.

Merdiven Şiir

Ali Ural yönetiminde iki dönem çıktı. İlk döneminden sonra ikinci döneminde daha canlı bir yayın hayatı oldu. İsmet Özel’in şiirlerini *Merdiven Şiir*’de yayımlaması bu canlılığın sebeplerinden biriydi. Şiir dergisi olması bakımından önemliydi. İkinci dönemde işlediği dosyalarla öne çıktı. Dosya konuları belirli bir bağlamdan uzaktı, farklı farklı yörüngelerde gezdi.

Merdiven Şiir, yeni ve kendine ait bir kadro yerine şiirde rüştünü ispat etmiş şairlerle çıktı. Ayrıca Ali Ural'ın doksandan gelenlerin şiir kitaplarını yayımlaması önemli ve görülmesi gereken bir hâdiseydi.

Şehrengiz

Şehrengiz, Kasım 1996'da İcabi Akçaoğlu idaresinde yayınlandı. Yayın yönetmeni Üsame Gün'ün edebiyatta bir yeri olmadığı için İcabi Akçaoğlu idaresinde diyorum. *Şehrengiz*'de ikiye bölünmüş bir hâl var gibiydi, İslâmî edebiyat mı, iyi edebiyat mı sorusu arasında kalmışlık, yani bir ikircik vardı.

İcabi Akçaoğlu, Hakan Şakdemir, Murat Menteş ve Hakan Arslanbenzer'in gayretleri derginin doksandalar bahsi açılınca kendine bir yer edinmesini sağlıyor. İbrahim Tenekeci'nin "Üzgünlükler"inin, Süleyman Çobanoğlu, Şaban Abak, Murat Menteş, Hakan Şakdemir gibi şairlerle şiirleri üzerine söyleşilerin bulunduğu bir gençlik dergisi *Şehrengiz*. Emine Pakdil dergide epey görünmesine rağmen, Sinan Ertay, İlker Jandar gibi, o gün için derginin önemli şair ve yazarları olan pek çok isim ne yazık ki bugüne kalamamış.

Hakan Şakdemir'in "Rüyanın Kardeşi Şiir" ve "Nüans Öldüren Şiir", 4. sayıdaki giriş yazısı, Murat Menteş'in "Şiir ve Uyuşturucu" ve muhtemelen İcabi Akçaoğlu'nun "Şuara Suresi Tartışmalarına Bir Katkı" başlıklı yazıları dikkat çeken yazılar. H. Salih Zengin'in çocuk şiirine yaklaşan şiirleri, arka ve ön kapak fotoğrafları ve dergide sıkça görünen; ama bugüne kalmayan pek çok şair işe bir samimiyet katmış.

Edebiyat Ortamı

1997'de Ali K. Metin'in yayın yönetmenliğinde 12 sayı 1 yıl yayımlandı. İlk döneminde Arif Ay, Ali K. Metin, Mustafa Aydoğan, Hicabi Kırlangıç, Levent Sunal, Mehmet Erdoğan, Osman Özbahçe, Murat Güzel, Ali Emre, Ali Celep, Mustafa Celep, M. Âkif Kuruçay, Suavi Kemal Yazgıç, Kâmil Aydoğan ve Ömer Çiğdeli yazı ve şiirleriyle dergide görünen imzalar arasındaydı.

Edebiyat Ortamı, Mart 2008'de ikinci döneminde 1. sayıdan itibaren Mustafa Aydoğan'ın yayın yönetmenliğinde yeniden çıkmaya başladı. Arif Ay, Mustafa Aydoğan, Erdal Çakır, Gökhan Özcan, Turan Karataş, Ali Çolak, Sadık Yalsızuçanlar, Yusuf Turan Günaydın, Hicabi Kırlangıç, İrfan Çevik, Evser Ölüç, İbrahim Eryiğit bu dönem en çok öne çıkan şair ve yazarlar.

Mizan

Mayıs 1999'da, 2 aylık bir periyotla çıkan *Mizan*'ı Emre Sururi, Mehmet Batur ve Serkan Işın kurdu. 11 sayı devam eden derginin iskeletini "Doğu-Batı meselesi"

oluşturdu. Derginin matbu olarak yayınlanmış sayıları yanında, sadece elektronik ortamda yayınlanmış sayıları da bulunmaktadır. “Nadja, Trajik Melez, Heavy Metal, Kırlangıç mı Bumerang mı” gibi sayıların ardından derginin yayın süreci sekteye uğradı. Bir süre Mehmet Batur, Fatih Altuğ ve Serkan Işın tarafından çıkartılan derginin son matbu sayısı “Yazı: Antropolojik Bir Savaş Aleti” başlığı ile yayınlandı.

Mizan, aralarında Necib Mahfuz, İhab Hassan, Ahmet Hamdi Tanpınar, George Bataille, Michel Butor, Tevfik El Hakim vb. gibi bir çok yazarı sayfalarına konuk etti. Derginin söylem alanının kalabalıklığı, dergiyi çıkartan ekibinin yazı hayatındaki inişli çıkışlı seyri, derginin söylem alanını ve iddiasını daralttı. Dergi uzun bir zamandır yayınlanmamaktadır.

Zinhar

Zinhar, Mayıs 2004 tarihinde yayınlanmaya başladı. Derginin kurucusu Serkan Işın’dır. Matbu olarak yayınlanan 4 sayıdan sonra dergi internet ortamında başlayan yayın hayatına orada devam etmeye karar verdi. Derginin 3. sayısının alt başlığı olan PoetikHars, www.poetikhars.com adresinde, derginin yeni adı ve çerçevesi oluşturuldu. 2003 yılında www.zinhar.tk adresinde yayınlanmaya başlayan *Zinhar* dergisi, matbu sürece girmeden önce, yazınsal deney ve şiir konularına ağırlık veren bir yayın çizgisi izlemiş ve dergi nihayetinde son yıllarda adını “görsel şiir” konusundaki çalışmalarda öncü dergi olarak kabul ettirmiştir. poetikhars.com adresi görsel şiir konulu tartışmaların ve görsel şiir örneklerinin yayımlandığı tek Türkçe internet sitesi olarak yayın hayatına devam etmektedir.

Atlılar

Ocak 2000’de Hakan Arslanbenzer, Mehmet Erdoğan, Hakan Şarkdemir, Selçuk Orhan, Ali K. Metin, Hayriye Ünal, Murat Menteş, İcabi Akçaoğlu gibi isimlerle yayın hayatına atılan dergiyi Hakan Arslanbenzer yönetti. Hakan Şarkdemir’in şiir editörlüğünü yaptığı dergi modern epik şiiri savundu. Özellikle, Eser Gürson, Mehmet Erdoğan, Fatih Altuğ, Selçuk Orhan, Hakan Şarkdemir, Osman Özbahçe, İcabi Akçaoğlu, Hakan Arslanbenzer, Hayriye Ünal ve Ali K. Metin’in yazar olarak katıldığı Hüseyin Cöntürk dosyasıyla tanındı ve bu dosya edebiyat dünyasının Hüseyin Cöntürk’ü yeniden hatırlamasını sağladı.

Türk şiirinin önemli meselelerini tartışan güçlü bir kadroya sahip dergi 9. sayısından itibaren Haziran 2001’de kapandı. 3 yıl sonra 16 sayfalık bir fasikül olarak tekrar çıkmaya başladı. İkinci döneminde tek kişilik bir dergi görüntüsüne bürünen *Atlılar*, ilk döneminden oldukça farklı bir kimliğe büründü. Dergide yukarıda isimleri sayılan şairlerden sadece Hakan Arslanbenzer kaldı.

Kırklar

Kırklar'ın günümüz şiirinde emeği var. 2000lerin başından başlayarak 2005'e kadar yayınına devam etti. Kendi oluşumu içerisinde genç kuşak şairler yetiştirdi. *Kırklar*'dan sonra çıkan *Kırknar* ve *Derkenar* isimli dergileri de aynı ekip ve aynı anlayış çıkardığı için bu dergileri de *Kırklar* başlığı altında değerlendireceğiz. *Kırklar* iki dönemli bir dergi. Dergiyi ilk döneminde İbrahim Tenekeci ve Hüseyin Akın (yayına hazırlayanlar), İsmail Kılıçarslan (şiir editörü), Suavi Kemal Yazgıç (hikâye editörü), Levent Dalar (eleştiri) yönetiminde beş şairden oluşan bir ekip yönetti. İkinci döneminde bir dönem şiir editörlüğünü Ahmet Murat, hikâye editörlüğünü Selçuk Orhan yürüttü.

Kırklar, şiir meseleleri üzerine metinler de yayınladı. Fakat bu metinler belli bir plân dahilinde yayımlanmadı. *Kırklar*'da dağınık bir üslup hâkimdi. Belli bir plân dahilinde çalışmalar yapabilse *Kırklar*'ın vazgeçilmezlik değeri daha da yükselirdi. Fakat genç bir ekibin şiirde ilerlemesine büyük katkı sağlaması bakımından önemli bir dergidir. Aynı ekip *Kırknar* ve *Derkenar* dergilerinde de sistem ve anlayışlarını sürdürdüler. Bu bakımdan farklı zamanlarda yaşasalar da bu dergiler kardeş dergiler olarak hafızalarımızda yer edindi.

İbrahim Tenekeci, Hüseyin Akın, Ahmet Murat, Ömer Aksay, İsmail Kılıçarslan, Ali Emre, Âdem Turan, Esra Kocaman, Furkan Çalışkan, Mustafa Akar, Ali Kozan, Emine Edibe, Ahmet Edip Başaran, Cihad Şahinoğlu, Emel Doğan, Mehmet Şah Erincik, Atakan Özen, Ünsal Ünlü, Alper Gencer, Bahadır Cüneyt, Hakan Şarkdemir, Said Yavuz, Mustafa Uçurum, Hüseyin Atlansoy, Hüsrev Hatemi, Nurettin Durman *Kırklar*'da şiir yayımlayan şairler.

Hayriye Ünal'ın "Sectiond'or: Cemal Süreya Şiiri", Furkan Çalışkan'ın "Şiirde İmge ve Sinema", Mustafa Akar'ın "Seksenli Yıllarda Yazılan Şiir", Emine Edibe'nin "Sonsuzun İki Ucunda: Turgut Uyar ve Borges", Said Yavuz'un "Yüzün Poetikasına Giriş", Yakup Altıyaprak'ın "İkinci Yeninin Kolejli Yüzü: Ülkü Tamer", Hüseyin Akın'ın "Necip Fazıl Şiirini Kısa Bir Okuma Denemesi" *Kırklar*'da öne çıkan yazılardan bazılarıydı.

Kırklar'ın devamı olarak çıkan *Kırknar*'da eleştiri *Kırklar*'daki kadar öne çıkmadı. Hüseyin Akın'ın yönettiği dergide İbrahim Tenekeci, İsmail Kılıçarslan, Zeynep Arkan, Mustafa Celep, Alper Gencer, Furkan çalışkan, Ünsal Ünlü, Mustafa Akar, Ahmet Edip Başaran, Mehmet Şah Erincik şiirleriyle dikkat çektiler. Dergide Türk şiirinin meselelerinden ziyade kitap tanıtımı, deneme, değini türünde yazılar öne çıktı.

Ocak 2004'te Seyfullah Aslan yönetiminde yayın hayatına başlayan *Derkenar*, 6. sayıya kadar disiplinli bir dergi değildi. 6. sayısında başlayan toparlanma, 10. sayıdan itibaren kendini hissettirdi. Hüseyin Akın, Furkan Çalışkan, Mustafa Akar, Ahmet

Murat, Cihan Aktaş, Ali Emre, Said Yavuz, İbrahim Tenekeci, Kâmil Yeşil, Ömer Aksay, Abdullah Harmancı, Ünsal Ünlü, Atilla Yaramış, Ahmet Edip Başaran, İsmail Kılıçarslan, Mehmet Şah Erincik, Berat Demirci, Ayhan Demir, Osman Toprak gibi şair ve yazarlarla adından söz ettiren bir dergi oldu.

Kökler

Kökler, Osman Özbahçe yönetiminde, üç aylık edebiyat dergisi olarak yayımlandı. 12 sayı sürdü. Nisan 2003'ten Haziran 2006'ya kadar 3 yıl çıktı.

Osman Özbahçe, *Kökler*'de yazdığı yazılarla, günümüz şiirinin konuşma üzerine kurulması gerektiğini ısrarla vurguladı. Konuşmanın ayrılmaz unsuru olarak, şiirde konuşan öznenin konuşmaya paralel güçlendirilmesi gerektiğini savundu. “Böylece şiirin sunduğu kişilik ya ortadan kalkmakta ya da iyice silikleşmektedir,” diyerek günümüz şiirinin ethos ve pathosu birleştiren bir damardan akması gerektiğini ileri sürdü. Modern şiir algısını ethos ve pathos kaynaşması üzerine kurdu: “Fakat bir şekilde böyle bir dengeden veya bu iki damarın bir şiirde toplaşmasından da söz etmek istiyorum. (...) Örneğin, İsmet Özel'in şiiri bağlamında, ethos temeline oturtulmuş bir pathos damarından söz edilebilir. (...) Modern şiir ethos ve pathos şeklindeki tanımlamadan hareketle veya bu mesele etrafında dönmekle ulaşılabilecek hususları bünyevi bir güce dönüştürebilmek hususunda en etkili zemindir. (...) Bu kopuklukların sebebi Ali Celep'in şiirlerinde konuşan öznenin yeterince güçlü bir kişiliğe sahip olmamasıdır. (...) Konuşmanın bütünlenmesi için (kusursuz konuşma) konuşmanın, bünyesinde şiirin üç sesini de barındırması gerekir. (...) Şairin eli sesler arasındaki sınırı kaldırabilenidir. Bir ses öteki seste ergimiş, artık ayrıştırılamaz bir hâle getirilmelidir; çünkü modern şiir bir sentezdir. Çağımız bir şiir türüne sıkıştırılabilecek bir çağ değildir. (...) Bunun teknik şartı seslerin birbirine nüfuz edebilmesidir. Bunun için konuşan öznenin olabildiğince somutlanması gerekir. (...) Bugün için, şiirde konuşan özne kendi kendine de konuşsa, bir topluluğa da konuşsa konuşması bir topluluğa konuşmadır. Ben diyerek konuşan veya kendi kendine konuşan bir öznenin konuşması bir kahramanın konuşmasına tekabül edebilir. Hatta günümüz şiirinde kendi kendine konuşma öyle bir konuşmadır ki gerçekte bu konuşma herkese yapılmış bir konuşmadır.” (*Kökler*, sayı 4-5, Ocak 2004) “Modern şiir, türleri ortadan kaldıran değil, türleri birbirine yaklaştıran değil; bütün türlerden beslenen ve kendi düşüncesiyle gelen yepyeni bir mantıktır.” (*Kökler* 9, Nisan 2005)

Kökler'de, yenilik arayışlarının köklerle buluşturulması, karşılığının köklerde aranması çabaları dikkat çekti. Bugünün verileriyle şiirimizin birçok usta ismi değerlendirildi. Ahmet Hâşim, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Orhan Veli, Turgut Uyar, Nâzım Hikmet... gibi isimler üzerine yazılan inceleme yazıları, İkinci Yeninin safha safha ele alınışı, Metin Eloğlu, İsmet Özel, Cahit Zarifoğlu şiirinin işlenmesi, bugünkü şiire gelen çizginin tespiti ve netleştirilmesi, *Kökler*'i ismiyle müsemma kılan bir başka yönüdür. Bu çerçevede *Kökler*'in en belirgin yeri ve ayrıcalığı, uzun, oylumlu eleştiri-

inceleme yazılarına yer vermesi. Türk edebiyatında belki de *Kökler*'e gelinceye kadar hiçbir kuşak dergisinde görülmemiş derecede etraflı metinler bu dergide yayımlandı ve bu metinler yazıldıkları bağlam içinde seçkin metinler olma özelliğine sahiptir.

3. sayısında “Devamsızlar” dosyası yaptı. Şiir yayımladıkları dönemlerde ses getirmiş; fakat sonraları görünmeyen şairlerin yeni şiirlerinden örneklerle şimdi neden yazmadıklarını soruşturdu. Osman Konuk’un muhteşem dönüşü meselâ *Kökler*'le oldu. Dosyayla Hüseyin Atlansoy, Osman Konuk, Şaban Abak, İlhami Atmaca, Ayhan Kurt, İbrahim Kiras, Hakan Albayrak, Hakan Şarkdemir, Ahmethan Yılmaz tekrar şiire davet edildiler. Denemede Mehmet Erdoğan’ın öne çıktığı dergide, Gökhan Özcan, Abdulah Harmancı, Yıldız Ramazanoğlu, Cihan Aktaş, Rabia Gülcan, Mehmet Harmancı, Nihan Kaya, Ahmet Sait Akçay, Meral Afacan gibi isimlere yer vermesine rağmen hikâye en başarısız yönüydü.

Kökler'in bence unutulmaz yazılarından birkaçını burada anmak gerekir: Osman Özbahçe'nin, “Ölüm İdi Kolaya Yenen Kişiyi” (İsmet Özel'in “Ölüm Kere Ölüm Ölüm Kare” şiiri üzerine, sayı 1) başlıklı yazısı eleştiri alanında ender şiir yazılarından biridir. İbrahim Demirci'nin, “Kendini Ateş Sanan Kül: Ahmet Hâşim” (sayı 2) adlı inceleme yazısı; Hakan Şarkdemir'in, Türk Şiirinde “Modern Epik Şiir Geleneği” (sayı 7) başlıklı çok önemli incelemesi; Murat Güzel'in, “İktidar ve Nesnelere” (sayı 9) ve “Günümüz Şiirinde Yenilik Fikri” (sayı 12) başlıklı başyazıları; aynı şekilde Hakan Şarkdemir'in gündem belirleyen “Mükemmel Kısa Şiir” (sayı 10) başlıklı başyazısı; Ali K. Metin'in Attilâ İlhan (sayı 4) ve Metin Eloğlu (sayı 8) incelemeleri; Hayriye Ünal'ın Sezai Karakoç'un, “İnci Dakikaları”nı işleyişi (sayı 11) ve Osman Özbahçe'nin, “Türkiye'nin Hayatı” (sayı 12) adlı yazısı bence bilhassa önemli metinlerdi.

Ücra

Ücra'nın ikinci dönemi 31. sayıdan devam ederek, iki aylık bir periyotla yeniden başladı. Önceden olduğu gibi, bu dönemde de dergiyi Murat Üstübal ve Bülent Keçeli çıkarıyor. Yeni dönem logosu da Serkan Işın'dan.

Osman Erkan, İlhan Kemal, Enes Özel, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Murat Üstübal, Bülent Keçeli, Görsel İşleriyle Derya Vural ve Mehmet Cihat, Hasan Karayel, Yavuz Altınışık, Mithat Çelik, Nazmi Cihan Beken, Sinan Ulakcı, Evren Kuçlu, Saba Kırır Eylül 2009'da başlayan yeni dönemin ilk sayısındaki şairler. İlk dönemin aksine bu denli katılımın gözetilmesi *Ücra* adına bir başarı. Aynı şekilde önceki dönemde genellikle iki yazarla sınırlanan yazılarda da bir açılım var. Hayriye Ünal, Celâl Soycan ve Sinan Ulakcı ilk sayımı yazarları. Yeni dönemin felsefesi, “iyi şiirde buluşmak.”

Ücra'nın şiir anlayışı geçmişte yer yer tartışma konusu oldu. Tekâmüle dönük adımları bazen deneycilikle eşlendi. İlk döneminde Murat Üstübal, Bülent Keçeli, Aziz Kemal Hızıroğlu, Süleyman Aytaç, Baran Esmer, Yılmaz Cemgil, Serkan Işın,

Mehmet Öztekin, Efe Murat, Utku Özmakas, Mithat Çelik, brşzgr, Hamza Çelikel, Zeki Karaaslan, İlhan Kemal, İlhan Berk, Ahmet Güntan, Mehmet Sarsmaz, Ali Özgür Özkarcı gibi isimler yer aldı.

Kertenkele

16. sayısına ulaşan *Kertenkele*'yi Muammer Yavaş yönetiyor. Özellikle 10. sayısından itibaren ciddi eleştiri yazılarıyla bir atılım içinde. C. Ali Ahmet ve Mustafa Celep'in günümüz şiiri ve şairleriyle ilgili yazdıkları yazılar ilgiyle okunuyor. Serdar Akdağ, Adnan Duran, Muhammet Hüküm, Orhan Tepebaş, Selçuk Küpçük, Mustafa Özdemir, Ali Rıza Güç, Mustafa İjaz, Muhsine Arzu Ayan, Yakup Altıyaprak da değişik konulardaki yazılarıyla derginin eleştiri cephesini güçlendiriyorlar.

Mustafa Celep, Muammer Yavaş, İshak Koç, Mustafa İjaz, Fatih Çodur, Orhan Tepebaş, Ezra Cenker, Murat Şahin, Muhammet Hüküm, Ahmet Çiçek, Şinasi Tepe, Abdülkadir Akdemir, Nihat Ağacıkoğlu derginin öne çıkan şairleri.

Heves

Ali Özgür Özkarcı ve Mehmet Öztekin yönetiminde Adana'da çıkmaya başladı. Daha sonra yönetime Ömer Şişman da katıldı. *Heves*'te farklı şiir anlayışından birçok şair yer aldı. Önceleri birbirine yakın şairlerle yola çıkmış izlenimi verirken giderek genişleme eğilimine girdi. Dönem dönem anlayışında kırılmalar gözlemlendi.

Heves'in dergi politikası, anlayışı, yayın prensipleri giriş yazılarında dile gelen hususlardan farklı bir yerde duruyor. Yani dergi başka bir şey söylüyor, bu yazılarda başka bir şey söyleniyor. Şiir bağlamında yayımladığı kimi metinlerle doksandan gelenlerin çıkardıkları dergiler arasına katıldı. Genişleme politikası doğrultusunda giderek daha çok sesli olacağı da muhakkak. Merkez dergilerindeki vitrin malzemelerini dergiye taşımak *Heves*'i nereye götürür, zaman gösterecek bunu.

Karayazı

Karayazı, Adana merkezli bir dergi. Yormayan bir görselliği var. Ersun Çıplak ve Cuma Duymaz yönetiminde Nisan 2008'de, iki aylık bir periyotla yayın hayatına atıldı. "Önsöz"leri derginin karakterini yansıtan ipucu yazıları. Bu yazılara özel bir önem verildiği ortada. İlk sayısında Feriz Şahin, Ali Galip Yener, Enis Akın, Ersun Çıplak, Nemci Zekâ, Celâl Soycan, Cuma Duymaz, Celâl Gür yazdı. İkinci sayıda "Manifestolar Şiirimize Ne Yaptı?" başlıklı bir soruşturma yaptılar. Ömer Aksay, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Bülent Keçeli, Salim Nacar, Murat Üstübal, Osman Erkan, Abdullah Şakalar, Talip Nacar, Mustafa Günay, Öktem Tepe, Serdar Koçak, Bülent Şanlı, Ahmet Bozkurt gibi şair ve yazarların omuz verdiği bir dergi *Karayazı*.

- *Karagöz*, Ekim-Aralık 2009, S. 9, s. 63-65.

Kitap Yatağı Dergiler-I

Edebiyat Âlemi’nde Ne Var Ne Yok?

Kimi dergiler tam takım hâlinde kütüphanelere girme becerisini bir türlü gösteremezler. Bu onların suçu değildir elbette. Zamanında yayınlanmış nice dergiyi takip edip de ciltletmediği için kaybetmiş çok kişiöglü vardır şu yeryüzünde.

Edebiyat Âlemi de bu dergilerden biridir. Derginin ne Ankara Millî Kütüphanede ne de Türk Tarih Kurumu Kütüphanesinde bir takımı vardır. 34 sayı çıkmıştır ve son sayısı bir Yahya Kemal özel sayıdır.

Derginin Ali Birinci Kütüphanesinde bulunun eksiksiz takımını incelerken bu dergide yayınlanmış dikkat çekici bir kısım yazıların kitaplaşabilecek boyuta ulaştığını müşahede ettim. Takip edebildiğim kadarıyla burada söz edeceğim yazı dizileri kitaplaşmamıştır.

Zuhuri Danışman’ın “Sahneye Çıkarılan Türk Edibleri” üst başlıklı yazı dizisi sekiz bölüm sürmüştür. Neresinden bakılsa ilgi çekici bir başlık taşıyor. Burada Yunus Emre, Nef’î, Cem Sultan, Ahmed Paşa, Süleyman Çelebi, Hacı Bayram Velî, Rûhî-i Bağdadî, Yavuz Sultan Selim ve Fuzulî’den söz edilmektedir. Bir tarihçi olarak tanıdığımız Danışman’ın kaleminden çıkmış bu yazı dizisi ufak ve sevimli bir kitap teşkil edebilir görünüyor.

İsmail Oğuz, “İslâm’ın Büyük Mutasavvıfları” başlıklı on iki bölümlük yazı dizisinde ağırlıklı olarak Muhyiddin-i Arabî üzerinde duruluyor. Son üç bölümünde ise Ferideddîn-i Attâr ele alınıyor. Bir yazar olarak ismi meşhur olmayan Oğuz’un bu yazı dizisi acaba kitaplaşmış mıdır?

M. Tevfik Ararad’ın Yunus Emre hakkındaki beş bölümlük etüdü de kitaplaşsa hiç fena olmayacak çapta gözüküyor. Yunus hakkında eski süreli yayınlarda kalmış böyle çok yazı dizisi vardır aslında. Ararad’ın yazı dizisi “Bir Ben Vardır Bende “Ben”den İçeru” başlığını taşıyor.

Yine *Edebiyat Âlemi’nde* Baha Doğramacı’nın “Edebî Kıymetler ve Şahsiyetler” üst başlıklı yazı dizisi ise Niyâzî-i Mısırî’den söz ediyor. Tamamlanmamış gözükken bu yazı dizisi, Doğramacı’nın yazdığı diğer dergiler de gözden geçirilerek belki sürmüştür.

Bu dergide Feridun Kandemir’in de çok sayıda röportajı bulunuyor. Kandemir’in 2008’de Yağmur Yayınları arasında kitaplaştırılan *Sordum Söylediler* adlı röportaj

toplamına –karşılaştırmadım ama– *Edebiyat Âlemi*’nde yayınlananların da dâhil edildiğini sanıyorum.

Bu arada *Edebiyat Âlemi*’nden bizi haberdar eden Alâattin Karaca’ya teşekkür borçluyum. Elbette elindeki eksiksiz koleksiyonu incelememize müsaade eden Ali Birinci Hocamıza da. Bu 34 sayılı ufacak ama dolu dolu dergiyi görmek ve incelemek bir mutluluk oldu.

Yusuf Turan Günaydın

www.dunyabizim.com

Kitap Yatağı Dergiler-2

“Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz...”

Millet’i, süreli yayıncılığın bugün ulaştığı yere bakarak bir dergi olarak nitelenebiliriz. Oysa başlığının altında “Perşembe Günleri Çıkar Haftalık Siyasî Gazete” yazar. Tabloid boy denilen ve yakın bir zamana kadar çoğunlukla mahallî gazetelerin tercih ettiği bu ebatla yayınlanmış bir mevkuteye ‘gazete’ demek garip gelebilir yeni nesle. Günümüzde bu ebadı daha çok bazı haftalık dergiler tercih ediyor. Bu gibi sebeplerle biz de bu ‘gazete’den ‘dergi’ diye söz edelim.

1940’lı yılların ikinci yarısında yayınlanmaya başlayan *Millet*’in ‘sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden’ zât Cemal Kutay (1909-2006)’dır. Tarihçi olarak tanınan Kutay, bu dergiye tam anlamıyla mührünü vurmuş bir ‘idareci’dir. Koleksiyonları bütünüyle incelendiğinde içinde Kutay’ın yayınlanmış bir kısım eserlerini barındırdığı görülebilir. Fakat ilgi çekicidir ki, bu dergide kalmış ve kitaplaşmamış daha birçok çalışması vardır Kutay’ın.

Burada derginin bütününe inceleyerek kitap yatağı bir dergi olduğunu göstermeyeceğiz *Millet*’in. Fakat içinde yer alan bir hatırat tefrikasından müstakil olarak söz etmeye değer görüyoruz.

Mehmet Âkif’in oğlu Emin Âkif’i, Âkif’le ilgilenen hemen herkes ismen de olsa tanır. İşte Âkif’in mektuplarında sık sık müştekî olduğu ve özellikle Fuad Şemsi’ye yazdığı mektuplardan kendisini çok sıkıntıya soktuğunu anladığımız oğlu merhum Emin Âkif’in babasıyla ilgili hatıraları *Millet* gazetesinde tefrika edilmiştir. “Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz...” üst başlıklı bu hatırat tefrikası 15 bölüm sürmüştür.

Emin Âkif, hatıralarına Millî Mücadele yıllarında İstanbul'dan Ankara'ya Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey eşliğinde nasıl yola çıktıklarını anlatarak başlar. Hayatının Ankara safhası, Ali Şükrü'nün bir suikaste kurban giderek ortadan kayboluşu, Büyük Taarruz günleri ve Âkif'in Edirne günleri tefrikası yarım kalmış bu hatıratta ayrıntılı bir biçimde yer alır. Hatıratın yarım kaldığını 15. bölümün bitimindeki “Birinci Kısımın Sonu” şeklindeki ifadeden anlıyoruz. Ne yazık ki *Miller*'te bu tefrikanın ardı gelmemiştir. Kim bilir belki Cemal Kutay arşivinde bir yerlerde duruyordur.

Emin Âkif'in hatıralarının Âkif'in mektuplarında geçen birçok noktayı da aydınlığa kavuşturabileceğini ekleyelim. Dolayısıyla bu hatırat tefrikası Âkif'in hayatıyla ilgili birçok ayrıntıyı da okuyucunun önüne seriyor.

İmdi, on beş bölümlük bu ufak hatıratın, yine ufak bir kitaba dönüşüp dönüşmeyeceği üzerinde birazcık kafa yoralım. Kanaatimizce dönüşmelidir. Bu hâliyle varlığından birçok Âkif ilgisinin bile haberdar olmadığı tefrika başka türlü okuyucuya nasıl ulaşabilir ki... Yalnız -vefatından sonra dağılmadıysa- Kutay Arşivi elden geçirilip yarım kalmış tefrikanın devamı bulunabilirse aliyyülâla olacaktır elbette. İşte üzerinde çalışmaya değer bir konu.

Böylece *Miller*'in yataklık ettiği kitaplardan biri olan bu tefrika gün ışığına çıkmış olacaktır. Ve tabii Âkif araştırmaları ivme kazanacaktır.

Yusuf Turan Günaydın

www.dunyabizim.com

Kitap Yatağı Dergiler: 3

İkindiyazuları'nın Kitapları

Maraş'ın Andırın ilçesinde mahallî bir gazetenin sanat eki olarak yayınlanan *İkindiyazuları*, dokuz yılı aşkın bir süre büyük şehre hiç de özenmeden “taşra”da yayınına sürdürmüş bir dergidir. Türk dergicilik tarihinin en ilgi çekici örnekleri arasında yer alır.

İkindiyazuları'na yataklık ettiği/edebileceği kitaplar açısından yaklaşabilmemiz için bütün sayılarını önümüze koymamız lâzımdır. Bu mümkün müdür? Sanırım tam bir koleksiyonu *hiç kimsede* yoktur. Uzunca bir süre *Andırın Postası* gazetesinin orta sayfalarında –ayda bir– yayımlandı. Derginin özellikle bu (ilk) dönemini şahsî kütüphanelerde bulabilmek daha da zor olmalıdır.

“Andırın Postası Sanat Eki” unvanıyla *müstakil* bir dergi olarak yayınlanmaya başladıktan sonraki sayılarından elimde bulunan ilk sayı “üçüncü yıl, Eylül 87, sayı: 60” şeklinde künyeleniyor; son sayı ise; “dokuzuncu yıl, Eylül doksan üç, sayı: yüz-yirmidokuz” şeklinde...

Arif Ay, Şaban Abak, Mevlâna İdris, Cevdet Karal, Kemal Sayar, Mustafa Özçelik, Recep Karip, Hakan Albayrak, Müştehir Karakaya, Nurullah Genç, Ali K. Metin, Nazir Akalın, Hüseyin Atlansoy, M. Ruhi Şirin, Selami Ece, Mehmet Ragıp Karcı, Seyfettin Ünlü, İbrahim Kiras, İlhami Atmaca, Bahaettin Karakoç, Osman Özbahçe, Mustafa Aydoğan, Ömer Erinç, Adem Turan, İsmail Aykanat... gibi birçok şairin şiir kitaplarını besleyen ürünler yayınlandı bu dergide.

Yine dergide çok sayıda şiirine rastlanan Nazlı Nihal Özer, Kerim Öğretmen, Serap Ural, Abdüssamed Köse, Abdülnasır Yıldırım, Burak Deniz gibi şairlerin şiirlerini kitaplaştırdıklarını ise duymadım, görmedim.

İkinci yazıları'nı mütevazı matbaasında elle dizgi usûlüyle kotaran merhum Nedim Ali [Zengin] yazı ve şiirleriyle kendi dergisinde çok görünmese de yazdı mı uzun uzun yazıyordu. Dönemdaşları, dostları onun için bir hatıra kitabı olsun yayınladılar mı? Yine duymadım, görmedim. Aslında dergisinde yazdıkları bir ufak toplam teşkil edebilir görünüyor. Bütün bunlar, İrfan Çiftçi'nin Ocak '93 tarihli 125. sayıda gerçekleştirdiği derginin hikâyesini Nedim Ali'nin dilinden aktaran röportaj ile birleştirilebilir. Elbette başka dergi veya gazetelerde yazmışsa bunlar da kitaba eklenebilir. Sanırım çok geç kalmış bir çalışmadır bu: Dostların vefasızlığı bir tür...

İlgi çekeceğini düşündüğüm bir yan ürünü de *İkinci yazıları*'nın *Posta Çıkımı*'dır. Önce *Andırın Postası*'nın müsait herhangi bir sayfasında yayınlanan mesaj, mektupçuk veya bilgisayar öncesi bir tür email toplamı daha sonra *müstakil* olarak dergileşti. *Posta Çıkımı* tespit edebildiğim kadarıyla bir tek ciddi 'mektup dergisi'nin –o da dört sayı– [Posta Kutusu, Güz 2003-Yaz 2004] yayınlanabildiği ülkemizde ilk mektup dergisidir belki de. *Posta Çıkımı* kitaplaştırılınsın desem, abartmış olur muyum bilmiyorum.

Ocak '90 tarihli 89. sayısında Kemal Sayar'ın bir çağrısıyla yayınlanmaya başlanan “100 Türk Büyüğü” başlıklı sivil biyografi girişimi ise bugünden bakıldığında iyiden iyiye kitaplaştırılabilir bir toplamdır. 108. sayıda sona eren bu biyografi dizisinin her bir maddesi bir kişi tarafından yazılmış ve bu durum yazarın isim ve soyadının sadece baş harfleriyle gösterilmiştir. Abdurrahim Karadeniz, Ömer Muhtar, Fatih Köksal, Deniz Celal, Mesture Gözüpek, Ömer Erdoğan, Recep Seyhan, Demir Ali Taşçı, Rıfki Kaymaz, Mustafa Oğuz, Musa Güner, Selami Ece, M. Emin Alper, Talât

Uzunyaylalı, Ali Verçin, Ayla Erol A., Süleyman Sahra, Rahmi Kaya, Abdussamed Köse, Ahmethan Yılmaz, Selim Erdoğan, Hıdır Toraman gibi –yanlış saymadıysam– 90 ismin yer aldığı bu ilgi çekici biyografi dizisi Nedim Ali’nin –belki de yayınlanmış tek biyografisini– ihtiva ediyor. Dikkat çekmeye gerek yok ama yine de burada yer alan birçok biyografinin yazar sözlüklerine veya ansiklopedilere pek girmediğini belirtmiş olalım. Seksenli, doksanlı yıllarda şiir, öykü, deneme gibi edebî alanlarda kalem oynamış gençler üzerine araştırma yapacak olanların gözünden kaçmamalıdır.

Mart ’93 tarihli 126. sayıdan itibaren *İkindiyazıları*’nı yönetmeye başlayan Ömer Aksay’ın “Eskiz Defteri” başlıklı portre / moral biyografi yazıları da edebî üslûbuyla kendini okutan metinlerdir. Aksay, o tarihlerden bugüne eskizlerini başka dergilerde de ara ara yazmayı sürdürüyor. Demek ki birikerek, durularak kitaplaşacak bir toplama karşı karşıyayız.

Bir gün eksik sayılarını bulup bütünüyle önüme koyma imkânı bulabilirsem kitap yatağı bir dergi olarak *İkindiyazıları*’nı teferruatlı bir biçimde inceleyebilirim. Hemen belirteyim ki, pek ümitli değilim.

Bilvesile Nedim Ali’nin ruhuna Fâtîha hediye ediyorum.

Yusuf Turan Günaydın
www.dunyabizim.com

Kitap Yatağı Dergiler-4

Ayan-Beyan Ayane

Ocak 1988’de çıkmaya başlayan *Ayane* dergisi Aralık 1990’da yayınlanan son sayısıyla önceden planlayarak ve o sayıda bir indeksini de sayfalarının sonuna ekleyerek kapanmıştı. Dergicilik dünyamızın en derli-toplu dergilerinden biri olan *Ayane*, toplam 36 sayı çıkmıştır. Şair-eleştirmen Mehmet Erdoğan’ın yönettiği bu dergi, *Edebiyat Dergisi*’ni ve biraz da ilk dönem *Aylık Dergi*’yi hatırlatan mizanpajıyla sayfalarına ileride kitaplaşacak ve kitaplaşmaya aday birçok şiir ve yazı sığdırmıştır.

Dergide en çok şiiri yayınlanan şairlerden İbrahim Eryiğit ve Arif Dülger’in ilk şiir kitapları, ağırlıklı olarak *Ayane*’de yayınlanan şiirlerden oluşmuştu: Eryiğit’in *Kayıtsız Sevdalar*’ı ve Dülger’in *Şiir Nöbetleri*’nin Mehmet Erdoğan marifetiyle şiir okuyucusuna ulaştırıldığına bizzat şahidim. Belirtmeden geçemeyeceğim bir ayrıntı

da Eryiğit'in 25, 27, 29. sayılarda üç bölümü yayınlanan "Ebu Zer Destanı" başlıklı uzun soluklu mesnevîsinin yarım kalışıdır. Şair, bu destanı sürdürmeliydi bana kalırsa; sürdürmeli ve kitaplaştırmalıydı.

Mehmet Erdoğan'ın ilk şiir kitabı *Örtüye Bürünmüş Sözler*'i oluşturan şiirler ağırlıklı olarak *Ayane*'de yayınlanmıştır. Erdoğan'ın eleştirilerini topladığı *Sübjektif Yazılar*'ı da hakeza *Ayane*'nin bir meyvesidir.

Ayane'de Erdoğan, Eryiğit ve Dülger'in dışında en çok Süleyman Çelik, Hicabi Kırilangıç, Nazir Akalın, A.. İhsan Kolcu, Mustafa Muharrem, Hayrettin Orhanoğlu gibi isimler şiir yayınladı. Ömer Ceylan, İsmail Kasap, Mahmut Kaplan, Mehmet Önal, N. Nihal Özer, Osman Selvi ve M. Ali Garip ise bu dergide yazıp da şiirlerinin kitaplaştığına şahit olmadığımız şahsiyetlerdir. Özellikle Ömer Ceylan'ın sadece *Ayane*'de yayınlanan şiirleri dahi bir kitap teşkil edebilir sanırım. Klasik tarzda bir gazel şairi olarak Serdar Adem'i de *Ayane* sayesinde tanımiştık ama uzun bir zamandır şiir piyasasında rastlayamıyoruz ona. Gazellerini kitaplaştırdığını da sanmıyorum.

Öykü türüne özel bir önem verdiği gözleniyordu *Ayane*'nin. Bu meyanda dergide öne çıkan iki isim İsmail Hocoğlu ve Kâmil Yeşil'dir. Hocoğlu öyküyü sürdürmedi. Yeşil ise o tarihten sonra birçok dergide yayınladığı öykülerini kitaplaştırmış usta bir öykücüdür artık. Sanırım *Ayane*'de yayınlanan ürünlerini kitaplarına almıştır.

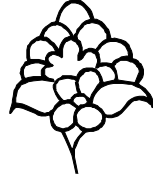
Söyleşileriyle de dikkat çeken *Ayane*'de on bir bölümlük "Sanatçılarımızla Konuşmalar" başlıklı bir söyleşi dizisi yer almıştır. Bu dizi-söyleşilerde ağırlıklı olarak şairler göze çarpar. Söz konusu şairlerin poetikaları üzerinde ileride çalışacak olan araştırmacılar için arayıp da bulunamayacak ipuçları burada meknuzdur. Aslında sadece bu on iki bölüm müstakil bir kitap teşkil edebilir. Fakat dergide yer alan ve ülkemizin sanat ve düşünce erbabıyla gerçekleştirilmiş diğer konuşmalar da çok dikkat çekicidir. Bunlardan Arif Dülger'in İsmet Özel'le yaptığı söyleşi, Özbahçe'nin hazırladığı üç ciltlik İsmet Özel röportajları kitabına girmiştir. Orhan Okay, Arif Ay, Ebubekir Eroğlu, D. Mehmet Doğan, Ahmet Telli, Nihat Genç, Ali Haydar Haksal, Ümit Meriç Yazan ve Yahya Tezel ile söyleşiler ise araştırmacıların gözünden kaçmıştır büyük ihtimalle. Bunların hepsi "Ayane Söyleşileri" gibisinden bir başlıkla bir kitapta toplansa fena mı olur?

Deneme, inceleme ve eleştiri alanında Mehmet Erdoğan isminin öne çıktığını ve burada yer alan yazılarının kitaplaştığını vurgulamıştık. Yine Nurullah Çetin'in roman çözümlemesi üzerine yazdığı üç yazının 2003'ten beri altı baskı yaptığını şahit olduğumuz *Roman Çözümleme Yöntemi* adlı eserinin nüvesini teşkil ettiğini söyleyebiliriz. *Ayane*'de bu iki isimden sonra deneme-eleştiri alanına en çok çapa vuran isim

sanınız Ali İhsan Kolcu'dur. Kolcu'nun dergide yayınladığı "millî romantizm" konulu yazıları, daha sonra kitap çapına ulaştırdığı *Millî Romantizm Açısından Cengiz Aytmatov* adlı eserine götürür bizi. Kolcu Ağırlıklı olarak *Ayane*'de ve diğer bazı dergilerde yayınladığı şiirlerini ise *Aşkın Rengi Kırmızıdır* adlı kitabında toplamıştır. Yine şiir kitaplarının dışında hiçbir nesir kitabı yayınlanmamış bulunan İbrahim Eryiğit de İbrahim Kurşunlu müsteârıyla yazdıkları da dâhil olmak üzere *Ayane*'de ve diğer dergilerde yazdığı deneme ve eleştiri yazılarını kitaplaştırabilir.

Görüldüğü üzere her dergi bir yazarlar kadrosunu besliyor ve yazdıklarını kitap çapına ulaştırmada birikim oluşturuyor. *Ayane* de şiirimizin, nesrimizin bugüne gelişinde kendine düşen rolü oynadı. Şimdi artık bu mütevazı toplamdan birkaç kitabın daha neş'et etmesinin zamanıdır.

Yusuf Turan Günaydın
www.dunyabizim.com

Mûsikî

Kamil BÜYÜKER

2009 yılı Türk mûsikîsi

Kamil BÜYÜKER

Yazar

Türk Müziği, içinde barındırdığı pek çok bölümle (halk, sanat, tasavvuf vs.) bizim öz musikimizdir. Yahya Kemal'in hep terennüm edegeldiğimiz “*Çok insan anlayamaz eski musikimizden/ Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden*” mısraları bu duyguyu en güzel biçimde ifade eder. Her ne kadar musikimizi bu veciz ifadelerle taçlandırsak da Türk Musikisi'nin bu topraklar üzerinde son yüzyılda geçirdiği inişli çıkışlı serencam dikkate değer bir vaziyet arz ediyor. Osmanlı bakıyesi önemli bir mirasa sırtını dönen Cumhuriyet elitleri, alaturka-alafranga ayrımında çağdaş veya asrî (!?) olana yani alafrangaya yani batı müziğine insanları davet ederken büyük bir kökten neşvünema bulacak bir kuşağı da baltaladıklarının -belki- farkında değillerdi.

Türk Müziği, 2009'lara gelindiğinde bizi memnun edecek gelişmelerle birlikte, yozlaşmaya sürükleyen kötü örneklerle de rağbetin yoğunlaştığı bir tabloya doğru sürüklenmektedir. 2009 yılında hazırlıkları yapılan ve büyük ümitlerle yola çıkan “2010 İstanbul Avrupa Kültür Başkenti” etkinliklerine bakıldığında Türk Müziği'nin yani öz musikimizin yine kerhen ve yine sınırlı bir organizasyonda boy gösterdiği görülmektedir. Nitekim 16 Ocak 2010'da gerçekleşen açılış programında, yedi farklı yerde gerçekleşen konserlerde *Tarkan, Nil Karaibrahimgil, Kıraç, Zara, Mercan Dede, Mor ve Ötesi* gibi isimler yer alırken, sembolik olarak sadece Mehter konserinin yer alması, İstanbul'un 1453'ten bu yana geçirdiği evreleri ve bugün geldiği noktayı çok güzel resmediyor.

2009 yılı musiki olaylarına genel olarak göz atacak olursak devletin kültür-sanat politikalarında henüz istenilen düzeyde bir performans sergilemediğini söyleyebiliriz. Hâlâ şumullü bir müzik kütüphanemiz mevcut değildir. Musiki ile ilgili asırlık yazma eserler bugüne aktarılmayı beklemektedir. Müzik/Musiki müzemiz hâlâ mevcut değil. Geçen yıllarda yayınlanan sevindirici birkaç klasik eserin (İbni Sinâ'nın *eş-Şifâ* isimli eserinin Musiki bölümünün çevirisi vb. Litera yay. 2008) devamı olacak eserleri bu yıl yayınlamadık. Bütün bu olumsuzluklara rağmen aşağıda yer alacak listede yine de ümitvar olacağımız maddeler görülecektir.

Bu yıl musiki dünyamızdan önemli isimleri kaybettiğimiz bir yıl idi. Etnomüzikolog Etem Ruhi Üngör, Halk Müziğimizin gür ve yanık sesi Neriman Altındağ Tüfekçi, Ercüment Berker, Üsküdar Musiki Cemiyeti Başkanı Şeref Çakar, Neyzen Sencer Derya gibi isimleri kaybettik.

Bu yılın sonunda aldığımız belki de en önemli haber Müzik Kütüphanesi açılması idi. 35 yıl sonra İTÜ Türk Müziği Konservatuarı bünyesinde ilk defa Müzik Kütüphanesi açıldı.

Şimdi yılın Türk müziği/musikisi alanında öne çıkan başlıklar ve konuları şu şekilde sıralayabiliriz:

BAKİ KALAN BU KUBBEDE...

2009'DA ÖNE ÇIKAN MÜZİK/MUSİKİ YAYINLARI

Müziğimizin köklerine dönüp bakıldığında din olgusu çok açık görülür. Dinden ilham alarak yola çıkan musikimiz, tasavvuf gibi büyük bir irfan kaynağının içerisinde yoğunlaşarak bambaşka bir ahenge bürünmüştür. Tasavvufun hayat bulduğu tekeller bir noktada musikinin icra mekânları olmuştur. Buralarda önemli musiki risaleleri kaleme alınmış, görkemli besteler yapılmış, yeni makamlar tertip edilmiş, meşkler yapılmış, ayinler icra edilmiş ve en nihayetinde musikimiz bu noktadan sonra farklı hususiyetler ve zenginlikler kazanmış. 2009 yılı içerisinde yayınlanan bahsettiğimiz noktada bir kaynak eser Ankaravî'nin *er-Risaletü't Tenzihîyye fî Şe'ni'l-Mevlevîye* isimli eseridir. Eserin künyesi:

- *Mevlevîlik ve Musiki -Er-Risaletü't-Tenzihîyye fî Şe'ni'l-Mevlevîye-*, **Ankaravî**, Yay. haz. Bayram Akdoğan, Rağbet yay., İstanbul 2009, 238 sayfa.

Eserin giriş yazısında şu ifadeler yer verilmiş:

Ankaravi yaklaşık olarak XVI. Yüzyılın ikinci yarısında, yaşamış, Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinde çok değerli eserler bırakmıştır. Mesnevi'yi şerh etmiş olması sebebiyle Hz. Şarih unvanını almış, Tasavvuf, Tevsir, Hadis gibi dini ilimler alanında olduğu gibi, Musiki sahasında da farklı eserler vermiştir.

Er-Risaletü't-Tenzihîyye fî Şe'ni'l-Mevlevîyye onun İslam ve Musiki Konusunda yazdığı önemli eserlerden birisidir. Eser el yazması ve eksiksiz tek nüsha olarak bilinmektedir. Orjinali Arapça olan eser musikinin çalınması söylenmesi hususunda önemli bilgiler ihtiva etmektedir.

Bu başlıkta öne çıkan diğer kitaplar:

- *Türk Dini Musikisi, Cami ve Tekke Musikisi*, Ahmet Şahin Ak, Akçağ yay., Haziran 2009, 290 sayfa.
- *Osmanlı'da Askeri Müzik Mehter*, Mustafa Nuri Türkmen, Kitaplık yay., 2009; 160 sayfa.

- *İbn Sina & Şifa Kitabı / Tıp Kanunu, Felsefe Meseleleri, Müzik*, Say yayınları, Hüseyin Gazi Topdemir, 2009; 688 sayfa.
- *Türk Musikisi Rehberi*, Doç. Dr. Gülçin Yahya Kaçar, Maya Akademi, 2009; 417 sayfa
- *Müziğe Giriş*, Ahmet Çakır, Dem yay. 128 s. İst. 2009
- *Türk Müziğinde Beylik Aranağmeler*, Zeynep Barut, Nisan 2009, 103 sayfa.
- *Bağlama Metodu I-II*, Arif Sağ, Erdal Erzincan, Pan yay. 253 s. , Ekim 2009,

Türk Musikisinin bir miras olarak yeni sisteme devri ile beraber Musiki-Müzik, Alaturka-Alafranga ayrımı da başlamıştı. Osmanlı ve Cumhuriyet arasındaki bu ihtilaflı miras (!) başlığı hâlâ kitaplara konu olmaktadır.

- *Türk Musiki/Müzik Devrimi*, Atilla Sağlam, Aktüel Yay. 2009, 139 sayfa.
- *Cumhuriyet, Halk ve Müzik Türkiye’de Müzik Reformu 1922-1952*, Özgür Balkılıç, Tan yay., 2009, 220 sayfa

Kitabın giriş yazısında şu ifadeler yer alıyor:

“Erken Cumhuriyet Dönemi müzik politikalarına odaklanan bu çalışma, bir yandan dönemin ulus inşa süreci ile “halka doğru” gitme çabaları arasındaki ilişkiyi başta halk müziği olmak üzere farklı müzik türlerine dönük politikalar çerçevesinde anlamlandırmaya çalışırken, öte yandan Türkiye’de 1922-1952 yılları arasında gerçekleştirilen müzik reformuna ışık tutuyor.”

Kitapta genç Cumhuriyet’in müzik alanındaki tercih ve müdahaleleri, ulus inşasına dair genel kuramsal tartışmalarla ilişkilendirilirken, dönemin ve ülkenin özgünlüklerinin de altı çiziliyor. Adnan Saygun, Muzaffer Sarısözen, Bela Bartok gibi isimlerden Halkevleri’nin tüm ülkeye yayılmış şubelerine kadar yeni bir müzik yaratmak için verilen uğraşın çelişkilerine, hayallerine, başarı veya başarısızlıklarına yer veren çalışma, Cumhuriyet tarihinin üzerinde çok tartışma yürütülmekle birlikte pek de bilinmeyen bir kesitine eğiliyor.

“Temiz ve soylu türküler”in nasıl “bütün memleketi tek duygu haline getirmek” için seferber edildiğini konu alan bu kitapta, Türk Tarih Tezi’inden Güneş Dil Teorisi’ne dönemin egemen düşünsel yaklaşımlarının müzik alanındaki yansımalarını izleyecek, aynı zamanda halkçılığın ve milliyetçiliğin söz konusu dönemde kazandığı özgün biçimlere de tanıklık edeceksiniz.”

Müzik felsefesi, müzik kuramı vs. müziğin/musikinin diğer konu başlıklarına giren eserler şunlar:

- *Müzik Üzerine Düşünmek*, Ayhan Erol, Bağlam Yay., 2009, 280 sayfa.

Müzikoloji, etnomüzikoloji, kültürel çalışmalar ve popüler müzik incelemelerinin ilgi alanına giren daha çok da bu disiplinler eğilimleri çaprazlama kesen sorunlar, bu kitapta yer alan yazılara ilham kaynağı oluşturmuş.

- *Müzikli Aklın Defteri*, Ali Ergur, Pan yay. Şubat 2009, 200 sayfa.
- *21. Yüzyıl Türk Müziği Teorisi*, Nail Yavuzoğlu, Pan yay. 2009, 134 sayfa.
- *Kentin Türküsü: Anadolu Pop-Rock*, Cumhur Canbazoğlu, Pan yay. Mayıs 2009, 368 sayfa.
- *60 Dakikada Klasik Müzik & Evde Arabada Heryerde*, Boyut Yayın Grubu, Doç. Dr. Ozan Tunca, 2009; 72 sayfa.
- *Dinlerarası Sevda Türkleri*, Hüseyin Irmak, Punto yay. İst. Haziran 2009
- *Tüm Türküler, En Geniş Türkü Sözleri Arşivi, "Türkü Sözlüğü Ekli"* Alter yay. , 935 s. Ankara 2009
- *Folklor ve Etnoğrafya Halk Türkülerimiz*, Nurer Uğurlu, Örgün yay. 731 s. , İst. Ekim 2009
- *Folklor ve Etnoğrafya Aşk Türkülerimiz*, Nurer Uğurlu, Örgün yay. 743 s. , İst. Kasım 2009
- *Türküler Dile Geldi*, Dr. Merdan Güven, Ötüken yay. 680 s. , İst. 2009
- *Türkülerin Dili*, Mehmet Özbek, Ötüken yay. 523 s. , İst. 2009
- *Müzik Eğitimi ve Öğretimi*, İlhan Özgül, Pegem Akademi yay., 2009; 296 sayfa.
- *Zaman İçinde Müzik (10 Adet Cd Ekli)*, Evin İlyasoğlu, Remzi Kitabevi, 2009; 344 sayfa özellikle bu çalışmada yazar Evin İlyasoğlu kitabını şöyle takdim ediyor: "İnsanoğlu bir deniz minaresine üfleyip sesini gürleştirmeyi başardığında müzik de tarihini yazmaya başladı. Bu kitapta, en yalın teknikten, en karmaşık dokuya dek Klasik Batı Müziği'nin bin yılı aşkın yolculuğu, diğer sanat dallarıyla alışverişi ve toplumsal olaylarla evrilmesi anlatılıyor.

Başta Naxos olmak üzere, çeşitli arşivlerden alınan 12 saati aşkın 10 CD'lik müzik, en eski örneklerden günümüzün akımlarına dek kitabın tüm bölümlerine eşlik ediyor. Sesiyle ve tarihiyle sunulan "Zaman İçinde Müzik", alanında pek az örneğine rastladığımız yetkin bir başvuru kaynağı..."

Bu bölümde ayrı bir başlıkta zikredilmesi gereken yayın faaliyeti İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı tarafından gerçekleştiriliyor.

- **İTÜ TMDK'dan Yayın Faaliyeti:** İlki 2008 yılında yayınlanan “Ölümünün 200. Yılında Sultan III. Selim, (Yayın Danışmanı: Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca; Yayın Koordinatörü: Prof. Dr. Ş. Şehvar Beşiroğlu, Sayı:1 Yıl 2008)” fasikülünden sonra, bestekârlar serisinden ikinci fasikül olarak “Tanburi Mustafa Çavuş (Yayın Danışmanı: Prof. Dr. Nevzat Atlığ; Yayın Danışmanı: Öğr. Gör. Sinem Özdemir, Sayı:2, yıl: 2009)” yayınlandı. Devamı olan bu çalışmayı sadece konservatuardan temin etmek mümkün.
- **TRT'de Yeni Dönem ve Yeni Yayınlar:** TRT yeni döneminde genel müdür koltuğuna oturan İbrahim Şahin, pek çok yenilikle beraber yeni yayınlara da ağırlık vermiş gözüküyor:
- *Notalarıyla Tasavvuf Eserleri Acem Makamı*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 56 s.
- *Notalarıyla Klasik Eserler Acem Makamı*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 50 s.
- *Tasavvuf Halk Müziği Notalarıyla* (Cd Ekli), Hüseyin Yaltırık, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 742 s.
- *Türk Sanat Müziği Antolojisi (A- F)*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 400 s.
- *Türk Sanat Müziği Antolojisi (G- N)*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 330 s.
- *Türk Sanat Müziği Antolojisi (O- Z)*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 310 s.
- *Türk Sanat Müziği Seçme Eserler- 1*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 516 s.
- *Türk Sanat Müziği Seçme Eserler- 2*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 580 s.
- *Türk Sanat Müziği Saz Eserleri- 1*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 355 s.
- *Türk Sanat Müziği Saz Eserleri- 2*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 400 s.
- *Konularına Göre Notalarıyla Türküler Oyunlu Türküler*, TRT Yayınları, 2009, 63 s.
- *Konularına Göre Notalarıyla Türküler Bayram Düğün Kına Türküleri*, TRT Yayınları, 2009, 63 s.
- *Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi Cilt- 1*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 438 s.
- *Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi Cilt- 2*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 380 s.
- *Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi Cilt- 3*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 200 s.
- *Türk Halk Müziğinden Seçmeler- 1*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 575 s.
- *Türk Halk Müziğinden Seçmeler- 2*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 520 s.
- *Çocuklar İçin Cenan Akın Şarkıları*, TRT Yayınları, Yayın Yılı: 2009, 90 s.

MUSİKİ DÜNYASINDAN HAYATLAR / HATIRATLAR

Bir dizi hatıratın ve önemli isimlerin biyografilerinin ve musiki yazılarının derlenip yayınlandığı kitap yayını da yapıldı. Bunlardan dikkat çeken bir eseri burada zikretmek yerinde olacaktır. Bir büyük nazariyatçı, bestekâr, doktor, milletvekili Osman Şevki Uludağ'ın musiki yazıları torunu tarafından kitaplaştı. Hem önemli bir ismin yazıları bu vesile ile bir araya gelmiş bulunuyor, hem de bir torun vefanın en güzel örneğini göstermiş oluyor.

- Çok Gururlu, Çok Kırgın, Maria Callos'ın Hayatı, Alfanso Signorini, Çev. Eren Yücesan Cendey, Turkuaz Yay. 2009, 247 sayfa.
- İlham Gencer –Sanatta ve Siyasette- Sami Coşkun, Fosil yay. İst 2009, 148 sayfa.
- Avrupalı Saraylarından Yıldız'a İstanbul'da Bir Hoş Sadâ, Anna Grosser Rilke, Çev. Deniz Banoğlu, T.İş Bankası yay. Haziran 2009, 315 sayfa.
- Biraz Hayat Biraz Sanat, Kemeçeci Bir Avukat “Nihat Doğu Kitabı” (cd ilaveli), Ege Üniversitesi Basımevi, 2009, 180 sayfa.
- Yalnızlık Kederi, Fazıl Say, Doğan Kitap, Temmuz 2009, 188 sayfa.
- Mersinden Yükselen Çağdaş Bir Ses: Nevit Kodallı (CD ilaveli), Evin İlyasoğlu, Pan yay. Mayıs 2009, 168 sayfa.
- Tanburî Necdet Yaşar “Anılar, Dostlar” (CD ilaveli), Gonca Tokuz, Brainstorm yay.
- Ozanlık Geleneği ve Halk Ozanı Arif Delen (Hayatı, Türküleri ve Şiirleri), Aksaray Türküleri, Haz. Hasan Delen, Temmuz 2009, 206 sayfa.
- **Bir Kültür Savaşçısı Dr. Osman Şevki Uludağ & Musiki Yazıları (Cd Ekli)**, İrem Ela Yıldızeli, Pan yay., 2009; 240 sayfa.
- Cüneyd Orhon Anlatıyor “Radyo Günlerim”, (CD İlaveli) Bülent Aksoy, Pan yay. 312 s. +14 s. Resim

DERGİLERDE MUSİKİ

- Talip Mert, *Dede Efendi'nin Veda Hacı*, Türk Edebiyatı, Aralık 2009, Sayı:434
- Gürkan Yavaş, *İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu*, Türk Edebiyatı, Ekim 2009, Sayı:432
- Mehmet Güntekin, *Musiki Cemiyetlerinin İstanbul Zirvesi*, Türk Edebiyatı, Haziran 2009, Sayı:428
- Yalçın Çetinkaya, *Türk Musikisinde Dönemlendirme*, Türk Edebiyatı, Mart 2009, Sayı:425

- Bayram Bilge Tokel, *Neriman Altındağ Tüfekçi'nin Ardından: O Türklerin Diva'sı değil Ana'sıydı*, Türk Edebiyatı, Mart 2009, Sayı:425
- Mehmet Temelli, *Bekir Sıtkı Sezgin Bey'in Vefatı Münasebetiyle Oğlu Kudsi Sezgin ile (Söyleşi)*, Yedi İklim Dergisi, Eylül 2009, Sayı: 234
- Ali İhsan Yıldız, *Rock Konserleri ve Özgürleşmenin Damgası*, Yedi İklim Dergisi, Eylül 2009, Sayı: 234
- Ebul Faruk Önal, *Osmanlı'da Milli Marşlar ve Hamidiye Marşı, Yediküta Aylık Tarih, İlim ve Kültür Dergisi, Ekim 2009, Sayı:14*
- **Kamil Yıldız, *Bir Tanburi Cemil Bey Yazısına Doğru, Dergâh Dergisi, Sayı:236 Ekim 2009***
- **Hüseyin Elit-Buket Teneke, *Bir Oto-asimilasyon Örneği: Musikide Batılılaşmak, Yad u Feryad, Dergâh Dergisi, Sayı:236 Ekim 2009***
- Kâmil Büyüker, *Osmanlı'da Kadın Bestekârlar ya da Musikişinas Kadınlar*, Kültür Dergisi, Sayı:14, 2009

DERGİ EKLERİ

Ankara merkezli yayın yapan Diyanet Dergisi bir süredir bülten olma özelliğinden sıyrılıp yayın felsefesinde köklü değişiklik yapmış ve önemli bir dergi olma yolunda ciddi gayretler sarf etmeye başlamıştı. Dergi, bu hususu farklı konularda ek vermek suretiyle de ortaya koymuş oldu. Musiki ve Ezan ekleri başlı başına bir kaynak olma özelliği taşıyor:

Tevhide Çağrı: Ezan, Diyanet Aylık Dergi, Ekim 2009, Sayı:226

Yer alan başlıklar:

- *Tarihi Süreçte Ezan*, Dr. Veysel Nargül
- *Ezan İslâm'ın Şiari Kutsal Çağrı*, Yrd. Doç. Dr. Ömer Özpınar
- *Dinmeyen Tevhid Çağrısı Ezan*, Prof. Dr. Ali Akpınar
- *Ezan, Minare ve Sembol*, Doç Dr. Selim Özarslan
- *Bir Özgürlük Simgesi Olarak Ezan*, Do. Dr. Mustafa Doğan Karacoşkun
- *Avazeyi Bu Aleme Davut Gibi Sal*, Kâmil Büyüker
- *Ezan ve Ses Estetiği*, Ahmet Şahin
- *Nağmeden Gönüle: Musiki, Diyanet Aylık Dergi, Mayıs 2009, Sayı:221*

- *Hz. Peygamber Döneminde Musiki ve Türk Din Musikisi'nde Hz. Peygamber*, Doç Dr. Ahmet Hakkı Turabi,
- *Osmanlı Geleneğinde Dinî Musiki Üstüne Birkaç Not*, Dr. Bülent Aksoy
- *Camiden Yükselen Musiki- İz Bırakanlar ve Hatıralar-*, Kâmil Büyüker
- *Musiki, Âlemdaki Süsün Bir Parçasıdır*, Prof. Dr. Süleyman Uludağ ile Söyleşi
- *Musiki Medeniyetin Göstergesidir*, Prof. Dr. Hüsrev Hatemi ile Söyleşi
- *Klasik Türk Musikisinin En İhtişamlı Örnekleri, Dinî Musikimiz Alanında Verilmiştir*, Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca ile Söyleşi
- *Besteler, Her Dönem Farklı Bir Ahenk ve Güzellik İhtiva Eder*, Amir Ateş ile Söyleşi
- *Dinî Musiki Kültürümüz Dünyanın En Zengin Dinî Musiki Kültürlerinden Biri-dir*, Muzaffer Şenduran ile Söyleşi

Nağmeden Gönüle: Musiki, Diyanet Avrupa Aylık Dergi, Mayıs 2009, Sayı:121

- *Musikinin Gücü*, Prof. Dr. Mehmet Demirci
- *Dinî Türk Musikisi*, Fırat Kızıltuğ
- *Fatih Döneminde Dinî Musiki*, Yrd. Doç. Dr. Recep Uslu
- *Dinî Musiki, Geleneği ve Büyük Ustaları*, Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan
- *Musiki, Âlemdaki Süsün Bir Parçasıdır*, Prof. Dr. Süleyman Uludağ ile Söyleşi
- *Din ile sanat, sanat ile musiki, musiki ile duygu iç içedir*, Prof. Dr. Mustafa Kara ile Söyleşi
- *Aşkı ifade etmede musiki güçlü bir vasıta*, Ömer Tuğrul İnançer ile Söyleşi
- *Musiki Medeniyetin Göstergesidir*, Prof. Dr. Hüsrev Hatemi ile Söyleşi
- *Besteler, Her Dönem Farklı Bir Ahenk ve Güzellik İhtiva Eder*, Amir Ateş ile Söyleşi

MUSİKİMİZİ KAPAK YAPAN DERGİLER

Haftalık yayın yapan haber dergisi **Aksiyon** “İnleyen Nağmeler” Türk Musikisi var olma mücadelesi veriyor; başlığıyla, Türk Musikisi'nin dününü ve bugünü irdeleyen, musikimizin sorunlarını tartışan bir dosya hazırladı. (Sayı : 768 / 24-30 Ağustos 2009) Tuba Deniz'in hazırladığı dosya dikkate değer bilgiler ve konular içeriyor. Bu bağlamda haber dosyasında Alaeddin Yavaşca, Doğan Dikmen,

Cem Behar, Ahmet Hatipoğlu, Erol Sayan, Fikret Karakaya, Ahmet Özhan, Ertuğrul Erkişi, Ömer Tuğrul İnançer, gibi önemli isimlerle görüşmeler yapılmış. Görüşler şöyle: Alaeddin Yavaşca: *Kültürümüzü kaybediyoruz ve bu musikimize de yansıyor. Dışarıdakilere bakıp onları taklit eden acayip bir nesne haline geliyoruz.* Erol Sayan: *Türk musikisine ciddi manada zarar veren, bestelerin nasıl yapılacağını anlatan kişiler ve kitaplara var ki bu kitaplardaki formüllere göre artık beste yapmak çok kolay.*

MUSİKİ DERGİLERİ

Musiki dergiciliği alanında devamlılık arz eden bir yayın maalesef yok. Türk Musiki Dergisi, Musiki Mecmuası gibi uzun soluklu dergiler artık sadece kütüphanelerde rastlayacağımız türden süreli yayınlar. Göze çarpan birkaç süreli yayın dışında musiki dergiciliğinde ne okur ne de yayıncı bağlamında geçer not alabilmiş değiliz.

-İTÜ Müzik Bilimi Kulübü ilk sayısı Şubat 2007’de çıkardığı Aylık Bülteni “Porte”yi dergi yayını olarak devam ettiriyor. 2009 yılı içerisinde Porte dergisini altı sayı yayınlayan Kulüp, her sayıda farklı ve önemli dosya konularına temas etmiş.

- Ocak 2009 kapak konusu : *Ölümünün 200. Yıldönümünde Sultan III. Selim*
- Şubat 2009 kapak konusu : *Müzik Eğitimi*
- Mart 2009 kapak konusu : *Kadın ve Tiyatro*
- Nisan 2009 kapak konusu : *Dans ve Beden Hareketi*
- Mayıs 2009 kapak konusu : *İstanbul*
- Kasım 2009kapak konusu : *“Cumhuriyet ve Müzik”*

Dergi Künyesi ise şu isimlerden oluşuyor: Editör: Z. Gonca Tohumcu, Editör Kurulu: F. Merve Eken Küçükaksoy, Duygu Neşve, Danışman: Prof. Dr. Şehvar Beşiroğlu. Dergi ile irtibat ve derginin eski sayılarını takip için elektronik posta adresleri ve web adresi mevcut: muzikbilimi@itu.edu.tr; www.muzikbilimi.itu.edu.tr

- Bahariye Sanat Galerisi tarafından yayınlanan *Müzik ve Bilim Dergisi* de (Kasım 2009, 118 s. İstanbul) sınırlı bir çevrede yayınlanıp dağıtılsa da önemli isimler ve konu başlıkları ihtiva ediyor. Dergide şu isimler yer alıyor: Ahmet Emre Çelik, Alp Özveren, Atilla Coşkun Toksoy, Erdiç Dikici, Gülay Karamahmutoğlu, Mustafa Uslu, Recep Uslu, Edip Günay, Ersin Antep, Vural Yıldırım. Web sitesi adresi: www.bahariyesanat.com, iletişim için :info@bahariyesanat.com
- Gelecek vadeden bir dergi de *Ney Dergisi* idi. Ama henüz 2009 yayınına göremedik. 1 Ocak 2008 de elektronik ortamda ilk sayısı ney sevdalıları ile buluşan Ney Dergisi bu saza başlayanlara birer ansiklopedik belge olma hüviyetini amaçlıyor. Gerek içerik gerekse görsel açıdan usta ellerde hazırlanan ney dergisinin temel felsefesi paylaşmak esasına dayalı olduğundan ney sazına ilgi duyan herkesi bu çatı altında buluşturma gayesinde.

ÖNEMLİ SEMPOZYUMLAR, ETKİNLİKLER

- **8. Ulusal Müzik Sempozyumu**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından gerçekleştirildi. Ana teması ‘‘Türkiye’de Müzik Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri’’ olan panelde 8 oturum ile 1 panel düzenlendi, 48 bildiri yayınlandı.
- **İzmir Ulusal Müzik Sempozyumu**, 5–6 Kasım 2009 tarihinde gerçekleştirildi. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı, Ege, Yaşar ve Dokuz Eylül Üniversiteleri de programın ev sahipliğini yaptılar. Müzikoloji, Etnomüzikoloji, Müzik Teorisi ve Kompozisyon dallarında onlarca bilim adamı tebliğlerini sundular.
- **Fatih Üniversitesinden Türk Müziği Günleri**-Fatih Üniversitesi 30 Mart-02 Nisan 2009 tarihleri arasında Türk Müziği Günleri tertip etti. Fatih Üniversitesi Sanat Yönetmeni ve Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Mezunu Gazi Erkişi tarafından organize edilen programda Boğaziçi, Sabancı ve Fatih Üniversitelerinin Türk Müziği Koroları; Ahmet Özhan, Zekai Tunca, Bayram Bilge Tokel söyleşileri; icaralarıyla ve katılımlarıyla Prof. Dr. Nevzat Atlığ, Erdiç Çelikkol, Münip Utandı ve İncesaz grubu yer aldı.
- **Mersin Türk Müziği Festivali**-Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından geleneksel Mersin Türk Müziği Festivali’nin üçüncüsü 12 Mayıs 2009 salı günü yapıldı. 12-16 Mayıs devam eden festivale İncesaz, Dilek Türkan, Tahir Aydoğdu, Turay Dinleyen, Bayram Coşkuner. Nalan Altınörs, Yıldırım Bekçi, Nusret Yılmaz, Seda Gülbeyaz solist olarak katıldı.
- **Mustafakemalpaşa Belediyesinden Yıldırım Gürses Konseri**- Mustafakemalpaşa Belediyesi Türk Müziği Korosu, 29 Mayıs 2009 tarihinde, 18 Kasım 2000 tarihinde kaybettiğimiz Yıldırım Gürses anısına bir konser düzenledi. Konserde yirmi Yıldırım Gürses bestesi seslendirildi.
- **Prof. Dr. Gültekin Oransay için panel**: İTÜ TMDK Müzikoloji Bölümü, 20 Kasım 2009 Cuma günü, saat 14.00’de, çok önemli bir panele daha imza attı. Türkiye’de Müzikoloji eğitiminin akademik düzeyde başlatılmasının öncüsü olan Prof. Dr. Gültekin Oransay’ın vefatının 20. yıldönümünde Prof. Dr. Gültekin Oransay’ı anmak ve müzikoloji eğitiminin başlamasının 35. yıldönümüne bir vurgu yapmak üzere müzikbilim insanları ve Prof. Dr. Gültekin Oransay’ın ilk öğrencileriyle bir araya geldiler.

Düzenlenen panelde; İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümünün kurucusu Prof. Yalçın Tura ve müzik dünyamızın önemli simalarından biri olan Prof. Ruhi Ayangil de katıldı. Prof. Dr. Gültekin Oransay’ın öğrencileri Prof. Dr.

Feza Tansuğ, Yrd.Doç. Dr. Yavuz Daloğlu, Dr. Ayhan Sarı ve Tuğrul Göğüş de konuşmacı olarak panele katıldılar. Paneli Öğr. Gör. Süleyman Şenel yönetti.

- **19 Mayıs Türk Sanat Müziği Beste Yarışması:** 23.05.2009 Cumartesi akşamı saat 20.00’de 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı 90.yıl etkinlikleri çerçevesinde Samsun Valiliği ve İl Özel İdaresi’nce ilk kez “19 Mayıs Türk Sanat Müziği Beste Yarışması” düzenlendi.

Beste yarışmasının jüri üyeliğini Türkiye’nin ünlü bestekârları Ömer Umutlu, Cavit Ersoy, Kutlu Payaslı, Ali Şenozan, Engin Çır, Cengiz Çemren, Ahmet Sedat Mete, Erol Sayan, Turan Taşan, Taner Çağlayan, Mustafa Sağyaşar ve Serap Kuzey yaptı. Beste yarışmasında İstanbul Radyo Sanatçıları tarafından seslendirilen toplam 10 şarkı yarıştı. Yarışmanın sonunda Bekir Ünlütaner’in seslendirdiği sözü Sevinç Atan’a, bestesi Ferhat Sarımsak’a ait “Gün Batarken Gözlerimden Geçti Sevda Yılları” isimli eser birinci, Nusret Yılmaz’ın seslendirdiği söz ve beste Ferhat Sarımsak’a ait “Şu Samsun’dan Bir Yar Sevdim” ikinci ve Canan Sezgin Geylan’ın seslendirdiği söz ve beste Yılmaz Yüksel’e ait “Güzelim, Bir Sen, Bir Ben, Bir Yerlerde Olalım” eser ise üçüncü oldu.

- **I. Uluslararası Sürmeli Festivali Şarkı Yarışması** 2009 Yozgat Sürmeli Festivali 1. Türk Sanat Müziği Şarkı Yarışması finali yapıldı. TRT ‘den de canlı yayınlanan programda Türk Sanat Müziği Beste Yarışması finalinde ilk on’a kalan eserler dinlenerek başkanlığını Yozgat Valiliği Türk Sanat Müziği Korosu şefi ve bestekâr Faruk Şahin’in yaptığı jüri tarafından değerlendirilmeye alındı. Melihat Gülses konserinin ardından ilk üçe giren eserlerin sahiplerine ödül ve plaketleri verildi.

Yarışmada sözleri Aşkın Tuna’ya, bestesi Nazire Savran’a ait Nihavend makamındaki “Yüreğimde Sönmez Ateş Yakmışsın” isimli eser birinci, sözleri Fatoş Koçarslan’a, bestesi Nazire Savran’a ait Kürdilihicazkar makamındaki “Gözümün Gördüğü o gündün Beri” isimli eser ikinci ve sözleri Ruşen Işın’a, bestesi Suat Yıldırım’a ait acemaşiran makamındaki “Şırlı Şırlı Akar Dağ Yamacından” isimli eser üçüncü oldu.

- **Safiye Ayla, Zeki Müren Türk Müziği Ses Yarışması:** 08.12.2009 tarihinde Türk Eğitim Vakfı (TEV) ve TSK Mehmetçik Vakfı tarafından “bağışçıları Safiye Ayla ve Zeki Müren’in isimlerini yaşatmak ve müziğe yeni isimler kazandırmak amacıyla” bu yıl üçüncüsü düzenlenen “Safiye Ayla, Zeki Müren Türk Müziği Ses Yarışması” sonuçlandı.

Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı’nda gerçekleşen yarışma finalinde bu yıl yarışmaya başvuran 250’ nin üzerinde adayın arasından seçilen 12 fina-

list, Lemi Atlı, Selahattin Pınar, Yesari Asım Aksoy, Avni Anıl ve Selahattin İçli gibi önemli bestekarların şarkılarını seslendirdi.

Yarışmanın kanun sanatçısı Prof. Dr. Erol Deran başkanlığındaki jürisinde bestekar Amir Ateş, ses sanatçıları Nesrin Sipahi, Melihat Gülses, Mehmet Güntekin, Serap Mutlu Akbulut, Solmaz Teğmen, TRT Tanbur sanatçısı Özgen Gürbüz, Koro Şefi Süheyla Altmışdört, Türk Musikisi Vakfı Başkanı Prof. Dr. Erol Belgin, Türk Musikisi Vakfı Başkanvekili Faruk Berksan, Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu Şefi Fatih Salgar, Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı Öğretim Üyesi Halil İbrahim Yüksel, gazeteci yazarlar Beşir Ayvazoğlu ve Mehmet Barlas yer aldı.

- **Vefâtının 5. Yılında Kâni Karaca:** 5 yıl önce aramızdan ayrılan Türk Musikisi'nin son büyük ustalarından Kâni Karaca, 30 Mayıs Cumartesi günü saat 19.00'da, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. tarafından Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde düzenlenen bir toplantıyla anıldı.

Kemal Karaöz'ün düzenlediği toplantıda, Karaca'nın besteleri de seslendirildi. Kâni Karaca'nın belgesel filminin çekilmesini sağlayan ve danışmanlığını yapan Gönül Paçacı; Karaca üzerine yayın ve biyografi çalışmalarıyla tanınan Bülent Aksoy ve kendisiyle birçok musiki etkinliğinde bulunmuş olan Mehmet Güntekin ile Kemal Karaöz, anma toplantısına konuşmacı olarak katıldı.

- **40 ney, 1 nefes konserleri-** Neyzen Aziz Şenol Filiz öncülüğünde bir araya gelen Türkiye'nin tanınmış 36 erkek ve 4 kadın neyzeni, *'48. Uluslararası Bursa Festivali'* kapsamında Kültürpark Açık hava Tiyatrosu'nda verdikleri *'Kırk Ney Bir Nefes'* adlı konser verdi. Aziz Şenol Filiz, Türkiye'de çok sayıda kendini kanıtlamış neyzen bulunduğunu belirterek, *'Yaklaşık 30 yıldır ney üflüyorum. Yıllardır gönül dostlarını bir araya getirip tek vücut, tek ses olmayı hayal ettim. Bu hayalimi yaklaşık 1,5-2 ay önce İstanbul'da gerçekleştirdim. Ülkenin önde gelen 40 neyzeni aynı sahnede buluştum. Tasavvuf müziğinin en güzel örneklerini 40 neyden çıkan tek sesle sunduk. Çok beğenildi. Ben de hayal ettiğim sedayı duydum'* diye konuştu. (Şamil Kucur-Yeni Şafak, 26.06.2009)
- Sultanahmet'te Ramazan etkinlikleri çerçevesinde 40 neyzen_18 Eylül 2009 Cuma akşamı Sultanahmet Meydanı, Ayasofya önünde kurulan sahnede "40 Ney 1 Nefes" isimli konserle İstanbullularla buluştu.
- **Neyzen Aka Gündüz Kutbay yâd edildi:** Neyzen Aka Gündüz Kutbay vefâtının Otuzuncu Yılında Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda sevenleri ve dostları tarafından hasretle anıldı. "Aka Gündüz Kutbay – Otuz Yılın Özlemiyle..." etkinliği 28 Aralık 2009 Pazartesi akşamı Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda gerçekleştirildi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü'nün düzenleyip,

Kültür A.Ş'nin organizasyonunu üstlendiği programda ney üstadı Aka Gündüz Kutbay'ın yakın dostları hatıralarını nakledeken, usta hanende ve sazendeler Kutbay'ın sevdiği ve icra ettiği eserleri seslendirdiler. Programın konukları Nihat Doğu, Abdi Coşkun, Ahmet Özhan, Fikret Karakaya, Mutlu Torun; hanende Munip Utandı; sazendeler Arif Erdebil (ney), Yavuz Akalın (ney), Birol Yayla (tanbur), Taner Sayacoğlu (kanun) ve Fahrettin Yarkın (bendir) oldu. Yansımalar grubu üyesi neyzen Aziz Şenol Filiz'in sunumu ve yönetiminde gerçekleştirildi.

- **“Ney Dergisi İstanbul Buluşması:** 30-31 Mayıs 2009 tarihlerinde “Dede Efendi Özel Programı” konsepti çerçevesinde, Zeytinburnu Belediyesi'nin desteği ile düzenlenen “Ney Dergisi İstanbul Buluşması”na Doğan Dikmen, Ender Doğan, Eymen Gürtan, Hakan Alvan, Özer Özel gibi önemli ses ve saz sanatçıları katıldı.
- **Büyük Ödül, Niyazi Sayın ve Necdet Yaşar'a verildi:** ‘2009 Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü’, bu yıl “Türk Müziği” alanında Neyzen Niyazi Sayın ve Tanburi Necdet Yaşar’dan oluşan sanat grubuna verildi. Ödülün verilmesinde iki usta sanatçının ‘ikili sanat grubu’ niteliği ile gerçekleştirdikleri ortak çalışmalar sonucu müzik kültürümüzü yeni nesillere aktarmaları, medeniyetimizin dünyaya tanıtılmasına önemli katkılar sağlamaları, Türk müziğinin saz solistliği uygulamalarını geliştirmeleri, meşk geleneğini devam ettirmeleri gibi özellikleri gerekçe gösterildi. (Zaman Gazetesi, Kültür Sanat, 11 Aralık 2009)
- **TYB'nin 2009 Yılı Türk Müziği ödülü:** Ayrıca Türkiye Yazarlar Birliği 2009 yılı yazar, fikir adamı ve sanatçıları ödülüne bu yıl Türk Müziği dalında Kültür ve Turizm Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Musikisi Topluluğu'nu layık gördü.
- **35 Yıl Sonra Müzik Kütüphanesi:** İTÜ Türk Müziği Konservatuarı bünyesinde 35 yıl sonra bir müzik kütüphanesi açıldı. Medyada çok da dikkate alınmayan haber için cihan haber ajansı *Musiki üstatları ‘müzik kütüphanesi’nde yaşayacak* başlığıyla şunlar yazılmış: “Kitap kurtlarının vazgeçilmez mekânlarından kütüphanelere üniversite eli değince, raflarda kitapların niteliği de değişti. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) konservatuarı, kuruluşunun 35. yılını ‘müzik kütüphanesi’ kurarak kutladı. Akademisyenlerden icracılara, hatta öğrencilerin eserlerine varana kadar binlerce eserin yer aldığı kütüphanede ünlü ud virtüözü Şerif Muhittin Targan’ın eşyaları ve udu da bulunuyor. Yaklaşık 35 yıldır müzik insanı yetiştiren ve bu alanda yeteneği olanlara kucak açan İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı için müzik kütüphanesi kuruldu. Üniversite rektörlüğünün uzun soluklu bir çalışması ve çok sayıda müzikseverin bağışlarıyla bir araya getirilen eserler kütüphanede yer alıyor. Akademisyenlerin, icracıların, öğrencilerin kısacası musiki âleminin kullanımına tahsis edilecek olan kütüphanede; zengin bir müzik kitaplığından, nota arşivine; nadide taş plaklardan, audio arşivine uzanan geniş bir koleksiyon yer alıyor.

Şerif Muhittin Targan'ın kıyafetlerinin ve udlarının da sergileneceği müzik kütüphanesinin bu alanda çalışma yapan öğrenciler için önemli bir kaynak olması planlandı. Müzik kütüphanesi, Türkiye'deki üniversiteler arasında bir ilk olma özelliği taşıyacak. Kütüphanenin Öğretmenler Günü'nde hizmete girmesi de eğitim camiasına yapılmış bir jest olarak algılandı.”

- TRT'nin yeni kanalı 16.11.2009 tarihinde “**TRT Müzik**” TRT İstanbul Tepebaşı Stüdyoları'ndaki gala gecesiyle yayın hayatına başladı. TRT Genel Müdürü İbrahim Şahin yeni kanalla ilgili olarak TRT'nin 400 sanatçısının TRT Müzik kanalında yer bulacağını ve yeni kanalın Türkiye'de müzik kalitesini oturtacağını kaydederek, “Türkiye'de yozlaşmaya doğru kayan bir müzik zemini var. TRT Müzik sayesinde insanlar kaliteli müzik dinleyecek. Amacımız bu. Projelerimiz devam edecek” diye konuştu. (CHA)
- THY Kuruluşunun **75. Yılında 75 Büyük Bestekâr** Albümü Yayınlandı. Türk Hava Yolları, kuruluşunun 75.yılı kutlamaları çerçevesinde Türk Klasik Sanatlarına destek vermek amaçlı birçok projeler gerçekleştirdi. Bunların belki de en önemlisi “75. Yılında 75 Büyük Usta” isimli Klasik Türk Müziği albüm çalışmasıdır. 1300'lü yıllardan başlayıp günümüze kadar uzanan bir yelpaze içerisinde 75 Büyük Bestekâr'ın 75 Eserinin yorumlandığı albümler Türk Müziğinin bilinen ilk bestekârı Abdülkadir Meragi'den (14.y.y.) başlayarak çağımızın yaşayan bestekârlarının eserlerine kadar uzanmakta ve 5 CD'den oluşmaktadır. Projede; Türk Müziği'ne damgasını vuran ustalar içerisinde Rum, Ermeni, Musevi asıllı bestekârların eserlerine de yer verilerek, ne kadar büyük bir coğrafyanın ürünü olduğuna vurgu yapılmıştır. 75 ayrı tadın bir arada olduğu çalışma da, Klasik Türk Müziği dönemleri ile ilgili en güzel örnekleri bu albümden dinleme imkânı buluyoruz. Albüm gerçekleştirilirken repertuar seçimindeki titizlikle ekip oluşturulurken de gözletilmiş, Sanatçılardan Meral Uğurlu, Klasik Türk Müziği'nin bir duayeni olarak 1. CD ye yılların tecrübesini ve usta yorumunu katarak tarihe önemli bir kayıt bırakmıştır. Türk Müziği dönemlerini en güzel yorumlayan sanatçılar, Münip Utandı, Melihat Gülses, Elif Güreşçi ve Bekir Ünlüataer her biri katkılarıyla projenin sanatsal olarak en üst seviyeye ulaşmasını sağlamışlardır. Albüm sunum olarak da içeriğine uygun, gösterişli bir tasarımla ortaya çıkarılmıştır. Her bir dönem için ayrı bir kitap hazırlanıp, ustaların biyografileri ve eserlerin notalarına da yer verilmiştir. Ayrıca kitaplarda Türk Hava Yolları ile ilgili geçmişten günümüze fotoğraflar kullanılarak hatıralar canlandırılmıştır. Albümün müzik yönetmenliğini TRT İstanbul Radyosu Saz Sanatçılarından Necip Gülses, prodüktörlüğünü Metin Gım, yapımcılığını ise Türk Müziği projeleri ile bilinen Akustik Müzik gerçekleştirdi.

KAYIPLARIMIZ

-Neriman Altındağ Tüfekçi, (d. 1926 İstanbul - ö. 3 Şubat 2009) İlk kadın Türk Halk Müziği solisti ve ilk kadın şefidir. Türk sanat müziği sanatçısı Perihan Altındağ (Sözeri) ile kardeştir. Ailesi aslen Amasya'lıdır, babası Amasya'lı Nurettin Behiç Bey'dir. Anne tarafı ise Erzurum'ludur. İlkokulu, Nene Hatun İlkokulu'nda, Orta-öğretimini ise Nişantaşı Kız Lisesi'nde 1942 yılında bitirdi. Liseyi bitirdiği yıl olan 1942'de sınavla Ankara Radyosu'na girdi.

Türk Halk Müziği'nin bağımsız bir dal olarak ayrılmasından sonra bu ihtisas dalını seçen ilk kişidir. 1949 yılında Yurttan Sesler Korosu Şef yardımcılığına atandı. 1950 yılında repetitörlük ve 1953 yılında solist öğretmenliği unvanını aldı. 1957 yılında Kadınlar Korosu'nu kurdu ve yönetti. 1959 yılında İstanbul Radyosu'na atandı. İstanbul Radyosu'nda solistliğin yanı sıra Yurttan Sesler Kadınlar Korosunu kurdu ve yönetti. Türk Müziği Şube Müdür Yardımcılığı görevini de yürüttü. 1972 yılında tekrar Ankara Radyosu'na dönerek solistlik ve şeflik görevlerini burada sürdürdü. İstanbul'da kurulmakta olan Türk Müsikisi Devlet Konservatuvarı'nın kuruluş çalışmalarına katılmak amacıyla, 1976 yılında TRT'den ayrılarak Konservatuvar'a Kurucu Yönetim Kurulu Üyesi ve Öğretim görevlisi olarak atandı.

Muzaffer Sarısözen'le evliliğinden Memil Sarısözen (1952) adlı bir oğlu, Nida Tüfekçi ile evliliğinden Gamze (Tüfekçi) Yazıcı (1958) adlı bir kızı vardır.

Sanat yaşamı boyunca çeşitli görevler üstlenmiş olan Neriman Altındağ Tüfekçi, repertuarında yer alan tüm öğelere ait türkü ve özellikle uzun havaları aslına ve yöre üslubuna uygun yorumuyla solist olarak büyük başarı ve ün kazanmıştır. Zamanın akademik eğitim veren tek kuruluşu olan Ankara Radyosu'nda oluşturulan büyük jüri-lerce yapılan sınavları üstün başarı ile kazanarak; İlk kadın solist, İlk kadın öğretmen, İlk kadın şef ve bugüne kadar Halk Müziği dalında verilen ilk ve tek kadın artist-öğretmen unvanlarına layık görülmüştür. Hançere özelliği ve sesinin genişliği yanı sıra çok titiz çalışması onun, gerek uzun havalar gerekse kırık havalar konusunda en geniş repertuara sahip Halk Müziği sanatçısı olmasını sağlamıştır. Yüzden fazla derlemesi bulunan Neriman Altındağ Tüfekçi'nin Nida Tüfekçi ile birlikte yazdığı "Memleket Türküleri" adlı bir de kitabı vardır. Gerek şef ve gerek solist olarak çeşitli radyo ve televizyon konserlerinin yanı sıra, Japon Kültür Bakanlığı'nın özel davetlisi olarak Tokyo ve İshikava'da açıklamalı konserler vermiştir. Ulusal ve Uluslararası kongre ve sempozyumlarda çeşitli bildiriler sunan Neriman Altındağ Tüfekçi, Halk Müziği ile ilgili değişik konularda konferanslar vermiştir. Bugün Halk Müziği'nin ön sıralarında yer alan sanatçıların çoğu onun öğrencileridir.

İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nın yüksek ve lisansüstü bölümlerinde öğretim görevlisi ve Danışma Birimi üyesi olarak çalışmalarına devam etmiştir.

Neriman Altındağ Tüfekçi, 4 Şubat 2009 geçirdiği kalp krizinin ardından tedavi altına alındığı hastanede vefat etti.

-Ercüment Berker 21.07.2009 tarihinde vefat etti. Berker, 1920 yılında İstanbul'da doğdu. Fransız Koleji, Haydarpaşa Lisesi ve 1945 yılında İ.Ü. Hukuk Fakültesi'ni bitirerek 1948'de avukat oldu. Serbest avukatlık görevinin yanında, 1953 yılından itibaren İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Müşavir Avukatlığını yaptı. 27 Mayıs ihtilalinden sonra kurulan Yassıada mahkemelerinde en çok müvekkili olan Avukat idi. Müzik çalışmalarına, 1940'da Fulya Akaydın'dan solfej ve piyano, 1942'den itibaren İstanbul Belediye Konservatuarı'nda H.Sadettin Arel'den Türk Musikisi nazariyat dersleri olarak başladı. Dr.Suphi Ezgi ve Prof.Salih Murat Uzdilek'ten yararlandı. 1943'te İstanbul Üniversitesi Korosu'nu kurdu. Nevzat Atlığ, Alâeddin Yavaşca, Selahattin İçli, Abdi Coşkun gibi pek çok değerli müzisyenin yetiştiği, halen Süheyla Altıışdört tarafından yönetilen bu Koroyu 1948 yılına kadar yönetti. 1946'da Üniversiteliler Müzik Derneği'ni kurdu. 1948'de İ. B. Konservatuarı İcra Şefliği ve Nazariyat öğretmenliği yaptı. İstanbul Radyosu Erkekler Korosunu kurdu ve yönetti. 1974'de İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Korosu ve İTÜ Müzik Merkezi'nin kuruluşunda görev aldı. 1976'da İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'nın Kurucu Yönetim Kurulu Başkanı olarak kurulmasına önderlik etti. 1981'de Konservatuvarın İTÜ'ye bağlanması için uğraş verdi. 1982'de konservatuvarın YÖK'e bağlanmasından sonra yönetim biçiminin değişmesi üzerine yönetimden ayrıldı. 1989 yılında Profesör ünvanını aldı. 31.12.1997'de Konservatuardaki görevinden kendi isteği ile ayrıldı. Türk Müziğindeki makamların hangi perdelere transpoze edilebileceğini gösteren "Berker Cetveli" ismi verilen bir cetvel yaptı. Gazetelerde müzik konusunda makaleler yazdı. Müzik ve hukuk alanında basılmış eserleri vardır. Evli ve 1947 doğumlu İtri isimli bir oğlu olan Berker, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yapmaktaydı.

-Etem Ruhi Üngör, 10.10.2009 vefat etti. Babası Ahmet Halit Bey ve amcası Muallim İbrahim Etem Çanakkale'de savaşan Etem Ruhi Üngör 1922 yılında Niğde'de doğdu. Babası gazi olarak döndü ancak amcası İbrahim Etem şehit düşmüştü. Şehadetinden 7 yıl sonra ailede ilk doğan çocuk olduğu için Etem Ruhi Üngör'e amcasının ismi verilmişti.

Türk müziği konusunda yaptığı araştırmalarla tanınan ve bugüne kadar onlarca kitap yayımlayan Etem Ruhi Üngör, yıllardır itinayla topladığı müzik aletleri ile de alanında çok tanınan bir isimdi. Etnomüzikolog, Organolog (çalgı bilimci), Koleksiyoner ve Araştırmacı-Yazar Etem Ruhi Üngör'ün, altmış senede bir araya getirdiği müzik aletleri koleksiyonu bulunuyor. Üngör'ün Kadıköy Eser Apartmanı'ndaki evinde aralarında Tamburi Cemil Bey'in tamburu, Şeyh Nasır Abdülbakî Dede'nin, Kazasker Mustafa İzzet'in ve Neyzen Tevfik'in neyleri, Sultan Abdülaziz'in lavtası ve

Anadolu ile yurtdışından birçok nadide enstrümanın bulunduğu 750’den fazla müzik aleti yer alıyor. Üngör’ün en büyük arzusu bir müzik müzesi kurulmasını ve 60 yılda biriktirdiği enstrümanların bu müzede sergilenmesini istiyordu.

Etem Ruhi Üngör, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından 10-15 Eylül 2007’de Ankara Bilkent Otel’de yapılan toplantıda bilim, fikir ve sanat alanında çok önemli başarılarla imza atarak ödül almaya hak kazanan 101 Türk büyüğü arasında yer almıştı. Üngör, Başbakan Erdoğan’ın da katıldığı bu törende ödülünü almıştı. Üngör ayrıca TBMM tarafından verilen “Üstün Hizmet Ödülü”nü 2008 yılında dönemin TBMM Başkanı Köksal Toptan’ın elinden almıştı.

Etnomüzikolojik araştırmalarıyla uluslararası bir kimlik kazanmış olan Üngör, özellikle Türk Çalgıları konusunda uzmandı. 750 çalgıdan oluşan özel koleksiyonu, bu alanda dünyanın en zengin koleksiyonu kabul edilmekteydi. 1967-76 yılları arasında 20 bin 796 km. katederek bütün Türkiye’yi kapsayan bir çalgı inceleme gezisi yapan araştırmacı Hüseyin Saadettin Arel’in 1948 yılında kurduğu Musiki Mecmuası’nın yayını uzun süre sürdürdü. Bu müzikoloji dergisi, 1998’de 500. sayısına ulaşmıştı.

İstanbul Belediye Konseratuvarı’nı 1955 yılında bitiren Üngör, 1955-68 yılları arasında konservatuarlarda, müzik derneklerinde ve özel okullarda öğretmenlik yapmış, daha sonra kendini bütünüyle müzikolojik araştırmalara adanmıştı. Aynı zamanda batı müziğine ilgi duyan müzikolog, koro şefi Hulusi Öktem’in çoksesli korosunda uzun yıllar görev almış, bu toplulukla Frans’ın Poitiers ve Rpoen Uluslararası Festivallerine katılmıştı.

Üngör, katıldığı uluslararası müzik kongreleri ve sempozyumlarında 24 bildiri sunmuştu. Türk Askeri Müziği alanındaki uzmanlığı dolayısıyla birçok batı ülkesinin radyo ve televizyonunda bu müziği tanıtan programlar yapmıştı. Bu etkinliklerden biri olan 1979’da Belçika Radyo-TV’sinde sunduğu La Musique Mehter adlı açıklamalı program geniş ilgi uyandırmıştı.

Yakınlarından Mustafa Canbey, Üngör’ün vefatından sonra **Güle Güle Ethem Ağabey** başlığıyla Milli Gazete’de şunları yazdı:

“İş ortamının yoğun olduğu bir gündü. Çok sevdiğim ve yayınevi sahibi olan bir ağabeyim telefon etti. Kısa bir hal hatır konuşmasının ardından bana, ‘Sen gazetecisin elimde Çanakkale Savaşına dair çok değerli bir mektup var. Bu mektubu incelemen istiyorum. Çok önemli bir haber çıkabilir; hatta kitap bile olabilir’ dedi. Ohur dedim ve kendisiyle Fatih’te bir kuru fasulyecide buluştuk. Mektubu aldım ve okudum. Okudukça tüylerim diken diken oldu. Çanakkale Savaşları sırasında şehid olmadan kısa süre önce bir asker tarafından annesine yazılan insanı derinden etkileyen duygu yüklü bir metindi.

Mektubu aldıktan sonra şehidin yaşayan en yakın akrabası olan ve amcasının adını alan bir kişinin yaşadığını öğrendim. Telefon ederek, `mektubu okuduğumu ve çok etkilendiğimi` söyledikten sonra daha ayrıntılı bilgi almak için randevu istedim. Yeri Kadıköy`de idi ev adresini bulmak için oldukça zorlandım ve bu yüzden de randevuya 20 dakika geciktim.

Zili çaldım ve kapıyı oldukça yaşlı bir ihtiyar açtı. Ben kendisine kim olduğumu hatırlatır hatırlatmaz hayatımda yemediğim fırçayı 5 dakika içinde yedim. Randevu konusunda inanılmaz derecede hassas olduğunu, hayatında en kızdığı konunun bu olduğunu bana anlattı ve neredeyse randevuyu iptal ediyordu. Yediğim fırçaların üzerine `Yarabbi Şükür` çektikten sonra, bu yaşlı ve sinirli ihtiyarın sakinleşmesini bekledim. Ardından geliş gayeme dönük birkaç gönül alıcı cümle kurdum. Allah`tan fazla ısrar etmedi. (bana kalırsa konu amcası olduğu için böyle davrandı. Yoksa çoktan kapıyı göstermişti de neyse...)

Kendisine, Çanakkale şehidi İbrahim Ethem`in mektubunu okuduğumu ve çok etkilendiğimi eğer bana yardımcı olursa bu şehidin bibliyografyasını yazmak istediğimi söyledim. Ben daha söyleyeceklerimi bitirmeden, gözlerinden yaşlar süzüldü ve `seni bana Allah gönderdi. Benim hayatımda gerçekleştirmek istediğim en büyük isteklerimden birisi Çanakkale`de şehit olan ve yazdığı mektupla tüm dünyaya mal olan amcamın hayatının kitaplaştırmaktı. Ben yapamadım ama eğer sen bunu yaparsan beni dünyanın en bahtiyar insanlarından biri yaparsın` dedi.

İlk buluşmamızda kendisiyle uzunca bir süre sohbet ettik. O bana yine Çanakkale gazisi olan babasından ve amcasından söze etti. Hayatını, yaptığı işleri, nasıl koyu bir Fenerbahçeli olduğunu ve yalnızlığını (Hayat arkadaşını uzun zaman önce kaybettiğini) anlattı. Beni burnundan soluyarak karşılayan o sinirli adamın yerini, duygusal, müşfik ve sevecen tonton bir ihtiyar almıştı. Ayrılırken, beni tanımaktan çok memnun olduğunu belirterek en kısa zamanda kitap projesini gerçekleştirmemi istedi ve kapıya kadar uğurladı. İleri bir tarihe yeniden randevulaştık.

Yediğim fırçaların etkisiyle, bu kez randevuma yarım saat erken geldim. Kapıyı hafifçe araladığında bu kez karşımda güler yüzlü bir ihtiyar vardı. Beni heyecanla beklediği her halinden belliydi. Önce sütlü kahve yaptı. Ardından da önceden hazırladığı çok sayıda dosya ve belgelerle birlikte yanıma geldi. Ve saatlerce sürecek olan sohbetimiz başladı. Amcasından her söz ettiğinde gözlerinden yaşlar süzülüyordu. Amcasının hatırası olan mektubu kat kat naylona sarmış ve korumaya çalışmıştı. Bana mektubun orijinal halini gösterdi ve birlikte Arapça harflerle yazılmış Osmanlıca mektubu okuduk. İkimiz de yeniden duygulandık. Onunla çok iyi dost olduk ve daha sonra da kitap çalışması boyunca görüştük. Aynı zamanda canlı bir tarihti. Türk çalgıları konusunda dünyanın en büyük koleksiyonuna sahip olan bu ihtiyar, aynı

zamanda TBMM'den 'Yaşayan 101 Türk Büyüğü' ödülünü de almıştı. Kitap projesi üzerine uzunca bir süre birlikte çalıştık, sonrasında kendisini 'Çarşamba sohbetlerine' konuk ettim ve uzunca bir söyleşi yaptım.

Onun en mutlu olduğu gün ise kitabı bitirip ona götürdüğüm gündü. Amcasının hayatını 'Cephede bir Muallim Şehit Ethem' ismiyle kitaplaştırdım. Onun hem güvenini hem de sevgisini kazanmıştım.

Sözünü ettiğim kişi, önceki gün Kadıköy'de bakkaldan ekmek ve yumurta aldıktan sonra evine gelirken kalp krizi geçirerek vefat eden ve cansız bedeni saatlerce sokak ortasında bekleyen, TBMM'den '101 Türk Büyüğü' ödülü alan fanatik Fenerbahçeli Ethem Ruhi Üngör'dü. 'Ethem'in Ruhu' anlamına gelen bu ismi ona annesi vermişti. Ethem ise, 25 yaşında bir muallimdi ve Çanakkale Savaşı'nda vatan savunması yaparken şehit olmuştu.

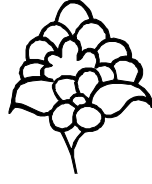
'Ethem'in Ruhu' ismini taşıyan bu bilge ihtiyarı ölüm sokakta yakaladı ve yalnız yaşamı artık sona ermişti.

Allah Rahmet eylesin Ethem abi... Nur içinde yatasın..."

(12.08.2009-Milli Gazete)

(Ayrıca Mehmet Nuri Yardım'ın, Etem Ruhi Üngör'le yaptığı mülakat için bkz. http://www.sanatalemi.net/default.aspx?durum=haber_oku&id=2043)

- **Kamran Erdoğan**, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında öğretim üyesi olan Kamran Erdoğan 16.01.2009 tarihinde vefat etti.
- **Şeref Çakar**, Üsküdar Musiki Cemiyeti'nin uzun yıllar başkanlığını yürüten Şeref Çakar, 01.01.2009 tarihinde vefat etti.
- **Neyzen Sencer Derya (1937-2009)** 17.11.2009 tarihinde vefat etti. *Aşkın Sesi Ney*, Metod Kitabı+CD (Pan yayınları, 2008) kitabının yazarı olan usta neyzen Sencer Derya'nın cenazesi 18.11.2009 çarşamba günü öğle namazında Ödemiş'ten kaldırılmıştır.

Sinema

Gülcan TEZCAN

Sinemada başarı grafiği düşüyor

Gülcan TEZCAN

Yazar

Sinemamızda 2009 umutla umutsuzluğun iç içe geçtiği bir yıl oldu. Yıl boyunca 70 filmin çekilmesi ‘başarı’ gibi görünse de gişe rakamlarındaki düşüş nitelik tartışmalarını beraberinde getirdi. Türk sinemasının geçen yıl 4,5 milyon seyirci kaybetmesi sektör temsilcilerinin üzerinde uzun uzun düşünüp konuşması gereken bir durum.

Recep İvedik gibi popüler ve sinema anlamında ‘değer’ taşımayan yapımların sayısındaki artışa karşılık eli yüzü düzgün, pek çok festivalden ödülle dönmüş filmler de azımsanmayacak kadar çoktu. “Pandora’nın Kutusu”, “Hayat Var”, “Pazar: Bir Ticaret Masalı”, “Vavien”, “Kız Kardeşim Mommo”, “İki Dil Bir Bavul”, “Bornova Bornova”, “Neşeli Hayat”, “Karanlıktakiler”, “Gölgesizler”, “Uzak İhtimal”, “Süt”, “Dilber’in Sekiz Günü” ödül alan ve belli bir çıtanın üzerindeki yapımlar olarak akılda kaldı. “11’e 10 Kala”, “Başka Dilde Aşk”, “Deli Deli Olma”, “Usta”, “Kıskanmak” da sinema adına artılar taşıyan işlerdi. “Güneşi Gördüm” ve “Nefes: Vatan Sağolsun” ise ‘sosyal içerik’leriyle seyirciyi salonlara çeken iki film oldu. “Hayatın Tuzu”, “Havar”, “Sarı Saten”, “Kanımdaki Barut”, “Konak”, “Ayakta Kal”, “Acı Aşk”, “Abimm”, “Süpür”, “Sonsuz”, “Çıngıraklı Top”, “Kampüste Çıplak Ayaklar”, “Acı”, “Mazi Yarası”, “İncir Çekirdeği”, “Orada” 2009’da seyirci karşısına çıkan diğer yapımlardı.

“Neşeli Hayat”, Yılmaz Erdoğan’ın en az gişe yapan filmi oldu. Çağan Irmak’ın, 2 milyon 750 bin kişinin izlediği “İssız Adam”dan sonra çektiği “Karanlıktakiler”i 120 bin kişi izledi. Türk sineması adına en acıklı durum ise son iki yıldır en çok izlenen filmlerin toplamda 8 milyon 600 bin seyirciyle “Recep İvedik” serisi oluşuydu. Kurtlar Vadisi serisinin son filmi Gladio ise seyircinin beklentisini karşılamadı.

Bakanlık kimlere destek oldu?

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Destekleme Kurulu 2009 yılının ilk değerlendirme toplantısında toplam 15 projeye destek verme kararı aldı. Bu projelerden 12’si uzun metrajlı kurgu film yapımı, 3’ü de yapım sonrası proje oldu. Kültür ve Turizm Bakanlığı, bu yapımlara destek olarak, toplam 3 milyon 110 bin TL aktardı. 2009 yılında Bakanlık tarafından doğrudan ve geri ödemeli desteklenmesine karar verilen uzun metrajlı kurgu film yapım projeleri şunlardı: Umut Üzümleri, Sultan Mutfakta,

İstanbul İşgal Altında, Gölgele ve Suretler, Sevdaya Durdu Zaman, Bizim Büyük Çaresizliğimiz, Saç, Ateşin Düştüğü Yer.

İlk filmini gerçekleştirecek yönetmenlerin doğrudan ve geri ödemeli desteklenmesine karar verilen uzun metrajlı kurgu film yapım projeleri, Dilek Gökçin Coşkun'un Kayıp Söz projesi, Hatice Yakar'ın Öfkeli Çılgınlık Karamsar Çile adlı projesi, PPR Prodüksiyon Pazarlama Reklam Hiz. San. Tic. AŞ'nin Kutu adlı projesi, Hayalet Tanıtım Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.'nin Melekler ve Kumarbazlar adlı projesi olarak belirlendi.

FESTİVALLER

İstanbul Film Festivali

28. Uluslararası İstanbul Film Festivali 3-18 Nisan 2010 tarihleri arasında yapıldı. Festival kapsamında 16 gün boyunca, 20 bölüm altında, 7 sinemada, 450 seansta, 200 film sinemaseverlerin beğenisine sunuldu. Ulusal Yarışma Jürisinin bu yılki başkanı ise ünlü sanatçı Kutluğ Ataman'dı.

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) tarafından bu yıl 5. kez Akbank sponsorluğunda düzenlenen, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Beyoğlu Belediyesi ve 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı tarafından desteklenen Festivalin Sinema Onur Ödülleri Agah Özgüç, Hale Soygazi ve Erdoğan Tokatlı'ya Yaşam Boyu Başarı Ödülü ise Polonya sinemasının saygın yönetmenlerinden Jerzy Skolimowski'ye verildi.

28. Uluslararası İstanbul Film Festivali" kapsamında verilen "Altın Lale Yılın En İyi Türk Filmi" ödülü Aslı Özge'nin "Köprüdekiler" adlı filmine verildi. "Altın Lale Yılın En İyi Türk Yönetmeni" ödülünü ise "Uzak İhtimal" filmindeki yönetmenliğiyle Mahmut Fazıl Coşkun aldı.

"En İyi Kadın Oyuncu" ödülü "Pandora'nın Kutusu" filmindeki rolü ile Derya Alabora'nın oldu. Bu yıl Altın Lale Ulusal Yarışma Jüri'sinin seçtiği "En İyi Erkek Oyuncu" da, "Uzak İhtimal" filmindeki rolüyle Nadir Sarıbacak oldu. Oyuncular, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen, 10 biner TL'lik para ödülünün de sahibi oldu.

Festival'de Ulusal Yarışma'da bu yıl ilk kez verilmeye başlanan "En İyi Senaryo Ödülü"ne "Uzak İhtimal" filmiyle Tarık Tufan, Görkem Yeltan ve Bektaş Topaloğlu layık görüldü. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin Ulusal Yarışma'daki bir diğer yeni ödülü "En İyi Görüntü Yönetmeni" ise "Süt" filmiyle Özgür Eken'e verildi.

Altın Lale Ulusal Yarışma Jüri'sinin bu yıl ilk defa seçtiği kategorilerden bir diğeri ise “En İyi Müzik” oldu. “En İyi Müzik Ödülü”nü “Ali'nin Sekiz Günü” filmiyle kazanan Nail Yurtsever aldı.

Pelin Esmer'in “11'e 10 Kala” adlı filmi Ulusal Yarışma'nın “Jüri Özel Ödülü”ne layık görüldü. Uluslararası Film Eleştirmenleri Birliği FIPRESCI Ödülleri ise; Uluslararası Yarışma'da Semih Kaplanoğlu'nun yönettiği “Süt” adlı filme, Ulusal Yarışma'da Reha Erdem'in “Hayat Var” adlı filmine verildi.

Festival'in “Türk Sineması” tema sponsoru Efes Pilsen, Ulusal Yarışma kapsamındaki filmler arasından FIPRESCI Jürisi tarafından seçilen ve Onat Kutlar anısına ödüllendirilen “Hayat Var” adlı filmin yönetmeni Reha Erdem'e bir sonraki filminin yapımında kullanılmak üzere 30 bin USD değerinde para ödülü de verdi.

“Sinemada İnsan Hakları” yarışmasındaki Avrupa Konseyi Sinema Ödülü FACE'i ise Şilili yönetmen Marco Bechis'in “Kırmızı Adamların Toprağı / Birdwatchers” adlı filmi kazandı.

İKSV'nin medya sponsorlarından Radikal Gazetesi tarafından verilen “Halk Ödülü” hem uluslararası hem de ulusal yarışmada izleyicilerin oylarıyla saptanan filmlere verildi. Halk Ödülü'nü Uluslararası Yarışma'da Semih Kaplanoğlu'nun “Süt”; Ulusal Yarışma'da Aydın Bulut'un “Başka Semtin Çocukları” adlı filmleri kazandılar.

Antalya Altın Portakal Film Festivali

Bu yıl 10 - 17 Ekim arası düzenlenen,46. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde büyük ödülü iki film paylaştı. İnan Temelkuran'ın yönettiği Bornova Bornova ile Reha Erdem'in yönetmenliğini üstlendiği Kosmos en iyi film seçildi. Festivalde Bornova Barnova 5, Kosmos ise toplam 4 dalda ödüle layık görüldü. İki yönetmen büyük ödül olan 300 bin TL'yi de paylaştı. En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'ne “Kıskanmak” filmi ile Nergis Öztürk, En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'ne “Bornova Bornova” filmi ile Öner Erkan layık görüldü. En İyi Yönetmen ise yine Kosmos'u yöneten Reha Erdem seçildi.

Festivalde Gençlik Jürisi Ödülü, Kamen Kalev'in yönettiği Bulgaristan-İsveç yapımı “Şark Oyunları” filmine verildi. Bu yıl ilk kez belirlenen Kent Konseyi Jüri Ödülü'ne ise yönetmen İlksen Başarır'ın ilk filmi “Başka Dilde Aşk” layık görüldü. Uluslararası Film Yarışması'nda En İyi Erkek Oyuncu Ödülü “Öteki Yaka”daki performansıyla 9 yaşındaki Tedo Bekhauri'ye, En İyi Kadın Oyuncu Ödülü ise “Katalin Varga” filmindeki performansıyla Hilda Peter'e verildi. En İyi Film Ödülü ise Alexey German'in yönettiği “Kağıttan Asker” filmi ile Harutyun Khachatryan'ın yönettiği “Sınır” filmleri arasında paylaşıldı.

Altın Portakal'da ödül alan diğer filmler şöyle:

Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması

- En İyi Senaryo: Onur Ünlü - “Beş Şehir” (30 bin TL)
- En İyi Kurgu: Erkan Tekemen - “Bornova Bornova”
- En İyi Sanat Yönetmeni: Zeynep Koloğlu - “Usta”
- En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Volga Sorgu - Kara Köpekler Havlarken
- En İyi Yardımcı En İyi Müzik: Mehmet Erdem ile Özgür Akgül - “Deli Deli Olma” (30 bin TL)
- En İyi Görüntü Yönetmeni: Florent Herry - “Kosmos” (30 bin TL)
- En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Damla Sönmez - “Bornova Bornova”
- Dr. Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü (Ses-Efekt-Kostüm-Makyaj-Saç Tasarımı): “Kosmos”
- Behlül Dal Jüri Özel Ödülü (Genç Yetenek): “Usta” filminin yönetmeni Bahadır Karataş, “40”ın yönetmeni Emre Şahin, “Ben Gördüm-Min Dit”in öykü yazarı Evrim Alataş ile “Beş Şehir”in oyuncusu Tansu Biçer.
- NETPAC Jürisi: “Kan Arzusu”
- SİYAD Ulusal Jüri: İnan Temelkuran’ın yönettiği “Bornova Bornova”,
- SİYAD Uluslararası Jüri: “Öteki Yaka-The Other Bank”

Uluslararası Film Yarışması

- En İyi Erkek Oyuncu: Öteki Yaka, Tedo Bekhauri.
- En İyi Kadın Oyuncu: Katalin Varga, Hilda Peter
- En İyi Yönetmen: Öteki Yaka: Georgi Ovashvilli
- En İyi Film: Alexey German’in yönettiği “Kağıttan Asker” ile Harutyun Khachatryan’ın yönettiği “Sınır” filmleri

Kısa Film ödülleri

- En İyi Kısa Film: Aksel Zeydan Göz - “Kısır Döngü” (10 bin TL)
- En İyi İlk Belgesel: Metin Kaya’nın yönettiği “100 Bin Kişiydiler” ile Melisa Önel’in yönettiği “Ben ve Nuri Bala” filmleri
- En İyi Belgesel Film: Melis Birder’in yönettiği “Ziyaretçiler” ile Çayan Demirer’in “5 Nolu Cezaevi” filmleri

- Dijital Film Akademi Özel Ödülü: Efe Conkel'in "Geri Dönüşüm Günlüğü", Cahit Çeçen'in yönettiği "Tamirci Çırağı" ile Mustafa Dok'un yönettiği "Köy" filmleri

Ankara Uluslararası Film Festivali

Bu yıl 20. yaşını kutlayan Ankara Uluslararası Film Festivali'nin en iyi film ödülü Sonbahar filminin oldu. Sonbahar filmi Ankara'dan 7 ödülle dönerken Dilber'in Sekiz Günü de beş dalda ödül aldı.

Ankara Film Festivali'nde diğer ödüllerin dağılımı şöyle oldu:

- Mahmut Tali Öngören Özel Ödülü: Dilber'in Sekiz Günü
- En İyi Yönetmen: Özcan Alper (Sonbahar)
- En İyi Kadın Oyuncu: Nesrin Cavadzade (Dilber'in Sekiz Günü)
- En İyi Erkek Oyuncu: Fırat Tanış (Dilber'in Sekiz Günü)
- En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Megi Kobaladze (Sonbahar)
- En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: İsmail Hacıoğlu (Gökten 3 Elma Düştü)
- Onat Kutlar En İyi Senaryo Ödülü: Cemal Şan (Dilber'in Sekiz Günü)
- En İyi Görüntü Yönetmeni: Feza Çaldıran (Sonbahar)
- En İyi Sanat Yönetmeni: Veli Kahraman (Devrim Arabaları)
- En İyi Özgün Müzik: Nail Yurtsever, Engin Aslan ve Cem Tuncer (Dilber'in Sekiz Günü)
- En İyi Kurgu: Thomas Balkenhol (Sonbahar)
- Umud Veren Yeni Kadın Oyuncu: Toprak Sağlam (Gökten 3 Elma Düştü)
- Umud Veren Yeni Erkek Oyuncu: Cahit Gök (Fırtına) ve Metin Hara (Dinle Neyden)
- Umud Veren Yeni Yönetmen: İsmail Necmi (Bunu Gerçekten Yapmalı mıyım?)
- Umud Veren Yeni Senaryo Yazarı: İsmail Necmi (Bunu Gerçekten Yapmalı mıyım?)
- Seçici Kurul Özel Ödülü: Gitmek
- SİYAD En İyi Film Ödülü: Sonbahar
- FİLM YÖN En İyi Yönetmen Ödülü: Özcan Alper (Sonbahar)

Kısa Film Ödülleri:

- Kurmaca Dalda En İyi Film: İnsan-lık
- Deneysel Dalda En İyi Film: Açık Rüya
- Canlandırma Dalında En İyi Film: Gemeinschaft
- Seçici Kurul Özel Ödülü: Hayat-Derin Uzay
- Belgesel Film Ödülleri (Amatör):
- Birincilik Ödülü: Alamet-i Üstüvane
- İkincilik Ödülü: Mezra Ezidiya
- Üçüncülük Ödülü: Kağıt Hane
- Seçici Kurul Özel Ödülü: Pembe Gri
- Belgesel Film Ödülleri (Profesyonel):
- Birincilik Ödülü: Birinciliğe değer eser bulunamadı
- İkincilik Ödülü: Yaşam Arsız
- Üçüncülük Ödülü: 3 Saat
- Seçici Kurul Özel Ödülü: Nazım'ın Küba Seyahatı

Adana Altın Koza Film Festivali

Festival, geçtiğimiz yıl gösterim bölümüne eklediği 'Dünya Sineması' ve 'Akdeniz Filmleri Seçkisi' ile uluslararası kimliğe büründü ve 'Akdeniz Ülkeleri Uluslararası Kısa Film Yarışması' ile de bu kimliğini pekiştirdi. Bu yıl 8-14 Haziran tarihleri arasında 16. kez düzenlenen Festival kapsamında her yıl verilen Onur Ödülleri bu yıl Ömer Lütfi Akad, Filiz Akın, Yusuf Sezgin ve Cahit Berkay'a sunuldu.

Ulusal Uzun Metrajlı Film Yarışması'nda jüri başkanlığını Nuri Bilge Ceylan yaptı., En İyi Film ödülünü Aslı Özge'nin yönettiği 'Köprüdekiler' ve yönetmenliğini Pelin Esmer'in yaptığı 11'e 10'kala filmleri paylaştı.

Festivalde Büyük Jüri Yılmaz Güney Ödülü'ne yönetmenliğini Orhan Eskiköy ve Özgür Doğan'ın yaptığı 'İki Dil Bir Bavul' filmi layık görüldü. 16. Altın Koza Film Festivali Adana İzleyici Jürisi En İyi Film Ödülü ise Atalay Taşdiken'in 'Mommo Kızkardeşim' isimli filmine verildi. En İyi Yönetmen Ödülü'nü ise 'Uzak İhtimal' adlı filmiyle Mahmut Fazıl Coşkun aldı.

Festivalde En İyi Kadın Oyucu Ödülü 'Uzak İhtimal'deki performansıya Görkem Yeltan'a verildi. En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'ne ise yine 'Uzak İhtimal' filmindeki oyunuyla Nadir Sarıcabak layık görüldü.

Adana’da En İyi Film Ödülü, Aslı Özge’nin yönettiği ‘Köprüdekiler’ ve yönetmenliğini Pelin Esmer’in yaptığı ‘11’e 10’kala filmlerine verildi. Festival kapsamında verilen Büyük Jüri Yılmaz Güney Ödülü yönetmenliğini Orhan Eskiköy ve Özgür Doğan’ın yaptığı ‘İki Dil Bir Bavul’ isimli filme verilirken, En İyi Görüntü Yönetmeni ödülüne Pus filminden Erkan Özcan ve Süt filminden Özgür Eken layık görüldü. En İyi Senaryo Ödülü, 11’E 10’Kala filmiyle Pelin Esmer’e verildi. En İyi Kurgu Ödülü’nü ise Pandora’nın Kutusu’ isimli filmdeki çalışmasıyla Franck Nakache aldı.

En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü, Vicdan’daki rolüyle Tülin Özen’e verilirken, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü ise ‘Mommo Kızkardeşim’ filmindeki rolüyle Mustafa Uzun ve ‘Pandora’nın Kutusu’ filmindeki performansı ile Osman Sonant arasında paylaştırıldı. Yarışmada En İyi Sanat Yönetmeni Ödülü’nü ‘Gölgesizler’ filmindeki çalışmasıyla Serdar Yılmaz aldı. En İyi Müzik kategorisinde ödül alan isim ise ‘Dilber’in Sekiz Günü’ filminden Nail Yurtsever oldu. Altın Koza Film Festivali Ulusal Uzun Metrajlı Film Yarışması kapsamında verilen Umud Veren Genç Kadın Oyuncu ödülüne ‘Hayatın Tuzu’ isimli filmdeki performansı ile Asiye Dinçsoy layık görülürken Umud Veren Genç Erkek Oyuncu Ödülü’nü ‘Süt’ filmindeki oyunuyla Melih Selçuk aldı.

15. Gezici Festival

Ankara Sinema Derneğinin Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla düzenlediği 15. Gezici Festival, 10 Aralık tarihine kadar Ankara’da 11-17 Aralık’ta Artvin’de ve 18-20 Aralık’ta da Makedonya’nın başkenti Üsküp’te sinemaseverlerle buluştu. Gezici Festival’de, bu yıl Almanya’dan Güney Kore’ye, Singapur’dan Polonya’ya 32 ülkeden 112 yönetmenin toplam 92 filmi gösterildi.

Festivalin bu yılki teması “Karşı-lık” olarak belirlendi. Festival kapsamında, “Kapitalizm”, “Savaş”, “Burjuvazi”, “Eğitim sistemi”, “Milliyetçilik”, “Militarizm”, “Sömürü” gibi bir çok konuda film gösterimlerinden söyleşilere kadar “Karşı duruş” sergilenerek “Karşı-lık” temasının altı çizildi. 10 ülkeden 10 filmin yarıştığı festivalde Romanyalı yönetmen Corneliu Porumboiu’nun son filmi Polis, (s.) (Police, adjective) Altın Boğa ve SİYAD ödülleri aldı. Orhan Eskiköy ve Özgür Doğan’ın birlikte yönettiği İki Dil Bir Bavul ikinci seçildi.

Uluslararası Bursa İpek Yolu Film Festivali

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından bu yıl 4. kez düzenlenen Uluslararası Bursa İpek Yolu Film Festivali 14-22 Kasım 2009 tarihleri arasında gerçekleştirildi. ‘Sinema ve Mimarlık’ temasıyla yola çıkan Festival’de 45 ülkeden 140’a yakın uzun, kısa metraj ve belgesel film gösterimi yapıldı.

Cannes, Berlin, Venedik ve Karlovy Vary gibi sinema dünyasının prestijli festivallerinde izleyicilerle buluşan ve büyük beğeni toplayan Ken Loach, Jane Campion, Sally Potter, Woody Allen, Costa Gavras ve Theo Angelopoulos gibi dünya sinemasının usta yönetmenlerinin, ülkemizde merakla beklenen son filmleri, Festival'in "Panorama" bölümünde izleyicilerle buluştu.

Uluslararası Bursa İpek Yolu Film Festivali'nde Onur Ödülleri Nedret Güvenç ve Muzaffer Tema'ya verildi.

Ulusal Altın Karagöz Uzun Metraj Film Yarışması'nda ödül dağılımı ise şöyle:

- En İyi Film: Bahtı Kara (yönetmen: Theron Patterson)
- En İyi Yönetmen: Atalay Taşdiken (Mommo-Kızkardeşim)
- En İyi Senaryo: Theron Patterson (Bahtı Kara)
- En İyi Kadın Oyuncu: Saadet Işıl Aksoy (Başka Dilde Aşk)
- En İyi Erkek Oyuncu: Reha Özcan (Bahtı Kara)
- Jüri Özel Ödülü: Elif Bülbül (Mommo-Kızkardeşim)
- Siyad Ödülü: Başka Dilde Aşk
- Ulusal Altın Karagöz Kısa Film Yarışması:
- En İyi Film: Unutma (yönetmen: Pelin Aytemiz)
- Jüri Özel Ödülü: Vol (yönetmen: Hüseyin Bulut)
- Uluslararası Altın Karagöz Uzun Metraj Film Yarışması:
- En İyi Film: The Artist / Ressam (yönetmenler: Mariano Cohn, Gastón Duprat)
- En İyi Yönetmen: Bobby Paunescu (Francesca)
- En İyi Senaryo: Andres Duprat (The Artist / Ressam)
- En İyi Kadın Oyuncu: Monica Birladeanu (Francesca)
- En İyi Erkek Oyuncu: Nadir Sarıbacak (Uzak İhtimal)
- Jüri Özel Ödülü : The First Day of Winter / Kışın İlk Günü
- Jüri Mansiyon Ödülü: Mirjana Karanovic (Here and There / Orada ve Burada)
- Siyad Ödülü: Francesca
- Uluslararası Altın Karagöz Kısa Film Yarışması:
- En İyi Film Ödülü: Ona (yönetmen: Pau Camarasa)
- Jüri Özel Ödülü: For a Fistful of Snow / Bir Avuç Kar İçin (yönetmen: Julien Ezri)

Sinema Tarih Buluşması

12. İstanbul Uluslararası Sinema Tarih Buluşması

İstanbul Uluslar arası Sinema Tarih Buluşması Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı (TÜRSAK) tarafından, “Avrupa Kültürleri İstanbul Buluşması” teması çerçevesinde 11-17 Aralık’ta gerçekleştirildi. Buluşmanın, her yıl alanında çığır açan isimlere sunduğu “Onur Ödülü”, bu yıl piyanist İdil Biret’e verildi. Festivalde, “Avrupa Kültürleri Buluşması”, “Yeni Keşifler”, “Dünya Festivallerinden”, “İnsan Hakları”, “Beyaz Perdenin Tanıklığı: Polonya Sinemasına Bakış” adlı bölümler yer aldı. Festival, Avrupa ve Türkiye kültür sahnesinin sinema, tarih, felsefe alanında önde gelen bilim adamı, sanatçı ve düşünürlerinin buluşacağı, kültürlerin sınır tanımazlığının ve İstanbul’un “küreselleşen dünyanın çok kültürlü ortamındaki” konumunun tartışıldığı, moderatörlüğünü Prof. Dr. İlber Ortaylı’nın üstlendiği “İmparatorluklar Başkenti İstanbul’un Avrupa Kültürleri Üzerindeki Çok Yönlü Etkisi” konulu panele de ev sahipliği yaptı.

Türkiye’nin ilk tematik film festivali olan, İstanbul Uluslararası Sinema - Tarih Buluşması, 12. yılında, alanlarında öncü isimlere sunduğu Onur Ödülünü, Türk sinemasının en güçlü “auteur”lerinden, cesur ve üretken sinemacı Zeki Demirkubuz’a takdim etti.

2009 yılında sinemamızın çınarları devrildi

Seyfi Havaeri

Tiyatro ve sinema oyuncusu, senarist, sinema yönetmeni Seyfi Havaeri 24 Ocak 2009’da vefat etti. 1920 yılında doğan Havaeri, sanat yaşamına tiyatro oyunculuğuyla başladı. Sadi Tek Topluluğu, Raşit Rıza Tiyatrosu, Burhanettin Tiyatrosu gibi sahnelerde rol aldı. 1947 yılından itibaren sinemaya geçen sanatçı, yönetmenliğe başladı. Yönettiği filmlerin büyük kısmının senaryosunu da yazan ve iki filminin yapımcılığını üstlenen Havaeri, bazı filmlerinde oyunculuk da yaptı.

Filmografisi:

Zafer Kartalları (1974), İnsanlık Ölmedikçe (1973), Kanım Vatan İçin (1971), Çileli Bülbül (1970), Yalnız Adam (1969), Yiğit Anadolu’dan Çıkar (1969), Allah Aşkı Yarattı (1969), Kara Yazım (1968), Kara Sevda (1968), Bir Yavrunun Gözyaşları (1960), Gönülden Ağlayanlar (1958), Acı Sevda (1958), Daha Çekecek miyim? (1958), Leke / Öksüz Yavru (1957), Ham Meyva (1957), Körlerin Şarkısı (1957), Sevda Sahilleri (1956), Kara Sevda (1955), Zafer Güneşi (1953), Destan Destan İçinde (1952), Dümbüllü Sporcu (1952), Kenar Mahalle (1951), Kore Gazileri (1951),

Kore’de Türk Kahramanları (1951), Fedakar Ana (1949), Gönülden Yaralılar (1949), Bir Yabancı (1948), Damga (1948), Yara (1947)

Saim Gazanfer Özcan

Türk tiyatrosunun usta isimlerinden ve sinema oyuncusu Saim Gazanfer Özcan 17 Şubat 2009’da hayatını kaybetti. 27 Ocak 1931’de doğan Özcan, ilkokulu Cihangir Fıruzağa İlkokulu’nda, ortaokulu Beyoğlu Ortaokulunda, liseyi ise Vefa Lisesi’nde tamamladı. Lisedeyken oynadığı “Hisse-i Şayia” adlı oyundaki Bican Efendi rolüyle tiyatroya başladı. Şehir Tiyatroları’nın Çocuk Bölümü’ne katıldı. 1955 yılında Komedi Tiyatrosu’nda oynanan Mahallenin Romanı oyunu tiyatro yaşamının dönüm noktası oldu. Bu oyunda rahatsızlanan Reşit Gürzap’ın yerine sahneye çıkıp başarılı olunca kadroya girdi. 1962 yılına kadar hem çocuk tiyatrosunda, hem yetişkin oyunlarında görev aldı. 1962 yılında Gönül Ülkü ile evlendi ve “Gönül Ülkü - Gazanfer Özcan Tiyatrosu”nu kurdu. 1950’li 1960’lı yıllarda çok sayıda sinema filminde de rol alan Gazanfer Özcan, 2000 yılında Komiser Şekspir filmi ile sinemaya döndü. Pek çok dizide de rol aldı. Kuruntu Ailesi adlı dizideki Hüsnü Kuruntu rolü ile tanındı, pek çok yapımda ailenin babası rolünü üstlendi. Avrupa Yakası adlı dizideki Tahsin Bey rolü ile de “baba” rolünü sürdürdü. Avrupa Yakası dizisinde 2004 - 2009 yılları arasında üst üste 5 sezon başrol oynadı. Kronik akciğer rahatsızlığı ve damar tıkanıklığı nedeniyle tedavi görmekte olduğu bir özel hastanede, 17 Şubat’ta hayatını kaybetti.

Gazanfer Özcan’a 1998 yılında Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı’nca Devlet Sanatçısı unvanı verilmişti.

Filmografisi:

İngiliz Kemal Lawrence’a Karşı (1952), Çeto Salak Milyoner (1953), Fındıkçı Gelin (1954), Aramızda Yaşıyamazsın (1954) Şimal Yıldızı (1954), Alı Yemini (1958), Sevdalı Gelin (1959), Garipler Sokağı (1959), Biz İnsan Değil miyiz (1961), İki Damla Gözyaşı (1961), Avare Şoför (1963), Televizyon Çocuğu (1975), Ah Nerede Vah Nerede (1975), Komser Şekspir (2000), Keloğlan Karaprens’e Karşı (2005), Beyaz Melek (2007)

Aydın Babaoğlu

Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler’de oynayan ve Keloğlan filminde de Bicirik karakteriyle ünlenen cüce Aydın Babaoğlu 1 Nisan 2009’da Zonguldak’ta hayatını kaybetti. 1954 yılında doğan Babaoğlu, 1970 yılında başrollerini Zeynep Değirmencioğlu ve Salih Güney’in paylaştığı Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler filmiyle beyaz perdeyle tanışan, ardından Rüştü Asyalı ile oynadığı Keloğlan serisindeki ‘Bicirik’ tiplemesiyle milyonların sevgisini kazanan 80 santimetre boyundaki Aydın Babaoğlu, son olarak 1984’de çekilen ‘Halk Düşmanı’ adlı sinema filminde rol aldı. Zonguldak’ın Ereğli

İlçesi'nde yaşayan ve Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları'ndan emekli olan Babaoğlu, 2 yıl önce annesinin ölmesi üzerine Zonguldak'taki yeğeni Funda Yahşi'nin evine taşınmıştı.

Filmografisi:

Ben Bir Garip Keloğlanım (1976), Atını seven kovboy (1974), Keloğlan ve Can Kız (1972), Keloğlan (1971), Keloğlan aramızda (1971), Pamuk Prenses ve 7 cüceler (1970)

Selahattin Yaman Tarcan

1959 doğumlu tiyatro ve sinema oyuncusu Selahattin Yaman Tarcan 2 Mayıs 2009'da İstanbul'da hayata veda etti. Sanat yaşamına 1979 yılında tiyatro ile başlayan Yaman Tarcan, çeşitli tiyatro topluluklarında roller üstlendikten sonra, 1987 yılında Bulgaristan'daki Türklerin maruz kaldığı dramı sergileyen Belene adlı dizi ile ilk kez kamera karşısında yer aldı. Daha sonra bir çok sinema filmi ve dizide rol alan Tarcan, Asmalı Konak dizisindeki "Yanaşma Haydar (Dicle'nin kocası)" rolüyle ün kazandı. Sanatçı, son bir yılını işsiz geçirdikten sonra babasına ait bir silahla kendi yaşamına son verdi. Tarcan Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği(Çasod) üyesiydi.

Filmografisi:

Kader (2007), İstiklal: Şahin Bey (2007), İstiklal: Şehit Kamil (2007), Sis ve Gece (2006), Çinliler Geliyor (2006), Ahh İstanbul (2006), Beşinci Boyut (2005), Sil Baştan (2004), Mustafa hakkında Herşey (2003), Asmalı Konak - Hayat (2003) Hoşçakal Yarın (1998), Işıklar Sönmesin (1996), Kurtuluş (1996), Şaban Askerde (1993), Benim Sinemalarım (1990), Kadının Adı Yok (1987), Belene (1987)

Diziler:

Arka Sokaklar 1. Sezon (2006), Köprü 1. Sezon (2006), Kin ve Gül (2005), Hırsız Polis (2005) Kıyamet (2005), Canın Sağolsun (2005), Naciye'yi Kim Sevmeyiz (2005), , Estağfurullah Yokuşu (2003), Asmalı Konak (2002), Delikanlı (2000), Feride (1996) Yazlıkçılar (1993), Mahallenin Muhtarları (1992)

Şadan Kâmil

Yönetmen, senarist ve görüntü yönetmeni Şadan Kamil, 4 Haziran 2009'da vefat etti. 1917 yılında doğan Kamil, Almanya'da Baerische Lebranstahl für Lichtbildwesen'de fotoğrafçılık ve ses kayıt mühendisliği üzerine eğitim aldı. Meslek yaşamına 1943 yılında Onüç Kahraman adlı filmi yönetmekle başladı. 1949 yılından

itibaren görüntü yönetmenliği de yapmaya başladı. Sinemayı bırakmasının ardından bir süre üniversite çalışmaları yaptı.

Filmografisi:

Yönetmenlik yaptığı filmler: Dağları Delen Ferhat (1959), Duvaklı Göl (1958), Bir Aşk Hikayesi (1955), Kaçak (1954), İki Süngü Arasında (1952), Dudaktan Kalbe (1951), Dinmeyen Sızı / Sonsuz Izdırap (1949), Dümbüllü Macera Peşinde (1948) Efe Aşkı (1948), Seven Ne Yapmaz (1947), Onüç Kahraman (1943)

Senaryosunu yazdığı filmler:

Dudaktan Kalbe (1951), Uçuruma Doğru (1949), Seven Ne Yapmaz (1947)

Görüntü yönetmenliği yaptığı filmler:

Kahpe (1963), Yumurcak Faka Basmaz (1962), Ver Elini İstanbul (1962), Yumurcak (1961), Ölüm Film Çekiyor (1961), Özleyiş (1961), Civanmert (1960), Duvaklı Göl (1958), Hayat Cehennemi (1958), Bir Aşk Hikayesi (1955), İki Süngü Arasında (1952), Dudaktan Kalbe (1951)

Aykut Oray

Türk tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Aykut Oray 11 Ağustos 2009'da vefat etti. 13 Ekim 1942'de Afyonkarahisar'da doğan Oray, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ön Asya Dilleri ve Kültürleri bölümünden mezun oldu. Hititoloji üzerine yüksek lisans yaptı. 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Gençlik Tiyatrosu'nda tiyatroya başladı, 1963 yılında profesyonel oldu. Birçok oyunda rol aldı. 1988 yılında 'Perihan Abla' dizisinde birkaç bölüm rol alarak televizyona adım attı. Pek çok sinema filmi ve dizi filmlerde oynadı. Marmara Üniversitesi Sinema-Televizyon bölümünde ve Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde ders verdi. CHP'ye üye olarak politikada yer aldı. Sağlam ve yürekten bir Beşiktaşlıydı. Evli ve 2 çocuk babasıydı. Muğla'nın Köyceğiz ilçesinde 4. Kaunos Altın Aslan Türk Filmleri Festivali'ne katılan sinema oyuncusu 11 Ağustos 2009 tarihinde kaldığı otelde öldü.

Filmografisi:

Mezuniyet (2009), Hayal ve Gerçek (2007), Janjan (2006), Eve Giden Yol 1914 (2006), Eksik Etek Şehmuz (2006), Halk Düşmanı (2004), Ömerçip (2002), Koltuk Sevdası (2001), Şellale (2001), Şarkıcı (2000), Gurbetçiler (1996), Çiçek Taksi (1995), Yazlıkçılar (1993), Bizimkiler (1989), Bir Garip Yolcu (1972)

Yücel Çakmaklı

Milli sinema akımının kurucusu yönetmen, yapımcı ve senarist Yücel Çakmaklı 23 Ağustos 2009'da 72 yaşında vefat etti. 1937 Bolvadin doğumlu Çakmaklı, 1959 yılında İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nden mezun oldu. 1963 yılında, askerden döndükten sonra Yeni İstanbul Gazetesi'nde Tarık Buğra'nın yönettiği sayfada sinema yazıları yazmaya başladı. Bir yandan da Erman Film Stüdyoları'nda yönetmen yardımcısı olarak çalıştı. 1968'e dek 50 kadar filmde Osman Seden, Orhan Aksoy gibi yönetmenlere yardımcılık yaptı. İlk filmi Kâbe Yolları'nı (belgesel) yönetti. 1969'da Elif Film şirketini kurdu. Milli sinema akımının öncülüğünü yaptı ve bu düşünceye uygun filmlere imza attı.

1975-1990 arası TRT bünyesinde çalışmalarına devam etti. Kısa hikâyelerden 30-70 dakika arası kısa TV filmleri yaptı. 1978'de Prag'da televizyon filmleri arasında ödül alan ilk yapım olan "Çok Sesli Bir Ölüm" ve "Çözülme" bu tarz çalışmalarıdır. Tarık Dursun K.'dan Denizin Kanı, Tarık Buğra'dan Küçük Ağa ve Kuruluş gibi, roman uyarlamalarından TV dizileri gerçekleştirdi. Necip Fazıl Kısakürek'in Bir Adam Yaratmak ve Turan Oflazoğlu'nun 4. Murad'ı gibi tiyatro eserlerinden TV oyunları yaptı. Müzik odaklı drama olarak Hacı Arif Bey'in hayat hikâyesi ve bir Rumeli türküsünden yola çıkarak çektiği Aliş'le Zeynep sayılabilir. 10 Temmuz 2008'de TBMM tarafından Devlet Üstün Hizmet Madalyasına layık görülen Çakmaklı'ya 21 Ekim 2008'de TC Kültür Bakanlığı tarafından sinemadaki 50 yıllık hizmetleri dolayısıyla Emek Ödülü verildi. 9 Temmuz'da geçirdiği by-pass ve kalp kapakçığı ameliyatı sonrası yoğun bakıma alınan Yücel Çakmaklı, 23 Ağustos 2009 tarihinde İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nde vefat etti.

Filmografisi:

Cumbadan Rumbaya 2005, Emir Sultan 1997, Son Türbedar 1996, Kanayan Yara - Bosna Mavi Karanlık 1994, Kanayan Bosna 1993, Biş-i Hafı / Bir Zamanlar Sarhoştı 1992 (Senaryo), Mümin ile Kafir 1992 (Yapımcı), Kurdoğlu / Osmanlı Bedel İster 1991, Minyeli Abdullah 2 1990, Minyeli Abdullah 1989, Sahibini Arayan Madalya 1989, Kuruluş / Osmancık 1987, Aliş ile Zeynep 1984, Küçük Ağa 1983 (Senaryo), Hacı Arif Bey 1982, IV. Murat 1980, Denizin Kanı 1978, Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep 1978, Oynaş 1977, Çok Sesli Bir Ölüm 1977, Çözülme 1977, Bir Adam Yaratmak 1977, Diriliş 1974 (Yapımcı), Garip Kuş 1974 (Yapımcı), Kızım Ayşe 1974 (Senaryo, yapımcı), Memleketim 1974 (Yapımcı), Ben Doğarken Ölmüşüm 1973, Oğlum Osman 1973, Çile 1972, Zehra 1972, Birleşen Yollar 1970 (Senaryo, yapımcı)

Yapımcısı olduğu filmler:

Gençlik Köprüsü 1975, Sınıfta Şenlik Var 1975

Nihat Nikerel

Sinema ve dizi oyuncusu, yazar Nihat Nikerel 26 Eylül 2009'da hayata veda etti. 1950 yılında Çorum'da doğan Nikerel, 1985 yılında senaryolaştırılabilecek bir öykü yazarak sinemaya adım attı. Çeşitli sinema ve dizi filmlerde rol almanın yanı sıra kitap yazdı. Nikerel, oyunculukla birlikte İstanbul Aydın Üniversitesi'nde İletişim Fakültesi Gazetecilik bölümünde eğitimine devam etti. 26 Eylül 2009 tarihinde Beşiktaş'taki evinde uykusunda kalp krizi geçirerek vefat etti.

Kitapları:

Aralık'tı, 2004, Fon kitapları yayınevi, Yalansız Yalnızlığım, 2005, Kora Yayın, Ay Zamanı Zalımca, 2006, Kora Yayın

Filmografisi:

İpsiz Recep "Emice", Anneler Günü (2007), Sana Mecburum (2007), Susuzluk Halil (2006), Yaşanmış Şehir Hikayeleri (2006), Hacı (2006), Köprü (2006), Ölümüne Sevdalar (2005), Sevda Tepesi (2005), Hoşgeldin Hayat (2004), Kimsesiz Zaman Tasvirleri (2004), Esir Şehrin İnsanları (2003), Kurtlar Vadisi (2003), Karaoğlan (2002) Zerda (2002), Deli Yürek: Bumerang Cehennemi (2001), Bıçak Sırtı (2001), Merdoğlu (2000), Parçalanma (1998), Sıcak Saatler (1998), Aynalı Tahir (1998), Yasminece (1997), Bizim Ev (1995), Manisa Tarzanı (1994), Garip Bir Koleksiyoncu (1994), Gerilla (1994), Can Perdesi (1993), Şaban Askerde (1993), Sonsuzluğun İki Yakası (1993), Beşinci Boyut (1993), Süper Baba (1993), Başka Olur Ağaların Düğünü (1990), Reis Bey (1988), Belene (1987)

Halit Refiğ

Ulusal sinema akımının kurucusu yönetmen Halit Refiğ 11 Ekim 2009'da hayatını kaybetti. Refiğ, 5 Mart 1934'te İzmir'de dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Şişli Terakki Lisesinde tamamladı. Robert Kolej Mühendislik Bölümü'nde okudu. Askerliğini yedek subay olarak Kore'de yaptı. Bu sırada amatörce 8mm filmler çekti. 1956'da, Nijat Özön ile birlikte yayınladıkları "Sinema", "Kim" isimli dergilerde, "Yeni Sabah" ve "Akşam" gazetelerinde sinema eleştirileri yazdı. Atıf Yılmaz'ın "Yaşamak Hakkımdır" isimli filmin asistanlığını yaparak sinema alanındaki ilk çalışmasını gerçekleştirdi. 1960'ta ilk film olan "Yasak Aşk"ı çekti. 1963'te Şehirdeki Yabancı, 1964'te Gurbet Kuşları, Haremde Dört Kadın, Bir Türk'e Gönül Verdim filmlerini çekti ve bu filmlerle Moskova, Yeni Delhi ve Sorrento Film Festivallerinde çeşitli ödüller kazandı. 1964 yılında Gurbet Kuşları ile Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Yönetmen ödülünü aldı. 70'li yıllarda Türk sinemasının bunalmaya girmesiyle televizyon filmlerine yöneldi. 1974'de Türkiye'de ilk defa İDGSA Film Arşivi tarafından başlatılan eğitim çalışmalarına katıldı ve Sinema Kursları'nda öğretmen olarak görev aldı. 1975'den itibaren İDGSA Sinema-TV Enstitüsü'nde Öğ-

retim Görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1975'te TRT Kurumu adına çektiği "Aşk-ı Memnu" ile TV dizilerine öncü oldu ve dikkatleri üzerine çekti. TRT'de danışman kurulunda görev aldı. TRT Kurumu adına 1981 yılında gerçekleştirdiği Kemal Tahir'in aynı adlı romanından uyarladığı "Yorgun Savaşçı" adlı filmin yakıldığı ilan edildi. Bu film, 1993'te televizyonlarda gösterildi.

1976 'da ABD'de Wisconsin Üniversitesi'nde, 1984 yılında Ohio Denison Üniversitesi'nde eğitim çalışmalarına katıldı. Öğrencileri ile birlikte "The Intercessors", "In the Wilderness" adlı filmleri gerçekleştirdi. Olgunluk döneminde daha çok düşünsel yanı ağır basan ürünler verdi. "Teyzem", "Hanım", Karılar Koğuşu, "İki Yabancı", "Köpekler Adası" gibi filmleriyle yurt içinde ve dışında birçok ödül kazandı. Yurt dışındaki festivallerde filmleri için özel bölümler ayrıldı, çeşitli konferans, seminer v.b. toplantılara konuşmacı olarak katıldı. Safra kanalında tümör tedavisi gördüğü hastanede 11 Ekim 2009'da 75 yaşında İstanbul'da vefat etti.

Filmografisi:

Yasak Aşk (1961), Şehirdeki Yabancı (1962), Gençlik Hülyaları (1962), Şafak Bekçileri (1963), Gurbet Kuşları (1964), Şehrazat (1964), Evcilik Oyunu (1964), İstanbul'un Kızları (1964), Canım Sana Fedâ (1965), Güneşe Giden Yol (1965), Haremde Dört Kadın (1965), Kırık Hayatlar (1965), Aslan Pençesi (1966), Karakolda Ayna Var (1966), Can Yoldaşları (1966), Kız Kolunda Damga Var (1967), Bir Türk'e Gönül Verdim (1969), Yaşamak Ne Güzel Şey (1969), Sevmek Ve Ölmek Zamanı (1971), Çöl Kartalı (1972), Acı Zafer (1972), Fatma Bacı (1972), Sultan Gelin (1973), Vurun Kahpeye (1973), Aşk-ı Memnu (1975), Yorgun Savaşçı (1979), Leyla İle Mecnun (1982), Paramparça (1985), Teyzem (1986), Kurtar Beni (1987), Kızım Ve Ben (1988), Hanım (1988), Karılar Koğuşu (1989), İki Yabancı (1990), Zirvedekiler (1993), Köpekler Adası (1996), Affet Bizi Hocam (1998), Affet Beni Hocam (2000), Zeynep Öğretmen (2000), Gelinlik Kız (2000), Sara ile Musa (2000)

Ömer Lütfi Mete

Gazeteci, yazar ve senarist Ömer Lütfi Mete 18 Kasım 2009 tarihinde geçirdiği kalp krizi sebebiyle 59 yaşında vefat etti. Rize'nin İyidere ilçesinde 1950 yılında doğan Ömer Lütfi Mete, ilk ve orta öğrenimden sonra bir dönem Kur'an Kursları'nda okudu. Aynı kurumlarda okutucu olarak görev yaparken Rize Lisesi'ni bitirdi ve 1970 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne girdi. 1971 yılında önce matbaa çalışmalarıyla başlayarak gazeteciliğe geçti. 1972'de İktisat Fakültesi'nden ayrılıp Atatürk Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Kısa bir süre mezun olduğu lisede Rize Meslek Yüksek Okulu'nda Edebiyat öğretmenliği dışında gazeteci ve senaryo yazarı olarak çalıştı. Babiali'de Sabah, Bizim Anadolu, Tercüman, Türkiye, Yeni Haber, Orta Doğu, Yeni Şafak, Ayyıldız, Yeni Binyıl, Sabah gazetelerinde editör, yönetici ve yazar olarak çalıştı. Türk Edebiyatı, Boğaziçi ve Çağrışım dergilerinde makale, mizahi öykü ve

şiiirleri yayınlandı.18 Kasım 2009 tarihinde geçirdiği kalp krizi sebebiyle 59 yaşıında öldü.

Eserleri:

Allahsız Müslümanlık, Milliyetçilik Milliyetsizlik (röportaj), Gülce (şiiir), 28 Şubat'tan Şemdinliye Derin Çeteler, Derin Devlet (röportaj), Dünyayı Kimler Yönetiyor (röportaj), Derin Milliet Manifestosu (köşe yazılarından seçmeler), Çığlığın Ardı Çığlık, Yerden Göğe Kadar, Asker ile Cemre, Çizme (roman), Hacı yağı ile Parfüm Arasında (deneme), Balonya Tünel (kara mizah), İtfaiye Yanıyor (kara mizah), Erdoğan Operasyonu (Mahir KAYNAK ile ortak eseri)

Sinema filmi senaryoları:

Çizme, Gülün Bittiği Yer, Bizim Yunus, Kurtlar Vadisi Irak, The İmam

Tv filmi senaryoları:

Köstekli Saat, Ayrı Dünyalar, Veysel Karani, Ahmet Bedevi

Tv dizi senaryoları:

Bizim Ev, Evlere Şenlik, Ortaklar, Deli yürek, Avcı, Hayat Bağları, AGA, Kurtlar Vadisi, Kurtlar Vadisi Pusu, Eşref Saati, Ekmek Teknesi, Çanakkale Destanı (Belgesel Drama)

Ahmet Uluçay

Sinemamızda imkansızlıklar içinde ne kadar olağanüstü işler yapılabileceğini gösteren ve Türk sinemasının Aşık Veysel'i olarak adlandırılan Ahmet Uluçay, 1954'de Kütahya'da doğdu. Sinema ile 1960 yılında, ilkokul sıralarındayken köye gelen bir seyyar sinemacı sayesinde tanıştı. On iki yaşındayken arkadaşı İsmail Mutlu ile sinema makinesi yapmak için yola koyuldu. Tam üç yıl uğraştı ve 'Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak' filminde de anlatıldığı gibi bir ahırda köylü halkına film göstermeye başladı. Sinemaların çöpe attığı filmlerden kareleri birbirine ekledi ve denizi seyretti. Köyde tavukçulukla uğraşan arkadaşı İsmail Mutlu ve maden işçisi arkadaşı Şerif Akarsu ile "Tepecik Köyü Arkadaş Sinema Grubu"nu oluşturdu. Uluçay, ilk filmi 'Optik Düşler'i (1992) arkadaşlarıyla Almanya'da yaşayan bir gurbetçiden aldıkları VHS kamerayla çekti. İlk kez 1994 yılında 6. Ankara Uluslararası Film Festivali'ne katılarak Optik Düşler ve Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak isimli filmleriyle tanındı.

Usta yönetmenin belgesel filmi ‘Optik Düşler’ ve sonrasında çektiği kısa filmi ‘Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak’, ilk defa 1994 yılında 6. Ankara Film Festivali’nde gösterildi. Sinemaya hayatını adayan Uluçay, yıllarca geçim derdi ile uğraştı. Kamyon şoförlüğü ve inşaat işçiliği, tavukçuluk gibi pek çok işte çalıştı. İlk uzun metrajlı filmi ‘Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak’ da aynı kaderin kurbanı oldu. Bir yandan film çekilirken, Uluçay geçimini sağlamak için yem fabrikasında hamallık yaptı.

‘Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak’la pek çok uluslararası festivalden ödül alan Ahmet Uluçay’ın ikinci filmi ‘Bozkırda Deniz Kabuğu’ nun çekimleri ise 2007’de başlamış. Uluçay’ın sağlık sorunları sebebiyle yarım kalmıştı. Ahmet Uluçay, belgesel, kısa ve uzun metrajlı olmak üzere 11 filmiyle 22 ödül kazandı. Usta yönetmen Ahmet Uluçay, tedavi gördüğü Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi’nde 30 Kasım 2009’da vefat etti.

Ali Taygun

Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu, yönetmen Ali Taygun 16 Aralık 2009 tarihinde hayatını kaybetti. 1943 yılında doğan Taygun, Robert Kolej’i bitirdikten sonra aynı okulun İngiliz Dil ve Edebiyatı bölümünü tamamladı. 1969 yılında ABD’de Yale Üniversitesi’nden Tiyatro yönetmenliği dalında “Master of Fine Arts” derecesi ile mezun oldu. Eğitiminin ardından bir süre Kent Oyuncuları kadrosunda çalışan Taygun, 1974’te Şehir Tiyatroları’na girdi. Ankara Birlik Sahnesi’nde, Ankara Çağdaş Sahne’de, Ankara Devlet Tiyatrosu’nda ve Ankara Devlet Operası’nda oyun sahnelledi. 12 Eylül darbesinde tiyatrodan uzaklaştırılan sanatçı, “Barış Davası” nedeniyle gözaltına alındı, on yılını mahkemelerde ve tutukevlerinde geçirdi. 1989 yılında hakkındaki bütün davalardan beraat etti. Aynı yıl Helsinki Watch adlı kuruluş tarafından onurlandırılan dünyanın önde gelen on insan hakları gözlemcisi arasında yer aldı ve Danimarka’daki PL Vakfı’nın ödülünü Uluslararası Af Örgütü ile paylaştı. Yargılandığı suçlardan aklanmasının ardından Şehir Tiyatrolarına döndü. 1993’ten bu yana TV yapımcılığı da yapan Taygun başta Shakespeare olmak üzere İngilizce’den birçok oyun çevirdi, uyarlamalar yaptı ve “Masal Bahçesi” adlı bir oyun yazdı. 1977’den bu yana birçok gazete ve dergide tiyatro, seyirlik sanatlar, estetik, felsefe ve siyaset konularında yazı ve makaleleri yayımlandı. 1996 yılında İstanbul’da yapılan Habitat II Konferansı’nın açılışı için çok ses getiren “Lirik Tarih Gösterisi”ni tasarlayıp gerçekleştirdi. Birçok sinema ve dizi filmde, tiyatro oyununda rol aldı. İstanbul Şehir Tiyatroları’nda yönetmen kadrosunda görevli olan Taygun aynı zamanda Yeditepe Üniversitesinde tiyatro dersleri verdi.

Filmografisi:

Yönetmen: Artist Palas – (1994), Şans Blokları (1993)

Oyuncu: Dinle Neyden (2008), Esir Kalpler (2006), Yolculuk (2005), Sen Ne Dilersen (2005), Perçem (2004), Kolay Para (2002), Baykuşların Saltanatı (2000), Üzgünüm Leyla (2000), Cumhuriyet (1998), Kurtuluş (1994), Şekerpare (1983), Şeytan (1974), Unutulan Kadın (1971), Battal Gazi Destanı (1971)

Zeki Ökten

4 Ağustos 1941'de İstanbul'da doğan Zeki Ökten Haydarpaşa Lisesi'nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarında tiyatro çalışmalarına başladı. 1961 yılında Nişan Hançer'in yönettiği "Acı Zeytin" filminde yönetmen yardımcılığı yaparak Yeşilçam'a ilk adımlarını attı. Lütfi Akad, Halit Refiğ, Memduh Ün ve ağırlıklı olarak Atıf Yılmaz'a yönetmen yardımcılığı yaptı. 1963'de ilk filmi Ölüm Pazarı'nı çekti. 19 Aralık 2009 günü hayatını kaybetti.

Filmografi:

Ölüm Pazarı (1963), Kadın Yapar (1972), Kırık Hayat (1972), Ağrı Dağı'nın Gazabı (1973), Bir Demet Menekşe (1973), Bitirim Kardeşler (1973), Bitirimler Sosyete'de (1973), Vurgun (1973), Askerin Dönüşü (1974), Boşver Arkadaş (1974), Hasret (1974), Hanzo (1975), Kaynanalar (1975), Şaşkın Damat (1975), Kapıcılar Kralı (1976), Çöpçüler Kralı (1977), Sürü (1978), Düşman (1979), Faize Hücum (1982), Derman (1983), Pehlivan (1984), Firar (1984), Kurbağalar (1985), Kan (1986), Ses (1986), Davacı (1986), Yoksul (1987), Düttürü Dünya (1988), Güle Güle (1999), Gü-lüm (2002), Çinliler Geliyor (2006)

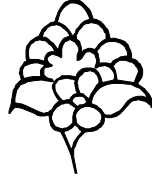
Cüneyt Gökçer

Tiyatro ve sinemamızın duayenlerinden Cüneyt Gökçer 1920 yılında Malatya'da doğdu. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Ankara Devlet Konservatuvarı Müdürlüğü, Bilkent Üniversitesi Tiyatro Bölümü başkanlığı gibi görevlerde bulundu. 1959 ile 1997 yılları arasında, Richard Strauss'un Salome`sinden başlayarak Çetin Işıközlü'nün Dudaktan Kalbe adlı operasına kadar yönettiği operalarla bu alanda başarılar kazandı. Ünlü sanatçı Ayten Gökçer'in eşi olan Gökçer, yurtiçinde aldığı sayısız ödülün yanı sıra 1981 yılında Devlet Sanatçısı unvanını da aldı. Yurtdışında ise, 1963'de Yunanistan Krallığı'nın I. Georges nişanının 'Officier' rütbesiyle, 1970'te İtalya Cumhurbaşkanlığı tarafından Commandatore nişanı ile ve daha sonra Polonya Kültür Nişanı ile ödüllendirildi.

Cüneyt Gökçer 23 Aralık 2009 tarihinde Ankara da tedavi gördüğü hastanede solunum yetmezliği nedeniyle hayata veda etti.

Filmografisi:

Vatan ve Namık Kemal (1951), Lale Devri (1951), Barbaros Hayrettin Paşa (1951), Kara Davut (1953), Kaldırım Çiçeği (1953), Balıkçı Güzeli (1953), Nilgün (1954), Büyük Sır (1956), İbrahim Ethem İlahi Davet (1966), Yaşlı Gözler (1967), Yaprak Dökümü (1967), Merhamet (1967), Hacı Bektaş Veli (1967), Süreyya (1972), Mevlâna (1973), IV. Murad (TV Dizisi 1981)

Basın

Şahin Ali ŞEN

2009 yılı Türk Medyası değerlendirmesi

Şahin Ali ŞEN

Gazeteci - Yazar

Türkiye’de yazılı ve görsel medya 2009 yılı süresince önemli sayılabilecek bir dizi değişim ve kırılmalar yaşadı. Ancak değişimin yanında, yapısal bir sürekliliğin, eskiden olduğu üzere varlığını muhafaza ettiği de belirtilmelidir. Bu bağlamda yaklaşıldığında, 2009 yılı için temel birkaç başlık altında, medyanın genel bir resmini çizmek mümkündür:

Doğan Grubu-Hükümet İlişkisi

2009 yılı içinde hiç şüphesiz en kayda değer gelişme, iktidardaki AK Parti ile Aydın Doğan ve dolayısıyla Doğan Medya Grubu arasında yaşanan gerilimdi. 2003 yılında tek başına iktidara gelen AKP, 2007 seçimlerinde de yeniden tek başına hükümeti kurmuş ve bu süreçte, özellikle Doğan Grubu’na ait Hürriyet ve Milliyet gazeteleri ile yine aynı gruba ait Uğur Dündar ve Yılmaz Özdil yönetimindeki Star televizyonu, AKP’ye dönük, eleştirel ve zaman zaman bunun ötesine sıçrayan menfi bir tutum takınmıştır. Gazetelerin manşetleri (“411 El Kaosa Kalktı”), kimi köşe yazarları (Ertuğrul Özkök, Mehmet Yılmaz, Bekir Coşkun) ile Star TV ve kısmen Kanal D televizyonunun yayın politikası, büyük oranda, iktidara karşıt bir çizgide seyretmiştir.

Böylelikle bu grup, bir medya grubu olmaktan uzaklaşıp, adeta bir muhalefet partisi hüviyetine bürünmüş ve Cumhuriyet gazetesinin yanı sıra ikinci bir “güçlü muhalif mihrak” haline gelmiştir. Özellikle Ergenekon operasyonlarının başlaması ile Doğan Grubu’nun eleştiri dozu daha da artmıştır. Nihayet Başbakan Erdoğan da harekete geçmiş ve iki yol üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunların ilki, mitinglerde “yalan yazan gazeteleri satın almayın” ve “tahrik ve aldatmayla dolu kanalları izlemeyin” şeklinde ifadelerle dile getirilmiştir. İkincisi ise bizzat Erdoğan’ın basın toplantıları esnasında Aydın Doğan ile ilgili yaptığı özel açıklamalardır. Erdoğan özetle, Doğan Grubu’nun muhalefetinin ardında, bir dizi ekonomik çıkarların yattığını ve hükümetten umduğu rantı temin edemeyince de Doğan’ın saldırıya geçtiğini dile getirmiştir. Aydın Doğan’ın vergi borcu ve vergi kaçakçılığı yaptığına dair gelişmeler, ardından hukuki zemine taşınmıştır. Dış gözlemciler, bir yandan bu olayı “demokrasi açısından kaygı verici” bulmakla birlikte, basında “bir zamanlar pijama ile başbakan (Mesut Yılmaz) karşılayan Doğan’ın bugün geldiği noktanın manidarlığı” noktasında da yorumlar yapmıştır.

Böylece, aradaki mesafe, yerini açık bir meydan okumaya bırakmış ve 2009 yılı, bu açıdan, Doğan Grubu'nun değişik zamanlarda hükümet karşısında “geri adım atması” ya da “daha tarafsız bir yayın politikası izlemesi”ni andıran kırılmalar yaşamasına sahne olmuştur.

Hürriyet Gazetesinde Dönüşümler

Yukarıdaki gelişmelere paralel biçimde, “basının amiral gemisi” olarak tavsif edilen Hürriyet Gazetesi'nde de önemli olaylar yaşanmıştır. Öncelikle, “geminin kapitanı”, 20 yıldır elinde tuttuğu dümeden uzaklaştırılmıştır. Ertuğrul Özkök 1989'da getirildiği görevden (ki bu basında en uzun süreli genel yayın yönetmenliğidir) 2009 yılında alınmış, yerine gazetenin Ankara temsilcisi Enis Berberoğlu getirilmiştir. Buradaki en önemli olgu, Hürriyet gibi etkili bir gazetenin, bu tarihten sonra alışılmış kalıpların, yargıların ve beklentilerin dışında, daha demokratik, özgürlükçü ve tarafsız bir yayın çizgisine doğru evrilebilmesi ümidinin doğmuş olmasıdır. Ancak bunu da zaman gösterecektir. Aynı gazetede diğer bir gelişme, Bekir Coşkun'un ayrılması olmuştur. Hükümetin en sert eleştirmeni olarak gösterilen Coşkun, özellikle halka dönük “bidon kafalılar”, “göbeğini kaşıyan adam” biçimindeki aşağılayıcı üslubu ile zihinlerde yer etmiştir. Emin Çölaşan'ın daha önce gönderilmesinden sonra sürekli olarak Coşkun'un da rahatsız olduğu ve ayrılacağı konuşulmuş, nihayet 2009'da Haber Türk Gazetesi'ne transfer olmuştur. Ancak onun yerine, bu kez, Vatan gazetesinden Yılmaz Özdil transfer edilmek suretiyle, geleneksel Hürriyet okurunun kaybedilme ihtimalinin önüne geçilmek istenmiştir. Uğur Dündar ile birlikte Star TV'nin haber politikasını belirleyen Yılmaz Özdil, Hürriyet'e geçişinin ardından da eleştirel tutumunu devam ettirmiştir.

Medya Sahipliğinde Yeni Aktörler

2009 yılında medya sahipliği alanında da dikkat çeken gelişmeler olmuştur. Bunlardan en önemlisi Ciner Grubu'nun Haber Türk adı altında bir gazete ile televizyonu medya hayatına dâhil etmesidir. Turgay Ciner'in sahipliğinde 1 Mart 2009'da Haber Türk Gazetesi yayına başlamış, aynı adla TV kanalı da medya dünyasındaki yerini almıştır. Fatih Altaylı, her iki yayın organının da yayın yönetmenliğine getirilmiştir. Özellikle, gazetenin mizanpaj ve boyut açısından biçimsel özellikleri Türk basımına yenilikler sunmuştur. Öte yandan, ülkenin tanınmış pek çok ismini yüksek transfer bedelleri ile bünyesine katması ile de dikkat çekmiştir. Sabah gazetesinden Umur Talu, Yavuz Semerci ve Soli Özel, Hürriyet gazetesinden Yaşar Nuri Öztürk, Murat Bardakçı, Pakize Suda, Muharrem Sarıkaya ve Bekir Coşkun, Zaman gazetesinden Nihal Bengisu Karaca ve Elif Şafak, Vatan gazetesinden Yiğit Bulut, Akşam gazetesinden Balçışek Pamir, Milliyet gazetesinden Ece Temelkuran zamanla bu yeni gazetenin yazar kadrosuna dâhil olmuştur. Böylece gazete bir anlamda merkez medya'nın önemli organlarından biri haline gelmiştir.

2009 yılı içinde medya yaşanan hareketliliklerden biriside Star gazetesinin el değiştirerek kendini yenilemesidir. Gazetenin yayın yönetmenliğine Mustafa Karaalioglu getirilmiş ve yazar kadrosu da değişmiştir. Mehmet Altan başyazarlığa getirilirken, Ahmet Kekeç, Şamil Tayyar, Ergun Babahan, Sami Selçuk, Eser Karakaş, Berat Özipek, Mahir Kaynak ve Gürkan Zengin de yazar kadrosunu oluşturmuştur. Öte yandan Star grubu ile aynı paralel de yayın yapan Kanal 24 televizyonu devreye girmiştir.

Medyada yeni bir güç alanı da Kanaltürk televizyonunu Ergenekon davasında yargılanan Tuncay Özkan'dan satın alan Koza-İpek grubu oluşturdu. Koza-İpek grubu Kanaltürk'ü Bugün TV ve Bugün Gazetesi ile takviye ederek medya da önemli bir güç merkezi oldu.

Taraf Gazetesi Olayı

Sadece Türk medyası bağlamında değil, kimi yönleriyle Cumhuriyet tarihi açısından da 2009 yılının en önemli olayı Taraf Gazetesi'nin yayına başlamış olmasıdır. Ahmet Altan ve Yasemin Çongar'ın fiilen kurdukları gazete, Cumhuriyet tarihinde basın-siyaset, basın-demokrasi, basın-ordu, basın-halk, basın-kamuoyu ilişkilerinde adeta tek başına bir devrime yol açmıştır. Bu radikal yeniliği içeren bir gazetenin yazar kadrosu da buna paralel biçimde oluşmuştur. Murat Belge, Nabi Yağcı, Mithat Sancar, Neşe Düzel, Ayşe Hür Halil Berktaş, Ahmet Altan ve Yasemin Çongar gibi alanın tanınmış ve tecrübeli isimlerinin yanında, Elif Çakır, Alper Görmüş, Yıldırım Oğur, Leyla İpekçi, Önder Aytac, Rasim Ozan Kütahyalı gibi genç ve dinamik isimleri de kadrosuna dâhil etmiştir.

Taraf gazetesinin önemi, özellikle Türkiye'nin vesayet rejiminden arınarak, demokratikleşebilmesi sürecinde oynadığı keskin rolle ilgilidir. Bu rolü de 3 şekilde gerçekleştirmiştir. Birincisi, yayın hayatına atıldığı ilk günden itibaren açık ve kararlı biçimde, müesses nizamın algı dünyası ile sert bir mücadeleye gireceğini göstermiş olmasıdır. Bu nedenle bilhassa manşet haberleri ve iç-haberlerinde alışılmadık, Türk basınında o güne dek eşine rastlanmayan bir biçimde haberler yapmış ve tartışmalara yol açmıştır. İkinci husus, yazar kadrosu itibarıyla de sıra dışı bir tarz sunmuş olmasıdır. Bu yazarlar, ait oldukları gazetenin varlık nedenini içselleştirmiş kişiler olarak, birikimlerini olabilecek en açık tarzda dile getirmişlerdir. Üçüncü nokta, ana akım medyanın hiçbirinin cesaret edemeyeceği önemli dosyaları çekinmeden manşetten verebilmiştir. Sadece vermekle kalmamış, yayın politikasına uygun biçimde, ısrarla takipçisi de olmuştur. Basının –müesses nizama muhalif olanları da dâhil- bir şekilde yayımlamaktan imtina ettikleri/edecekleri “gizli” haberleri Taraf gazetesi yayımlayarak, hem siyaset dünyası hem de kamuoyunda derin etkilere yol açmıştır. Bunların başında da ordunun Türk siyasal hayatında tuttuğu yerin değişmesi ve demokratik bir rejimin imkânlarının gerçekçi olarak inşası yönündeki arzu ve çabalar gelmektedir. Bu bağlamda Ergenekon operasyonu başta olmak üzere, ülkede yaşanan “iktidar kavgası”nda Taraf gazetesi, hayati bir işlevi yerine getirmiştir. Halkın gerçekleri ve sistemin aslında nasıl işlediğini hem mikro hem de makro sahalarda çiplak biçimde

öğrenebilmesinin yolunu basın tarihinde ilk kez Taraf gazetesi açmıştır demek abartı olmayacaktır.

Ergenekon Operasyonunda Medya

İfade edildiği üzere, Türkiye'nin demokratikleşmesi yolunda ve bir hukuk devletinin gereklerini sağlaması çabalarında 2009 yılı bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Bunun bariz göstergesi, "Ergenekon Operasyonu" olarak adlandırılan bir dizi soruşturma ve tutuklama olaylarıdır. Mevcut hükümetin izlediği siyasetten rahatsızlık duyan bir grubun (askeri ve sivil bürokrasi), hükümeti devirmeye yönelik giriştiği hazırlıklar ve eylem-planları deşifre edilmiş ve pek çok tutuklama olayı ile birlikte bir hukuki soruşturma açılmıştır. Taraf gazetesi bir biçimde kendisine ulaştırılan, gizlilik derecesini haiz pek çok planı ilk kez manşetlerine taşımış ve bir anlamda Ergenekon soruşturmasının hem fitilini ateşlemiş hem de sürecin diğer ayrıntılarını da sürekli haberleştirerek konu lehinde bir kamuoyu yaratabilmiştir. Ancak sadece Taraf değil, KANAL A, ATV, STV, Kanal 7, Kanal 24, Ülke TV gibi kanallar ile Zaman, Radikal, Yeni Şafak, Vakıf, Bugün gazeteleri de anılan süreçte ortak bir perspektiften hareket etmişlerdir.

Genel olarak bakıldığında Hürriyet, Milliyet, Vatan, Akşam, Haber Türk gazeteleri ise büyük oranda Ergenekon operasyonuna, yukarıdaki yayın organlarından görece daha mesafeli yaklaşmışlardır. Bu gazetelerin yayın politikasında örtük biçimde var olan algının, AKP'ye dönük bir "endişe" ile birlikte müesses nizama karşı neredeyse yüzyıla yaklaşan bir "geleneksel itaat tavrından" kaynaklandığı söylenebilir. Öte yandan Cumhuriyet gazetesi ise bu meselede açık biçimde karşı bir konum almış ve süreci kendi mevcut çizgisinde izlemeye ve yorumlamaya devam etmiştir. Bu gazetelerin köşe yazarlarının çoğunluğu, 2009 yılı boyunca, Ergenekon operasyonunu esasen ciddiye almama ve AKP'nin orduyla giriştiği bir hesaplaşma şeklinde görmeyi tercih etmişlerdir. Aynı tavır esasen bir süre sonra da "sivil dikta" tartışmalarının yine aynı gazetelerden çıkmasının arka planını oluşturmaktadır.

Genel Değerlendirme

Elbette 2009 yılını Türk medyası nokta-i nazarından bir incelemeye tabi tutmak, çok daha ayrıntılı ve kapsamlı bir tasviri gerektirir. Burada sadece önemli kırılmalara özetle değinilmekle yetinilmiştir. Yine de genel bir yaklaşımla, 2009 yılının Türk medyası açısından bazı değişimlerin ve yeniliklerin meydana geldiği bir yıl olduğunu söylemek gerekmektedir. Bunda, hükümetin kendisine çizdiği yolda kararlı olarak ilerlemesinin ve izlediği genel siyasetin toplumda bir karşılık bulmasının payı olduğu görünmektedir. "Hükümetler yıkıp hükümetler kurmak" a alışkın bir yerleşik medya düzeni, AKP'li yılların ilk dönemlerinde eski alışkanlıklarına sıkıca sarılmış ancak 2008'den sonra bu tutumunu kısmen terk etme yoluna girmiştir. Ama bu "gönüllü" bir değişiklikten ziyade "şartlar icabı" bir farklılık olarak da görülebilir. Bu bağlamda Taraf gazetesi olayı ile Ergenekon soruşturmasının, Türkiye'deki medya yapısına olan etkisi, aslında sanıldığından çok daha büyük olmuştur.

22.12.2008 - 28.12.2008 tarihleri arasında gazete satış raporu.

Gazete	Satış	Önceki	Fark
ZAMAN	831.761	836.945	-5.184
POSTA	629.212	630.195	-983
HÜRRİYET	490.371	495.873	-5.502
SABAH	405.960	433.234	-27.274
VATAN	233.846	232.526	1.320
P. FOTOMAÇ	229.675	238.967	-9.292
MİLLİYET	217.671	202.971	14.700
FANATİK	197.186	208.850	-11.664
TAKVİM	187.438	186.953	485
AKŞAM	167.306	185.437	-18.131
TÜRKİYE	143.877	143.094	783
GÜNEŞ	143.495	140.795	2.700
SÖZCÜ	134.190	138.869	-4.679
STAR	128.054	128.562	-508
YENİ ŞAFAK	103.328	102.568	760
CUMHURİYET	65.442	67.308	-1.866
YENİ ÇAĞ	55.976	56.166	-190
A.VAKİT	55.546	55.471	75
A.ŞOK	53.683	54.319	-636
MİLLİ GAZETE	51.754	51.738	16
RADİKAL	48.580	47.870	710
YENİ ASIR	47.034	45.015	2.019
E. FOTOSPOR	44.268	47.760	-3.492
FOTOGOL	44.157	45.082	-925
BUGÜN	44.106	43.074	1.032
TARAF	38.872	41.780	-2.908
H. TERCÜMAN	22.409	19.215	3.194
REFERANS	12.812	12.963	-151
ORTADOĞU	8.242	8.449	-207
YENİ ASYA	7.362	7.382	-20
G.EVRENSEL	6.894	6.845	49
BİRGÜN	6.132	6.240	-108
ÖNCE VATAN	5.651	5.640	11
DÜNYA	5.431	5.488	-57
YENİ MESAJ	5.393	5.373	20
T. ZAMAN	4.715	4.763	-48
T.DAILY NEWS	2.394	2.515	-121
HÜRSES	2.179	2.173	6
TOPLAM	4.882.402	4.948.468	-66.066

21.12.2009 - 27.12.2009 tarihleri arasında gazete satış raporu.

Gazete	Satış	Önceki	Fark
ZAMAN	815.132	812.588	2.544
POSTA	520.634	511.119	9.515
HÜRRİYET	448.545	446.382	2.163
SABAH	346.333	344.591	1.742
MİLLİYET	240.439	262.536	-22.097
HABERTÜRK	218.063	218.448	-385
VATAN	199.871	196.746	3.125
P. FOTOMAÇ	175.456	193.142	-17.686
FANATİK	163.879	177.986	-14.107
SÖZCÜ	150.910	147.990	2.920
TÜRKİYE	146.690	146.363	327
AKŞAM	142.851	142.338	513
TAKVİM	122.820	120.935	1.885
STAR	112.994	107.726	5.268
GÜNEŞ	111.809	111.274	535
YENİ ŞAFAK	101.930	101.593	337
TARAF	64.823	65.909	-1.086
A.VAKİT	56.144	55.051	1.093
CUMHURİYET	53.959	53.130	829
A.ŞOK	53.860	52.401	1.459
BUGÜN	52.984	53.236	-252
YENİ ÇAĞ	52.569	52.564	5
MİLLİ GAZETE	51.993	51.679	314
RADİKAL	39.369	39.022	347
YENİ ASIR	34.806	33.972	834
FOTOGOL	29.511	30.557	-1.046
E. FOTOSPOR	25.594	25.855	-261
YENİ ASYA	16.152	11.127	5.025
H.TERCÜMAN	14.854	13.857	997
REFERANS	11.140	11.080	60
G.EVRENSEL	9.013	6.520	2.493
ORTADOĞU	7.384	7.663	-279
YENİ MESAJ	5.527	5.498	29
TODAYS ZAMAN	5.406	5.371	35
T.DAILY NEWS	5.265	5.542	-277
BİRGÜN	5.259	5.256	3
DÜNYA	2.225	2.515	-290
HÜRSES	2.161	2.174	-13
TOPLAM	4.618.354	4.631.736	-13.382

2009 yılında televizyon yayıncılığı

Bülent ATA

Yazar

GENEL

- Küresel krizin etkisi ile 2009 yılında ülkemizde dizi sektörü % 50 gerileme gösterdi. Kanallar 2009 yılında sonlandıracağını söylediği projeleri bile, riske girmemek için devam ettirdi.
- Bütçe daralmaları nedeniyle dizilerde senaryolar ağırlık kazandı. Sit-com örneklerinin sayısı arttı; Papatyam, Benim Annem Bir Melek... Kurtlar Vadisi gibi çok izlenen bir yapım bile görsel efektleri en asgariye indirdi.
- Dizi sektöründe edebiyat uyarlamaları ağırlık kazandı. Aşk-ı Memnu, Yaprak Dökümü, Hanımın Çiftliği, Samanyolu, Ezel...
- Kanallar güncel olaylar ve tarihi konuların işlendiği sohbet-gezi programları yapmaya başladı. Tarihin Arka Odası (Haber Türk), Kanal 24, Sevinç Çokum (Mehtap TV), Arşivci (ÜLKE), Demokrasi Arşivi (24 TV)...
- Akşam saatlerinde yapılan haber formatındaki programlar ilgi çekti. 1 Gün (Haber Türk), Canlı Gaste (NTV).
- Evlilik programlarının sayısı arttı.
- Sanatçılarla yapılan canlı müzik eğlence programları maliyetleri nedeniyle azaldı.
- Kanal D’de yayınlanan düşük bütçeli “Çok Güzel Hareketler Bunlar” tarzında yapımlar çoğaldı.
- Genel olarak kanallarda “Ekonomi” ile ilgili programlar azaldı.
- Amerikan yapımı diziler yeni sezonları ile gösterilmeye başladı.

ATV

- Özellikle ATV kanalı diğer kanalların yüklenmediği risklere girerek yeni yapımları devreye soktu. Dizi bakımından en fazla yeni yapımlar bu kanalda yer aldı. Bu kanalın Yamal Uydusu'na girmesinin de buna etkisi olabilir.
- Çocukların yer aldığı "Bir Şarkısın Sen" adlı müzik programı ilgi çekti.

FOX TV

- Düşük bütçeli diziler bakımından en istikrarlı kanal FOX TV oldu. Özellikle Ankara'da (İncek) çekilen Deniz Yıldızı ilgi gördü... Arka Sıradakiler ve Bez Bebek dizileri gençlerin sürekli izlediği diziler arasında yer aldı.

HABER TÜRK

- Haber konusunda ön plana çıkan kanal Haber Türk oldu. Gündem konularını aynı gün içinde stüdyo konukları ve canlı bağlantılarla ekrana taşıdı. Bu programları yaparken sunucular diğer kanallardan farklı olarak sordukları sorularla muhabir kimliklerini ön plana çıkardı.
- Konuklu tartışma programlarının sayısı arttı. Kanallar çoğunlukla aynı isimleri ekrana taşırken, Haber Türk bu durumdan farklı olarak yeni isimleri konuk etti.
- Sıradışı programı formatında Gündem Dışı programı yayına başladı.

NTV

- NTV kanalı kültür programlarına verdiği ağırlık nedeniyle eleştirildi.
- NTV Spor kanalı karasal yayına geçti.
- Kültür yayıncılığı ve uzman dergicilik çalışmalarına hız vererek, yaptıkları programlarla iki yönde de tanıtım faaliyetlerinde bulundular.

TV8

- TV 8, yaptığı yeniliklerle adından söz ettirmeye başladı. En fazla gazete haberi yapılan kanallardan biri oldu.

TRT

- TRT için 2009 yılı bir atılım yılı oldu. TRT, üstündeki ölü toprağını silkeleyip önemli yayınlara ve ilklere imza attı. 2009 yılı TRT için toplumun farklı kesimlerinin özlediği yayınların yapıldığı, izleyicinin ilgisini yakalayacak tematik kanalların açıldığı yoğun bir dönem oldu.
- Mevlid Kandili'nde gerçekleşen yayın; Saraybosna, Kerkük, Lefkoşe ve İstanbul'dan yapılan ilk uluslararası yayındı. TRT1 ve TRT Avaz kanallarından verilen yayın Balkanlar'dan Orta Asya'ya geniş bir coğrafyada ses buldu. Sevinç ve takdirle karşılandı.
- Miraç Kandili'nde yine ilk kez Kudüs ve İstanbul canlı yayında buluştu. Kudüs'ten canlı yayını gerçekleştiren TRT ekibi imkânsız bir işi başardı.
- TRT'nin Ramazan ayı boyunca yayınlanan programları büyük beğeni ile karşılandı. Neredeyse tüm kanallar önceki yılların benzeri birtakım yayınlar yaparken TRT çok farklı konseptlerle kısa film den kliplere, belgeselden konserlere, çizgi filmlerden dizi filmlere dek uzanan geniş bir yayın çizgisi uyguladı ve takdir topladı.
- 30 gün boyunca yayınlanan Ramazan Güzeldir dizisi Ramazan ayının en özgün projesi olarak ekranlarda yer aldı.
- "Kısaca Ramazan", altı ünlü yönetmen tarafından hazırlanan "Ramazan" konulu kısa filmlerdi. Mehmet Güreli'nin Nisan'da Bir Gün, Onur Ünlü'nün Kâmil İnsan, Hüseyin Karabey'in Beş Yaş Sendromu, Atalay Taşdiken'in Ay Hilal Olunca, Mahmut Fazıl Coşkun'un Domates Orucu Bozmaz, Mustafa Kara'nın Mahya adlı filmleri ay boyunca yayınlandı.
- Yönetmenliği Atalay Taşdiken'in yaptığı 10 bölümlük "Anadolu'da Oruç Mevsimi" adlı belgesel ve yönetmenliğini Onur Ünlü'nün yaptığı 4 bölümlük mini dizi Acemi Müezzîn ekranlara renk kattı.
- Onur Ünlü yönetmenliğini yaptığı Sufi Klipler adlı çalışmada; Hayko Cepkin sözleri Pir Sultan Abdal'a ait "Demedim mi?", Sabahat Akkiraz söz ve müziği Neyzen Tevfik'e ait olan "Hicran Kucağında", Deniz Arcak "Sevdim Seni Mabuduma" adlı ilahi ile, Bekir Çiçek "Milki Beka'dan Gelmişem" ve "Ey Dide Nedir Uykü" adlı ilahilerle, rahmetli Cem Karaca "Allah Yar" adlı ilahisi ile ekranlara konuk oldu.
- Sunuculuğunu Serdar Tuncer'in yaptığı Topkapı Sarayı'nda canlı yayınlanan Ramazan Sevinci programı, Bekir Develi İstanbul'da Ramazan adlı yapımla İstanbul'da yaşanan Ramazan atmosferini keyifli söyleşilerle ekrana getirdi.

- Irak/Kerkük, Kosova/Priştine, Bosna Hersek/Saraybosna, Makedonya/Üsküp'ten canlı yayımla dünyada yaşanan Ramazan coşkusu ekrana yansdı.
- Sunuculuğunu Yusuf Özkan Özburun'un yaptığı, Halil Necipoğlu ve İstanbul Sazendeleri'nin eşlik ettiği, canlı olarak yayınlanan Sahur Zamanı programı, İstanbul Beylerbeyi Camii ve çevresinden evlerimize konuk oldu.
- "Minyatürün Dilinden", "Minyatürle Anlatılır Aşk" Hayat'üs Sahabe'den seçilmiş kıssaların minyatürlerin anime edilmesiyle ekrana taşındığı ilginç bir projeydi.
- Savaş Ş. Barkçin'in hazırlayıp sunduğu ve Murat Salim Tokaç'ın müzik yönetmenliğini yaptığı "Gönül Makâmı" programı Türk musikisinin uyarlılığımızı ve yaşamımızı nasıl yansıttığını seçkin örneklerle ekrana yansıttı.
- Ramazan ayı boyunca her hafta gerçekleştirilen konserlerin ilkinde TRT'nin önemli saz sanatçılarının eşliğinde Melihat Gülses ve Cengiz Özkan'ın solistliğinde, besteci Oğuzhan Balcı'nın düzenlemeleri ile "Senfonik Melodiler" başlığı ile ekrana geldi.
- Diğer bir konser; Adana'da Avrupa'nın en büyük camii olan Merkez Camii'nin de içerisinde bulunduğu Merkez Park Amfi Tiyatro'da gerçekleşti. İlahiler, Senfoni Orkestrası ile birlikte seslendirildi. Bayram akşamı, düzenlemeleri Oğuzhan Balcı'ya ait, Şef Emin Güven Yaşlıçam'ın yönetiminde, Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası ve Mersin Devlet Opera ve Balesi Korosu; Feryal Türkoğlu, Hasan Alptekin ve Burak Kut'un katılımları ile muhteşem bir müzik ziyafeti sunuldu.
- 2009 yılında; TRT Belgesel Kanalı ve TRT Müzik Kanalı yayın hayatına başladı. Uluslararası haber kanalı olan Euronews TRT ortaklığı ile Türkçe yayınlarını başlattı.

SHOW TV

- Düşük maliyetli programlarla akışı sağladı; Yemekteyiz... Bu format 2009 yılında çok büyük ilgi gördü.
- SHOW TV'de yayınlanan "Yetenek Sizsiniz" adlı düşük bütçeli gösteri programı ilgi çekiyor.

MEHTAP TV

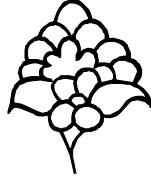
- Bilgisayar teknolojisini animasyon, jenerik ve fragmanlarında uygulayan Mehtap TV'nin görselleri ilgi çekti.

ÜLKE TV

- Turgay Güler'in hazırlayıp sunduğu Sıradışı programı, ele aldığı konu ve konukları ile dikkatleri üzerine çekti. Programın düşmeyen temposu diğer kanallara da örnek oldu.
- Mehmet Demirhan, Handan Öztürk ve Ahmet Demirhan'ın sunumu ile felsefe programı Nöbetçi Filozof, bir süre yayında kaldıktan sonra ekranlara veda etti.

FLASH TV

- Flash TV diğer kanallardan farklı olarak yerel müzik programlarına ağırlık verdi.

Folklor

Ahmet ŞENOL

“..HALK KÜLTÜRÜNE Dair..”

Ahmet ŞENOL

Halk Kültürü Araştırmacısı

Ülkemizdeki önemli faaliyetler sıralamasında, her ne kadar önlerde yer almasa da halk kültürü, üzerinde en çok durulan, tartışılıp konuşulan, yazılıp çizilen, konulardan biridir. Halk Kültürü kavramının, değişik kaynaklarda bir çok tanımı vardır. Her biri, bir yönünü öne çıkaran bu tanımlardan yola çıkarak halk kültürünü kısaca, **“bir milletin maddi ve manevi kazanımlarının tümü”** olarak tanımlayabiliriz.

Bu tanımlamalarda vurgulandığı üzere halk kültürü;“ Toplumun, edindiği bütün eğilim ve alışkanlıkları, tüm bilgileri, inançları, töreleri, adet, gelenek ve görenekleri, sanatı, ahlakı, yasaları içine alır.” “Günlük yaşam kurallarından ekonomideki üretim ve bölüşüme, hukuki ve siyasi sisteme, dinsel örgütlenme biçimine, akrabalık ve aile anlayışına, dil, efsane ve mitolojiye, sanat, mimari ve bilime, teknolojik ve bilimsel buluşlara, müziğe, zevk ve güzellik anlayışına, değerler sistemine kadar çok geniş bir alana yayılan karmaşık bir bütündür.” Halk kültürü ürünleri zaman içerisinde değişip gelişerek, kuşaktan kuşağa aktarılır.

Halk Kültürü, milleti oluşturan en önemli unsurlardan biridir. Her milletin, hatta her insan topluluğunun başkalarından farklı, kendine özgü bir kültür yapısı vardır. Her kültür, bireysel kişilik, özel bir psikolojik yapı, fikirler, davranış ve düşünce biçimi geliştirir. Milletler ve toplumlar, asırların birikimiyle kazandıkları halk kültürü kimlik ve kişilikleriyle tanınır ve birbirlerinden ayrılır.

Kişileri ve toplumları, birbirinden ayırt eden, üstün ve farklı kılan en önemli ölçüt, kültürel ve sanatsal gelişmişlik düzeyleridir. İnsanlar ve toplumlar; kültürel, bilimsel ve sanatsal gelişmişlik düzeyleri ve bu alandaki başarıları ölçüsünde, özgün ve özgür olur. Kimlik ve kişilik kazanır. Hemcinslerine karşı üstünlük sağlar. Başkalarının da saygınlığını ve hayranlığını hak eder.

Kişinin iç dünyası ve günlük yaşamı, sözüyle, işiyle, eserleriyle sürekli dışarıya da yansır. İnsan, kültür ve sanat alanındaki bilgisi ve becerisi oranında varlığını anlamlandıracak nitelikli ve kalıcı eserler bırakabilir. Üretken, anlamlı, yararlı, değerli, nitelikli, kendisiyle ve etrafıyla barışık, insanca bir yaşam kalitesine kavuşur. Gelişmiş ülkelerin, tarihi dokusu asırlardan beri en iyi şekilde korunan şehirleri, ince bir sanat zevkinin ve estetik duygunun dışa yansımaları şeklindeki sayısız halk kültürü

ve sanat eserleri, anıt ve heykellerle donatılmış geniş meydanları, park ve bahçeleri herkesi hayran bırakmaktadır. Bizim ülkemizde ise tarihi dokusu her gün biraz daha tahrip edilen, atalarımızın ürettiği eski güzelliklere yeni güzellikler katmak yerine, her gün daha da çirkinleştirilen, bitirilip tüketilen, yıkılıp yok edilen, rant kaygısıyla yaşanacak mekanları sürekli daraltılan, estetik zevk, bedîî güzellik yoksunu çarpık ve çirkin yapıları ile insanın adeta üstüne gelen, parksız, bahçesiz, şehir demeye bin şahit isteyen kentlerimizin var olması, üzücü bir gerçektir. Bu iki durum karşılaştırıldığında, aradaki inanılmaz ve korkunç fark, halk kültürü ve sanat yoksunluğundan başka nasıl açıklanabilir?

Halk kültürü; insana, güzel bakmayı ve görmeyi, iyi duymayı, güzel düşünmeyi ve yaşamayı, güzeli çirkin ile birbirinden ayırmayı, kabiliyet ve becerilerini geliştirerek, mevcut güzelliklere yeni güzellikler katmayı öğretir.

Halk kültüründen beslenen insanlar, her türlü olaydan ders çıkarmayı, ne kadar büyük olursa olsun sorunların üstesinden gelebilmeyi, çatışma ve huzursuzluk nedeni olabilecek gelişmeleri zamanında teşhis ve tespit edip, bunları hiç kimseyi ve hiçbir şeyi kırıp dökmeden, en güzel yolla ortadan kaldırabilmeyi becerebilir. Halk kültürü, bize sözü pişirip söylemeyi, sesin ve sözün gücüyle özümüzü, işimizi, gücümüzü, düzeltebilmeyi, savaşların bile önüne geçilmesini, dertlerin, sıkıntıların, sorunların, keder ve üzüntülerin üstesinden gelebilmeyi, azabı ve acıları mutluluklara çevirebilmeyi öğretir.

Dünün halk kültürü ürünleri geçmişin aynasıdır. Tarihi geçmişimizi, gelecek nesillere aktarabilecek yegane köprü, geçmişten günümüze ulaşabilen halk kültürü ürünlerimiz ve bunlarla ilgili eserlerimizdir. Her toplumun yaşattığı halk kültürü değerleri o toplumun otobiyografisinin bir parçasıdır. Bir toplumun otobiyografisi, ortaya koyduğu veya sahip çıkıp koruduğu halk kültürü ürünleri eserlerinden okunabilir.

Kültürde, sanatta ve bilimde gelişme olmadan hiçbir toplum ve millet gelişip, kalkınamaz, yükselmez. Bu yüzden halk kültürü ve değerlerine sahip çıkmak, bilim ve sanat alanında çalışmak, çaba ve gayret sarf etmek, yarınları inşa etmektir. Bir millet ancak sağlam bir halk kültürü temeli üzerinde gelişip yükselebilir.

Milletler, kendi öz benliklerinin dışarıya yansımaları sayılan, nitelikli, özgün, üstün ve değerli sanat eserleri meydana getirilmeden, özgün bir halk kültürü yapı ve dokusu oluşturmadan gerçek anlamda ne millet olabilir, ne de insanlığın ortak medeniyetine katkıda bulunabilir. Halk kültüründe ortaya konan eserler ve üstün başarılar, insanlığın halk kültürü mirasına katkı, milli kimlik ve kişiliğinin parçası niteliğini taşır.

Ülkemizin uluslararası saygınlığının ve etkinliğinin artmasında, halk kültürünün öneminin farkına bir an önce varılmalıdır. Bu nedenle de, halk kültürünün geliştirilmesi, ülkemizde ve tüm dünyada daha iyi tanınması ve tanıtılması çalışmalarına

daha çok önem verilmelidir. Yapılması gereken en öncelikli işlerden biri, halk kültürünün öneminin toplumun bütün kesimlerince en iyi şekilde anlaşılıp algılanması, benimsenmesi ve gereğinin de en etkin bir şekilde yerine getirilmesidir.

İletişim imkanlarının geliştiği günümüz dünyasında, insan ilişkileri de çok yoğunlaşmış, buna paralel olarak kültürler arası iletişim, etkileşim ve diyalog her zamankinden çok artmıştır. Bunun sonucu olarak da günümüz dünyasında bütün insanlığın benimsediği ortak değerler ve ortak kültür mirası her zamankinden daha anlamlı hale gelmiştir.

Kalıplaşmaların etkisini yitirmeye başladığı bilgi çağında halk kültürü ürünleriyle uğraşanlar, tüm dünya kültürlerine daha açık hale gelmişler ve bu kültürlerin ince-liklerinden daha iyi yararlanmasını bilmişlerdir. Küreselleşme; Enformasyon akışına ivme katmış, bilginin transferini, yeni teknikleri algılamayı, yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki gelişmeleri takip etmeyi kolaylaştırmıştır.

Kültürler arası etkileşim ve diyalog; hem kaçınılmaz, hem de insanların barış, huzur, anlayış ve işbirliği içerisinde yaşayabilmeleri, bireylerin ve toplumların gelişip ilerleyebilmeleri için bir zorunluluktur. Ama kendi halk kültürünü tanıyıp özümsemeden, başka kültürleri körü körüne taklit edip, bilinçsizce onlara öykünen, kendi halk kültüründen habersiz toplumlarda, kültürel gelişme değil, yozlaşma ve bozulma olur.

Kendi kültürel ve tarihsel mirasının bilincinde olarak, başka kültürlerle işbirliği ve diyalog içinde olmak ve yabancı kültürlerle karşı önyargısız bir yaklaşım sergilemek, uluslararası kültürel ilişkilerde başarılı olmanın temel şartlarından biridir. Ancak gerçek diyalog, kendi öz değerlerini ve menfaatlerini tanımlamış taraflar arasında gerçekleşebilir. Öbür türlü kendi kimliğinden, kişiliğinden sıyrılıp, taklitten başka bir şey bilmeyenlerin yabancılarla olan ilişkilerine diyalog değil, teslimiyetçilik demek daha doğru olur.

Halk kültürünün gelişmesi, dünyadaki gelişmenin ve değişimin yakından izlenmesiyle doğrudan ilişkili olduğu için, halk kültürünün de gün geçtikçe dünyayı daha yakından izleme ve ondan daha fazla yararlanma olanaklarına kavuşmaktadır. Çok derin bir birikime sahip olmanın farkında ve bilincinde olan halk kültürü ile uğraşan sanatçıların da bilgi çağının gerektirdiği biçimde, sistematik bir çalışma programı ile yeni ufuklara doğru hızla yol alması, tanıtıma yönelmesi, halk kültürü alanında yoğun bir kamuoyu oluşturması gerekmektedir.

Toplum, özde gelenekçi kabul edilse de, aslında dışa çok açık bir toplumdur. Ancak toplumun hızla ilerlemesinin motoru olabilecek bu özelliğinden, şimdikiye kadar doğru yönde yararlanılabildiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Öte yandan, yaşadığımız tecrübeler, dış gelişmelere kontrolsüz ve süzgeçsiz açıklığın, yabancı olana ilgi ve yakınlık duyma ve özenme halinin, kimi ve çoğu zaman, ruhsal ve manevî

dünyamızı zenginleştiren, toplumsal hayatımızı süsleyen, halk kültürü değerlerimizin geri plana itilmesine, unutulup gitmesine neden olmakta, bunların yerine zevksiz, ruhsuz, yüzeysel, sıradan, sanatsal ve estetik kaygı ve değerlerden uzak, yoz unsurların baş tacı edilebildiği görülmektedir.

Kültürel yozlaşma sürecinin esir aldığı toplumlarda ekonomik çalkantılardan, kişiler arası ilişkilerdeki kopukluklara, güvensizliklere, bireysel kimlik krizlerine kadar pek çok sorun, birer virüs gibi yayılma ve gelişme zemini bulmaktadır.

Bireyi, aileyi ve toplumu ayakta tutan millî ve manevî değerlerimizin, halk kültürümüzün temel yapısının ve üslubunun korunarak, evrensel değerlerle millî kültürümüz arasındaki etkileşim ve diyalogu en üst düzeye çıkarma çalışmalarına gidilmelidir.

Halk kültürümüzün gerilemeyip ilerlemesi, çağdışı kalmayıp çağdaşlaşması, hatta çağdaşlarını aşması için bir yandan kültürler arası diyalog ve iletişim yolları aranırken, bir yandan da yozlaşmaması, çatışma ve kaos ortamına sürüklenmemesi, kendi öz değerlerine ve toplumuna yabancılaşmaması için tedbirler alınması gerekmektedir.

Halk kültürü alanında amaçlar ve hedefler belirlenmeden bir yere varılamaz. Bu alandaki başarı ve üstünlükler, diğer alanlardaki başarı ve üstünlüklerin başlatıcısı ve ön koşuludur. Bu alanda başarı sağlanmadan, başka alanlarda kalıcı ve üstün başarılar elde edilebilmesi mümkün değildir. Bu yüzden içinde bulunduğumuz zaman diliminde toplumu ayağa kaldıracak, onu iyi, güzel, doğru, yararlı ve büyük hedeflere yöneltecek, ona güç, kuvvet, dinamizm, ruh ve mana kazandıracak ciddi bir kalkınma ve gelişme hareketine ihtiyaç vardır.

Amaç; geçmişe saplanıp kalarak onu tekrar yaşamak ve yaşatmak değil, geçmişten de güç ve destek alarak geleceği yaratmak olmalıdır. Geçmişimizi iyi tanır, içinde yaşadığımız çağı doğru okumayı bilir, objektif bir yaklaşımla doğruyu, yanlış, yararlıyı, zararlıyı, sağlıklı bir bakış açısıyla ayırabilirsek, başarı kapıları önümüzde sonuna kadar açıılır. Geleneği olmayan toplumların geleceği de olmaz. Ancak geleneğe saplanıp kalan ve geleceğe yönelmeyen toplumlar, ilkel toplum yapısından kurtulamazlar. Dolayısıyla geleneği ve geçmişi inkar ve ihmal etmeden ortaya konacak geleceğe yönelik hedefler, insanımızın mutluluk reçeteleri olacaktır. Halk kültüründe geçmişten alınacak güçle, doğru ve ileri hedefler belirlenerek, geleceğin gelişimci ve ileri profilini şekillendirmek temel hedef olmalıdır.

Halk kültürüne, dolayısıyla geleceğimize bu aşamada yapılabilecek en büyük hizmet; toplumun geniş kesimlerinin mutabakatıyla belirlenecek, sağlıklı, verimli,

işlerliği olan, beklenen amaca en iyi hizmet edebilecek politikaların bir an önce belirlenerek uygulamaya konulması olacaktır.

Şimdiye kadar, halk kültürünün yeri, önemi, sorunları ve çözüm yolları sistematik bir biçimde ele alınmamış; aceleye getirilmiş bazı kararlar, uygulamalar ve düzenlemelerle hizmet edilmeye çalışılmıştır. Çoğunluğu popülist uygulamalar ve geçici tedbirler niteliğindeki bu çabalar, toplumun geniş kesimlerince benimsenmediği, temel bir halk kültürü politikasına dayanmadığı için, mevcut sorunlara köklü çözümler getirmek bir yana, yeni sorunların kaynağı olmuşlardır.

Halk kültüründe ve onun alt dalı geleneksel sanatlarda, kalıcı ve doğru politikalar oluşturulması önemli bir zorunluluktur. Bu kalıcı ve doğru politikalar; halk kültürü hayatına yersiz ve zararlı müdahaleleri ve yanlış yönlendirmeleri önleyecek, hem de en geniş mutabakatla belirlenmiş bir halk kültürü siyaseti doğrultusunda, sanatçıların yaratıcılıklarını da kısıtlamayacak özgür bir ortamda, sıra dışı ve çizgi üstü, özgün, kaliteli ve nitelikli eserler vermelerini sağlayacaktır. Böylece halk kültürünün sağlıklı gelişmesinin yolu açılacaktır. Bu nedenle halk kültüründe geçmişten alınacak güçle, geleceğin gelişimci ve ileri profilini şekillendirmek, temel politika olmalıdır.

Halk kültürünün gelişmesi ve desteklenmesi için; kültür ve sanat kurumları yeniden yapılandırılmalı, halk kültürü sorunları belirlenip, çözüm yolları ortaya konulmalıdır. Ülkemizin ihtiyaç duyduğu halk kültürü ile ilgili politikaların belirlenmesi için de; ilgili kesimlerin, kuruluşların, konunun uzmanlarının en geniş katılımıyla ve yasal bir çerçeveye oturtularak kurullar oluşturulmalı, belli aralıklarla toplanacak kurullarda konular saptanmalı, kurul kararları, kamu ve diğer kurum ve kuruluşlar için yönlendirici ve hatta bağlayıcı olmalıdır.

Yeni bin yılın başında, gelişimini tamamlamış ülkelerin bilgi toplumunu oluşturarak yeni bir çağa geçiş süreci yaşadıkları ve dünyanın bir bütün olarak hızla bilimsel-teknolojik bir süreçten geçtiği bir çağda yaşıyoruz. Bilgi çağının gereği olarak, çağı yakalama çabası içindeki sanatımız ve sanatçımız da; günümüzde halk kültürünün ulaştığı boyutlar ve toplumsal bazdaki yapısal farklılaşmalar itibarıyla ciddi bir güç olarak ortaya çıkmaktadır. Geleneksel sanatçılarımızın, sanat çevrelerinin de en geniş katılımları ve katkıları sağlanarak, bir an önce gerçekçi, doğru, yol açıcı, nitelik ve nicelik yükseltici, sağlıklı sanat politikaları da oluşturulmalıdır.

Geleneksel sanatlar, insan gereksinimi ile başlayan bir tasarlama-uygulama sürecidir. Bu süreçte, materyal ve enerjinin kullanımı yoluyla sanat ürünleri ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan ürünler, toplumu etkileyen, aynı zamanda da toplumsal norm ve değerlerden etkilenen bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle aktif geleneksel sanat etkinlikleri topluma dinamizm, canlılık ve üretkenlik katacaktır. Uygun ve yeterli kurumsal yapılar oluşturulmadan halk kültürü ve geleneksel sanatlarla ilgili sorunlara kalıcı çözümler üretilebilmesi mümkün olamamaktadır.

Halk kültürünün her dalında sorunların tespit ve teşhisinden çözümüne, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesinden, çağı yakalayıp aşılmasını sağlayacak ileri hedefler belirlenmesidir. Bunlara bir an önce ulaşılması yollarının bulunmasına ve gerekli tedbirlerinin zamanında alınmasına kadar, her konuda aktif rol alacak kurumsal yapılar, organizasyonlar, uzman kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları ve birlikleri, halk kültürü araştırma ve uygulama merkezi oluşturulmalıdır. Bunların neler olabileceği ve nasıl oluşturulacakları; dünyadaki benzer örneklerden de yararlanılarak, halk kültürüyle ilgili olarak yapılacak geniş katılımlı toplantılar, şuralar vb ile belirlenmelidir.

Zaman; ülkemizin halk kültürü ve geleneksel sanatların zenginliklerine ait bilgi, belge ve kayıtların toplanması, elde edilen birikiminin bilimsel ve sistematik bir tarzda ortaya konması zamanıdır.

Halk kültürünün sağlıklı bir şekilde korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için, nitelikli sanatçıların ve onların sanat eserlerinin çoğalıp yaygınlaşmasında kurumsallaşmanın önemi çok büyüktür. İstenen sonuca sadece resmî kurum ve kuruluşlarla, bürokratik sistemle ulaşılabilmesi ve devasa sorunlara çözümler bulunabilmesi şimdiye kadar mümkün olamamıştır.

Bu yüzden genel nitelikte, sivil, uzman, halk kültürü ile ilgili ağırlıklı kurumsal yapılar oluşturulması, meslek gruplarına, halk kültürü ve geleneksel sanatların dallarına göre konseyler, kurullar, kurumlar, meslek birlikleri, federasyonlar, konfederasyonlar, vakıflar vb kurum ve kuruluşlar oluşturulması, bunların oluşumuna katkı ve destek sağlanması yerinde olacaktır. Örneğin, geleneksel sanatlarımızı ve sanatçımızı özgün ve nitelikli eserlerle ortaya çıkaracak, yurtiçinde ve dışında tanıtacak meslek birliklerini, federasyonları ve konfederasyonları ve ihtiyaç duyulacak diğer oluşumları da biçimlendirmek ve gerçekleştirmek üzere bir 'Halk Kültürü ve Geleneksel Sanatlar Kongresi' toplanmalıdır.

Batı dünyasındaki uzmanların, doğuya ait bütün bilgi belge ve dokümanları toplayıp, sistemli bilgi haline dönüştüren ve bunu batı dünyasının doğu üzerindeki hakimiyeti için kullanan oryantalizm gerçeği gözler önündedir. Neredeyse bin yıldan beri, yüz binlerce oryantalist bilim adamı ellerindeki sınırsız imkan ve kaynaklarla, başta biz olmak üzere bütün doğuyu dikkatlice inceliyor. Aldıkları yol ve ulaştıkları sonuçlar ortadadır.

Avrupa, İkinci Dünya Savaşı arifesinde, dünya yüzeyinin dörtte üçünü kendi sömürge alanı haline getirmişti. Eğer oryantalizmin desteği olmasaydı buraları sömürgeleştirmek ve egemenlik altında tutmak bu kadar kolay ve mümkün olamazdı. Bizim de kendi halk kültürü ve geleneksel sanatlarımız üzerine, başta Avrupa ve Asya olmak üzere, tüm dünyada etüt, inceleme, araştırmalarda bulunmamız, toplanan bilgi ve dokümanları sistemli bilgi haline dönüştürmemiz, halk kültürümüzü değişik etkin-

liklerle yayıp ve tanıtmamız gerekmektedir. Bunun için batıdaki oryantalizm merkezlerindeki örneklerinden de esinlenilerek gerekli organizasyonlar, vakıflar, enstitüler, kurum ve kuruluşlar oluşturulmalıdır.

Halk kültürünün, çevre, kültür ve sanat etkinliklerine model oluşturması için organizasyonlara girişilmeli, Asya, Kafkaslar, Balkanlar ve Ortadoğu ülkeleri olmak üzere, Avrupa ülkeleri ile kültürel ve sanatsal işbirliği ve ortak etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Ülkemizi, dilimizi, halk kültürümüzü tanıtmak amacıyla kurulan vakıf'lara bir an önce işlerlik kazandırılmalı, gelişmiş ülkelerin tüm dünyada örgütlenmiş başarılı halk kültürü merkezleri örnek alınarak sağlıklı ve verimli bir yapılanmaya gidilmeli, bu tür kuruluş ve vakıflardan en iyi şekilde yararlanılmalıdır.

Halk kültürü alanında dünyanın en yaratıcı ve en başarılı milletlerinden biri olarak, Müslüman olmadan önce ve sonra ortaya koyulan üstün, farklı ve muhteşem eserler, bu kabiliyetin eğitim, çaba ve emekle birleşerek ortaya koyduğu somut delilleridir.

Halk kültürü ile eğitim arasında çok güçlü bir ilişki ve bağ vardır. İnsanoğlu dünyaya neredeyse hiçbir şey bilmeden gelir. İyi kötü, güzel çirkin bütün alışkanlıklarını, bilgilerini, becerilerini, sahip olduğu değerler sistemini hep sonradan öğrenir. Üstün sanat eserleri yapabilmeyi, sanatsal ve estetik olanla olmayana, güzeli, çirkinini, yararlıyı, zararlıyı ayırt edebilmesi de ancak eğitimle olur. Eğitim ve kültür sahibi insanlar, imkânsızlıklar ve yokluklar içinde bile büyük eserler meydana getirebilir. İnsan, üstün sanat eserleri yaratabilmeyi, sanatsal ve estetik olanla olmayana da ancak eğitimle ve sonradan öğrenebilir. Bu alanda yeteneğin de belli bir önemi varsa da, yetenek ancak eğitim, emek ve çalışmayla bir arada bulunursa bir anlam ifade eder. İnsan ne kadar yetenekli olursa olsun, o yetenek eğitimle işlenip geliştirilmedikçe bir işe yaramaz.

İnsanlar için, özellikle de halk kültürü alanında eğitim, çok daha önemlidir. Çünkü insan, iyi eğitilmez, kendisini yüceltecek, yükseltecek bilgi ve becerilerle donatılmaz, kendi haline bırakılırsa, iyiyi kötüyü, güzeli çirkinini, değerliyi değersizliği sağlıklı bir şekilde ayırt edemez. Üstelik kötü, yanlış, zararlı, tehlikeli alışkanlıklar ve bağımlılıklar da edinebilir. Bu zararlı alışkanlık ve bağımlılıklardan onu kurtarabilmek de zordur.

Kültürel değerler içinde yer alan sanat eserlerine baktığımızda, bunların kendi kendilerine var olmadıklarını görürüz. Etrafımızda bol bulunan malzeme ve materyal, bilgi, beceri, yetenek ve estetik zevk sahibi sanatçıların emekleriyle, hayranlık uyandıracı, paha biçilmez ve olağanüstü eserler haline gelir. Nihayet bunların hepsinin ana malzemesi taş, toprak, kum, ağaç, mermer, madenler, kağıt, iplik, ses, söz gibi her yerde bolca bulunan şeylerdir. Ama sanatçıların sihirli elleri değdikten sonra bunlar, paha biçilmez sanat eserleri, resim tabloları, heykeller, işlemeler, bezemeler, halı, kilimler, seramik, çini, hat, tezhip, ebru, minyatür sanatının eşsiz örnekleri gibi sanat eserleri

olup karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel sanatlarımız insanın, insani özelliklerini tümü ile dikkate alan, geliştiren bir alandır. Geleneksel sanatlar alanındaki eğitim ve bilinç düzeyi yükseldikçe, bilgi ve tecrübe birikimi arttıkça, kabiliyet ve becerileri geliştikçe, insanın güzellik duygusu, estetik anlayışı, bedîî zevki gelişir, böylece insan, güzel bakıp güzel görmeyi, iyi duyup iyi düşünmeyi, yaşamayı, güzeli çirkinden, iyiyi kötünden ayırt edebilmeyi öğrenir.

Tarih boyunca devam eden değişim süreci içerisinde, sanatçıyı toplumdan ve genel sistemden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Günümüzde ekonomi, bilim ve teknoloji alanlardaki hızlı değişim süreci, halk kültürü ile ilgili faaliyetleri de etkiler. Toplumdaki hızlı sosyal değişimle beraber değişen beğenilere göre halk kültürü ile uğraşan sanatçılar da çalışma programlarını yeniden düzenleme gereğini hissetmektedir.

Kültür ve sanat alanındaki en temel sorunlardan biri de eğitim sorunudur. İyi ve doğru bir sanat eğitimi politikasıyla, sanat eğitim kurumları, ihtiyaç duyduğumuz hızlı değişim sürecinde önemli fonksiyonlar üstlenebilir. Sistematik bir yaklaşımla yürütecekleri programlarla, sanatı disipline edebilir. Nitelik ve nicelik olarak sürekli artırıp geliştirecekleri sanatsal etkinlikler gerçekleştirerek, kültür ve sanat alanındaki istikrarlı gelişmelere önemli katkılarda bulunabilir. Sanata ve sanatçıya bilimsel anlamda daha fazla saygınlık kazandırabilir. Halk Kültürümüzü, yozlaşma ve dejenerasyondan kurtarabilir.

Bunun en iyi ve en doğru şekilde gerçekleştirilebilmesi için sempozyumlar, paneller ve seminerler düzenlenmelidir. Sanat eğitimi veren kurumların sayıları artırılırken, yetkin, yetenekli, nitelikli öğretim elemanları, atölye donanımları, eğitimin içeriği ve koşulları bakımından da daha “kaliteli” ve “nitelikli” hale getirilmelerinin çareleri aranmalıdır.

Geleneksel sanatların eğitimi, bir duyarlıklar eğitimidir ve küçük yaşlardan itibaren her çocuğa verilmelidir. Duyarlıkları eğitilen çocuk, dünyaya da bu duyarlıklardan bakar ve onu insana yakışır oluşumlarla gerçeklere taşır. Milli kültürümüzün ve kimliğimizin vazgeçilmez temel unsurlarından olan geleneksel sanatların eğitimi, okul öncesi, okul sırası ve okul sonrası her aşamada verilmelidir. Geleneksel sanatların eğitiminde kurslar, yarışmalar, sergiler, vb gibi programlar planlanmalıdır.

Bilgi çağında, bilgiye erişim artık çok daha kolaylaşmıştır. Bunun aracı unsurları, görüntülü ve basılı yayın organları ile beraber, bilgisayar ve İnternet'tir. Bu açıdan geleneksel sanatlarla ilgilenen eğitimciler ve öğrencilerinin, bu ve benzeri teknolojik donanım ile tanıştırılması ve buluşturulması çok önemlidir. Geleneksel sanatların eğitimini veren kurumların bilgi ağını kurmaları gerekmektedir.

Geleneksel el sanatlarımız özendirilmeli ve geliştirilmelidir. Bunun için gerekli bütün imkanlar seferber edilmeli, verilen eğitimin sadece temel ve başlangıç düzeyinde kalmaması, ileri düzeylere taşınması ve uygulamaya da yansıtılabilmesi için faaliyetleri devamlı olabilecek uygun ve yeterli çalışma mekanları, atölyeler tahsis edilmelidir.

Tarih boyunca, kültür ve sanat alanındaki ilerleme ve gelişmeler, hep bu alanda faaliyet gösterenlerin, bu yöndeki etkinlik ve faaliyetlerin teşviki ve desteklenmesi oranında olmuştur. Kendi tarihimizde halk kültürünün zirveye ulaştığı dönemlerde, hükümdarların, sadrazamların, vezirlerin, beylerin, paşaların ve diğer üst düzey yöneticilerin sanatçılara verdikleri ödüllerin, ihsanların, caizelerin yanı sıra, loncalar, vakıflar gibi zamanın sivil toplum örgütlerinin, ayrıca hali vakti yerinde olan zenginlerin de sanata ve sanatçıya, bilime ve kültüre önemli maddi ve manevi katkılarda ve desteklerde bulduklarını biliyoruz. Eğer Kanunî olmasaydı, ne Mimar Sinan olabilirdi, ne Baki, ne Fuzuli, ne de zamanın diğer büyük sanatçıları! Bu da gösteriyor ki, kültür ve sanat ancak teşvik ve destekle var olabilir ve gelişebilir.

Dünya ülkeleri, halk kültürü alanında başarılı olan insanlarına büyük değer ve önem verirken, maalesef bizde çok zaman bunun gerekliliğine bile şüpheyle yaklaşılabildiğine tanık olunmaktadır. Bunun için herkes tarafından halk kültürüne ve geleneksel sanatlara ayrılan kaynakların artırılmalı, başka kaynaklar da bulunup seferber edilmelidir.

Günümüzde halk kültürü alanında, devletin ayırt edebildiği kaynaklar yeterli olamamaktadır. Konu, yalnızca devlete ve devletin herhangi bir kurum veya kuruluşuna bırakılmayacak kadar önemlidir. Bu alanda herkese ayrı ayrı görevler düştüğü gibi, bütün bu gayret ve çabaları birleştirmek, mümkün olan en üst düzeyde işbirliği ve eşgüdüm sağlamak da önemli bir gerekliliktir.

Halk kültürü ürünlerinin hazırlanması ve sunumu, önemli bütçelerin ve maddi imkanların tahsis edilmesini gerekli kılmaktadır. Halk kültürü ürünleri alanında ciddi bir pazarlama sorunu olduğunu da kabul etmemiz gerekmektedir. Üretilen halk kültürü ve ürünlerini yeteri kadar duyuramadığımız, büyük emeklerle ortaya çıkarılan eserlerin pazarlanamadığı gerçeğini de ortaya koymaktadır.

Geleneksel sanatlarla ilgilenenlerin kaynak yaratmaya, sanat aktivitelerinde planlama, programlama, bütçe teknik ve yöntemlerine önem vermeleri gerekmektedir. Halksız bir sanat olamayacağı gerçeği gözden uzak tutulmamalı, geleneksel sanatçılarımızın yaratıcı zekasının ürünleri, halkın beğenisiyle birleştirilmesi çareleri aranmalıdır.

Geleneksel sanatlarla ilgilenen sanatçının verimini en üst düzeye çıkarabilmek, yaratıcı zekasını daha iyi kullanabilmesini temin edebilmek için, kültürel ve kurumsal altyapıyla beraber, kültür ve sanat ürünlerine talebi artırmayı da düşünmemiz gerekmektedir. Taleple beraber kültürel ve sanatsal ürünlerin değerinin de artması, sanatın da kendi fiyatını oluşturmasına imkan sağlayacaktır.

Tüm ülkelerde halk kültürü ilgili etkinlikler, faaliyetler, her bakımdan o kültür ve sanat faaliyetine uygun, mimari ve estetik güzellikleri, teknik donanımı, akustığı vb ile her bakımdan yeterli, her biri ayrı bir sanat eseri niteliği taşıyan binalarda mekanlarda gerçekleştirilmektedir. Bizdeki kültür ve sanat mekanları ise, nitelik ve nicelik olarak örnekleriyle karşılaştırılabilecek nitelikte değildir.

Halk kültürü ilgili en büyük sorunlardan biri de, bu tür ürünlerin eserlerin izleyicileriyle buluşturulabileceği nitelikli salonlarının yetersizliğidir.

Ülkemizde geniş halk kesimlerinin kültür ve sanata ilgisi ya hiç yoktur veya dünya ülkeleriyle karşılaştırıldığında yok denecek kadar azdır. Basın yayın organlarımız ve kitle iletişim araçlarımızda kültür ve sanatla ilgili programlar ve yayınlar, maalesef çok sınırlı, yetersiz, niteliksiz durumdadır. Devletin resmi yayın organı TRT'nin radyo ve televizyonlarında bile, Devlet bütçesinden ayrılan kaynaklarla binlerce sanatçı istihdam eden kültür ve sanat kurumlarımıza ve onların büyük masraflarla ortaya koyduğu ürünlere neredeyse hiç yer verilmemektedir. Genelde reyting kaygısıyla açıklanmaya çalışılan bu durumun kabul edilebilir yönü bulunmamaktadır.

İyi, güzel, nitelikli, sanatsal, estetik olan ancak eğitim ve öğretimle tanınıp bilinebilir, yoz sıradan, niteliksiz olandan ayırt edilebilir. Bu bilgi, ayırt etme, fark ve temyiz sahibi olma gibi özellikler kitlelere verilmeden, nitelikli sanat ürünleri, güzel ve olumlu örnekler onlara uygun yollarla tanıtılıp öğretilmeden, üstüne üstlük sıradan, yoz, sanatsal ve estetik açıdan hiçbir değeri olmayan, bozucu, yıkıcı, tahrip edici yapımlar da sanat eseri diye tanıtılarak bütün kabahatin halka ve izleyiciye yıkmasının insafı, haklı ve doğru bir yaklaşım olamaz.

Halbuki bu tür ürünler hem halkın iyiyi, güzeli, sanat değeri olanı daha iyi tanıyarak eğitilmesine, beğeni düzeyinin yükselmesine yardımcı olarak halk kültürü ve geleneksel sanat ürünlerine olan talebin artmasına katkıda bulunabilir. Halk kültürü ile ilgili ürünlerin ve etkinliklerin daha geniş kitlelere ulaştırılabilmesi, vasıflı, kaliteli, nitelikli programlarla halka tanıtılması, öğretilmesi, sevdirmesi ve benimsetilmesi için, daha fazla geç kalınmadan gerekli tedbirler alınmalıdır.

Halk kültürü eserlerimizin, varlıklarımızın değerlerimizin kapsamlı, derli toplu envanterleri yapılabilmiş değildir. Bu alanda uygulama ve araştırmalarda başvuru kaynağı olarak kullanılacak, güvenilir, kapsamlı bilimsel yayınlarımız, ansiklopedilerimiz, prestij kitaplarımız dünyadaki örnekleriyle kıyaslandığında nitelik ve

nicelik olarak çok yetersiz kalmaktadır. Günümüzdeki kuruluşların örgütlenmeleri bilimsel araştırma ve incelemeye elverişli değildir, hem de bu kurumlarımızda bilimsel çalışma, araştırma ve inceleme yapabilecek personel sayısı yok denecek kadar azdır.

Türk halk kültürünün bütün dallarında yetkin bilim adamları, araştırmacılar, uzmanlar, aydınlar ve katkısı olabilecek yeterli sayıda kişilerden oluşturulacak redaksiyon ve hazırlama grupları oluşturularak, başvuru ve kaynak eserleri, geniş kapsamlı ansiklopediler hazırlanmalıdır.

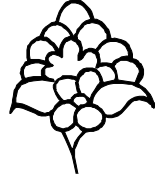
Bu başvuru ve kaynak eserlerinin yanı sıra, dünyadaki örneklerinden de yararlanılarak, Türkçe ve yabancı dillerde tanıtım ve prestij yayınları, kitaplar, broşürler, interaktif CD'ler, DVD'ler, filmler, İnternet siteleri hazırlanmalıdır.

Günümüzde bilgisayar programcılığı, internet ve e-bilgi teknolojileri, CD, DVD ve MP3 gibi teknolojilerdeki gelişmeler bilginin bir araya toplanmasını ve yayılmasını son derece kolaylaştırmıştır. Artık Ansiklopediler dolusu bilgi, resim, film ve her türlü enformasyon ve doküman tek bir CD'ye sığdırılabilmekte, interaktif teknolojilerle dünyanın herhangi bir yerindeki bilgi kaynağına anında ulaşılabilir. Günümüzün bu ileri teknolojilerinden halk kültürü alanında da en iyi, en geniş ve en güvenilir şekilde yararlanılmalıdır.

Halk kültürü alanında süreli yayınlar, dergiler çıkarılmalı veya bu tür yayınların çıkarılmasına ön ayak olunmalı, katkı ve destek sağlanmalıdır.

Günümüz dünyasında, sanat etkinlikleri, en az diğer etkinlikler kadar önemlidir. Bugün insanların sanata erişimi, sergiler ve değişik etkinlikler aracılığıyla hem daha kolaylaşmış, hem de daha ilginç hale gelmiştir. Bireysel istem ve beklentilerin sınır tanımazlığı, çok yönlü düşünebilmeyi, sanat etkinliklerinde de aktif ve aksiyoner olmayı gerektirmektedir. Halk kültürü evrensel dili ve etkileyici özelliği nedeniyle, tüm dünya ülkeleri kendilerini başka ülkeler ve milletler nezdinde en iyi şekilde tanıtmak, ilgi, sempati, saygınlık kazanabilmek, ülkelerine daha fazla turist çekebilmek için, kültürel ve sanatsal etkinlikleri en önemli etkileşim, iletişim ve tanıtım aracı olarak kullanmaktadır.

Bu nedenlerle halk kültürünün hem yurt içinde, hem de yurt dışında daha iyi tanınması ve yayılması için çağdaş, profesyonel, tanıtım ve dağıtım sistemlerinden, araçlarından daha iyi yararlanılmalıdır.

Mizah

Rıfat YÖRÜK

Zekânın zekâtını mizahla vermek...

Rıfat YÖRÜK

Yazar

1960'lı yıllar... İstanbul Şehir Hatları Vapurundaki uyanık satıcı yolculara “pireyi yakalayacaksınız, bu tozu da gözüne serpeceksiniz” diye pire tozu satmaya çalışıyormuş. Yaşlı bir teyze “yakalasam zaten elimle öldürürüm. Senin tozuna ihtiyaç kalmaz” deyince hazır cevap satıcı taşı gediğine oturtmuş: “Ufacık bir pire için sakın elini kana bulama güzel teyzecim. Biz elini kana bulamak istemeyenler için satıyoruz bu tozu”

İşte mizah, elini kana bulamadan işi “en pratik” şekilde zekayla, nükteyle çözmektir.

Daha çok hayattaki çelişkilerden çıkan mizah, zaten krizlerle, savaşlarla çok ciddi ve sıkıntılı geçen hayatın bir de farklı, zevkli ve ti'ye alınabilecek yönleri olduğunu gösteren sanattır. İnce zeka gerektiren mizah, Prof. Dr. Tarık Minkari' nin deyimiyle Allah'ın verdiği zekanın zekatıdır.

“Mizah, çok basit ve sıradan bir olgu olarak görünmesine rağmen özünde son derece ciddiye alınması gereken bir faaliyet/eylem/tepki bütünüdür. Bu bağlamda mizahçı olmak da olaylar arasında doğru bir neden-sonuç ilişkisi kurmayı ve toplumsal yapının sağlıklı analizini gerektirir. Mizahçı, günü doğru okumalı ve yaşanan hayatın gerisinde kalmama adına ciddi bir çaba içerisine girmelidir. Mizah, tüm toplumsal işlevinin ötesinde, öncelikle bir zeka göstergisidir. Hatta etimolojik anlamı bu bağı işaret etmektedir. Arthur Koestler'in de ifade ettiği gibi, Nükte (witticism) sözcüğü, özgün anlamı yaratıcılık, icat etmekle ustalık olan zeka (wit) sözcüğünden türetilmiştir”

M. Bilal Arık, Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi57/arik.htm>

Aziz Nesin'in tarifıyla “ciddi bir iş” olan mizahla uğraşanlar, kendileriyle de dalga geçmesini bilen hoşgörülü insanlardır.

Hayattaki çelişkilerden çıkan mizah, zalimlere karşı mazlumların, mağdurların

yanında ve “onların sesi” durumunda olmalıdır. Bu yüzden de mizah zekayla birlikte cesaret gerektirir, yürek gerektirir. Zira taşı gediğine oturtmak her babayığidin harcı değildir. Mizahın en çok önem kazandığı dönemler darbe ve sıkıyönetim zamanlarıdır. Zor zamanlarda diktatörlerle dalga geçmek yani baskılara karşı mizahla direnmek zor ama onurlu bir görevdir. Gırgır’ın en çok sattığı dönemin 12 Eylül Darbesi’nin en sıkıntılı süreci olduğu unutulmamalıdır.

Mizah, siyasi bir araç mıdır?

Yazar Ragıp Duran “Apoletlimedya” isimli web sitesinde 1 Kasım 2009 tarihinde yayınlanan “Mizah, siyasi bir araç değil midir?” başlıklı yazısında mizahla ilgili düşüncelerini şöyle açıkladı;

“Mizahda, mızrağın sivri ucunu kime/nereye yönlendireceğiniz önemli. Birisini, bir fikri, bir grubu, bir kurumu zaaflarını sergileyerek, komik duruma düşürmek, onu güç duruma sokmak, mizah kapsamına giriyor. Ama mizah yapanın burada sorup yanıtlaması gereken kilit sorular var:

- Ben kimi komik duruma düşüreceğim?
- Hangi zaaflarını keşfedip sergileyeceğim ?
- Neden?
- Nasıl?

Biliyorsunuz, patronların, zenginlerin anlattığı her fıkra komik, her espri müt-hiştir(!). İster istemez gülersiniz, gülmek zorundasınız. Bazen de nezaket gereği... Bir mülksüzün, zenginler ortamında patlattığı bir espri ne kadar kaliteli olursa olsun hemen damgayı yer: Pot kırdı!

Nasıl bir mizah?

Aslında en kolay mizah cinsellik ve engelliler konusundaki mizahdır ki, gerçek profesyoneller bu alanlara girmeye bile tenezzül etmez. Popülerdir, kolay güldürür, dinleyeni güçlü hissettirir, maktul aşağılanır, böylelikle siz de kendinizi matah bir insan sanırsınız. Tıpkı engellilerle alay eden mizah örneklerinde olduğu gibi...

Mizah, tarih boyunca çoğunlukla egemenlere, zenginlere, gaddarlara karşı bir muhalefet silahı olarak kullanıldı/gelişti. Her mizah ürününün ille de muhalif olması gerekir, diye bir kural yok tabi ki. Ama bir kural varsa o da, mizah ürünün, akıl dolu olması gerektiği, haksızlığı adaletsizliği değil hak ve adaleti güçlendirmesi gerektiğidir.”

MİZAH KİTAPLARI

Bülent Akyürek fırtınası

Bu dalda yılın en verimli yazarı Bülent Akyürek oldu. Arka arkaya yayınladığı ve yüzlerce baskıları yapılan “İçinizdeki öküze ‘oha’ deyin! (Kişisel gerileyiş kitabı)”, “Öğlen namazına nasıl kalkılır?” gibi kitaplarla gündeme oturdu. Yeni Şafak muhabiri Emeti Saruhan, Akyürek’le yaptığı röportajı gazetesinin Pazar ekine şöyle taşıdı:

Öğlen namazına kalkamıyoruz?

“Peki neler diyor Akyürek. Neyle kavga ediyor. Öncelikle ‘Ulusalçıların kutsal kitabı’ dediği Çılgın Türkler’e karşı yazdığı ‘Yılgın Türkler’le ulusalcı görüşü eleştirdi Akyürek. Ümmetçiliği tartışmaya açtı. ‘İçinizdeki Öküze Oha Deyin’ kitabıyla kişisel gelişim kitaplarına karşı çıktı. Kişisel gelişim kitaplarının insanı dinden imandan ettiğini ve Kuran’ı Kerim’in tersi olduğunu çünkü orada ego bencillik, narsizm pompalandığını, kazanmaya yönelik kâr zarar hesaplarıyla insanların yönlendirildiğini ve hep kazanmaya yönelik insan tiplerinin yaratıldığını anlattı. Bu kitabıyla kişisel gelişim kitaplarını dünyada ilk kez eleştiren adam olmuş ve kişisel gelişim sektörünü karşısına almıştı. Fincan Yayınları’ndan çıkan son kitabı “Öğle Namazına Nasıl Kalkılır”ın adı da Sabah Namazına Nasıl Kalkılır kitabının adına bir atıf. Sorunumuzun sabah namazına kalkmak kadar basit olmadığını ve çok daha ciddi sorunlarımız olduğunu anlatıyor Akyürek son kitabında ve tabii ki modernizm eleştirisi yapıyor.

Uyumak daha hayırlı

Akyürek’e göre sabaha kadar televizyon ve internet başında oturduğumuz için öğle namazlarına bile uyanamıyoruz. Akyürek insanlara “sen uyuduğunda dünya öyle hızlı dönüyor ki, neler kaçırdığının farkında değilsin.” mesajı verildiğini ve kapitalizm sayesinde insanların gece ayakta tutulduğunu söylerken, Kur’an’da gece ayetlerinin varlığına dikkat çekiyor ve ‘sağımıza dönüp uyusak’ daha hayırlı değil mi diye soruyor. 5 vakit namaz kılsak bile namazın hakikatinden koptuğumuzu ifade eden Akyürek, “İki dakika namaz kılıp uslu duracaksın. Sonra bildiğin yaşam tarzını sürdüreceksin. Namazı kıldıktan sonra gidip borsayla uğraşıp namaz kılacaksın. İstikamet kaybirdir bu. Daha sert bir duruşumuz olmalı...” diyor.” (Yeni Şafak, 13 Aralık 2009)

“Kendimi durduracak değilim”

Fırat Budacı, Uykusuz mizah dergisindeki köşesini “Kendimi Durduracak Değilim” ismiyle kitaba taşıdı. Her hafta ilginç tespitleri ve mizah anlayışıyla çokça takip edilen yazarın kitabı, hem şimdiye kadar bu köşeyi takip etmeyenlere hem de Budacı’nın tüm çalışmalarını tek bir yerde toplamak isteyenlere göre denilebilir.

Benim de Söyleyeceklerim Var (2)

İlki 2005 yılında yayımlanan Benim de Söyleyeceklerim Var kitabının devamı Umut Sarıkaya'nın dergilerde yazdığı yazılarını bir araya getiriyor. Sarıkaya'nın yaşamı ne kadar iyi gözlemleyebilen bir çizer olduğunu hatırlatan kitap, sıradan olaylara alışıldık tepkiler verildiğinde aslında ne kadar komik durumların meydana gelebildiğini anlatıyor. Artık klasikleşmiş ve okur okumaz Umut Sarıkaya'nın olduğu anlaşılan 'mutsuzluk tanımları' nı da kitapta tekrar tekrar bulmak mümkün.

Sağlığın mizahı

2009 yılında bir doktor arka arkaya yayınladığı esprili kitaplarıyla sağlık alanındaki çarpıklıkları hicvetti. "Biri Bizi Hasta Ediyor" ve 'Adamın Biri Doktora Gitmiş, Gidiş O Gidiş!' adlı kitaplarıyla modern tıbbın yanlışlarını mizahi bir dille eleştiren Prof. Dr. Ahmet Rasim Küçükusta "Hayy Kitap" tarafından yayımlanan eserlerinde farklı üslubuyla dikkat çekti.

TELEVİZYON GÜLDÜRÜLERİ

"Çok güzel hareketler bunlar"

Televizyonlarda yayımlanan komedi programları içinde en çok öne çıkan "Çok güzel hareketler bunlar" isimli program oldu. Sanatçı Yılmaz Erdoğan yönetimindeki BKM (Beşiktaş Kültür Merkezi) Mutfak'ın genç ekibi tarafından yazılıp oynanan parodiler geniş bir kitle tarafından izlendi. Sanatçı kıskançlığı taşımayan Erdoğan'ın ekip yetiştirme konusundaki çabaları ve gençleri onore edici tavırları takdirle karşılandı.

"Yaban" fırtınası

Kanal D'de yayımlanan ve beğenilen diğer bir "güldürü" programı da "Haneler"di. Ferhan Şensoy'un aynı adlı eserinden uyarlanan, yönetmenliğini Elif A. Durmaz'ın yaptığı "Haneler", hastaneler, meyhaneler, postahaneler, eczaneler gibi akla gelebilecek tüm hanelerde gelişen komik ve farklı hallerin anlatıldığı bir program. 19 Mayıs 2009'da yayına başlayıp halen yayınına devam eden programda en çok öne çıkan "Yaban" tiplemesi oldu. Bu karakter öyle tuttu ki, özellikle gençlerin Yaban'ın bazı repliklerini sık sık kullandıkları görüldü. Fırat Doğruloğlu'nun canlandığı karakter, Kadir İnanır ve Gülşen Bubikoğlu'nun başrolünü oynadıkları 1973 yapımı "Yaban" filminden ilham alarak oluşturuldu. Osman Fahir Seden'in yönettiği bu filmde Kadir İnanır, bir adada inzivaya çekilen yabani bir karakteri canlandırıyor.

İnternetteki bazı mizahi sözlüklerde “Haneler” için, “yaban’ sayesinde kefeni yırtan komedi programı” ve “yaban’dan gerisi yalan olan program” gibi tanımlar yapıldı.

“Olacak o kadar!”

Fox TV’de yayınlanan “Olacak O Kadar” da, ilk yıllarındaki kadar olmasa da ilginç tiplmeleri ve parodileriyle izlendi. Ancak, programın kurucusu ve fikir babası Levent Kırca’nın sol bir partiden aday olup kazanamamasının ardından bazı bölümlerde “Ergenekon”cuları savunan parodilere de rastlandı. Yine de, “Türkiye’de siyasi mizah yapılamıyor” eleştirilerine en güzel cevabı “Olacak o kadar” verdi.

Usta oyuncu Levent Kırca ile ekibi Ahmet Çevik, Didem Balçın, Meral Küçükero, Murat Gören, Nedim Doğan, Ali Demirel, Cengiz Güleriyüz, Özgür Aydın, Esin Gündoğdu ve Yelda Alp’in yer aldığı programa yılın son aylarında ara verildi. Yapılan anonslarda programın Şubat 2010’dan itibaren tekrar yayınlanacağı duyuruldu.

Yeni Şafak yazarı Salih Tuna, Kırca’nın son dönemlerdeki “Ergenekoncu” yaklaşımını “İslama hakaret değil mizaha ihanet” başlıklı bir yazısında (23 Aralık 2009) şöyle eleştirdi;

“Ebleh editörü, başörtülü spikeri ve Allah’ından bezmiş muhabiriyle “dinciler” haber bülteni sunuyor. “Olacak O Kadar” adlı programda arz-ı endam eden skecin kabataslak özeti bu.

Yani...

“Bu skeç İslam’a hakaret mi ediyor?” gibi korkunç bir soruya muhatap olacak bir şey yok.

Mizah?

Hak getire...

İroni?

Zihin dünyalarında “dinci” tesmiye ettikleri kesimleri belki “yaralamak” istemişler, ama, onu da becerememişler.

Sonuç itibariyle mizahla da ironiyle de alakasız “acıması” bir şey çıkmış ortaya.

Lakin...

Ne malum skecin İslam karşıtlığıyla zerre miskali alakası var, ne de Levent Kırca'nın böyle bir "niyeti!"

Lûtfen yapmayın!

Durduk yere "Vurun Kahpeye" heyulası oluşturmayın.

Ayrıca...

"Onlar yapınca oluyor da, biz yapınca mı olmuyor?.." demeyin sakın!

"Onlar" dediklerinizin yaptığını yaparsanız, nihayetinde "onların" çirkefliliğine meşruiyet kazandırırsınız.

Hiçbir haksızlık, hakkaniyetten sapma hakkını doğurmaz.

Söz konusu skeçle aranızda "formel" bir ilişki kurmuş olabilirsiniz.

Ama...

"Din sahibi" olmanın mesuliyeti, gerektiğinde kendini dinine "kalkan" yapmaktır, dini kendine "kalkan" yapmak değil.

Kendisine yapılan saldırıyı dine yapılan saldırı şeklinde değerlendiren insanın hali de, "Allah'ın ayetlerini az bir dünya menfaati karşılığında sattılar" şeklinde "Kur'an"ın aşağıladığı insanların halini çağırıştırır, muttakileri değil.

Siyah beyazlı yıllardan, yani, TRT'deki "Oyun Treni"nden itibaren Levent Kırca'nın yaptığı hemen her şeyi izledim: skeçlerini, oyunlarını, filmlerini...

Şimdiye değin İslam'a hakaret eden hiçbir işini görmedim.

Ama mizaha ihanet etti.

Zaten kendisini "var eden" mizaha ihanet ettiğinden dolayı yine bu köşede kıyasıya eleştirmiştim onu.

Maksadım: Tuttuğu yolun yol olmadığını dilim döndüğünce anlatmaktı.

Levent Kırca'nın AK Parti'ye ve destekçilerine karşı muhalefet yapmak istediği besbelli.

Bunu o kadar istiyor ki, "mizahı" unutuyor!

Halbuki, sadece “mizah”ı denese, doğal olarak muhalefet de etmiş olacak.

Mizahı beceremediği için de, Cemal Süraya’nın “Ekranın büyük aptalı” nitelendirmesini hatırlatmaktan öteye geçemiyor.

Ah keşke doğru dürüst mizah yapabilse; iktidara, otoriteye adamakıllı “çaksa” da, biz de gülsek!

Nerdeee...

Ergenekon’a ilk mektep müsameresi tadında destek vermeyi iktidarı eleştirmek zannediyor!

Belli ki yazar kadrosu çok zayıf.

Yaşar Arak yahut sevgili dostum Müfit Can Saçıntı gibi usta kalemler yok aralarında.

Yine de, bunca yılın Levent Kırca’sı, kendini bu kadar iptizale uğratan skeçlere geçit vermemeliydi.

Gelgelelim, Ertuğrul Bey’ciğimin sitayişle bahsettiği günümüz mizah dergilerimizin durumu da pek iç acıcı değil.

Mizahı lümpenleştirmeleri bir yana da, “vesayet rejimi”ne bakışlarında gram ilerleme yok.

Dün, 28 Şubat sürecinde, post modern darbenin mağdurlarını “haftanın lâlesi” ilan ediyorlardı.

Bugün de Ergenekon’u arkalıyorlar.

Takdir edersiniz ki; dünyanın başka hiçbir ülkesinde darbeciyi değil de darbe mağdurunu aşığılayan “mizah” olmaz.

Yazık ki yazık, Yılmaz Özdil’i veya Bekir Coşkun’u bile aşmış değiller.

Dünün “Olacak O Kadar Televizyonu” Oğuz Aral’ın “Gırgır”ının ete kemiğe bürünmüş haliydi; bugünün “Olacak O Kadar”ı günümüz mizah dergilerinin.

“Gırgır” milyona varan tirajıyla hepimizi güldürüyordu; her geçen gün eriyen tirajlarıyla günümüz mizah dergileri ise Ertuğrul Bey’ciğimi.

Yine de sağ olsunlar:

Onlar onu güldürüyor; biz de ona gülüyoruz işte...”

“Avrupa Yakası”

ATV’de yıllarca oynayan bu “sitcom” 2009’un ortalarında artık yayından kaldırıldı. Gülse Birsel’in yazdığı, oynadığı ve yönettiği dizi geniş kitleler tarafından izlendi.

Evlilik programları

Televizyonlardaki güldürülerden daha çok güldüren programlarsa evlilik programlarıydı. “Dest-i İzdivaç”la başlayan ve hemen benzerleri türeyen bu yayınlardaki bazı “trajikomik” görüntüler yıl boyunca “Medya Kralı” gibi programların ve internetteki video portallarının en çok rating getiren malzemeleri oldu.

SİNEMADA MİZAH

Filmler

Geçen yıl ünlü komedyenler Şahan Gökbağar, Şafak Sezer ve Yılmaz Erdoğan güldürü filmleri çekti. Üçlü arasındaki bu yarışın galibi “maganda” Recep İvedik oldu. Tüm yerli ve yabancı filmler arasında yılın en çok izlenen filmi “Recep İvedik 2” oldu. 22 hafta vizyonda kalan film, 4.330.714 seyirci toplayarak açık ara birinci oldu.

Yılmaz Erdoğan’ı üç yıl aradan sonra tekrar sinema seyircisiyle buluşturan “Neşeli Hayat” 27 Kasım’da hem Türkiye’de hem de Avrupa’da seyirciyle buluştu. Ancak beklenen seyirci ve gişe hasılatına ulaşamadı. Bu filmi 2009’daki sürecinde bir milyon seyirci izledi. Tekil olarak bakıldığında çok iyi bir rakam. Ancak Yılmaz Erdoğan filmografisine ve geçmiş gişe hasılatına kıyasla da ‘başarısız’ olarak değerlendirmek mümkün.

Komedyen Şafak Sezer de “Kadri’nin götürdüğü yere git” ve “Kolpaçino” isimli filmleriyle hatırı sayılır gişe başarıları elde etti.

İNTERNET VE MİZAH

Geçen yıl haber portalları içinde mizaha en çok önem veren Habervaktim.com sitesi oldu. “Mizahvaktim” başlıklı bir bölümde yayınlanan Rıfat Yörük’ün mizahi kurgu haberlerinin bazıları ciddiye alındı. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı için

CHP'den aday olan Kemal Kılıçdaroğlu, Yörük'ün kendisi için yazdığı "Kadıköy'ün ismini Hakimköy yapacak" başlıklı haberi gerçek sanarak bir toplantıda "siz bana iftira atıyorsunuz. Kadıköy'ün adını değiştireceğimi yazıyorsunuz" diyerek Vakit muhabirine tavır aldı. Muhabir olayın gazetesinde değil bir internet portalında yayımlandığını ve kurgu olduğunu anlatana kadar göbeği çatladı.

100 binlik dava: Habervaktim'de yayınlanan "Çiçekten harman olmaz, Canan'dan vekil olmaz" başlıklı bir yazısı ve bu yazıda geçen türkü uyarlaması nedeniyle de Yörük'ün hakkında 100 bin liralık tazminat davası açıldı.

Mizah ve davalar: Rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal mizaha olan yatkınlığıyla tanınır, kendisini hicveden karikatürleri bile çerçeveletip odasının duvarlarına asardı. Ancak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan sık sık karikatüristlere ve mizah yazarlarına açtığı davalarla öne çıktı. Erdoğan, çoğunu kaybetse de bu geleneğini 2009'da da sürdürdü. Hatta "internetin özgür ansiklopedisi" sloganıyla yayın yapan Wikipedi'de "Dava konusu olmuş Recep Tayyip Erdoğan karikatürleri" başlığıyla bir madde açıldı.

Hopstopmizah: Türkiye'de güldürü deyince akla gelen ilk isimlerden Kandemir Konduk da, öğrencileriyle birlikte hazırladıkları skeçleri hopstopmizah.com internet sitesinde yayınlamaya başladı. Konduk, Hürriyet Kelebek ekinde (12 Eylül 2009) yer alan "internette güldürüyor" başlıklı bir röportajında şunları belirtti;

Hopstopmizah.com internet sitesi fikri kimindi ve neden skeçleri internette yayınlamayı tercih ettiniz?

- Benim fikrimdi. İnternetin televizyondan çok daha özgür olduğunu ve gençler arasında daha çok izlendiğini biliyorum. Bu nedenle böyle bir tercih yaptım.

İnternetin hayatımızdaki yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- İnternet dünyayı şeffaflaştıran, yalana, dolana, geleneklere, yasaklara, tabulara taviz vermeyen çağdaş bir sistem. Hayatı gerçek boyutlarıyla yansıtıyor. İyiye yaygınlaşınca halkı kandıran palavracıların işi zorlaşacak. (Gülüyor)

Eskide ısrar etmemek...

Sitenin 'Hakkımızda' bölümünde öğrencileriniz sizin için, "Biz gençler olarak onun en az bizim kadar genç olan düşüncelerine çok sevindik" demiş...

- Bu düşünceye ben de çok sevdim. Yaşamın değişkenliğini kabul etmek gerek. Mizah anlayışı da yıllar içinde değişebilir. Eskide ısrar etmemeli. İçerikte olmasa da biçimde değişiklik yapılabilir. Ben de zaten bunu yaptım.

Mizah konusunda günümüz gençlerini nasıl buluyorsunuz? Sizce gençler en çok neye gülüyor?

- Günümüz gençliği güleç yüzlü, kolay gülüyorlar. Ama çoğunlukla da absürd ve yüzeysel esprilere gülüyorlar. Sorumlu, işlevsel bir mizah anlayışını da çoğunluğa sevdirmeli diyorum. hopstopmizah.com'da yer yer bunu da yapıyoruz.

Siteye ilgi nasıl?

- Bizi mutlu edecek ölçüde. Ama herkes birkaç hafta sonra ziyaretçi sayımızın beşe, 10'a katlanacağını söylüyor.

“Televizyonla limoniyim”

Ekibiniz kaç kişiden oluşuyor?

- Ekibimize 14 genç yazar ve çok çok genç oyuncu arkadaşlar katkıda bulunuyor. Şimdiye kadar 140'tan fazla oyuncu ile çekim yaptık. Daha da gelen var. Olsun, kapımız herkese açık! Siz de buyurun. (Gülüyor)

Skeçleri öğrenciler mi yazıyor yoksa siz mi? Onları nasıl yönlendiriyorsunuz?

- Skeçleri hep birlikte güle oynaya yazıyoruz. Genelde onları özgür bırakıyorum ama kimi zaman da “Hop! Bu olmadı!” diyorum.

Bu çalışmayı televizyona taşımayı düşünmüyor musunuz?

- Hayır, düşünmüyorum. Zaten şu sıralar televizyonlarla aram limoni. Ne zaman düzeler diye de hiç kafamı yormuyorum. Yaşasın hopstopmizah.com! (Gülüyor)

Türk halkının mizah anlayışını nasıl buluyorsunuz?

- Halkımız mizaha yatkındır. Asık suratlı görünsek de esprili bir söz, komik bir durum karşısında makaraları koyveririz. Birimiz gülünce beşimiz güler, birimiz oynayınca 10'umuz ayağa fırlar kıvırtmaya başlarız. Biz en çok belden aşağı esprilere güleriz. Okumuş kesim de buna dahildir. Siyasi mizahtan hoşlananlar da az değildir. Ama şimdiki mizahçılar bundan pek hoşlanmıyor ya da anlamıyorlar veya korkuyorlar. Tabii hepsi değil...

Hayatın içindeki mizah unsurlarını nasıl çıkarıyorsunuz?

- Mizah hayattaki çelişkilerden çıkar. Örneğin bir ülkede demokrasi var deniliyor ama demokratik bir eylem yapan, yazan-çizen, konuşan birileri hapse tıklılıyorsa bu bir çelişkidir. Yani, mizahi bir durumdur. Pek güldürmez ama yaşanan mizahtır!

“Haneler”, “BKM Mutfak: Çok Güzel Hareketler” derken mizah programları arttı. Bu programları nasıl değerlendiriyorsunuz peki?

- Kabare tarzı bu güldürülerin içinde BKM Mutfak'ın yeri apayrı. Çünkü ciddi bir emek hemen belli oluyor. Diğerlerini de iyi niyetli ama yetersiz buluyorum. Bir de hepsine “Toplumsal gerçekleri yansıtan türden mizah niye yapmıyorsunuz, her şey çok mu tıkrında, seyirci çok mu mutlu heey gençler?” diye sesleniyorum.

Karikatür albümleri

Geçen yıl çeşitli mizah dergilerinde çizen karikatüristlerin bazı albümleri yayımlandı. Bunlardan bazıları şunlardı;

Erkekleri anlamak isteyenlere

Yılmaz Aslantürk'ün Otisabi karakterinin hikâyelerinden oluşan Otisabi 2 Münasebetsiz İlişkiler kitabı, 2007 yılında Parantez Yayıncılık'tan çıktıktan sonra bu yıl da Mürekkep Basın Yayın tarafından basılarak raflarda yerini aldı. Okuyanların kimi zaman “Aferin,” dediği, çoğu zaman da “Yuh artık!” deyip sinirlendiği Otisabi, kadın-erkek ilişkileri üzerine bir dizi. Aslantürk, Otisabi'nin erkeklerin ilişki yaşarken kafa-larından ne geçtiğini yansıttığı için sevildiği görüşünde.

Aman Ne Komik

Emrah Ablak'ın birbirinden keyifli karikatürlerinin ve hazırladığı köşelerin yer aldığı kitap oldukça hacimli. Ancak Ablak'ın son zamanlarda Uykusuz'da çizdiği köşeler kitapta yer almıyor. Yine de Emrah Ablak'ın ‘sulu zırtlak gırgır şamatasıyla’ insanı neşe batağına sürüklemeye çalışan kitabı, iyi bir mizah eseri.

Ben Bir Eşşğim yahut karikatürlerle orta yaş krizi

Uykusuz dergisi çizeri Memo Tembelçizer'in yeni kitabı çizerin 2000 ile 2004 yılları arasında Lombak dergisinde yayımlanmış Ben Bir Eşşğim öykülerinden oluşuyor. Memo Tembelçizer öykülerini 30'lu yaşlarının başlarında, dağınık hayatını düzene sokmaya çalıştığı acılı bir dönemde çizdiğini ve bunu neredeyse başarıyorken acı gerçeği, yani aslında bir ‘eşşek’ olduğunu fark edişini anlattığını söylüyor. Bu gayriciddi ama derinlemesine duygularla dolu öyküler aslında bir orta yaş krizinin sonuçları gibi. Zaten Tembelçizer de bunu Otuz Beş Yaş şiirini çizerek belli ediyor.

Serseriler: Var gücüyle gülmek isteyenlere

12 yaşındayken karikatür çizmeye başlayan 1989 yılında ilk kez profesyonel kariyerine adım atan Erdil Yaşaroğlu'nun Komikaze serisinden çıkan son kitabı Ser-seriler 2009'da raflardaki yerini aldı. Yaşaroğlu'nun yine o bildik tarzına sahip eser, Leman'la alıştırın ve Penguen'le de iyiden iyiye pekiştiren çizerin mizah anlayışında hız kesmiyor. Ayrıca Yaşaroğlu'nun ‘cep boyundaki’ kitapları Kediler, Köpekler, İş Dünyası ve İlişkiler'in her biri çok eğlenceli.

KARİKATÜR

Karikatür yıllıkları

Cafcaf: Aylık mizah dergisi Cafcaf'ın ilk 17 sayısı ciltlenerek mizahseverler için satışa sunuldu.

Penguen 2009: Haftalık mizah dergisi Penguen'in 2009'da yayımladığı gündem karikatürleri ve kapakların yer aldığı Penguen Karikatür Yıllığı 2009, geçen bir yılı karikatürcülerin gözünden görmenizi sağlayacak bir almanak niteliğinde.

Uykusuz 7. cilt: Uykusuz dergisinin 79. sayısından 91.'ye kadar olan 11 sayıyı bir araya toplayan kitap, bu seride çıkan yedinci cilt. Yıl boyunca belli aralıklarda yayımlanmış olan bu seriyi takip ederek, Uykusuz çizerlerinin bu dergi için yaptığı işlere sahip olabilirsiniz.

Karikatürize Reklam: Ankara Tandoğan merkezli "Karikatürize Reklam" "sektörel karikatürler" isimli bir bülten yayınlayarak karikatürlü reklamlar hazırladı. Hakan Tokatlıoğlu'nun başlattığı çalışma beğenildi. www.karikaturkey.com adresinden yayın yapan ekip 2009 yılında başarılı reklamlara imza attı.

MİZAH DERGİLERİ

Haftalık dergiler: Yıl içinde en çok öne çıkan ve metroda, vapurda, sağda solda gözükken haftalık dergi Uykusuz oldu. Haftalık mizah dergileri içinde LeMan, Penguen, Gırgır faaliyetlerini sürdürdü. Bu dergiler içinde Leman sol bir söyleme sahipken, Penguen daha ortada bir kitleye seslendi. Uykusuz ise daha ılımlı yayınlarıyla dikkat çekti. Ancak pornoya varan cinsellik ve tuvalet edebiyatı hala bu dergilerimizin en büyük malzemeleri olmaya devam etti.

Leman çizeri Bahadır Baruter'in "Büşra" adlı çizgi romanı filme uyarlanmaya başlandı. Muhafazakâr bir ailenin türbanlı kızı Büşra ile Yaman adlı nihilist köşe yazarının aşkını anlatan filmin yönetmeni Alper Çağlar. Senaryo ise Bahadır Baruter ile Alper Çağlar'a ait. Filmin Mart 2010'da vizyona gireceği açıklandı.

Aylık dergiler: Aylık mizah dergileri arasında da Cafcaf ve Koala yayınlarını sürdürdü.

Cafcaf: Asım Gültekin'in yönetiminde aylık çıkan Cafcaf'ı "İslamcı" camianın tek mizah dergisi olarak farklı bir mecraya oturtmak lazım. 2007-2008 yılları arasında "Genç" dergisinin ücretsiz eki olarak yayına başlayan mizah dergisi "Cafcaf" 2009'dan itibaren bağımsız olarak çıkmaya başladı. Ahmet Turan Alkan, Bülent Ak-

yürek, Asım Gültekin, Murat Menteş, İbrahim Demirci, Yusuf Kot, Ramazan Yıldız, Yasir Eryılmaz, Emre Bilgiç, Yusuf Örs vb isimlerden oluşan bir kadroyla yayını sürdürülen dergi Ergenekon'u da hakkıyla görüp değerlendiren tek mizah dergisi mahiyetinde. Derginin tek dezavantajı Türkiye gibi gündemin hızla değiştiği ve bazen haftalık dergilerin bile geride kaldığı bir ülkede aylık çıkmak zorunda olması... Dileriz imkanları artar ve bizler böylesine başarılı bir dergiyi her hafta takip edebiliriz.

Derginin Genel Yayın Yönetmeni Asım Gültekin kendisiyle yapılan bir röportajda Cafcaf ve diğer mizah dergileriyle ilgili şunları söyledi;

“Türkiye’de son iki yılda altı yedi mizah dergisi kapandı. Cafcaf yeni çıkan dergilerden biri olarak 3. yılını sürdürüyor. Yeni çıkıp da kapanmamak çok önemli bir şeydir mizah dergiciliğinde. Ama daha önemli bir şey de mizahçının sorumluluğunu yerine getirebilmesidir. Türkiye’nin Ergenekon’dan rahatsız tek mizah dergisi olmak istemezdik. İsterdik ki diğer mizah dergileri de Ergenekon deyince demokrasinin yanında yer alsın.. Ama bu konuma sadece Cafcaf’ı layık görüyorlar demek ki. Bizim sorunumuz ise aylık çıktığımızdan dolayı gündeme yeterince vaziyet edememek kaderine mahkum kalmak. Ama bunu da aşmak azmindeyiz! Türk mizah okuru mizah-ta yapılacak iyi şeyleri görmeyi bilir. 400 temsilcisi, 2500 hayranı, 10 bin okuru ile Cafcaf daha iyi yerlere gelecek inşallah.” (http://www.moralhaber.net/haber_detay.php?haber_id=71316)

Ergenekon ve mizah: Gerçekten de, insan hakları, demokrasi, çetelerle mücadele gibi önemli konuları sürekli gündemine taşıyan mizah dergileri Ergenekon'u görmezden gelmeyi bu yıl da sürdürdüler. Benzer olay olan Susurluk'ta en sert tavırlarını sergileyen ve sürekli gündemde tutan haftalık dergiler Ergenekon konusunda net bir tavır alamadılar.

GAZETELER VE MİZAH

Zaman: Dağıstan Çetinkaya, Cem Kızıltuğ, Osman Turhan ve Emre Özdemir'in çizdiği

Zaman'da Ahmet Turan Alkan özellikle Pazar ekinde yazdığı mizahi yazılarla büyük ilgi topladı. Salih Zengin de mizahi haber ve röportajlarıyla gazete yayınlarına renk kattı.

Cumhuriyet: En çok çizeri bünyesinde barındıran Cumhuriyet'te Hakan Çelik “Uydudan naklen”, Kemal Urgenç “Otobüstekiler”, Semih Poroy “Harbi”, Nuri Kurtcebe “Sessiz sedasız”, Mustafa Bilgin “Hayat Epik Tiyatrosu”, Zafer temoçin “İğneli fırça”, Musa Kart “Çizmeden Yukarı”, Behiç Ak “Kim kime, dum duma”, Rifat Mutlu “Birileri” başlıklarıyla çizmeyi sürdürdüler.

Yeni Asya: Bir dönem çizgi konusunda Cumhuriyet’le yarışan, ancak yetiştirdiği elemanları daha sonra diğer gazetelere kaptıran Yeni Asya’da İbrahim Özdebak tek başına öne çıktı. Özdebak’ın hergün birinci sayfada yayınlanan karikatürleri gündemi tek başına yorumlamaya yetti. Sanatçının karikatürleri birçok gazete, internet haber sitesi tarafından alıntılanırken özellikle Ergenekon ve cuntacıları ti’ye aldığı karikatürleri miting ve gösterilerde afiş olarak kullanıldı.

Yeni Şafak: Mehmet Şeker “Şekerlik” isimli köşesinde kendine has üslubuyla gündemi tatlı tatlı yorumlamayı sürdürdü.

Türkiye: Ömer Söztutan “Söz market” köşesinde her gün güncel konularda mizah yaptı.

Sabah: Engin Ardıç’ın kendine has üslubuyla mizah yaptığı gazetede Salih Mecan siyasi çizgileriyle öne çıktı. “Bizim City ve Sizinkiler” tiplmeleriyle büyük beğeni kazanan usta sanatçı en çok alıntılanan karikatürist ünvanını 2009’da da korudu. Gazetede ayrıca Hale Pakcan “Bir kadın ne ister?” ve İbrahim Sarı “Hayata Dair” başlıklarıyla çizdiler. Sabah’ın Ankara ekinde de karikatürist Halil Yıldırım, iki genç yardımcısıyla birlikte her Pazar tam sayfa mizah yaptı.

Vatan: Selahattin Duman’ın usta işi üslubuyla renk kattığı gazetede İ. Bülent Çelik de her gün siyaset gündemini çizdi.

Vakit: Hasan Karakaya’nın “keskin” üslubuyla mizah yaptığı Vakit’te, Kemal Güler de birinci sayfadan çizgileriyle hızlı gündemi yorumladı.

Milli Gazete: Usta çizer Hasan Aycın çizgileriyle bu gazeteye zenginlik kazandırdı.

Milliyet: Melih Aşık’ın haftada altı kez açık tuttuğu “Açık Pencere”ye çizer Ercan Akyol da karikatürleriyle katkıda bulundu.

Star: Hasan Kaçan’ın bir süre yazıp çizdikten sonra ayrıldığı gazetede Ahmet Kesgin günlük olarak olayları çizgileriyle yorumladı.

Hürriyet: Usta çizer Latif Demirci Hürriyet’te hergün birinci sayfadan gündemi karikatürize etti.

Taraf: Cumhuriyet’ten ayrılan Tan Oral’ın çizdiği Taraf’ta “Sivilay Abla” isimli köşesinde “Dr. Sivilay Genç” haftalık mizahi yazılarıyla oldukça ilgi topladı. “Güzin abla” mantığıyla güncel siyasi soruları cevaplandıran “Ruh ve Sivil Hastalıkları Doktoru” Sivilay Abla gazetenin en çok okunan yazarları arasına girdi.

Sivilay Abla'nın 26 Aralık 2009 tarihli köşesinden bir alıntı;

Gülsüm İnek'i kim kurban etsin?

Soru: *Sevgili Sivilay Abla, İstanbul Barosu ne yazdığı belli olmayan kara pankartlarla Taksim'e yürüdü. Genç Sivillerin açtığı bir pankartla bozguna uğradı. Yazık, onların da eylem yapmaya hakları var. Siz biraz fikir verseniz? (Özlem Soylu)*

Cevap: Sevgili Özlem, senin hatrın için yaratıcı bir eylem önerisini Baro'nun kullanımına sunuyorum. Malum yarın Kurban Bayramı. Laikliğin koruyucusu, bekçisi TSK devasa kurban kesme organizasyonu yapıyor. Allah muhafaza, Kurban'ın birinci ikinci günü bir düşman saldırısı olsa bizim askerler kasap bıçakları ve tuzlanmış derilerle kendilerini savunmak zorunda kalabilirler. Lafı uzatmayayım, İstanbul Barosu bu bayram Taksim Atatürk Anıtı önünde kurban kessin. Geçenlerde Atatürk büstünü devirerek tüm hemcinslerini utandıran Gülsüm İnek'i tekbir seslerine 10. yıl marşlarının karıştığı bir törensellik içinde anıtın önüne yatarsınlar. Baro Başkanı Muammer Aydın bıçağı besmeleyle çeksin. Baro bu sayede zedelenen imajını toparlayabilir.

Son söz: Araştırmamızı Melih Aşık'ın "Açık Pencere"sinden yaşanmış bir olayla tamamlayalım; Hekim dostumuz Tarık Altınok anlattı:

- Olay yanı başımda oldu, Haydarpaşa Garı'nın kapısında iki kişi şiddetle çarpıştılar, dedi.

- Sonra?

- Bir ağız dalaşı oldu... Daha iyi giyimli olan zat tartışma şiddetlenince sordu:

- Sen benim kim olduğumu biliyor musun?

Diğeri gençten bir delikanlıydı

- Yoo, dedi, sen kimsin?

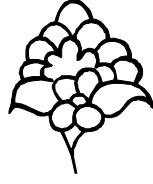
- Ben vali muaviniyim...

Çocuğun o anda yüzü güldü, karşısındakine sarılmak için ileri doğru hamle yaptı:

- Gel abi öpeyim meslektaş sayılız...

- Yok canım... Sen ne iş yapıyorsun?

- Minibüs muaviniyim abi...

Olaylar Kayıplar

İbrahim Ulvi YAVUZ

2009 yılında yaşananlar

İbrahim Ulvi YAVUZ

Yazar

Ocak

- 1- Hamas'ın siyasi liderlerinden Nizar Royan İsrail uçaklarının düzenlediği hava saldırısı sırasında hayatını kaybetti.
  - Ankara'nın Çankaya ilçesi Birlik Mahallesi'nde yılbaşı kutlayan 7 üniversiteli genç karbonmonoksitten zehirlenerek hayatını kaybetti.
  - Kürtçe yayın yapacak olan TRT 6'nın Arı Stüdyosu'nda İstiklal Marşı ile yayına başladı. Van Milletvekili Gülsen Orhon'un Kürtçe türkü söyledi.
  - Başbakan Recep Tayyip Erdoğan İsrail'in Filistin'e yaptığı saldırıları durdurmak üzere Ortadoğu gezisine çıktı.
- 2- Güney Afrika Parlamentosu'na giren ilk beyaz olarak tanınan Nobel Barış Ödülü sahibi Helen Suzman öldü.
  - Irak'ın başkenti Bağdat'ın güneyindeki Yusufiye kasabasında meydana gelen intihar saldırısında 30 kişi hayatını kaybetti.
- 3- İngiltere'de içinde dört kişinin bulunduğu küçük bir uçak yüksek gerilim hattına çarparak düştü.
  - Gazeteci Fettah Yazar İstanbul'da öldü.
  - Ankara'da Filistin Dayanışma Platformu tarafından İsrail'i protesto mitingi düzenlendi.
  - Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından "**Medya Okuryazarlığı**" Web sitesi açıldı.
  - Nekşibendi Tarikatı'na bağlı şeyh Muhyiddin Oran Siirt'te öldü.
  - Hindistan'ın doğusundaki Kalküta kentinde kaçak içki içen 22 kişi hayatını kaybetti.

- Guatemala'nın doğu bölgesinde meydana gelen toprak kaymasında 22 kişi hayatını kaybetti.
- 4- Havadan Gazze'ye yüzlerce ton bomba yağdıran ve 75 çocuk ile 475 kişiyi öldüren İsrail bu kez kara harekatı başlattı.
  - İsrail'in Gazze'ye yaptığı kara hareketini protesto için Tel Aviv Rabin Meydanı'nda binlerce kişi toplandı.
  - İsrail'in kara harekatı üzerine Mısır'da yüz bin kişi Refah Sınır Kapısı'na yürüdü.
  - Endonezya'ya bağlı Papuasie eyaletinde 7.2 şiddetinde deprem meydana geldi.
  - Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ Genel Müdürü Veysel Karani Demir hakkında basında çıkan haberler üzerine görevinden istifa etti.
  - Güney Kore Parlamentosu genel kurulunda iktidardaki Büyük Ulusal Parti'nin hazırladığı yasaya karşı çıkan muhalif Demokrat Parti milletvekilleri kargaşa çıkarmaları üzerine güvenlik güçleri tarafından parlamento dışına atıldı.
  - Bağdat'ta Şii'lerin yaşadığı Kazimiyye bölgesinde bir Şii türbesi yakınlarında meydana gelen intihar saldırısında 38 kişi hayatını kaybetti.
- 5- Eski Köyişleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok İzmir'de öldü.
- 6- 25 Temmuz 1951 tarihinde vatandaşlıktan çıkarılan şair Nazım Hikmet'in yeniden vatandaşlığa alınmasına dair kararname imzalandı.
  - 25 Temmuz 1951 tarihinde vatandaşlıktan çıkarılan şair Nazım Hikmet yeniden vatandaşlığa alındı.
- 7- Başbakanlık Basın Danışmanı Akif Beki görevinden istifa etti.
  - Dünyanın 47'nci zengini olan Alman milyarder Adolf Merckle trenin önüne atlayarak intihar etti.
  - İsrail tanklarının bir okulu vurması üzerine 42 çocuk öldü.
- 8- Başbakanlık Basın Danışmanlığına eski TBMM Sözcüsü Kemal Öztürk atandı.
  - Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ ile görüştü.
  - İstanbul Milletvekili Egemen Bağış AB Baş müzakereci olarak Devlet Bakanlığı'na atandı .
- 9- Pakistan'ın sahip kenti Karaçi'de gecekonduların bulunduğu bölgede meydana gelen yangında sonunda 39 kişinin hayatını kaybetti.
  - Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınmış eski Özel Hareket Dairesi

Başkan Vekili İbrahim Şahin'in evinde ele geçen belge üzerine Ankara Gölbaşı girişinde yapılan arama sonucunda silah ve mermi bulundu.

- 10- Uluslararası akaryakıt kaçakçılığı gerekçesi ile eski Mardin Milletvekili Süleyman Bölünmez ile birlikte 7 kişi tutuklandı.
  - Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Gazze' de ateşkes kararı aldı.
  - Muğla'nın Bodrum ilçesine bağlı Gümüşlük beldesinde Tavşan Adası bölgesinde yapılan kazı çalışmaları sırasında 2 bin 300 yıllık tapınak kalıntıları bulundu.
  - Türkoloji uzmanı Prof. Dr. İrene Melikoff Strasboug'da öldü.
- 10- TRT Yönetim Kurulu üyeliklerine RTÜK tarafından seçilen İhsan Cafer Erkan, Prof. Dr. Hasan Tahsin Fendoğlu, Doç. Dr. Coşkun Çakır ve Dr. İrfan Çiftçi atandı.
  - Malatya' da bir evde yapılan aramada 2 kaleşnikof silah, pompalı tüfek ve çok sayıda mermi bulundu.
- 11- Ergenekon soruşturması kapsamında Prof. Dr. Yalçın Küçük, İbrahim Şahin, Yaşar Oğuz Şahin, Fatma Cengiz, Hüdayi Ünlüler, Oğuz Bulut, Ersin Gönenci ve Mehmet Kartal tutuklandı.
  - Dışişleri Bakanlığına bağlı olan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kararname ile Başbakanlığa bağlandı.
  - Türkiye'de ilk ilçe kent müzesi Bursa İnegöl'de açıldı.
  - Peru'da bir otobüsün uçuruma yuvarlanması sonunda 30 kişi hayatını kaybetti.
- 12- Eski Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve Hak-İş Genel Başkanı Necati Çelik öldü.
  - Eski Manisa Milletvekili Süleyman Çağlar Alaşehir'de öldü.
- 13- Rusya'nın başkenti Moskova'da yer altında yapılan garaj inşaatında çıkan yangın sonunda 7 işçi hayatını kaybetti.
  - Oscar ödüllü yapımcı ve yönetmen Cladue Berri Paris'te öldü.
- 14- Fotoğraf sanatçısı Seyit Ali Ak İstanbul'da öldü .
- 15- Ergenekon soruşturması kapsamında aranan emekli Tuğgeneral Levent Ersöz Ankara'da tutuklandı.
  - Kosova Büyükelçiliği'ne Metin Hüsrev Ünler atandı.
- 16- Eski Çorum Milletvekili Mustafa Kemal Biberoglu öldü.
  - İsrail'in Gazze'ye saldırıları sırasında Filistin Hükümeti İçişleri Bakanı Said Siyam, oğlu ve kardeşi öldürüldü.

- 17- Amerika'da 155 kişiyi taşıyan uçağın motorunun kuş yüzünden yanması üzerine pilot uçağı başarılı bir şekilde denize indirdi.
- 18- İsrail Başbakanı Ehud Olmert Gazze'de ateş kes ilan etti.
- 19- Çağdaş Gazeteciler Derneği yönetim kurulu üyesi, gazeteci Eymür Yörük öldü.
- 20- Güneydoğu'da faili meçhul cinayetlerden sorumlu olduğu gerekçesi ile yargılanan Jitem eski Diyarbakır Bölge Komutanı Emekli Albay Abdülkerim Kırcaevinde intihar etti.
  - ABD'nin 44'ncü Başkanı Borack Obama yemin ederek göreve başladı.
- 21- Moldovalı şair Girigore Vieru öldü.
  - Reklamcı, şair,yazar Gürkan Aylan İstanbul'da öldü.
  - Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün TBMM Başkanı Köksal Toptan, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek, Anayasa Mahkemesi Başkanı Haşim Kılıç, Yargıtay Başkanı Hasan Gerçek, Danıştay Başkanı, Mustafa Birden, Sayıştay Başkanı Mehmet Damar, Askeri Yargıtay Başkanı Tuğgeneral Ahmet Alkış, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı Tuğgeneral Turgut Arıbal öğle yemeğine davet etti.
- 22- Amerikalı caz müziğinin ustası David Newman öldü.
  - Kocaeli'nin Gölcük ilçesinden Yalova istikametine gitmekte olan taksinin tır ile çarpışması sonunda Yüzbaşılar Murat Kaya, Volkan Aşkın, Teğmen Çağlar Alkoç, Astsubaylar Murat Kormaz, Cüneyt Kabakçı ile Ulaş Öner hayatını kaybetti.
- 23- Avusturya'da aşırı sağcı milletvekili Susanne Winter Peygamber Efendimize yaptığı hakaret nedeniyle 3 ay hapis ile 24 bin eure cezasına çarptırıldı.
  - Eski Devlet Bakanı İsmail Hakkı Birler İstanbul'da öldü.
- 24- Sayısız filme imza atan yönetmen Seyfi Havaeri İstanbul'da öldü.
- 25- Gazeteci,yazar Orhan Duru İstanbul'da öldü.
  - ABD'nin Pakistan'ın Veziristan bölgesine yaptığı ilk füze saldırısında 22 kişi hayatını kaybetti.
- 26- Ergenekon soruşturması kapsamında Metal-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek tutuklandı.
  - Zigana Dağı'nda meydana gelen çığ sonucunda yürüyüşe çıkan 10 dağcı hayatını kaybetti.

- Şırnak'ın Cizre ilçesinde fireni boşalan tanker 4 kişiyi ezerek öldürdü.
- 27- İngiltere'de dünyanın en zeki çocuğu olarak bilinen 8 yaşındaki Ainan Cawley-Tayvan Üniversitesi Kimya Bölümünde eğitime başladı.
- 28- Gazeteci Ömer Başbüyük İstanbul'da öldü.
- 29- Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Davos'ta Ortadoğu Paneli'nde İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Perez'in sert konuşması ve cevap hakkının verilmemesi üzerine oturumu terk etti. Ardından Şimon Perez telefon açarak özür diledi.
- Sanat tarihçisi Prof. Dr. Haluk Karamağaralı Ankara'da öldü.
- 30- Orman Mühendisleri eski oda başkanı Prof. Dr. Uçkun Geray İstanbul'da öldü.
- İTÜ Türk Musikisi Konservatuvarı Kurucu Başkanı Ercüment Berker İstanbul'da öldü.
- Diyarbakır'dan Van'a gitmekte olan yolcu otobüsü Bitlis Deresi'ne yuvarlanması sonunda 6 kişi hayatını kaybetti.
- 31- Doğalgazda %18 indirim yapıldı.
- Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e ve form moderatörüne gösterdiği sert tepkinin Türkiye ve Dünyada yankıları sürdü.
- Rusya'nın kuzeyinde bulunan Komi Cumhuriyeti'nde bir huzurevinde çıkan yangında 23 kişi hayatını kaybetti.
- Kenya'da petrol yüklü bir tankerin patlaması ile yola dökülen petroleri toplamak isteyen 111 kişi alevler içinde kalarak yandı.

Şubat

- 1- Avustralya'da aşırı sıcaktan 28 kişi hayatını kaybetti.
- Bolu-Kıbrısçık arasında düşen helikopterin iki pilot hayatını kaybetti.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı "2008 Yılı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü"nü Ayan İrini'de düzenlenen bir törenle Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından gazeteci yazar Çetin Altan'a verildi.
- Gazeteci Nimet Üyken İstanbul'da öldü.
- 3- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün resmi bir ziyaret için S.Arabistan'a gitti.
- Şair Dr. Levent Sunal öldü.

- Beş dünya rekoru kıran Meksikalı bayan atlet Rosario Igesias öldü.
- Gazeteci Nimet Üyken öldü.
- Sakarya'nın Akyazı ilçesinde yem yüklü bir tankerin minibüs ile çarpışması sonunda 4 çocuk hayatını kaybetti.
- 4- DİSK'e bağlı OLEYİS Genel Başkanı Kamer Aktaş öldü.
  - Eski Aydın milletvekili Hilmi Aydınçer öldü.
  - Hürrem Sultan romanın yazarı Ukranyalı Pavlo Arhipoviç Zahrebelny öldü.
  - Türk Halk Müziği sanatçısı Neriman Altındağ Tüfekçi İstanbul'da öldü.
  - Libya lideri Muammer Kaddafi Afrika Birliği Başkanı seçildi.
- 5- ABD'nin New York kentinde ismini ve yüzünü gizleyen bir kişinin "Can Kurtaran" yazan gişede ihtiyacı olana insanlara para dağıtdı.
- 6- Batman'da yaptığı bir konuşma nedeniyle DTP Diyarbakır Milletvekili Aysel Tuğluk'un 1 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.
  - İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Türkel Minibaş öldü.
- 7- Filistin Devlet Başkanı Mahmut Abbas'ın resimi bir ziyaret için Ankara'ya geldi.
- 9- Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğretim üyesi Prof. Dr. Yaşar Sevim Ankara'da öldü.
- 10- Oyun yazarı Robert Andersan öldü.
  - Tekirdağ Çorlu'da 6 kişinin kömür sobasından zehirlenerek hayatını kaybetti.
- 11- Azerbaycan Hava Kuvvetleri Komutanı Rail Rızayev Bakü'deki evinde öldürüldü.
- 12- Suudi Arabistan hükümetinde ilk defa bir kadının eğitim bakan yardımcısı olarak görev aldı.
- 13- Azerbaycan'ın ünlü şairi Bahtiyar Vahapzade Bakü'de öldü.
  - Resmi belgede sahtecilik ve görevi kötüye kullandığı gerekçesi ile İstanbul 10. Noteri İsmail Büyükkılıç'ın Adalet Bakanlığı'na açığa aldı.
  - Amerika'nın New York kentinde bir yolcu uçağının eve düşmesi sonunda 49 kişi hayatını kaybetti.
- 14- İşadamı ve Futbol Federasyonu yönetim kurulu üyesi Celal Birsen İstanbul Esenyurt'ta geçirdiği trafik kazısında öldü.

- Irak'ın başkenti Bağdat'ın güneyinde meydana gelen intihar saldırısında 32 kişi hayatını kaybetti.
- 15- Terörle mücadelede şehit olanların çocuklarının ve kardeşlerinin askerlikten muaf tutulmasına dair kanun yürürlüğe girdi.
- 16- İran'da güvenlik güçleri yaptığı operasyonda 10 uyuşturucu kaçakçısı öldü.
- Fatih Akın'a Türk ve Alman toplumları arasındaki dostluk ve hoşgörüyü katkılarından dolayı "Avrupa Hoşgörü Ödülü" verildi.
- 17- Ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun oğlu yazma sanatçısı Mehmet Eyüboğlu İstanbul'da öldü.
- Meksika'nın Amerika sınırında uyuşturucu satıcıları ile meydana gelen çatışmada 15 kişi hayatını kaybetti.
- 18- Tiyatro ve sinema sanatçısı Gazanfer Özcan öldü.
- Yazar Burhan Oğuz öldü.
- 19- Macaristan'ın Peç kentinde 250 yıldır hizmet yapan deri fabrikasının kriz nedeniyle kapandı.
- 20- Opera sanatçısı Ayhan Aydan İzmir Çeşme'de öldü.
- Pakistan'ın Dere İsmail Han kentinde bir Şii liderinin cenaze merasimi sırasında meydana gelen intihar saldırısında 30 kişi hayatını kaybetti.
- 21- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül "Türkiye-Kenya İş Formu Toplantısı"na katıldı.
- 22- Çin'in Şangı eyaletinde bir kömür ocağında meydana gelen patlamada 73 işçi hayatını kaybetti.
- Devlet Bakanı Kürşat Tüzmen 100 işadamı ile birlikte Gürcistan'a gitti.
- 23- Ermenilerden özür kampanyasına karşı bildiri hazırlayan 45 emekli büyükelçi Ankara'da bir araya gelmedi.
- 25- Afganistan'da 4 Amerikan askeri öldü.

Mart

- 1- Irak Müslüman Alimler Heyeti (IMAH/Heyet) Basra şubesi kurucusu Prof. Dr. Kemal Faysal Salim Musul'da öldü.
- 3- Şair, söz yazarı Yusuf Hayaloğlu İstanbul'da öldü.
- 6- Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nursan Tahtacı öldü.
- Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Turgut Akıntür Ankara'da öldü.

- 7- İngiliz sinema oyuncusu ve yönetmen Charlie Chaplin'in kendisi gibi oyuncu olan oğlu Sydney Chaplin Amerika'da öldü.
- 10- Gazeteci İlhan Çevik Ankara'da öldü.
- 11- Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Esat Oğuz Göktepe İstanbul'da öldü.
- 12- Almanya'da 17 yaşındaki Tim Kretschmen bir okulu basarak 16 kişiyi öldürdükten sonra intihar etti.
- 13- Ankara-Eskişehir arası sefere konulan "Yüksek Hızlı Tren" Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.
  - 33 yıl sonra ilk kez bir Türk Cumhurbaşkanı olarak Abdullah Gül Bağdat'a gitti.
  - 1990 yılında öldürülen kişilerin kuyulara atıldığı iddiası ile başlatılan soruşturma kapsamında Şırnak Silopi ilçesinde "Ölüm Kuyuları" diye anılan kuyulardan insan kemikleri çıktı.
- 14- Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Prof. Dr. Mehmet Emin Özdoğan tarafından iki yaşındaki çocuğa kalp nakli yapıldı.
- 15- Vietnam'da Rus turistleri taşıyan bir otobüsün kaza yapması sonunda 11 kişi hayatını kaybetti.
- 16- İstanbul'da 7 tepe 7 tünel projesinin ilk bölümü olan Kağıthane Tüneli Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.
- 17- Tiyatro sanatçısı Filiz Toprak İstanbul'da öldü.
  - İstanbul Büyükçekmece'de uyuşturucu imalatı yaptığı gerekçesi ile Ali Kalkacı tutuklandı.
- 21- Rusya'nın Dağıstan özerk Cumhuriyeti'nde meydana gelen çatışmalarda 21 kişi hayatını kaybetti.
  - Dünyaca ünlü Fin Opera sanatçısı Tom Krause ders vermek üzere Türkiye'ye geldi.
  - Batık sanatçısı Bedia Çolak İstanbul'da öldü.
- 22- Mimar, kültür adamı Turgut Cansever İstanbul'da öldü.
- 23- TRT Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya coğrafyasına yayın yapacak olana "TRT Avaz" yayını hayatına başladı.
  - Felsefeci Prof. Dr. Celal Yıldırım öldü.
- 24- Cumhuriyet Döneminde Posof ve Eleşkirt müftülükleri yapan Mehmet Tevfik Bilican'ın oğlu eski Balıkesir İvrindi müftüsü Ekrem Bilican öldü.

- Hikayeci Ferzan Gürel öldü.
- 25- Ergenekon soruşturması 2. İddianamesinin İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edildi.
  - Kayseri İl Jandarma Komutanı Albay Cemal Temizsöz Cizre’de yapılan kazı çalışmaları sırasında çıkan kemikler üzerine tutuklandı.
- 26- BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, Sivas il başkanı Erhan Üstündağ, ikinci başkan Yüksel Yancı, pilot Kaya İstektepe ve İHA Muhabiri İsmail Güneş bindikleri helikopterin düşmesi sonunda öldüler.
  - Eski Rize Milletvekili Osman Yılmaz Karaosmanoğlu öldü.
- 27- Eski Kocaeli Milletvekili avukat Ömer Türçakal öldü.
  - Pakistan’da Cuma namazı sırasında bir camiye yapılan bombalı intihar saldırısında 48 kişi hayatını kaybetti.
  - Endonezya’ da bir barajın çökmesi sonunda 77 kişi hayatını kaybetti.
- 28- Prof. Dr. Rahim Ocak öldü.
  - Fethullah Gülen’e hakaret ettiği iddiası ile yargılanan Cumhuriyet gazetesi yazarı Cüneyt Arcayürek’in para cezasına mahkum oldu.
  - Hakkında uluslararası tutuklama kararı bulunan eski DEP milletvekili Remzi Kartal İspanya’da yakalandı.
- 29- Fildişi Sahili’nin başkenti Abidyan’ da 2010 Dünya Şampiyonası maçında meydana gelen izdihamda 22 kişi öldü.
  - Yurt genelinde mahalli seçimleri yapıldı.
  - Seçimler sırasında Şanlıurfa, Diyarbakır, Kars, Muş ve Van’da meydana gelen olaylarda 14 kişi hayatını kaybetti.
- 30- Tiyatro oyuncusu Hepşen Akar Ankara’da öldü.
  - Suudi Arabistan Kralı Abdullah kardeşi prens Nayıf bin Abdülaziz Başbakan Yardımcısı olarak atandı.
- 31- Helikopter kazasında ölen BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu’nun cenazesi Kocatepe camiinde kılınan namazından sonra Tacettin Dergahi” na defnedildi.
  - Doktor Jivago, Arabistanlı Lawrence ve Çağrı gibi filmlerin müziklerini yapan Fransız müzisyen Mauce Jarre öldü.

Nisan

- 1- Arjantin eski Devlet Başkanı Raul Alfansin öldü.
  - Muhsin Yazıcıoğlu ile birlikte helikopter kazasında hayatını kaybeden İHA muhabiri İsmail Güney Sivas Yukarı Tekke Mezarlığı'nda toprağa verildi.
- 2- Yedi Cüceler'de rol alan cüce Aydın Babaoğlu Zonguldak'ta öldü.
- 3- Malezya Kralı tarafından Najib Rozak başbakan olarak atandı.
- 4- Eski Antalya Milletvekili Ömer Vehbi Konuk öldü.
  - İzmir Foça ilçesinde meydana gelen trafik kazasında Dağ Komando Okulu'nda eğitim gören 3 astsubay hayatını kaybetti.
  - Gazeteci, yazar Zeynel Nebil Fazıl Alsan İstanbul'daki evinde çıkan yangın sonunda dumandan zehirlenerek öldü.
  - Danimarka Başbakanı Rasmusen Nato Genele Sekreter oldu.
- 5- ABD'nin New York Eyaleti Binghamton kentinde Göçmen Hizmetleri Merkezinde silahlı bir kişinin rehin aldığı 13 kişi öldü.
  - Afganistan'da görev yapan TİKA temsilcisi Mustafa Demirkıran, Alaaddin Doğan ve iki Afganlı personelin trafik kazasında hayatlarını kaybetti.
- 6- ABD Başkanı Barack Hüseyin Obama'nın resmi bir ziyaret için Türkiye'ye gelmesi ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve DTP Genel Başkanı Ahmet Türk ile görüşerek TBMM'de bir konuşma yaptı.
  - İtalya'da 5.8 büyüklüğünde deprem meydana gelmesi ve 225 kişi hayatını kaybetti.
- 7- ABD lideri Barak Obama Irak'ta Mesut Barzani ile görüştü.
  - Radikal gazetesi yazarı Hızır Tüzel öldü.
  - Gazeteci Rahmi Aytar İstanbul'da öldü.
- 8- Muğla'da dolandırıcılık yapan 30 kişi Jandarma tarafından gözaltına aldı.
- 9- DSP Genel Başkanı Zeki Sezer görevinden istifa etti.
- 10- Eski Cumhurbaşkanı emekli Orgeneral Kenan Evren'in Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Çankaya Köşkü'nde ziyaret etti.
  - Kick boks sporcusu Selahattin Bıyıklı Ankara'da öldü.
  - Gazeteci İrfan Türksever İzmir'de öldü.

- Gürcistan'da Devlet Başkanı Mihail Saohşvili' nin istifasını isteyen binlerce kişi sokağa döküldü.
- Adli Tıp Kurumu Başkanlığına İÜ Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Cengiz Haluk İnce atandı.
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti 25 Mart'ta helikopter kazasında hayatını kaybeden İHA muhabiri İsmail Güneş'e ödül verdi.
- 12- Diyanet İşleri Başkanlığı eski Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi ve Diyanet Vakfı Genel Müdürü Kemal Güran Ankara'da öldü.
- 13- Türkiye'de ilk dantel ipliği markası olan "Ören Bayan"ın eski sahibi Moiz Dana ABD'ne giderken uçakta kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti.
- 14- Ergenekon Operasyonu kapsamında Başkent Üniversitesi Rektörü Mehmet Haberal, Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran ve Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu Ankara'da gözaltına alındı.
- Sudan'da Arapça yayınlanan El Ufuk gazetesi sahibi Muhammed Taha Muhammed Ahmed'i 2006 yılında öldüren 9 kişi idam edildi.
- Polonya'da bir sığınma evinde meydana gelen yangın sonucunda 17 kişi hayatını kaybetti.
- Genelkurmay Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un "İstanbul Harp Akademileri Komutanlığı Atatürk Harp Oyunları ve Kültür Merkezi"nde yıllık değerlendirme toplantısı yaptı.
- Marmara Üniversitesi ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Zafer Doğan İstanbul'da öldü.
- 12 ilde PKK operasyonu yapıldı.
- 15- 2. Abdülhamid' in torunu Şehzade Mehmet Selim'in kızı Nemik Sultan'ın torunu Selim Ethem tedavi gördüğü Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öldü.
- 16- Kırgızistan'da toprak kayması sonunda 16 kişi hayatını kaybetti.
- Ekonomist Prof. Dr. Salih Neftçi tedavi gördüğü Cenevre'de hayatını kaybetti.
- 17- Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu, Prof. Dr. Ferit Berkay, Prof. Dr. Erol Manısalı ve ÇYDD Yönetim kurulu üyesi Ayşe Yüksel'in İstanbul Nöbetçi 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tutuklandı.
- 19- Pekin Çangçun Halk Mahkemesi Başkanlık danışmanı Vangi rüşvet aldığı gerekçesi ile idama mahkum edildi.

- 20- KKTC yapılan genel seçimlerde ana muhalefette bulunan Ulusal Birlik Partisi (UBK)'nin %44 oy aldı.
- Eski Başbakan Prof. Dr. Necmettin Erbakan İran Cumhurbaşkanı Ahmedinecad ile görüştü.
- 21- “Güneş İmparatorluğu” ve “Çarpışma” romanlarının yazarı James Graham Ballard Londra’da öldü.
- Gaziantep, Konya ve Ş.Urfa’da El-Kaide Örgütü’ne operasyon düzenlendi.
  - Ankara’nın Gölbaşı ilçesi Hallacılar mevkiinde eski Başbakan Tansu Çiller imzalı evrakların yakıldığına dair küller bulundu.
  - Diyarbakırlı halk şairi İhsan Sırloğlu (Aşık İhsan) tedavi gördüğü Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde hayatını kaybetti.
  - Diyarbakır Emniyet müdürü Ali Gaffar Okkan ve 5 polis memurunun şehit edilmesinde rolü olan Mehmet Beşir Varol 18 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı.
  - Bedreddin Dalan sahip olduğu İstek Vakfı’nın Beykoz Poyrazköy arasındaki arazisinde gizli bir cephanelik ortaya çıkarıldı.
  - İsveç’e en çok gurbetçi gönderen Konya’nın Kulu ilçesini İsveç Başbakanı Fredrick Reinfeldt ziyaret etti.
- 23- Elitre’de sürgün yaşayan Somalili lider Şeyh Hasan Dahir Aweys ülkesine döndü.
- 1 Mayıs’ın “*Emek ve Dayanışma Günü*” adıyla bayrak ve tatil olarak kabul edildi.
  - Fotoğraf sanatçısı Hüsnü Güler Adapazarı’nda öldü.
  - Bosna-Hersek Cumhuriyeti Genç Müslümanlar Teşkilatı Genel Sekreteri ve eski İran Büyükelçisi Ömer Behmen öldü.
- 24- Irak’ın Bakuba kentinde meydana gelen intihar saldırısında 73 kişi hayatını kaybetti.
- 25- Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü’ne Gazi Kapan atandı.
- Siirt’te operasyona çıkan piyade binbaşı Çetin Ünsal mayına basması sonunda şehit düştü.
  - Poyrazköy’de yapılan kazı çalışmaları sırasında çeşitli silahların bulunması üzerine emekli binbaşı Levent Bektaş, Yarbay Ercan Kireştepe ve Deniz Binbaşı Emre Onat tutuklandı.

- 26- Meksika’da kendini gösteren domuz gribinden 101 kişi hayatını kaybetti.
- Pakistan’da bir ilkokulun önünde meydana gelen patlamada 12 çocuğun hayatını kaybetti.
  - Etiyopya’da darbe planladıkları gerekçesi ile 35 kişi tutuklandı.
  - Milli Eğitim Bakanlığı eski Din Eğitimi Genel Müdürü Şevki Özkan öldü.
- 27- Adana, K. Maraş, Adıyaman, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde “Vasat” isimli ör-
gün elamanlarına operasyon düzenlendi.
- Eski Genelkurmay Başkanı emekli orgeneral Hilmi Özkök’ün Ergenekon soruş-
turması kapsamında İzmir’de iki savcıya ifade verdi.
  - Çevirmen Emin Türk Eliçi’nin eşi “Emin Türk Eliçi Vakfı”nın kurucusu ve baş-
kanı Asiye Özdemir Eliçi öldü.
  - Yargıtay 1 .Ceza Dairesi Üyesi Sezai Akbulut Ankara’da öldü.
- 28- Yeni Zelanda Genel Valisi Sir Anant Satyana’nın Anzak törenleri için Ankara’ya
gelmesi ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan
ile görüştü.
- 29- Rusya’nın Bolşoy Tiyatrosu’nun yarım asırlık ünlü balerini Ekaterina Maksimo-
va Moskova’da öldü.
- Diyarbakır’ın Lice ilçesi Bingöl karayolunda yola döşenen mayının patlaması
sonunda 2 uzman 8 er şehit oldu.
  - Polis Akademisi Başkanlığına Prof. Dr. Zühtü Arslan atandı.
- 30- ABD Başkanı Obama tarafından “Başkanlık Din Danışma Kurulu”na Müslü-
man olan Dalia Mogahed atandı.
- Bilkent Üniversitesi’nde derse giren Adalet eski Bakanı Prof. Dr. Hikmet Sami
Türk’e yönelik intihara saldırısında bulunan canlı bomba yakalandı.
  - Azerbaycan’ın Bakü Üniversitesi’ne baskın yapan iki kişi çevreye ateş açması
sonunda 10 kişi hayatını kaybetti.
  - 1995 yılında UNESCO Tarafından “Hoşgörü” ödülüne layık görülen Hemşin
Pastanesi” sahibi Nail Orhan öldü.
  - Galatasaray ve Fenerbahçe’nin eski oyuncusu olan ALS hastalığı ile 12 yıldır
tedavi gören Sedat Balkan İstanbul’da öldü.

Mayıs

1- Yeni Bakanlar Kurulu Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklandı.

BAKANLAR KURULU (1 Mayıs 2009)

Başbakan:	Recep Tayyip Erdoğan
Devlet ve Başbakan Yardımcısı	Cemil Çiçek
Devlet ve Başbakan Yardımcısı	Bülent Arınç
Devlet ve Başbakan Yardımcısı	Ali Babacan
Devlet Bakanı	Egemen Bağış
Devlet Bakanı	Hayati Yazıcı
Devlet Bakanı	Mehmet Aydın
Devlet Bakanı	Faruk Nafiz Özok
Devlet Bakanı	Zafer Çağlayan
Devlet Bakanı	Faruk Çelik
Devlet Bakanı	Selma Aliye Kavaf
Adalet Bakanı	Sadullah Ergin
Milli Savunma Bakanı	Vecdi Gönül
İçişleri Bakanı	Beşir Atalay
Dışişleri Bakanı	Ahmet Dav utoğlu
Maliye Bakanı	Mehmet Şimşek
Milli Eğitim Bakanı	Nimet Çubukçu
Bayındırlık ve İskan Bakanı	Mustafa Demir
Sağlık Bakanı	Recep Akdağ
Ulaştırma Bakanı	Binali Yıldırım
Tarım ve Köyişleri Bakanı	Mehmet Mehdi Eker
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	Ömer Dinçer
Sanayi ve Ticaret Bakanı	Nihat Ergün
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Faruk Yılmaz
Kültür ve Turizm Bakanı	Ertuğrul Günay
Çevre ve Orman Bakanı	Veysel Eroğlu

- “*1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü*” nedeniyle olay çıkaran 108 kişi gözaltına alındı.
- 2- Irak Şii Liderlerinden Mukteda el Sadr Ankara’ya geldi.
- 3- Katar Ticaret ve İş Bakanı Şeyh Fahd Bin Cassim El Then trafik kazısında öldü.
- Sinema ve tiyatro oyuncusu Yaman Tarcan İstanbul’daki evinde intihar etti.
- 4- Venezüella’da askeri bir uçağın düşmesi sonucunda 18 kişi hayatını kaybetti.
- 5- Gürcistan’da darbe girişimi önlendi.
- Mardin’in Mazıdağı ilçesine bağlı Bilge köyünde düğün yapılan bir eve yapılan silahlı baskında 44 kişi hayatını kaybetti.
- 6- Pakistan’ın Keşmir bölgesinde çığ düşmesi sonucunda 24 kişi hayatını kaybetti.
- Amerikalı aktör Dom Delulise öldü.
- Genel müdürlüğünü Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan’ın yaptığı “*Yunus Emre Vakfı*” kuruldu.
- 7- Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlhan Aliyev ile Ermenistan Cumhurbaşkanı Serz Sarkiyan’ın Çek Cumhuriyeti’nin başkenti Prag’da biraraya gelerek Dağlık Karabağ sorunlarını görüştü.
- Meclis dışından Dışişleri Bakanlığına atanan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu’ TBMM’de yemin etti.
- 8- Şanlıurfa’da yazarların katılımı ile “Kuşan Kitap Şenliği” yapıldı.
- Semiha Şakir Vakfı tarafından yaptırılan ve iç tasarımını Zeynep Fadilloğlu tarafından hazırlanan İstanbul Karacaahmet Şakiran Camii ibadete açıldı.
- Çocuk kitapları yazarı İlhan Yüce öldü.
- 9- Brezilya’da aralıksız süren yağışlar sonucunda meydana gelen selde 32 kişi hayatını kaybetti.
- 10- Şırnak’ın Cudi Dağ eteklerinde PKK’nın yola döşediği mayına çarpan araçta bulunan 2 koruyucu ile iki vatandaş hayatını kaybetti.
- 11- Avrupa Gazeteciler Birliği yürütme kurulunun 48 yıl sonra ilk defa Türkiye’de toplandı.
- Somali’nin başkenti Mogodişu’da h9 avan topunun camiye isabet etmesi sonuncu 15 kişi hayatını kaybetti.
- 12- İran’da casusluk yaptığı gerekçesi ile 8 yıl hapse mahkum olan İran asıllı Amerikalı gazeteci Raksana Sabiri cezasının iki yıla indirilerek serbest bırakıldı.
- 13- Eski Malatya Spor Başkanı işadamı Nurettin Soykan Ankara’da öldü.

- Kürsü gazetesi sahibi, gazeteci Atilla Yöntem İstanbul'da öldü.
- Eğitimci ,yazar, "Hakk'a Özlem" gazetesi imtiyaz sahibi Hüseyin Çolak Malatya'da öldü.
- 14- Bediüzzaman'ın talebelerinden eczacı Ali İhsan Tola İsparta'nın Senirkent ilçesinde öldü.
- 15- Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ev sahipliğini yaptığı "7.Avrasya İslam Şurası"İstanbul'da yapıldı.
- 16- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül resmi bir ziyaret için Suriye'ye gitti.
- 17- Demokrat Parti Genel Başkanlığına Hüsamettin Cindoruk seçildi.
  - Demokratik Sol Parti Genel Başkanlığına Masum Türker seçildi.
- 18- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) Genel Başkanı Prof. Dr. Türkan Saylan tedavi gördüğü İÜ Onkoloji Enstitüsü'nde öldü.
  - Ankara Tandoğan Meydanında "Cumhuriyet Mitingi" yapıldı.
  - Dünyanın ikinci ve en yüksek tepesi K-2 zirvesine çıkan ilk dağcı Achille Com Panom öldü.
- 19- Sri Lanka'da "Tamil Kaplanları Örgütü" lideri Velupilui Prabhakaran öldü.
- 20- Başbakanlık Başdanışmanlığına "Siyaset ve Toplum Araştırmaları Vakfı" (SETA)'nın koordinatörü ve Ortadoğu uzmanı Dr. İbrahim Kalın atandı.
  - Eski milli kayakçı ve voleybol hakemi Kemal Yıldırım öldü.
- 21- Endonezya'da hava kuvvetlerine ait Herkül nakliye uçağının bir köye düşmesi sonunda 97 kişi hayatını kaybetti.
  - Eski İstanbul Milletvekili Aydın Menderes "Demokrat Parti"den istifa etti.
- 22- Güney Kore eski Cumhurbaşkanı Roh Mao-hyun kendisi ve ailesinin rüşvet aldığı iddiaları üzerine intihar etti.
- 23- Egebank eski genel müdürü ve ortağı Sami Erdem İstanbul'da öldü.
- 24- Sudan'ın Al Faşir bölgesinde isyancı grup Adalet ve Eşitlik Hareketi taraftarları ile Sudan Askeri Birlikleri arasında meydana gelen çatışmada 63 kişi öldü.
  - Büyük Birlik Partisi kurultayında genel başkanlığa Yalçın Topçu seçildi.
- 25- Eski Başbakan Yardımcısı Doç. Dr. Abdülatif Şener tarafından "**Türkiye Partisi**" Ankara'da kuruldu.
  - Gazeteci Naim Triali İstanbul'da öldü.

- 26- Kuzey Kore'nin altı nükleer deneme yapmasının Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından kınandı.
- Başkanlığını Prof. Dr. İskender Pala'nın yaptığı "**Divan Edebiyatı Vakfı**" İstanbul'da hizmete başladı.
  - Bursa'nın Yıldırım ilçesinde Devlet Hastanesinde meydana gelen yangın sonunda 8 hastanın dumandan zehirlenerek hayatını kaybetti.
  - İzmir 9 Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Mustafa Çetin İzmir'de öldü.
  - Eski İş Bankası Genel Müdürü Ünal Korukçu İzmir'de öldü.
- 27- Bangladeş'ti meydana gelen Ayla kasırgasında ölenlerin sayısı 89'a yükseldi.
- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e Kırgızistan'ın Bişkent Yusuf Balagasun Milli Üniversitesince fahri profesörlük unvanı verildi.
- 28- Dağcılık Federasyonu eski başkanı Dr. Bozkurt Ergör öldü.
- 31- İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER)'in genel başkanlığına Ahmet Faruk Ünsal seçildi.

Haziran

- 2- Eski Konya Valisi, Emniyet Genel Müdür Yardımcısı ve Milli Gazete genel yayın yönetmeni Hazım Oktay Başer İstanbul'da öldü.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları genel sanat yönetmenliğine Ayşe Nil Çamlıoğlu atandı.
  - Fransa'ya ait içinde 216 yolcu ve 12 mürettebatın bulunduğu uçağın Brezilya açıklarında Okyanus düştü.
  - Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı Arp Bölümü öğretim üyesi Fatma Ceren Necipoğlu uçak kazasında hayatını kaybetti.
- 3- Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON)'nun dünyanın önde gelen 5 bin 500 İş adamını "**Dünya Ticaret Köprüsü**"nde bir araya getirdi.
- 4- TBMM Genel Kurulu Suriye sınırındaki mayınlı arazilerin temizlenmesini öngören kanun tasarısı kabul edildi.
- İlahiyat Fakültesi emekli öğretim görevlisi Numan Yazıcı Sakarya'nın Yenikent ilçesinde öldü.
  - Ünlü Amerikan oyuncusu David Garradine Tayland'ın başkenti Bangkok'ta öldü.

- 5- ABD Başkanı Obama' nın Kahire Üniversitesi'nde yaptığı konuşmaya selam vererek başladı.
  - "Alevi Çalıştayı" Ankara Bilkent Otelinde başladı.
- 7- Organ nakli konusundaki çalışmaları ile tanınan Nobel Tıp Ödülü sahibi Jean Dausset Paris'te öldü.
  - Sivas Kangal Termik Santral İşletmesi'nde yapılan yolsuzluk operasyonunda 9 kişi tutuklandı.
- 8- Belçika'da yapılan parlamento seçimlerinde Mahinur Özdemir isimli türbanlı bir Türk kızı meclise girdi.
  - Eski Bursa Belediye Başkanı ve Bursa Milletvekili Teoman Özalp öldü.
- 9- İnternetin arama motoru olan "George"nin kurucusu akıl hocası Prof. Rajeev Motwanri yüzme havuzunda ölü olarak bulundu.
  - Gerçek Hayat Dergisi'nin yazı işleri müdürü Faruk Yücel öldü.
  - Tayland'ın Narativat bölgesi Ço-Ay Range beldesi Enburakon camii yapılan silahlı saldırıda 11 kişi hayatını kaybetti.
- 10- Dünyaca ünlü müzik kanalı MTU' nun Alman asıllı spikeri Kristine Bocker Müslüman oldu.
  - Eski milli bisikletçi Rıfat Çalışkan Bursa'da öldü.
- 11- Uluslararası Yazarlar Birliği PEN Türkiye Merkez başkanlığına İnci Aral seçildi.
  - Eski Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Başhekimi Dr. Faruk Bayülken İstanbul'da öldü.
- 12- İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah Osmaniye Valiliğine atandı.
  - Bosna-Hersek mahkemesinin 1995 yılında 71 kişinin ölümünü sebep olan Bosna-Hersek Sırp Generali Novak Djukiç'i 25 yıl hapse mahkum edildi
- 13- Trabzon Gazeteciler Cemiyeti Onursal Başkanı Ömer Güner öldü.
- 14- Bir çok eseri Türkçeye çevrilen Lübnanlı ünlü düşünür Dr. Fethi Yeken öldü.
- 15- Fransa'da ilk defa bir kadın subayın Alay komutanı oldu.
- 16- Konya Selçuk Üniversitesi öğrencilerini taşıyan aracın şarampole yuvarlanması sonunda 5 genç hayatını kaybetti.
  - İstanbul Emniyet Müdürlüğüne İzmir Emniyet müdürü Hüseyin Çapkın atandı.
- 17- Tahran'da seçim sonucundan sonra meydana gelen olaylarda 7 kişi hayatını kaybetti.

- Türkiye-Suriye sınır boyunca yapılacak olan sınır temizleme ile ilgili kanunun Cumhurbaşkanı onayladı.
- 18- Eski Anadolu Ajansı Genel Müdürü, gazeteci, senatör Hüsamettin Çelebi Antalya'nın Alanya ilçesinde öldü.
- Ekonomi ve sosyoloji çalışmaları ile tanınan Prof. Dr. Gio vanni Arrighi öldü.
- 19- Somali'de bomba yüklü bir araçla düzenlenen intihar saldırısında Ulusal Güvenlik Bakanı Ömer Hashi Aden hayatını kaybetti.
- Yangın söndürme helikopterinin Milat Geyik Barajı Gölü'ne düşmesi sonunda pilot ve orman memuru hayatını kaybetti.
- 20- Ankara'nın Kızılcahamam ilçesi Çeltikçi beldesi yakınlarında piknikten dönen üniversite öğrencilerini taşıyan minibüsün devrilmesi sonunda 10 öğrenci hayatını kaybetti.
- Irak'ın Kerkük kenti Taze beldesinde bomba yüklü bir araçla yapılan intihar saldırısında 70 kişi hayatını kaybetti.
- 22- Birinci Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemede “çürük rapor vermek” suçundan yargılanan Tabip Yarbay Habil Tunç'un 38 yıl, Em. Bnb Mesut Olgun'un 2 yıl hapse mahkum oldu.
- 21- Mustafa Kemal Karakaş tarafından “*Türkiye Hümanist Partisi*” kuruldu.
- 22- Eski Ulaştırma Bakanı ve Erciyes Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Naci Kınacıoğlu öldü.
- 23- ABD'nin Washinton metrosunda iki tirenin çarpışması sonunda 9 kişi ölümü ve 70 kişi yaralandı.
- Pakistan'da ABD ordusunun uzaktan kumandalı uçakla yaptığı operasyonda 45 kişi hayatını kaybetti.
- 24- İnterpol tarafından kırmızı bültenle aranan savaş suçlususu eski Kosova Başbakanı Ağim Çeku Bulgaristan'da yakalandı.
- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül 17 kişilik bir işadamı kafilesi ile Çin'e gitti.
- Brüksel Parlamentosu'na seçilen başörtülü Türk kızı Mahinur Özdemir'in yemin ederek göreve başlaması ve en geç milletvekili sıfatı ile katip üye oldu.
- 25- Ülkemizde “Charlie'nin Melekleri” TV dizisi ile tanınan Amerikalı oyuncu Farah Fawcett öldü.
- Türkiye Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Ekrem Fedai öldü.
- Ajans 70'in sahibi ve gazeteci Yılmaz Öztürk İstanbul'da öldü.
- Yazar,şair Süha Tuğtepe Almanya'da öldü.

- Yargıtay eski üyesi Cemal Can Ankara’da öldü.
- 26- Dünyaca ünlü pop yıldızı Michael Jakson ABD’nin Los Angeles kentinde öldü.
- 27- TBMM’ce Sayıştay Başkanlığına Tokat Valisi Recai Akyel seçildi.
- İzmir Deniz Saha Komutanlığında görevli hakimi Yarbay Tanju Ünal makam odasında intihar etti.
- 28- ABD Dışişleri Bankalığı İslam dünyası ile sıhhatli bir diyalog kurmak üzere Farah Pandith isimli Müslüman bir kadın temsilci olarak atandı.
- Eski Balıkesir Milletvekili Melih Pabuşçuoğlu İzmir’de öldü.
- Amasya’nın Merzifon ilçesinde meydana gelen otobüs kazasında 5 kişi hayatını kaybetti.
- 29- Orta Amerika ülkesi Hondusros’ta askerlerin Devlet Başkanı Manvel Zela tutuklandı.
- 30- Yemen Devlet havayollarına ait bir yolcu uçağının Hint Okyanusu’nda bulunan Komer Adaları yakınlarına düşmesi sonucunda 142 yolcu 11 mürettebat hayatını kaybetti.
- Türk Dünyası ve İslam Kültürü üzerine çalışmaları ile tanınan Fransız tarihçisi Jean-Paul Roux Paris’te öldü.
- Eski Devlet, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel öldü.
- ABD tarihinde en büyük saadet zincirini kuran Nasdag Başkanı Modoff 150 yıl hapse mahkum oldu.
- Şair Kemal Özer İstanbul’da öldü

Temmuz

- 1- ABD Houdson Medical Center Hastanesi’nde görev yapan Prof. Dr. İsmet Karaca İstanbul’da intihar etti.
- Modern dansın öncülerinden Alman Koreograf ve dansçı Pine Bousch öldü.
- 2- “San Francisco Sokakları” dizisi ile Türkiye’de tanınan Amerikalı Oscar Ödüllü aktör Carl Malden öldü.
- 5- Almanya’da Türkiye’ye gelirken Bulgaristan’da trafik kazası geçiren 1 çocuk 7 Türk ailesi hayatını kaybetti.
- Ses sanatçısı Kurtuluş Türkgüven Adana’da öldü.

- 7- Çin'in Kuzeybatısındaki Sincan Uygur Özerk bölgesinin başkenti Urumçi de sokak gösterileri sırasında Çin polisinin ateş açması sonunda 140 kişi hayatını kaybetti.
  - Tiyatro oyuncusu ve seslendirici Ayşegül Devrim'in İstanbul'da ölümü ve Aşyan Mezarlığı'nda toprağa verildi.
  - Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli heyeti üyesi ilahiyatçı Ahmet Yayla Balıkesir'in Ayvalık ilçesinde öldü.
- 10- Irak'ta Türkmenlerin yaşadığı bölgede yapılan intihar saldırısında 34 kişi hayatını kaybetti.
  - Gazeteci Hasan Kuruçkanat İstanbul'da öldü.
- 11- Aden Körfezi'nde Horizan-ı isimli Türk gemisinin korsanlar tarafından kaçırıldı.
- 12- Eski Üniversitelerarası Türkiye Güreş şampiyonu Tamer Şahin'in Eskişehir'de öldü.
  - Cerrahpaşa Tıp Fakültesi kalp ve damar cerrahisi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Erhan Ahat öldü.
- 13- Şanlıurfalı ses sanatçısı Abdullah Uyanık tedavi gördüğü Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öldü.
  - Eski Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Ticaret Bakanı, yazar Mehmet Turgut öldü
- 14- Gazeteci Lütfi Gökmen İstanbul'da öldü.
  - Hakkari Yüksekova'da askeri mühimmatın patlaması sonucunda 4 asker şehit oldu.
- 15- İran'da Hazar Havayolları'na ait bir yolcu uçağının düşmesi sonunda 168 kişi hayatını kaybetti.
  - İngiltere'nin ünlü orkestra şefi Sir Edward Downes ve eşinin İsviçre'de ötenazi yaptırarak birlikte öldü.
  - Afganistan'da Mezar-ı Şerif'te görev yapan Türk Birliği Komutanı Kurmay Albay Faruk Sungur ve uzman çavuş trafik kazasında öldü.
  - Yönetmen ve oyuncu Birol Işık Beyoğlu Yaşam Evinde öldü.
  - Gazeteci Hüseyin Üzmez yeniden tutuklandı.
- 16- Çeçenistan'da Rus İnsan Hakları savunucusu gazeteci Natalya Estemira öldü
- 17- RTÜK Başkanlığına Prof. Dr. Davut Dursun seçildi.
- 18- Spor spikeri Orhan Şengülbüz öldü.

- 19- YÖK üyeliğine Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından Prof. Dr. Ayşe Soysal ile Prof. Dr. Yunus Söylet atandı.
  - “**Darbeciler Yargulansın**” mitingi İstanbul’da yapıldı.
- 21- Beşiktaş eski kaptanı spor yazarı Vedat Oktay İstanbul’da öldü.
- 22- Dünyanın en büyük denetim ,vergi ve danışmanlık şirketi “KPMG”nin başkanlığına Ferruh Tunç seçildi.
- 23- “Bayburtlu Kul Osman” mahlası ile tanınan halk şairi Osman Aktaş Bursa’da öldü.
  - Yönetmen ve senarist Ersin Perton öldü.
- 26- Yazar Nezihe Araz İstanbul’da özel bir huzurevinde öldü.
- 28- Eski Kara Kuvvetleri Komutanı ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri emekli Orgeneral Kemal Yamak Ankara’da öldü.
- 29- Hacettepe Tıp Fakültesi eski dekanı ve Kardiyoloji Anabilim Dalı Eski Başkanı Prof. Dr. Neşet Aytan öldü.
- 30- Yazar Demirtaş Ceyhun İstanbul’da ölümü ve Aşiyen Mezarlığı’nda toprağa verildi.
- 31- AÜ Mühendislik Fakültesi öğretim üyesi Prof.Dr. Rıdvan Berber öldü.

Ağustos

- 3- Eski Kocaeli Milletvekili Osman Nuri Akyol öldü.
- 4- Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü öğretim Üyesi Prof. Dr. Hasan Kahraman öldü.
- 5- Şura Yayınları sahibi Selahattin Özer İstanbul’da öldü.
- 6- TBMM Başkanlığına İstanbul Antalya Milletvekili ve eski Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin seçildi.
  - Eskişehirli karikatürist Pertev Ertun öldü.
- 7- “Kurtalan Ekspresi” nin kurucusu Bahadır Akkuzu öldü.
- 8- Amerikalı yazar ve yönetmen John Hughes New York’ta öldü.
- 9- Türkçe, Kürtçe, Arapça ve Ermenice söylediği şarkılarla tanınan Aram Tiğran Atina’da öldü.
- 11- Kan davaları olan aileleri bir araya getirip barıştırdığı için “**Barış Elçisi**” diye anılan Diyarbakır Kasaplar ve Besiciler Odası Başkanı Sait Şanlı öldü.

- Bağdat ve Musul'da meydana gelen bombalı saldırılarda 41 kişi hayatını kaybetti.
- Etnomüzikal ve Müzik koleksiyoncusu Ethem Ruhi Öngör İstanbul'da öldü.
- 12- Tiyatro ve sinema oyuncusu Aykut Oray Köyceğiz'de öldü.
- 13- Eski milli futbolculardan Çağlayan Derebaşı İzmir'de öldü.
- Yazar Tarkan Buğra'nın eşi İÜ Edebiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Jale Baysal İstanbul'da öldü.
- 14- İÜ Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim görevlisi Dr.Yücel Dağlı İstanbul'da öldü.
- 16- Suriyeli şair Hasan Boti Abu Dabi uydu kanalı tarafından düzenlenen ve yedi bin şairin katıldığı yarışmada birinci gelmesi ve "Şiirlerin Prensi" unvanı aldı.
- 17- Türkiye'nin ilk kadın mimarlarından ve yazar Sabahattin Eyüboğlu'nun kız kardeşi Mualla Eyüboğlu İstanbul'da öldü.
- Elazığ'ın Karakoçan ilçesinde göreve çıkan bir askerin üzerindeki el bombasının patlaması üzerine 4 er şehit oldu.
- 18- Yazar Nezihe Meriç İstanbul'da öldü.
- Güney Kore'de eski Devlet Başkanı Kim Dac-Jung öldü.
- 19- Rusya'nın Yenisey Nehri kıyısında bulunan hidroelektrik santralında meydana gelen kazada 64 kişi hayatını kaybetti.
- Endonezya'da tarla işçisi taşıyan bir kamyonun devrilmesi sonunda 25 kişi hayatını kaybetti.
- 20- Eğitimci, yazar Gündüz Artan Mersin'de öldü.
- Nijerya'nın kuzeyinde başlayan kolera salgınında 39 kişi hayatını kaybetti.
- 21- İsrail'de komedyen ve talk şovcu Dudu Topaz intihar etti.
- Eski Elazığ Milletvekili ve Güven Hastanesi'nin sahibi Doç. Dr. Ahmet Küçükkel İzmir'de öldü.
- Eski Konya Senatörü Muhittin Kılıç İstanbul'da öldü.
- 22- Pop şarkıcısı Michael Jackson'un Andy Worhel tarafından yapılan resmi New York'ta 278 bin 500 dolara satıldı.
- 23- Yönetmen, yapımcı, senarist Yücel Çakmaklı İstanbul'da öldü.
- 24- Şair, yazar İğdirli Ahmet Özaydın öldü.

- 26- Amerikalı ünlü senatör Edward Kennedy öldü.
- 27- Dünya Yerel Yayıncılar Birliği Türkiye Başkanı gazeteci, yazar Fahri Ormanlı öldü.
  - Irak'ta Şiiilerin liderlerinden Irak İslam Yüksek Konseyi Lideri Abdülaziz El Hakim öldü.
- 28- Elazığ'da el bombası patlaması sonunda hayatını kaybeden 4 askerin ölümünden sorumlu görülen teğmen tutuklandı.
  - Eskişehir Haydarpaşa seferine yapan Cumhuriyet Ekspresi'nin Bozüyük yakınlarında vince çarpması sonunda 5 kişi hayatını kaybetti, 21 kişi de yaralandı.
- 29- Eski İstanbul Milletvekili Behiç Sadi Abbasoğlu öldü.
- 30- 54 yıldır Japonya'yı idare eden Japon Demokrat Partisi seçimleri kaybetti.
  - İÜ İktisat Fakültesi Maliye Bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Tülay Arın öldü.
- 31- İçişleri Bakanı Beşir Atalay'ın Kürt açılımı ile ilgili açıklama yaptı.
  - Pakistan'dan Afganistan'a yakıt taşıyan NATO konvoyuna yapılan saldırıda 20 den fazla araç havaya uçuruldu.

Eylül

- 1- "***Dünya Barış Günü***" nedeniyle Diyarbakır'da miting düzenlendi.
  - Diler Holding Yönetim Kurulu Başkanı ve Cornelia Otelleri sahibi Recep Yazıcı İstanbul'da öldü.
  - Eski Milli Birlik Komitesi üyesi Ahmet Yıldız İstanbul'da öldü.
  - İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ahmet Rasim Büyütür İstanbul'da öldü.
- 2- Operanın büyük ismi Prof. Ferit Kodallı Mersin'in Erdemli ilçesinde öldü.
  - Mardin'in Bilge köyünde 7'si çocuk 44 kişi öldürmesi ile ilgili dava Çorum'da başladı.
- 3- Endonezya'da 7.0 büyüklüğünde meydana gelen depremde 46 kişi hayatını kaybetti.
  - El Salvador'da sokak çeteleri hakkında belgesel çeken Fransız film yapımcısı Cheristion Poveda öldü.
- 4- İran İslam Cumhuriyeti'nde ilk defa Dr. Merize Vahid isimli bir kadının Sağlık Bakanı olarak atandı.

- Afganistan’da NATO’nun kaçırılan petrol tankerinin geri alınması için yapılan hava operasyonda 90 kişi hayatını kaybetti
- Ankara’da “**Muhsin Yazıcıoğlu Gönüllerde Birlik Sosyal Dayanışma, Sağlık ve Kültür Yardımlaşma Vakfı**” kuruldu.
- Hekim, şair ve söz yazarı Dr. Bekir Mutlu Ankara’da öldü.
- İşadamı Faruk Donat İstanbul’da meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybetti.
- 6- Kadınlar Dünyası Dergisi yayın yönetmeni,gazeteci Işık Soner İstanbul’da öldü.
- 7- Behram Cansızoğlu İlim ve Kültür Vakfı kurucularından Kur’an hocası Necmiye Çelik İstanbul’da öldü.
- 8- Çin’in Henan bölgesi Pingdiston kentinde bir mader ocağında meydana gelen grizu patlamasında 35 maden işçisi hayatını kaybetti.
- 1974 yılında Kıbrıs Barış Hareketi’ne katılan emekli pilot Tuğgeneral Nurettin Gül Eskişehir’de öldü.
- 9- Şiddetli yağış yüzünden Tekirdağ’ın Saray ilçesinde 8 kişi hayatını kaybetti.
- Siirt’in Eruh ilçesi Çıray Dağında teröristlerle çıkan çatışmada 7 asker şehit düştü.
- 10- Gazeteci İsmet İlerigelen öldü.
- Şiddetli yağış nedeniyle İstanbul Silivri, Çatalca, Hadımköy, Avcılar ve İkitelli’de 30 kişi hayatını kaybetti.
- 11- Azeri-Ermeni cephe hattında çıkan çatışmada 5 Ermeni askeri öldü.
- 12- Eski Tayvan Devlet Başkanı Chen Shui-bian ve eşinin yolsuzluk yaptığı gerekçesi ile ömür boyu hapse mahkum oldu.
- Küba devrim komutanı Juan Alaiçe Bosgue öldü.
- Kazakistan’ın güneyinde bulunan Taldikorgan kentinde bir uyuşturucu tedavi merkezinde çıkan yangında 38 kişi hayatını kaybetti.
- Osmangazi Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Atilla Yıldırım öldü.
- 14- Uzun yıllar aranan ve “binbir surat” diye tanınan uyuşturucu kaçakçısı Nihat Dayan Antalya’da yakalandı.
- 15- Hayalet filmlerinin başrol oyuncusu Amerikalı sinema sanatçısı Patrikh Swayze öldü.

- Pakistan'ın Karaşi kentinde bir derneğin gıda yardımı kuyruğunda çıkan izdiham sonunda 18 kişi hayatını kaybetti.
- 16- Yönetmen,oyuncu Birol Işın İstanbul'da öldü.
- 17- Münevver Karabulut'un katil zanlısı Cem Garipoğlu teslim oldu.
  - Sanatçı Orhan Atasoy ABD'de öldü.
  - Gazeteci Hüseyin Üzmez 13 yıl 1 ay hapse mahkum oldu.
- 18- Araştırmacı yazar, N. Ziya Bakırcıoğlu İstanbul'da öldü.
  - Besteci Faik Canselen İstanbul'da öldü.
- 20- Eski Konya Valisi İhsan Dede öldü.
- 21- Genelkurmay Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ Mardin Nusaybin ilçesi Sınırtepe Karargahını ziyaret ederek askerlerle bayramlaştı.
- 22- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Kral Abdullah Bin Abdülaziz El Suud'un davetlisi olarak Arabistan'a gitti.
  - Ramazan bayramı süresince yurt genelinde meydana gelen trafik kazısında 90 kişi hayatını kaybetti.
- 23- Rusların "Mata Hari"si olarak tanınan casus Yelizavete Muskasei Moskova'da öldü.
  - Nuh Çimento ve Nuh'un Ankara Makarnası ortaklarından eski milletvekili Muharrem Eskiyanan Bodrum'da öldü.
- 24- Osmanlı Hanedanı Şehzade Ertuğrul Osman Osmanoğlu tedavi gördüğü İstanbul Amerikan Hastanesinde öldü.
  - K.Maraş eski milletvekili Hüseyin Yağcıoğlu öldü.
- 25- Artvin'in Borçka ilçesinde aşırı yağışlar nedeniyle 5 kişi hayatını kaybetti.
- 27- Uyuşturucu operasyonunda adları geçen Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Emin Arslan ile Emniyet Müdürü Murat Nemut ve Mustafa Aral tutuklandı.
  - Amerika Kongre Binası önündeki çimenlik alanda on binlerce kişi Cuma Namazı kılarak bir ilke imza attı.
  - Sinema TV dizisi oyuncusu Nihat Nikerel İstanbul'da öldü.
  - Reklam dünyasının ünlü isimlerinden ve tarihçi Feridun Fazıl Tülbentçi'nin oğlu Fazıl Irmak Tülbentçi öldü.
- 28- Ergenekon tutuklusunu Tuncay Özkan'ın sahibi olduğu "Biz TV" kapandı.
  - Berlin'de Ursula adlı bir kadının 3 çocuğunu kendisi ile birlikte arabaya kilitleyerek ateşe verdi.

- 29- Şair, hattat Mustafa Necati Bursalı öldü.
- HAK-PAR Genel Başkanı Abdülmecit Fırat Ankara’da öldü.
- 30- Amerikalı ünlü köşe yazarı,gazeteci William Safire öldü.
- Endonezya’ nın Sumatra Adası’nda meydana gelen depremde 467 kişi öldü.
  - Napoli’de bir kilisenin çökmesi sonunda 24 kişi hayatını kaybetti.

Ekim

- 3- Polonya başkenti Varşova’da Nazilere karşı direnişin son komutanı Marek Edelman 90 yaşında öldü.
- Mardin’de 2.Sultan Abdülhamid zamanında süvari kışlası olarak yapılan bina restore edilerek “Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi ve Dilek Sabancı Sanat Galerisi” olarak hizmete açıldı.
- 4- Latin Amerika’nın ünlü şarkıcısı Arjantinli Mercedes Sosa öldü.
- İstanbul ve bir kaç ilde yapılan operasyonda yakalanan Devrimci Karargah Örgütü elamanı 17 kişiden 8’i tutuklandı.
- 5- 186 ülkeden 15 bin kişinin katıldığı ve dünya ekonomisine yön veren “IMF Dünya Bankası Genele Kurulu” İstanbul Kongre Vadisinde başladı.
- 6- Sorgunlu şair Niyazi Ersoy Ankara’da öldü.
- 8- “ 2009 yılı Nobel Edebiyat Ödülü”nün Romanya asıllı Alman yazar Herta Müller’e 2009 Barış Ödülü ise ABD Başkanı Barack Obama’ya verildi.
- Eski Antalya Milletvekili Adnan Sacit Selekler öldü.
  - İtalya’da Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanı ve Başbakanın dokunulmazlığını iptal etti.
- 9- Türkiye’de ekonomi gazetesinin kurucusu, gazeteci Bülent Yardımcı öldü.
- Dünyanın önde gelen matematikçilerinden Ukranyalı İsrail Gelfand tedavi gördüğü ABD’de öldü.
  - Filipinler’ de yağmur nedeniyle meydana gelen toprak kaymasında 69 kişi öldü.
- 10- Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürü Mehmet Sucu İstanbul’da öldü.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne “Avrupa Ödülü”nün Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı Luis Marie de Pulg tarafından Ankara’da verildi.

- Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik ilişki kurulmasına dair protokolün Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ve Ermenistan Dışişleri Bakanı Edward Nalbantyan tarafından imzalandı.
- 11- Ünlü yönetmen Halit Refiğ İstanbul'da öldü.
- Yemen'de güvenlik güçleri ile Şii Zeydi Mezhebi üyeleri arasında çıkan çatışmada 110 kişi hayatını kaybetti.
- 12- Gazeteci, yazar Ergun Göze İstanbul'da öldü.
- 13- Genç Parti Genel Başkanı Cem Uzan'ın Fransa'dan sığınma talebinde bulundu.
- 14- "Kara Basma İz Olur" türküsü ile tanınan söz yazarı, bestekar Mustafa Ahıskalıoğlu Bayburt'ta öldü.
- Bursa'da yapılan Türkiye-Ermenistan maçına Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan katıldı.
- Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli Hadis Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Canan trafik kazasında öldü.
- Domuz gribi nedeniyle Ankara Bilkent İlköğretim Okulu bir hafta tatil edildi.
- 15- İHH'nin düzenlediği "Uluslararası Yetimler Buluşması" yapıldı.
- Ressam Emniyet Müdürü Osman Timoçin öldü.
- 16- Şalon gazetesi yazarlarından Erol Güney öldü.
- Eski Erzincan Milletvekili Hüseyin Şahin Ankara'da öldü.
- 17- Avrupa Ulusal Odalar Birliği Evochambres Başkanlığına TOBB Başkanı Rıfat Hisarcıklıoğlu seçildi.
- 18- Toplumbilimci Prof. Dr. Ünsal Oksay İstanbul'da öldü.
- Hindistan'ın Mumbai kentinde bir binada çıkan yangını söndürmeye çalışan 6 itfaiye eri asansörde dumandan boğularak öldü.
- 19- Albaraka Türk Genel Müdürü Dr. Adnan Büyükdeniz İstanbul'da öldü.
- İran'da Devrim Muhafızlarını hedef alan bombalı saldırıda kara kuvvetleri komutan yardımcısı ve üç generalin içinde bulunda 42 kişi hayatını kaybetti.
- 20- Emekli vaiz ve İrşad Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi Mustafa Yıldız öldü.
- ABD'de David Nozette isimli bir ilim adamının İsrail için casusluk yaptığı gerekçesi ile tutuklandı.
- Modern güreşte Türkiye'nin ilk dünya şampiyonu Muarem Candaş İzmir'de öldü.

- Irak'taki Kandil ve Mahmur bölgesinden gelen 34 terör örgütü PKK üyesi Habur Kapısı'nda gelerek teslim oldu.
- 21- Uygurların sürgündeki lideri Rabiya Kadir'in Çin Doğu Türkistan bölgesinde 9 Uygur Türkünün idam edildiğini açıkladı.
- 22- Yunanistan'ın yeni Başbakanı Yorgo Papandreu yemin ederek göreve başladı.
  - Pulitzer Ödüllü Amerikalı gazetesi Jack Nelson öldü.
- 23- Makedonya'nın Manastır kentinde doğan ve "Elveda Rumeli" TV dizisinin kendi besteleri ile seslendiren Hayri Önder (Demirrovoski) İzmir 'de öldü.
- 24- Bağdat'ta Adalet Bakanlığı önünde patlayan bomba sonunda 155 kişi öldü.
  - Arjantin'de askeri diktatörlük zamanında 4 kişinin öldürülmesi ve 107 kişinin kaybolmasından sorumlu tutulan General Jorge Olivera Rovera'nın müebbet hapse mahkum oldu.
- 25- Venezuela' da Ulusal Özgürlük Ordusu tarafından kaçırılan 10 futbolcu öldürüldü.
  - Hindistan'ın Tamil Nadu Eyaleti Palipat kentinde bulunan bir havai fişek deposunda meydana gelen yangında 30 kişi hayatını kaybetti.
- 27- Afganistan'da 3 helikopterin düşmesi sonunda 14 Amerikalı asker öldü.
  - Cumhurbaşkanı Abdullah Gül resmi temaslarda bulunmak üzere Belgrat'a gitti.
  - Eski Manisa Milletvekili Orhan Ocakoğlu İzmir'de öldü.
- 28- Erzincan Baraj gölü kenarında 15 adet el bombası, aydınlatma fişeği çok sayıda mermi bulundu.
- 31- Anavatan Partisi Demokrat Parti çatısında birleşti.

Kasım

- 1- Senarist,yazar Kemal Demirel İstanbul'da öldü.
  - Hayırsever iş adamı Halil Kale Manisa'nın Turgutlu ilçesinde öldü.
- 2- Sakarya İl Emniyet Müdürü Faruk Ünsal'ın suç işlemek amacı ile kurulan çeteye bilgi verdiği gerekçesi ile tutuklandı.
  - Prof .Dr. Ercüment Kuran öldü.
- 3- Eski KGB ajanı ve işadamı Shabattas Kalmanoviç silahlı bir saldırı sonucunda Moskova'da arabasında öldürüldü.

- Vietnam'ın orta kesimlerinde meydana gelen Mirinae tayfununda 57 kişi hayatını kaybetti.
- İran'ın Başkenti Tahran'da hükümet aleyhinde slogan atan muhalefet lideri Mir Hüseyin Musevi yanlıları polis ile çatıştı.
- 4- Eski Bakanlardan Prof. Dr. Fethi Çelikbaş İstanbul'da öldü.
  - "Hüzünlü Döneler, Yabancı Düşünce ve Mitler" eserleri ile tanınan modern antropoloji'nin babası olarak bilinen Claude Levi Stauss öldü.
  - Gazeteci, yazar Şaban Döğen İstanbul'da öldü.
- 5- Ünlü İspanyol yazar François Ayala Madrid'te öldü.
- 6- Eğitimci, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı İlhan Ayverdi İstanbul'da öldü.
  - Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Tunceli'ye gitmesi ve burada Cem evinde semah gösterisine katıldı.
  - ABD'nin Teksas yakınlarında bulunan Fort Hood Askeri Üstünde Binbaşı Nidal Malik tarafından yapılan silahlı saldırıda 13 kişi hayatını kaybetti.
- 7- Eski Türkiye satranç şampiyonu Ergün Gümüşçüoğlu İzmir'de öldü.
  - Faslı ünlü alim Ferid el-Ensari İstanbul Sema Hastanesinde öldü.
- 8- El- Salvador'da şiddetli yağışların yol açtığı sel sonucunda 124 kişi öldü.
- 9- Kaliforniya Üniversitesi'nde görevli Prof.Dr. Aydoğan Özcan cep telefonuna takılı bir makine ile tahlil yapılmasını sağladı.
- 10- İTÜ İnşaat ve Deniz Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yücel Odabaşı İstanbul'da öldü.
  - Nobel Fizik Ödülü sahibi Rus fizikçi Vitale Gizburg öldü.
- 11- Bolu Abant Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı eski Başkanı Prof. Dr. Raif Gülcan öldü.
  - İspanya'da ilk İslami siyasi parti olarak "İspanya Rönesans ve Birlik Partisi" kuruldu.
  - Pakistanlı Türkoloji uzmanı Prof.Dr. Muhammed Sabir Karaçi'de öldü.
  - Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi'nin milli atlet Süreyya Ayhan Kop'a ömür boyu ceza verdi.
  - Eski Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Hikmet Şahin öldü
- 12- Ankara Devlet Opera Korusu sanatçısı Muzaffer Sayar Çanakkale'de öldü.

- KKTC Yakın Doğu Üniversitesi hocalarından Prof. Dr. Hakkı Atun öldü.
- 13- TBMM’de Demokratik Açılım’ın görüşülmesi sırasında CHP oturumu terk etti.
- İzmir Çiğli Belediye Başkanı Ensari Bulut öldü.
- Ankara Devlet Opera sanatçısı Muzaffer Sayar Çanakkale’de öldü.
- 14- Spor yazarı Veli Necdet Arıç öldü.
- 15- Dünyanın en iyi dağcısı olarak bilinen 40 yaşındaki Sloven Tomaz Humar Himalayalar’da ölü bulundu.
- 16- İngiliz Aktör Edward Woodward öldü.
- 17- Türkiye’de Tenis Federasyonu ilk kadın başkan olarak Ayda Uluç seçildi.
- 18- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’ne Büyükelçi Volkan Bozkır atandı.
- Türk işadamı Nahid Kabakçı Azerbaycan’ın Bakü kentinde öldü
- 19- Yargıtay 1.Ceza Dairesi üyesi Rıdvan Altun Ankara’da öldü.
- Amerikan Federal Soruşturma Bürosu (FBI)’nın Başkanı Robert Muller resmi bir ziyaret için Ankara’ya geldi.
- 20- Yargıtay 4.Ceza Dairesi tetkik hakimi Emine Ülker Tarhan’ın Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) başkanlığına seçildi.
- 21- Millî Savunma Bakanlığı Teftiş heyetleri Kurulu eski Başkanı Emekli Albay Bergütay Verimli İstanbul Göztepe’deki evinde intihar etti.
- 22- Çin’de bir maden ocağında meydana gelen gaz patlaması sonucunda 140 kişi hayatını kaybetti.
- Adaleti Savunular Derneği Genel Başkanlığına Prof. Dr. Nevzat Tarhan seçildi.
- Dünyanın ünlü Güney Koreli manken Daul Kim Paris’te evinde ölü bulundu.
- 23- Rus Ortodoks Kilisesi rahibi Daniel Sisoev Moskova’da evinde öldürüldü.
- Amerika’nın Los Angeles Eyaleti’nin ünlü avukatlarından Mark Scheffr gezi için gittiği S.Arabistan’da Müslüman oldu.
- 24- İran İçişleri Bakanı Ali Kordan öldü.
- Rağsan Ecevit’in desteği ile Demokratik Sol Halk Partisi (DSHP)’nin kurulması ve genel başkanlığına gazeteci Hulki Cevizoğlu getirildi.
- 25- Samsun eski Mv. ve Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti Genel Başkanı Ethem Ezgü Ankara’da öldü.

- 27- Afganistan'ın Kunduz bölgesinde Alman Albayın emri ile 150 sivilin ölmesi üzerine Alman Genelkurmay Başkanı Wolfgang Sneiderhall görevinden istifa etti.
- 28- Turizm camiasının ünlü isimlerinden Muhsin Zekai Bayer öldü.
- 29- Rusya'da Moskova Saint Peterburg seferine yapan bir yolcu trenine meydana patlamada 39 kişi hayatını kaybetti.
  - Japonya savunma amaçlı bilgi toplama casus uydusunu fırlatdı.
- 30- İsviçre'de yeni minare yapımının yasaklanması için yapılan referandum sonucunda % 57.5 evet oyu çıktı.
  - "Karpuz kabuğundan Gemiler Yapmak" filmi ile ünlenen ve sayısız ödül alan yapımcı Ahmet Uluçay tedavi gördüğü İstanbul Çapa Tıp Fakültesi Hastanesinde öldü.
  - Adana eski milletvekili Hüsamettin Uslu öldü.

Aralık

- 1- Yazar Cahide Birgül Ankara'da öldü.
  - İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Kamplarında gardiyanlık yapan Ukrayna kökenli John Demjanjuk yargılanmasına Münih'te başlandı.
  - Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Abdülkadir Yücelman İstanbul'da öldü.
- 4- Rusya'nın Perm kentinde bir gece kulübünde meydana gelen patlamada 102 kişi hayatını kaybetti.
  - Hükümetin ilaç indirimine tepki gösteren eczacılar yurt genelinde kepenk kapatdı.
  - Endonezya'nın kuzeyinde bulunan Sumatra Adası'nda bulunan bir lunaparkta çıkan yangında 17 kişi hayatını kaybetti.
- 5- Berlin, Hamburg, Frankfurt ve Münih'te Köln Savcılığı ve Alman mali polisinin emri ile "İslam Toplumu Milli Görüş Derneği"ne baskın düzenlendi.
  - Pakistan'ın Rovalpindi kentinde Cuma Namazı sırasında meydana gelen bombalı saldırı da 42 kişi hayatını kaybetti.
  - Hollanda Meclisi'nin minare ve camii yapılmasına sınır getirilmesini isteyen Reformcu Devlet Partisinin önerisinin mecliste reddedildi.
  - PTT eski genel müdürü Bekir Garipoğlu Ankara'da öldü.
  - Hava Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral İbrahim Fırtına, Deniz Kuvvetleri eski Komutanı Oramiral Özden Örnek ile Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral

Aytaç Yalman'ın “Sarıköz”” Ayışığı””Yakamoz” ve “Eldiven” olarak adlandırılan darbe girişimleri ile ilgili İstanbul Savcılığı'na ifade verdiler.

- Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Devlet Opera ve Balesi ile Devlet Tiyatroları'nın 60.kuruluş yıldönümü nedeniyle sanata 60 yılını veren sanatçılara ödül verdi.
- 6- Trabzon Devlet Tiyatrosu sanatçısı Halil Ayan öldü.
- 7- Tokat'ın Reşadiye ilçesi yakınlarında 7 asker pusuya düşürülerek şehit edildi.
  - Şair,bestekar Erol Uzunömeroğlu İstanbul'da öldü.
- 8- Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyük elçiliği tarafından Ankara'da “Konfiçyus Araştırma ve Geliştirme Merkezi” (KAGM) törenle hizmete açıldı.
- 10- Kıbrıs Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğüne Bilal Ekşi atandı.
  - Gazeteci Kemal Gönül İstanbul'da öldü.
  - Yazar,tarihçi Prof. Dr. Kemal Karpat'a TBMM'ce Onur Ödülü verildi.
- 11- Bursa'da bir maden ocağında meydana gelen grizu patlaması sonucunda 19 işçi hayatını kaybetti.
  - Meksika'yı ziyaret eden Başbakan Recep Tayyip Erdoğan parlamentoda konuşma yaptı.
  - Demokratik Toplum Partisi Anayasa Mahkemesi'nce kapatıldı ve 37 kişi hakkında siyasi yasak getirildi..
- 14- İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi'nin bir gezi sırasında saldırıya uğradı ve dışı kırıldı.
  - Tunceli Dernekleri Federasyonu (TUFED) tarafından İstanbul Kadıköy'de “ Dersim 38 Katliamdır. Arşivler Açılınsın, Sorumlular Hesap versin” mitingi düzenlendi.
- 15- Gazeteci Asaf Uçar İzmir'de öldü.
  - Turizm sektörünün önde isimlerinden Fikret Evliyagil İstanbul'da öldü.
- 16- Üsküdar eski Belediye Başkanı Mehmet Çakır İstanbul'da öldü.
  - Tiyatro ve sinema oyuncusu Ali Taygun İstanbul'da öldü.
  - Muş'un Bulanık ilçesinde DTP' in kapatılmasını protesto eden gruba dışarıdan yapılan silahlı saldırı sonunda 2 kişi hayatını kaybetti.
  - Filipinlerde Mayan Yanardağının faaliyete geçmesi üzerine bölgedeki 50 bin kişi tahliye edildi.

- 17- Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ilaç fiyatlarından kar payının düşürülmesini protesto için kepenk kapatan eczacıların sözleşmelerini iptal etti.
  - Kıbrıs Türk Ticaret Odası kurucusu ve başkanı Ekrem Ferdi Sarper öldü.
  - Sertel Gazetecilik Vakfı kurucusu Yıldız Sertel İstanbul'da öldü.
- 18- Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası üstadı ve emekli General Cavit Yenicioğlu İstanbul'da öldü.
  - TRT İzmir Radyosu sanatçısı ve keman hocası Nursal Ünsal Birtek İzmir'de öldü.
  - Anayasa Mahkemesi Raportörü Doç. Dr. Osman Can tarafından "Demokrat Yargı" kuruldu.
  - Yunanistan Başbakanı Yorga Papandrev'in 300 milyar Euroluk borcu nedeniyle yurt genelinde "Milli seferberlik" ilan etti.
  - Oscar Ödüllü Amerikalı oyuncu Jennifer Jones öldü.
  - Dev-Sol ana davasının 28 yıl sonra 39 müebbet cezası ile sonuçlandı.
- 20- İran yönetimine muhalif liderlerden Ayetullah Hüseyin Ali Muntazari öldü.
  - Amiraller suikastı soruşturmasında tutuklanan ve daha sonra serbest bırakılan Deniz Yarbay Ali Tatar evinde intihar etti.
  - Yönetmen Zeki Öktem İstanbul'da öldü.
  - Balıkesir'in Bandırma İlçesinde Güney Marmara Yaşam gazetesinin genel yayın yönetmeni Cihan Hayırsever sokak ortasında öldürüldü.
  - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Askeri Akademi'de öğrenim görmekte iken ailesi hakkında yapılan soruşturma sonucunda akademiden ilişkisi kesilen Erol Cihangül açtığı davayı kabul ederek Türkiye'yi 6 bin 50 Euroya mahkum edildi.
- 21- Beyazıt Kütüphanesi Müdürü Şerafettin Kocaman İstanbul'da öldü.
  - K.Maraş eski milletvekili Mehmet Nejat Çuhadar Ankara'da öldü.
  - Özbekistan'ın ünlü yazar ve romancısı Adil Yakubov öldü.
- 22- Piyanist, Mimar Sinan Üniversitesi emekli öğretim üyesi Engican Saydam İstanbul'da öldü.
- 23- Jandarma eski Genel Komutanı Oramiral Orhan Yiğit Bursa'da öldü.
  - Kolombiya'nın güney eyaleti Caguela Valisi Luis Francisco gerillalar tarafından kaçırılarak öldü.

- Kapatılan Demokratik Toplum Partisi 95 belediye başkanı Barış ve Demokrasi Partisi'ne katıldı.
- 24- Dünyanın en zeki otistiği olarak tanınan ve “Yağmur Adam” filminin esin kaynağı olan Kim Peek öldü.
- 25- İspanya'nın özel havayolu şirketi AİR Conet iflas etti.
- Gazeteci Şamil Tayyar Ergenekon ile ilgili yazdığı eserden dolayı 1 yıl 8 aya mahkum oldu.
- Peru'da Noel tatiline yolcuları taşıyan otobüsün uçuruma yuvarlanması sonucunda 40 kişi hayatını kaybetti.
- 26- Hakkari eski Belediye Başkanı Ahmet Mühürdaroğlu öldü.
- Yunanistan'a askeri bilgi sattıkları gerekçesi ile üç kişi İzmir'de tutuklandı.
- 27- Prof. Dr. Türkan Saylan'ın Beşiktaş'ta yapılan heykeli CHP Genel Başkanı Deniz Baykal tarafından törenle açıldı.
- Kıbrıs eski Yüksek mahkeme Başkanı ve Dışişleri, Savunma Bakanı KKTC'nin Kurucu Meclis Üyesi Necati Münir Ertekin Lefkoşa'da öldü.
- Çin'de hızı saatte 394,2 km olan en hızlı tren hizmete başladı.
- Karaman'ın Ermenek ilçesindeki Hes Barajı hizmete açıldı.
- 28- Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç' a suikast iddiası üzerine Seferberlik Bölge Başkanlığı'nda arama yapıldı.
- İran'ın başkenti Tahran'da hükümet karşıtı gösteriler sırasında 15 kişi hayatını kaybetti.
- Yapılan DNA testi sonucunda İskilipli Atıf Hoca'nın Ankara Mamak'ta bulunan Garipler Mezarlığında bulunan kemiklerinin çıkarılarak Çorum'un İskilip İlçesine defnedildi.
- 29- İtalya'nın Trentino Alto Adige bölgesinde çığ düşmesi sonucunda 7 kişi hayatını kaybetti.
- Uyuşturucu kaçakçılığı ile suçlanan İngiliz vatandaşı Akmal Şaik'in İngiliz Başbakanı Gordon Brow' un af ricasına rağmen Çin'de idam edildi.
- 30- Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödüllерinin Çankaya Köşkünde verilmesi. Sinema dalında yönetmen Nuri Bilge Ceylan'a, geleneksel sanatlar dalında Prof. Dr. Uğur Derman'a, Kültür ve Sanat Kurumu olarak Sakıp Sabancı Müzesi adına Güler Sabancı'ya verildi.

- Irak'ın Ramadı kentinde meydana gelen intihar saldırısında 10 kişi hayatını kaybetti.
- Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneği tarafından Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a "Barış Ödülü" verildi.
- 31- Fenerbahçe eski futbolcusu ve yüksek denetleme kurulu üyesi İrfan Denever İstanbul'da öldü.
- Türk Dostu, Endonezya'nın efsanevi lideri Devlet Başkanı Abdurrahman Wahid' öldü.
- Anayasa Mahkemesi'nin "Demokratik Toplum Partisi"nin kapatılmasına dair gerekçeli kararın Resmi Gazete'de yayınlandı.
- 164 kişiyi öldürmek suçu ile görülen Hizbullah ana davasında 32 sanıktan 16'nın müebbet hapse mahkum oldu.
- Halk ozanı Zülfikar Akgün, Tekirdağ'ın Şarköy İlçesi Eriklice köyünde öldü.

KAYIPLAR

Fettah Yazar (1956-2009)

Gazeteci. Diyarbakır Lice'de doğdu. İÜ Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Mesleğe Milliyet gazetesinde başladı. Milliyet Haber Ajansı'nda çalıştı. Daha sonra Star gazetesine geçti. Posta ve Gözcü gazetelerinde editör olarak görev aldı. 2009 yılında İstanbul'da beyin kanamasından öldü ve Diyarbakır'da toprağa verildi.

Mustafa Ok (1925-2009)

Eski bakan. Manisa'da doğdu. Askeri Lisesi ile Harp Akademisi'nden mezun oldu. Çeşitli askeri görevlerde bulundu. Kurmay Yarbay olarak askerlikten emekli olduktan sonra siyasete atıldı. Manisa Milletvekili olarak meclise girdi. 1974 yılında Bülent Ecevit Hükümeti'nde Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı yaptı. 2009 yılında İzmir'de öldü.

İrene Melikoff (1917-2009)

Türkoloji uzmanı. Rusya'da doğdu. Ekim Devrimi'nde Finlandiya'ya göç etti. Daha sonra Fransa'ya yerleşti. Sorbonne Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı üzerine eğitim gördü. Daha sonra Edebiyat Bölümü Doğu Dilleri Yüksek Okulu Türkçe ve Farsça Bölümünü bitirdi. Alevilik ve Bektaşılık üzerine araştırmalar yaptı. Strasbourg Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü'nde görev aldı. Bölüm Başkanlığı yaptı. TURCICA Dergisi'ne kurucu başkanı oldu. 2009 yılında öldü.

Eserleri: Ebu Müslim Horasani, Kırklar Sofrası, Efsaneden Gerçeğe Hacı Bektaş, Melik Danişmend, Umur Paşa Destanı.

Necati Çelik (1955-2009)

Sendikacı,bakan. Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde doğdu. Ankara Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Çalışma Bakanlığı'nda görev aldı. Özel Kalem Müdürlüğü yaptı. Öz Gıda İş Sendikası ile Hak-İş Konfederasyonu Genel Başkanı oldu. Kocaeli Milletvekili olarak meclise girdi. Refahiyol Hükümeti'nde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yaptı. 2009 yılında Ankara'da kalp krizinden öldü ve Kocaeli Gölcük ilçesi Hamidiye köyünde toprağa verildi.

Seyit Ali Ak (1947-2009)

Fotoğraf tarihçisi. İstanbul'da doğdu. Lise yıllarında fotoğrafçılığa başladı. Fotoğraf laboratuvarlarında teknisyen olarak çalıştı.1978 yılında iş yeri açtı. Gösteri ,Sanat Olayı,Milliyet Sanat, İfsak, Rofo Fotoğraf Sanatı dergilerinde eleştiri yazıları yazdı. Çeşitli ödüller aldı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Okmeydanı Kulaksız Mezarlığında toprağa verildi.

Sergileri: Türkçe Fotoğraf Yayınları (1977),Osmanlı Döneminde Fotoğraf Koleksiyonu (1982), Fotoğraf Afişleri (1986),Sanatçı Portreleri (1984).

Eserleri: Türkçe Fotoğraf Yayınları Katalogu-1981-1982-(1982), 25 Yılın Tarihi Fotoğraf Tutanağı-1960-1985-(1987), Fotoğraf Tartışması (1995), Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı-1923-1960 (2001).

Said Siyam (1959-2009)

Filistin İçişleri Bakanı. Gazze'nin batısındaki eş-Şati Mülteci Kampı'nda doğdu. Ramalallah'taki Darül Muallimin'in Fen Bilimleri Matematik Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Kudüs Üniversitesi'nde İslami eğitim üzerine lisans yaptı. Uluslararası Yardım Örgütü'nün okullarında öğretmenlik yaptı. Öğretmenler Sendikası ve Uluslararası Yardım Örgütü'nde görev aldı. 2006 yılında yapılan seçimlerde parlamentoya girdi. Filistin Hükümeti'nde İçişleri Bakanı oldu. 2009 yılında İsrail'in Gazze'ye saldırılarını sırasında oğlu ve kardeşi ile birlikte öldürüldü.

Seyfi Havaeri (1920-2009)

Yönetmen. İstanbul'da doğdu. Bir süre tiyatrodada çalıştı. Çeşitli roller aldı. 1947 yılında "Yara" filmi ile yönetmenliğe başladı. Çektiği filmlerin senaryosunu kendi

yazdı. 2005 yılında Antalya 4. Altın Portakal Film Festivali'nde "Yaşam Boyu Onur Ödülü" kazandı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Yedikule Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Yönetmenliğini yaptığı filmler: Fedakar Ana, Kara Sevda, Yara, Kore'de Türk Kahramanları, Kanım Vatan İçin, Kenar Mahalle, Damga, Bir Yabancı.

Orhan Duru (1933-2009)

Gazeteci, yazar. İstanbul'da doğdu. AÜ Veterinerlik Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre aynı fakültede asistanlık yaptı. Daha sonra Ulus gazetesinde mesleğine başladı. Milliyet, Güneş ve Cumhuriyet gazetelerinde muhabir olarak çalıştı. Mavi, Evrim, Yeni Ufuklar, gibi dergilerde deneme ve hikayeleri yayımlandı. Çeşitli ödüller aldı. İnterstar TV'de Habere Müdürlüğü yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Aşyan Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eserleri:

Hikaye: Bırakılmış Birisi (1959), Denge Uzmanı (1962), Ağır İşçiler (1974), Kısas-ı Enbiya (1979), Yoksullar Geliyor (1982), İstanbulin (1995), Opera'daki Hayalet (1996), Şişe (1999), Küp (2008) .

Tercüme: Gizli Tarih (Prokopius'tan), Çağdaş Fizikte Doğa (Werner Heisenberg'den).

İsmail Hakkı Birler (1927-2009)

Eski Devlet Bakanı. Sivas'ın Suşehri ilçesinde doğdu. AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Savcılık, hakimlik ve serbest avukatlık yaptı. Tokat Milletvekili olarak meclise girdi. CHP-MSP Koalisyon Hükümeti'nde Devlet Bakanı oldu. Daha sonra Türkiye İş Bankası Yönetim kurulu Başkanı olarak görev yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Haluk Karamağaralı (1923-2009)

Sanat tarihçisi. Yazgat'ın Karamağaralı köyünde doğdu. Babasının memuriyeti nedeniyle ilk ve orta öğrenimini Bursa'da liseyi ise Erzurum'da tamamladı. AÜ DTCF'nin Arkeoloji Bölümünden mezun oldu. Ankara Etnografya Müzesi'nde araştırmacı olarak tayin oldu. Daha sonra AÜ İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Sanatları kürsüsüne asistan oldu. Profesörlüğe yükseldi. Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi'ne bölüm başkanı olarak atandı. Türk Sanat Tarihçisi olarak tanındı. Milliyetçiler Derneği'nin kuruluşunda görev aldı genel başkanlığını yaptı. 2009 yılında Ankara'da öldü.

Musa Süreyya Şahin (1933-2009).

Yazar. Kayseri’de doğdu. Kayseri Lisesi ile AÜ İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu. Gaziantep ve Kayseri İmam-Hatip lisesinde öğretmenlik yaptı. Almanya’nın Bonn Büyükelçiliği’nde din İşleri görevlisi olarak çalıştı. Daha sonra AÜ İlahiyat Fakültesine asistan olarak atandı. “Fener Patrikhanesi ve Türkiye” tezi ile doktor ünvanı aldı. Yozgat ve İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü’nde hocalık yaptı. Doçentliğe yükseldi. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Eyüp Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Eserleri: Türkiye’deki Patrikhaneler, Tam ve Kolay Tecvit ve Kur’an-ı Kerim Alfabeti.

Ercüment Berker (1920-2009)

Müziyen, hukukçu. İstanbul’da doğdu. Fransız Koleji , Haydarpaşa Lisesi ile İÜ Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu. Bir süre avukatlık yaptı. 1953 yılında İTÜ Müşavir avukat olarak çalıştı. İstanbul Belediyesi Konservatuarı’nda H.Saadettin Arel’ den Türk Musikisi nazariyat dersleri aldı. 1943 yılında İstanbul Üniversitesi Konservatuarı’nı kurdu. İstanbul Radyosu’nun Erkekler Korosunu hayatı geçirdi ve yönetti. Ayrıca İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı kurdu ve yönetim kurulu başkanlığını yaptı. Çeşitli gazetelerde müzik üzerine yazıları yayınlandı. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Üsküdar Nakkaştepe Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Levent Sunal (1960-2009)

Hekim, şair Adana’da doğdu. Tarsus Amerikan Ortaokulu ile Robert Koleji’ni bitirdi. Daha sonra İÜ Tıp Fakültesi’nden mezun oldu. Sağlık Bakanlığı’nda çalıştı. İstanbul Tuzla Devlet Hastanesi’nde hekim olarak görev yaptı. Varlık ve Dergah dergilerinde şiirleri yayınlandı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Eserleri:

Şiir: Mevsim Birdenbire (1997), Niz Neyi Anlar (1999),Soldurmayan İmla (1999).

Neriman Altındağ Tüfekçi (1926-2009)

Türk Halk Müziği sanatçısı. İstanbul’da doğdu. Nişantaşı Kız Lisesi’nden mezun oldu. 1942 yılında sınav ile Ankara Radyosuna girdi. “Yurttan Sesler Korosu”nda

görev aldı. Daha sonra “Yurttan Sesler Korosu”nun Şefi oldu. Türk Müziği Şube müdür yardımcısı olarak görev yaptı. Türk Müziği Devlet Konservatuvarı’nın çalışmalarına katıldı. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Eseri: Memleket Türküleri (Nida Tüfekçi ile birlikte)

Türkel Minibaş (1953-2009)

İktisatçı. İstanbul’da doğdu. Burslu olarak ABD’ye gitti. Marmara Üniversitesi İktisadi, İdari Bilimler Fakültesi’nden mezun oldu. İktisat Teorisi ve İktisat Tarihi Anabilim dalında doktora yaptı. 1995 yılında İktisat ve İktisadi Gelişme Dalına profesör oldu. Aynı fakültede öğretim üyesi olarak çalıştı. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Müdürlüğü görevini sürdürdü. İMKB Başkanlık Ekonomi Danışmanlığı ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Genel Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Cumhuriyet gazetesinde yazıları yayınlardı. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Ayvalık’ta toprağa verildi.

Eserleri: Az Gelişmiş Ülkelerde Kalkınmanın Finansman Politikaları ve Türkiye, Çağ Atlama Serüveni-1453-1980.

Yaşar Sevim (1948-2009)

Öğretim üyesi. Kahramanmaraş’ın Göksun ilçesinde doğdu. Gaziantep Lisesi ile Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Ayrıca Almanya Köln Yüksek Spor Okulu’nda eğitim gördü. İhtisas yaptı. Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümünde öğretimi üyesi olarak görev yaptı. Uluslararası Hentbol Federasyonu Teknik üyesi seçildi. Spor dergilerinde yazı yazdı. Eser hazırladı. 2009 yılında Ankara’da öldü.

Eserleri: Oyun ve Spor Bilgisi (1977), Antrenman Bilgisi ve Testler (1984), Sağlık Topu ile Güç Geliştirme (1989), Takım ve Bireysel Spor Bilgisi (1993), Türkiye’de Basketbol Yüksek Lisans ve Doktora Çalışmaları (2004).

Bahtiyar Vahapzade (1925-2009)

Azerbaycanlı şair. Şeki’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Bakü’de yaptı. Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede doktora yaptı. Azerbaycan İlimler Akademisi üyesi oldu. 2001 yılına kadar burada ders verdi. Özgürlük hareketinin öncülere arasında yer aldı. Şiirler ve yazıları ili Azeri halkının etkiledi. 1980-2000 yılları arasında milletvekilliği yaptı. 2009 yılında Bakü’de öldü ve Fahri Hiyaban’da toprağa verildi.

Eserler; Menim Dostlarım (1949), Bahar (1950), Dostluk Namesi (1952), Çınar (1956), Ceyran (1957), İnsan ve Zaman (1964), Tan Yeri (1973), Şehitler (1990), Ömür-

den Sayfalar (2000), Vatan, Millet ve Ana Dili (2000), Soru İşareti (2000), Sandıktan Sesler (2002).

Mehmet Eyüboğlu (1939-2009)

Yazma sanatçısı. Şair Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun oğlu. İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun oldu. ABD New Jersey Fairleigh Dickinson Üniversitesi'nin bursu ile Kanada'da eğitim gördü. Türkiye'ye döndükten sonra kalıp oyma dalında yeni bir teknik geliştirdi. Çeşitli yerlerde yazma sergisi açtı. Ödül aldı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Küçükyalı aile mezarlığında toprağa verildi.

Burhan Oğuz (1919-2009)

Türk Kültür tarihçisi. İstanbul'da doğdu. Saint Beoit Lisesi , Yüksek Mühendislik Mektebi ile İTÜ Makine ve Elektrik Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Mesleği ile ilgili çeşitli görevler yaptı. Öğretim üyesi oldu. Halkiyat üzerine yaptığı çalışmaları ile tanındı. "Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü"nü kazandı. 2009 yılında öldü.

Eserleri: Türkiye Halkının Kültür Kökenleri, Türk ve Yahudi kültürüne Bir Mukayeseli Bakış, Yüzyıllar Boyunca Alman Gerçeği ve Türkler, Türk-İslam Mezar Taşları, Süslemeler İnanç ve Adetlerle İlgili Simgeler, Anadolu Aleviliğinin Kökenleri, Çevre Üzerine Düşünceler.

Gazanfer Özcan (1931-2009)

Tiyatro ve sinema sanatçısı. İstanbul'da doğdu. Beyoğlu ortaokulu ile Taksim Erkek Lisesinde öğrenim gördü. "Hisse-i Şayia" oyununda rol aldı. Gönül Ülkü-Gazanfer Özcan Tiyatrosu'nu kurdu. Sinema ve tiyatrodaki rol aldı. Kültür Bakanlığı Devlet sanatçısı unvanı kazandı. Kurutlu Ailesi ve Avrupa Yakası TV dizilerinde aranan bir isim oldu. 2009 yılında tedavi gördüğü Amerikan hastanesinde öldü.

Rol aldığı filmler: Şimal Yıldızı, Sevdalı Gelin, Garipler Sokağı, Utanmaz Adam, Avare Şoför, Televizyon Çocuğu, İki Damla Göz Yaşı, Ardımızda Yaşayanlar, Beyaz Melek, Alı Yemini, Komiser Şekspir.

Ayhan Aydan (1924-2009)

Opera sanatçısı. Ankara Devlet Konservatuvarı Opera Bölümünden mezun oldu. "Figora'nın Düğünü" operası ile şöhrete kavuştu. Orkestra şefi Hasan Ferit Anlar ile evlendi. Yassıadada Adnan Menderes'in lehinde ifade verdi. 2009 yılında İzmir Çeşme'de öldü.

Rahim Ocak (1945-2009)

Öğretim üyesi. Artvin'in Şavşat ilçesinde doğdu. Kazım Karabekir İlköğretim okulu okudu. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu bitirdi. Daha sonra Ankara Fen Fakültesi Matematik Bölümünden mezun oldu. Artvin Karabekir Lisesinde matematik öğretmenliği yaptı. AÜ. Fen Fakültesi'ne asistan olarak atandı. 1983 yılında doçent, 1989 yılında profesörlüğe yükseldi. Gaziosmapaşa Üniversitesi Rektör yardımcılığı görevini yürüttü. 2009 yılında öldü ve Şavşat'ta toprağa verildi.

Yusuf Hayaloğlu (1953-2009)

Şair, söz yazarı, ressam. Erzincanda doğdu. Şiir ile uğraştı. "Şu Dağlarda Kar Olsaydım" türküsü ile tanındı. Şiirleri Ahmet Kaya tarafından bestelendi. Flash TV ile Kral TV'de program yaptı. 2009 yılında tedavi gördüğü Bakırköy Acıbadem Hastanesi'nde öldü ve Yeniköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eseri: Gözleri İntihar Mavi (Şiir).

Nursan Tahtacı (-2009)

Öğretim üyesi. Gaziantep'te doğdu. Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde ihtisas yaptı. Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Ana Bilim Dalına öğretim üyesi oldu. 1995 yılında doçent, 2003 yılında profesörlüğe yükseldi. 2009 yılında Gaziantep'te öldü.

Turgut Akıntürk (1932-2009)

Öğretim üyesi. Aydın Söke'de doğdu. Orta öğrenimini burada tamamladı. AÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı fakültede doktora yaptı. profesörlüğe yükseldi. Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı yaptı. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eserleri: Hukuku Giriş (2003), Medeni Hukuk (2008), Borçlar Hukuku (2009), Prof.Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan Editör: Derya Ateş-Alper Bulur-2008).

İlhan Çevik (1926-2009)

Gazeteci. Konya'da doğdu. Gazeteci İlnur çevik'in babası. Ankara Atatürk Lisesi ile Londra'da Victor Koleji'nden mezun oldu. Bir süre Hukuk Fakültesine devam etti. Gazetecilik mesleğine 1942 yılında Kahire'de Cephe Dergisi ile başladı. Yeni Sabah, Zafer, Cumhuriyet ve Son Posta gazetelerinde çalıştı. 1961 yılında Türkiye'de ilk İngilizce gazete olan "Turish Daily News"i yayınladı. 2009 yılında tedavi gördüğü Hacettepe Hastanesi'nde öldü. Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Esat Oğuz Göktepe (1942-2009)

Öğretim üyesi. Aydın'ın Söke ilçesinde doğdu. İzmir Özel Türk Koleji ile İÜ Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. İngiltere'de çeşitli hastanelerde görev yaptı. Profesörlüğe yükseldi. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı öğretim üyesi oldu. Çalışmaları ile dünya tıp literatürüne geçti. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Söke'de toprağa verildi.

Filiz Toprak (1938-2009)

Tiyatro sanatçısı. Ankara'da doğdu. İstanbul Şehir Tiyatrolarında görev aldı. Nisa Serezli-Tolga Aşkıner Tiyatrosu'nda çalıştı. Tiyatrocular Sendikası'nda yöneticilik yaptı. TRT Radyo Tiyatrosu'nu seslendirdi. Sinema ve TV dizilerinde rol aldı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Topkapı Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Turgut Cansever (1920-2009)

Mimar. Antalya'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. İÜ Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünde doktora yaptı. Doçent oldu. Marmara Bölgesi Planlama Teşkilatı Başkanlığı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Dünya Bankası İstanbul Metropol Planlama Proje Başkanlığına atandı. Ankara Büyük Şehir Belediyesine danışmanlık yaptı. Ağa Han Mimarlık ödülünü kazandı. 2008 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülüne layık görüldü. 2007 yılında TBMM'ce "Üstün Hizmet Ödülü" verildi. İstanbul Deprem Çalışma Grubu ve Depreme Karşı Şehir Üretim Projesini hazırladı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Şehir ve Mimari, Ev ve Şehir, Kubbeyi Yere Koymamak, Şehir ve Mimari Üzerine Düşünceler, İstanbul'u Anlamak.

Ferzan Gürel (1919-2009)

Hikayeci. Eski Devlet Bakanı Prof. Dr. Sina Gürel'in annesi, romancı Samim Kocagöz'ün de kardeşi. Aydın'ın Söke ilçesinde doğdu. İzmir Amerikan Kız Koleji ile İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Söke'de İngilizce öğretmenliği yaptı. Edebiyat ile ilgilenerek roman ve hikaye yazdı. 2009 yılında Söke'de öldü.

Eserleri:

Hikaye: Evcilik Oyunu (1962), Şeftali Çiçekleri (1965), Kara Tutku (1971), Ölü Gözünden Yaş (1979), Kordonboyu (1985), Umutlanmanın İzdüşümü (1985), Güneydoğuya Geçit Yok (1990)

Roman: İzmir, İşgalden Kurtuluşa (2000).

Muhsin Yazıcıoğlu (1954-2009)

BBP Genel Başkanı. Sivas'ın Şarkışla ilçesi Elmalı köyünde doğdu. İlk, orta öğrenimini Şarkışla'da yaptı. AÜ Veteriner Fakültesi'nden mezun oldu. Genç ülkücüler hareketine katıldı. Ülkü Ocakları Genel Başkanı seçildi. 12 Eylül 1980 darbesinde tutuklandı. "Ülkücü Hareket Davası"nda yargılandı. 7.5 yıl Mamak Askeri Cezaevi'nde kaldı. Sonunda beraat etti. Sosyal Güvenlik ve Eğitim Vakfı Başkanı oldu. Milliyetçi Çalışma Partisi'nin girdi ve genel sekreterlik yaptı. 1991 yılında Sivas Milletvekili olarak meclise girdi. "Manevi oğlum" dediği Alparslan Türkeş ile fikir ayrığına düşerek MHP'den ayrıldı ve 1993 yılında Büyük Birlik Partisi (BBP)'yi kurdu. Gezileri sırasında çeşitli kazalar atlattı. Dürüst ve kararlı tavrı ile siyasette kendini gösterdi.

2009 yılında seçim çalışmaları için Kahramanmaraş'tan Yozgat Yerköy'e gitmek için bindikleri helikopterin Sinse ve Kızılöz köyleri arasındaki Keş Dağı Kuru Dere Kanlıçukur mevkiine düşmesi sonucunda Sivas il bşk. Erkan Üstündağ, başkan yardımcısı Murat Çetinkaya, İHA Muhabiri İsmail Güneş ve pilot Kaya İsteektepe ile birlikte öldü. Cenazesi devlet töreni ile Ankara'da Tacettin Dergahı'nda toprağa verildi.

Hepşen Akar (1934-2009)

Sanatçı. Ankara'da doğdu. Ankara Devlet Konservatuarı'nın Tiyatro Bölümünden mezun oldu. Devlet Tiyatrolarında görev aldı. Damdaki Kemancı, Suç ve Ceza, Hürrem Sultan gibi oyunlarda rol aldı. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Zeynel Nebil Fazıl Alsan (1911-2009)

Gazeteci, yazar. İstanbul'da doğdu. Cumhuriyet ve Tercüman gazetelerinde muhabirlik ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. Çocuk kitapları ve piyesler hazırladı. Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin en yaşlı üyesi oldu. 2009 yılında İstanbul'daki evinde çıkan yangın sonucunda hayatını kaybetti.

Hızır Tüzel (1956-2009)

Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Kadınca, Nokta ve Aktüel dergilerinde çalıştı. Televizyon ve reklam yazarlığı yaptı. Radikal gazetesinde röportajları ilen tanındı. 2009 yılında Balıkesir'in Ayvalık ilçesinde kalp krizinden öldü. İstanbul'da toprağa verildi.

Eseri: Dalga Gibi Geçiyorum (Röportaj).

Yılmaz Öztürk (1936-2009)

Gazeteci. Trabzon'un Of ilçesinde doğdu. İstanbul Erkek Lisesi ile İÜ İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsünden mezun oldu. 1954 yılında mesleğe Cumhuriyet gazetesinde başladı. Yeni Gazete, Şehir gazetesi ve Yeni İstanbul'da görev yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Selahattin Küçük (1917-2009)

Gazeteci, yazar. İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ile İÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. İstanbul Belediyesi Neşriyat Müdürlüğünde görev aldı. İstanbul Radyosu'nun açmış olduğu spikerlik imtihanını kazandı. İstanbul Radyosunun ilk spikerliğini yaptı. "Arkası Yarın" ve "Radyo Tiyatrosu" programlarını hazırladı. Sinema ve tiyatro ile ilgilendi. Diksiyon dersleri verdi. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eseri: Radyodaki Büyülü Ses (Hatıra - 2007).

Rahmi Ayter (1953-2009)

Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1974 yılında Yedigün gazetesi ile mesleğe başladı. Son Haber, Ayrıntılı Haber ve Aktüel gazetelerinde çalıştı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Selahattin Bıyıklı (1959-2009)

Milli kick sporcusu. Çankırı'da doğdu. Spor hayatına 1971 yılında başladı. Judo, boks, tekvando gibi çok sayıda yakın dövüş sporları ile uğraştı. 1993 yılında kick boks Avrupa şampiyonası oldu. Dünya Yakın Savunma Sanatı Organizasyonu kurdu. Bir çok milli sporcu yetiştirdi. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İrfan Türksever (1928-2009)

Gazeteci. Ödemiş'te doğdu. Mesleğe Yeni Sabah gazetesinde başladı. 1964 yılında Hürriyet gazetesinin İzmir temsilciliğine getirildi. Hürriyet gazetesinin İzmir matbaasını kurdu. İzmir Gazeteciler Cemiyeti üyesi oldu. 2009 yılında İzmir'de öldü ve Aşağı Narlıdere Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Ceynur Karagözoğlu (1947-2009)

Gazeteci. Balıkesir Gömeç'te doğdu. Yeni Asır ve Sabah gazetelerinin Körfez bürosu muhabirliğini yaptı. TV kanallarına belgesel hazırladı. Kıyı Dergisi'ni çıkardı.

Ayvalık Kent Meclisi Başkanı seçildi. 2009 yılında tedavi gördüğü Çapa Tıp Fakültesinde öldü.

Kemal Güran (1935-2009)

Din adamı. Ankara Kızılcahamam'da doğdu. İstanbul Nuriosmaniye Kur'an Kursu'nda okudu. Daha sonra Ankara İmam-Hatip Lisesi ile AÜ İlahiyat Fakültesi'nde mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda imamlık, müfettişlik görevlerinde bulundu. Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliği ve Diyanet Vakfı Genel Müdürlüğü yaptı. Çeşitli sosyal etkinlikler içinde bulundu. 2009 yılında Ankara'da öldü.

Eserleri: Kocatepe Camii Minberinden Hutbeler, Hatiplere Hutbeler, Müslüman'ın El kitabı, Kur'an-ı Kerim Okuma Alfabeti ve İlmihal Bilgiler, 20.Yüzyılda Kızılcahamam-Çamlıdere'de Yetişen Ünlü Hafızlar (2008).

Salih Neftçi (1947 -2009).

Ekonomist. Kerkkülü Neftçizadeler sülalesinden. Eski Muş Milletvekili ve TBMM Başkan vekili Nermin Neftçi'nin oğlu. Galatasaray Lisesi ile ODTÜ Ekonomi Bölümünden mezun oldu. Minnsoto Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. ABD'de çeşitli üniversitelerde ders verdi. Dünya Bankası, Çin Merkez Bankası, Uluslararası Kalkınma Ajansı gibi kuruluşlarda danışman olarak görev yaptı. Vatan, Hürriyet ve Star gazetelerinde köşe yazıları yazdı. 2009 yılında tedavi gördüğü Cenevre'de hayatını kaybetti.

Zafer Doğan (1951-2009)

Öğretim üyesi. Bandırma'da doğdu. İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Grafik Sanatlar Bölümünden mezun oldu. Washington'da yüksek lisans yaptı. TV ve fotoğraf alanında doçent oldu, profesörlüğe yükseldi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ile İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde öğretimi üyeliği ve yöneticilik yaptı. Film festivallerinde jüri üyesi olarak görev aldı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Hüsnü Gürsel (1925-2009)

Fotoğraf sanatçısı. Adapazarı'nda doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Resim Bölümünden mezun oldu. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Fotoğraf sanatı ile uğraştı. Yurtiçinde ve yurtdışında sergiler açtı. Çeşitli ödüller kazandı. 2009 yılında Adapazarı'nda öldü.

Ergeç Uçkun (1927-2009)

Şair. Afganistan'ın Meymene vilayeti Ant-hay'da doğdu. Kabil Darülmualim'de okudu. Daha sonra Kabil Darülfünun' nun kimya ve biyoloji dalında öğrenim gördü. Öğretmenlik, yöneticilik yaptı. Afgan Hükümetinin baskısından kaçarak Türkiye'ye yerleşti. Adana ve Mersin'de görev yaptı. Daha sonra ABD'ye gitti. TYB' nin Girne'de yapılan Uluslararası Şiir Şölenine katıldı. 2009 yılında Mersin'in Silifke ilçesinde öldü.

Eserleri: Müslüman Türkler ve İngilizler, Yurt Koşukları, Kadir Toğa.

Faruk Yücel (1983-2009)

Gazeteci İstanbul'da doğdu. İmam-Hatip lisesinden mezun oldu. Yerel gazetelerde mesleğe başladı. Yaka Dergisi'ni çıkardı. Gerçek Hayat Dergisi'nde muhabirlik yaptı. Yazı İşleri müdürü oldu. Bir süre İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde memur olarak çalıştı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Bedia Çolak(-2009)

Batik sanatçısı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek İç Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Almanya'da iç mimar olarak çalıştı. Hacettepe Üniversitesi ve ADMMA öğretim üyesi olarak görev yaptı. Amerika, Japonya ve Almanya'da sergiler açtı. 2009 yılında öldü.

Hamide Topçuoğlu (1918-2009)

Hukukçu. İstanbul'da doğdu. Ankara Fen Lisesi ile AÜ Hukuku Fakültesi'nden mezun oldu. Musiki Muallim Mektebi ile Ankara Erkek Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Fransa'da kaldı. Adalet Bakanlığı'nda raportörlük, Ordu Ağır Ceza Mahkemesi hakimi oldu.. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktorasını tamamladı. Profesörlüğe yükseldi. Eğitim Bilimleri Fakültesi kurucu dekanı oldu. 2009 yılında Ankara'da öldü.

Eserleri: Hukuk Sosyolojisi, Profesör Dr. Hamide Topçuoğlu'na Armağan

Türkan Saylan (1935-2009)

Hekim. İstanbul'da doğdu. Kandilli Kız Lisesi ile İÜ Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. SSK Nişantaşı Hastanesi'nde Deri ve Zührevi Hastalıklar üzerine ihtisasa gördü. 1968 yılında İÜ Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalına asistan olarak atandı. İngiltere ve Fransa'da eğitim gördü. 1972 yılında doçent 1977 yılında profesör oldu. "Cüzam ile Savaş Derneği"ni kurdu. İstanbul Lepra Hastanesi Başhekimisi olarak gö-

rev yaptı. İÜ Tıp Fakültesi Lepra Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Müdürü oldu. “Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği”nin kurucuları arasında bulundu başkanlığını yürüttü. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Eserleri: 1.Basamak Sağlık Hizmetlerinde Deri ve Zührevi Hastalıkları El Kitabı, At Kız, Cumhuriyet Bireyi Olmak, Hekim Olmak, Güneş Umutla Doğar.

İlhan Yüce (1949-2009)

Yazar. Çanakkale’nin Kangırlı köyünde doğdu. Çanakkale Boğaz Komutanlığı’nda sivil memur olarak çalıştı. Edebiyatla ilgilendi. Çocuk kitapları yazdı. 2009 yılında öldü.

Eserleri: Sandal Sandal Portakal (2002), Masallar Çiçek Açtı (2003).

Sami Erdem (1937-2009)

Yönetici. Malatya’nın Darende ilçesinde doğdu. İstanbul Haydarpaşa Lisesi ile İÜ İktisat Fakültesi’nden mezun oldu. Akbank’ta müfettiş yardımcısı olarak görev aldı. Ankara Bölge Müdürlüğü yaptı. Daha sonra Türkiye Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü, Faysal Finans Kurulu Genel Koordinatörlüğü, Tütünbank, Yaşar Holding, Batı Sigorta ve İhlas Holding’de yöneticilik yaptı. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Karacahmet Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Mustafa Çetin (1944-2009)

Öğretim üyesi. Burdur Çavdar’da doğdu. Isparta İHL ile Yüksek İslam Enstitüsü’nden mezun oldu. İlahiyat Fakültesi’nde Kur’an-ı Kerim Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Profesörlüğe yükseldi. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyeliğinden emekli oldu. 2009 yılında İzmir’de öldü.

Eserleri: Çözümüne Doğru, Ölçü ve Denge, Mutluluk.

Naim Tiralı (1944-2009)

Gazeteci. Giresun Piraziz’de doğdu. Galatasaray Lisesi ile İÜ Hukuk Fakültesi’ni bitirdi. 1946 yılında Giresun’da Karadeniz Postası ile Yenilik dergisini çıkardı. Vatan gazetesinde çalıştı. Giresun Milletvekili olarak meclise girdi. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Eserleri: Park, Aşk Dediğin, Çılgınca Şeyler, Bir Adayın Notları, Avrupa’daki Amerika, Devrimden Önce Devrimden Sonra, Şapkasını Yiyen Bakan, Karalığa Işık Tutmak, Sakıncalı Yazılardan Sakıncalı Öyküler.

Şevki Özkan (1934-2009)

Din adamı, yönetici. Ankara'nın Kazan ilçesinde doğdu. Ankara Merkez İmam-Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. Çeşitli okullarda meslek dersleri öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı Din eğitimi Genel Müdürlüğü'nde şube müdürlüğü, genel müdür yardımcılığı ve genel müdürlük görevlerinde bulundu. Emekli olduktan sonra T.Diyaret Vakfı'nda görev aldı. Mütavelli Heyet üyeliği ve vakıf genel müdürlüğü yaptı. 2009 yılında Ankara'da öldü.

Hazım Oktay Başer (1937-2009)

Yönetici. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Urfa Bozova, Ankara Çamlıdere, Çankırı Şabanözü kaymakamlığı yaptı. Kars Vali yardımcılığı ve Konya Valisi oldu. Emniyet Genel Müdür Yardımcılığına atandı. Emekli olduktan sonra Milli Gazete ve Yeni Devir gazetelerinin genel yayın yönetmeliğini yürüttü. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verildi.

Fatma Ceren Necipoğlu (1972-2009)

Arp sanatçısı. İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi ile İÜ Devlet Konservatuarı Yarı Zamanlı Arp Bölümünden mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi Mütercimlik-Tercümanlık Bölümünde yüksek lisansını tamamladı. Anadolu Üniversitesi Arp Bölümünde ders verdi. Yurtdışında çeşitli konserlere katıldı. 2009 yılında festival için gittiği Rio de Janeiro Arp Festivalinden dönerken Fransız uçağının Atlas Okyanusunu düşmesi sonunda hayatını kaybetti.

Fethi Yeken (1933-2009)

Lübnanlı düşünür. Lübnan'ın Trablus şehrinde doğdu. İslami eğitim gördü. Arap Dili ve Edebiyatı üzerine doktora yaptı. Lübnan'da "Müslüman Kardeşler Teşkilatı"nın temsilciliğini açtı. Liderliğini yaptı. Lübnan'ın iç savaşında önemli rol oynadı. Yazdığı eserlerin bir çoğu Türkçeye çevrildi. 2009 yılında Lübnan'da öldü.

Eserleri: Müslüman Olmam Neyi Gerektirir, İslâmi Harekette Fikri Hastalıklar, Davet ve Davetçinin Problemleri, Teori ve Pratikte İslâm, İslâm'ın Elifbası, İslâm'ın Evrenselliği, İslâmi Nasıl Davet Edildim, İslâm'ın Işığında Hareketler ve İdeolojiler, İslâm Gençliği, Davetçiye Notlar/ Davet İçin Yol Azığı, Çağdaş Davet Önderleri, Davet Yolunda Dökülenler.

Numan Yazıcı (1943-2009)

İlahiyatçı. Ağrı'nın Eleşkirt kazasında doğdu. Çorum İmam-Hatip lisesi ile Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. Adapazarı İmam-Hatip Lisesi'nde

öğretmenlik yaptı. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Arapça dersleri verdi. 2009 yılında Sakarya'nın Yenikent ilçesinde öldü.

Eserleri: Arapça-Türkçe, Türkçe Arapça Atasözleri ve Deyimler.

Tercüme: İkinci Ömer: Ömer b. Abdülaziz. Bir Dirayetin ve Becerinin Hikayesi (Abdulhamid Cudi es-Sahhar'dan tercüme-2007).

Hüsamettin Çelebi (1934-2009)

Gazeteci, senatör. Bayburt'ta doğdu. Lise öğrenimini Ordu'da yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Türk Basın Ajansı, Yeni Asır gazetelerinde çalıştı. TRT Parlamento Haberler Müdürlüğüne atandı. Daha sonra Anadolu Ajansı Genel Müdürü oldu. Cumhurbaşkanlığına Cumhuriyet Senatosu üyeliğine seçildi. Günaydın gazetesinde günlük yazılar yazdı. 2009 yılında Antalya'nın Alanya ilçesinde öldü ve Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Naci Kınacıoğlu (1929-2009)

Eski Ulaştırma Bakanı, öğretim üyesi. Kayseri'de doğdu. İlk,orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Daha sonra AÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Federal Freiuburg Üniversitesi'nde doktora yaptı. 1962 yılında doçent,1969 yılında profesör oldu. Gazi Üniversitesi Rektör Yardımcılığı ve Erciyes Üniversitesi Rektörü oldu. İLESAM Genel Başkanlığı yaptı. 2002 yılında genel seçimlerde bağımsız seçim bakanı olarak Ulaştırma Bakanlığına atandı. 2009 yılında Ankara'da öldü.

Eserleri: Kıymetli Evrak Hukuku, Çift Meclis Sistemi, Acente ve Acentecilik Sistemi.

Süha Tuğtepe (1956-2009)

Şair, yazar. Kastamonu'nun Cide ilçesinde doğdu. Edebiyatla ilgilendi. Türkiye Yazıları, Varlık, Adam Sanat, Şiir Atı dergilerinde şiirleri yayımlandı. 2009 yılında Almanya'da öldü.

Eserleri: *Şiir* / Sürgün Mozaik (1994), Piton Üşümesi (2000), Güzel Hayvan (2005), Nişantaşı,Nişantaşı (2008).

Kemal Özer (1935-2009)

Şair. İstanbul'da doğdu. İstanbul Erkek Lisesi ile İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Cumhuriyet ve gazetesi ile Karacan Yayınları'nda çalıştı. Şiirleri Varlık, Şiir Sanat dergilerinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Sendikası 2 Başkanlığı yaptı. A dergisini çıkardı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri:

Şiir: Gül Yordamı (1959), Ölü Bir Yaz (1960), Tutsak Kan (1963), Kavgamın Yüreği (1973), Yaşadığımız Günlerin Şiirleri (1974), Sende Katılmalısın Yaşamı Savunmaya (1975), Geceye Karşı Söylenmiştir (1978), Kimlikleriniz Lütfen (1981), Araya Giren Gürültüler (1983), Sınırlamıyor Beni Sevda (1985), İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle (1990), Bir Adı Gurbet (1993), Oğulları Öldüren Analar (1995) Sevdalı Buluşma (2005).

Hikaye: Baba ile Kız (1999).

Deneme; Acı Şölen (1992), Bendeki Görüntüler (2000).

Gezi: Güldeki Şafak (1979).

Sudi Türel (1929-2009)

Politikacı. Antalya’da doğdu. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Harita-Kadastro Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Tapu Sicil Müdürlüğü yaptı. Anavatan Partisi’nin kuruculara arasında yer aldı. Antalya ve İstanbul milletvekili olarak meclise girdi. Devlet, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkları yaptı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

İsmet Karacan (1932-2009)

Hekim. İstanbul’da doğdu. İÜ Tıp Fakültesi’ni bitirdi. Psikoloji ihtisasını Amerika’da tamamladı. Yurda döndükten sonra Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’in Çankaya Köşkünde doktorluğunu yaptı. Merkezi ABD’de bulunan “Uluslararası Uyku Araştırmaları Vakfı”nın başkanlığını yürüttü. Amerika’da “Yılım en İyi Doktoru” unvanını aldı. TÜBİTAK Yaşam Boyu Başarı Ödülüne layık görüldü. 2009 yılında İstanbul’da intihar etti ve Zincirlikuyu Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Ayşegül Devrim (1942-2009)

Tiyatro sanatçısı. İstanbul’da doğdu. Sanatçı İhsan Devrim’in kızı. Arnavutköy Kız Koleji ile İstanbul Belediyesi Konservatuvarı’nda okudu. İstanbul Gençlik Tiyatrosu’nda “Gökteki Kaldırımlar” oyunu ile tanındı. 120 oyununda rol aldı. Şehir Tiyatroları Yönetim kurulu Üyesi seçildi. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Erhan Ahat (1951-2009)

Hekim, Öğretim üyesi. Kırşehir’in Kaman ilçesinde doğdu. Lise öğrenimini Kayseri’de yaptı. Hacettepe Tıp Fakültesi’ni bitirdi. Aynı üniversitede Kalp Göğüs

ve Damar Cerrahisi Bölümünde ihtisas yaptı.1989 yılında Doçent, 1996 yılında da profesör oldu. İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. 2009 yılında Fethiye’de öldü.

Abdullah Uyanık (1947-2009)

Halk Müziği sanatçısı. Şanlıurfa’da doğdu. Genç yaşlardan itibaren müziğe başladı. Türk Sanat Müziği ve Halk Müziği dallarında plak ve kaset doldurdu. Sıra gecelerinde çalıştı. Kazancı Bedih ile birlikte TV programları yaptı. 2009 yılında tedavi gördüğü Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde öldü ve Harran Kapı Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Mehmet Turgut (1929-2009)

Politikacı.Kilis’te doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Bir süre müteahhitlik yaptı. Daha sonra politikaya girerek Afyon ve Bursa Milletvekili seçildi. Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sanayi ve Ticaret bakanlıkları yaptı. Politika hatıralarını eserleştirdi. 2009 yılında Ankara’da öldü ve Gölbaşı Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Eserleri: Japon mucizesi ve Türkiye, Türkiye Nasıl Kalkınır?, Hatıra Nevinden Notlar, GAP’ın Sahipleri, Siyasetten Kesitler, Türkiye Gerçeği ve Başkanlık Modeli, Siyasetten Portreler, Boğaziçi Sohbetleri, Taşkent’e Doğru, Doğu Sorunu Raporu Üzerine.

Orhan Şengürbüz (1958-2009)

Spor spikeri. İstanbul’da doğdu. İstanbul Atatürk Eğitimi Enstitüsü’nün Almanca Bölümünden mezun oldu. Spor spikerliğine TRT’de başladı. Daha sonra Star, ATV, Kanal D ve Show TV’de görev yaptı. Türkiye Spor Yazarları Derneği üyesi oldu. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Çamlıca Çakaldağ Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Nezihe Araz (1922-2009)

Yazar, gazeteci. Eski Ankara Milletvekili Rifat Araz’ın kızı. Konya’da doğdu. Ankara Kız Lisesi ile DTCF Psikoloji ve Felsefe Bölümünden mezun oldu. Genç yaşlarda mesleğe başladı. Yeni Sabah, Yeni İstanbul gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Anadolu Evliyaları ve Dertli Dolap eserleri ile tanındı. 2009 yılında İstanbul’da özel bir huzurevinde öldü.

Eserleri:

İnceleme: Fatih'in Deruni Tarihi (1953), Anadolu Evliyalari (1959), Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed (ASM) (1960), Peygamberlerin Torunlari (1960), Dertli Dolap (1961), Mevlana'nın Romanı (1962).

Oyun: Bozkır Güzellemesi, Sihirli Fındıklar, Afife Jale, Cahide,

Şiir: Benim Dünyam (1950).

Senaryo: O Kadın, Ekmek Kavgası, İhtiras Fırtınası.

Kemal Yamak (1924-2009)

Eski Kara Kuvvetleri Komutanı. Amasya'nın Merzifon ilçesinde doğdu. Bursa Askeri Işıklar Lisesi ile Kara Harp Okulu'ndan mezun oldu. Çeşitli askeri görevler yaptı. Genelkurmay Başkanlığı Harp Dairesi Başkanlığı, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Barış Kuvvetleri Komutanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutalığı görevlerinde bulundu. 19896 yılında yaş haddinden emekli oldu. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Genel Sekreterliğini yaptı. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Cebeci Askeri Şehitlik 'te toprağa verildi.

Eseri: Gölgede Kalan İzler ve Gölgeleşen Bizler.

Neşet Aytan (1927 -2009)

Öğretim Üyesi. İstanbul'da doğdu. AÜ Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. İç Hastalıkları ve Kardiyoloji ihtisası gördü. 1964 yılında doçent, 1970 yılında da profesör oldu. Hacettepe Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı oldu. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Muğla Şehir Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Demirtaş Ceyhun (1934-2009)

Yazar. Adana'da doğdu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Yeni Ufuklar dergisini yayınladı. Aydınlık gazetesinde köye yazıları yazdı. 1970 yılında TRT, 1973'de Sait Faik Hikaye Armağanını kazandı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Aşçıyan Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eserleri: Apartman, Ah Şu Biz Göçebeler, Yaşasın Aziz Nesin, Ah Şu Bizim Karabıyıklı Türkler, Eylül Öyküleri, Yakılacak Adam Aziz Nesin, Asya, Can Çekişen Kitap, Bütün Dünyadan Özür Dilerim.

Rıdvan Berber (1950 -2009)

Öğretim üyesi. K.Maraş' ta doğdu. Konya Kulu Ortaokulu ile Haydarpaşa Lisesinden mezun oldu. Daha sonra AÜ Mühendislik Fakültesi Kimya Bölümünü bitirdi. Aynı fakültede doktorasını tamamladı. 1985 yılında doçent,1993 yılında profesör oldu. Öğretim üyeliği yaptı. AÜ Mühendislik Fakültesi kurucu dekanlığına seçildi. Önemli projelere imza attı. Yurt içinde ve yurt dışında ilmi toplantılara katıldı. Dergilerde mesleki konularda yazıları yayınlandı. 2009 yılında Ankara'da öldü.

Hasan Kahraman (1948-2009)

Öğretim üyesi. ODTÜ Kimya Bölümünden mezun oldu. Kanada' da doktora yaptı. Gaziantep Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümünde görev aldı. 1986 yılında doçent, 2002 yılında profesörlüğe yükseldi. Gıda Bölümü Başkanı oldu. Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı görevinde bulundu. 2009 yılında öldü.

Pertev Ertür (1922-2009)

Karikatürist. Eskişehir'de doğdu. Babasının görevi nedeniyle lise öğrenimini Ankara'da yaptı. Genç yaşlarda itibaren mizahi dergilerde karikatür çizmeye başladı. Eskişehir'de "Saksağan" dergisini çıkardı. TCDD ve Ankara Orman Müdürlüğü'nün afişlerini hazırladı. 2009 yılında öldü.

Bahadır Akkuzu (1955-2009)

Müziyen. İstanbul'da doğdu. Müzik hayatına 15 yaşında mandolin çalarak başladı. Barış Manço, Cem Karaca, Erkin Koray, Edip Akbayram gibi ünlülerle birlikte çalıştı. "Kurtalan Ekspresi"nin kurucuları arasında yer aldı. Gitaristlik yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Ethem Ruhi Üngör (1929-2009).

Müzik koleksiyoncusu. İstanbul'da doğdu. İstanbul Belediye Konservatuarı'ndan mezun oldu. Özel okullarda öğretmenlik yaptı. Fransa'da festivallere katıldı. Müzik mecmuası çıkardı. Müzik kongrelerinde tebliğ sundu. Dünyanın en zengin Türk Müziği çalgıları koleksiyonu sahip oldu. 2008 yılında TBMM'nin "Üstün Hizmet Ödülü"ne layık görüldü. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Gelibolu 'da toprağa verildi.

Aykut Oray (1942-2009)

Sinema ve tiyatro oyuncusu. İstanbul'da doğdu. İÜ Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Hititoloji üzerine yüksek lisans yaptı. 1961 yılında İÜ Talebe Birliği Genç-

lik Tiyatrosu'nda mesleğe başladılar. "Bizimkiler" TV dizisi ile üne kavuştu. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema/Televizyon Bölümünde öğretim görevlisi olarak ders verdi. 2009 yılında festival için gittiği Köyceğiz'de kalp krizinden öldü.

Jale Baysal (1926 -2009)

Emekli öğretim üyesi. Yazar Tarık Buğra'nın eşi. Kayseri'de doğdu. Lise öğrenimini burada tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesini Kütüphane Bölümünden mezun oldu. Beyazıt Kütüphanesi'nde görev aldı. Aynı fakültede doktorasını tamamladı ve profesörlüğe yükseldi. Bölüm başkanlığı yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eserleri: Cennetlik İbrahim Efendi, Okuldan Dönerken, Çağdaş Toplumun Değerleri, Akıl ve Yürek (Jale Baysal ile söyleşi).

Yücel Dağlı (1963-2009)

Öğretim üyesi. Sinop'ta doğdu. 1987 yılında Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı'nda görev aldı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine geçti. Burada Arşivcilik Bölümünde okutman olarak çalıştı. Marmara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetiminin Bölümüne öğretim üyesi oldu. 10 ciltlik Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni günümüz Türkçesine çevirdi. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Mualla Eyüboğlu (1919-2009)

İlk kadın mimar. Erzurum Aziziye'de doğdu. Yazar Sabahattin Eyüboğlu'nun kız kardeşi. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nin Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Köy Enstitülerinde öğretmen, mimar ve inşaat sorumlusu olarak görev yaptı. Topkapı Harem Dairesi ile Rumelihisar'ın restorasyonunu yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Topkapı Merkezefendi Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Nezihe Meriç (1925-2009)

Yazar. Gemlik'te doğdu. Eskişehir Lisesi'nden mezun oldu. Bir Süre İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okudu. Heybeliada İlkokulu'nda müzik öğretmenliği yaptı. Dost dergisi ve Dost Yayınlarını yönetti. Çeşitli ödüller aldı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri:

Roman: Korsan Çıkmazı.

Hikaye: Bozbulanık, Topal Koşma, Menekşeli Bilinç, Bir Kara Derin Kuyu, Gü-lün İçinde Bülbül Sesi Var.

Oyun: Sulan Aydınlanıyordu, Sevdican.

Hatıra: Çavlanın İçinde Sessizce.

Gündüz Artan (1934-2009)

Eğitimci, yazar. Aydın'ın Çine ilçesinde doğdu. İstanbul Eğitim Enstitüsü bitirdi. Çeşitli okullarda Türkçe öğretmenliği yaptı. İzmir Buca Lisesi'nden emekli olduktan sonra Mersin'e yerleşti. Edebiyatlı ilgilendi .Çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayımlandı. 2009 yılında Mersin'de öldü.

Eserleri: İçel Gezginlere (1994), İçel Bibliyografyası (1994), Mersin Basın Tarihi (1996), Atatürk Mersin'de (2000), İçel Tarihi, İşgalden Kurtuluş (2001) İçel Şairleri ve Yazarları Antolojisi (2001), Mersin, Gönüle Düşen Cemre (2001), Mersin'de Yaşadılar (2001), Mersin Tarihi Kronolojisi (2003), Bir Düş müydü O Mersin (2009).

Gündüz Artan'a Armağan "Mersin'de Aydın Olmak " Yayına Hazırlayanlar: Ali F.Bilir, Orhan Özdemir(2005).

Ahmet Küçükkel (1936 - 2009)

Hekim,eski Elazığ Milletvekili. Elazığ'ın İçme köyünde doğdu. İÜ Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Almanya'da Genel ve Damar Cerrahisi ihtisası yaptı. Bursa Tıp Fakültesi'ne öğretim üyesi oldu. Büyük Türkiye Partisi ile Doğru Yol Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. Yöneticilik yaptı. Elazığ Milletvekili olarak meclise girdi. Sağlık Komisyonu Başkanı seçildi. Ankara'da Özel Güven Hastanesi'ni kurdu ve Baştabipliğini yaptı. 2009 yılında İzmir Çeşme'de öldü ve Elazığ'da toprağa verildi.

Yücel Çakmaklı (1937-2009)

Yönetmen, sinema yapımcısı, senarist. Afyon'un Bolvadin ilçesinde doğdu. İlk, orta, öğrenimini Afyon'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ile Gazetecilik Enstitüsü'nden mezun oldu. Yeni İstanbul, Tohum, Düşünen Adam, Yeni İstiklal gibi çeşitli dergi ve gazetelerde "Milli Sinema" üzerine yazılar yazdı. Bir süre TRT de yapımcı ve danışman olarak görev yaptı. TV için dizi hazırladı. 2007 yılında Türkiye Yazarlar Birliği'nin Üstün Hizmet Ödülü'nü kazandı. 2009 yılında İstanbul'da tedavi gördüğü Tıp Fakültesi Hastanesi'nde öldü.

Eserleri:

TV Filmleri: Çok Sesli Ölüm (1977), Bir Adam Yaratmak (1978), Oynaş (1979), Denizin Kanı (1979), Çözülme (1980).

TV Dizileri: IV Murat (1980), Küçük Ağa (1983), Hacı Arif Bey (1984). Ali İle Zeynep (1984), Kuruluş (1988).

Sinema Filmleri: Kabe Yolları (1970), Birleşen Yollar (1970), Zehra (1972), Çile (1972), Ben Doğarken Ölmüşüm (1972), Oğlum Osman (1974), Kızım Ayşe (1974), Memleketim (1975), Garip Kuş (1975).

Nevit Kodallı (1924-2009)

Opera sanatçısı. Mersin’de doğdu. AÜ Devlet Konservatuarı’nın Kompozisyon Bölümünden mezun oldu. Devlet bursu ile Fransa’ya gitti. Dönüşte Ankara Devlet Konservatuarı öğretim üyesi oldu. Ankara Devlet Opera ve Balesi Orkestra şefliği yaptı. 1981 yılında “Devlet Sanatçısı” seçildi. Çeşitli ödüller aldı. 2009 yılında Mersin’in Erdemli ilçesinde öldü.

Ahmet Yıldız (1921-2009)

Eski Milli Birlik Komitesi Üyesi. Trabzon’un Sürmene ilçesinde doğdu. Askeri lise ile Harp Akademisi’nden mezun oldu. Çeşitli askeri görevler yaptı. 27 Mayıs 1960 darbesine katıldı ve Milli Birlik Komitesi Üyesi oldu. Basın-Yayın Genel Müdürlüğü görevini üstlendi. Daha sonra Cumhuriyet Senatosu Tabii üyesi olarak Senato’da görev yaptı. Halkevleri Genel Başkanı seçildi. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Bekir Mutlu (1931-2009)

Hekim, şair ve söz yazarı. Ankara’da doğdu. AÜ Tıp Fakültesinden mezun oldu. Aynı fakültede anestezi ihtisası yaptı. Daha sonra Ankara Numune Hastanesi Anestezi Kliniğine şef olarak atandı. Edebiyat ve şiirle ilgilendi. Şiirleri ünlü bestekarlar tarafından bestelendi. “Bir İlkbahar Sabahı Güneşle Uyandın mı Sen?” eseri ile “Altın Kelebek Ödülü”nü kazandı. 2009 yılında Ankara’da öldü ve Karşıyaka Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Tülay Arın (1945 -2009)

Öğretim Üyesi. İstanbul’da doğdu. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden mezun oldu. George Washington Üniversitesi’nde doktora yaptı. İÜ İktisat Fakültesi’ne öğretim üyesi oldu. ODTÜ ile Erciyes Üniversitesinde ders verdi. Öğretim Elemanları

Sendikası'nın kurucuları arasında yer aldı. Ekonomi konusunda çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayınlandı. 2009 yılında Fethiye'de öldü İstanbul'da toprağa verildi.

Işık Soner (1944 -2009)

Gazeteci. Diyarbakır'da doğdu. İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in kardeşi. ODTÜ İdari Bilimler Bölümünden mezun oldu. Ulusal Kanal'a yayın koordinatörü oldu. Kadın Dünyası Dergisi'nin yönetti. 2009 yılında tedavi gördüğü Alman Hastanesi'nde öldü.

Eserleri: Ermeni Komitecilerinin Emelleri ve İhtilal Hareketleri (2006),Talat Paşa Cinayeti Davası Tutanakları(2008),

Tercüme: Devlet (Eflatun'dan-2006), Batıyı Aydınlatan Doğu Güneşi (Sigrid Hunke'den-2008).

Atilla Yıldırım (1951 -2009)

Öğretim üyesi. Ankara'da doğdu. Yenimahalle Erkek Lisesi ile Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim dalında ihtisas gördü. 1989 yılında doçent,1995 yılında da profesör oldu. Rektör yardımcılığı yaptı. Eskişehir Tabip Odası Onur Kurulu Üyesi seçildi. 2009 yılında öldü.

Orhan Atasoy (1949-2009)

Sanatçı. İstanbul'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümünden mezun oldu. Müzik ile ilgilendi. "Gemiler" adlı eseri ile tanındı. "Moğollar Müzik Gurubu"nda çalıştı. 1944 yılında ABD'ne yerleşti. Washington'da artistik mobilya işleri ile uğraştı. 2009 yılında ABD'de öldü.

Ziya Bakırcıoğlu (1941-2009)

Araştırmacı, yazar. Erzurum'da doğdu. Erzurum Lisesi ile İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. İstanbul Eyüp ve Erenköy Kız Lisesinde öğretmenlik yaptı.1994 yılında emekli oldu. Hisar, Hareket, Millî Gençlik ve Yönelişler dergilerinde yazıları yayımlandı.2001 yılında Remzi Oğuz Arık'ın Fikir dünyası eseri ile TYB'nin Biyografi dalında ödülünü kazandı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Türk Romanı, Güldeste 20.Yüzyıl Türk Şiirinden Seçmeler, Ömer Seyfettin'den Seçme Hikayeler, Yunus Emre Divanı, Remzi Oğuz Arık'ın Fikir Dünyası

Faik Canselen (1909-2009)

Besteci. Kırklareli’de doğdu. Ankara Musiki Muallim Mektebi ile Ankara Devlet Konservatuvarı İleri Kompozisyon ve Orkestra Bölümünden mezun oldu. Daha sonra Paris’te Müzik Okulu ile Devlet Konservatuvarı’nı bitirdi. Çeşitli okullarda müzik öğretmenliği yaptı. Duyuşlar, Köy Düğünü, İleri İzindeyiz gibi marşları besteledi. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Ertuğrul Osman Osmanoğlu (1912-2009)

Osmanlı hanedanı. İstanbul Yıldız Sarayı’nda doğdu. 2. Sultan Abdülhamid’in torunu şehzade Mehmet Burhanettin Efendi’nin oğlu. Viyana’da eğitim gördü. Hilafetin kaldırılması üzerine babası ile birlikte ABD’ne yerleşti. Madencilik şirketi kurdu. Afganistan Kraliyet Ailesi Prens Abdülfettah Tarzi ve Dr. Pakize Tarzi’nin kızı Zeynep Tarzi ile evlendi. Aftan sonra 1992 yılında Türkiye’ye geldi. 2004 yılında da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı aldı. 2009 yılında İstanbul’da tedavi gördüğü Amerikan Hastanesi’nde öldü ve Çemberlitaş’ daki 2. Sultan Mahmut’un türbesine defnedildi.

Muharrem Eskiya (1935-2009)

İşadamı. Ankara’da doğdu. Mesleğine bakkallık yaparak başladı Nuh’un Ankara Makarnası’nın fabrikasını kurdu. Ankara Sanayi Odası Başkanlığı yaptı. TÜSİAD’ın kuruculara arasında yer aldı Kayseri Milletvekili olarak meclise girdi. Hayırseverliği ile tanındı. 2009 yılında Bodrum’da öldü.

Nihat Nikerel (1950-2009)

Sinema ve dizi sanatçısı. Çorum’da doğdu. 1972-1976 yılları arasında dünya seyahatine çıktı. 1985 yılında sinemaya adım attı. İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde okudu. TV dizilerinde rol aldı. 2009 yılında İstanbul’da kalp krizinden öldü.

Eserleri: Yalansız Yalnızlığım, Ay Zamanı Yalnızca, Aralık.

Fazıl İrmak Tülbentçi (1938-2009)

Reklamcı. Ankara’da doğdu. Tarihçi Feridun Fazıl Tülbentçi’nin oğlu. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden mezun oldu. Basın sektörüne girdi. Yeni Asır gazetesinde çalıştı. Türkiye’de ilk medya pazarlamayı kurdu. Medi Grup’un kurucusu oldu. yöneticilik yaptı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Mustafa Necati Bursalı (1941-2009)

Şair, hattat. Samsun'un Kavak ilçesinde doğdu. Merzifon ve İstanbul'da dini eğitim gördü. Hat sanatına ilgi duyarak Hamit Aytaç'tan icazet aldı. İstanbul'da İmamlık yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde yazı ve şiirleri yayınlandı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Adabı Muaşeret, Rüya Tabirleri Ansiklopedisi, Hz. Osman, Tarihe Şan Verenler, Allah Aşkını Seçenler, İstanbul ve Anadolu Erenleri, Kur'an-ı Kerim Sureleri.

Metin Doğanalp (1927-2009)

Gazeteci. İstanbul'da doğdu. New York Callge'yi bitirdi. 1949 yılında Hergün gazetesinde mesleğe başladı, Milliyet, Hergün, Yeni İstanbul gazeteleri le Türk Haberler Ajansı, Hürriyet Habere Ajansı'nda görev yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: İtham Ediyorum, Çoban Kızı.

Niyazi Ersoy (1923-2009)

Halk şairi. Yozgat Sorgun'da doğdu. İlk öğrenimini bitirdikten sonra Sorgun Belediyesi'nde zabıta memuru olarak görev aldı. Şiir yazdı, şiir gecelerine katıldı. Çeşitli ödüller aldı. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Sorgun'da toprağa verildi.

Eseri: Sağdaki Sen Soldaki Sen (Şiir).

Adnan Sacit Selekler (1918-2009)

Politikacı. Antalya'da doğdu. Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Serbest avukatlık yaptı. Demokrat Parti Antalya Milletvekili olara meclise girdi. 1960 İhtilali'nde tutuklandı. Yassıda' da yargılandı. Kayseri Cezaevinde mahkumiyetini çekti. Antalya'ya yerleşerek mesleğini sürdürdü.. 2009 yılında Antalya'da öldü.

Eserleri: 27 Mayıs Zor Günler, Yirminci Yüzyılda Antalya ve Antalyalılar.

Bülent Yardımcı(1945 -2009)

Gazeteci. İzmit'te doğdu. Gazetecilik mesleğine seçti. Ekonomi Gazetecileri Derneği'nin kuruculara arasında yer aldı. Güneş ve Milliyet gazetelerinde Ekonomi muhabirliği ve yöneticilik yaptı. Barometre gazetesinde ekonomi yazıları yazdı. Bakkal-Market Dergisini çıkardı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Mehmet Sucu (1960-2009)

Gazeteci. Zonguldak'ta doğdu. İÜ İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde mastır yaptı. Mesleğe Hürriyet gazetesinde başladı. Daha sonra Günaydın ve Cumhuriyet'te çalıştı. Yazı işleri müdürlüğü yaptı. Marmara ve İstanbul Üniversitesi'nde sayfa tasarımı dersleri verdi. 2009 İstanbul'da öldü.

Eserleri: Halk Bunu Bilmesin, 12 Eylül Yasakları.

İsmet Okyay (1943-2009)

Öğretim üyesi. Hatay'da doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden mezun oldu. Daha sonra Paris Üniversitesi Şehircilik Enstitüsü'nde eğitim gördü. Profesörlüğü yükseldi. İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde hocalık yaptı. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne bölüm başkanı oldu. Önemli projelere imza attı. 2009 yılında İstanbul öldü.

Halit Refik (1934-2009)

Yönetmen. İzmir'de doğdu. İstanbul Şişli Terakki Lisesi ve Robert Koleji'nde öğrenim gördü. Askerliğini Kore'de yaptı. Nijat Özön ile birlikte "Sinema" ve "Kim" dergilerini çıkardı. Akşam ve yeni Sabah gazetelerinde sinema üzerine eleştiri yazıları yazdı. Atıf Yılmaz'ın asistanlığını yaptı. 1960 yılında "Yasak Aşk" filmi ile mesleğe başladı. Şehirdeki Yabancı, Gurbet Kuşları, Bir Türk'e Gönül Verdim ve Kemal Tahir'in tartışmalı filmi "Yorgun Savaşçı" yı çekti. Çeşitli ödüller aldı. Mimar Sinan Üniversitesi'nce "Onursal Profesör" unvanı verildi. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Ulusal Sinema Kavgası (Köşe Yazısı),Aşk ve Ölüm Senaryoları (Senaryo - 2006), Düşlerde Düşüncelere.Haz: İbrahim Türk (Söyleşi - 2001).

Ergün Göze (1931-2009)

Gazeteci. Sivas'ta doğdu. Çorum Lisesi ile İÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Serbest avukatlık yaptı. Babıalı Yayınevi'ni kurdu. Babıalı'de Sabah, Havadis ve Tercüman gazetelerinde köşe yazıları yazdı. TGRT' de haber yorumları yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Meşhurların Son Sözleri, Anadolu Sahabeleri, Peyami Safa Nazım Hikmet Kavgası, İkimizden Otuz Kişi, Ecevit Çıkmazı, Dışişleri Kavgası, Gözümlü Gönümlü Tanıdıklarım, Kuğunun Son Ötüşü, Mukayeseli İslam Tarihi Kronolojisi, Bulunmuş Defterden Cuma Düşünceleri.

Mustafa Ahıskaloğlu (1940-2009)

Söz yazarı,bestekar. Bayburt'ta doğdu. İlkokulu Bayburt'ta bitirdi. Küçük yaşlardan itibaren saz çalmaya başladı. Yusuf Kırıcı ve Abdurrahman Kayserili' den ders aldı. "Mendilinde Kar Getir ve Kara Basma İz Olur" türküleri ile şöhrete ulaştı. 2009 yılında Bayburt'ta öldü.

İbrahim Canan (1940-2009)

İlim adamı.Karaman'ın Küçükpınar köyünde doğdu. Konya Lisesi ile AÜ İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre öğretmenlik yaptı. Daha sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'ne asistan olarak atandı. Paris'te eğitim gördü. 1978'de doçent,1989 yılında da profesör oldu. Harran Üniversitesi'nde dekanlık yaptı. Azerbaycan Bakü Kafkas Üniversitesi'nde rektör olarak görev yaptı. 2009 yılında İstanbul'da trafik kazasında öldü. Eyüp Sultan'da toprağa verildi.

Eserleri: Kütüb-i Sitte, Hadis Ansiklopedisi, Resulullah'a Göre Okul ve Ailede Çocuk Terbiyesi,İslam'a Çağrı,Peygamberimizin Tebliği.

Erol Güney (1914 -2009)

Gazeteci. Yahudi kökenli Odessa' da doğdu. Ailesi ile birlikte İstanbul'a göçtü. Burada Saint Joseph Lisesi ile İÜ. Fransız ve İngiliz Edebiyatı ile Felsefe Bölümünden mezun oldu. Şalon gazetesinde " İsrail Mektubu" başlıklı yazılar yazdı. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel zamanında kurulan Tercüme Bürosu'nda çalıştı. Puşkin, Çehov ve Dostoyevski'den tercümelemeler yaptı. 1995 yılında Türk vatandaşlığından çıkarıldı. Bir süre Fransa'da kaldı. Daha sonra İsrail'e yerleşti. 2009 yılında öldü.

Ünsal Oskay (1939-2009)

Toplumbilimci. Ş.Urfa'da doğdu. AÜ.Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre ABD'de kaldı. AÜ Basın Yayın Yüksek Okulu'nda akademi hayatına başladı. Profesörlüğe yükseldi. Agos, Gergedan, ve Varlık dergilerinde yazılar yayınlandı, İstanbul Üniversitesi Marmara Basın Yayın Yüksek Okulu'nda ders verdi. Marmara İletişim Fakültesi Dekanı oldu. Beykent, Kültür ve Yakın Doğu özel üniversitelerinde ders verdi. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Gelişim Açısından Kültür Değişimi (1971), Toplumsal Gelişmelerde Radyo ve Televizyon (1972), Göç ve Gelişme (1976), Müzik ve Yabancılaşma (1982), İletişim ABC'si (1992),

Tercüme: Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş (Wolter Golhonn' dan 1968).

Adnan Büyükdeniz (1958-2009)

Yönetici. Adana’ da doğdu. Burs ile ABD’ne gitti. Lise öğrenimini Teksas’ ta yaptı. Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünden mezun oldu. TÜSİAD’ a Ekonomi Araştırma uzmanı olarak atandı. ALBARATÜRK’ te görev aldı. Genel Müdürlük yaptı.. “Para teorisi ve politikası” konusunda ders verdi. 2009 yılında tedavi gördüğü İstanbul Acıbadem Hastanesi’ nde öldü.

Eseri: Türkiye’de Faiz ve Politikaları.

Kemal Demirel (1926 -2009)

Senarist.İstanbul’da doğdu. Taksim Lisesi ile İÜ Fen Fakültesi’nden mezun oldu. Serbest muhasebecilik yaptı. Yankı Yayınları’ nı kurdu. Hikaye,oyun ve senaryo yazdı. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Eserleri: Tanrının Soluğu “Sevgi”, 14. Yüzyılda Bir Türk Deha, Gençlik Yılları, Bütün Senaryolar, İnsanın Yeryüzü Yolculuğu, Bir Kitaptan Bin Kitaba. İkili Ölüm, Anafartalar’ın Beş Günü, Toplu Oyunlar, Kandiye Zaferi, Şeyh Bedrettin’ in yargılanması.

Fethi Çelikbaş (1912-2009)

Politikacı. Burdur’da doğdu. Galatasaray lisesi ,AÜ Siyasal Bilgiler ve Hukuku Fakültesi’nden mezun oldu. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde öğretim üyeliği yaptı. Profesörlüğe yükseldi. Dekan oldu. Burdur Milletvekili olarak Meclise girdi. Menderes Hükümeti’nde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımlığı görevlerinde bulundu. Daha sonra Nail Talu Hükümeti’nde Gümrük ve Tekel Bakanlığı oldu. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Aşyan Mezarlığı’nda toprağa verildi.

İlhan Ayverdi (1926-2009)

Eğitimci, yazar. Mimar Ekrem Hakkı Ayverdi’ nin eşi. Manisa Akhisar’da doğdu. İzmir Karataş Lisesi ile İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı’nın başkanı oldu. 2005 yılında Misalli Büyük Sözlük Türkçe Sözlüğü ile TYB’ nin dil alanında ödülünü kazandı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Eserleri: Misalli Büyük Türkçe Sözlük (2005).

Hakkında yazılanlar: Bir Hayat Bir Lügat. Haz: Aysel Yüksel-Zeynep Uluant (2006), Bir İhlas Abidesi İlhan Ayverdi Hazırlayan:İsmet Binark (2006).

Halil Kale (1933-2009)

İşadamı. Manisa Kula’da doğdu. Manisa Lisesi ile İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu’ndan mezun oldu. İş hayatına atıldı. Ata Blok Fabrikasını kurdu. Sağlık ve eğitim alanında önemli yatırımları ile tanındı. 2009 yılında Manisa’nın Turgutlu ilçesinde öldü.

Ercüment Kuran (1920-2009)

Öğretim üyesi. İstanbul Üsküdar’da doğdu. İzmir Saint Josef Lisesi ile İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. Ayrı fakültede doktorasını tamamladı. 1957 yılında doçent, 1975 yılında profesör oldu. Hacettepe Üniversitesi’nin Tarih Bölümünü kurdu. Türkiye Bilimler Akademisi’nin Hizmet Ödülünü kazandı. 2009 yılında da geçirdiği trafik kazası sonunda Kocaeli Hastanesi’nde öldü.

Eserleri: Türk Çağdaşlaşması Çileli Bir Yolda İlerleyiş, Türkiye’nin Batılaşması ve Milli Meseller (1997).

Şaban Döğen (1952-2009)

Gazeteci, yazar. Çorum Kargı’da doğdu. İmam-Hatip Lisesi ile Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü’nden mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı’nda görev aldı. Sarıkamış’ta vaizlik yaptı. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı’na geçerek çeşitli illerde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği yaptı. Yeni Asya gazetesinde köşe yazıları yazdı. 2009 yılında tedavi gördüğü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi’nde öldü.

Eserleri: Kur’an’dan Tekniğe, Müslüman İlim Öncüleri Ansiklopedisi, Minberden Gönüllere, İslam ve İlim, Zamanı Durduranlar, Yeis Yok, Şevk Var, Söz Bediüzzaman’ın, Risale-i Nur’da Vecizeler, Resulü Ekrem’den Eşsiz Ahlak, Mehdi ve Deccal, İslam ve Matematik, İslam ve Kimya, İslam ve Fizik, İslam ve Coğrafya, İnsanca Yaşamak, İnsan Olabilmek, İlimlerin Diliyle Allah, İki Cihan Güneşi Hz. Muhammed (ASM), Hayat Umuttur, Hizmette Aşk ve Şevk, Gençliğin Arayışları, Felakete Davetiye, Dünyadaki Cennet, Dünya Risale-i Nur Okuyor, Deprem Çiçekleri, 365 Günde İslam, Bediüzzaman Diyor ki.

İlker Ateş (1945-2009)

Spor yazarı. Sinop Ayancık’ta doğdu. Mesleğe muhabir olarak başladı. İstihbarat şefliği, sorumlu müdürlük görevlerinde bulundu. Türkiye Spor Yazarları Derneği İstanbul şube sekreterliğini yürüttü. Çeşitli ödüller aldı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Eserleri: Top Ağlarda, 1903-1992 Beşiktaş.

Yücel Odabaşı (1945-2009)

Öğretim üyesi. İstanbul'da doğdu. İTÜ Gemi İnşaat Fakültesi'nden mezun oldu. Daha sonra İngiltere ve Amerika'da eğitim gördü. Profesörlüğe yükseldi. İTÜ Gemi İnşaat ve Deniz Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda danışman olarak çalıştı. 2009 yılında İstanbul'da öldü ve Feriköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Muhammed Sabir (1935-2009)

Türkolog. Hindistan'ın Allahabad şehrinde doğdu. Ailesi ile birlikte Pakistan'a göç etti. Karşı Üniversitesi İslam Tarihi Bölümünden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde doktora yaptı. Karşı Üniversitesi Edebiyat ve Tarih Bölümünde ders verdi. Profesörlüğe yükseldi. Tür Kültürü ve Türk Dili üzerine eserler tercüme etti. 2009 yılında Karşı'de öldü.

Hikmet Şahin (1950-2009)

Bursa eski Belediye Başkanı. Bursa İnegöl'de doğdu. Öğretmenlik yaptı. Daha sonra baba mesleği olan mobilya ve orman ürünleri ticareti ile uğraştı. İki dönem İnegöl Belediye Başkanı seçildi. İnegöl Organize ve Sanayi Bölge Başkanlığı ve Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı oldu. Daha sonra ticari hayata döndü. 2009 yılında tedavi gördüğü İstanbul Acıbadem Hastanesi'nde hayatını kaybetti.

Hakkı Atun (1917-2009)

Öğretim üyesi. Kıbrıs'ın Magosa şehrinde doğdu. Kıbrıs Türk Lisesi ile AÜ Veterinerlik Fakültesi'nden mezun oldu. Amerika'da doktorasını tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Mikrobiyoloji dalında doktorasını verdi. Profesörlüğe yükseldi. Sivas Üniversitesi ile Bağdat Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Dekan ve rektör vekili oldu. KKTC Yakın Doğu Üniversitesi'nde ders verdi. Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün kuruluşuna öncülük etti. 2009 yılında öldü.

Eserleri:

Şiir: Bağ Bozumu-1 (1996), Bağ Bozumu-2 (1999).

Muzaffer Sayar (1933-2009)

Ankara Opera Kora Sanatçısı. Uşak'ta doğdu. Ankara Devlet Opera sanatçısı oldu. Opera, Operet ve Oratoryo korolu senfonilerde görev aldı. TRT'de kora çalışmalarını yönetti. 2009 yılında Çanakkale'de öldü.

Veli Necdet Arıĝ (1923-2009)

Spor yazarı. Bursa'da doğdu. Devlet Demir Yolları'nda görev aldı. Futbol hakemliği ve hakem hocalığı yaptı. Türkiye Spor Yazarları Derneği üyesi oldu. Spor tarih üzerine araştırma yaptı. Kitap yazdı. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi..

Eserleri: Ankaragücü Tarihi, Güreş ve Atatürk.

Ömer Lütfi Mete (1950-2009)

Gazeteci, yazar. Rize'nin İkizdere ilçesinde doğdu. Rize Lisesi ile Atatürk Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu. Edebiyat öğretmenliği yaptı. Gazeteciliğe başladı. Bizim Anadolu, Babıalı'de Sabah, Tercüman, Yeni Haber, Orta Doğu, Yeni Şafak gazeteleri ile Türk Edebiyatı, Boğaziçi, Çağırışım dergilerinde yazı ve şiirleri yayımlandı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Allahsız Müslümanlık, 28 Şubat'ta Şemdinli'ye Derin Çeteler, Çılgık Ardı Çılgık, Yerden Göğe Kadar, Derin Devlet, Dünyayı Kimler Yönetiyor, Derin Devlet Manifestosu.

Muhsin Zekai Bayer (1924-2009)

Turizmcı. Ankara'da doğdu. Haydarpaşa Lisesi ile İÜ Orman Fakültesi'nden orman mühendisi olarak mezun oldu. Ayrıca ABD'de eğitim gördü. DPT ve Turizm sektöründe çalıştı Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nde Daire Başkanlığı yaptı. Danışma Meclisi üyeliğine seçildi. TUYEB, TURAB ve TMMOB gibi öncü kuruluşlarda görev aldı. Eser hazırladı. İstanbul Üniversitesi'nde Turizme Giriş dersleri verdi. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Ahmet Uluçay (1954-2009)

Yapımcı.Kütahya Tavşanlı'da doğdu. Şoförlük, inşaat işçiliği ve tavukçuluk yaptı. İlkokul sıralarında iken köye gelen seyyar sinemacı sayesinde sinemayı tanıdı. "Karpuz Kabuğundan Gemiler yapmak" filmini hazırladı ve köyde gösterdi. "Optik Düşler" " Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak" gibi kısa filmler yaptı. 11 filmi ile 22 ödül kazandı. 2009 yılında İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Cahide Birgül (1956-2009)

Yazar. Ankara'da doğdu. Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Devlet kuruluşlarında çalıştı. TRT'de görev aldı. Radyo oyunu "Arkası Yarın" ile Fotoğraflar, Düşlerin İçinden, Biblolar" tiyatro oyunlarını

hazırladı. 2009 yılında Ankara'da öldü ve Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Eserleri: Ah Tutku Beni Öldürür müsün?, Gölgeleler Çekildiğinde, Geceye Uyananlar, Aklın Yolu Birdir, Talat Halman Kitabı, Eflatun Koza (2009).

Kemal Gönül (1950-2009)

Gazeteci. İstanbul'da doğdu. İÜ İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. Esnaf ve Sanatkarlar'ın Sesi gazetesinde mesleğe başladı. Günaydın, Yeni Günaydın ve Güneş gazetelerinde çalıştı. Türk Haberler Ajansı'da görev aldı. Nokta Dergisi'nin genel yayın yönetmenliğini yaptı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Ertan Gökemre (1950-2009)

Gazeteci. 1973 yılında Hürriyet gazetesinde mesleğe başladı. Milliyet, Sabah ve Günaydın gazetelerinde çalıştı. Tempo dergisinin görsel yönetmenliğini yaptı. Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nde çalıştı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Erol Uzunömeroğlu (1938-2009)

Şair, bestekar. Giresun'un Görele ilçesinde doğdu. İÜ Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Türk Gemi Sanayi'nden yönetici olarak çalıştı. Şiir yazdı, beste yaptı. 50'den fazla beste hazırladı. Şiirleri Size ve Mızrap dergilerinde yayımlandı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Asaf Uçar (1936-2009)

Gazeteci. Yozgat'ta doğdu. Fotoğrafçılık yaptı. 1957 yılında Haber gazetesinde mesleğe başladı. Milliyet gazetesi ve Dünya Basın Fotoğraf Ajansı'nda görev yaptı. Kültür ve Turizm Bakanlığı Basın Müşaviri oldu. 2009 yılında İzmir'de öldü.

Mehmet Çakır (1955-2009)

Üsküdar eski Belediye Başkanı. Trabzon'da doğdu. İzmit Yarımca Lisesi ile İnşaat Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre serbest mühendis olarak çalıştı. Daha sonra siyasete atılarak Üsküdar ilçe başkanlığı yaptı. 2004 yılında Üsküdar Belediye Başkanı seçildi. Çeşitli sivil toplum kuruluşlarında görev aldı. 2009 yılında İstanbul'da öldü.

Yıldız Sertel (1923- 2009)

Gazeteci. Sabiha ve Zekeriya Sertel'in kızı. New York'ta doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji ile Londra Yüksek İhtisas Okulu'ndan mezun oldu. ABD Columbia Üniversitesi'nde sosyoloji dalında yüksek lisans yaptı. 1950 yılında ailesi ile

birlikte yurtdışına çıktı. Bir süre Bakü’de yaşadı daha sonra Paris’e geçti. Üniversite-
de Osmanlı ve Ortadoğu Tarihi üzerine ders verdi. İstanbul’a döndükten sonra Sertel
Gazetecilik Vakfı’nı kurdu. 2009 yılında İstanbul ‘da öldü.

Ali Taygun (1943-2009)

Tiyatro ve sinema sanatçısı. İstanbul’da doğdu. Robert Koleji ile aynı okulun
yüksek bölümünde İngiliz Dili ve Edebiyatı üzerine eğitim gördü. Ayrıca ABD Yale
Üniversitesi’nde tiyatro dalında okudu. Kent Oyuncuları, Şehir Tiyatroları, Ankara
Birlik Sahnesi ve Devlet Opera Sahnesi’nde çalıştı. Barış Davası’nda bir süre tu-
tuklu kaldı. Gazete ve dergilerde estetik ve felsefe üzerini yazılar yazdı. Yeditepe
Üniversitesi’nde ders verdi. 2009 yılında öldü.

Zeki Öktem (1941-2009)

Yönetmen. İstanbul’da doğdu. 1961 yılında “Acı Zeytin” filmi ile yönetmen yar-
dımcısı olarak Yeşilçam’a girdi. Halit Refik, Memduh Ün ve Lütfi Akat ‘ın yanında
çalıştı. Sürü, Pehlivan, Kapıcılar Kralı gibi önemli filmlere imza attı. Altın Portakal
Ödülü’nü kazandı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Adil Yakubov (1926-2009)

Özbek yazar. Kazakistan’ın Karnak kasabasında doğdu. Özbekistan Devlet Üni-
versitesi Filoloji Fakültesi’nden mezun oldu. Yazdığı rakamlar ile tanındı. Cumhur-
başkanı İslam Kerimov tarafından “Özbekistan Halk Yazarı” unvanı verildi. 2009
yılında ödü.

Eserleri: İki Muhabbet,Çift Kanat, Billur Kandiller, Adalet Menzili, Beyaz Kuş-
lar.

Şerafettin Kocaman (1947-2009)

Kütüphaneci. Artvin’in Yusufeli ilçesinde doğdu. Artvin Lisesi ile İÜ Edebiyat
Fakültesi Fars dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1969 yılında Süleymani-
ye Yazma Eserler Kütüphanesi’nde görev aldı. Bir süre Osmanlı Yayınevinde çalıştı.
1991 yılında Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nde Müdür yardımcılığı ve müdürlük yaptı.
Görme özürlülere yönelik sesli kitap ve kütüphane ile ilgili çalışmaları ile tanındı.
2009 yılında İstanbul’da öldü ve Sahray-ı Cedit Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Cüneyt Gökçer (1920-2009)

Tiyatro ve sinema sanatçısı. Malatya’da doğdu. 1942 yılında Devlet Kon-
servatuarı Tiyatro Yüksek Bölümünden mezun oldu. Oyuncu ve yönetmen olarak

çalıştı.1958 yılında Devlet Tiyatroları Müdürü oldu. Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Tiyatro Bölümü başkanı oldu. Çeşitli ödüller aldı. 2009 yılında Ankara’da öldü.

Rol aldığı dizi ve filmler: Lale Devri, Kara Davut, Bağdat Hatun, Barbaros Hayrettin, 4. Murat, Damdaki Kemancı.

Ergican Saydam (1929-2009)

Piyanist,öğretim üyesi. İstanbul’da doğdu. İstanbul Belediyesi Konservatuvarı ile İÜ Hukuku Fakültesi’nden mezun oldu. Ayrıca Münih Yüksek Müzik Akademisi’nde eğitim gördü. Piyanist olarak bütün Avrupa ülkelerinde konser verdi. Mimar Sinan Üniversitesi Piyano Bölümünde ders verdi. TRT’de yöneticilik yaptı. Orkestra Dergisinde yazıları yayımlandı. 2009 yılında İstanbul’da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Eseri: Taburede 60 Yıl (2009).

Abdülkadir Yücelman (1932-2009)

Gazeteci, spor yazarı. İstanbul’da doğdu. İÜ İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nden mezun oldu. Vefa ve Çırçır kulüplerinde spora başladı. Daha sonra spor yazarlığı yaptı. Cumhuriyet gazetesinde yazdı. Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Üyesi seçildi. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Cemal Eringen (1921-2009)

TÜBA Şeref Üyesi. Kayseri’de doğdu. Yüksek Mühendislik Okulu’ndan mezun oldu. Doktorasını tamamladı. Profesörlüğe yükseldi. Türkiye Bilimler Akademisi şeref üyesi seçildi. Mühendislik Bilimleri Topluluğu’nun kuruculuğunu ve başkanlığını yaptı. 2009 yılında İstanbul’da öldü.

Cemil Başo (1930-2009)

Ressam. Yugoslavya’nın Prizren kasabasında doğdu. 1937 yılında ailesi ile birlikte Türkiye’ye göç ederek İstanbul’da yerleşti. İlk eğitimini burada yaptıktan sonra resim yapmaya başladı. Resim yaparken fırça, palet yerine spatula, bez parçası ve bıçak gibi malzemeleri kullandığı için “Fırçasız Ressam” diye tanındı. 2009 yılında Bursa’da öldü.

Güngör Yerdeş (1933-2009)

Gazeteci. Silifke’de doğdu. AÜ İletişim Fakültesinden mezun oldu. Son Havadis gazetesinde mesleğe başladı. Vatan, Ulus, Akşam ve Hürriyet gazetelerinde

çalıştı. Yeni Asır gazetesinin Ankara temsilciliğini yaptı. 2006 yılında Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü'nü kazandı. 1980 darbesinde yazdığı yazılardan dolayı tutuklandı. Sürekli basın kartı sahibi oldu. 2009 yılında İstanbul'da öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Necati Münir Erteğün (1923-2009)

Hukukçu, KKTC Kurucu Meclis Üyesi, bakan. Lefkoşa'da doğdu. Combridge Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Tanzanya Kraliyet'in hukukçusu oldu. Kıbrıs Başsavcı yardımcılığı, Anayasa Hakimliği, Kıbrıs Türk Federe Devleti Yüksek Mahkeme Başkanlığı ile Kurucu Meclis üyeliği yaptı. KKTC'de Dışişleri ve Savunma Bakanı oldu. 2009 yılında Lefkoşa'da öldü.

Cihan Hayırsever (1956-2009)

Gazeteci. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde mezun oldu. Dünya gazetesinde mesleğe başladı. Hürriyet ve Dünya gazetesinde çalıştı. 1999 yılında Bandırma'da Yaşam gazetesini kurdu.

2009 yılında işine giderken silahlı bir saldırı sonunda hayatını kaybetti.

Zülfikar Akgün-Aşık Zülfikar Divani (1928-2009)

Halk şairi. Tekirdağ'ın Şarköy ilçesinde doğdu. 17 yaşından itibaren şiir yazmaya saz çalmaya başladı. 1950 yılında İstanbul'da yerleşti. Konya Aşıklar Bayramına katıldı. Ödül aldı. "Aşık Zülfikar Divani" diye tanındı. Çeşitli filmlerde rol aldı. 2009 yılında Tekirdağ Şarköy ilçesinde öldü.

Eserleri: Ademin Sırrı, Barış Çağrısı, Sırr-ı Hakikat, Şiir ve Deyişler, Sev Dedi Bana, Sen Seni Tanı, Evrendeki Bir Nokta.

Abdurrahman Vahid (1940-2009)

Endonezya eski Devlet Başkanı. Jonbang Eyaletinin Java şehrinde doğdu. Ulusal Uyanış Partisi Başkanlığı yaptı. 32 yıllık Suharto rejiminden sonra seçimi kazanarak iktidara geldi. 1999-2001 yılları arasında Endonezya'da Devlet Başkanlığı yaptı. Türk dostu olarak tanındı. Halkın Babası anlamına gelen "Gus Dur" diye çağrıldı. 2009 yılında Java'da öldü.